Fascicola 4.-1924

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL DIN IAȘI

SUMAR:

I. STUDII: **M. Costăchescu,** *Sâneștii (din jud, Iași) schiță istorică (pg. 1-45);* **N. A. Bogdan,** *Imașul târgului Iașilor (pg. 46-80);* **Gh. Ghibănescu,** *Breasla mișeilor și locul calicilor din Iași (pg. 81-111).*

II. DOCUMENTE: A. Locuri. **P. S. S. Iacob Episcopul Hușilor,** 1792 *Avg.* 13, 1792 *Sept.* 18, 1792 *Oct.* 8, 1792 *Noem.* 6, 1793 *Ghen.* 10, 1803 *Iulie* 8, 1803 *Aug.* 25, 1805 *Aug.* 1, 1821 *Aug.* 12 (*doc. Gănești*), (*pg. 111-119*); **N. A. Bogdan,** 7171 *Sept.* 15, 7189 *Mart*, 7239 *Mart* 23, 7241 *Mart* 20, 7268 *April* 5, 1785 *Mart* 10, 1797 *Sept.* 5, (*pg. 120-123*); **Al Băleanu,** 1781 *Iulie* 22, 1785 *Dec.* 5 (*pg. 124-125*); **T. Burada,** 7204 *Dec.* 30, 7243 (1735), 7260 *Mai* 27, 1773 *Aug.* 25, 1777 *Iunie* 23, 1798 *Mart* 6, 1804 *Mai* 10, 1812 *April* 10 (*126-130*); **M. Burghele,** 1807 *Iunie* 28, 1808 *Iunie* 25, 1812 *Ghenar* 15 (*pg. 131-133*); **M. Costăchescu,** 7087 *April* 3, 7169 *April* 9, 7177 *Mai* 25, 7182 *Sept.* 8, 7186 *Febr.* 6, 7188 *Mai* 6, 7188 *Aug.* 5, 7188 *Aug.* 8. 7189 *April* 16, 7193 *April* 1, 7203 *Iunie* 9, 7218 *Mai* 9, 7226 *Sept.* 16, 7251 *Dec.* 13, 7256 *Iulie* 25, 7256 *Aug.* 8, 7257 *Mart* 18, 7259 *Iulie* 22, 7269 *Febr.* 7, 1769 *Dec.* 1, 1774 *Mai* 9, 1777 *Apr.* 9, 1781 *Iunie* 15, 1782 *Sept.* 21, 1783 *Oct.* 30, 1784 *Iuli* 4, 1784 *Aug.* 14, 1784 *Aug.* 14 (*pg. 149-165*). **Gh. Ghibănescu:** 7111 *Oct.* 20, (*slavon*) 7171 *Sept.* 15, 7176 *Noem.* 8, 7189 *Mart*, 7194 *Dec.* 1, 7208 *Iuli* 6, 7219 *Mart* 25, 7231 *April* 21, 7253 *Iunie* 1, 7253 *Iuni* 1, 7256 *Dec.* 4, 7256 *Mai* 12, 7256 *Iuni* 1, 7256 *Iuli* 12, 7260 *Iuli* 6, 7261 *Iuli* 6, 7263 *Sept.* 10, 7265 *Iuni* 13, 1770 *Febr.* 12, 1778 *Iuni* 9, 1783 *Iuni* 17, 1844 *April* 12, (locul calicilor) (*pg. 134-148*); **Tr. Ichim,** 7262 *Noem.* 22, 7269 *Mart* 15, 1807 *Noem.* 2, (Beilicul) (*pg.* 171-175); **Sever Zotta,** 7201 *Aug.* 25, 7205 *Iulie* 2, 7210 *Iunie* 13, 7252 *Aug.* 22, 7261 *Iunie* 13 (Hurmuzăcheștl) (*pg. 166-170*).

B. *LUCRURI:* **M. Costăchescu,** 6961 *Febr.* 8 (*slavon*), (*Stroiești*), 7140 (*comândul*), 7144 *Iunie* 5 (*aldămaș*), 7146 *Oct.* 15 (*boi bicîuluiți*), 7150 *Iulie* 7 (2 *boi drept* 14 *ughi*), 7174 *Mart* 26 (*popă domnesc la Orhei și sinetari*), 7183 *Mart* 3, (*mănăstirea Adam în codrul Ghenghei*), 1730 *Ghenar* 6 (*Cantemirești*), 7250 *Dec.* 2 (*dijmă pentru o iapă dată în groapă*), 1772 *Sept.* (*Cantemirești*), 1775 *Aug.* 30 (*Cantemirești*), 1782 *Dec.* 20 (*Calmașii în Moldova*), (*pg. 176-185*); **Gh. Ghibănescu,** 7048 (*Ștefan Lăcustă nepot de fiu lui Ștefan cel Mare*), 7074 *Sept.* 20 (*slavon*), (*pustiu la Căinări*), 7238 *Sept.* 25 (*forma muntеană dă* (*pro* de), 7254 *Febr.* 26, 1769 *Oct.* 8, 1775 *Mai* 23, (*L. Giușcă merge la Țarigrad, privilegii*), 7263 *Oct.* (*Averea Răzeștilor*), 1765 (*versuri populare*), 1783 *Mart* 1, 1785 *Aug.* 8, 1792 *Iuli* 18, 1794 *Iunie* 26, 1795 *Sept* 2, 1796 *Febr.* 6, 1799 *Sept.* 10, 1801 *Sept.* 13, 1803 *Ghenar* 13, 1812 *Dec.* 16, 1820 *Mart* 21, 1823 *Ghen.* 14 (*hrisoavele de milă ale Calicilor*), 1814 *Iuli* 1 (*călăraș de Țarigrad*), 1815 *Mart* 3 (*pașaportul lui Giovanni Spiro*), 1812 *Iuni* 26, (*Colincăuții*), 1818 *Iunie* 17, 1821 *Mai* (*dvoreni Basarabeni*), 1818 *Aug.* 9 (*atestatul Verescul*), (*pg. 186-199*); **Tr. Ichim,** 1832 *Aug.* (*Cvartalurile Iașilor*) 1833 *Iuni* 29 (*casă de toleranță*), 1837 *Febr.* 8, 1837 *Febr.* 17, (*casă de îndreptare la Secul*), 1840 *Febr.* 9, 1840 *Iuni* 6 (*Anastasi Panu*), 1855 *Mart* 6 (*Cronica lui Șincai*), 1855 *Mart* 19 (*statul lui A. Cuza*), (*pg. 200-204*); **A. Vitencu,** 7248 *Juni* 5 (*Cirimușul*), (*pg. 205-206*).

C. *PERSOANE:* **Gh. Ghibănescu,** *Spița familiei Costachi cu* 10 *documente de familie*, (*pg. 207-227*).

III. MANUSCRIPTE VECHI: **Eufrosina Simionescu,** 1592 *Două fragmente din Codex Cohalmiensis* (*pg. 228-230*).

IV. INSCRIPȚII ȘI NOTIȚE DE PE CĂRȚI: **M. Costăchescu** *și* **Gh. Ghibănescu:** *inscripții și notițe de la Dancul, Doljești, Dămăcheni* (*pg. 235-238*).

V. VARIA: **Gh. Ghibănescu,** 7137 *Mai* 13, 7242 *Noem. I*, 7262 *Iunie* 29, 1768 *Mart* 22, 1771 *Febr.* 12 (*doc. cu litere latine din secl. XVIII*), 7225 *Iuli* (*judecata cu un jidov la hotar*), 1805 (*Combaterea Uniaților*) *pg.* 239-245.

VI. IAȘII IN CRONICARI ȘI IN CĂLĂTORII STRĂINI; **Gh. Ghibănescu,** *Iașii în Nec. Costin și I. Neculce, seria II-a pg. 246-259,* **Marcela C. Caradja,** *1645 Nunta domniței Maria după E. Happelius pg.* 252-261; **C. I. Caradja** *„Din scrisorile lui Kelemen Mikes 1738, 1763 Călătoria lui Ahmed Resmi Effendi prin Moldova pg.* 261-267; **M. Costăchescu,** *Iașii în* 1583 (*Fr. de Pavie*), 1812 (*T. Toriton*) *pg.* 268-270.

VII. PARTEA ADMINISTRATIVĂ, DESBATERI ȘI COMUNICĂRI: Inscripții din Sinaia pg. 271, *Ateneul Popular Iași în Basarabia pg.* 271, *Casele lui Petriceicu Vodă în Iași pg.* 272. *Centenarul Lazăr la Avrig pg.* 274. *Serbările Cantemirești la Urlați pg.* 275. *Pomelnicul Cantemireștilor pg.* 276. *Siliștenii pe Ialan pg.* 277. *Dolhenii de pe Idrici pg.* 278. *Academia și doc. despre Iași seria II și III pg.* 281-296. *Condica Drăgeștilor* 282. *Vizita A. S. R. Principele Carol la Muzeu pg.* 284, 309. *Donația C. Climescu pg.* 284. *Spița Bayardi pg.* 285. *I. Gafencu pitar pg.* 286-293. *Donația I. I. C. Brătianu pg.* 288. *Perieții din Olt pg.* 288. *Donația Dombrovschi pg.* 289. *Bis. din Humulești pg.* 291. *Donația I. Bogdan, Viena pg.* 294, 299. 1792 *Pacea de la Iași de N. A. Bogdan pg* 295. *Donația Elias*

(urmează în pag. II-a)

IAȘI / ATELIERELE GRAFICE «LUMINA MOLDOVEI» 2, Bul. Elisabeta / 1924

Prețul 150 lei

www.dacoromanica.ro

Şaraga pg. 299. Notiţe din Bocşa Română şi Fizeş pg. 302. Ceva despre Costăcheşti pg. 305, 322. Infruntarea jidovilor ediţia greacă din 1818 pg. 307, 325-327. Dorohoiul şi sărbătorirea d-lui Ghibănescu pg. 309. Ivăncăuţii pg. 310-316, 333. Schitul de la Crăsniţa pg. 317. Inscripţii din Comăneşti, Văsieşti şi Urmeniş (Bacău) pg. 328-332, din Pomârla pg. 333-335.—1619 Spital în Suceava. 1755 Noem. 23 aducerea moaştelor Sf. Ioan cel Nou de la Zolkiev. 7130 (zidirea Frumoasei şi Sf. Vineri din Iaşi, Regeste doc. de la Alexandru cel Bun) comunicate de M. Costăchescu pg. 320-324.

VIII. RECENZII. **Gh. Ghibănescu :** *Curtea domnească de la Argeş*, Măn. Suceviţa D. Dan. *Caleudarul Glasul Bucovinei, Dragoslavele* C. R. Codin. *Moldova dintre Prut şi Nistru* dr. Cazacu. *Ist. Basarabiei* I. Nistor. *Mitropolia Proilavului* T. Frăţiman. *Radu de la Afumaţi* T. Paladi. *D. Cantemir şi Descrierea Moldovei* Gh. Pascu. *Iaşii de odinioară* R. Suţu. *Catolicismul Unguresc în Transilvania* O. Ghibu. *Războiul Troadei* L. Moraru. *Stâlpul din Vamă* I. G. Toma. *Din vremuri trecute* E. Cerchez. *Sim. Barnuţ* Gh. B.-Duică. *Infiinţarea Mitropoliilor din Moldova şi Muntenia* C. Marinescu. *Legiuirea lui I. Caragea Vodă* C. C. Giurescu. *Gh. Lazăr* G. B.-Duică. *Pravila lui Alexandru cel Bun* St. Longinescu. *Pământul* T. Pamfil. *Inocentie Micul* Z. Pâclişanu. *Clasa de mijloc din Bucovina* T. E. Toronţiu. *Un lithocoş funerar.* T. S. Săveanu. *Isopia Voroneţiană* Leca Morariu. *Concepţia istorică* I. Ursu. *Cultura juridică românească* Andrei Rădulescu. *Poesia populară* M. Sadoveanu. *P. Manega* Şt. Berechet. *Amintiri* dr. N. Leon. *Anale XLIII* Academia Română. *Sezătoarea, Revista Moldovei, Analele Dobrogei, Junimea literară, Dunărea, Arhivele Olteniei, Revista Mazililor,* Vitencu, *Documente Bârlădene,* P. S. S. Iacob al Huşilor, *Cirimuşul* Ţopa, *V. Cantemir* D. Dan, *Eudoxiu de Hurmuzachi* T. Balan, *Frăţinii Eminescu* Leca Morariu, *Prin Ardealul robit* E. Trifan. *Constatări* Fl. Lupu, *Călătorii, K. Mikes. Le service Consulaire* C. I. Karadja. *Neagoe Basarab* St. Nicolaescu, *Tradiţia naţională* A. Lapedatu, *Românii dintre Vidin şi Timoc* Em. Bucuţă. *Histria VII* V. Pârvan. *Librăria Lugojană pg. 336-352.* **Mihai Costăchescu** : Charles Diehl *Impresii din România, Dorohoiul* Gh. Ghibănescu. *Roşieştii şi apa Idricului* Gh. Ghibănescu. *O mănăstire dispărută* Sever Zotta, *Revista istorică* N. Iorga. *Eminescu la Iaşi* Anuarul Şc. Comerciale. *Muzeele din Transilvania* C. Petranu. *Vlahii şi Morlacii* S. Dragomir *pg. 353-360.* **Sever Zotta** : V. *Gh. Morţun* I. Nădejde. *Un castel de la Nistru* S. Reli *pg. 361-366.*

IX. TABLA DE MATERII pentru fascicolele 3 şi 4 pg. 367 şi urm.

AVIS

Preţul Fasciolei I, apărută în 1921 e de 60 lei
„ „ II, „ „ 1922 „ „ 80 „
„ „ III, „ „ 1923 „ „ 110 „
Fascicola de faţă pe anul 1924, costă 150 „
Toate patru la un loc se expediază recomandat contra plăţei de 400 lei.

Mandatele poştale să se trimeată pe adresa D-lui MIHAI COSTĂCHESCU, casierul Muzeului, Iaşi, str. Fătu, 6 (12).

Corespondenţa ce priveşte Redacţia a se adresa D-lui Gh. Ghibănescu, Directorul Buletinului, str. Rafail No. 1, Iaşi.

Persoanele, cari vor binevoi a dona orice obiect pentru Muzeul Municipal, se vor adresa D-lui Sever Zotta, Conservatorul Muzeului, strada Cuza-Vodă, în curtea Bisericei Golia.

Scopul Societăţei Istorico-Arheologice a Muzeului Municipal Iaşi este de a publica un BULETIN, cu cuprins istoric şi arheologic, care va cuprinde acte de proprietate, sau de interes public, care privesc Iaşii, inscripţii lapidare, acte ale bisericilor din Iaşi, vederi fotografice ale monumentelor din Iaşi, hărţi, planuri, facsimile, genealogii, documente de importanţă istorică sau economică ce privesc Moldova întreagă.

www.dacoromanica.ro

Fascicola 4.-1924

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL DIN IAȘI

SUMAR:

I. STUDII : **M. Costăchescu,** *Sânești (din jud. Iași) schiță istorică (pg. 1-45);* **N. A. Bogdan,** *Imașul târgului Iașilor (pg. 46-80);* **Gh. Ghibănescu,** *Breasla mișeilor și locul calicilor din Iași (pg. 81-111).*

II. DOCUMENTE: A. Locuri. **P. S. S. Iacob Episcopul Hușilor,** *1792 Avg. 13, 1792 Sept. 18, 1792 Oct. 8, 1792 Noem. 6, 1793 Ghen. 10, 1803 Iulie 8, 1803 Aug. 25, 1805 Aug. 1, 1821 Aug. 12 (doc. Gănești), (pg. 111-119);* **N. A. Bogdan,** *7171 Sept. 15, 7189 Mart, 7239 Mart 23, 7241 Mart 20, 7268 April 5, 1785 Mart 10, 1797 Sept. 5, (pg. 120-123);* **Al Băleanu,** *1781 Iulie 22, 1785 Dec. 5 (pg. 124-125);* **T. Burada,** *7204 Dec. 30, 7243 (1735), 7260 Mai 27, 1773 Aug. 25. 1777 Iunie 23, 1798 Mart 6, 1804 Mai 10, 1812 April 10 (126-130);* **M. Burghele,** *1807 Iunie 28, 1808 Iunie 25, 1812 Ghenar 15 (pg. 131-133);* **M. Costăchescu,** *7087 April 3, 7169 April 9, 7177 Mai 25, 7182 Sept. 8, 7186 Febr. 6, 7188 Mai 6, 7188 Aug. 5, 7188 Aug. 8. 7189 April 16, 7193 April 1, 7203 Iunie 9, 7218 Mai 9, 7226 Sept. 16, 7251 Dec. 13, 7256 Iulie 25, 7256 Aug. 8, 7257 Mart 18, 7259 Iulie 22, 7269 Febr. 7, 1769 Dec. 1, 1774 Mai 9, 1777 Apr. 9. 1781 Iunie 15, 1782 Sept. 21, 1783 Oct. 30, 1784 Iuli 4, 1784 Aug. 14, 1784 Aug. 14 (pg. 149-165).* **Gh. Ghibănescu :** *7111 Oct. 20, (slavon) 7171 Sept. 15, 7176 Noem. 8, 7189 Mart, 7194 Dec. 1, 7208 Iuli 6, 7219 Mart 25, 7231 April 21, 7253 Iunie 1, 7253 Iuni 1. 7256 Dec. 4, 7256 Mai 12, 7256 Iuni 1, 7256 Iuli 12, 7260 Iuli 6, 7261 Iuli 6, 7263 Sept. 10, 7265 Iuni 13, 1770 Febr. 12, 1778. Iuni 9, 1783 Iuni 17, 1844 April 12, (locul calicilor) (pg. 134-148);* **Tr. Ichim,** *7262 Noem. 22, 7269 Mart 15, 1807 Noem. 2, (Beilicul) (pg. 171-175);* **Sever Zotta,** *7201 Aug. 25, 7205 Iulie 2, 7210 Iunie 13, 7252 Aug. 22, 7261 Iunie 13 (Hurmuzăcești) (pg. 166-170).*

B. *LUCRURI :* **M. Costăchescu,** *6961 Febr. 8 (slavon), (Stroiești), 7140 (comândul), 7144 Iunie 5 (aldămaș), 7146 Oct. 15 (boi bicîuluiți), 7150 Iulie 7 (2 boi drept 14 ughi), 7174 Mart 26 (popă domnesc la Orhei și sinetari), 7183 Mart 3, (mănăstirea Adam în codrul Ghenghei), 1730 Ghenar 6 (Cantemirești), 7250 Dec. 2 (dijmă pentru o iapă dată în groapă), 1772 Sept. (Cantemirești), 1775 Aug. 30 (Cantemirești), 1782 Dec. 20 (Calmașii în Moldova), (pg. 176-185);* **Gh. Ghibănescu,** *7048 (Ștefan Lăcustă nepot de fiu lui Ștefan cel Mare), 7074 Sept. 20 (slavon), (pustiu la Căinări), 7238 Sept. 25 (forma munteană dă (pro de), 7254 Febr. 26, 1769 Oct. 8, 1775 Mai 23, (L. Giușcă merge la Țarigrad, privilegii), 7263 Oct. (Averea Răzeștilor), 1765 (versuri populare), 1783 Mart 1, 1785 Aug. 8, 1792 Iuli 18, 1794 Iunie 25, 1795 Sept 2, 1796 Febr. 6, 1799 Sept. 10, 1801 Sept. 13, 1803 Ghenar 13, 1812 Dec. 16, 1820 Mart 21, 1823 Ghen. 14 (hrisoavele de milă ale Calicilor), 1814 Iuli 1 (călăraș de Țarigrad), 1815 Mart 3 (pașaportul lui Giovanni Spiro), 1812 Iuni 26, (Colincăuții), 1818 Iunie 17, 1821 Mai (dvoreni Basarabeni), 1818 Aug. 9 (atestatul Verescul), (pg. 186-199);* **Tr. Ichim,** *1832 Aug. (Cvartalurile Iașilor) 1833 Iuni 29 (casă de toleranță), 1837 Febr. 8, 1837 Febr. 17, (casă de îndreptare la Secul), 1840 Febr. 9, 1840 Iuni 6 (Anastasi Panu), 1855 Mart 6 (Cronica lui Șincai), 1855 Mart 19 (statul lui A. Cuza), (pg. 200-204);* **A. Vitencu,** *7248 Iuni 5 (Cirimușul), (pg. 205-206).*

C. *PERSOANE :* **Gh. Ghibănescu,** *Spița familiei Costachi cu 10 documente de familie, (pg. 207-227).*

III. MANUSCRIPTE VECHI: **Eufrosina Simionescu,** *1592 Două fragmente din Codex Cohalmiensis (pg. 228-230).*

IV. INSCRIPȚII ȘI NOTIȚE DE PE CĂRȚI : **M. Costăchescu** *și* **Gh. Ghibănescu** *: inscripții și notițe de la Dancul, Doljești, Dămăcheni (pg. 235-238).*

V. VARIA : **Gh. Ghibănescu,** *7137 Mai 13, 7242 Noem. 1, 7262 Iunie 23, 1768 Mart 22, 1771 Febr. 12 (doc. cu litere latine din secl. XVIII), 7225 Iuli (judecata cu un jidov la hotar), 1805 (Combaterea Uniaților) pg. 239-245.*

VI. IAȘII IN CRONICARI ȘI IN CĂLĂTORII STRĂINI ; **Gh. Ghibănescu,** *Iașii în Nec. Costin și I. Neculce, seria II-a pg. 246-259,* **Marcela C. Caradja,** *1645 Nunta domniței Maria după E. Happelius pg. 252-261;* **C. I. Caradja** *„Din scrisorile lui Kelemen Mikes 1738, 1763 Călătoria lui Ahmed Resmi Effendi prin Moldova pg. 261-267;* **M. Costăchescu,** *Iașii în 1583 (Fr. de Pavie), 1812 (T. Toriton) pg. 268-270.*

VII. PARTEA ADMINISTRATIVĂ, DESBATERI ȘI COMUNICĂRI : Inscripții din Sinaia pg. 271, Ateneul Popular Iași în Basarabia pg. 271, Casele lui Petriceicu Vodă în Iași pg. 272. Centenarul Lazăr la Avrig pg. 274. Serbările Cantemirești la Urlați pg. 275. Pomelnicul Cantemireștilor pg. 276. Siliștenii pe Ialan pg. 277. Dolhenii de pe Idrici pg. 278. Academia și doc. despre Iași seria II și III pg. 281-296. Condica Drăgeștilor 282. Vizita A. S. R. Principele Carol la Muzeu pg. 284, 309. Donația C. Cli escu pg. 284. Spița Bayardi pg. 285. I Gafencu pitar pg. 286-293. Donația I. I. C. Brătianu pg. 288. Perieții din Olt pg. 288. Donația Dombrovschi pg. 289. Bis. din Humulești pg. 291. Donația I. Bogdan, Viena pg. 294, 299. 1792 Pacea de la Iași de N. A. Bogdan pg. 295. Donația Elias

(urmează în pag. II-a)

IAȘI / ATELIERELE GRAFICE «LUMINA MOLDOVEI» 2, Bul. Elisabeta / 1924

Prețul 150 lei

www.dacoromanica.ro

Şaraga pg. 299. Notiţe din Bocşa Română şi Fizec pg. 302. Ceva despre Costăcheşti pg. 305, 322. Infruntarea jidovilor ediţia greacă din 1818 pg. 307, 325-327. Dorohoiul şi sărbătorirea d-lui Ghibănescu pg. 309. Ivăncăuţii pg. 310-316, 333. Schitul de la Crăsniţa pg. 317. Inscripţii din Comăneşti, Văsieşti şi Urmeniş (Bocău) pg. 328-332, din Pomârla pg. 333-335.—1619 Spital în Suceava. 1755 Noem. 23 aducerea moaştelor Sf. Ioan cel Nou de la Zolkiev. 7130 (zidirea Frumoasei şi Sf. Vineri din Iaşi, Regeste doc. de la Alexandru cel Bun) comunicate de M. Costăchescu pg. 320-324.

VIII. RECENZII. **Gh. Ghibănescu :** *Curtea domnească de la Argeş, Măn. Suceviţa* D. Dan. *Caleudarul Glasul Bucovinei, Dragoslavele* C. R. Codin. *Moldova dintre Prut şi Nistru* dr. Cazacu. *Ist. Basarabiei* I. Nistor. *Mitropolia Proilavului* T. Frăţiman. *Radu de la Afumaţi* T. Paladi. *D. Cantemir şi Descrierea Moldovei* Gh. Pascu. *Iaşii de odinioară* R. Suţu. *Catolicismul Unguresc în Transilvania* O. Ghibu. *Războiul Troadei* L, Moraru. *Stâlpul din Vamă* I. G. Toma. *Din vremuri trecute* E. Cerchez. *Sim. Barnuţ* Gh. B.-Dulcă. *Infiinţarea Mitropolilor din Moldova şi Muntenia* C. Marinescu. *Legiuirea lui I. Caragea Vodă* C. C. Giurescu. *Gh. Lazăr* G. B.-Dulcă. *Pravila lui Alexandru cel Bun* St. Longinescu, *Pământul* T. Pamfil. *Inocentie Micul* Z. Păclişanu. *Clasa de mijloc din Bucovina* T. E. Toronţiu. *Un lithocoş funerar.* T. S. Săveanu. *Isopia Voroneţiană* Leca Morariu. *Concepţia istorică* I. Ursu. *Cultura juridică românească* Andrei Rădulescu. *Poesia populară* M. Sadoveanu. *P. Manega* Şt. Berechet. *Amintiri* dr. N. Leon. *Anale XLIII* Academia Română. *Şezătoarea, Revista Moldovei, Analele Dobrogei, Junimea literară, Dunărea, Arhivele Olteniei, Revista Mazililor,* Vitencu, *Documente Bârlădene,* P. S. S. Iacob al Huşilor, *Cirimuşul* Ţopa, *V. Cantemir* D. Dan, *Eudoxiu de Hurmuzachi* T. Balan, *Frăţinii Eminescu* Leca Morariu, *Prin Ardealul robit* E. Trlian. *Constatări* Fl. Lupu, *Călătorii, K. Mikes. Le service Consulaire* C. I. Karadja. *Neagoe Basarab* St. Nicolaescu, *Tradiţia naţională* A. Lapedatu, *Românii dintre Vidin şi Timoc* Em. Bucuţă. *Histria VII* V. Pârvan. *Librăria Lugojană pg. 336-352.* **Mihai Costăchescu** : Charles Diehl *Impresii d n România Dorohoiul* Gh. Ghibănescu. *Roşieştii şi apa Idricului* Gh. Ghibănescu. *O mănăstire disparută* Sever Zotta, *Revista istorică* N. Iorga. *Eminescu la Iaşi* Anuarul Şc. Comerciale. *Muzeele din Transilvania* C. Petranu. *Vlahii şi Morlacii* S. Dragomir *pg. 353-360.* **Sever Zotta** : V. *Gh. Morţun* I. Nădejde. *Un castel de la Nistru* S. Reli *pg. 361-366.*

IX. TABLA DE MATERII pentru fascicolele 3 şi 4 pg. 367 şi urm.

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL

APARE SUB AUSPICIILE COMUNII IAŞI

www.dacoromanica.ro

Fascicula IV (1924)

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL IAȘI

SÂNEȘTII

cu trupurile sale: Onișcanii, Podobiții, Bătărăștii, Storneștii și Pleșeștii (din jud. Iași).

— SCHIȚĂ ISTORICĂ —

§. 1. *Privire generală.* Dacă de la Iași, apuci pe șoseaua ce merge spre Pașcani și dacă din târgușorul urît și sărăcăcios, pe unde din vechi a fost așezarea Iloaei, apuci cam spre miazăzi-apus și treci prin Scobâlțeni, pe lângă Popești și Obrijeni, tot așezări vechi, intri în trupul Sâneștilor.

E o moșie mare. După inginerul hotarnic, Al. Zanne [1]), moșia aceasta, cu trupurile sale, are o suprafață de 9681 hectare și 8934 mp. și merge, în lung, dinspre m. zi, din hotarul j. Roman, către m. noapte, până dincolo de Bahlueț, în hotarul Sârcei, cam vreo 27 km., în linie dreaptă.

Dealungul vremurilor, pe această moșie, s'au așezat mai multe sate. Cele de astăzi sânt: Sâneștii, Storneștii, Sauca, Osoiul, Crucea, Bocnița, Zmăul și Cotârgacii sau Storneștii vechi. Crucea (cu 236 case și 906 loc.), Zmăul (158 de case și 709 loc.) și Cotârgacii (cu 29 case și 108 loc.) țin de com. Lunganii [2]). Sâneștii (260 case, 1161 loc.), Storneștii și Sauca (200 case și 1057 loc.), Osoiul (124 case, 763 loc.) și Bocnița (50 case, 421 loc.) [3]), țin de com. Sânești.

Satele și hotarele care încunjură, azi, moșia întreagă a Sâneștilor, sânt următoarele: spre m. zi, hotarul j. Roman, cu satele Nistrea, Ghidionul și Vadu Vejii, din com. Boghicea, jud. Roman; spre răsărit, de la Vadu Vejii, alături cu hotarul jud. Vaslui, până în Runcu, apoi Bojila, Măd âjacul, Obrijenii și Popeștii; spre m. noapte: Sârca și Mădrâjeștii; spre apus: Mădrâjeștii, Lunganii și Goeștii. Dacă ne ducem cu mintea vreo 150 de ani, în urmă, hotarele și satele încunjurătoare ne apar puțin schimbate: spre m. zi: Petreștii, mai vechiu Poenile [4]) din j. Romanului, și Ștefănești [5]); spre răsărit: Popeștii, mai vechiu Tomeștii [6]), Poenile Mădârjăcilor, Obrijenii și Mohorîții; spre m. noapte: Mândreștii, Mădârjacii și un colț al Codreștilor; spre apus: Ploscureștii, Lunganii, Șeptișenii și Vrâstații [7]).

---

1). Hotarnica moșiei Sinești, cu trupurile sale, Buc. 1878, pg. 11.

2). După dicț. statistic din 1912.

3) Recensementul din 1921, date luate de la Primăria din Sânești.

4) In un ispisoc din 7081 (1573) Dec. 3 „de la bătrânul Ștefan voevod, satul Poenile.... acum Petreștii" la Arh. stat. Iași. tr. 661, op. I. 727, nr. 92, pg. 207; alți Poeni, la Roman, pe Moldova, în 1471, 1488 (Bog. DȘt. I, 157,355),

5) In 1486, satul la Poeni, anume Ștefănești, Bog. DȘt. I. 290.

6) In 1492 și 1497, Bog. DȘt. I, 99, 504.

7) Pentru aceste două din urmă, vezi fasc. 3 (1923) a bul. Ion Neculce: s. Goești.

www.dacoromanica.ro

Hotarele şi satele, care s'au contopit în moşia Sâneştilor, sânt următoarele: spre codrul Cârligăturii, începând dinspre apus: Onişcanii, Sâneştii şi Podobiţii, unul lângă altul; în capetele acestora, pe Bahlueţ, în acelaş şir: Batăreştii, Storneştii şi Pleşeştii; în capetele celor dintâi, trei, o parte din codrul domnesc, de peste Dealul mare, deosebit hotar, lipit către aceste moşii; apoi s'au mai adăugat, în timpuri, părţi din Popeştii din sus, numiţi mai demult Velişanii, părţi din Mădârjaci (azi Mădrâjeşti) şi din Codreşti.

§. 2. *Onişcanii.* Spre începuturile veacului XV-lea, pe locul acoperit de codrii Cârligăturii, pe unde sânt azi Storneştii, îşi avea aşezarea Onicică din Cârligătură. Sub acest nume era el cunoscut în vechea Moldovă. Aşa îl pomeneşte Ştefan Vodă cel mare, întrun uric al lui, din 1501, Dec. 14, poate şi spre a-l deosebi de alt Onică de prin părţile Jijiei, „Onică de la Jijia“ [1]), dar şi pentru că aşa era obiceiul, uneori a se desemna cineva, împreună cu locul, unde-şi avea casa [2]). Numele lui era Ionică, de unde Onică şi Oničko, cu ajutorul sufixului slav -iko, diminutive, la modă, la Ruşi [3]) Poate să fie acelaş cu Onicică vistiernicul, din doc. 1451, 31 Iulie [4]).

Cea dintâi pomenire despre aşezarea lui Onicică este din 6935 (1427), întrun hrisov, prin care Alexadru cel Bun miluieşte pe Onică «pentru a lui dreaptă şi credincioasă slujbă către noi.... *un sat la Cârligătură, unde este casa lui....* să-i fie uric“ şi a. *„iar hotarul acelui sat să fie împrejur, precât ar fi de îndestul unui sat“* [5]). Deci în această vreme se poate pune începutul Onişcanilor.

Este foarte curios, că în *ficsarea* hotarelor satului nu se pomeneşte nimic de hotarele megieşe, cel puţin, de cele de la apus: Vrâstaţii ori Goeştii, Şepticenii şi cel de la răsărit: Sâneştii. Să spuie aceasta atât: că satele, de care e vorba, nu erau încă în 1427, că locul era pustiu, loc domnesc, şi de aceia în uricul lui Alecsandru Vodă se spune, că Onicică se putea întinde, „cât ar fi îndestul unui sat“? Nu pot hotări. El îşi deschisese în codru domnesc o poiană, *unde-şi avea casa*, care „curătură“, conform obiceiului, era a lui şi Domnul i-a dăruit împrejur atâta loc, decât avea nevoe pentru un sat. Se pare însă, că spre m. noapte hotarul se va fi întins, la început, până în Bahlueţ, unde, drept întrun punct, ce conrespunde, în linie dreaptă, Onişcanilor, se pomineşte întrun ispisoc din 7001 (1493), Mart 7, de „un loc de moară pe Bahlueţ, unde a fostmoara lui Onicică“ [6]). Acest loc de moară, la 1493, nu mai era în stăpânirea urmaşilor lui Onicică, poate înstrăinat prin vânzare.

De la Onicică, satul trece în stăpânirea fiului său Iliaş şi apoi la fiul acestuia, Giurgiu Palmeş [7]), care îl stăpânia în 7009 (1501) Dec. 14 şi de la care îl cumpără Ştefan Vodă, cu 200 zloţi tătăreşti, şi-l dăruieşte, împreună cu Sâneştii, mănăstirii sale. Putnii [8]). In uricul acesta se vorbeşte de Onişcani, că sânt „podli Sineşti“ [9]), lângă Si-

1) Şi sat «unde este casa Onicăi pe Jijia»,' probabil Probota, de azi, c. Turia, j. Iaşi, Bog. DŞt. I, 12-13, din 1458, Iunie 8.

2) Bog. DŞt. I, 355, 1487,Oct. 15; Băilă de la Racova; 429, 1490, Mart 16: Răcilă dela Mileatin; 118, 1467, ghen. 10: Marmure de la Bârlăzel; 344, 1488, Apr. 5: gde bil Oana ot Moişa (pe Trotuş); II, 26, 27, 1493, Mart 26: Drăgoicea de la Cârligătură; 175, 1500, Mart 25: Cremene de la Ialan, ş. a.

3) Sobolevscki, Lekţii p. ist. rusk. iaz. 184-5, sec. XIII-XV: Vasilko, Vladimirko, Mihalko, Fedorko etc.

4) Bog. DŞt. II, 186.

5) Arh. stat. Buc. Cond. Mitr. I.

6) Vezi, mai jos, Bătăreştii.

7) Palmeş, poreclă de la palmă+eş.

8) Bog. DŞt. II, 183; Ghib. Sur. I, 53.

9) Părerea lui Bogdan că ar fi fost pe valea Goeştilor şi a Lacului e greşită.

www.dacoromanica.ro

nești și despre privilegiul ce-l avea Oni'cică d'n Cârligătură, pentru Oni'șcani, de la Alecsandru Vodă: «i toe staroe privilie ot Alexandra voevodi șto na Oni'can(i)eșt dali smo u rukimolebnicu naşemu popu Paisiiu iegumenu arhimandritu Putenscomu».

In hotarnica aceasta a lui Ștefan Vodă, e foarte interesant hotarul Onișcanilor despre apus: Vrâstați (în hotarul Goeștilor) și Șepticeni: «hotarul mai sus scriselor sate, anume Sinești si Oniccani, începând din sus (—apus), între Oniccani și Goești, din codru (ot bu:ovini), pe drumul ce se scoboară pe *Chicera lui Onicică*[1]), la câmp, apoi și pe câmp, pe acelaș drum, apoi prin vârful dealului și pe acelaș drum, apoi prin dumbravă, până la rădiul Neagului și prin acest rădiu, pe acelaș drum, până la movila sapată și un teiu însemnat, lângă dânsa, de aici prin rădiu, până la marginea rădiului, la un ulm însemnat, apoi peste drum și peste vale câmpul, pe costișă, până la marginea rădiului, ce-i deasupra *Șepteșani or*, la un frasin însemnat, apoi prin acelaș radiu, *la Sărături* și la deal deasupra Șepteșanilor, la movila săpată, apoi pe deasupra *văii Talpalarelui*, la două movile vechi, printre care trece drumu', apoi pe acelaș drum, până la răspintie" (de aici începe hotarul spre Batărești [2]).

Aproape toate numirile proprii ale hotarului s'au păstrat. Rădiul Neagului a dispărut. Șepteșanii au dispărut, ca sat, se păstrează ca nume. Trupul moșiei, azi, e în hotarul Goeștilor. La cele spuse, în fasc. 3, din bul. «Ion Neculce», despre Șepteșeni, adaug că întemietorul satului trebuie să fie un Șepteș [3]) ori Șepticiu. Numele acete, formate cu -eș, sânt foarte dese în documentele satelor, de pe aici [4]). Se păstrează și azi denumirea «la Sărături=la S lotvincu» și în Tălpălări—dolini Talpalaeva».

Acest hotar va fi pricină de ne'nțelegere îndelungată, între călugării de Pu na și apoi Mitropolia Moldovei și între stăpânii Vrâstaților, Șepteșenilor și Bătă.eștil r, cum se va vedea, din cele ce urmează.

Prin ispisocul din 7011 (1503), fevr. 2 [5]), între satele care se întăresc Putnii sânt și „la Cârligătură satul Sinești și satul Onișcani".

Nici o știre despre Onișcani în sec. XVI-lea, iar cele din al XVII-lea sânt puține, Stăpânirea se urma liniștită. Intrun per lipsis de actele Goieștilor, din 1797, Sept. 4 [6]), se află rezumată o carte domnească din 7133 (1625), iulie 2, și prin care „Radu Vvd. volnicește pe Lupul Prajăscu, ca să stăpâniască ocina și moșia sa, un loc de prisacă ce este pe apa Șacovățului și cu vad de moară în Șacovăț.... ce-i în ținutul Cârligăturii.... între prisaca popii Nicoară și între *prisaca Oniceștilor*".

După ce Giurgiu Palmeș a vândut Oni'șcanii lui Ștefan Vodă, care i-a dăruit Putnii, urmașii săi vor fi continuat să trăiască în Onișcani, deși aveau și alte moșii. Așa în «zapisul din 7151 (1643), Noem. 26 [7]), în care se vorbește de vânzarea unei păr.i „d n satul Ciurești, de la ținutul Iașilor", se spune că „uricul cel bătrân a satului... au fost la mâna lui Oiță din Onișcani și el au vândut partea lui ce-au avut întraiastă ocină (—Ciurești) lui Pătru Vodă și de uric au dat samă că l-au pierdut".

In un doc. din 7152 (1644), Dec. 20 se spune că Dumitru Bătrânul, fiul lui Ciochină vătaf, nepot Micăi *din Onișcani* și surorile sale, Dorda, Todosia și Nastasia vând

---

1) Și azi, pe alci, drumul merge pe sub poala pădurii și pe muchea dealului.
2) Vezi continuarea hotarului, la Sânești.
3) In Creșterea col. Acad. rom., 1911, 234: 1615, Sept. 4: un Șepteș, la Onești ținut. Cârligăturii.
4) Pialeș, la Obrijeni, 1619 (Cr. col. 1911, 235); Strătulat Dicheș (1668, Condica Mitr. 596); apoi: Vremeș, Herteș, Clineș, Mareș, Palmeș ș. a.
5) Bog. DSt. II, 215.
6) Originalul la mine.
7) Ghib. Sur. III. 220.

www.dacoromanica.ro

lorgăi marelui vistiarnic a şesea parte din jumătate satul Ciureşti, pe Prut... în ţinutul Iaşilor ; asemenea Iorga, fiul lui Gavril, nepot Stancăi şi cu nepoţii lui de frate, cu Ştefan, fiul Anii, nepot Stancăi, iarăşi de *Onişcani*, vând acelui boier, dintrun bătrân ce se înparte în 3 părţi, 2 părţi, din acelaş sat Ciureşti" [1]).

Putna îşi stăpânia satul în pace, dar din cauza depărtării de mânăstire şi a strâmtorii băneşti, soborul Putnii zălogeşte Onişcanii vornicului Gheorghiţă Fâsâitul şi apoi lui Ion Stroescul 2 armaş. Aceasta se vede din zapisul din 7187 (1679), ghen. 11 [2]): «egumenul Ioan de la mănăstirea Putna şi tot soborul... mărturisim că fiind o moşie a noastră zălogită la.. vornicul Gheorghiţă Fâsâitul... Oniţcanii, din ţinutul Cârligăturii.. ne-am rugat dumisale Ioan Stroescu vtori armaş şi ni-au dat 50 lei băţuţi, de ne-am răscumpărat moşia, de la vorc. Gheorghiţă şi am pus-o zălog la dum. Ioan Stroescu pentru acei 50 lei băţuţi... până când vom da acei bani... Pentru nişte zapisă, ce am făcut vornicului Gheorghiţă... (pentru) a ţine un loc de prisacă... să nu fie acele zapisă întru nimica»,

Din veacul al XVIII-lea, încep pârele de împresurare, cu moşia vecină, de la apus» Vrâstaţii (de la Goeşti), căci nu se mai ştia lămurit, unde era Chicera lui Onicică, de unde pleca, din codru, hotarul între cele două sate.

Din scrisoarea, din 7249, (1741), iulie 25 [3]), Mihalache Sturza biv vel cluc. stăpânitorul Goeştilor, se învoieşte cu călugării de Sineşti, să-şi ţie călugării de Sineşti, pe unde au ţinut şi până acuma. Dar înţelegerea nu ţine, cum se vede din o hotarnică a lui Ion Neculce [4]), din 7251 (1743). Prin ea se constată plângerea lui Mihalache Sturza cluc. contra călugărilor de Putna, că-i împresură selişteа sa, Vârstaţii. Egumenul Putnii, chemat de Neculce, răspunde că nu poate veni. „că i-a rămas mânăstire pustie de atâta vremi, zicând că au zăbovit multă vremi la Eş", dar a lăsat la Sineşti vechil pe Ghenadie şi hotarniţa lui Ştefan Vodă. Neculce împreună cu călugării de Sineşti şi clucerul Mihalachi şi ispravnicul de Sineşti şi alţi megiaşi şi mazili din prejur ; Postolache mazâl de Scorţăşti şi Stamati pârcalab de Scorţeşti şi Neculai, feciorul Nacului, logf. de vistierie de Lungani şi frate său Ion de Frăteni şi Gavril Veliţco copil din casă ot Frăteni ş.a. cercetează hotarul cu pricina «şi nu să prindi precum scrii hotarnica, precum arată călugării c'au stăpânit şi rămânea o selişte toată a Vârstaţilor de o eu călugării în parte Sineştilor (adecă a Oniţcanilor)». Hotarnica lui Ştefan Vodă fiind veche «şi acum acele semni sânt schimbate, numerile întralte chipuri... am socotit întralt chip, di-am măsurat locul pe doao părţi încurmeziş" ; o parte din marginea Şepteşenilor, în curmeziş, spre soare răsare, unde dă în hotarul Podobiţilor şi a Sineştilor, la o movilă, care scrie în hotarnica lui Ştefan Vodă (deci numai hotarul Oniţcanilor) şi s'au aflat 58 de odgoane şi odgonul câte de 22 stânjeni (deci lăţimea Oniţcanilor, în capătul de m. noapte era de 1276 de stânjeni) şi de acolo mai în gios, din marginea hotarului Podobiţilor şi Şepteşenilor, până la altă movilă săpată, unde scrie hotarnica, împotriva locului celui cu pricină, am purces a măsura spre soare apune, drept în curmeziş, hotarul Sineştilor (=citeşte a Oniţcanilor) şi s'au plinit 58 de odgoane...tocmai unde au zis clucerul Mihalachi, că sânt semnile hotarnicii lui Ştefan Vodă, iar nu unde au dzis călugării şi au rămas selişte Vârstaţilor în parte cluc. Mihalachi Sturzii". Actul copie e rupt mult, dar se vede că Neculce hotăreşte pricina contra călugărilor de Putna.

---

1) Ghib. Sur. III, 223.
2) C. M. 460—1=Cond. Mitrop. Moldovii din 1818.
3) C. M. 463.
4) Ion Neculce era trăitor la Prigoreni, cam 10 km., în linie dreaptă de aceste locuri. Actul e în o condică a Goeştilor,

www.dacoromanica.ro

Lucrurile nu se lămuresc. In contra călugărilor de Putna, pentru împresurare, din partea *Oniş̦canilor*, se plâng Năculeștii, că li se înpresură moșia lor Șepteșenii și călugării de Bogdana și alți răzeși, între care Veličco, copil din casă, că li se înnpresură moșia Batăreștii. Ion Neculce apare iar ca hotarnic și prin hotarnica din 7252 (1744) Avg. 22 [1]) arată că hotarul între Onișcani și Vrâstați se începe din apa Șacovățului, din codru, până în Dialul cel Mare, ce se chiamă „Chicira". Urmează apoi celelalte numiri din hotarnica lui Ștefan Vodă. Importante sânt: «un drum ce vine pe dialu pe diașupra Șepteșenilor și de acolo din drum rămân Vârstații în ğos și din capul Vârstaților să începu Șepteșenii, în sus, tot *alături cu Oneţ̦canii Putnii*.... mai mergi încă în sus hotarul Șepteșenilor, tot în sus, mult loc"..„pentru un răvaș ce dăduse cluč. Mihalachi...la mâna călugăr lor de Putna să-și stăpâniască, pe unde au stăpânit mai înainte, să nu să ţ̦ie in seamă, îndreptându-se clucerul după o vie părăginită, ce scrie la un ispisoc al Vârstaților dumsale, de la Petru Vodă, din 7097 (1589), ce zice că este în dialul Porcului, *in ţ̦arina Scumbinţ̦ilor*, unde se află și acuma tufe de vie [2]). Hotărirea e dată contra călugărilor.

In doc. din 7253 (1745), Noem. 20 [3]) Racoviță vel vorc. dă mărturie la mâna lui Iosaf, egumenul Putnii, că în pricina hotarului dintre Oničcanii Putnii și Goești (citește Vârstați), hotarnicii trimiși de Domn, vorc. Ioan și Cheșcu uricar făcuseră strâmbătate călugărilor de Putna. Cluč. Mihalache Sturza se jaluiește că nu este aceia Chicera Onicicăi, ce o arată călugării „ce iaste alta *mai spre mănastire* [= moșia Sineștii a mănăstirii Putna] și cu acea pricină îi împresură călugării o bucată de loc, din moșiia sa ce se numește Vrâstații». Cercetărea se face după hotarnica lui Ștefan Vodă, din 1501 și cu un isp'soc al m-rii Bogdanii [4]) și oameni megieși. Călugării rămân pe Mihalache Sturza.

In 7267 (1759), fevr. 10 [5]), în urma unui schimb de moșii, Oničcanii trec (impreună cu Sâneștii și Podobiții) în stăpânirea Mitropoliei Moldovii.

Lucrul nu era ales, nici la sfârșitul veacului XVIII-lea, după cum se vede din hotarnica Goeștilor, din 1797, Oct. 10 [6]). Din partea Mitropoliei, ca vechil, e rânduit Calenic, proegumen Bogdanii, cu scrisorile satului Onișcani. El răspunde: „cum că pi semnili ispisocului [lui Ștefan Vodă din 1501] iaste odihnit, iar pi hotarnicile vorn. Neculce și a lui *Cheșco uricariul, carii arată că lângă Onișcani* ar fi sileștea Vârstații nu iaste odihnit, de vreme ce suretul ispisocului, acolo la sămnul acela din codru, la vârful dintăi ar fi pomenind, că hotarul acela ar fi dispărţ̦itoriu *între Onișcani și Goești, iar n'ar fi pomenind* di Vârstați... și acel loc cât vorc. Neculce *îl arată cu numi de Vârstați l-ar fi știind de hotarul Onișcanilor și că de or și fi Vârstați* [ca sat], *trebui să fii în stăpânire trupului Goeștilor, iar nu în capul Șepteșenilor și pe lângă margine Onișcanilor*». Călugării au arătat altă Chicără mai din sus, pe culmea dialului, spre apus. Hotarnicii de acum găsesc Chicira lui Onicică mai spre răsărit, «iarăși diacolo din vârful dintăi iaste linii driaptă pe din sus *de poiana Nistrii*, pâr în colțul cel din gios a „Vârstaților, ci razimă în *lunca Bârnii*, dispre coasta Petreștilor".

Pâra continuă. In 1803, Dec. 14, Veniamin Mitropolitul Moldovei, în o jalbă către Domn arată că D-lui logofătul Iordache Canta pretinde o mare bucată de loc din moșia

1). Actele Goeștilor.

2). Nu aș putea preciza, *dacă ţ̦arina Șcumbinţ̦ilor*, din ispisocul de la 1589, este pe hotarul Vârstaților sau e vorba, mai degrabă, de satul Scobinți, jud. Iași.

3). C. M. 464-5.

4). Donațiunea de codru domnesc, dată lui Solomon Bârlădeanu.

5). C. M, 468—9.

6). Originalul la mine.

www.dacoromanica.ro

Oniĉcanii a sfintei Mitropolii, să o lipiască cătră moşia dumisale Goeşti. Şi după cercetare la faţa locului, făcută de vorc. Gavril Conachi şi cererea logofătului să se facă numai decât anafora, Mitropolitul cere îngăduială până în primăvară, ca să mai meargă şi alţi boieri să cerceteze semnele hotare, din nou. Domnul Alecsandru Const. Moruzi încuviinţează şi prin porunca din 1803, Dec. 16, pune termen ca la 15 April viitor să se facă o nouă pătrunzătoare cercetare la faţa locului. Cercetarea care se face de vel vornicul Gavril Conachi nemulţămeşte şi ea Mitropolia, stăpânitoarea Onişcanilor şi Veniamin Costachi, Mitropolitul, cere o deiznoavă cercetare. Ea este poruncită şi de Domn. Boerii însărcinaţi cu aceasta, Mihai Sturza logofatul, Constantin Balş vornicul şi Lupul Balş vornicul au mers la faţa locului şi împreună cu vorc. Conachi şi spătarul Grigorie, fiul logof. Canta, ca vechil din partea sa, cu ispisocul lui Ştefan Vodă, în mână „am umblat pe la toate aceste semne şi toate fără de nici un prepus de îndoială li-am găsit de faţă, fiind sămne fereşti (sic) şi nestrămutate şi atât de vederate şi neîngaimate încât iaste de mirare, cum s'au putut naşte pricină de gâlcavă... şi cum hotarnicii cât au mersu după vreme au căzut la îndoială, având în mână espisocul lui Ştefan Vodă şi înaintea ochilor acest feliu de sămne". Linia trasă de vorc. Conachi s'a dovedit greşită făcând Chicera Onicicăi unde nu este şi mai ales drumul dela Chicera. ce-adevereşte şi ispisocul din 7177 (1669), Sept. 6, dela Domnul Alexandru Ilieş, prin care dăruieşte lui Solomon Bârlădeanul o bucată de loc, arătând că începe hotarul din marginea hotarului Onicicanilor, *din sus de drumul cel mare*, din răspintiia drumului, unde face drumul spre *poiana Şchiopului*. Şi aceste semne sânt mai în sus de linia trasă de vornicul Gavril Conachi (doc. 1804, iulie) [1]).

Satul nu mai era la începutul Sec. XIX, cum se vede din Condica liuzilor [2]). Intre hotarnică a logofătului Andronache Donici, din anul 1825, Mai, pentru hotarul Şăpticenilor, ce se despărţesc de Onişcanii Mitropoliei, la capătul din jos, şi de Goeşti, cu coastele, prin care darma stăpânirea Onişcanilor, din sămnile, de care se ţinea Mitropolia, că ar fi potrivite hrisovului de la Domnul Ştefan Vvd., rămânând liniia de la lutăria lui Gorgan [3]) ... şi până la movila ce diasupra Şăpticenilor, *la Sărături*,... cum şi până astăzi se stăpâneşte [4]).

Altă hotarnică, făcută de logofătul Andronachi Donici, este din 1827, iuli 5, [5]) In o hotarnică a Goeştilor, din 1841, Ghenarie 30)[6], se vorbeşte mult de hotarul între Onişcani şi Vrâstaţi, Se spune în ea, că semnele firesti, despărţitoare, nu se mai cun sc începând cu *Chicera lui Onicică*. Hotarnicul zice că e mai înalt decât alte *vârfuri* în şârul acelui deal, din care pricină a înălţimei să înţălegi că s'au luat din învechimi şi numire de Cihcera". Nu poate fi cealaltă, ce o arată călugării „pentru că aceasta este mai în sus spre apus şi nu în şârul aceluiaş deal, pe care stă Chicera cealaltă", „şi pentru că nu este *scaun de deal*, precum cealaltă Chiceră, ca să fi putut fi din învechime vreun sămn deosăbit între celelalte dealuri, chemându-o însuşi vechilu Sf. Mitropolii şi *Bobeică* [7]).

Deci hotărîrea se dă contra Mitropoliei.

---

1). C. M. 479-80
2). Uric. VII.
3) Şi azi tot aşa se chiamă.
4) Arh. stat. Iaşi, dos. 2114, tr. 1361, op. 1547, nr. IX şi tr. 661, op. I 727 nr. 92, 296.
5) Ibid. (tr. 661 etc.), nr. 92, pg, 130 şi urm.
6) In colecţia mea.
7) Şi azi.—Vezi bul. „Ion Niculce", fasc. 3 (1923), pg. 45-46.

www.dacoromanica.ro

Secularizarea averilor mănăstirești, se pare, puné sfârșit pârelor pentru hotar. Onișcanii, de pe la sfârșitul secolului XVIII, poate și de mai înainte, erau numai silișteni și pe la 1821 se mută aici, în locul său, satul Storneștii, din șesul Bahluețului, care a făcut ca, încetul cu încetul, vechiul nume să dispară și azi nici un bătrân nu-și mai amintește, ca, prin aceste locuri, să fi fost odată Onișcanii, nici măcar ca nume.

§. 3 *Sâneștii.* Cel dintâi descălicător al satului e un Sân (slav, sânŭ, fiu), un boier ce se întâlnește către sfârșitul sec. XIV-lea și începutul celui de al XV-lea: Sânco Bârlici (1393, 18 Noem. Bog. DȘt. II, 186); Baliță Bârlici brat Sinico (1404, Ulianițchi, Mat, 15; Uric. XVIII, 454; Balc Bârlici, fratele lui Sânco și în doc. 1393, Noem. 18, Wick, Putna 101, Uric. cit. 454); Sânco (1422, Aug. 20, Arh. ist. I. 1, 132); Sinco Bârlic (1434, Ian. 13, Ulian. 41, Uric. cit. 457) acelaș cu Sin Bârlici (1407, Mart 8, Cron. Huș. app. 5, Uric. cit. 454), Sinu Bârlici (1408, Sept. 16, Cron. Rom. I, 101, Uric. cit. 1409 Noem. 18, Wick. Moldaviță 56, Uric. 455; 1411, Sept. 22, Arh. ist. I, 2, 12; 1411, Apr. 14, Wick. Mold. 58; 1418, Mart 17, ibid. 60). Sânco e diminutivul de la Sân. cum Onicico e diminutivul de la Onică. El era fiul unui Bârlă [1]) și va fi căpătat loc de sat în vecinătatea lui Onicică, de la Alexandru Vodă cel bun, îndată după 1427, de vreme ce în privilegiul vechiu al Onișcanilor, din acest an, se spune că hotarul satului lui Onicică să fie dejur înprejur, precât ar fi de indestul unui sat și nu se spune nimic de satul vecin al lui Sân, vreun kilometru depărtare. De la Sân, satul a trecut în stăpânirea fiului său, Ion Sânescul, cel dintâi dintre Sânești, pomenit în actele satului, și care trăiește înainte de Ștefan cel Mare, căci chiar la începutul domniei lui Ștefan, satul era al fiul acestuia, Stanciul. In privilegiul din 6966 (1458), Noem. 11 [2]) Ștefan Vodă întărește Stanciului Sinescul, ocinele sale: «satele din ținutul Cârligăturii, anume *Sineștii pe Cireșnița* (na Cireșniți) *sub pădure și Crepăturenii și Șturneștii și moară în matca Bahluțului mic și prisacă la capătul gruiului de la Sacovăț, pe pârâul Fântânelor*». Hotarul satelor să fie după hotarul vechiu, iar al prisăcii «cât va putea să cuprindă o prisacă=Koliko mojet ojivati edno pasicu».

Cireșnița, adecă valea Cireșului, e valea ce se coboară din dealul Mare, pe care se află și azi vechea așezare a satului, vale între sat și dealul „Cantoc", care iese pe sub dealul Podobiților, către Bocnița, Se va fi numit așa, din cauza multor cireși sălbateci. Azi, valea nu mai poartă acest nume, dar urcând pe drum, în dealul Mare și până azi, drumul ce merge prin pădure, la Mădrâjac, se chiamă „drumul Cireșului", Un alt drum al Cireșului tot în pădure e prin „Fundul Cenușii", pe la «Bourul cu doi craci». [3])

Și azi, satul e tot sub pădure, numai cât s'a întins pe întreg podișul, până în „dealul lui Simon", către Stornești și pe toată valea ce se scoboară, către m. noapte, pe unde intră, în sât, drumul ce vine dinspre Bocnița.

Nici o amintire despre *satul Crepăturenii* nu mai găsesc, nici în documente, nici în cunoștința oamenilor de azi.

Prisaca Stanciului Sinescul va fi fost, în pădure, în dreptul satului, în vreo poiană pe Sacovăț.

Gruiul, „gruniu" e pisc de deal [4]).

---

1) Un om din sat se numește Bârlă. Comp. bârlă (prostănac), bârlău (cioban, om necioplit). Comp. și Bârlești, j. Iași.

2) Bog. DȘt. I, 24—25.

3) Vezi și harta statului major, planșa Podul Iloae.

4) O. Popescu, Câteva doc. mold. 6, sub 1450: «pustini na Sacovți na ime na koneț derenok, gde up (adaet) Grueț na Sacovți=pustie pe Șacovăț, anume la capătul Cornișului (?), unde cade Gruețul în Sacovăț".

www.dacoromanica.ro

In 1501, Dec. 14, satul era în stăpânirea fiilor Stanciului Sinescul. În privilegiul M-rii Putna, din 7009, Dec. 14 (1501) se spun următoarele: Giurgiu Sinescul şi fraţii lui, Mănăilă şi Isaiia, fiii Stanciului, nepoţi lui Ion Sinescul, vând lui Ştefan Vodă, drept 200 zloţi tătărăşti, ocina lor dreaptă „din uricul bunului lor Ion Sinescul şi al tatălui lor, Stanciul, un sat la Cârligătură, anume *Sineştii unde a fost casa bunului lor Ion Sinescul şi a tatălui lor, Stanciul*“; mai cumpără Ştefan Vodă şi Onişcanii, de alături, şi le dărueşte Mănăstirii Putnii „pentru sufletul sfânt răposaţilor strămoşi, buni şi părinţilor noştri şi pentru sănătatea şi mântuirea noastră şi a Doamnei noastre şi a copiilor noştri“ [1]). Hotarnica din acest document cuprinde dejur împrejur semnele hotare ale amânduror satelor, şi a Sineş ilor şi a Onicicanilor. Am dat-o la locul cuvenit pe a Onişşanilor, despre apus, despre Goeşti. Continuu acum hotarul amânduror satelor, despre m. noapte-Bătăreşti şi Storneşti-şi apoi despre răsărit—Podobiţi „apoi întorcându-se (hotarul) pe celalt drum peste deal, la alte răspinteni, la o movilă săpată, apoi iarăşi spre câmp, peste o văiugă, pe costişă, la movila săpată, lângă *Hârtoape*, apoi prin *Hârtoape la pârâul Bătăreştilor*, apoi pe acelaş pârâu, la vale, la drum, apoi drumul în sus, pe lângă pârâul ce se numeşte *Ezereaoa*, la movila săpată, lângă drum, de aici peste *Zăpodie* [2]) şi la vârful dealului, apoi pe deal, până la movila sapată, unde a fost un stejar, apoi tot vârful dealului (*Podobiţilor, de azi* şi *Cantor*) la Dealul cel mare din codru“ [3]).

Pârâul Batireştilor (Batăreştem) e valea Crucii, [4]) de azi.

Ezereaua e pârâul format din unirea Cireşniţei, a pârâului Sineştilor, Osoiului şi Storneştilor, a Batăreştilor şi altor scursuri de ape, de prin văile dealurilor, deoparte şi alta şi care pârâu merge pe lângă drumul ce duce de la Sineşti la Bocniţa. Ezereaua trece pe la capătul rotund al dealului Podobiţilor, în faţa Bocniţei de azi şi după ce primeşte pârâul ce vine din Podobiţi, întră în şesul ce duce la Zmău şi de aici în sesul Bahlueţului, pătrunzând în hotarul Popeştilor de azi [5]).

Hotarul de m. zi al Sâneştilor şi Onişcanilor mergea pe muchea Dealului Mare, pe sub sprinceana codrului de azi, până deasupra poenii Nistrii, unde nu departe era Chicera lui Onicică. Intre Sâneşti şi Onişcani, hotarul deosebitor, înainte de 1501 — de când începe să nu se mai ţie seamă de el, amândouă satele fiind cuprinse în acelaş hotar şi amândouă ale Mân. Putnii—trebue să fi trecut pe drumul ce coboară de la Român, din Dealul Mare, prin marginea cimitirului din Sâneşti, prin muchea Dealului lui, Sâmon şi marginea satului, dinspre apus şi tot muchea dealului, peste valea ce vine de la Storneşti, apoi la deal, pe unde merge drumul, azi, spre Cruce.

La Bocniţa erau capetele spre m. noapte ale tustrele satelor: Onişcani, Sâneşti

---

1). Bog. DŞt. II, 183-5; Ghib. Sur. I. 53-56; Iorga, Studii VI, 73-74. E greşită afirmaţia lui Dobrescu, în Bis. ort. rom. 1910, Nr. 6, 681, că le face danie Măn. Bistriţii; comp. şi Rev. Teol. din Iaşi, IV, 34, pg. 266.

2). E priporul, dela capătul dealului Podobiţilor, din faţa satului Bocniţa, de azi.

3) Bog. DŞt. II, 215. Era continuarea aceluiaş gând al lui Ştefan Vodă de a întări moşii mânăstirilor. In 1497, cumpărase „o prisacă, la Cârligătură, pe pârâul Mihalcii... apoi o bucată de pământ „Lazul“ din *hotarul Tomeştilor* şi le închinase Voroneţului, Bog. DŞt. II, 99. Tomeştii sânt Popeştii, spre răsărit de Sâneşti şi nu cum crede Bogdan (l. c. I. 505. II, 101) că e vorba de satul Tomeşti, din pl. Codru. Apoi la 1499, cumpără satul Milcineşti, la răsărit de cel de mai sus (lângă Rădeni, c. Popeşti) şi-l închină Veroneţului (bid. II, 147).

4) Vezi dicţ. Geografic al jud Iaşi.

5) Bog. DŞt. II, 99, 100. Intrun doc. din 1497, 22 Ian. „o bucată din hotarul satului Tomeştilor... Lazul, până la capătul de jos al poenii, până la *pârâu la Ezereu*; C. M. 581, 1745, Mai 15: „Inceputul hotarului satului Cioltanii....în malul *pârâului Ezerelei*, în şăsul Bahlueţului“.

www.dacoromanica.ro

şi Podobiţi şi de aici începeau şi se întindeau, spre Bahlueţ: Batărăştii, Storneştii şi Pleşeştii.

In privilegiul de mai sus, dat de Ştefan Vodă Putnii, se spune apoi: «şi în acest hotar, cine va fi iegumen şi călugării de Putna să-şi aşeze (osaditi) sate şi prisăci şi aceste să-i fie acestei sfintemănăstiri uric." Deci satele Sâneştii şi Onişcanii nu vor fi fost tocmai întemeiate: erau casele stăpânilor, ale celor trei fraţi Sâneşti şi a lui Giurgiu Palmeş şi bordeile argaţilor, muncitori de pământ, păzitori de vite şi prisăcari.

Singura ştire, ce o avem despre Sâneşti, în sec. XVI, e aceia din 7011 (1503) fevr. 3, când, împreună cu alte sate, se întăresc Putnii, *Sineştii* şi Oniţcanii [1])

Ştirile din sec. XVII sânt ceva mai multe. Prin cartea domnească, din 7128 (1620), Ghen. 9, Gaşpar Voevod, împuterniceşte egumenul şi soborul dela Măn. Putna „să-şi strângă *a lor drepţi vecini*, ce au fugit din satul *Sineşti*, prin alte sate mănăstireşti... ori prin târguri sau slobozii". [2])

Cine erau aceşti vecini? Erau urmaşii lui Sân Bârlici sau oameni din alte părţi, veniţi la lucrul moşiei? Vor fi fost şi unii şi alţii.

Către 1627, Noem. 10, Dositeiu, Mitropolitul Ardealului, scrie egumenului de Bisericani, Nil, că documentele Bisericanilor, ce i le dăduse în păstrare Ştefan Vodă „eu le-am strânsu întrun sepecior cu alte multe şi le-am dat în mâna lui *Ştefan* de în *Sineşti* de în Cârligătura" Acesta, când cu năvala lui Alexandru Vodă din Ţara Leşească, cu Corenschî şi Cazacii, le-a îngropat în pământ şi s'au stricat. [3])

In 7146 (1638), Mart 10, Dumitru «*ce a fost de sat de Sineşti*» cumpără un loc de prisacă în rădiu, deasupra satului Podobiţii [4])

In 7176 (1668), Mai 12, Solomon Bârlădeanul se tocmeşte cu Tofan, fost episcop la Rădăuţi şi cu Ghervasie, egumenul Putnii şi tot soborul, pentru siliştea de la Cârligătură, Sineştii, »Această silişte cu tot hotarul, cât este pinpregiur, ales de către Oneşcani, datu-mi-au părintele Tofan şi egumenul etc., să-mi fie de hrană şi de triabă, ce voi vre întru toată viaţa noastră, împreună cu a soţului mieu, Anniţii", dar, după moartea lor, să rămâie această silişte iarăşi a sfintei Mănăstiri. Iar în schimb, Solomon Bârlădeanul le face un iaz, *la Stănceni*, pe apa Sâtnii, cu mori cu tot, să fie de hrana Mănăstirei; îi mai dă 40 de matce la Stânceni şi 300 de mierţe de pâne. [5])

Moşia Sâneştii, ca şi Onişcanii şi Podobiţii, mergea spre m. zi, până în muchea Dealului Mare. Incolo, codrul era domnesc, până în hotarul Petreştilor şi despre răsărit, până în poenile Mădârjacilor. Incă din 7176 (1668), Iulie 7 [6]), Solomon Bârlădeanul, marele logofăt, stăpâneşte, împreună cu alţi răzeşi din Mădârjaci, (Mădârjeştii de azi, de pe Bahlueţ), în *poenile Mădârjăcilor de la Şacovăţ, dela Nicodim* (Mădârjacul de azi). Iar, prin hrisovul din 7176 (1668), iulie 27 [7]), Iliaş Alexandru Vvd. miluieşte pe Solomon Bârlădeanul *cu o bucată de loc din codrul domnesc împotriva Sâneştilor* şi trimite pe Dumitraşco Roşca vornicul, să meargă acolo şi cu oameni buni, megieşi „să meargă cu toţii prin codru, să însămneze şi să stâlpască loc de triaba dumisale, să-i hie ocină».

1). Bog. DSt. II, 215.

2). C. M. 458. In condică e greşit, 7120 (1612), când se ştie, că Graţian a domnit între 4 Fevr. 1619—Sept. 1620.

3). Arh. ist. I, 1, 93.

4) C. M. 425.

5) C. M. 459—60.

6) C. M. 604—5. Poenile Mădârjăcilor erau ale răzeşilor din Mădârjaci şi tot în aceste poiene aveau moşie şi unii răzeşi de Romăneşti (dela Cârligătură), Cp. Ghib. Sur. XIII (Doc. Romăneştilor).

7) C. M. 594; în Uric. XVII, 21, data e 7177 (1669) Iunie 20.

www.dacoromanica.ro

Iată şi hotarnica acestui loc, făcută de Dumitraşco Roşca, vornicul de poartă şi alţi megieşi, oameni buni [1]), din 7177 (1669) Sept 1 şi Sept. 6: «Socotit-am hotarul *la codru*, ce-i domnesc, cât loc au dat Mărie Sa Iliaşi Alexandru Vodă, *în codru întregu* dumisale lui Solomon Bârlădianului...spre hota ul satului dumisale Sineştilor [2]), să hie tot un hotar, din margine hotarului Oničcanilor, din sus, *din Dealul Mare*, din răspintie drumului, unde face drumul spre *poiana Schiopului* [3]), am pus boor într'un fagu în dreptul locului, pre o *văiugă* în *Şacovăţ*, pe din sus de poiana *Nistrii*.. peste Şacovăţ, dreptu în vârvul dialului *Mândăului*...în ğos pe deal până în drumul ce merge *la poenile Ştefăneştilor*. Şi de acole pe drum, alături cu *hotarul Petreştilor* şi a *poenilor Ştefăneştilor*, până în *drumul Pravilii*...lar de acolo drept pre dispe *Veje* [4]), alături cu *hotarul Vasluiului*, până în *Runcu* [5]). lar de acole, în dreptul locului, până în *drumul Gârbeştilor*[6]). De acole piste drum, în dreptul locului, spre Şacovăţ şi pişte Şacovăţ pe din sus de *poenilor Madârjăcilor* [7]), în dreptul locului, până in *Dialul Mare*, din gios de hotarul *Obrejenilor* [8]), între Popeşti". Intre martori sânt: Strătulat Dincăş din Mădârjăci, Toader Albici de Pleşeşti, Stanciul de Podobiţi ş. a. «care au ştiut locul domnesc în codru». Codrul Sâneştilor aparţine azi statului şi în adâncime merge pe alocurea până la 20 km. Toate numirile proprii de mai sus, afară de Petreşti, sânt în fiinţă şi azi.

Prin diata lui Solomon Bârlădeanu din 7178 (1670), Avg. 5, [9]) el lasă M-rii Secătura de la Trotuş, între altele şi «o *bucata de codru la Cârligătura*, ce-mi iaste danie dela Domniia, precât scrie hotarul şi ales de Roşca Vornicul. Asemenea şi prin diata din 1690 [10]).

La Sâneşti, a fost un mitoc, ce şi-l mai amintesc încă bătrânii şi unde şi-a petrecut multe zile, privind iazul din vale şi coama codrului din deal, marele mitropolit Veniamin. Era în apropiere de cimitirul satului şi în grădina ocolului silvic, de azi şi se mai cunoaşte încă movila, unde a fost sfânta masă. Este fundat, probabil pe la începutul sec, XVII, de Mitropolitul Sava al Moldovei [11]) şi poate aici îşi va fi petrecut zilele, de după retragere. In satele apropiate avea şi moşie. Prin cartea domnească, din 7226 (1718), Oct. 14, Mihai Racoviţă voievod, către boieri şi slujitorii «carii veţi umbla ori cu ce feli de slujbe de la Domniia me, măcar pe catastiş din vistirie, măcar de la ţară, să să tâmple să puneţi bani, la ţinutul Cârlegăturii, vă facem ştire tuturor *pentru un mitoh de la Sineşti, carile iaste a cinstit părintelui şi rugătoriului nostru a sfinţii sale, Chir Savvii, č-au fost Mitropolit*...voi întrunimică să nu-l înşăluiţi, nici la o socotială, macar la coniţ, măcar fie la ce cheltueli, ce ar eşi la ţinut, să nu-l puneţi nici la o cheltuială, nici pe mitoh, nici pe posluşnicii, carii scriu cu număr, în carte Domnii mele, ce iaste făcută din anul trecut (C. M. 462).

Solomon Bârlădeanul lăsase, după moartea sa, multe din moşiile sale Mănăstirii Bogdanii, dela Trotuş, ctitoriei sale. Prin o carte domnească, fără dată, Ioan Nicolae

1) C. M. 594—6; rezumată şi în Uric. XVII, 21-22, cu data de 7177, Sept. 20
2) In copia lui Teodor Gaşparovici, greşit: Storneştilor; In Uric. XVII, 22: Sineştilor.
3) V. bul. Ion Neculce, fasc. 3 (1923), 45 nota şi Uric. XVII, 85 (şi azi tot aşa)
4) Veja, com Stăniţa, j. Roman.
5) Runcu, com. Ţibana, j. Vasluiu.
6) Gârbeşti, com. Ţibana.
7) Mădrâjacul, jud. Iaşi.
8) Sat în jud. Iaşi, numirea de la «obrejie» muche de deal şi numele Obreja, cp. Bog. DŞt, I, 337, nota 4.
9) C. M. 597—99.
10) Uric. V, 243.
11) A păstorit între 1687—1700—1, când se retrage, N. Iorga, ist. b's. II, 336.

www.dacoromanica.ro

vvd. (Mavrocordat) [1]) întăreşte egumenului şi săborului dela Bogdana, „să fie volnici... a ţine şi a stăpâni...ocina lor şi moşie, ce au la ţinutul Cârligăturii, *o bucată din codru ce-i drept Sineşti* care au fost danie lui Solomon Bârlădeanul, ctitorul Mănăstirii, dela Ilieş Alexandru Vvod.,.şi a-şi lua de a zece din pâine, fânaţi, din prisăci cu stupi.» (C M, 463).

In capătul de m. noapte al Sâneştilor, despre Batăreşti [2]), era un loc de prisacă, numit „Rădiul Grozăvoaei", deci al femeei unui Grozav. Acest rădiu, pe la 1742, era al lui Gavril Veličco, copil din casă şi i se înpresura de către călugării de Sâneşti. Constantin Nicolae vvd. scrie carte, în 7250 (1742), iulie 4 (C. M. 572) lui Constantin Cucoranul biv vel pitar şi lui Toader Stârce, vornic de poartă şi lui Ion Cucoranul, biv vornic, că s'a jăluit Gavril Veličco, că îi înpresoară călugării de Sineşti un loc de prisacă, anume Rădiul Grozăvoai «*care să hotăreşte cu Sineştii şi ar fi de hotarul Batireştilor.*" Ei să le ia sama cu bună dreptate, pe scrisori, să-l aleagă, să-l stâlpiască şi să dea mărturie în semne.

Nu ştiu ce vor fi hotărît boierii, dar lucrul nu se aşează. Din această vreme, c. 1743, avem o scrisoare a lui Ion Neculce, tot în această pricină. „Ion Neculce biv vel vornic...ispravnicul ţinutului Cârligăturii.. că jăluindu Veličco...pe călugării de Putna, că-i înpresoară o bucată de loc de Batireşti, cu un rădiu, ce să chiamă Rădiul Grozăvoi, cu hotarul Sineştilor şi călugării...nu-ş stăpânesc locul lor, pe unde le scrie hotarnica lor, ce să lăţăscu de-i stăpânescu rădiul ce s'au scris mai sus al Grozăvoai şi cu oi bucată de loc Şi făcând Veličco, în multe rânduri, cărţi domneşti pe la boeri, ca să-i aleagă moşiia despre călugări, călugării n'au stătut la dovadă" şi odată călugării având judecată înaintea vel logofătului Sturzii s'au apucat că s'or tocmi cu Velicico, pentru acel loc, „dar mai pe urmă nu s'au ţinut călugării nici de acea tocmală şi au dus prisăci de stupi, de au pus pe parte, ce să aşăzasă să fie a lui Veličco. Deci văzind că nu vor să-ş ţie locul, precum scrie hotarnica lui Ştefan Vodă, ce umblă lăcomind şi înpresurând moşiile oamenilor, dat-am mărturie noastră lui Veličco, ca să-ş stăpâniască locul şi cu acel rădiu al Grozăvoai şi să ia de a zece stupi ce ar afla pre acel loc" (C. M. 573).

In „sama Mănăstirii Putnii", 7251 (1743), Ghen. 20, [3]), Sâneştii sânt arătaţi sat „cu oameni"; Onişcanii nu-s arătaţi de loc.

Prin scrisoarea din 7251 (1743), Sept. 22 (C. M. 573—4), dată de călugării de la Putna la mâna lui Gavril sin lui Gheorghiţă Veličco *din Fräteni*, nepot lui Istratie din *Pleşeşti*, învoesc «pentru giumătate de rădiu, din tot *rădiul Grozăvoai*, parte dinspre Batireşti... să stăpâniască... Gavril Veličco ace giumătate de rădiu, (parte despre Batireşti) şi noi (călugării) să ţinem giumătate de rădiu, *partea despre Sineşti*, cu câmpu. Dar Gavril Veličco la câmpu să nu aibă treabă, precum ne scrie uricul şi *nici pârâ în pârâul Bătăreştilor*, hotarul înpregiur. «Iar de către egumenul de Putna, ieromonahul Ieroftei, i se dă voie să-şi facă şi o grădină, lângă rădiu: 10 stânjâni în lung şi 4 în lat şi din grădină să nu i se ia dijmă.

Peste câţiva ani, Gavril Veličco renunţă la rădiu, cum se vede din zapisul din 7263 (1755), lunie 22 (C. M. 574—5), neavând cu ce dovedi, că acel rădiu este drept al său şi «pentru ca să lipsască gălceva de la mijloc, agiungând eu şi la scăpătune, au făcut părinţii călugări milă cu mine, de mi-au dat 11 lei, bani şi o vacă, cu viţăl şi la mine câte scrisori au fost pe acest rădiu, li-am dat toate la mănăstire». Deci rădiul intră în trupul Sâneştilor.

1) Domn între 7 Nov. 1709—6 Oct. 1716.
2) Cam pe locul satului Bocniţa de azi.
3) Bul, com, ist. a Rom. I, 222; ibid. 226, se vorbeşte despre hotărîtul Sâneştilor.

www.dacoromanica.ro

Un mijloc de a atrage oamenii pe moşie era scutirea lor, din partea Domnului, de la diferite bei icuri. In cartea domnească a lui Costantin Mihail Cihan Racoviţă, din 7264 (1756), aprilie 22 (C. M. 466) se spune: «dat-am cartea Domnii mele tuturor oamenilor din satul *Sâneştii* ot ţânutul Cârligăturii, care este a sfintii Mitropo'ii (dar la această dată moşia era încă a Putnei) să fie volnici a să apăra dispre toate biilicurile, č-ar eşi pre alţi lăcuitori, ca să nu îndrăzniască nime a-i trage, nici să aducă fân g(os)pod, ori la mezâl, nici să facă fân, nici la nuele, nici la lemne g(os)pod, nici la podvozu, nici la conace, nici să le ia caii de olac.... nici ispravnicul de ţânut să nu fie volnicu ale poronci la nici o angărie şi poroncim şi voao zapcii cu tărie să vă foarte feriţi de satul acesta, să nu-i învăluiţi».

In 7266 (1758), luli 25 (C. M. 466—7), Sâneştii, în urma unui schimb, trece de la Putna la Mitropolie. «Noi Scarlat Grigore Ghica voevod... de vreme ce svinţiia sa Chir Iacov Mitropolitul ţării ne arată, cum că sfnta Mitropolie să află foarte lipsâtă de oameni de slujbă, pentru trebuinţa ei... neavând aice pin pregiurul Eşului aproape moşii, ca acele cu oameni, de la carii să curgă folos şi agiutori de slujbă sfintii Mitropolii, căci şi câte moşii are Mitropoliia sânt depărtate... Mitropolitul au făcut schimbu cu sfnta mănăstire Putna». Mitropolia dă Putnii moşia sa Dumbrăvenii de la Suceavă, în schimbul Sâneştilor. «Dar fiind şi ačasta moşie Sâneştii, lipsâtă de oameni de slujbă, ni-au rugat svinţiia sa ca să-i facem carte domniască de slobozie, cu care să strângă oameni străini de printralte ţări, carii să să tocmască cu rupta la vistirie şi să fie osăbiţ dintraltă ţară...; *a aduce oameni străini de printralte ţări*, cât de mulţi şi să-i aşeze la silişte de mai sus, arătată Sâneştii». Aceştia 6 luni să nu deie bir, iar după aceia să fie arătaţi prin izvod la visterie, să se aşeze birul lor, cu rupta la visterie şi să deie tot omul „căsariu" pe an 8 lei, „holteiul» câte 4 lei şi să se «cisluiască întru sâne, ca să de fiiştecare, după putinţa sa» şi să dea 4 „ceferturi" intrun an, pe 3 luni un cefert şi între dânşii zlotaşi, oameni domneşti să nu între, fără numai vornicelul ce va fi orânduit de la Mitropolie, să aibă a-i strânge banii cefertului şi să-i aducă la visterie. Şi pentru ca să să cunoască aceşti oameni dintraltă ţară, să li să de şi pečetluituri roşii pe feţile lor. Insă *vornicelul* acestui sat nici de cum să nu priimască a să amesteca oameni de ţară în oamenii aceştiia.... şi să fie oamenii aceştiia şi apăraţi de toate angăriile câte vor fi pre alţi lăcuitori în Ţara Domnii mele. Şi să nu fie supăraţ de cai de olacu, de podvozu, de lemne, de nuele, de fân g(os)pod.... Şi ispravnicii şi.... alţi slujbaşi ce vor fi orânduiţ la acestu ţânut cu slujbe domneşti, să nu aibă a să amesteca intru aceşti oameni, nici a-i judeca, nici a-i globi. Ce când vor ave vro judecată oameni de aceştiia cu oameni de ţară, să miargă să să giudece la ispravnecul ţânutului. Iar când vor ave numai între dânşii pricini de giudecăţi îi va giudeca svinţiia sa părintele Mitropolitul, osăbitu de furtuşagu şi de moarte de omu, care aceste doăo pricini să cuvine a să căuta cu divanul domnescu» [1]).

Intre locuitorii satelor noastre se află, cu chipul acesta, mulţi Ardeleni, Bucovineni şi străini din Ukraina.

Prin actul din 7267 (1759), fevr. 10, se vorbeşte de acelaş schimb, al Sâneştilor, împreună cu Onişcanii şi Podobiţii, de la Cârligătură, între mănăstirea Putna şi Mitropolie. Mitropolia dă ca schimb: „*Vlădenii* ce cuprind o săleştioară, *Sârbii* şi *Romăneştii*, ce să număscu acmu Dumbrăvenii şi Avereştii [2]), care aceste moşii să ţân tot

[1]) Vezi şi Erbiceanu, Ist. mitr. Mold. 26—27.

[2]) Bog. Dşt. I, 7—8, dă doc, din 12 mart, 1458 şi Conv. lit. an. 35, pg, 353, doc, 1403, 7 Ian.

www.dacoromanica.ro

una de alta". Deasemenea. Sâneştii, Onişcanii şi Podobiţii tot la un loc se ţin una de alta, *cu mitocul gata, cu bisărică,* cu livadă de pomi etc. Pentru că Sâneştii au mitoc şi biserică iar Dumbrăveni n'au nici unele de aceste, Mitropolia e datoare «când om vre noi să facem moară în Siret, în vadul Vlădenilor, să ne de sfânta Mitropolie agiutoriu la ezitu cu toţi oamenii Mitropolii de la Suceavă: 6 zile au ertat şi de dăjde arhierească doi preoţi şi un diiacon, ce vor fi la bisărica de la Dumbraveni, nice un ban să nu de în veci... iară *ţâga cii ce să află trăitori la Sâneşti,* atâta ai mănastirii noastre, câtu şi aceiia ce să numescu a' Sineştilor [1]), să fim noi volnici a-i lua şi a-i aduce la Putna, ori să ne de Mitropolia alţi ţigani de la Suceavă, în locul acestor de la Sineşti». (C. M. 468—9). Acest schimb se şi întăreşte de Domnul Ioan Teodor vodă, prin cartea din 7267 (1759) April 22 (C. M. 470—3). Iar prin zapisul din acelaş an, lună şi zi (ibid.) se face şi schimbul de ţigani „ce au avut mănăstirea Putna *aşăzaţ cu casăle lor, la mitocul lor de la Sâneşti*", neputându-se strămuta. Intre ţiganii de la Sinesti, daţi de Putna Mitropoliei, sânt şi următorii, interesanţi ca nume: Grigorie sân Dulescul, Sandul sân Lor, Iliana Istrătoae, Ioana femeia lui Grigoraş Pilat, — în total 26 de suflete. Intre cei daţi de Mitropolie mănăstirei Putna sânt şi: Ilie sân Potorac [2]), Fotie sân Lor, Ioniţă sân lui Gudan, Dumitraşco Vişan, Grigoraş sân lui Crăciun, — în total 26 de suflete.

In hotarnica Petreştilor, din ţ. Romanului, din 1784, Iunie 22 între oamenii buni împregiuraşi, chemaţi, ca ştiutori ai hotarelor, apar şi din Sâneşti: protopopa Constantin ot Sineşti i (şi) Ştefan Căpitan ot tam (de acolo) i Ioan Bocăneţ ot tam, Toader Carp ot Sineşti, răzăş. cari, spune doc. „au scos hotarnica Sineştilor din 7107, iscălită de un Roşca, vornic de poartă" [3]). Ni se arată aici şi hotarul Sâneştilor despre Petreşti: „de acole (din capul piscului Călugăraşului)... tot înainte, coborându-ne în *lunca Bârnii,* unde am făcut bour, întrun ulm, *din sus de drumu ce merge de la Petreşti la Sineşti, despărţind Petreştii de Sineşti* şi de acole am mers tot în jos peste apa Bârnii şi iar am făcut bour în capul *dealului Mândru* [4]) întrun stejar... tot dealul Mândru în jos până în *drumul Romanului...* şi tot înainte pe dealul Mândru, până la *pravila dealului Mândru...* tot despărţind Petreştii de Sineşti... tot înainte la deal, până în *Bobeică,* din sus din drumul Ştefăneştilor.., pe drum la deal şi din sus de drum .. suindu-ne la deal, până în drumul *Pravilei Cenuşei.* . din sus de *Pravila Cenuşei...* tot drumul înainte pe zarea *dealului Dvejii,* până la *Pravila Cenuşei...* tot zarea dealului Dveji, în jos de drum şi din jos de *Pravila Cenuşei..* până în dealul *Dveji,* în *fundul Cenuşei, colţul moşiei Petreştilor...*". Toate numirile proprii şi hotarele sânt şi azi.

Pentru unele neînţelegeri între Năculeşti, stăpânii Şepticenilor şi între Mitropolie, pentru hotar (probabil trupul Onişcanilor) vorbeşte mărturia din 1785, Dec. 8 (C. M. 475) a lui Ursul Păsat, om peste 60 de ani, că în vremea când mănstirea Putna stăpânia această moşie (Sâneşti) ei au dat clacă de pluguri şi au arat pe podişul de către Năculeşti, pentru trebuinţa mănăstirii şi pe urmă şi pentru trebuinţa lor şi au dat dijma Putnii; mai pe urmă trecând Sâneştii şi Storneştii la Mitropolie, „dejma ce ese dipe acest podiş, ce-l lucram noi, ni-o lua Mitropolie, câtă vreme am arat acest podiş. Dar după ce s'au învechit pământul, am lasat nelucrat şi de atuncea au rămas loc

1) Azi sânt în satul Osoi, supt pădure,

2) Nume şi azi în Osoiu.

3). Uric XVII, 78—92: de fapt e hotarnica din 7177, pentru bucata de codru, dată lui Solomon Bârlădeanul; partea ce interesează Sineştii, 86-87; cp. şi Arh. st. Iaşi, tr. 661, op. I, 727, No. 92, pg. 207.

4). Exact e dealul Mândău; cp. şi harta st. major, pl. Podul Iloaei şi hotarnica din 1827, iuli 5.

www.dacoromanica.ro

stărpu, ce-l calcă megieşii cu vitele". Acest loc, ce dă el arătare, se începe de la „fântâna Acsanii către codrul cel mare, tot pe podiş, după cum şi răzoarele arată." N'au apucat să-l fi stăpânit Neculeştii. Prin actul din 1789, april 29 (C. M. 476), de la boerii Divanului către ispravnicul Cârligăturii, se spune că trei oameni ai Mitropoliei: Vasile Gavril, Gorovei şi Trofim din Sâneşti să nu fie supăraţi cu nici o „havale", ca să poată căuta de slujba Mitropoliei.

După condica liuzilor, din 1803,[1]) erau în Sâneşti 59 de liuzi, adică oameni aduşi de peste hotar, pentru lucrul moşiei şi care, un timp oarecare, erau scutiţi de bir.

Prin zapisul din 1804, Mai 12 (C. M. 478), ni se arată că Constantin Stanciul vinde protopopului Ioan două pogoane de vie, casă cu pivniţă şi cu livadă, de la Sineşti, drept 300 lei. Tot în pricina acestei vii, vorbeşte doc. din 1809, Oct. 23 (C. M. 481), prin care Grigorie, protopopul Cârligăturii şi alţii preţăluesc averea proinprotopopului Ioan din Sineşti: 2 pogoane şi o firtă vie roditoare „ce le are alături cu ograda casăi sale", 2 cai suri, o iapă murgă, drept 560 lei, care avere o vinde Ioan proinprotopop, prin scrisoarea din 1811, martie 2, sfintei Mitropolii, drept 540 de lei, el strămutându-se de pe moşia aceasta (C. M. 481-2).

In anul 1820 se clădeşte de către Mitropolitul Veniamin, biserica de azi a satului [2]).

După catagrafia din 1820 [3]) satul era destul de populat. El avea 73 de birnici, dintre care 12 de frunte, 35 de mijloc şi 26 de coadă. Citez între ei, numirile care se întâlnesc şi azi: Timofte Carpu, Dumitru Mărginean, Gheorghe Baciul, Ion Canaragiu, Petre Dornian, Ioniţă Abăza, Ion Cojocar, Vasâle Butnarul, Grigoraş Jâtarul, Vasâle a Gavriloai, Ion Cozma, Pavăl Liţă, Ilie zăt lui Tănasă, Ion Ungurean, Iftime Ţânteanu, Toader Papuc, Sâmion Ciobanu, Grigore Agaftoni, Pavăl zăt Miron, Vasâle Toma, Ion Momiţă, Apostul Muntian, Pricop Ungurian, Alexandru Bejănar etc. Apoi alte numiri caracteristice ca: Ioniţă Lazor, Ştefan Urzică, Toader Vârlan, Neculai Cântec Constandin Răuţu, Gheorghe a Antočoaei (=de la Antohi), Toader Manolache, Toader Lupuşorul, Grigori a Marii Chiroai, Chiriiac Sârghe, Neculaiu a Lupoai, Ion Cracană vornic, Macsân Rusul, Nastasă Zota, Neculaiu Drâmbul.

Erau apoi 60 slugi, fără bir, a sfintei Mitropolii. Citez numirile caracteristice din care sânt şi azi: Chiriiac Scutar, Vasile Ţăpeş, Toader Baciul, Neculaiu Carpu, Irimie Scutelnicul, Costandin Ficiorul, Vasâle Poftală, Trohin Pădurar, Costandin Toma, Lupul Abăza, Agachi sân Liţă, Ion Manolachi, Dumitru Bejănar, Ioniţă a Gavriloai, Gheorghe a Sâmionesâi, Dănilă Ficiorul, Sâmion Prisăcar, Loghin Ficiorul, Ion Vier, Ion Trohin, Ştefan a Butnăriţii, Dumitraşcu Ficiorul, Ion Chiper, Toader Paftală, Cozma Rotar, Ion Tanasă, Ilie Butnarul rus. Adam sân Apostul, Toma Bujor, Costachi Panţâr etc.

Erau apoi 27 bejănari din Cordun „fără bir ce sânt a dumsale sărd. Giani (?) ci-i are cu hrisov g(os)pod". Intre ei: Dumitru Ungurian, Ghiorghi a Irinii, Gherasâm Burciul, Pricochi Ungurian, Mihai Manolachi, Toader Nistor, Neculaiu Ştiri, Ion Cordeiu, Chirilă Pârcian, Neculaiu Pătrunčan, Grigori Cioată, Gheorghe Hrişcă, Iacob Corce (—Carcea de azi?), Filip Necoară, Acsânte Calance, Costandin Becian, Vasâle Şorondelcu, Petre Mateiu, Neculaiu Cârdeiu. Erau deci 130 de capi de familie.

Revoluţia din 1821, cu reacţiunea turcească, a făcut multe neajunsuri satelor noastre. Cunoaştem, întru câtva, suferinţele satelor Mitropoliei, din relatările Arhimandritului Isaia, vechilul Mitropoliei, către pah. Costantin, sameşul Mitropoliei. Astfel, el

1) Uric. VIII, 333.

2) Vezi notiţe de pe cărţile de la biserica din Sâneşti, în fasc 1 (1921) „Ion Neculcea".

3) Arh. stat. Iaşi, tr. 166, op. 184, No. 19.

www.dacoromanica.ro

spune despre Turci, 1821 Iulie 6 [1]) „de pe afară, bisăricele pradă, Dumnică la noă ceasuri au prădat biserica de la Sân.şti, tot ce au găsit şi casa Mitohului; pe vataful Pavel I-au luat pe fugă prin codru, nu pot şti mort este sau viu, 3 zile de când am pus de-l caută şi nu-l găsesc; nevasta au fost dusă la maidean, cum se află, nu ştiu; 100 de Turci au fost în Sâneşti, Dumnică; rizâlâc (râs) au făcut îndestul, femei, fete, copii ş'au făcut râs; am scos ţeşcherele pentru stupi, pentru Sîneşti, pentru Storneşti" etc. Iar la 28 Iulie, el scrie Mitropolitului Veniamin: „De Luni, (de) ar fi cine, ar secera grâul de la Sâneşti...căci aici de va mai şedea mult oastea turcească. chip de a se face nu-i (fânul), căci în ţânutul Cârligăturii, *numai Sâneştii stau, iar alte sate toate sânt înprăştiete.* Stupii...la Sâneşti, fiindcă sânt mai cu depărtare, să mai scutesc [2]).

Altă relaţie: „Pentru *Sâneşti* şi prisăci am scos carte de la Paşa...iar în Sâmbătă sara, mi-au venit răspuns de la Sâneşti, că nimic nu s'au ajutat cu cartea, *au prădat casele, ş'au făcut râs de femei şi de fete şi de băieţi*...Am fost în iastă sară la Chihaia Beiu. .am cerut *să-mi dea 4 Turci la Sâneşti*, s'au făgăduit [3])

Nu cunosc harta Sâneştilor, făcută de Petrachi Asachi, în 1824 [4]).

E foarte interesantă hotarnica Sâneştilor şi a trupurilor sale, din 1827, iuli 5, făcuta de Andronachi Donici, logofăt, hotarnic [5]), din partea Mitropoliei, rânduit vechil, Isaia arhimandritul, p oetes mănăstirei Râşca. Important e hotarul despre Petreşti, care sună cam la fel cu hotarnica Petreştilor, din 1784. Se pomenesc: poiana Şchiopului, poiana Nistrii, vârful dealului Mândăului, drumul la poenile Ştefăneştilor... alături cu hotarul Petreştilor şi a poenilor Ştefăneş ilor, până în drumul *Pravilii*...au trecut scursurile pârăelor *Cazacului* şi a Mândăului...pe drumul de pe drumul Pravilii...pe despre Veja, alături cu hotarul Vasluiului, până în *Runcu* şi deacolo în dreptul locului, până în drumul *Gârbeştilor*...spre Şacov(ăţ)...în dreptul locului, pân în *dialul Mari*, din gios de hotarul *Obrijenilor*, între hotarul *Popeştilor*. „Aice am aflat că moşiia sf. Mitropolii pătimeşte înpresurare, fiindcă după hotarnică trebuie să triacă piste *drumul Gârbeştilor* şi să vie pân în dreptul locului, pentru ca să să coboari la Şacovăţ şi să triacă pe din gios de *poenile Mădârjăilor* şi de acolo tot în dreptul locului, până în dialul Mari, fiindcă poenile Mădărjacilor astăzi sânt în fiinţa lor, perzându-ş numeli lor, aflându-să *schitul Mădârjăcilor zidit tocmai pe linia hotarului* sfintei Mitropolii". Banul Manoiache Fote avea un uric din 7169 (1661) de la Ştefăniţă vvd, care „arată de poenile Mâdârjăc lor, cu acelaş nume, că răzăşii de Obrijeni le trage către hotarul lor, a Obrijănilor şi răzăşii de Mădârjăci i-au dat rămaş. [6])

Interesantă e observaţia de la hotarul despre răsărit, a Sâneştilor, despre Podobiţi: „că mergi pi drumul ci esti pe lângă pârâul *Ezeriaua*, până la movila sapată, ci-i lângă drum, cari acum nu s'au aflat şi de acolo arătă că mergi pisti zăpodiia la vârful dialului, fără a pomeni cu ce moşii să hotărăşti şi fiindcă selişlea Podobiţilor

---

1) Erbiceanu, Ist. mitr. Mold. 131. Aceste suferinţe erau încă în aducerea aminte a celor câţiva bătrâni din Sâneşti, ce mai trăiau acum vreo 10 ani; intre ei moşneagul Iacob mi-a povestit despre lupta de la biserica satului. El avea şi frumoase aduceri aminte despre Mitropolitul Veniamin.

2) Erbiceanu loc. cit. 144.

3) ibid. 146.

4) Arh. stat. Iaşi, tr. 631, op, I, 727, N-rul 92, pg. 296.

5) iaid. 130 şi urm.

6) Manolache Fote pretindea şi el poenile Mădîrjăcilor şi voia să le arate aiurea poiana Nistrii şi poiana Popii, fără nici un cuvânt. Arh. stat. l. c. 130 şi urm.

www.dacoromanica.ro

esti alăturată cu moşia Sâneştii, după rânduiala moşiilor să cade ca să meargă şi ea alături cu Sâneştii la câmp şi să stee unde stau şi Sâneştii, fiind întro curgire". [1])

Iată care era populaţia satului, după catagrafia din 1831 [2]): 4 preuţi: preotul Ilie Sin Lazar, iconom slujitoriu bisăricii Adormirii Maicii Domnului: preotul Gheorghie Sin Ioan Mărgineanul sachilariu; preotul Dimitrie sin preotul Gheorghie „oprit de slujbă de 11 ani, din pricina preutesei sale"; diaconul Ioan sin preotul Andrei; 1 privilegiat, fără dare: Ianache sin vatav Toader Costin polcv, cu cartea Domnului Calimah din let 1818, fevr. 5 „să scutească 200 oi de goştină; 200 stupi i sfini (şi porci) de sătină (sic); 400 vedre vin de vădrărit şi 4 liude oameni străini să scutească". Cei ertaţi de bir cu cărţile stăpânirii: Chiriac Rusul; *Gheorghie Botezatul „din jâdov* cu cartea pecetea Mitropolii din dicasterie din let 1817, Mai 23", [3]); Grigore sin Dumitru Ştefan «*cu ţâne o maică botezată*, slugă a Mitropolii", cu cartea Mitropolitului Veniamin din 1819 [4]); Alexandru „ce *ţâne jâdaucă botezată*' cu cartea visteriei din let 1825; 18 nevolnici şi ertaţi de sat (nu plătesc bir): Nichita Zota şchiop; Ioan Săgneanul neputincios, bolnav (şi azi nume); Alexandru Dorneanul surpat şi trecut cu vrâsta bătrâneţilor, Vasile Stolnicul, stricat în coşul său bolnav, Loghin sin Diaconul (şi azi), Sandul Carp trecut cu bătrâneţâle, surpat, Pavăl Dănilă, ghebos, stricat de samcă (şi azi), Vasile a Crâstei, stricat de picioare (şi azi), Lupul Abaza (şi azi), Macovei Porcariul bătrân şi schiop, Costantin sin Macovei Porcariul, schiop, Costache Stolnicul, surpat, Ioan sin Diaconul, Neculai zet (=ginere) Antohioaei surpat, Gheorghie sin Simion, cu femeia oarbă; Cozma Rotariul (şi azi), Costantin Bunduc bolnav pătimaş, Toader Cojocariul surpat, bătrân; 26 de văduve: între ele, Balaşa, preoteasa protopopului Ioan, Ioana preuteasa preutului Ioan şi altă Ioană, preuteasa preutului Ioan, „aceasta pre un fecior în slujba străjii pământeşti, dus", Maria lui Maftei Chirilă, (şi azi), Maria lui Simion Buciul, Catrina lui Trohin (şi azi), Ruxanda lui Pintilii Prisăcariul (şi azi), Paraschiva lui Ioan Ţânteanul (şi azi), Maria lui Manolache Cârjă, Anastasia lui Ioan Abaza (şi azi), Vochiţa lui Simion Agavrioaei (şi azi), Catrina lui Costantin Gorovei, Ioana lui Gheorghie Chirul. Maria lui Toader a Petrei, *Magoga* vadana, Anisia sora Iconomului; 4 dascali la biserică; 58 de birnici havalegii, între ei: Zaharia Ţânteanul (şi azi), Vasile sin Nastasă Zoata, Costantin sin Gheorghie Chiril (şi azi), Ioan sin Grigoraş Moniţă (şi azi), Niculai sin Lupuşor vornic, Maxin Rusul sin Chiriac, Gheorghie sin Simion Cozma (şi azi), Ioan sân Crâstea Munteanu (şi azi), Ioan sin Tanasă Muguleş, Chiriac sin Pavăl Liţi (şi azi), Costantin sin Răuţă, Ioniţă sin Toader Carp (şi azi), Toader sin Vârlam, Ioniţă sin Vasile Abaza (şi azi), Ioan Mahuc, Toader Baciu (şi azi), Ioan sin Ioan Canaragiul (şi azi), Costantin Coadălată (şi azi), Ilie sin Luchian, Alixandru sin Ioan Cuzum (şi azi). Toader Olariul «sin de curvă»; 81 slugi şi alţi oameni fără bir, supuşi la unii şi alţii, între ei: Costantin sin Ilie Cocărăscul Munteanul, Vasile sin Grigoraş Paftală (şi azi), Costantin Cugeanu sin Timofte (şi azi), Costantin sin Toma Abaza (şi azi), Andrei Loghin (şi azi). Ioan Trohin (şi azi), Costantin sin Ioan Carp (şi azi), Vasile sin Costin Gorovei, Pavăl Duduman pădurariu (şi azi), Ioan zet Zefan, Toader Aslmionesei (şi azi), Vasile Neculce sin Iordachi, Petre zet Oance vierul; Petre Baston sin Lupu, Grigori Cuzum sin Pavel, Gheorghie Ciuciul, Ilie Gânga, Ioan Oloeriul sin Andrun, Vasile Nija sin Simion, Gheorghie Misian Roman; 6 dintre aceştia sânt arătaţi «ot Mladin", o poiană de către Mădârjac şi 8 ca «Măzărarii".

1) In hotarnica despre răsărit a Sâneştilor, din 1501, Dec. 14. nu sânt pomeniţi Podobiţii, cu toate că erau în fiinţă. Vezi m. jos, acest sat.

2), Arh. stat. Iaşi, tr. 644, op. 708, nr. 339, tom. IX.

3). Urmaşii şi azi: Botezatu.

4). Urmaşii şi azi S: a lui Ştefan.

www.dacoromanica.ro

Birnici breslaşi, birnici bejenari hrisovoluţi, hrisovoliţi bejănari fără bir nu sânt

1) Irimia Strâchinuţă Baltagariul, dat la «breslele ponturilor».

2) sudeţi (supuşi străini); Hristodul Neculau Hagiu «posesărul» moşii, supus rusăenesc şi Ene grecul, supus inglizăsc.

19 oameni străini, fără căpătâi, tocmiţi cu hac (leală) la unii şi la alţii şi între ei: Andrei Dejmaşul sin Şerban, Toader Nohaiu, Grigoraş Gagiul sin Vasile, Savin zet Radul Carp, Vasile Jâtariul *ot Tălpăiări*; orândariu era: Avram Stoleriul sin Calmân.

Satul avea deci, în afară de femeile cu bărbaţi şi în afară de copii, 215 locuitori, Mulţi dintre aceştia sânt scobortori din vechiul Sân Bârlici, alţii vor fi veniţi dfn satele Mitropoliei, desfiinţate, Podobiţii, Bătărăştii, Pleşeştii şi Onişcanii.

Altă hotarnică a satului e cea din 1834, Oct, 18 [1]), care vorbeşte tot despre hotarul dintre Sâneşti şi Petreşti. Elementele nouă, ce se găsesc în ea, sânt cam următoarele: „stăpânirea Petreştilor urmează de să pogoară pe un *picior al dealului Mândăului* la vale spre răsărit şi trecând peste două pârae a Mândăului şi a *Cazacului* prin luncă care obârşia lor sânt din dialu Mândăului şi de acolo să suie la dial pi coastă despre amiazăzi pe un *picior de deal*, ce să numeşte *piscul Ţăruşului*, suitor întralt picior, *pi cari picior* să află *şi un drum ce să numeşte drumul Cireşului* [2]), ce să sue în dialu Pravilii Mândru... *opcina dialului Mândrului*". Se cunoaşte că este o împresurare din partea Petreştilor, a Scorţascăi, asupra unei bucăţi de codru a Sâneştilor

Moşia, cu toate trupurile sale, a fost secularizată şi pe ea s'au înproprietărit, în 1864, 1879, 1898 oameni şi s'au descălicat sate nouă: Crucea, Bocniţa, Zmăul, iar, azi codrul tot aşa de mare şi frumos, ca odinioară, e proprietatea statului.

Satul Sâneşti, după 500 de ani, azi e mare şi frumos şi s'a întins din valea Cireşniţei, pe tot podişul, până în dialul lui Simon

§ 4. *Poenile din codrii Sâneştilor.* Multe şi frumoase poeni sânt în codrii Sâneştilor: Nistrea, poiana Popii, Albicioaea, Meclea, Cenuşa, Epuraş, Gheorghiţoaea, Valea rea, Mândroaia, poiana Baciului, Herteşul sânt cele mai mari. Numele lor ne arată aproape totdeauna numele celui ce a deschis-o. Deşi din vechi erau în codru domnesc, erau în totdeauna în stăpânirea celor ce le deschideau.

Nistrea ne aminteşte un Nistrea, ce în 7102(1594), fevr. 20, cumpără pământ în Bătăreşti.

Albicioaia ne aduce aminte de Toader Albici de Pleşeşti (C. M. 594-5), în 1669, Sept. 6.

Herţeşul. In un uric dela Tomşa vvod. din 7131 (1623) se întăreşte lui Ghiorghi Cârste o a treia parte din a şesea parte din Obrijăni, ci au cumpărat dela Dumitru, nepot lui Ion Herţeş; „fiindcă Hirteşul dintru învechimi să dovedeşte din scrisori *că au fost o stăpânitorilor de Obrijăni, luând numire sa, după numele acelui Ioan Herţeş*". [3]) Ion Herţeş a trăit pe la sfârşitul sec. XVI-lea, când va fi deschis această poiană.

Mai documentată e proprietatea în poiana Popii, nume ce ne duce la un Popa, ce trăeşte pe la începutul sec, XVII-lea şi care era răzăş de Bătăreşti. Cele dintâi ştiri le avem din zapisul, din 7174 (1666). Iunie 8 (C M. 458-9): „care acăstă poiană au avut tocmală *moşu nostru Popa* cu Fratesău Drăgan; dat-au Popa lui Drăgan să ţie tot în Bătăreşti, să n'aibă treabă în poiană, iar Drăgan au dat tot în poiană şi el să n'aibă treabă, numai să ţie Popa singur poiana. Şi *moşu nostru Popa* sânt 3 fraţi: Tohil şi Gheorghie şi Tudosca Sirghioae". Prin zapisul de mai sus, Costantin şi fi-

1). Arh. stat. cit. 215 şi urm.
2). Vezi şi azi, Harta Stat Major, planşa Podul Iloaei.
3). Hotarnica Sâneştilor diu 1827, iuli 5.

www.dacoromanica.ro

meia sa Irina, fata Tudoscăi Sârgioae din târgu din Iaşi, *nepoţii Popii* vând ocina şi moşia lor, jumătate de partea maicii lor, Tudoscăi Sârgioae, fata Popii, „dintro poiană ce să chiamă *poiana Popii, pre Şacovăţ, în ţinutul Cârligăturii*, cu vad de moară şi cu loc de prisacă, lui Răzmeriţă de visterie şi fraţilor lui, Toader şi Gligorie, drept 15 lei bătuţi. Asemenea mai cumpără Răzmeriţă şi fraţii lui, drept 25 lei, de la Eremia şi sorusa Anghenia, ficiorii lui Gheorghie, *nepoţi Popii*, partea lor, toată partea lui Gheorghi din aceiaşi poiană. „Deci noi am vândut giumătate de parte Sârghioe şi parte lui Gheorghe toată, care face giumătate de poiană, cu tot venitul".

Prin zapisul din 7176 (1668), August 28 (C. M. 460), Ursu şi femeia sa, Nastasia, fata Popii lui Costantin de târgu de Iaş (e Costantin, de mai sus, însurat cu Irina, fata Tudoscăi Sârghioae). nepoata Tudoscăi mărturiseşte că a luat 3 lei şi giumătate, bani de argintu, de la Răzmeriţă de vistierie şi de la fraţii săi şi zălogeşte partea femeei sale, Nastasiei, din *poiana Popii, ce iaste în codrul Cârligăturii, lângă apa Şacovăţului*; banii i-a luat în 28 August şi trebuie să-i dea înapoi la sveti Dimitrie, iar de nu-i va da banii, să fie a lui Rămeriţă acea parte de loc. Intre marturi sânt şi: Darie de Podobiţi şi Ţuţurmachi de Bătăreşti ş. al.

In 1691, poiana Popii era a lui Gligorie Grosul. Prin zapisul din 7199 (1961), Aug. 22 (C, M. 462), Gligorie Grosul, feciorul Anii Grămădoae, din Frăteni, dăruieşte ocina şi moşia sa, sfinţiei sale Mitropolitului Savii, care poiană este pe Şacovăţ, ce să chiamă *poiana Popii*, cu vad de mori şi cu loc de prisăci. Având această poiană, ca moşie, Mitropolitul Sava face şi mitocul dela Sâneşti, care-i va fi slujit şi ca loc de retragere după 1701, când părăseşte scaunul mitropolitan.

§. 5. *Podobiţii*, Spre răsărit, alături cu moşia Sâneştilor, tot întro curgere, despre codru spre miază noapte, era din vechiu moşia şi satul Podobiţii. Satul a dispărut din veac. XVIII-lea, dar trupul se numeşte până astăzi „Podoghiţa", Satul vechiu este întemeiat în întăia jumătate a sec. XV-lea.

In 6943 (1435), Mai 12 [1]). *Ştefan Voevod dăruieşte lui Ivaşcul Podobitul „satul lui pe Cârligătură, unde iaste casa lui. Iar hotarul satului să fie după vechiul hotar, până unde au apucat în vechiu"*... Deci satul era mai vechiu, de pe vremea lui Alexandru cel Bun, întemeiat de Podobitul (slav: Podobiti), care era porecla lui Ivaşcu şi însemna: înpodobitul, mândrul, cilibiul [2]).

Multă vreme, proprietatea a curs liniştită, conform obiceiului şi nici o pomenire alta, în sec. XV, ori XVI, nu avem despre acest sat.

Din sec. XVII, amintirile sânt din ce în ce mai dese şi-s cele de mai multe ori ştiri de vânzări şi cumpărări între răzăşii moşiei. Intre 1605-1608 [3]), în o alegere a hotarului Scobinţenilor (azi Scobâlţenii, lângă Podu Iloaia), între oamenii buni „den sus şi den ğos", ca Plotun vătah ot Rădeani, (=sat în c. Popeşti), Gavril vătah ot Mădârjeaci, Bâ(r)lad ot Oprejeani, Ion Pealeş ot tam, apare şi Gorghi (=Gheorghi *ot Podobiţi*.

Prin zapisul din 7128 [1620), Iunie 15 (C. M. 425), Varvara îşi vinde toată moşia partea mânesa, Mărinesii „dintru a patra parte *de sat de Podobiţi* a cince parte «drept 9 taleri, lui Simion şi frăţinisău lui Vasile şi Toader. Martori din Stornesti şi Pleşeşti. Zapisul e scris in casa luii Gligorie, în Pleşeşti. Satul umbla pe patru bătrâni.

---

1). C. M. 425: aici data e 6953 (1445), Mai 12. prin confundarea lui M=40 cu N=50; acelaş an, 6943, al ispisocului de la Ştefan Vvod. e şi în doc. die 1773, sept. 10 şi tot aşa şi în Aricescu, Arh. rom. II, 39. Ştefan fiul lui Alexandru Vodă cel bun domneşte: Sept. 1434—27 Aug. 1435 şi dela 29 Mai 1443—iulie 1447, după Iorga, Hist. des Roum,

2). In vechile doc. slave, selo înseamnă şi moşia, pentru semănături: sat, lat. satum.

3). Ghib. Sur. II. 78.

www.dacoromanica.ro

In zapisul din 7146 (1638) Martie 10 (ibid.) se arată mărturia lui Simion și Vasile de Pleșești, Gligorce Horaico și Nacu de Obrijeni, Onașco Feștilă, Iftimie și Ștefan Munteanu de Podobiți, Moisei de Romănești, Coste și Toader de 'Frăteni, că Gheorgie de Podobiți a vândut lui Dumitru și fimei sale „ce au fost de Sinești", drept 12 taleri *„un loc de prisacă ce esti în rediu, deasupra satului Podobiții, în pădure întreagă"*.

De aici aflăm că sat. I trebuie să fi fost, nu pe deal, ci în vale, pe pârâul Podobiților.

Din zăpisul, c. 1610 (C. M. 425), aflăm că Mărica dăruiește lui Vasilie de Pleșești, o parte, ce și ei i-a dăruit-o unchiusău Cozma *„ce-i la Podobiță"* și din sat și din tot locul, din a patra parte, a șesea parte Cozmii, „să o grijască la moarte ei, câtu-i va fi prilejul și să-i de slujbele, până la anul". Martori sânt: Ursul, Vasile, Coste și Iftimie, toți de Podobiți, Gligorie și Simion de Stornești și Pintilie ot Tomești [1]).

Prin cartea domnească din 7155 (1647), iulie 24 (C. M. 426), Vasilie Voevod întărește următoarele: Mihăilă sin Sofronii, nepot lui Simion, vinde ocina și moșia sa, din a patra parte a șesea parte, din satul Podobiții, la ținutul Cârligăturii, din vatra satului, din câmp, din țarină, din apă, din pădure, din fânaț, lui Ionașco și fratelui său Vasile, feciorii lui Feștilă și cumnatului lui, Isac, drept 10 galbeni, bani buni. Ionașco și Vasile și Isac arată zapise de mărturie, că părinții lor Ștefan Feștilă a cumpărat din același sat Podobiți, dela Pătrașcu Roșca, drept 30 taleri de arginf, din giumătate de sat a șesea parte; dela Cobâlianul, fecior Elenii, drept 60 taleri de argint, din a patra parte a șesea parte și iarăși, drept 8 tal. băt. dela Ilinca, fata lui Bârlad [2]) (scris Brălad), din același sat, „d n tot satul, cât să va alege parte lui Brălad, tatăl linchii, din vatra satului și din câmpu și din fânață și din apă și pădure ș. cel.

Din zapisul din 7157 (1649), Martie 1 (C. M. 428), aflăm că Vasilie, feciorul Andreicăi, nepotul Orcei, din sat din Podobiți, ot țin. Cârligăturei, vinde ăupânului Isaico, drept 16 ug. bani gafa, ocina sa „ce a fost a părinților noștri dela părinții lor", în sat, în Podobiți, ce să va alege din ăumatate de sat, din a treia parte, a patra parte. Tocmeala se face în casa popii lui Gligorie, protopop de târgu de Iași. Intre martori sânt: diaconul Pavăl ot Irghiceni [3]) Iftimie Bota ot Podobiți. Zapisul e scris de diaconul Ionașco ot Svetii Ilie prorocu (din Iași).

In scrisoarea din 7176 (1668), Avg. 28 [4]), apare ca martor la zălogirea Poenii Popei, din c drul Sâneștilor, Darie de Podobiți, pomenit des de aici încolo, un om de seamă din sat.

In hotarnica din 7177 (1669), Sept. 6 (C. M. 594 și 596), prin care se hotărește bucata de codru domnesc a Sâneștilor, dată lui Solomon Bărlădeanul, apare ca martor și Stanciul de Podobiți.

Prin zapisul din 7179 (1671), Mai 2 (C. M. 428—9), Tănasie și sora sa Irina, feciorii lui Toader Grămadă din sat din Frăteni, nepoții Palagăi, vând lui Gorovei logofătul, drept 12 lei bătuți, ocina, «parte tătânenostru, lui Grămadă, ce să va alege din sat din Podobiți, din vatra satului și din țarină». Intre martori apar: Darie și Dumitrașco de Podobiți.

Prin cartea din 7181 (1673), Iunie 8 (C. M. 429—30. Ștefan Petru Vvd. dă boerului, lui Gorovei logofătul „să hie tare și puternic..." a lua de a zece dela cine va hi arat pre hotarul Podobiților, pre giumătate de sat, ce iaste lui driaptă cumpărătură".

1) A i Popești, j. Iași.

2) Numele acesta nu trebuie să ne mire, prea mult. In actele acestor sate se găsește și Basarab. Intrun act din 1787, din Basarabia, am găsit numele de om: Mehedinți.

3) Erbicenii, de lângă Podul-Iloaia. Iurghiceni, Irghiceni, dela întemeitorul Iurg (=Gheorghe). Erghiceni Erbiceni e o etim. populară dela iarbă, ierbi.

4) C. M. 460; cp. 1677, Ghib. Sur. V, 38; XIII, 9, c. 7185 (1677) etc.

www.dacoromanica.ro

Zapisul din 7189 (1681), Ghenar 9 (C. M. 430), ne spune că Chiriac, feciorul lui Moisăi de Podobiţi, vinde lui Dumitraşco cămăraşului, ginerele lui Gorovei, drept 15 ei, bani buni, ocina sa „din sat din Podobiţi, *giumătate de satu ce îmblă în trii moşi*, şi din al triile moşu din giumătate moşi, a patra parte, care parte au fost a lui Moisăi". Intre martori: Gheorghie vornic glotnii, Ursul, Ştefan Ponici şi Ciocârlan, vornici de târgu.

Prin zapisul din 7189 (1681), Ghenar 15 (C. M, 429), Gligorie Grosul şi Lupaşco fecior Anii Grămădoae, de Frăteni, nepoţi lui Răzmeriţă de visterie, vând drept 28 lei bătuţi, „fratelui nostru lui Dumitrachi de Scorţăşti [1]), fiĉorul lui Ş efan pârcălabul", ocina şi moşia lor în ţinutul Cârligăturii, „pre hotarul Podobiţilor, *în piscul Plopului* o prisacă, care prisacă au fostu dela tatănostru, dela Toader Grămadă de Frăteni". Intre martori; Ursul, Goian şi Andrei vornici şi Silion şi Mihalce *Clineş* de Cudreşti [2]).

Prin zapisul din 7189 (1681), Ghenari 17 (C. M. 431), Gligorie Grosul şi Lupaşco, feciorii Anii Grămădoae din Frăteni, nepoţi lui Răzmeriţă de vistierie, arată că vânduseră lui Dumitrachi de Scorţăşti, fiindu-le rudă, o prisacă în ţinutul Cârligăturii, în hotarul Podobiţilor, în piscul Plopului, care prisacă a fost a tatălui lor, Toader Gramadă. „După aceia s'au sculat Dumitraşco cămăraşul sin Enachi cluceriul şi ni-au tras înainte boerilor celor mari, pentru căci şi alte moşii a tatâne nostru ĉ-au avut în Podobiţi, au fost vândute de tatăl nostru lui Gorovei, socrul lui Dumitraşco cămăraşului. Deci dumnia-lor boerii cei mari ni-au aflat giudeţ întracesta chipu: de vreme ce sântu cumpărate şi alte părţi de moşie a lui Toader Grămadă, de Gorovei, socrul cămăraşului lui Dumitraşco... ni-au dat rămaş Domnialor boerii cei mari, precum să ne de Dumitraşco cămăraşul bani, precum ni-au fost tocmala cu Dumitrachi şi ni-au dat banii înainte boerilor celor mari, 28 de lei, bani de argintu şi noi am întorsu banii lui Dumitrachi, înainte boerilor şi i-am dăt şi zăpisul lui Dumitrachi la mâna lui Dumitraşco cămăraşului, ca să-i fie dumisale driaptă ocină". Intre martori sânt: Darie de Podobiţ, Dumitraşco *Pişcăbabă* de Podobiţi şi Neculai Horge de Pleseşti.

Interesant e zapisul din 7190 (1682), Martie 3 (C. M. 431). Aleĉsa şi fratesău Samson dau zapis la mâna vărului lor Ion Liahul din Rădeni „precum când au fostu acei *în Ţara Muntenească* cu noi au avut (Ion Liahul) 21 de chile de mei şi noao chile de orzu...Deci au venit astătoamnă, precum scrie veletul mai gios, ca să-ş vânză pâine. Deci noi am fost vândut pâne, precum au fost preţul pânii, 30 lei şi cu bani ni-am plătit nevoile noastre aice şi am făcutu ce am ştiut cu bani. Acmu dacă au vinit fiĉorul la bani or la pâne, n'am avutu nici bani, nici pâne». Şi-i dau lui Ion Liahului moşia lor dela Rădeni şi *de la Podobiţi* a patra parte, toată.

Prin zapisul din 7190 (1682), April 4 (C. M. 432), Ion [Liahul], feciorul Roşcăi, arată că a luat bani de la Dumitraşco pârcălabul de Târgul Frumos, pentru partea sa de moşie de Podobiţi „şi m'am apucatu să aibu a o alege de astăzu, April 4 zile, până întro săptămână. Iară de n'oi alege la zi, să aibă a înbla de leu câte 5 bani, de săptămână».

Important e şi zapisul din 7190 (1682), iunie 12 (C. M. 433): Ion (Liahul), feciorul Roşcăi arată că fiind dator unui om cu şese lei bani şi ne având de unde lua bani, a luat dela Dumitraşco, pârcălabul de Târgu Frumos, feciorul lui Enachi clucerul „care au fost aceşti bani cu camătă, de leu câte 5 bani de săptămână şi au stătut banei (sic) de la *Staole Flori* (sic) până la lăsatul săculuí de postul Sânchetrului, care s'au făcut banii aceşti cu dobândă 8 lei şi 8 potronici. Şi neavându eu banii de unde

1) sat fost lângă Frăteni şi Albeşti.
2) fost sat lângă Mădrăjeşti şi Bălţaţi.

www.dacoromanica.ro

da, am dat toată parte me, ce să va alege din parte lui *Băsărabu*, din săleşte de la Podobiţi, din vatra satului, din ţarină.. din de'niţă, din săcături» Aşijdere îi mai vinde lui Dumitraşco pârcălabul şi partea verilor săi, Alecsii şi Samson, fiiorii lui Arsânii den Popeşti, tij din parte lui *Băsărabu* ot Podobiţ «care parte mi-au fost ei mie (datori) cu nişte bani, din nişte bani, ce mi-au vânduto ei a me pâne. Care s'au preţăluit pâne drept 10 lei şi neavându ei bani, de unde-mi da, mi-au făcut ei zapis mie pe toată parte lor din sat din Podobiţi". Intre martori: Toader din Podobiţi, Vasilie feciorul lui Coste din Podobiţi şi Ştefan sân lui Darie ot tam şi Gligori Grosul de Pleşeşti şi Micul ot tam.

Prin zapisul din 7191 (1683) Noem. 22 (C. M. 434), Vasile de Rădeni şi fraţii săi Istrati şi Gavril şi sorasa Gaftona şi Tudosca, feciori Ilenii, fetii lui *Băsărabu*, nepoţii Măricăi şi a Titianii, vând, drept 15 lei bătuţi, lui Dumitrasco pârcălabul, toată partea lor de moşie şi a mătuşii lor a Titienii, care le e cumpărătură dela mătuşa lor, Titiana şi partea Măricăi, care a rămas la mâna lor, toate aceste părţi, care se fac din sat din Podobiţi, ţin. Cârligăturii, din vatra satului, din ţarină, din delniţă de fânaţ, din hăleşteu, „şi din săcături şi din curăţituri cu livezi ce avem de pomi". Intre martori: Dumitrachi de Pleşeşti, Toader de Podobiţi şi Vasilie călăraşul de Podobiţi.

In zapisul din 7192 (1684) f. lună (C. M. 435) se vorbeşte de răscumpărări de moşii: «cum au răscumpărat o parte de ocină ce au fost cumpărat din sat de Podobiţ, Isac de la Vasilie, fiĉorul Andreicăi. Deci noi fiĉorii lui Gheorghie am răscumpărat de la Strătulat, fiĉorul lui Isac. Deci am dat toţi banii deplin, 16 ug.: Samson şi sorusa Nastasiia şi cu Chiriiac şi fratesău Vasilie. Iar fratesău Ionaşco şi sorusa Mărica n'au vrut să de banii". Martori: Iftimie, Coste şi Toader de Podobiţi şi popa de Obrijăni.

In zapisul din 7193 (1685), Aprilie 6 (C. M. 435), Aniţa şi cu Acseniia, fetele Nastasiei Săvoaei, nepoatele lui Gheorghe *Borce*, vând drept 8 lei bătuţi, ocina şi moşia, din sat, din Podobiţi, din vatra satului, din câmpu, din ţarină, din poeni, din delniţă de fânaţă, din săcături, din livezi de pomi, ce este partea lui, lui Dumitraşco cămăraşul, sân Enachi medelnicerul.

Martori: Andrei Moţoc, pârcălabui de Cârligătură, Dumitrachi de Pleşeşti, Ştefan sân Darie de Podobiţi.

Satul era întemeiat, cu rost bun şi erau şi curţi, căci spune Ion Neculce, la Domnia lui Constantin Cantemir, 1685[1]: „Atunce au ars Leşii şi Tătarii multe curţi boiereşti la ţară şi la Iaşi. Ars-au în Lungani, în Obrejeni, în Popi (Popeşti), în Doroşcani, la Leca, în *Podobiţi*...în Albeşti, în Brăeşti, în Prigoreni, în Găneşti... *tot curţi şindilite boiereşti au ars atunce*».

In 7194 (1686), Ghenarie 16 (C. M. 436), Simion, feciorul Măricăi, nepotul lui Ioniţă şi nepoata sa Antemia, fata lui Strătulat *Muşat* şi a Marii, fata lui Ionuţ, vând, drept 9 lei bătuţi, lui Dumitraşco cămăraşului, partea de moşie dreaptă din sat, din Podobiţi, din vatra satului, din pădure, livezi de pomi etc. Intre martori: Ştefan sân Darie de Podobiţi.

In zapisul din 7194 (1686), martie 1 (C. M! 436—7), ni se arată, cum Dumitraşco cămăraşul cumpără în Podobiţi: Tudosie, feciorul Aniţii, nepotul Măricăi Munteniţăi din sat din Podobiţi, vinde, drept 15 lei bătuţi, lui Dumitraşco cămăraşul, feciorul lui Enachi cluceriul, toată partea de ocină, din sat din Podobiţi ot Cârligătură „ce am eu dipe îmă (mama) me Aniţa, din vatra satului şi din câmpu şi din ţarini şi din pădure... şi din săpături".

1) Cron. Cogălniceanu, ed. I, v. II, 257.

www.dacoromanica.ro

In 7195 (1687), fevr. 22 (C. M, 437), Sofronia, fata lui Costantin Coste din sa din Podobiţi, vara lui Simion Moişi şi a lui Vasilie Moişi, vinde, drept 8 lei bătuţi, lu Dumitraşco cămăraşul, ocina şi moşia sa, de pe tatăl său, Costantin Coste, din sat din Podobiţi, din vatra satului,.. din poeni... din săcături şi din livezi de pomi ş. a. Intre martori: Ştefan sân Darie de Podobiţi.

Acest Ştefan sân Darie era o fire de ostaş, pornit spre aventuri. Iată ce ne spune cartea lui Constantin Cantemir. din 7200 (1692), April 15 (C. M. 438—9 şi V. A. Urechi, Miron Costin I, 714): „Facem ştire pentru Ştefan, fiĉorul lui Darie dę Podobiţi, carile hiind om de ţară şi de acestu pământ, *el s'au sculat şi s'au dus în Ţara Leşască* şi ducându-să în Ţara Leşască nu s'au aşăzatu acolo şi să să hrăniască cu slujba şi cu dreptate. *Tâmplându-să venire Craiului leşescu în ţară, trecând la Buğag, el înadş de obuz şi de slujba sa nu s'au ţinut, ce au venitu în megieşii săi şi pin pregiurul ocinilor sale şi au făcut mult tălhuşag şi supărare creştinilor şi megieşilor săi.* Aflatu-s'au cu bună adeverinţă, cum au slobozit şi focu la casăle credinciosu boeriului nostru, Panaiotachi, sulgeriul cel mare, la Obrejeni şi i-au arsu dumisale şi casăle dela Obrijeni, carile fiind făcute cu multă cheltuială, fără alte pagube, ce i-au făcut dumisale. Pentru aceia, făcând sulgeriul jalobă la Domniia me... Deci socotindu Domniia me, înpreună cu tot svatul Domniei mele, cu boerii ţării, una, paguba ĉ-au făcut sulgeriului, de i-au arsu casăle şi altă sădere, ce i-au făcut din bucate, că viind Ştefan cu trii, patru sute de oameni din obuz, au stricat 800 de clăi, de pâne mare şi 30 de stupi şi doao poloboace de miere şi grădini si altă tot ĉ-au aflat pin pregiur, şi nu numai la Dumlui, ce şi la alţi pin preglur, ĉ-au aflat, tot au stricat. Alta, Ştefan hiind de acest pământ şi *pământul accsta hiindu asupritu de multu greu şi poronci înpărăteşti şi Ştefan novrând să stee şi el cu alţi pământeni în ţară. să tragă greul i nevoe ţării*, ce ducându-să pintralte ţări strelne şi încă făcându-să duşman pământului său şi megie,ilor săi, făcându-l(e) tălhuşagu şi pugube... *Avându Domniia me voe, ca şi alţi Domni*, mai înainte noastră, ĉ-au fost stăpâni aceştii ţări, pentru unii ca acei, ce-şi lasă pământul său şi să ducu pintralte ţări streine şi apoi *vin cu sabie asupra ţării şi facu jacuri ca tălharii* şi făcându-l(e) Domniia me şi poroncă cu câteva cărţi ca să-ş vie toţi cineş la locul şi pământul său şi a părinţilor săi şi Ştefan tot nevrând să vie în ţară", dă—Domnul—ocinele din Ţară, ale lui Ştefan, jumătate de sat de *Blândeşti* pe Jâjiia, mai ğos de Romaşcel" şi în sat *în Podobiţi*, partea câtă se va se va alege a lui Ştefan, feciorul lui Darie, ca să fie sulgeriului Panaiotachi.

In 1695, intră cu stăpânirea în hotarul Podobiţilor, Mitropolia Moldovei, In actul din 7203 (1695), iunie 15, Doamna Anastasia a răp. Duca Vodă «am mai miluit sfânta Mitropolie cu un loc de prisacă, cu pomete, la ţinutul Cârligăturii, în *hotarul Podobiţilor, lângă drumul mare, de merge la Buda* [1])—despre soare răsare—care prisacă au fost a Ileanei, femei lui Ştefan Roşca, fata lui *Băsărabu* şi au fost vândut Iliana unui pribeag, iar pr beagul o au vândul lui Cornaschie, piserul lesesc *şi pierind Cornaschie piserul de Timuş, au căzut acea prisacă pe sama Domniei lui Gheorghe Ştefan Vodă ;* Ştefan Gheorghe Vodă au miluit cu acea prisacă pe Grumezea armaşul. Avut-au mătuşă mea Alexandra, a doua căsătorie după Necula vistiernicul ; când au fost la Domnia răposatului Dabija Vodă scornit-au pârâ Ileana, femeia lui Ştefan Roşca, fata lui *Băsărab*, zicând cumu-i ţine Necula visternicul, acea prisacă cu înpresurare. Divanul au aflat că îmb ă Ileana fără treabă, scornind pârâ, căci ea au vândut acel loc de prisacă. Şi iarăşi Dabija Vodă au întărit Neculei visternicul cu acea prisacă şi mătuşămei Alexandrei"[2])

1). Sat în com. Brăeşti, jud. Iaşi.

2). Erbic. Ist. Mitr. Mold. 9 şi XLVI, greşit: „Podobirilor"; cp. şi Uriĉ. V, 140.

www.dacoromanica.ro

Prin zapisul din 7212 (1704), fevr. 17 (C. M. 439), Pavăl sân Mălancăi, nepot de sor(ă) lui Darie de Podobiţi, vinde lui Dumitraşco, ce au fost sulger mare, ocina şi moşia din sat, din Podobiţi, din partea moşu său Udrii, din giumătate de sat, din trii bătrâni, ce îmblă, din al triile bătrân, giumătate de parte, partea sa, ce să va alege, din vatra satului etc.

In 7215, (1707), fevr. 14 (C. M. 440), Alecsandra Zamfiroae spune în zapisul ce-l dă la mâna ginerelui său, Iftimie, căruia i-a dat pe nepoată-sa Maria, că s'a socotit cu frate-său, cu popa Ştefan şi i-a dat o parte de moşie, din satul Podobiţi, în ţinutul Cârligăturii, din cîmpu.. loc de prisacă cu pomăt şi din poeni şi din ţarină şi din vatra satului, iar la alte părţi, unde vor fi, să nu aibă treabă. Iar prin cartea sa, din 7223 (1715), Sept. 6 (ibid.) Nicolae Alecsandru voevod întăreşte lui Iftimie, să-şi ţie şi stăpâniască parte de moşie, din satu, din Podobiţi, „pre zapisă, ce are de la socri lui, dela Alecsandra Zamfiroae şi de la fratisău popa Ştefan... cât ar hi parte lor in Podobiţi, *şi să ia de a zece din pâne, din fân, grădini... cine s'ar hrăni pe acel locu şi n'ar ave moşie.*"

Prin cartea din 7222 (1714), iulie 8 (C. M. 491), Domnul Niculai Alecsandru voevod întăreşte pe Grigoraş Cucoranul, vornicul de gloată, să-şi stăpâniască partea de moşie, din sat din Pleşeşti, din a patra parte de sat a treia parte, de pe socru său Ignat, diaconul de Moimeşti şi partea *de Podobiţi*, câtă i se va alege şi să aibă a lua de a zece, din pâne, fân şi din grădini şi din prisăci cu stupi.

Prin zapisul din 7223 (1715) Aug. 17 (C. M. 440—1), Iftimi biv. căpitan, zet (ginere) Popii lui Chişcă, *„fiind eu datori unui neguţitoriu turcu, anume Husuin*, cu nişte miere şi strigându-mă la vreme mierii, de miere şi neavându eu miere să-i dau am căzut după Dumnialui Cârstiianu, de au dat ace miere, pentru mine şi s'au făcut, preţul acei mieri... 19 lei bătuţi si eu i-am dat zălog dumisale şi parte de ocină, ce am la Podobiţ, la Cârligătură, dela socrii miei.... până oi da banii, să stăpâniască ace parte...»

In scrisoarea din 7223 (1715) Noem. 7 (C. M. 441), Vasilie Uricariul se roagă lui Cârstiian, să-i facă bine cu 20 lei şi 5 şi-i pune zălog partea lui şi a surorii sale Aniţii căpităniţii, din Podobiţi „şi i-am dat şi *uricul nostru a satului* zălog" şi de la 7 Nov. până întro lună, de nu i-ar da banii, să-i fie moşie vecinică, în veci.

Prin cartea domnească din 7224 (1716), Aug. 20 (C. M. 491—2), Mihai Racoviţă vvd. întăreşte Nastasiei, jupineasa lui Gligorie Cucoran, vornic de gloată, fata lui Ignat, diaconul de Moimeşti, nepoata lui Andrei, strănepoata Ursului ot tam, din a patra parte de sat, a treia parte din Pleşeşti şi din Podobiţi, pa tea ce i s'ar alege.'

Prin cartea din 7230 (1722) Aug. 10 (C. M. 441), Mihai Racoviţă vvd. dă volnicie lui Gligorje Cucoran, vornic de gloată, să cosiască fân la moşie, în Podobiţi, ce i s'ar alege, pe mărturia unor răzeşi de Pleşeşti, că Ignat diaconul, socrul Cucoranului, are parte în Podobiţi, „până s'or scoate diresile tičorii lui Dumitraşco sulgeriului şi cu alţi răzăş. Şi de vor dovedi pe Cucoranul, precum socrul său Ignat diaconul n'au avut moşie di pi părinţi sau moşii lui, în Podobiţi sau că vor fi eşit în vânzare, atunci va lipsi şi Cucoranul din moşie şi va fi păgubaş, că va da de a zece şi din fân."

Prin cartea din 7234 (1726), April 1 (C. M. 442), Mihai Racoviţă vvd. face ştire despre pâra dintre Gavrilaş şi Enachi vameşul, feciorii lui Dumitraşco sulgeriul de Podobiţi, cu Cârstiian simanul, pentru o parte de moşie, din sat, din Podobiţi. Acea parte de moşie a fost a lui Iftinie căpitan, care a pus-o zălog la Cârstiian simanul, drept 19 lei, cum arată şi un zapis, în care mai scrie, că de n'ar ave acei bani, să-i întoarcă Iftimie lui Cârstian, să fie volnici răzeşii de Podobiţi a întoarce acei bani lui Cârstiian

www.dacoromanica.ro

şi să-l lipsească din moşie. Cârstian arată că mai dăduse şi 2 boi, iarăş drept 19 lei şi le-a fost tocmala, ca să fie moşie vândută de istov, iar feciorii lui Dumitraşco nu ştiu nimic de acei boi. Domnul împreună cu sfatul judecă să fie Cârstian lipsit din moşie şi să-şi ia acei 19 lei, dela feciori luii Dumitraşco şi să stăpânească acea parte de moşie. „Şi iată că s'au pus şi zi lui Cârstiian, până în 4 săptămâni, *să lipsască de acolo di pe acel loc, iar neeşind el de acolo, să aibă a-i strica casa*".

Prin zapisul din 7243 (1735), iunie 9 (C. M. 494) Nastasia, giupâniasa. lui Glîgorie Cucoranul, ce au fost vornic de poartă, fata lui Ignat, diaconul de Moimeşti, nepoata lui Andrei, strănepoata Ursului ot tam, vinde, drept 45 lei, lui Lupaşco Tudori, neguţitorul, ocina şi moşia sa de la părinţi, in sat în Pleşeşti şi părţile din Podobiţi, ce i s'ar alege, „care moşie iaste pe din sus alături cu hotarul Mohorîţilor, ce iaste moşie dumisale".

Prin cartea din 7261 (1753), iunie 11 (C. M. 444—5), Costandin Mihai Cihan Racoviţă vvd. se face ştiut: „iată ne spuse Dumniaei Catrina, ğupâniasa a răposatului Ianache (dela Podobiţi), *č-au fost vornicu dispre Doamna*, precum că răposatul boerul dumisale incă mai înainte cu 6 ani de moarte lui, ridicându-să di pe o boală gre au făcut diiată, precum a lui multu, puţîu, č-au avut.... li-au dat toate să fie a ğupânesă lui, neavând copii (afară de partea lui, din Giuleşti, dela Neamţ)". In acea diată era iscălit şi Calistru Cucoranul, fiind atunce vel medč „şi acum fiind călugăr şi fiind şi rudă lui Ianache vornicul. Dar dintru întâmplare, ce s'au întâmplat, *de au arsu curţâle domneşti, la ace vreme*, fiind şi Dumniaei vornicăsa înăuntru, în curte şi fiind cuprinsă de foc, i-au arsu diiata, dinpreună şi cu alte lucruri, č-au mai avut întro ladă „Calistru Cucoranul mărturiseşte că e adevărat şi Domnul îi întăreşte Catrinei „toate rămăşiţile soţului său", afară de partea din Giuleşti. Intre aceste părţi sânt şi cele din Podobiţi.

Prin zapisul din 1753, Noem. 6 (ibid. 443), Catrina, giupâneasa răp. vornic Iordache, de la Podobiţi, dă danie, după moartea ei, *sfântului schit dela Sâneşti, ce iaste mitoc al sfintei mănăstiri Putna, «undę sânt părinţii răposatului meu soţ îngropaţ*, ca să fie pomenire sufletelor răposaţâlor, moşilor, părinţâlor noştri şi pomenire răposatului meu soţ şi pentru pomenire sufletului mieu şi sfântului schit şi părânţâlor călugăraş să fie de chivernisală», partea din moşie, din Podobiţi, ce a avut de moştenire, din tot hotaru, pe giumătate şi toate cumpăraturile din cealaltă jumătate.

Iar prin hrisovul din 7264 (1756), fevr. 13 (ibid. 446-7), Domnul Matei Ghica Voevod întăreşte *„schitului Sâneşti... uude să cinsteşte şi să prăznueşte Buna Vestire... care este mitoc Mănăstirii Putna... fiindcă şi oasăle părinţilor lui Enachi vornicul sânt îngropate la acest schit*", jumătate de sat, de Podobiţi, de moştenire a lui Enachi vorc, şi toate cumpărăturile din cealaltă jumătate, dăruite de Catrina, soţia răp. Enachi, dar după moartea ei. Diata lui Enachi vornicul au arsu de foc într'o ladă, *când au arsu curţile domneşti la leat 7260 (1752)*.

In 7264 (1756), Dec. 2, (ibid. 445), Domnul Matei Ghica voevod dă carte Mitropolitului Iacov, să fie volnic a chema şi soroci la divan pe un Panaite din Obrijeni, tin, Cârligăturii „ca să răspundă pentru moşie Podobiţi"; soroc îl pune „de astăzu Dechemvrie 2 până Luni sara, adică Dechemvrie 4, negreşit să se afle aice cu toate scrisorile" Este vorba deci de împresurare,

Prin zapisul din 7265 (1757), ghenar 3 (ibid 448), Safta, fiica lui Gavrilaş de Podobiţi, cu soţul ei, Panaite pârcalabul, vinde drept 300 lei, lui Gheorghe Carpu ot vist, jumătate de sat, de Podobiţi, zestre dela părintele său, Gavrilaş şi lui zestre de la Gorovei «cu ţarină, cu locuri de hăleştei şi cu locuri de prisăci şi livezi cu parte din codru giumătate şi cu câmpu de fânaţă şi cu locuri de vii, pe lângă viile moşului E-

www.dacoromanica.ro

nachi... Am vândut-o dumisale fiind Dumlui niam mai aproape, di pi moaşă me din Goroveşti, care şi moaşă me au fost fată lui Gorovei».

Prin actul din 7265 (1757), Mart 22 (ibid 449-50), Catrina jupânească a răp. Enachi, ce au fost vornic despre Doamna, arată că a răscumpărat, întorcând banii, 300 lei, partea de Podobiţi, ce Gheorghie Carpu logofăt de visterie, o cumpărase de la o nepoată de frate a lui Enache, Safta, măritată după un Panaite. Deci „şi ăcastă parte de sat de Podobiţi, ce am întorsu banii pe dânsa împreună cu ceilaltă parte č-au fost a răpăosatului boieriului mieu, *care s'au făcut întreg*" — *satul Podobiţii* — a dat-o danie şi miluire M-tirii Putnii, cu tot hotarul.

Prin actul din 7267 (1759) fevr. 10 (ibid. 451), în urma unui schimb de moşii, împreună cu Sineştii şi Onişcanii, *trec şi Podobiţii, de la Putna, la Mitropolie.*

Se vede însă că mai rămăseseră părţi din Podobiţii, ce nu erau ale Mitropoliei.

Prin cartea din 1766, Iulie 31, (ibid. 451), Domnul Grigorie Alexandru Ghica dă putere Ursului croitor, ginerele lui Ion Zugravului, să stăpânească şi dijmuiască partea lui de moşie, din Podobiţi, de la Ion Zugrav şi să ia a zece „din ţarină cu pâne... din prisăci cu stupi, din 50 unul, iar fiind mai puţâni va lua câte o para de stup".

Cum acelaş lucru se vede şi din actul din 1773, sept. 10 (ibid. 451): boerii divanului Cnejii Moldovei înputernicesc pe Maria, femeia Ursului croitorului, nepoată lui Vasile Uricari din Iaşi, cari «au jăluit că are a sa driaptă ocină şi moşie în Podobiţi, la ţânutul Cârligăturii, *cu ispisocu de la Ştefan Vodă, din velet 6943 (=1435), Mai 12... şi până acum tot cu pace au stăpânit moşiia Podobiţii*", să aibă a stăpâni şi a dijmui luându-şi obicinuitul adet de a zece din ţarină cu pâne ş. a.

Prin scrisoarea din 1774, Ghenar 12 (ibid. 452), Maria, soţul Ursului croitorului fata lui Ion Zugravului, nepoată lui Vasilie Uricarului, adevereşte că partea ei, de la unchiul ei Vasile Uricarul, „afară de parte cuconii Catrinii Enăchioaei, ci au dat-o mai dinainte danie Mănăstirii Putna", o vinde mân. Putnii, drept 50 lei (dar de ce nu Mitropoliei Moldovii ?).

In urma acestui fapt, satul Podobiţii se risipeşte, se vede, căci nu e trecut, nici în Condica liuzilor din 1803, nici în catagrafiile din 1820, 1831. Numele său trăeşte însă mai departe, ca trup de moşie.

Inportante lucruri pentru hotarul despre răsărit al Podobiţilor—despre Obrijeni —aflăm din hotarnica Sâneştilor şi trupurilor, din 1827, iuli 5. Nu se afla nici o hotarnică a Podobiţilor, arătătoare în semne. Banul Dumitrachi Holban, stăpânul Obrijenilor, a arătat că pătimeşte împresurare despre sfânta Mitropolie şi cerea atât *poiana Herteşul*, cât şi să meargă cu stăpânirea *Mohorîţilor* (tot moşie a sa, în continuare a Obrijenilor spre m. noapte), până în *părâul Podobiţilor, ce-i zic şi părâul Ezăriaua* [1]). Pentru *Herteş*, aduce un uric de la Tomşa vvd. dia 7131 (1623), prin care se întăreşte lui Gheorghe Crâste o atreia parte din a şesea parte din Obrijeni, ce au cumpărat-o de la Dumitru, nepot lui Ioan Hertiş, cu o casă şi cu un iaz, ci au făcut [2]). Hertişul „dintru învechime să dovedeşte din scrisori că au fost a stăpânitorilor de Obrijăni", „precum din însăş stare locului să poati cunoaşti, căci acolo să îngustiază moşia Obrijăni, de nu rămâne mai mult ca 180 stânjâni în lat". „Iar pentru partea ce ceri d(umnia)l(u)i (Banu) ca să miargă cu hotarul *Mohorîţâlor* până în părâul Podobiţilor... fiindcă prin uricul hotarnic a sfint. Mitropolii de la Ştefan Vodă, din 7009, Dec. 14, arată la margine dispre răsărit a Sâneştilor că mergi pi drumul ci esti pe lângă părâul Ezeriaua, până la movila săpată, ci-i lângă drum... şi fiindcă sâlştea Podobiţilor

1) Cp. uricul din 7009, Dec. 14.
2) Iazul „Herteşul" este şi azi.

www.dacoromanica.ro

este alăturată cu moşia Sâneştii, după rânduiala moşiilor, să cade ca să meargă şi ea alături cu Sâneştii la câmp şi să ste, unde stau şi Sâneştii, fiind întro curgire..., şi scrisoare ce o arătă dl(u)i Banu, fiind îndestul de vechi, de 113 ani (7223. iunie 17—1715), zice pentru parte ci au vândut din Mohoriţ, *că treci pistę dial, până în pârâul ce vine dela Podobiţi, ci mergi în sus, alături cu hotarul Mohorîţilor, până în hotarul Pleşăştilor, apoi dar nu rămâne trup Podobiţilor, de cât din drum şi până în pârâu..* —eu(: hotarnicul) am aflat că stăpânirea Mohoriţilor nu s'au întins mai mult... decât până la movila, ci esti în vârvul dialului (deci vârful dealului Obríjenilor).. ; dela movila ci *dela iazul Sâneştii Pleşeştilor (sic) ci este pe Ezerea* şi să tragi linie la movilă şi de acolo diasupra Hirtişului în muche dialului şi pe acelaş pravăţ înainte pin codru, până în Dialul Mari, în dreptul hotarului locului din codru a sfânt. Mitropolii [1]". Acesta e hotarul despre nord-răsărit al Podobiţilor, conrespunzător întru totul celui de azi.

Moşia Podobiţli de la Mitropolie, a trecut în proprietatea Statului şi prin 1899 a trecut în proprietatea oamenilor, din Sâneşti şi aiurea, când s'a întemeiat şi satul Zmău.

Şi până azi i-a rămas numele de Podoghiţa.

§. 6. *Batărăştii.* Numele satului ne arată, că cel dintăi stăpân, «moş» al satului este un Batăr (Batori), un Român din Ardeal, cu nume unguresc, ori poate chiar Ungur, aşezat în Moldova [2]). În documente, numele satului apare : Batireşti, Bitireşti, Batăreşti şi Bătărăsti [3]).

Satul vęchiu era din vremea lui Alexandru cel Bun, de la care, în vremea lui Ştefan cel Mare, se pomeneşte un privilegiu.

Satul şi moşia, (în timpurile vechi selo înseamnă şi sat în senzul de astăzi şi pământul de lucru şi hrană), de mai târziu, era format din contopirea, pe la sfârşitul veacului al XV-lea, pe lângă Bătărăşti şi a altor părţi din moşiile alăturate, cum vom vedea mai jos.

In doc. din 6998 (1490) Martie 17 [4]) se spune că : „Mănăilă şi fratele său Danul şi surorile lor Zoica şi Nastea, fiii lui *Iurie Dăvidescul*, au vândut ocina din uricul bunului lor.... comisul, *jumătate de sat la Cârligătură, anume, unde a fost Cât(stea) [5] partea de sus, înpotriva Narotiasi, de la pârâul Tancului în sus (protiv Narotiiasi ot potok Tankov gorea) slugii noastre lui Negrilă Batirescul, drept 87 zloţi tătăreşti». Hotarul acestei jumătăţi de sat să fie din tot hotarul jumătate, după hotarul vechiu, pe unde din veac a umblat.* Cunosc aproape exact locul ocupat, altă dată, de moşia Bătărăşti: era din hotarul Onişcanilor, de pe la Crucea de azi, spre nord până în Bahlueţ, spre răsărit până în apropiere de satul Bocniţa, de astăzi, iar spre apus : Şăpticenii şi Ploscureştii (aceşti din urmă, azi, în moşia Lunganilor). Afară de Bătărăşti, nici unul din numirile propriĭ, de mai sus, nu s'a păstrat : nici *părâul Tancului*, care poate fi vreuna din văile satului Crucea de azi, nici Naroteasa. Inpotrivă Narotiasei înseamnă în faţa moşiei Naroteasei, soţia unui Narotă (Nare+otă ?) care va fi fost în locul ocupat mai târziu de Ploscureşti, azi Lungani.

Cine e tatăl, comis, al lui Iurie Dăvidescul ? Pergamentul care ne-a păstrat ştirea, din nefericire, e defect tocmai aici. Lucrul poate ar avea următoarea lămurire : În capătul despre m. zi al Bătărăştilor, despre Onişcani şi Sâneşti, se pomeneşte pe la 1742 *rădiul Grozăvoaei*, ca trup aparte. Grozăvoaea e soţia unui Grozav, Grozea. In

1) Arh. stat. Iaşi, tr. 661, op. I, 727, nr. 92, pg. 130 şi urm.

2) Cp. Bog. D-Şt. II, 356 şi Nicolaescu, Doc. slavorom. 136—7, c. 1470 : Batăr Ştefan.

3) Azi satului Zmău i se mai zice şi Bădărăi, Bădărăşti.

4) Bog. D-Şt. I. 432 ; C. M. 556 : 6998, Mart 16 ; Aricescu, Rev. Arh. rom. II, 41.

5) In C. M. Cârecos.

www.dacoromanica.ro

documentile lui Ştefan Vodă, începând cu 11 Fevr. 1478 apare Grozea comis [1]), până la 8 Iunie, 1484 [2]). Deci acest comis ar putea fi Grozea.

Această parte, din alt sat se adaugă, la partea de moştenire a lui Negrilă Batîrescul.

A cui a fost mai din vechi, această jumătate de sat ce se vinde? Şi aici documentul e defect: gde bil Cîr..... (unde a fost Cîr....). Bogdan complectează: *Cîrstea*. Toader Gaşparovici, copietorul condicei Mitropoliî, din 1818, are *Cîrecos*. De la acesta va fi trecut în stăpânirea lui Grozav, al cărui sat se înprăştie în hotarele încunjurătoare, începând din veacul XV-lea şi sfârşind în acel XVIII-lea, cum vom vedea la locul cuvenit.

Moşia lui Grozav venia, din vechime, în capul de m. zi al Bătăreştilor, despre Onişcani şi Sâneşti.

Despre moştenirea veche a Bătăreştilor ne dă ştire ispisocul lui Ştefan Vodă din 7001 (1493), Mart 7 [3]). Prin el, ni se spune că s'au înfăţişat înaintea Domnului «*Maruşca, sora lui Vâlcea Batărescul şi nepotul ei de frate, Negrilă, fiul lui Vâlcea şi cu toţi megieşii de prinprejur şi s'au jăluit că privilegiul cel mare, ce l-a avut Vâlcea Bătărescul de la bunul nostru, de la Alexandru Voevod bătrânul, pe ocina sa, satul anume Batăreştii, la Cârligătura, acest privilegiu l-au pierdut, când au venit Turcii, asupra Ţării noastre, la Valea Albă*". *Domnul pe bună ştiinţă şi mărturie, îl întăreşte, pe acest sat Batăreştii, jumătate Maruştii, partea despre biserică (cast ot ţârcov) şi jumătate de sat „slugii noastre lui Negrila" şi surorii lui, Marii (jumătatea lui Vâlcea). „Şi sculându-se Maruşca, sora lui Vâlcea...a vândut partea sa din satul Batăreşti, partea despre biserică, nepotului sau de frate* [4]), *lui Negrilă, drept 60 de zloţi tătăreşti*". Domnul mai întăreşte lui Negrilă „*o selişte, pe Bahlueţ, anume selişteа lui Măcău Vlad* [5]) *şi cu loc de moară în Bahlueţ, unde a fost moara lui Onicică, ce i-au vândut această selişte, Anuşca şi Marta, fiicele lui Mădrâjac, drept 70 zloţi tătăreşti*». Vedem deci cum Negrilă îşi adaugă la părţile sale, din vechiul sat—o parte de moştenire dela tatăl său Vâlcea şi jumătate de sat, cumpărătură dela matuşa sa, Maruşca—partea, jumătate din satul „unde a fost Cîr...", dela urmaşii lui Iurie Dăvidescu şi selişteа lui Măcău Vlad, din trupul vechiu al satului lui Mădârjac (azi Mădrâjăştii, pe Bahlueţ, lângă gara Sârca) şi aşa moşia Bătărăştii ajunge, spre nord, până în Bahlueţ (în faţa gării Sârca).

Dacă pe vremea lui Alexandru Vodă cel bun, satul era a doi fraţi: Vâlcea şi Maruşca, apoi tatăl lor, Batăr, va fi stăpânit satul, la începutul domniei lui Alexandru, către începuturile sec. XV şi chiar sfârşitul celui de al XIV-lea. Era, cum îl arată numele lui unguresc, un scoborîtor, probabil, din Maramureş, acest Batăr, Batori, întemeietorul Batăreştilor, unul din cele mai vechi sate ale Moldovei.

Mai aflăm din acest document, că privilegiul vechiu al satului, de la Alexandru cel bun s'a prăpădit, când au venit Turcii la Valea albă. In pustiirea lor prin ţară, o parte vor fi trecut din şesul Siretului, pe la Şcheia şi Strunga, către Târgul Frumos, în drumul Iaşilor. Atunci vor fi ars satul Bătărăştii şi satele din apropiere: Goeştii şi Vrâstaţii, ale căror privilegii vechi, de la Alexandru cel bun, asemenea s'au pierdut [6])

1) Bog. D-Şt. I, 219. Aici nu sânt publicate documentele din 1477, cu liste de boieri; în 1476, 22 Mai (ibid. 209) apare Ilea Huru comis. Vezi şi Uric. XVIII, 524.

2) ibid. 288.

3) Ghibănescu, Th. Codrescu, I, 81; în rezumat, Bog. DŞt. II, 17; netrecut în condica Mitropoliei.

4) In textul publicat, greşit: „sestriciu" (nepot de soră), în loc de «brataniču».

5) Un Ion Măcău, între 1541—1546, în Bogdăneşti, pe Siret, Creşterea col. acad. rom. 1914, 72.

6) Bog. DŞt. I, 455.

www.dacoromanica.ro

Unde era aşezat satul Bătăreşti? Aproape fără îndoială că pe unde e Crucea de azi. La locul, numit „La Uluce", se mai numeşte şi azi «Pătărăşti ori Bătăreşt"[1]. Pe aici era şi pârâul Bătăreştilor, cum se vede din hotarnica Sâneştilor şi Onişcanilor, din 7009 (1501), Dec. 14, în partea ce vorbeşte de hotarul, despre Bătărăşti: «peste hârtoape, pe pârâul Bătăreştilor, apoi pe acest pârâu la vale, până în drum, apoi pe drum în sus (=spre m. noapte) pe lângă pârâul ce se cheamă Ezereaua". Cum se vede din descriere, e pârâul şi valea, ce venind dinspre *Cruce*, se deschide la m. zi de *Bocniţa* şi dă în valea Sâneştilor, pe unde e drumul. De aici hotarul mergea pe lângă drum şi pârâul Sâneştilor, care, de la capătul dealului Podobiţilor, unindu-se cu pârâul Podobiţilor, se numea pe atunci *Ezereaua*.

Pe această vale, ce vine dela Crucea, se află într-un loc mai multe răchiţi şi în acest loc mi-a spus, acum vre-o 10 ani, un bătrân din Storneşti, că se chiamă Bătărăşti».

Din ispisocul din 7054 (1546), iunie 23[2]) vedem continuarea proprietăţii în Bătărăşti. Petru Vodă întăreşte lui Danciul şi surorilor lui, Niagşa, Anuşca şi Stanca, fiii lui Negrilă şi rudeniei lor (=exact veri), Mihail şi Cozma, feciorii Mariei, toţi nepoţi ai lui Vâlcea, ocina şi moşia lor „din ispisocul de mărturie č-au avut părinţii lor, Negrilă şi Măria, de la părintele Domniei mele Ştefan Vodă" *jumătate de sat în Cârligătura, anume Bătăreştii*... „din bisărică, care acel pol (=jumătate) sat au cumpărat sângur Negrilă de la Maruşca, sora lui Vâlce" şi iarăşi *o silişte pe Bahlueţ, anume Măcău Vlada cu loc de moară pe Bahlueţ, unde a fost moara Oniţcăi*, silişte cumpărată de Negrilă de la Anuşca şi Marta, fetele lui Mădrâjac.

De ce se întăreşte numai jumătate din sat, cea cumpărată de Negrilă de la mătuşă sa, Maruşca şi nu şi partea lui Negrilă, dreaptă de moştenire lui, dela Vâlcea Bătărescul? Nu cumva va fi fost înstrăinată în acest timp?

Prin ispisocul din 7102 (1594), fevruar 20 (C. M. 557—8), Aron Vodă întăreşte vânzarea ce Lupul sin Filip, nepot lui Oniţă o face către *Nistre*, Miron şi Nenciul, drept 40 de taleri de argint, „a sa driaptă ocină şi moşie, din a patra parte din sat, partea Oniţăi, a patra parte şi parte lui Lupul di pe Hilip din *dresă de cumpărătură č-au avut moşii lui dela bărânul Ştefan Vocvod*.... şi parte lui din silişte pe Bahlueţu şi cu parte lui de prisacă din matca (lipsă)".

Lipseşte firul de legătură între cei şese proprietari din 1546 şi Oniţă, bunicul vânzătorilor din 1594.

Prin un zapis, fără dată, dar cam de pe la 1600 (C. M. 558) se spune că Ana şi Nastasia şi fratele lor Andronic, fiii lui Agahii, *nepoţi Petricăi Bătărescului*, vând drept 20 de taleri, *Grozavii*, ocina lor din satul Bătăreşti şi din seliştea anume *Căninan* (sic) şi din seliştea *Măcău Vlad*, pe Bahlueţ, cu tot venitul, din sat, din câmp şi cu vad de moară. Între martori: preotul din Bătăreşti, *Albici*, Gligore Dura, Gligorce, Nădăbaicu şi Busuioc, toţi din Bătăreşti şi Coman ot Plăcăreşti (=greşit, în loc de Ploscureşti) şi popa Andronic ot *Sograbeşti*, ot ţinutul Vaslui.

În zapisele de mărturie din 7133 (1625), iuni 27 şi 7135 (1627), oct. 26, 7139 (1631), Aug. 5[3]), apare Gavril Albici de Bătăreşti; asemenea în cartea lui Radul Vodă din 7138 (1630), Mart 22[4]) apar: Ştefan Pitar şi Albici ot Bătăreşti; în zapisul din

1) Cum îmi comunică dl. Ion Simionescu, administratorul moşiei Goeşti. Pe de altă parte satului Zmăui se mai zice Bădărăşti şi Bădărăi, dar acesta vine pe moşia Pleşeştilor, de odinioară.

2) C. M. 257; în condică greşit: 7084 (1576), prin confundarea lui и=50 cu п=80; după conţinut, după fiii Domnului: Iliaş, Ştefan şi Constantin şi Luca Popovici, care a scris, se vede că doc. e de la Petru Rareş.

3) Ghib. Isp. I, 2, 171, 182, 232.

4) Ibid. 226.

www.dacoromanica.ro

7170 (1662), Iulie 17, ca martor la o vânzare în Storneşti, apare Ionaşco Pîzdianul de Batăreşti (C. M. 590).

Din zapisul din 7170 (1662), April 4 (C. M. 560), Mărica, fata lui Gavril Albici din Batăreşti şi cu feciorii săi, Nacul şi Dochiţa, dăruesc ocina şi cumpărătura de la Lupul, feciorul lui Hilip, nepotul lui Oniţă din sat din Batăreşti, a patra parte din sat, precum scrie şi ispisocul de întăritură de la Aron Vodă. Intre martori: preotul Nacul cel domnesc, Vasilie Buculeiu din Mădârjeci şi Nacul de Obrijeni.

Din zapisul din 7172 (1664), Mai 4 (C. M. 560), vedem că Dumitraşco, feciorul lui Ionaşco *Băţ* din Batăreşti, vinde lui Neculai Buhuş, marele stolnic, driapta ocină şi moşie din Batăreşti, din giumătate de sat, ce se va alege partea lui, din vatra satului, din câmpu, din ţarină, din pomeţ şi cell. Intre martori: Savin *Năhrăpăscul* (=Năvrăpescul), pârcălabul de Cârligătură.

Prin zapisul din 7172 (1664), Dec. 17 (C. M. 560-1) „Popa Vasile cel domnesc de Târgul Frumos [1]) şi preutiasa me, cu Nastasiia, fatai (=fata+ii) Davidoae de *Lorontenești* şi cu Istratie Mareş şi cu fimeia me Măriica, aşijdire fată ai Davidoae şi ei Toader de Mădârjeci şi cu fimeia me Ana, aşijdire fată ai Davidoae şi Petre diiaconul cel domnesc de la bisărica Sfetei Niculai din târgu din Iaşi şi diiaconiţa me Candachiia, fata lui Toader, nepoată de fii ai Dăvidoae.... toată a noastră driaptă ocină şi moşie din sat din Batăreşti.... ce se va alege partea soacră noastră ai Dăvidoae, din vatra satului şcl.... o am dăruit sfinţie sale părintelui Teodosie Mitropolitului de Sucavă şi fratelui sfinţii sale lui Toader". Intre martori: Toader Vetreş şi Dumitraşco Roşca vornicul de poartă.

Prin zapisul din 7173 (1665), mai 3 [2]), Dumitraşco, feciorul lui Ionaşco Băţ din Batăreşti, dărueşte lui Neculai Buhuş mare logofăt, ocina şi moşia din sat din Batăreşti, o cas(ă) făcută de părinţii săi, cu loc cu tot, din stâlpul din mijlocu şi cu locu de arat şcl. „toată parte tătânemeu lui Ionaşco Băţ *de pe moşu mieu Drăghina*". Intre martori: Vasile Stârce, vornicul de poartă şi Gligore Chiribou ş. al.

Prin zapisul din 7173 (1665) Avg. 20 (C. M. 562-3), Sofronia şi Irina, fetele Trufani, nepoatele Dochiei, vând lui Neculai Buhuşu, marelę logofăt, părţile lor, din sat, din Batăreşti, în ţ. Cârligăturii, *din stâlpul lui Tudoran*.... „cu ştire tuturor rudelor". Intre martori: Apostol Duracu, pârcălabul de Soroca, Mărica Săvoe, fata lui Albici şi Gheorghiţă Chiribău.

Prin zapisul fără dată (c. 1665), Andronic şi femeia sa Ştefana, fata lui Marco, nepoată lui *Grozav de Batăreşti*, vinde, drept 10 lei, vărului lor, lui Istratie şi femeei lui, Cernuşcăi, ocina şi moşia lor, din vatra satului, *de pe moşul lor Grozav* „toată parte a me a Ştefanii, cât se va alege, din sat din Batăreşti.... din vatra satului şi din câmp.... şi *din pîsaca cea bătrână*". Intre martori: logofătul Gorovei, Nacul, Răzmeriţă, Vârlan, toţi de vistierie, Tiron Grămadă şi Toader Ştiubei de Frăteni şi *preotul de Batăreşti* şi Gheorghi Chiribău, Corne de Mohoriţi (C. M. 559).

In zapisul din 7174 (1666), lunie 8 (C. M. 458-9), nepoţii lui Popa, spun despre poiana Popii, din Codrul Sâneştilor: «care această poiană au avut tocmală moşu nostru Popa cu fratesău Drăgan, *dat-au Popa lui Drăgan să ţie tot în Batăreşti* şi să n'albă triabă în polană. Iar Drăgan au dat Popii tot în poiană». Această tocmeală trebuie să fi avut loc prin 1620.

In 7176 (1666), Avg. 28 (C. M. 460), apare ca martor Ţuţurmachi de Batăreşti.

In hotarul Batăreştilor avea moşie şi marele logofăt Solomon Bârlădeanul, ce o

1) Adecă de la biserica domnească, a lui Petru Vodă Rareş (cuvioasa Paraschiva).
2) C. M. 562—cp. şi Uricarul XXV, 197.

www.dacoromanica.ro

lasă danie M-rii Secătura. In foarte frumoasa diată din 7178 (1670) Avg. 5 (C. M. 597-99),se spune între altele, următoarele: „cade-se dar fiiştecăruiia din rodul omenescu... ce pururе să preveghiem şi să păzim časul cel de pe urmă, caiele ca furul vine, aducându-ne aminte că ca iarba ča ce diminiaţă vearde, roa o loveşte, în desară soarele o trece şi o sacă; asămine şi viaţa noastră omeniască iaste şi să trece.... care lucru dară şi eu.... Solomon Bârlădianul.... socotind ačasta hotărît-am ačasta să fac, fiind eu încă întru buna şi tocmita a trupului mieu sănătate şintru toată întregime minţii mele; *de vreme ce orânduit fiind, împreună cu alţi boeri, ca să mergu la Poartă cu trebile Ţării şi a Mării sale a Domnului nostru*; care întâi iată că cu a lui ağutor şi voia ni-am apucat a face sfnta şi dumnezeiască mănăstire la locul ce să chiamă *Săcătura*, la ţinutul Totruşului". Ii lasă mănăstirei, între altele, satul Storneştii, la Cârligătură, cu *părţile din Batăreşti* şi din Codreşti şi din Pleşeşti şi din Obrijeni şi din hotarul Mădârjăcilor şi *cu o bucată de codru la Cârligătură*. „Iară de ne va aduce Dumnezău cu sănătate şi om mai trăi pre lume, precum ne va mai învăţa vreme om socoti de iznoavă, iară de mi s'ar tâmpla moarte.... aşa precum scriu şi hotărăscu, să fie neruşuit".

Prin zapisul din 1696 April 4 [1]), Urita, fata lui Vârlan, vinde, drept 4-lei, lui Dumitrachi şi cumnatăsău Gheorghiţă Velişco, ocina şi moşia sa din sat, din Batăreşti, moşia maicii sale Alecsandrii, din vatra satului,... din ţarină şi cu loc de prisacă şi cu pometi la prisacă. Intre martori: Simion armaşul din Scorţăşti, Toader Ştiubei din Frăteni, Costantin şi fratesău din Mădârjăni.

Am văzut mai sus diata lui Solomon Bârlădeanul. Intorcându-se de la Ţarigrad, a intervenit, se vede, o schimbare în diata lui, căci prin scrisoarea din 7211 (1703), Martie 16 (C. M. 563) Lavrentie. episcopul de Roman şi tot soborul de la M-rea Bogdana arată că „Dumniaei logofetiasa răposatului Solomon logofătul *odovăind* Dumniaei moşii şi odoară č-au avut şi rămăind la lipsă, neavând cu ce să să ţie şi să să comănde la moarte dumisale.... am dat Dumisale *sâleşte Batăreştii să să ţie pînă va trăi, iar la moarte să fie de comândă*.... şi ori di ar vre cuiva să o de ace moşie sau să o vânză, volnică să fie Dumniaei şi slobodă, ce ar vre cu dânsa a face, să facă."

Schimbarea din testament, ce o făcuse Solomon Bârlădeanul, se lămureşte din zapisul din 7211 (1703), Martie 19 (C. M. 564): Aniţa logofetiasa dăruieşte ocina şi moşia sa, *silişte Batăreştii*, nepotului său «Toderaşco postelnicul, fiiorul a fratelui mieu. lui Carpu spatari, care moşie au fost mai înainte dată mie de la soţul mieu Solomon logofătul, împreună cu *satul Storneştii, carii să hotărăşte tot la un loc* şi cu părţâle din Cudreşti şi cu alte părţi din preğur şi la moarte dumisale logofătului mi i-au fost dat mie, cum mai sus scrie şi au fost dat Dumlui logofătul satul *Pătruşenii* Bogdanii daniel Deci pe urma dumisale am avut multă gâlčavă cu călugării de la Bogdana, mestecându-nì-să dieţâle. Că întâi de mainainte, din viiaţa noastră, au fost daţi mie Pătruşenii şi *călugărilor Storneştii*, iar la moarte dumisale mi i-au dat mie Storneştii şi călugărilor Pătruşenii."

Ea se înţelege cu soborul de la Bogdana şi-i lasă Pătruşenii şi Storneştii, Bogdanii şi ei i se lasă siliştea Batăreştii, pe care o dă nepotului său, lui Toderaşco postelnicul.

Prin cartea din 7233 (1725) iulie 17 (C. M. 565), Mihai Racoviţă vvd. întăreşte lui Gheorghiţă Velişco să ţie şi popriască moşiea „č-ar ave la Batăreşti care are pricină cu sfinţiia sa părinte Calistru" şi să aibă a-şi lua de a zece din pâne etc.

Pentru gâlceava între Gavriil Veličco, copil din casă, cu călugării din Sineşti, pentru *rădiul Grozăvoai «care să hotărăşte cu Sineştii şi ar fi de hotarul Batireştilor"*,

1). In C. M. 559, greşit: 7104 (1596), April 4, în loc de 7204.

www.dacoromanica.ro

vezi la Sâneşti, sub anii: 7250, iulie 4, 7251, Sept. 22, c. 1743 şi 7263, iunie 22. Din mărturia din 7251 (1743) Oct. 11 (C. M. 563) vedem că Gavril Velicco de Frăteni avusese judecată la Iaşi, cu Ion Grosul de Frăteni şi cu niamul lui, Costantin, fustaş de Romăneşti, socotind şi un uric de 190 de ani, «precum că ar ave moşie la Batăreşti, iar Velicco să fie zis la giudecată precum tot tatăsău Gheorghiţă Velicco au stăpânit şi moşusău cu călugării de Bogdana, iar neamul lor (a celorlalţi) niciodată n'au stăpânit». Se aduc înprejuraşi: Costantin, preotul de Albeşti, Ion Calcâînprejur şi Apostolachi de Scorţăşti, Simion vornic de Goeşti şi Toader Bârzul de Popeşcani, care au mărturisit: «precum ei pe alţii n'au apucat să stăpâniască Batăreştii, fără cât tot Gheorghiţă Velicco au apucat stăpânind şi un Enachi Bulubaş, care îi ţine o nepoată lui Velicco, de sor(ă) şi călugării de Bogdana".

Alţi răzeşi încep judecata cu Vălicco, înaintea lui Ion Neculce biv vel vornic ş. a., cum se vede din mărturia din 7252 (1744), Mai 25 (C. M. 566—7), scrisă de marele cronicar: «Din poronca luminatului Mării sale Domnulu ... venit-au înainte noastră la giudecată preotul Hortolomei din Eşi şi Costantin fustaş din Romăneşti şi cu alte săminţiia lor, cerşând giudecată cu Gavril Velicco,.... arătându, că ar ave şi ei moşie, înpreună cu dânsul în Batăreşti. Şi am întrebat pi popa Hartolomei, pi totu niamul lor cu ce vor să între în satu în Batăreşti, să stăpânească. Şi ni-au arătatu un *ispisocu de la Ştefan Vodă din letu 7060*, în care cuprinde 190 şi mai bine de ani, la care şi poronca Mării sale Domnului nostru ni s'au datu prin scrisoare, *pricină de una sută ani să nu giudecămu, de vreme că nu ş'au căutat cineva mai înainte*. Da noi totu am luatu sama cu giudecată şi am întrebatu pe popa Hortolomei şi pe niamul lui, mai stăpânitau vrodată moşie în Batăreşti, ori ei, ori părinţii lor, *căci satul Batăreşti îl stăpâneşte giumătate de satu mănăstire Bogdana şi giumătate Gavril Velicco*. Ei au răspunsu că n'au apucatu nici odată să stăpâniască, nici ei, nici părinţii lor, că n'au avutu scrisori la mână. Şi i-am întrebatu de acest ispisocu de atâţa ani, de unde l-a luat; ei mi-au datu samă că li-au căzutu şi lor la mână de la o rudenie a lor şi ace rudenie a lor încă l-au găsitu acestu ispisocu *în vreme răscolilor c-au fostu mai înainte vreme de demultu*, la care am socotitu, că mai multu să cunoşte că acestu ispisocu poate să fie din *scrisorile mănăstirii Bogdanii, căci Mănăstire stăpâneşte fără scrisori, prăpădindu-li-să scrisorile*".

N'au primit nici carte de blăstăm, nici martori n'au găsit.

„Deci neavându popa Hortolomei şi cu niamul lor nici o dovadă şi de atâţa ani n'au stăpânitu în Batăreşti şi scrisorile lor sântu nişte scrisori răsuflate şi luate de la alte mâni străine şi îmblă fără cale, ca să între în moşie, am giudecatu înpreună cu boeri mazil(i), cari mai gios s'au şi iscălitu să de pace popa Hortolomei şi cu totu neamul lor, lui Gavril Velicco, ca să-ş stăpâniască giumătate de satu, de Batăreşti, cu pace".

Prin zapisul din 7261 (1753) Oct. 15 (C. M. 567), Gavril Velicco, feciorul lui Gheorghiţă Velicco din Frăteni şi soţul său Ilinca, vând moşia lor, drept 150 lei, lui Vasilie Razul biv vel comis, jumătate de sat de Batăreşti, la ţinutul Cârligăturii. „*Şi hotarul aceştii moşii merge din pârâul Batăreştilor, până în apa Bahlueţului celui mic, cu vad de mori în Bahlueţ*".

Prin zapisul din 7263 (1755), Ghenar 12 (C. M. 606—7), ieromonahul Nicanor şi soborul Bogdanii arată că „*întâmplându-s(e) de s'au surpat sfnta mănăstire de cutremur, fiind râsăpită şi foarte rău stricată, întru care având multă trebuinţă a să drege*", cu sfat deobşte au socotit să vândă una din moşiile mănăstirei. Şi au vândut episcopului de Roman, Chir Ioanichie „ca să o închine zidirii sale mănăstire noao, ce să numeşte hramul Adormire Precistii din târgu din Roman" în preţ de 525 lei „moşia Storneştii, cu

www.dacoromanica.ro

alte părți dintralte moșii, ce sânt lipite către dânsa, *anume giumătate de sat de Batireşti* și giumătate de sat Pleşeşti şi din Mădârjăci şi cu heleşteul satului Storneştii, ce iaste în apa Bahlueţului".

De la Episcopia de Roman, moşia trece la Mitropolie.

Din zapisul din 7263 (1755), Mai 15 (C. M. 608—9), se vede că Ioanichie, episcopul Romanului, a cumpărat şi jumătatea de sat, de Batăreşti, ce fusese a lui Velicco, copil din casă şi acesta o vânduse lui Vasile Razul, biv vel spatar, în 150 lei „şi neîncăpând dumnialui ca să o cumpere, fiind cu răzăşie mai aproape Mănăstire Bogdana, au priimit Dumlui spatarul de bună voia de i-am întorsu banii, č-au fost dat lui Velişco". Apoi Episcopul de Roman face schimb cu Mitropolia de Iaşi, dându-i Mitropolitului Iacov, Storneştii, cu toate părțile din alte hotare, lipite către acest sat şi cu heleşteu în apa Bahlueţului şi *sătul întreg Batireştii* şi Pleşeştii şi cu părțile ce se vor alege din Çudreşti şi din Mădârjăci şi priimind, în schimb, de la Mitropolie, moşia Ungurașii, pe apa Orbicului, la Neamț şi cu alte hotare, lipite către acest sat, anume Dracsineştii, ce-i la mijloc şi satul Negoeştii, ce este alături cu Dracsineştii, pe din sus, care sânt lipite unul de altul, tot la un hotar şi cu partea ce se va alege din Goşmani, care moşii trec la Adormirea Precistei, din Roman.

Prin cartea din 7263 (1755), Iunie 5 (C. M. 568), Radul Racoviț biv vel log., Maria Racoviță, Ilinca Roset, Maria Cant. şi Ion Cant. vel ban arată că dau danie sfintei mănăstiri Mitropoliei cinci zapise de moşie, din sat din Batăreşti, care moşie „au fost danii şi cumpărături răpoosatului Neculai Buhuş logofăt, tatăl răpoosatului socrului mieu Ion Buhuş. Şi fiind îngropaț la ačastă sfntă mănăstire Mitropolie, am dat aceste părți de moşie, ca să fie pentru pomenire sufletelor răpoosaţâlor". Deci erau unele părți mici din sat, care nu fuseseră ale Mitropoliei.

E importantă hotarnica lui Vasile Buhăescu biv vel medelnicer hotarnic (C. M. 610—13), din 7264, (1756) Oct. 21, prin care s'a hotărît satul Storneştii şi Pleşeştii şi *Batireştii* şi Codreştii şi părțile din sat din Mădârjăci, ce sânt pe Bahlueț, la Cârligătură, a Mitropoliei. Despre Batăreşti se spune că se hotăreşte la apus cu Ploscureştii, Lunganii şi Şepteşenii, moşiile lui Ioniță Nacul şi Toader Nacul. Aceşti de pe urmă cer dreptate, să aibă şi ei parte la jumătatea de sat de Batireşti, răscumpărată de Episcopul de Roman, Ioanichie, dela spatarul Vasilie Razul. Mitropolitul se învoieşte şi le dă a treia parte de sat, Năculeştilor, întorcând Năculeştii 80 lei, din banii ce s'au dat, pentru răscumpărare dela Vasile Razul, iar două părți de sat rămân a Mitropoliei, „măcar că după măsura locului, mai mult de a treia parte cuprinde acea bucată de loc, ce s'au dat Năculeştilor, numai locul fiind mai prost, s'au primit driaptă a triia parte, care s'au despărțit şi cu pietri hotară ace bucată de loc despre celalalt hotar a Batăreştilor č-au rămas către moşiile sfinții sale părintelui Mitropolitului" [1]).

Iată hotarul propriu al Batăreştilor, atât cât e dat: „începându-să.., dintro piatră ce s'au pus în capul unui piscu ce iaste diasupra *părăului Batreştilor, de lângă fântână, de unde se începe acel părău, care fântână iaste hotar a trei sate şi a Onicanilor şi a Şeptişenilor Nacului şi a Batireştilor*.... apucă părâul 'Batireştilor şi tot părâul lavale, până unde cade părâul Batireştilor în *părâul Podobiților*, ce să numeşte şi *Eşăreni* (hotarul despre m. zi)... (acum spre apus, începând dela Bahlueț) : drept acest loc tae pişte şăsul Bahlueţului hotarul Batireştilor.... căutând la piatra... din muchea dealului şi deacolo dintrace piatră drept în gios pe podişul dialului merge hotarul Batireştilor, alături cu Ploscureştii, pe la o piatră hotar şi până la altă piatră veche, ce s'au aflat

1) Deci o parte din vechiul hotar al Batăreşitor e azi în trupul Lunganilor şi al Şepticenilor (la Goeşti).

www.dacoromanica.ro

pe podiş, întro aşezătură cu sărături şi de acolo... rămân Ploscureştii şi să începe a să tăia cu hotarul ăca bucată de loc de Batireşti, ce s'au dat lui Ioniţă Nacul şi fraţilor săi şi merge hotarul tot drept în gios pe coasta dealului şi cam la dial, până ce să pogoară la al patrule piatră hotar, din capul piscului, unde cade capul piscului în pârâul Batireştilor, la fântână, de unde s'au început întâi".

In 1760 [1]) e pomenit un Ionaşco din Batăreşti, care împreună cu Stefan biv pârcălabul din Cârligătură, aleg părţile de moşie din Petreşti, ţinutul Roman, ale lui Chirilă Cârcul.

Satul nu mai era, la 1801, căci nu e pomenit în Cond. Liuzilor, nici în catagrafiile din 1820 şi 1831. Se vede că indată ce satele aceste au intrat în stăpânirea Mitropoliei, oamenii au fost mutaţi în celelalte sate, apropiate ale ei: Sâneştii şi Storneştii.

In hotarnica din 1827, iuli 5, când e vorba de hotarul Batăreştilor, despre Lungani [2]) se spune că se păzeşte stăpânirea, fără pricină, după hotarul tras, din vremea Mitropolitului Iacov.

§. 7. *Storneştii.* Satul vechiu nu era acolo, unde e astăzi, lângă Sâneşti, pe locul Onişcanilor, de altă dată, ci era lângă Mădrâjeşti, în şesul Bahlueţului, unde-s azi *Storneştii vechi* [3]) sau *Cotârgacii*, care, după recensemântul din 1912, are 29 case şi 118 locuitori şi aparţin com. Lungani.

Din vechiu satul se numea *Şturneştii* şi *Storneştii*. Primul stăpânitor se va fi numit Şturnea ori Stornea, nume neobicinuit la noi. (Cp. pol. strona, rus storona vslav. strana, parte, margine, ţinut).

Satul este anterior lui Ştefan cel Mare. Prin ispisocul din 6966 (1458), Noem. 11 [4]), Ştefan Vodă întăreşte lui Stanciul Sinescul, satele, în ţinutul Cârligăturii, anume: Sineştii, supt pădure şi Crepăturenii şi *Şturneştii şi moară în matca Bahlueţului mic ... notarul acestor sate să fie după hotarul vechiu, din toate părţile, pe unde din veac au umblat*". El era deci în stăpânirea unui Sinescu şi este, cred, mai vechiu decât Sineştii şi va fi fost cumpărat de la vechii stăpâni *Storneşti*, ori luat pe seama Domniei şi dăruit unui Sânescu.

Nici o altă ştire despre Storneşti, în veacul al XV-lea şi XVI lea. Fiii Stanciului. Sânescul îşi vând la 1501 moşia Sineştii lui Şefan Vodă, care o dărueşte Putnii. Dar ei vor fi rămas mai departe în Storneşti şi unii răzeşi, de aici, din sec. XVII, sânt strănepoţi ai lor

In 7128 (1620), Iunie 15 (C. M. 425), ca martor în o vânzare din Podobiţi, apare: Andronic Stolnic ot Storneşti,

In un zapis de mărturie, din 7133 (1625), Iunie 27 [5]), apare un Gligorie de Storneşti.

Important, pentru unii stăpâni ai satului, de la sfârşitul veacului al XVI-lea, e zapisul din 7145 (1637), Sept. 20, (C. M. 588). Prin el Vasile Fugle, croitor din Iaşi, face un schimb cu logofătul Toderaşco, de la care primeşte o vie de la Iaşi şi 60 galbini şi-i dă lui Toderaşco „un loc de prisacă cu pomete şi cu vii părăsite în ţinutul Cârliturii, *în hotarul Storneştilor*". Acest loc de prisacă îl cumpărase răposatul Enachi postelnicul, de la Ursan şi de la Zaharia, feciorul *Nasturii* şi de la Sava Veveriţă, feciorul *Madonii, nepotul Cozmei Stornescului*. Iar lui Fugle îi era danie de la *Vamba* (sic), sora

1) Cr. col. acad. rom., 1908, 84.
2) Ploscureştii dispăruseră. Ei sânt însă însemnaţi în harta Goeştilor, din 1797.
3) Vezi harta statului major, planşa Podu Iloaia.
4) Bog. DŞt. I, 24.
5) Ghib. Isp. I, 2, 172.

www.dacoromanica.ro

postelnicului Enachi şi jupânul său *Hriza* şi de la nepotul său Iane „pentru slujba me ce am slujit boiarinului Enachi postelnicul". Ne apare aici Cozma Stornescul, unul din vechii urmaşi, din veacul XVI, ai întemeietorului. Intre martori e şi Neniul vornic. Acest schimb se întăreşte prin cartea Domnului Vasile Vvod. din acaiaş zi (C. M. 588—9); Toderaşco e tretii logofăt; Ursan şi Zaharia sânt feciorii lui *Nastur*.

Cam pe la 1638 (ibid. 425), ca marturi, la o vânzare în Podobiţi, apare: Gligorie de Storneşti şi Pintilie ot Tomeşti (Popeşti).

Prin zapisul din 7170 (1662) Iulie 17 (ibid. 590), Lupul, feciorul lui *Forojie*, mărturiseşte că *„pre ca foamete şi pre ca lipsă*, de nime nevoit, nici asuprit", vinde un loc de prisacă a tatălui său Forojie, „ce iaste *la prisăcile Storneştilor*, cu doi, trei pomeţi, *ĉ*-au fost a tătânimieu şi cu casă făcută de mine şi cu curăţituri în pădure, ce am curăţit cu mâna me" vărului său Marco, feciorul lui Dănilă, fratele lui Gligorie Forojie, drept 10 lei, *„pentru căci atunce întrace foamete şi lipsă mare, ce era pre toată ţara, eu muriiam de foame cu toată casa me şi Dumnialui vărumieu Marco mi-au dut acei bani, ce mai sus scriem"*.

Intre marturi: nepotul său Vasile, feciorul suroriisale *Uliaianii* (sic), alt nepot Tănasie, feciorul suroriisale Annii, alt nepot *Pântea*, feriorul surorisale Dumitrei, vărul său Bejan, feciorul lui *Vremiş*, apoi Vasilie Tătarul şi Gligorie de Pleşeşti, Arsenie, Grozav, Ştefan, feciorul Savii, Ionaşco *Cioarec* şi *Silion*, feciorul Grecii, toţi din Storneşti; apoi Mitropolitul Sava [1]) şi fratele Mitropolitului, vornicul Toader.

Pin zapisul din 7171 (1663) Mai? (C. M. 589), Gheorghe Roşca biv visternic, dăruieşte Mitropolitului Sava, un loc de prisacă, la Storneşti, cumpărătură de la Ştefan de Storneşti, care danie este întărită de Domnul Evstratie Dabija Vvod, prin cartea din 7171 (1663). Mai 9 (C. M. 591).

Prin zapisul din 7171 (1663), Iulie 5 (ibid. 591—2), Marco, feciorul lui Dănilă din Storneşti, de la Cârligutură dăruieşte Mitropolitului Savii, un loc de prisacă, *la prisăcile Storneştilor*, cu pomeţi, ce a fost a tatălui său şi alt loc de prisacă iarăşi în rînd, cu acele prisăci, ce a cumpărat de la Lupul şi alţi feciori ai lui Forojie din Storneşti. Intre martori: Toader, fratele Mitropolitului, Bejan, Gligorie *Tohil* şi Dumitraşco din Storneşti.

Prin zapisul din 7173 (1665), April 25 (ibid. 592), Marco, feciorul lui Dănilă din Storneşti şi cu femeia lui Sălemila (şi Solomiia), dăruieşte Mitropolitului Ghedeon [2]), un loc de prisacă, cu pomet, ce a fost a tatălui său, a lui Dănilă *„unde sânt prisăcile Storneştilor"* şi alt loc de prisacă, tot acolo, de cumpărătură de la Lupul, feciorul lui *Foronjie*, (sic). Dar după moartea Mitropolitului, să rămâie sfintei Mitropolii. Şi după moartea donatorilor, ce va a lor, tot să fie a sfintei Mitropolii.

Prin zapisul din 7175 (1667), Oct. 28 (C. M. 593), încape cumpărător în Storneşti, Solomon Bârlădeanu, vornicul cel mare, de Ţara de jos. El cumpără, drept 20 lei bătuţi, o jumătate de loc de prisacă, ce este la prisăcile Storneştilor, în ţinutul Cârligăturii, de la Măriia, fata *Gorăului*, nepoata lui Tudoran de Storneşti şi Sofroniia, fata Trofanei, iar nepoată lui Tudoran şi toţi feciorii lor, Uliiana şi Nazariia, din prisaca moşului lor, lui Tudoran. Intre martori: Dumitraşco Băţ, nepotul Florii din Storneşti şi Silion Grecul, iar nepot Florii şi Bejan *Vremeş* de Storneşti.

Prin zapisul din 7176 (1668), Mai 31 (C. M. 593), Toader *Căneiu* [3]) şi femeia lui Măriia, fata lui Ionaşco Cioarec şi Varlam cu femeia lui Alecsandra, asemenea fata

1) N. Iorga, Ist. bis. rom. II, 335: Sava, c. 1659—5 Ian. 1664 (mort).
2) ibid.: Ghedeon de Secul: 1664—c. 1670—1671.
3) Toader Căneiu, în ispisocul din 1668, Iulie 23, dat cu o bucată de codru lui Solomon Bârlădeanul, e arătat ca de Macsâneşti (t. Roman).

www.dacoromanica.ro

lui Ionaşco Cioarec, vând lui Solomon Bârlădeanul, logofăt mare, drept 90 lei, partea lor cât se va alege, din sat din Storneşti, din vatra satului şi din câmp, ţarină ş. cel. Martori din Totoeşti, Cosiţeni. Cioltani, Pleşeşti, Mohoriţi şi Obrijeni.

Prin diata din 7178 (1670), Aug. 5 (vezi sub acestă dată la Batăreşti), Solomon Bârlădeanul lasă M-rii Săcătura, dela Trotuş, între altele şi satul Storneştii (v. şi Uric. V, 243, 1690).

In zapisul din 7188 (1680), iulie 22 (C. M. 489—90), apare ca martor Darie din Storneşti.

In zapisul din 7202 (1694), Sept. 15 [1]), Aniţa logofetească răposatului Solomon, ce a fost logofăt mare, dărueşte satul Storneştii, cu toate părţile care sânt înprejur, cumpărături şi danii, mănăstirii Bogdanei, zidită de logofătul. Nime să n'aibă dreptul s'o vândă, chiar de s'ar tâmpla vreo scăpăciune mănăstirei, nici s'o vândă nici s'o schimbe, —dorinţă ce nu s'a respectat,

Prin zapisul din 7210 (1702) Aug. 9. (C. M. 600). Isaiia Nacul, egumenul de la sfânta mănăstire Sântilie proorocul din Suceava, dărueşte lui Grigorie Jora, tretii logofăt, un loc de prisacă ce este în hotarul Storneştilor, la Cârligătura, cu pomete şi cu vii părăginite, danie de la răposatul Andrieş biv vel şatrari, feciorul lui Toderaşco, biv vel logofăt, şi pe care Toderaşco l-a cumpărat de la Vasile Fugle (v. mai sus 7144, Sept. 20).

Prin zapisul din 7263 (1755), ghen. 12, Mănăstirea Bogdana vinde episcopului de Roman, drept 525 lei, satul Storneşti şi alte părţi dintralte moşii, lipite către dânsul (Vezi Batăreştii supt acest an) şi cu heleşteul satului Storneştii, ce este în apa Bahlueţului, ce episcopul o închină Adormirei Precistii din Roman.

Prin zapisul din 7263 (1755), Mai 15 (vezi Batăreştii supt acest an), în urma unui schimb, între Episcopia de Roman şi Mitropolia Moldovii, Storneştii împreună cu alte părţi, din alte hotare, lipite de acest sat, trece la Mitropolia Moldovii.

In 7264 (1756), Oct. 21 (C. M. 610—13) se face hotarnica satului Storneşti şi a celorlalte părţi, lipite de dânsul, a Mitropoliei : Se spune aici de heleşteul cel mare a Storneştilor „č-au fost ezit de Solomon logofătul, în apa Bahlueţului", se spune de hotarul Storneştilor, despre m. zi, spre Sânesti, „pe Ezăre, *pin capitile Storneştilor şi a Pleşeştilor,* până unde cade pârâul Ezerelli, în şăsul Bahlueţului".

Prin cartea din 7267 (1759) Dec. 31 (ibid. 603—3), Ioan Teodor voevod întăreşte Mitropoliei 20 oameni de scuteală „căsari", însă oameni streini „dintraltă ţară şi fără de biri în vistirie, pe carii să-i afle „ Mitropolitul... şi să-i aducă, să i aşeze la ţinutul Cârligăturii, pe moşiia sfintei Mitropolii, Storneştii, carii să fie atât de triaba iazuului... cât şi de alte trebuinţă ... li să vor da şi pecetluituri roşii pe feţile lor ş. cel. Acelaş lucru întăreşte şi Grigorie Ioan Voevod, prin cartea domnească din 7271 (1763), Sept. 3 (ibid. 603).

Prin cartea din 1765, Noem. 6 (ibid. 474), Grigorie Alexandru Ghica vvd. arată pentru *„20 liudi ruş căsari"*, la satul Storneşti, „carii fiindu oameni streini aduş... s'au aşezat cu birul hotărit cât să de pe anu, înpărţându-să pe čferturi, cum şi pentru agiutorinţa şi mucareri şi poclonul baeramlâcului, cu aşăzământ, ca să ştie cât vor da... 8 čferturi întrun anu şi la čfertu câte 25 lei noi şi răsura câte 5 parale de leu şi vor mai da un čfert pentru poclonul bairamlâcului şi doao čferturi pentru agiutorinţă şi un čfert la mucareri. Şi pentru ca să fie cunoscuţi dintre alţi lăcuitori ai ţării li s'au dat peč. roşii pe feţile lor. Iar când ruşi ar mai veni ca să s(ă) aşăză între dânşii dându-li-să vreme de odihnă 3 luni, ca să-şi poată face aşăzare şi după înplinire soroculuj

1) V. A. Ureche, Miron Costin I. 169.

www.dacoromanica.ro

să-i aşăze la tablă dregătoriul ţinutului... Iar pe ludi holtei, ce vor fi între dânşii, să nu fe număraţi, nici supăraţi cu birul şi aşa pe ăcastă aşăzare şi ei să să siliască a aduce cât de mulţi ruşi oameni străini, dintraltă ţară".

După Condica liuzilor, în 1803, erau în Storneşti, 60 de luzi [1]).

După Catagrafia din 1820, moşia e arătată *ca fiind la câmp*: „hrana şi aleşveriş lăcuitorilor cu lucrare câmpului şi cu umblare cu carâle în chirie". Erau 50 de birnici, 15 frunte, 22 mijlocaşi şi 13 codaşi; 32 slugi fără bir a sfintei Mitropolii. Intre numirile caracteristice sânt: Toader Broscar, Toader Cojocar, Alecsa Zăhocean, Chirilă Calfa, Ioniţă Antemiia, Toader Ţurcan, Gheorghie Prâsniac, Ion Flaimuc, Andrei Bălan, Andrieş Iudeţica, Ion Deţipan, Acsânte Socoverceanu, Ştefan Uţă, Vasâle Sodovercianu, Neculai Luchiian, Ivan Comănac, Ştefan Zasăul, Costandin Ceucă, Grigore a lui Mişcotă, Vatav Pricochi, Toader Dănilă, Grigori Cozum, Iacob Negură, Ion Hriţicu [2]) şi al.

In 1821, satul a suferit mult din pricina Turcilor, care au întrat în ţară. Iată ce ne spune o relaţie din acest an: „Au venit Beşliaga cu 12 neferi în 11 a lunii Iulie.... şi mergând ei de aicea la Storneşti au şezut o săptămână de au trierat orzul;..... s'au întors al doile rând acesta cu 50 Turci..... ducându-se de aice la Storneşti cu scopos ca să triere grâul; au venit şi al treilea rând iarăşi la Storneşti cu vreo 80 de Turci şi cu jidanul, tatăl fetelor, numai la Storneşti. Ce n'au fost şi atunce? Căutând pe fete şi vitele să le ridice cu totul, din porunca Hanului şi a lui Vodă. (ţiganii au răspuns că vitele s'au dus cu Dichiul în sus) [3]).

In acest an, după arătările bătrânilor, s'a înprăştiat satul de aici şi oamenii s'au tras aproape de codru şi s'au aşezat, cu totul, pe locul Onişcanilor, unde este şi astăzi satul Storneşti. Tot pe atunci încep să vie, ca fugari, de catane, Bucovinenii, de prin Sauca, Vicove şi ei formează satul de pe deal, *Sauca*, unit azi cu Storneştii [4]).

Pentru hotarnica din 1827, Iunie 5, vezi la Pleşeşti.

După catagrafia din 1831, satul avea biserica cu Sf. Nicolai, care a fosi în dealul lui Sâmon, aproape de Sâneşti. Preoţii erau: Maftei sin Nechifor Diiaconul sechilariu slujitoriu bisăricii sft. Ierarh Nicolae şi preotul Simion sin Tanasă.

Intre locuitorii satului erau: privilegiat, fără dare, era Ioniţă sân Ioanu Munteanu polcovnic.

Apoi 6 nevolnici, între ei: Toader Hrişcă; 8 văduve, între ele: Maria, preuteasa a preotului Ioan Potropopu; Paraschiva lui Toader Giurcanul. Intre birnici havalegii: Chirilă sin Angheluţă Munteanul, Acsinte Socoverceanul, Tomasir Vasile Despau, Maftei sin Radul, Grigoraş sin Grigori Mişcotă, Ioan sin Grigori Agafton; Slugi şi oameni fără bir: Gheorghe Carce, Costantin sin Lupul Cicovan, Simion sin Moisă Berezna, Ioan brat Vasile Maţgros. Gheorghie Duduman, Vasile sin Toader Hugeanul, Simion sin Toader Cârdeiu, Vasile sin Ion Munteanul Hăuculeţ, Ilie sin Toader Plămadă, Ioan Ardeleanu sin Macovei, Grigori Bartacariul sin Grigore Mane, Toader sin Simion Slădariul şi al. Oameni străini, fără căpătăi, tocmiţi cu hac (leafă) la unii şi alţii şi între ei: Grigoraş Bendos, Ioan Bârzoiu, Gheorghie Nicorescu, Alesandru Bartacariul, Gheorghie sin Ştefan Giurcanul, Iacob Rusul „ficior de curvă". Orândari: Zelic sis Herşcu.

In total actul avea 123 capi de familie.

Lingurarii Coronii, azi satul *Osoiu*, erau 30 şi înte ei: Apopi Tolontan sin Apos.

1) Uric. VIII, 333.
2) Arh. stat. Iaşi, tr. 166, op. 184, nr. 19.
3) Erbiceanu, Ist. Mit. Mold. 370.
4) „Numai cu traista în băţ, flăcăi, fugari de catane, au venit, bunicii noştri", îmi spunea, acuma vreo 15 ani, bătrânul Ion Plămadă. Acest lucru era obicinuit, în satele noastre, căci în catagr. din 1831, găsim des „beţănari din Cordun".

www.dacoromanica.ro

tol Tolontan, Ioan sin Lupul Leuştean, Lupul siu Ioan Ţoncă. Timofte Opre, Grigore sin Ioan Bâncă, Toader brat Ioan Bâncă Corduneanu, Ioan s'n Luţul, Acsinte *Badarău*, Timofte sin Iorga, Ioan sin Ursache, Duţul sin Bâra, Macovei sin Mulguleţ, Ionaşcu Vitul, Stafie Bosnă ş. al. (Nume ce se păstrează în mare parte şi azi, în satul de lîngurari, Osoiu).

§. 8. *Pleşeştii.* In continuarea Podobiţilor, spre miază noapte—şi alături cu Storneştii,—spre răsărit,—pe Bahlueţ, era în vechime satul Pleşeştii, din care azi n'a mai rămas nici o amintire.

Cel dintâi întemeietor al satului a fost un Pleşu sau Pleşa [1]). Ori poate că satul şi-a schimbat numele, cu vremea. Poate acesta e vechiul sat „*Crepaturenii*", ce apare în ispisocul din 6966, Noem. 11 (Vezi Storneştii, sub acest an). Nici o ştire, până la începutul sec. XVII nu am despre Pleşeşti. Actele satului, împreună cu ale altor sate, au ars la mănăstirea Bogdana [2]).

Nu pot preciza unde va fi fost vatra satului.

In 7128 (1620) Iunie 15 (C. M. 425) apar ca marturi la o vânzare, în Podobiţi: Lazăr, Gligorie, Constantin, Andrian, Gligorie diac, toţi din Pleşeşti. Actul e scris, „în casa lui Gligore ot Pleşeşti".

In 1635, apare un Simion pit(ar)ot Pleşăşti [3]).

Prin zapisul din 7145 (1637), fevr. 2, (C. M. 484) Gaftona din Hriasca, fata Mărincăi, nepoată Varvarii dăruieşte o jirebie din sat, din Pleşeşti, nepotului său Simion şi lui Vasilie, fecior popii lui Gheorghie din Hreasca... din vatra satului, din heleşteu, în ţarină şi din pomeţ.

In zapisul din 7146 (1638), Martie 10, (C. M. 425), ca martori, în o vânzare, în Podobiţi, apare Simion din Pleşeşti, alături cu Gligorce Horaico de Obrljeni şi Nacul de acolo.

Prin zapisul din 7164 (1656) Mai 18, (ibid. 485), Nichifor sin *Balţă*, nepot lui Fedor şi Sava şi Uliiana şi Mărica, feciorii Nastasiei, nepoţi lui Fedor, vând partea de moşie, din jumătate de sat din Pleşeşti, din a treia parte, a patra parte, părţile a doi fraţi, lui Rezmeriţă ot Mădârjaci, feciorul lui Vasilie şi frăţinisău lui Toader şi lui Gligorie drept 20 lei bătuţi.

Rezmeriţă şi Toader se învoesc, faţă de răzăşi, să şi ţie părţile: Rezmeriţă din sus şi Toader din gios. Intre marturi: Gligorie, Pavăl, Nacul, Constantin, Toader, Mihalce, Tănasie Acseniei, toţi din Pleşeşti.

In 7170 (1662), Iulie 17, (ibid. 590) apar, ca martori, la o vânzare în Storneşti: Vasilie Tatarul şi Gligorie din Pleşeşti.

In 1665 [4]), ca martur în o hotărnicie în Avrămeni (azi hotarul Prigorenilor) apare Tanasă ot Pleşeşti.

Prin zapisul din 7174 (1666), iunie 19, (C. M. 487), Mihail ot Mădârjaci mărturiseşte că venind diaconul Ignat ot Moimeşti şi fratele său Niculai sin Andrei, nepoţi Ursului, pentru o parte de ocină din Pleşeşti, el şi cu răzeşii din Pleşeşti, au dat seamă, pe drese, că i se vine din a patra parte de sat, a treia parte,

Prin zapisul din 7176)1668), Mai 1 (ibid. 487-8), Solomon Bârlădeanul, vel logofăt, se învoieşte cu „megieşii" săi, cu Răzmeriţă şi fratesău Toader şi Gligorie, fe-

1) Un Bratul Pleşescul, în 6935 (1427) Oct. 15, Arhiva, Iaşi, 1914, 175, şi N. Iorga, Ostaşii de la Prut, în Anal. ac. rom. t. XXXVI.

2) Vezi m. jos, sub anul 7264 (1756), Oct. 21.

3) Ghib. Isp. II² 106.

4) Ghib. Sur. IV, 35.

www.dacoromanica.ro

ciorii lui Vasilie Albici din Pleşeşti şi cu Stratie vornicelul şi cu femeia lui, Cerna, sora lui Răzmeriţă şi cu Tănasie, Gligorie, Costantin, Pavăl, feciorul lui Vasilie Moeşu şi popa Gligorie, ginerele Păvăloaei şi Ion, feciorul lui Pavăl şi Nastasia, fata lui Pavăl şi Ignat diaconul şi fratesău Niculai, feciorul lui Andrei de la Moimeşti, toţi răzăşi din Pleşeşti „pentru a bucată de şes, din iazul ce au fost început a ezi părintele Sava, ce au fost Mitropolit, până întrun iazuleţ ce l-am făcut noi din ğos, piste şes şi dă în Bahlueţu. Pentru ača bucată de şes ni-am tocmit cu aceşti megieşi şi ni-am învoitu ca să n'aibu eu a ţine mai mult din hotarul Pleşeştilor, nici la costişe, nici *aiurile*, în ţarina lor, ce numai ača bucată de şes... până întracel iazuleţ ce l-am făcut noi, ca să nu le strâce *vărsatura heleşteului mieu* ce voi să fac în hotarul lor a Pleşeştilor. Ača bucată de loc mi-au vândut mie cu voia lor... Şi eu ca să aibu a-mi ţine hotarul satului *Storneştii*, prccumu-i însemnat de demult." Intre marturi: preotul Bejan de Mădârjăci, Toader diaconul, Mihai ce au fost părcălab, Gavril a Gligorcei, Dicăş căpitan, Vasilie Cotorce, Dumitraşco aprodul, toţi din Mădârjăci, ş. a.

In 7176 (1668), Mai 31 (ibid. 593), pe lângă martori din Totoeşti, Cosiţeni, Mohoriţi, Cioltani, apare şi Costantin de Pleşeşti. In sat era şi biserică, căci, în 7176 (1668) Iulie 7, (ibid, 604—5) ca şi în acelaş an, Mai 1, (v. m. sus) apare Popa Gligorie de Pleşeşti, ginerele Păvăloaei.

In 7177 (1669) Avg. 5, (ibid. 486), Alexandru Buhuş şi femeia sa Alexandra, fata lui *Neculai Ureche* şi *Vasilaşco Ureche* ce au fost spătar şi Chiriac şi femeia sa Alexandra şi Nistor Batişte călugărul, mărturisesc pentru nişte părţi de ocină, din jumătate de sat de Pleşeşti „despre biserică, a şesea parte şi din altă a şesea parte jumătate şi pentru jumătate de sat din Mohoriţi, parte din jos, care parte de ocină dintru întâi au fost moşii, moşilor şi părinţilor lui Răzmeriţă de vistierie şi li-au vândut «*oamenilor părintelui nostru vornicului Ureche*». „Iară apoi de la noi, de la Urecheşti, acea a şesa parte şi dintralta a şesa parte giumătate din Pleşeşti s'au vândut Dumisale lui Gligoraşco Habăşescul ce-au fost hatman. Şi cu pâră o au întorsu Răzmeriţă de vistierie, cu fraţii lui, Toader, Gligoraşco şi Istratie, cu femeia sa Cernuşca".

In 7177 (1669), Sept. 1 (C. M. 594—5), apare ca martor: Toader Albici de Pleşeşti. Asemenea în 7177 (1669), Sept. 6 (ibid. 596).

In 7177 (1669), Safta a răposatului Niculai Ureche vinde lui Gligoraşco Hăbăşescul sărdariu, partea sa de ocină, din Pleşeşti, drept 80 de taleri. Intre martori: Antemiia păhărniceasa şi jupâneasa Alexandra (ibid. 485).

In 7178 (1670) Avg. 5 [1]) Solomon Bărlădeanu, prin diata sa, lasă M-rii Secătura, dela Ţrotuş, între altele şi părţile sale din Pleşeşti.

In 7180 (1672) Oct. 24 [2]) apar Vasile Moeş de Pleşeşti şi Simion, care au moşie şi în Şepteşeni şi prin Mărica şi Anton sânt scoboritori din Macsin de Macsineşti.

Prin zapisul din 7188 (1680), iulie 22 (C. M. 489—90), Gligorie, feciorul Annii Grămădoaei şi Ştefan, feciorul Palaghii şi Măricuţa, fata Tănăsiei şi Micul, feciorul Porhirei, toţi nepoţi de soră lui Răzmeriţă şi lui Toader, ce au fost la vistierie şi lui Gligoraşco Horjii şi Cernii, femeia lui Istratie, feciorii lui Albici, fac cunoscut pentru jumătate de sat, de Pleşeşti, parte din gios, care au răscumpărat-o unchii lor, Răzmeriţă şi Toader şi Gligoraş şi sora lor Cerna, de la hat. Gligorie Hăbăşescul, iar lui i-au fost cumpărătură de la nişte răzeşi din Pleşeşti. Cât au fost vii, ei au stăpânit frăţeşte.

---

1) Vezi sub acest an la Batăreşti şi Storneşti; acelaş lucru, reînoit în 1690, cp. Uric. V, 243.

2) Originalul la mine.

www.dacoromanica.ro

După moartea lui Răzmeriţă şi a lui Toader şi Gligoraş, căci lor li s'a întâmplat de au murit curând unul după altul şi feciori n'au avut, sora lor Cerna a zis, că ea singură a dat banii pe jumătate şi fraţii ei tustrei jumatate. Şi în altă jumătate de sat, a patra parte, ce cumpărase unchii lor de la alţi răzeşi din Pleşeşti, Cerna a dat iar jumătate banii, „un ban" şi fraţii ei, iar „un ban". Megieşii, cameni buni, între care Popa Bejan de Mădârjăci, Darie de Podobiţi, Darie de Storneşti, Ion, feciorul lui Tănasie de Pleşeşti, Vasilie Ţenţe de Mohoriţi, mărturisesc că aşa este. Deci, din acea jumătate de sat, de Pleşeşti, jumătate este a Cernei şi jumătate lui Răzmeriţă, Toader şi Gligoraşco.

In 7189 (1681), Ghen. 17 (ibid. 431), la o vânzare în Podobiţi, apare, ca martor, Neculai Horge din Pleşeşti.

In 7190 (1682), Iunie 12 (ibid. 433), la o vânzare în Podobiţi, apar, ca martori: Dumitrachi, Gligorie Grosul şi Micul de Pleşeşti.

Prin zapisul din 7190 (1682), Sept. 20 (ibid. 490), Ştefan, feciorul Palaghiei, vinde partea de moşie a sa din sat din Pleşeşti, la ţin. Cârligăturii, ce a avut-o de la unchii săi, dela Toader şi dela Răzmeriţă şi dela Gligoraşco Hârje, mătuşii sale Cernuşcăi, drept 15 lei bătuţi, din vatra satului, din ţarină, din fânaţe ş. cel. Intre martori: Dumitraşco, pârcălabul de Târgul Frumos, Mihalce de Codreşti, Irimia de Cioltani.

In 7191 (1683), Noem. 22 şi 7193 (1685), April 6 (ibid. 434—5), apare, ca martor, la o vânzare în Podobiţi, Dumitrachi de Pleşeşti.

In 7193 (1685), Iunie 18 (ibid. 491), Ştefan, feciorul lui Necoară, nepot lui Răzmeriţă de vist. vinde mătuşii sale Cernii, drept 40 lei bătuţi, o parte de ocină a surorisa, a Urîtei, în sat, în Pleşeşti, din apatra parte, a opta parte. Intre martori: Simion *Clineş* şi fratesău Mihalce de Codreşti, Irimie de Cioltani.

In 1685, apare ca martor în Romăneşti, Dumitru ot Pleşeşti [1]).

In 7222 (1714), Iulie 8 (C. M. 491), Neculai Alecsandru voevod întăreşte lui Gligoraş Cucoranul, vornicul de gloată, să şi stăpâniască partea de ocină din Pleşeşti, din a patra parte de sat, a tria parte, care moşie îi este de pe socrul său Ignat diaconul de Moimeşti.

Prin cartea domnească, din 7224 (1716), Aug. 20 (C. M. 491—2), Mihai Racoviţă Voevod întăreşte Nastasiei, jupâneasa lui Gligorie Cucoran, vornic de gloată, fata lui Ignat, diaconul de Moimeşti, nepoata lui Andrei, strănepoata Ursului, pe lângă părţile din Podobiţi şi cele din Pleşeşti, din a patra parte de sat, a treia parte.

Prin cartea din 7231 (1723) Aug. 1 [2]), Mihai Racoviţă voevod întăreşte stăpânirea lui Gheorghiţă, feciorul lui Istratie din Pleşeşti, nepotul lui Albici şi vărului său Micului, peste partea lor de moşie, din satul Pleşeşti, la ţin. Cârligăturii.

Prin cartea din 7233 (1725), Iulie 14 (C. M. 493), Mihai Racoviţă vvd. întăreşte lui Gligorie Cucoranul, vornic de poartă şi altor răzeşi ai săi, Gligoraş, Gheorghiţă Velicco şi vărului său Micul să-şi ţie jumătate de sat de Pleşeşti, de la Cârligătură şi să aibă a lua de a zece din pâne, din fânaţ, din prisăci cu stupi. Aşijdere şi de pe cealaltă jumătate de sat a *călugărilor de Bogdana* să ia în acest an dijma, tot ei «căci de doi, trii ani încoace călugării încă au dijmuit di pe tot satul, tot venitul, ĉ-au fost». Era, se vede, neînţelegere între Cucoranul şi M-rea Bogdana, pentru stăpânirea asupra satului şi prin cartea domnească din 7240 (1732) Iulie 21 (ibid. 493), Grigorie Ghica vvd. scrie boerului Costantin Jora, biv vel căpitan de Codru, să cerceteze pricina dintre Gligorie Cucoranul, vornicul de poartă şi Egumenul de la M-rea Bogdana, pentru satul Pleşeşti, căci zicea Egumenul, mănăstirea are mai mult de jumătate de sat.

1) Ghib. Sur. V, 49.
2) Cr. col. ac. rom. 1911, 242.

www.dacoromanica.ro

Prin zapisul din 7243 (1735), iunie 9 (C. M. 494), Nastasia, jupâneasa lui Grigorie Cucoranul, vinde, drept 45 lei, bani gata, lui Lupaşco Tudori, neguţitoriul, moşia dela părinţii săi, în sat, în Pleşeşti, din a patra parte de sat, a treia parte, asemenea şi părţile din Podobiţi. Moşia aceasta es e pe din sus alături cu hotarul Mohorîţilor, moşie a lui Lupaşco Tudori.

Prin zapisul din 7250 (1742), iunie 2 (C. M. 494—5), Gavril sin Gheoghiţă Veliičco „ce sânt trăitor la sat, la Fráteni, în ţinutul Cârlegăturii", nepot lui Istratie şi Cernii, femeei lui, ce a fost soră lui Răzmeriţă ot vistierie şi lui Toader şi Gligoraşco, dă zapis la mâna lui Lupaşco, neguţătoriul din Eşi, că având câteva părţi de moşie, dela părinţii săi, în Pleşeşti şi făcând „Dumnialui giupânul Lupaşco neguţitoriul o biserică la satul Dumisale, anume Obrijenii.... la ţinutul Cârlegăturii, unde iaste hramul Uspenie" îi dărueşte acestei biserici, o jumătate de sat, de Pleşeşti, partea din jos, ce-i este de la moşii săi, Istratie şi Cerna. Această jumătate de sat, de Pleşeşti, în capul hotarului din jos, se hotăreşte «piste pârâul ce se chiamă *Ezere,* cu satul Dumisale, cu Obrijenii, şi alături, pe din sus, cu Mohorîţii, iar piste pârâul Ezere şi pe din sus, alături, se hotăreşte cu cealaltă giumătate de sat, de Pleşeşti, ce sânt a mănăstirii. Carile acestu sat întregu Pleşeştii să hotărească pe din sus (—apus) cu satul Storneştii, ce iaste iarăş călugărescu».

Incepe pâra pentru hotar, între Pleşeşti şi moşia despre răsărit, Mândreştii. In 7256 (1748), Avg. 16 (C. M. 496-7), Ioniţă, gramaticul de vamă, ginerele lui Ion Neniul spatar, cere judecată cu Costantin Tuduri, neguţitoriul, feciorul lui Lupaşco Tuduri „pentru un iaz ce ş'au ezit Ioniţă Gramaticul şi ş'au făcut şi moară la moşia sa, la Mândreşti, pe Bahlueţ, în ţânutul Cârligăturii, unde zisă că ar fi avut moară şi Ureche vornicul, dela carile i să trage moşie aceia Mândreştii şi arată şi ispisocu dela răposatul Ştefan Vodă.... în carile scrie: satul Mândreştii cu iaz de moară în apa Bahlueţului şi jelueşte că acum nu va să-l lasă Costan Tuduri să-ş ţâe iazul şi moara. Costantin Tuduri dede samă că moşie lui Ioniţă Gramaticul, Mândreştii, are numai un ţărmure a Bahlueţului pe de iasta parte dispre răsărit. Iar ţărmurele Bahlueţului cel di ceae parte iaste de hotarul moşiei sale, Pleşeştii, şi ezătura ca mai multă ce au ezit Ioniţă Gramaticul ar fi pe locul Pleşeştilor şi să varsă apa pe locul Pleşeştilor, de-i face stricăciune şi pagubă. Şi zisă că au vrut şi Gavrilaş Neniul, tatăl socrului lui Ioniţă Gramaticul să ezască acel iaz şi nu l-au lăsat răzeşii de Pleşeşti să ezască, precum arată şi carte domniască dela răposatul Ilieş Vodă ... cu care au poprit pe Gavrilaş Neniul să nu ezască, şi mai arată Costantin Tuduri şi un ispisoc dela răposatul Duca Vodă.... pentru alt iazu a Mândreştilor, ce iaste mai din gios", ce de s'ar ezi, să se iezească numai cât ţine matca Bahlueţului, să nu iasă afară, să se verse pe alte hotare, „căci mai înainte vreme, pe când era iazul acela ezit, *era şi celelalte moşii ce se megieşăscu cu Mândreştii tot în stăpânire lui Ureche*". Constantin Tuduri mai arată şi o carte de la Grigorie Vodă, de judecată ce a avut cu Ioniţă gramaticul, în care Ioniţă a fost rămas să-şi tae iazul şi să-şi ridice moara de acolo.

Prin cartea din 7256 (1748), Noem. 20 (C. M. 498-9), Grigorie Ghica Voevod scrie lui Alexandru Neculce paharnic şi lui Ghiorghie logofăt, pentru jaloba lui Costantin sân lui Lupaşco cupeţ pe Ioniţă gramatic de vamă. Costantin sân lui Lupaşco zice că având o moşie, anume *Pleşeştii, pe Bahlueţ,* în ţinutul Cârligăturii, cu vad şi cu iaz de moară în Bahlueţ şi având şi Ioniţă Gramaticul altă moşie a lui, anume Mândreştii, «care moşii zicând că şi una şi alta vin cu capetile până în apa Bahlueţului şi desparte hotarul între aceste moşii apa Bahlueţului" şi Ioniţă gramaticul nu şi-au făcut moara în iazul lui cel mare, vechiu, din jos, unde este drept hotarul moşiei lui, ci şi-a făcut moara în iazul cel mai mic din sus, în hotarul Pleşeştilor. Mai spune Cos-

www.dacoromanica.ro

tantin Cupeţ, că aceste moşii, înpreună cu alte hotare de prin prejur au fost toate ale lui Ureche. După ce şi-au împărţit Urecheştii moşiile pe fraţi, iazurile de pe Bahlueţ s'ar fi ţinut cu tocmeală, între fraţi, ca să se iezească numai cât ţine matca apei, să se dea apa înapoi, numai pe matca ei, să nu iasă afară din matcă, să se verse pe şes, pricinuindu-se stricăciune moşiei, încotro se povârneşte apa peste mal. Ioniţă gramaticul n'are acolo nici o treabă, cu iazul şi iezetura, ce şi-a făcut mai mult decât trebuie şi fiind malul mare, se povârneşte apa pe şes, pe partea moşiei sale, Pleşeştilor. Dar Ioniţă gramaticul a dat seamă că Pleşeştii n'ar fi având vad de iazu în Bahlueţ şi iazurile acele amândouă, şi acela unde şi-a făcut moara şi cel din jos, ar fi a lui şi în iazul din sus ar fi ţinut moară şi Neniul, dela care Neniul are el Mândreştii şi până nu de mult ar fi ţinut Neniul acolo moară şi ar fi stăpânit iazul acela, şi «Costantin Cupeţ rău s'ar fi acolisându de acel hăleşteu». Boerii sânt însărcinaţi să cerceteze, dacă Pleşeştii au avut vad de iaz în Bahlueţ; dacă acel iaz este pe hotarul Pleşeştilor sau pe a Mân reştilor, Ioniţă gramaticul are treabă cu iazul cel din sus sau n'are ?

Foarte interesantă, pentru cunoaşterea lucrurilor şi a locurilor, este cercetarea făcută de Alexandru Neculce biv vel paharnic şi Gheorghie Vrabie logofăt, în 7256 (1748), Noem. 25 (C. M. 499-501). Între altele se arată că moşiile Pleşeştii şi Mândreştii[1]) sânt pe apa Bahlueţului, *„care hotarăle acestor moşii să lovăscu în capete şi desparte hotarul între dânsăle apa Bahlueţului"*.

După ce se arată pricina între cei doi boieri şi jalba lui Costantin Tuduri, că acel iaz este făcut pe locul mo,iei sale Pleşeştii şi l-a ezit rău Ioniţă Gramaticul şi îi face stricăciune „că-i înaiacă şăşul, când *apăţoşază* Bahlueţul şi *iazul lui care se numeşte a Neniului,*[2]) de la care i se trage lui moşia Mândreştii ar fi mai gios". Cercetarea se face cu mărturia scrisorilor şi a oamenilor megieşi, Din mărturiile oamenilor nu s'a putut găsi nici un cap de îndreptare, pentru acest iaz, numai doi oameni bătrâni, din Spinoasa, spun că au auzit de la părinţii lor, că iazul unde este moara lui Ioniţă Gramaticul *a fost a lui Ureche vornicul* şi «având şi Solomon Bârlădeanul logofăt iaz cu moară în Bahlueţ mai sus şi înecându-i-să moara de către iazul lui Ureche, cu giudecată i-ar fi tăiat Bârlădeanul lui Ureche iazul şi pe urmă ş'au făcut Ureche iazul acel din gios, unde iaste şi acum, ce se numeşte a Neniului". După scrisori din 7165 (1667) Ghen. 25 şi 7178 (1670) iulie 21 (ibid.)

In acest de pe urmă se arată „că locul Pleşeştilor.. iaste pintre Ezire şi pintre Bah'ueţ, până aproape de ezătura iazului Neniului». Din ispisocul dintâi, al lui Ştefan Vodă, cu care trăge Ioniţă gramaticul iazul acel din sus se vede că iazul acesta este făcut de pe când toate moşiile de prin prejur erau ale lui Ureche vornicul şi ispisocul arată că are un iaz în Mândreşti şi nu două, apoi ezitura iazului din sus, unde şi-a făcut mori, este toată pe locul Pleşeştilor, iar despre Mândreştii lui, iaste numai malul până în jumătate de matca Bahlueţului. Din ispisocul Ducăi Vodă, se vede că iazul Neniului este făcut pe locul Mândreştilor şi de aici, de aproape, purcede hotarul Pleşeştilor în sus (spre apus) pintre Ezăre şi Bahlueţ. Iazul acesta cu mori este făcut din

1) Un ispisoc din 7165 (1657), Ghen. 25, dela Ştefan Vodă spune că Antemiia, fata lui Ureche vorc. giupâniasa lui Alexandru biv vel pah. dă danie ocina şi moşia sa „satul Mândreştii, pe pârâul Bahlueţului, în gura pârâului, ce să zice Sârca" vărului său Gavril Jora sulger. Deci Mândreştii e „Gura Sârcei", de mai târziu, Sârca de azi. Pârâul Sârca e Sârbca, veche. Cp. doc. 1411, Ghib. Sur. I, 196.

2) Un iaz «a Nenilor» azi este între Sâneşti şi Popeşti. El era şi în 7253 (1745) Mai 15, după o mărturie hotarnică a Popeştilor, Tomeştilor şi Cioltanilor.

www.dacoromanica.ro

sus de Ezăre, departe „şi de la iazul acela în sus nu este Ezăre, ca să purcagă hotarul Pleşeştilor, de acolo în sus, ce Ezărioa remâne din gios şi de acolo de aproape de ezătura iazului Neniului, cel din gios, locul Pleşeştilor nu mai trece în gios, ce din susul iazului, de aproape, să incepe hotarul Pleşeştilor în sus (spre apus)". Foarte important pentru hotarul în partea despre miază noapte. Cercetarea găseşte că locul cu moara, al lui Ioniţă gramaticul, este pe locul Pleşeştilor şi deci Ioniţă gramaticul să-şi mute morile la iazul cel din jos şi Costantin Tuduri să nu fie volnic a-şi face mori în apa Bahueţului.

Prin cartea sa din 7256 (1748) Dec. 5 (C. M. 502-3) Grigorie Ghica voevod hotărăşte în pricina dintre Costantin Tuduri şi Ioniţă gramaticul de vamă, ginere lui Ion Neniul, pentru un iaz, «ce au ezit Ioniţă gramaticul în apa Bahlueţului şi ş'au făcut şi mori, unde se înpreună hotarul Pleşeştilor, a lui Costachi Tuduri. cu hotarul Mândreştilor, a lui Ioniţă gramaticul.... ţărmurile Bahlueţului de cătră Mândreşti iaste *grind* şi înpinge toată apa hăleşteului, de să varsă pe locul Pleşeştilor şi toată iezătura iazului din matcă iaste trasă pe locul Pleşeştilor". Ioniţă gramaticul a rămas din toată judecata şi după mărturia hotarnicilor, i s'a poruncit să-şi taie iazul şi să-şi rădice moara de acolo. «Ioniţă gramaticul a cerşut soroc pînă în vară, să-şi vâneză pe[ş]tele din heleşteu şi Costantin Tuduri dreptate, pentru stricăciune şi pagubă ci i-a tăcut-o în 3 ani Ioniţă gramaticul». Domnul hotăreşte: «să aibă Ioniţă gramaticul păşuială de cătră Costantin Tudori până în luna lui Mai şi până atunce cât venit a eşi din mori, să-l înpartă în doao». «Iar pentru peşte'e din hăleşteu, când s'a tăia iazul, de va vre Costantin Tudori să întoarcă lui Ioniţă gramaticul pe giumătate din cheltuiala č-a fi făcut el cu iazul să ia pe giumătate din peştile cât s'ar afla, însă de nu ş'a tăia Ioniţă iazul pâră la soroc, să aibă Costantin Tuduri voe să-i tae iazul şi când s'a apuca Ioniţă gramaticul să ezască iazul cel din gios, mai multu să nu fie volnic a înălţa ezătura, de cât ţâne matca Bahlueţului». Este vorba, se pare, de marele iaz dela Sârca.

In 7257 (1749), Ghen. 19 (C. M. 504), Costantin Tuduri cupeţ se plânge Domnului, că deşi l-a rămas pe Ioniţă gramaticul, dar carte de judecată nu i s'a dat şi nu i se mai curmă judecata „tocma de la Avgust şi acum Măria ta iarăş şăd de cheltuescu de câtăva vreme aice la Eş şi mii mi-i Mării ta şădere la ţară şi sântu om cu nevoe». Domnul Constantin Niculai Voevod îl înputerniceşte să stăpânească după cartea de judecată, de mai înainte, de la alt Domn.

Pricina nu se curmă, cum se vede din cercetarea ce o face Sandul Racoviţă vel log. în 7262 (1754), Mai 28 (C. M 506-7), după plângerea făcută de Catrina, jupâneasa lui Constantin Lupaşco, neguţitorul, fiica lui Ştefan Tabârţă, biv vel jâgnicer, cercetare ce o face din porunca lui Matei Ghica Voevod. Catrina se plânge tot în contra lui Ioniţă Pavăl gramaticul, că după ce s'a săvârşit soţul său Costantin, Ioniţă gramaticul îndată a ezit iazul cel din sus şi şi-a făcut moară, cu care iaz i-a înecat tot şesul moşiei sale Pleşeştii. Hotăreşte ca Ioniţă gramaticul să-şi taie iazul şi să-şi strice moara.

In 7263 (1755), Ghen. 12 (ibid. 506-7), Ieromonahul Nicanor şi soborul dela Bogdana, vinde episcopului de Roman, Chir Ioanichie, pentru Adormirea Precistei din Roman, drept 525 lei, între altele şi jumătate din sat de Pleşeşti. Iar prin zapizul din 7263 (1755), Mai 15 (ibid. 508-9), prin un schimb de moşii, aceste sate şi deci şi Pleşeştii trec la Mitropolie.

Prin scrisoarea din 7263 (1755), iunie 21 (ibid. 508), Gavril Veličco mărturiseşte că a vândut partea sa din Pleşeşti, răposatului Lupaşco neguţitorul, drept 50 lei, măcar că în zapis scrie 60 lei. Iar pentru un zapis de danie, pe această parte de moşie, „*acestu zapis s'au făcut cu vicleşugu, fiindcă chemându-mă întrozi răposatul Lupaşco*

www.dacoromanica.ro

negu̧ătorul și făcându-mi masă și eu atunce fiind cu chef, am iscălit zapisul". Zapisul cal adevărat este de vânzare, nu de danie bisăricei de la Obrijeni.

Prin cartea de judecată din 7263 (1755), iunie 27 (ibid. 508—9, Ion Bogdan, vel logofăt arată că se cade M-rei Bogdana și Mitropoliei a întoarce banii Catrinii, nurorii lui Lupașco, ce a dat lui Veličco, pe vânzarea acelei jumătăți de sat, de Pleșești și ce au dat Cucoranului, să-și răscumpere moșia și să rămâie în stăpânirea Mitropoliei tot satul Pleșești, căci vânzarea se făcuse cu vicleșug, având temere din partea călugărilor de Bogdana, să nu i întroarcă banii și această jumătate de sat fiind alături cu cealaltă jumătate de sat, Pleșești și cu alte moșii a Bogdanii.

Prin zapisul din 7264 (1756) Sept. 3 (ibid. 510), Catrina *Lupășcioasă*, jupâneasa răposatului Costantin cupeț, feciorul lui Lupașco cupeț, împreună cu feciorii ei, Iordachi și Costantin, dă Mitropolitului Iacov, jumătate de satul Pleșești, dela Cârligătura, ce a fost a soțului ei, căci soțul ei a fost dator Mitropolitului cu 250 lei și el a murit și și ea n'a avut putere să plătiască datoria.

Așa dar, în acest an, încap și Pleșeștii la Mitropolie.

E interesantă mărturia hotarnică a lui Vasile Buhăescu, biv vel medelnicer, din 7263 (1755), Oct. 21 (ibid. 610—13). Din ea aflăm că *scrisorile Mănăstirii Bogdanii și hotarnice vechi ce a avut Solomon Bârlădeanul pe moșiile Storneștii, Pleșeștii, Batireștii, Cudreștii și părțile din Mădârjăci s'au prăpădit la vremea Catanelor*, «rămâind la mănăstire numai diata lui Solomon logofătul, cu care au rânduit aceste moșii mănăstirii și niște izvoade, făcute de călugării de Bogdana, scrise di pe zapise, de când era zapisele la mâna lor». Iată hotarul Pleșeștilor despre răsărit și m. noapte, după această hotarnică: „unde cade pârâul Batireștilor în pârâul Podobiților, ce să numește și *Ezăreni* (sic) și de acolo apucă acel pârău *Ezăraua* (=pe la Bocniță) și tot pe Ezăre, pin capitile Storneștilor și a Pleșeștilor, până unde cade pârâul Ezerelii în șăsul Bahluețului și de acolo din șăsul Bahluețului de suptu dial, rămâne Ezeriaoa în driaptă, că cotește pârâul Ezerelii, de intră în hotarul Mohorîților. Iară hotarul Pleșeștilor apucă șăsul Bahluețului și merge tot driaptă, alături cu hotarul Mohorîților, până în matca apii Bahluețului și de acolo apucă matca Bahluețului în sus, până în gura pârâului Sârcăi și lăsând Bahluețul, apucă pârâul Sârcăi la deal și pe matca acelui pârău, până la podul cel de peatră ce iaste în pârâul Sârcăi, la drumul cel mare".

Satul încăput la Mitropolie, se risipește și oamenii se mută în satele celelalte ale Mitropoliei, Sâneștii și Stornești, căci nu există nici în condica liuzilor din 1803, nici în catagrafiile din 1820 și 1831. Sânt cunoscuți însă ca trup aparte în 1827, luli 5 [1]) Și la data aceasta era o pricină de hotar, între Pleșești și Mohoriți (moșia despre răsărit m. zi). Mitropolia voia să meargă cu hotarul Pleșeștilor, din dreptul siliștei, până în Ezerea și de aici în șesul Bahluiului, până la ezătura Pleșeștilor. Banu, proprietarul Mohorîților cerea, din potrivă, să meargă cu hotarul Mohoriților mai sus, arătând că la Bahlueț se îngustează moșia de nu rămâne mai mult de cât cu 280 stânjeni. Hotarnicul Andronachi Donici logofăt găsește, ca să urmeze stăpânirea, pe unde s'a urmat, neputând Banu să rădice pretenții, pe cuvânt că moșia Mohorîții se îngustează la Bahlueț.

Nici o urmă, nici o amintire nu a mai rămas din acest sat.

Pe locul său, cred, s'a întemeiat pe la 1899, satul *Zmăul*. Pe aici, acum vrea 20 ani, în urmă era și *iazul Zmăului*, numiri ce ne amintesc de un Nicolai Zmău, care în 1804, împreună cu soția lui, Lupa au dăruit un serafim, care se află azi la biserica din Sânești [2]).

1) Arh. stat. Iași, tr. 661, op. I, 727, nr 92, pg. 130 și urm.
2). Buletinul Ion Neculce, fasc. 1 (1921), 146.

www.dacoromanica.ro

§. 9. *Alte părți, din alte hotare, care au mai întrat în Sânești.* Pe lângă cele 6 sate, de mai sus, au mai întrat prin cumpărături, în diferite vremi, și alte părți din moșiile înconjurătoare, în hotarele ziselor sate, care pe urmă, încăpând, rând pe rând, la Mitropolie, s'au contopit în moșia Sâneștilor.

Părți din Popești. Prin zapisul din 7246 (1738), Sept. 9 (C. M. 580), monahia Elisafta, cu numele de mirenie Iftinca, fem ia răposatului Toader Cujbă, vornic de Poartă, dăruește Mitropolitului Antonie [1]), ocina și moșia din Popeștii de sus, ce se va alege partea *bătrânului Cotorcil.*

Prin zapisul din 7246 (1738), Sept. 11 (C. M. 580), monahul Ghenadie, dăruește Mitropolitului Antonie, partea de ocină, în sat, în *Popeștii din sus „ce să numia mai de demult Velișenii* [2])... partea lui Pavăl Chișcă".

Prin un zapis din același an și lună, ca precedentul, ieromonahul Partenie, egumen ot Cârlig, dăruește Mitropolitului Antonie, partea sa din satul Popeștii din sus, ce se numia mai de demult Veleșanii, partea popii lui Bejan.

Din Mădrâjești și *Codrești.* O parte se adaugă la Bătărești încă din 1493, Mart 7, când Domnul Ștefan întărește lui Negrilă Batărescul selistea Macău Vlad și cu loc de moară în Bahlueț, unde a fost moara lui Onicică, cumpărată de la Anușca și Marta, fetele lui *Mădrâjac,* drept 70 zloți tătărești [3]).

Prin zapisul din 7176 (1668), iulie 7 (C. M. 604-5) se spune că Solomon Bârlădeanul încăpând cumpărător în Mădârjaci, în cutul din jos, au venit la el popa Bejan din Mădârjăci și frații lui, Lupul și Toader diacon, apoi Răzmeriță de visterie și frații lui, Toader și Gligorie Horje și Toader diacon, feciorul lui Buculeiu și Gheorghiță, ginerele lui Ivan și Ostahie, feciorul lui Vasâlan și fratesău Lupașco și alte săminții a lor, care sânt din *Popăscul,* din sat din Mădârjăci, din *cotunul* (sic) de jos și Dicheș căpitan și Patrichie și Vasile din Bârlești și popa Gavril din Totoești și Coste și Pavăl și fratele lor Petre și Dumitrașco aprod și alte săminții a lor, *care sânt din Alivan,* din același cut din jos și Istratie Mariș și alte săminții, *care sânt din Bilțu,* din același cut din jos și iarăși popa Bejan și frații lui și Dicheș căpitan și Arsenie și Pavăl și alte săminții a lor, care sânt cumpărători din *Foale,* din același cut din jos și s'au rugat lui Solomon Bârlădeanul „și mi-au dat ei mie de o parte despre Bahlueț, din apa Bahluețului, pe pârâul Sârcii la dial, până în *pod Banului* și de acolo pe drumul cel mare către Târgul Frumos, până unde să înpreună cu locul *cutului Mădârjacilor din sus* și la vale, alături cu locul lor, până în Bahlueț". Aceste părți să le ție Solomon Bârlădeanul, iar celealte părți de danie și cumpărături, din Alivan și din Popăscul, să le ție răzeșii și el treabă să nu mai aibă acolo, nici în vatra satului, nici în fânațe etc. și nici să nu mai cumpere sau să priimiască danie din hotarul lor. Iar părțile acestor cumpărături ale sale, din *poenile Mădârjăcilor,* de la Șacovăț, de la Nicodim (Mădrâjacul de azi), să ție părțile vânzătorilor, cu dânșii înpreună.

Prin zapisul din 7178 (1670), ghen. 12 (C. M. 597-9), Solomon Bârlădeanul lasă M-rii Secăturii dela Trotuș, înpreună cu Storneștii și altele și părțile *din Codrești și*

---

2). V. N. Iorga, Ist. bis. rom. II, 336 (a plecat cu Rușii în 1739).

2), In 1554, Mart 7, Alexandru Vvd. dăruiește M-rii Sf. Ilie între alte sate și „la Cârligătura.... Văleșanii,.,.. sate ascultătoare de ocolul curții noastre din Iași" Uric. XVIII, 149.

3). Vezi Batărești sub acest an. De la acest Mădrâjac se trage numele satelor Mădrâjești și Mădrâjac, din j. Iași. Pentru Codrești, vezi Ghib. Sur. I, 252, un ispisoc din 1546, Iunie 9, dela Petru Rareș, în care răzeșii aduc un privilegiu dela Ștefan Vodă cel Mare.

www.dacoromanica.ro

din Mădârjaci. Cu toatele împreună, trec apoi la Episcopia de Roman și apoi la Mitropolie (doc. 7263 (1755), Mai 15 și 7263 (1755), iulie 10).

Această parte nu era prea bine lămurită, se vede, căci în 7263 (1755), iulie 10 (C. M. 600-2), preotul Păladie Săcară, *moșan*, din sat, din Mădârjăci, dă mărturie către Mitropolitul Iacov, pentru aceste părți, căci «prăpădindu-să zapisăle de la Mănăstire Bogdana, č-au avut pe aceste cumpărături, *în vremea cătanelor, când au prădat Tătarii țara piste Săret* [1]), Egumenul dela Bogdana zicea că între părțile lui Solomon log. se cuprind și părți din *cutul de sus* „din drumul cel mare la vale, până în hăleșteu". Preutul Palade dă și din acest cut din sus „până în hotarul Codreștilor».

Din hotarnica din 7264 (1756), Oct. 21, se vede că pentru părțile de Codrești se face așezare, ca jumătate de sat să fie a Mitropoliei și jumătate a răzeșilor. Iată, după această hotarnică, hotarul acestor părți de Mădârjaci și Codrești: «părâul Sârcăi, la drumul cel mare. De acolo.... pe drumul cel mare în sus, de încungiură parte ce s'au ales din Mădârjăci, cutul de gios și merge tot pe drumul cel mare, până.... la movila, care iastə mijloc hotarului Mădârjăcilor și de acolo de la movilă să întoarci drept la vale spre Bahlueț.... purcede pe malul Bahluețului în sus .. după așăzământul ce s'au făcut și s'au hotărît despre cutul cel de sus a răzășilor de Mădârjaci, până în hotarul Codreștilor, ca să n'aibă treabă Mădârjacii la apa heleșteului, ce să ție ei numai întracele pietri hotară înșirate pe malul văii Bahluețului și.... o piatră în siliște Codreștilor». Hotarul jumătății de Codrești nu se hotărește, până nu va eși la iveală hotarnica Balțaților, ce scrie în semne, „fiindcă acel sat Codreștii să începe din matca părâului Ciorbolii și trece piste Bahlueț și piste drumul cel mare a Eșilor și merge în sus, alăture cu Mădârjăcii pe din gios (răsărit) și cu Bălțații pe din sus (apus) Era deci între Mădrâjești și Bălțații, de azi.

După hotarnica din 1827, iuli 5. pentru cutul din jos a Mădârjăcilor, el mergea „în drumul cel mare și până în Bahlueț" și nu era pricină.

Mihai Costăchescu

Obs. La pg. 6, rândul 23, de sus, în jos, după punct, să se adauge înainte de: Intro, cuvintele: Se vorbește...

Când fac citate din doc. vechi, am modernizat ortografia, numai întru cât am pus semnele — și ' , în legătura dintre cuvinte, unde se întrebuințează azi. Ex.: s'au dus, l-a găsit, în loc de: sau dus, la găsit.

1). E vorba probabil de evenimentele din 1718 Ion Neculce, ed. I-a Cogălniceanu II, 388-90.

www.dacoromanica.ro

IMAŞUL TÎRGULUI IAŞILOR

Cîteva consideraţii generale asupra chipului de constituire a localităţilor şi imaşurilor.

Este lucru cunoscut de toţi cei ce au cercetat chipul cum s'au constituit pretutindenea anumite localităţi, că, pentru ca o aglomerare de indivizi să se poată forma într'un loc oarecare, s'a căutat mai înainte de orice să se asigure acolo mijloacele strict trebuitoare vieţei omeneşti, care, oricînd şi oriunde, nu s'a putut manifesta şi menţine, decît cu ajutorul producţiilor solului, în care se cuprinde negreşit ogorul, apa, lemnul, vegetaţia şi tot soiul de animale ce pot sluji nevoilor unui trai omenesc. Acolo, unde constituirea unui sol nu cuprinde toate aceste elemente, viaţa omenească nu poate prinde decît doar în chip trecător şi în tot cazul nu se poate perpetua şi propăşi aşa, ca să deie naştere unor tîrguri ce pot trăi, a se lărgi şi menţine în cursul vremilor.

Oriunde vedem dar existînd un sat, un tîrg, un oraş, trebuie să admitem că în momentul ce s'a pornit întemeerea lor, cei dintăi cîţiva indivizi ce au popăsit pe acel loc, au trebuit să caute şi să se asigure dacă pămîntul pe care chibzuiesc să'şi aşeze una sau mai multe locuinţi, poate produce hrana ce fiecărui vieţuitor îi ieste absolut trebuitoare, cum şi dacă pot găsi acolo siguranţa vieţei, faţă cu orice împrejurări ce i-ar putea ameninţa să'i nimicească într'un moment dat. Şi dacă omul nu poate trăi astăzi fără ajutorul animalelor şi a producţiilor vegetale, este de presupus că totdeauna decînd există pe pămînt om şi animale, această subsistenţă în comun a urmat fără încetare şi fără excepţie. Dar, pentru ca omul să dispue de animalele ce-i sunt trebuitoare, a fost totdeauna şi este şi va fi oricînd, trebuinţa de locuri îndestulătoare de păşune şi prăsilă, pentru animalele de cari el se sluje şte. Şi iată pentru ce nu se poate concepe existenţa vre unei localităţi unde se duce viaţă în comun, care n'ar avea la dispoziţia oricărui membru ce constituie aglomeraţia, loc îndestulător pentru hrana vitelor şi pasărilor ce servesc nevoilor de toate zilele.

Ca toate localităţile din lume dar, „Tîrgul Iaşilor", a trebuit să se constituie cu o zestre specială de loc de păşune îndestulător, pentru toţi cei ce, rînduri-rînduri, în număr mai mic sau mai mare, s'au stabilit aici din vremi necunoscute,—din epoca neolitică cel puţin, după cum se presupune din unele împrejurări. Cîţiva indivizi, stabilinduse odinioară pe malurile Bahluiului, *ori ale Ciricului*, s'au asigurat negreşit mai întăi dacă şesurile, colinele şi tăpşanurile din partea locului sunt producătoare pentru ei şi animalele ce le tirau după dînşii.

Au trecut ani, decenii, veacuri chiar, şî acest uz natural de pămînturile pe cari s'au făcut sălăşluirea aceasta, s'a perpetuat, şi trebuia să se perpetuieze, căci altfel viaţa în comun nu ar mai fi putut continua.

Pentru acest sfîrşit n'a fost nevoie în vremile cele mai vechi, *ab antiquo*, să se instituie anumite drepturi, să se redacteze vre-un fel de acte de proprietate, înscrisuri particulare, legi sau hrisoave Domneşti. Era dreptul înăscut al tuturor ce pusese stăpînire pe un spaţiu nelocuit şi posedau de fapt terenul, nedisputat de alţii; era un bun ce le venea transmisibil din generaţie în generaţie, de bună credinţă şi pe care nimeni nu'l putea contesta. Dacă însă din cînd în cînd poate, pofte sau nevoi naturale ale unor străini de localitate, s'ar fi ivit, spre a rîvni la asemenea bunuri, sau a încerca să le

www.dacoromanica.ro

acapareze în favoarea lor, obștia posesoară va fi avut desigur mijloacele trebuitoare, ca să facă să i se respecteze dreptul stabilit prin puterea stăpînirei *ab antiquo*.

Și iată cum Tîrgul Iașilor se trezește în veacul al 18-lea, dispunînd de un imaș al tuturor locuitorilor săi, pe care totuși anumiți indivizi se încearcădin cînd dîn cînd a i'l disputa.

Vor fi existat poate, cînd-va, și unele acte de concesiune, sau de stabilire de drepturi, din partea unor conducători ai obștiilor locale, ținutale ori de stat; lucrul e foarte posibil. Dar acele acte, prin împrejurările for tuite ale vremurilor îndelungate se vor fi răsluit, distrus, dispărut, fără ca prin aceasta să fi dispărut și dreptul de posesiune. De aceea vedem cum în zisul veac al 16-lea locuitorii Iașului, constatînd tendinți de acaparare a bunului lor comun, a pășunelor pentru vitele lor obicinuite, prin apucăturile hrăpărețe ale unor posesori de locuri din împrejurimi, prin lăcomia unor Călugări străini, căutînd să'și lărgească necontenit domeniile ce li se concedase întîmplător de unii hospodari ai Moldovei, se mișcă, protestează, amenință chiar pe cei ce le încalcă samavolnic dreptul strămoșesc.

Se fac bonturi serioase; boerimea și călugărimea Mânăstirilor închinate e silită, cu Vodă însuși împreună, să țină samă de dreptul public cetățenesc și, cu toată lipsa de acte, ce nu se pot arăta, ci numai se pomenesc doară în mod vag, Domnia dă hrisov de recunoaștere a dreptului tuturor și al fiecăruia, dreptul la hrană și deci la existență comună,

Intăiul hrisov al Imașului tîrgului.

In Iunie 1779, Vodă Constantin Dimitrie Moruz, după ascultarea plîngerilor și cerințelor ieșenilor băștinași, găsește că chestia imașului acestui oraș trebuie lămurită și statornicită, așa că el dă cel întăi hrisov cunoscut, care a ajuns pînă la noi, pentru reglementarea pășunilor pe întreg terenul ce aparținea odinioară, și mai aparține în oare care măsură și astăzi, pentru o așa menire.

In textul acestui hrisov se lămurește tot ce se știa pînă în acel moment despre dreptul public al localnicilor leșeni, recunoscînduse drepte cererile și stavilînduse abuzurile și poftele de hrăpire dintr'un bun obștesc.

Din cuprinsul următorului act Domnesc, cel d'întăi ce'l cunoaștem, vom vedea începutul statornicirei drepturilor la imașul Tîrgoveților leșeni în chipul următor [1]):

„Facem știre cu acest hrisov al Domniei mele tuturor cui se cade a ști, că în multe rânduri dându-ne jalbă orășănii Iașului, au arătat precum că vitele lor îndată cum es din oraș afară la pășunat, le închid cei cu moșiile de prin prejur, uniori cu pricină că ar fi păscând la imaș, alte ori că ar fi călcat la fînaț sau la țarină, și voind să facă ispășia, ceru plată de la aceștia, iar osebit de gâlcevi și pagube ce se fac tot-dea-una între dînșii, trăgându-se încă și pe la judecăți; și așa ei în toată vremea verii sunt întru această necontenită supărare, pentru care cerând dreptate, acăror jalbă cercetându-se de către Domnia mea, s'a aflat adevărul și socotindu-se că norodul unui oraș ca acesta, mai ales unde este și Domnescul nostru Scaun, se află într-o strâmtoreală ca aceasta și a nu ave loc să'și pășuneze vitele, atât ei cât și cei străini, care vin cu trebuințe neîncetat și se duc, nu este nici cu o cale, de vreme ce și moșiile din prejur sunt tot din locul orașului acestuia, și deși s'au și dat danie de către reposații Domni la Mînăstiri și altora, cu toate că cu dreptul n'a fost, însă și orașul acesta atuncea era mai mic, dar și acelor cărora li s'au dat moșiile nu s'au întins mai mult până la atîta a face strîmtoreală și supărare orășenilor, precum acum,

1) După o copie scoasă de pe original, de Matei Condicaru, aflătoare în arhiva Primăriei locale, originalul fiind dispărut de mai multă vreme.

www.dacoromanica.ro

care urmare fiind acum cu totul cum nu se cade şi văzîndu-se o pricină de strîmbătate ca aceasta, ce razimă de apururea asupra nu numai a orăşenilor ci şi a străinilor care cu trebuinţă vin şi se duc, şi a lăsa un Domnesc oraş ca acesta nepus la cale şi lipsit de tot locul, ce se cade cu toată dreptatea a avea în destul loc în prejur, n'am putut Domnia mea mai mult îngădui, ce ca pe o rea urmare am căutat cu tot chipul a o desrădăcina, ce întru aceea eată împreună cu tot Sfatul nostru am hotărît, ca de acum înainte tot locul de prin prejurul oraşului cât se arată mai jos, să fie slobod şi ne oprit de nimene în veci, adică :

Partea despre miază-zi şesul Bahluiului, De alul Gălăţii şi podişul Miroslavei până în dreptul Balciului (sat) şi până în tufarii Miroslavei; aşişderea şi până la Valea-Adîncă şi în jos până într'acel drept, şi iarăşi în şesul Bahluiului şi printre gârlele Bahluiului în jos până în gura Tomeştilor, cum şi de iastă parte de Bahlui până la movila cea mare la stâlp şi în sus până la iazul Chiriţii.

Aşişderea despre partea lui Aron-Vodă dealu a Şepte-oameni, şi alăturea cu vii'e dela Şorogari, şi printre iazul lui Aron-Vodă, pînă în coada iazului Aron-Vodă. Deosebit dela Şorogari, pe deasupra Vacotei : la apus de hîrtoapele pînă unde se sue drumul spre Rediul-Mitropoliei, cum şi despre apus pînă la Rediul-lui-Tataru, şi dealul Copoului, pe amîndouă părţile pînă la Breazul, şi pe deoparte şi pe de alta, pînă la iazul Mitropoliei, şesul Bahluiului în sus pînă în dreptul Rediului-lui-Tatar.

Pe acest loc pe cît se cuprinde mai sus orăşenii cum şi cei nestătători, care cu trebuinţe sau pentru nevoile lor vin aicea şi se duc, să fie volnici de obştie a'şi păşuna vitele lor fără de nici-o plată şi fără de nici o supărare sau oprire de către nimene, ca pe un loc slobod ce este a oraşului; însă puindu'şi orăşenii şi ori cine păzitori la vite, şi ferind locul cu ţarine şi fînaţe ca să nu facă păgubire şi nimene să nu poată a năimi sau a da cuiva dintru acest loc, să pue stîni, sau pentru păşunat, ori macar cu alte chipuri de vînzări, ce să fie în veci tot locul acesta slobod pentru trebuinţa oraşului.

Deci poroncim sfinţiilor voastre cuvioşilor Egumeni despre mînăstiri şi altora, care le veţi fi avînd danii pe locul acesta, ce se arată mai sus, văzînd hrisovul acesta cu toţii să vă feriţi, şi pe acest loc nici un chip de oprire să nu faceţi şi pre nimine să nu supăraţi, nici să'i năimiţi macar ori cu ce chip cuiva să se dea, şi după cum poroncim mai sus aşa să urmaţi.

Iar d-ta Vel-Agă să dai de ştire tuturor orăşenilor de obştie, ca să ştie fieştecare pînă unde au să'şi păşuneze vitele, fără de nici o oprire de către nimeni, însă avînd păzitori la vite, ca să nu facă stricăciune în ţarină, la fînaţe. Aşisderea poroncim d-voastră Ispravnicilor de ţinutul Iaşii, să purtaţi de grijă, cercetind adesa pentru tot locul acesta de mai sus arătat, de-jur-împrejur, şi dacă după această poroncă şi hotărîre a noastră veţi afla că cineva din cei cu moşiile de împrejur au năimit vr'o parte dintr'acest loc cuiva, ori cu ce chip, atuncea nu numai să'i goniţi pe cei ce vor intra pe locul acesta cu oi sau cu alte vite, cu chipul năimelei, ce să fiţi datori a ne înştiinţa îndată pentru ca să-i înfrînăm şi să'i îndreptăm pe acei ne ascultători să urmeze întocmai după cum poroncim.

Poftim şi pe alţi luminaţi Domni, pe care Dumnezeu îi va rîndui în urma noastră, să nu surpe această aşezare şi hotărîre, ce s'au făcut pentru odihna orăşenilor, ce mai vîrtos să o întărească pentru al Domniilor sale cinstire şi vecinică pomenire.

S'au scris hrisovul acesta la Scaunul Domniei mele, în oraşul Ieşii, la cea dintâi Domnie a Noastră la Moldova, întru al doilea an, de credincios boierul nostru Dimitrachi Vîrnav al doile Logofăt.

Noi Constantin Dimitrie Moruz-Voevod. 1779 Iunie 9 zile.

(Locul peceţii gospod). Procitoh Vasile Razu Vel-Logofăt".

www.dacoromanica.ro

Al doilea şi al treilea hrisov al imaşului.

Hrisovul citat, a lui Constantin Vodă Moruz, n'a înlăturat imediat toate tendinţele şi poftele de acaparare ale proprietarilor învecinaţi cu imaşul în chestie, căci fiecare din aceştia, şi mai puternic încă călugării administratori ai moşiilor înconjurătoare a diferitelor mînăstiri de pe lîngă Iaşi, ca Cetăţuia, Frumoasa, St. Ion-Zlataust, Socola, Trei-Ierarhi, Galata şi Aron-Vodă, nu lasau să le scape nici un prilej ca să înainteze pe pămîntul obştesc al leşenilor, fie prin îngrădire, fie prin vatajii sau slugile lor, ce căutau să'şi facă singuri acte de stăpînire rupînd anumite porţiuni, din ce în ce mai mari, din imaşul tîrgului; aşa că după şepte ani dela data Hrisovului destul de lămurit a lui Moruz-Vodă, urmaşul acestuia în Domnie, Alexandru Ioan Mavrocordat, se vede nevoit a interveni şi el cu un alt act Domnesc, spre a înlătura noi nedreptăţi şi jîgniri ce se aduceau interesului obştiei.

Astfel în 7 Iunie 1786, Alex. Ion Mavrocordat dă un nou hrisov, prin care înoeşte dispoziţiile predecesorului seu, fără nici o modificare a întinderei pămîntului afectat pentru imaş, sau a drepturilor strămoşeşti ale orăşenilor. Textul acestui hrisov însă n'a ajuns pînă la noi în original, dar dispoziţiile lui se văd reeditate după trei-zeci de ani, cînd sînt confirmate de Scarlat Calimah-Vodă, în 4 Mai 1816, prin următoarea poruncă Domnească:

„*Cinstit şi credincios boerul Domniei Mele, dumné-lui Răducanul Hatman, sănătate.*

„Prin jalba ce au dat către Domnia Me toţi locuitorii acestui oraş al Iaşilor, s'au tânguit cu mare plângere, că pătimesc o mare strîmtorare şi sărăcie, despre stăpînitorii moşiilor de prin prejurul oraşului. Că după ce dintru drept imaşul ce li s'a lăsat dintru învechime să-l aibă, din jurîmprejurul Iaşului, pentru trebuinţa păşunatului vitelor lor, cu totul sunt strimtoraţi, dându-se voe prin tocmele, de către stăpînitori, de şi-au făcut unii vii, alţii ceiruri, alţii prin osebite tocmele ţiind din drept locul imaşului oraşului, din care pricină, strimtorind imaşul, nu au unde să-şi păşuneze vitele, dar şi necontenit în toată vremea verii sunt supăraţi cu închiderea vitelor de către vechilii stăpânilor moşiilor de prin prejur, bănuindu-i, în cât nu sunt volnici a-şi păşuna câte o vită ce au pentru hrana caselor lor, pentru care cerşind dreptate şi punere la cale, pe lângă şi a Domniei Mele bună voinţă, în pricina acésta cercetându-se şi condicele Divanului, s'au aflat două documenti hrisóve, tot într'o glăsuire, cel întâiu de la Domnul Constantin Dimitrie Moruz-Voevod, din 1779 Iunie 9, şi al doilea de la Domnul Alexandru Ioan Mavrocordat-Voevod, din 1786 Iunie 7, prin care lămurit se arată în semne fireşti, până unde să fie locul imaşului pentru vitele orăşenilor (şi acelor străini ce vin cu trebuinţă, şi se duc), din jur împrejurul oraşului, hotărîndu-se ca tot acel loc să fie slobod şi neoprit de nimeni niciodată, şi nimeni să nu poată păşi sau a da dintr'acest loc cuiva, să pue stâlpi, sau pentru păşunat, sau măcar cu alt chip de vînzare, ci să fie de apururea locul acesta slobod, pentru trebuinţa oraşului, cum mai pe larg vei înţelege din copia de pe hrisovul acel din 1786 Iunie 7, ce se trimite dumitale; drept aceea fiind-că pentru acéstă pricină, după a orăşenilor jalobă, s'au mai dat poruncă şi de către Domnia-Me la Hătmănie, şi mai nainte, ca întocmai să se urmeze, neîngăduind pe nimeni să închidă vitele din locul imaşului arătat, şi cum se vede, nici o urmare nu s'a făcut. Iată dar că şi acum poruncim Domnia-Me dumitale, ca îndată fără cea mai puţină prelungire, să dai de ştire tuturor Igumenilor de la mânăstirile de prin prejurul oraşului, şi altora cari vor mai fi, ca să dee poruncă cu tărie vechililor săi, ca nici într'un chip de acum înainte, să nu mai îndrăznească nimeni de a închide vite or ale cui de pe imaşul ce este lăsat împrejurul Iaşului, pentru trebuinţa vitelor orăşenilor, sau să-i mai bănéscă, ce la tóte să se urmeze întocmai şi pe deplin, după hotă-

www.dacoromanica.ro

rârea hrisóvelor pomenite, cum şi a poruncii acesteia a Domniei-Mele, şi vitele orăşenilor ce vor fi închise numaidecât să li se dee la mână acui vor fi, fără a lua vre-un ban, de la cine-va geremeă, precum şi câţi bani vei dovedi că s'au luat jăluitorilor de de către pârîţi, împlinindu-i să-i dai înapoi, spre a conteni fieşti-care de acest fel de nedreaptă apucătură; şi osebit poruncim dumi-tale, că împreună cu orînduitul Vornic de poartă.... din partea Divanului, să rânduieşti şi din oamenii Hătmăneşti, care vor fi cu înţelegere, să meargă pe imaşul de prinprejurul Ieşului, şi după semnele cuprinse la hotarul pomenit, de pe care s'a trimes copie, să pue şi semne, ca să se ştie până unde să se întindă orăşenii cu păşunatul vitelor lor, precum şi ori la ce loc se va găsi, că s'au închis din drept locul imaşului arătat, ori de către cine ar fi, cu îngrăditură, să facă de acum pe imaş ţarină sau ceiruri, sau ori sub ce chip de năimeală ţiind loc de imaş, să se deschidă, ca să rămâe iarăşi loc slobod, precum a fost. Ca unii ce având ştiinţă de hotărîrea hrisoavelor şi a poruncilor Domneşti, nu au fost volnici a da şi a păşi la nimeni din locul imaşului orăşenilor, spre a rămâne orăşenii odihniţi după dreptul ce li s'a dat, căci din potrivă, ivindu-se jalobe în pricina aceasta, acei neascultători şi nesupuşi vor cădea în grea răspundere, de care nici într'un chip nu se vor putea îndrepta, şi cartea aceasta a Domniei-Mele va sta la mână orăşenilor, ca să le fie de apărare. Aceasta poruncim. — *1816 Mai 4.*

Ion Scarlat Alex. Calimah Vv.

(L. P. D.). *Vel-Logofăt* procit."

După darea acestui nou hrisov au urmat vremuri tulbure, Eteria, prefaceri de Domnii, ocupaţia Rusească şi alte calamităţi publice, situaţia politică şi economică locală schimbîndu-se de azi pe mîne, până la reluarea vieţei normale, când s'a pus în aplicare de Ruşi, cu înţălegerea unei părţi din boerimea ţărei, *Regulamentul Organic*, cea dintâi Constituţie a principatelor Române dunărene.

Prin acest Regulament Organic nu se atinge de loc chestiunea de care vorbim, dar sub domniile lui Mihail Sturza-Vodă şi Grigore Ghica-Vodă, neînţelegerile relative lar imaş iau o formă mai pronunţată, întrucît călugării Greci, încă a tot puternici, caut prin toate mijloacele a cotropi cît mai mult teren din păşunile tîrgului. Ca rezultat acestor apucături, începe un proces între Eforia oraşului şi numiţii călugări, încă de pe la 1835, proces care s'a trăgănat prin diferite instanţe, fără a ajunge la vr'un capăt favorabil oraşului.

Intervenirile Muncipalităţii Ieşene la Domnie. Comisii cercetătoare. Cerînţele orăşenilor. Uzurpătorii.

În cursul anului 1850 Eforia Iaşului, după discuţii îndelungate asupra chestiei imaşului, ia hotărîrea de a reclama Departamentului din' lăuntrú al Moldovei, şi cu data de 20 Noembre acel an, îi înaintează următorul Raport, cu No, 2783:

„Obştia corpului neguţitoresc din Capitală, prin jalba dela 10 a curgătoarei se tînguleşte despre înpresurarea ce ar pătimi Capitala de către proprietăţile megieşite. Asupra acestei tînguiri Sfatul Municipal îndrăzneşte cu plecăciune a supune cunoştinţei Onorabilului Departament, că precum este ştiut şi precum uricele vechi dovidesc, Capitala Iaşi au avut împrejur moşie *în departare de două ceasuri.* Nestatornicia vremilor şi încalcarea gintelor barbare producînd înputinarea populaţiunei Capitalei, moşia tîrgului prin urmare remînia pustie şi necultivată.

În această stare Domnitorii străini aflînd lucrurile şi cu dritul ce aveau Domnitorii

www.dacoromanica.ro

mai nainte, că locurile fără stăpîn erau Domneşti, Domnitorii străini şi-au însuşit dreptăţi pe locurile tîrgurilor şi din ele au dăruit parte la unii şi la alţii, iar mai cu samă la Mînăstirile închinate Sfintelor locaşuri de peste Dunărea.

In zilele mai dincoace, tratatele asigurînd cinstea, viaţa şi averea orăşenilor, tîrgurile s'au populat iarăşi şi mai cu samă dela punerea în lucrare a Organicului Reglement, populaţia Capitalei se măreşte şi se adaugă pe fiecare an, ajungînd ca întinderea Iaşilor să fie acum un cerc prea strîmt pentru orăşeni şi pentru imaşul trebuincios vitelor lor.

Poate că legile civile opresc de a se întoarce moşia tîrgului, care i s'au luat pe cînd tîrgul se afla despopulat, prin daniile pomenite, dar toată dreptatea are obştea de a reclama împresurarea cea ce cu rea credinţă au făcut din vreme în vreme primitorii unor asemenea dăruiri, peste cuprinsul actelor de dăruire şi mai cu samă cuviinţa însuş cere ca Ocîrmuirei să'i fie cunoscută adevărata graniţă a Capitalei de prin prejur, spre a nu se mai prileji şi în viitor împresurări samavolnice din partea unor dintre megieşi.

De aceia Sfatul Municipal al Capitalei roagă pe onoratu Departament să binevoiască a mijloci cătră înalta Cîrmuire înfiinţarea unei Comisii de bărbaţi de cinste şi cu experienţe, spre a lămuri adevaratele graniţi ale imaşului, după chiar şi documentele de afierosire ce va înfăţoşa proprietăţile megieşite..."

*

Rezultatul acestei interveniri a Sfatului Muniţipal la Ministeriul trebilor din lăuntru fu doar înfiinţarea unei Comisii speciale, care să cerceteze şi plîngerile orăşenilor şi hotarele adevarate şi vechi ale imaşului comunal, faţă cu susţinerile şi actele de proprietate ce fiecare din părţile interesate le va putea produce, spre valorificarea pretenţiunilor lor. Totuş, din lipsa unor acte sigure şi mai ales a unui plan topografic, făcut de persoane competente, pentru care se cereau cheltueli mari, mai ales din partea oraşului, lucrările nu înaintează mai de loc,—aşa că, în anul următor, la 7 Iuliu 1851, Sfatul Orăşenesc al Iaşului se vede nevoit a repeta stăruinţa sa cătră Departamentul din lăuntru, cu explicaţii ceva mai largi, şi cerînd o soluţie mai grabnică şi mai echitabilă.

Iată şi textul acestei noi interveniri a Sfatului orăşenese:

„Onorabilului Departament din lăuntru!

Sfatul orăşenesc din Capitală. (Raport No. 1206).

„La 20 Noembre anul trecut, cu raportul No. 2783, din îndemnul tînguirei ce au făcut obştia despre împresurarea Capitalei de cătră proprietăţile megieşite, Sfatul a supus la cunoştinţa Departamentului că, precum este ştiut şi precum uricele vechi dovidesc, Capitala a avut împrejur moşie în departare de două ceasuri. Nestatornicia vremurilor şi încălcarea gîntelor barbare aducînd împuţinare populaţiei Capitalei, care se retrăgea dese ori prin munţiiţărei în locuri favorabile pentru scapare, moşia tîrgului prin urmare rămînea pustie în mare parte şi necultivată.

In astă stare Domnii străini aflînd lucrurile, cu dreptul ce aveau Domnitorii de mai nainte, ca locurile şi moşiile fără stăpîn să fie Domneşti, Domnitorii străini ş'au însuşit dreptăţi pe locurile tîrgului, deci ei au dăruit părţi la unii şi alţii, iar mai cu samă la mînăstirile pămînteşti, pe care le-au închinat la locaşurile sfinte de peste Dunărea.

In zilele mai din coace asigurînd cinstea, averea şi viaţa cetăţenilor, tîrgurile s'au întemeiat şi s'au popolat iarăşi. Populaţia Capitalei se măreşte şi se adaugă cu o grăbire favoritoare; dar pre cît în tot anul o asemenea populaţie sporeşte, pre atît în tot anul representanţii locurilor de jos, çari ş'au însuşit drituri de proprietari asupra

www.dacoromanica.ro

mînăstirilor pămînteşti închinate, sporesc cu împresurarea samavolnică locului cît mai rămăsese Capitalei, ajungînd acum ca întinderea Iaşului să fie un cerc prea strîmt şi neîndemănatec.

Poate că legile civile pun la îndoială întoarcerea moşiei tîrgului, care i s'au luat pe cînd tîrgul se afla despopulat din împrejurări nenorocite şi extraordinare, dar toată dreptatea are obştia a'şi cere prin chiar ramul administrativ macar împresurarea ce cu ră credinţă au tot făcut peste cuprinsul actelor dela Domnii representanţi străini, ce ş'au însuşit convenirea intereselor mînăstirilor pămînteşti închinate şi care nu pot să'şi apere urmarea lor cu prescripţie; că toată stăpînirea cu ră credinţă nu are prescripţie şi pentru că în fiecare an pînă azi au tot făcut cîte un pas de împresurare samavolnică cătră oraş şi prin astă nepărăsire cu urmarea lor s'a şters pînă şi pretextul de a se putea ajuta cu cuvîntul prescripţiei şi apoi însuşi cuviinţa cere neaparat ca ocîrmuirei să-i fie cunoscută adevărata graniţă a Capitalei de jur-în-prejur.

După asemenea expunere a împrejurărilor, Departamentul, prin înaltul Sfat Ocârmuitor, a înfiinţat o Comisie cercetătoare a hotarelor oraşului, care nu a putut pînă acum înainta lucrarea, din pricină că are trebuinţă de un plan topografic al Iaşului şi a tuturor moşielor întregi cu care Iaşul se megieşeşte. Asemenea plan, după licitaţia urmată în acest Sfat orăşenesc, cu geometrii respectivi, trebuie a costisi o sumă de 20 mii lei. Casa obştească nu poate cheltui o asemenea sumă pînă cînd nu va avea încredinţarea că ocârmuirea va supune pe representanţii streini, care păstrează astăzi actele de afierosirile câte s'au dat din locul oraşului mânăstirilor pământeşti închinate, să le înfăţoşeze Comisiunei spre aplicarea pe faţa pământului şi după a lor cuprindere să se lămurească câtimea şi mărimea locurilor hărăzite, precum şi locul ce au mai ramaş oraşului.

Atârnă dar ca această înpedecare a lucrărei să se deslege de Ocârmuire în ceea ce priveşte fondusul proprietăţilor oraşului şi a mănăstirilor respective. Dar în privire că urmarea unei asemenea lămuriri, după procedura organică este prelungitoare, Sfatul orăşenesc mijloceşte a se ţine acum deodată în *statu-quo* dritul şerbirei ce au orăşenii asupra imaşului din jurul târgului, lămurit prin domneştile hrisoave din 1779 Iunie 9, din 1786 Iunie 7, din 1816 Mai 4 etc., care se păstrează în condicele oficiale din Arhiva Statului şi care anume se arată pe *harta oraşului lucrată la 10 April 1824, din porunca Domnului Ioan Sandu Sturza Vv.*, în marginea punctelor şi a pietrelor hotare cuprinse prin hrisoave şi care hartă se păstrează în original în arhiva oraşului. Căci, în potriva dreptăţei, a cuviinţei şi a rostirei legilor ţărei, precum şi a obiceiului pământului, prin calcarea hotărîrei cuprinse în domneştele hrisoave, unii din representanţii străini ai mânăstirilor pământeşti închinate, se încumetează a globi cu bani păşunarea vitelor acelor simpli din orăşăni, cari nu cunosc driturile lor de şerbire asupra imaşului şi iarăşi s'au rezolvit a înstrăina părţi din imaş, supuindu-l sub bezămne la unii alţii, pentru înfiinţarea de vii, locuinţe, grădini şi ceire, când citatele hrisoave, sub aspră învinovăţire, a oprit asemenea uneltiri şi samavolnice întrebuinţări a imaşului oraşului.

Pe lângă aceasta se adaŭgă că vechilii mahalagiilor prin jaloba cu care s'au adresat Sfatului, au cerut să se mijlocească cătră înalta Ocârmuire a pune în vedere muşteriilor ce vor voi a cumpăra sau de a lua în posesie de la mezaturile publicate prin foile oficiale, moşiile: *Incunjurătoarea Gălăţei, Incunjurătoarea Cetăţuei, Incunjurătoarea Nicoriţei* în oraşul Iaşi, *Şepte-Oameni, Şorogari, Rădiu lui Tatar* etc., care moşii se învecinează cu oraşul, că orăşenii au asupra imaşului lor dritul şerbirei şi posesorii nu vor putea fi îndreptăţiţi a-i globi sau a-i înpedeca de la păşunarea vitelor, potrivit cu rostirea hrisoavelor şi lămurirea de pe citatul plan topografic.

www.dacoromanica.ro

Sfatul Orășenesc grăbește a supune toate aceste împrejurări la cunoștința Departamentului, rugînduse pentru grabnica punere la cale.

Așa precum mezatul unor asemenea moșii urmează a fi cît de curînd, spre care sfîrșit se alăturează în original harta pomenită și în copie actele Domnești din 1779 ș 1816, rugînduse totodată a se poronci desființarea îngrăditurilor cîte s'au făcut din imașul tîrgului dela rîdicarea planului în urmă."

*

Această nouă intervenire a representanților Iașului către organele superioare ale guvernului, găsește ecou abia peste o lună, cînd *Sfatul Administrativ al Moldovei* redactează o anafora către Domnitor, după ce în zadar a așteptat dovezile de proprietate și îndreptățirile de orice soiu ale Egumenilor greci ai mînăstirilor zise închinate, cari de fapt nici n'au posedat niciodată acte în regulă pentru asemenea pămînturi, luate mai mult cu hapca,—anafora care conchide, cum vom vedea mai la vale, la primirea reclamației orășenilor, cu rămînerea putinței pentru cei ce s'ar crede nedreptățiți să apeleze la justiția țărei.

Aici este poate locul să spunem că, pe lîngă pămînturile uzurpate de conducătorii mînăstirilor, mai erau multe bucăți răsluite din marea moșie a păsunei orașului, bucăți pe cari se zidise case, se plantase vii sau livezi, sau se îngrădise porțiuni mari în scop de exploatarea lor în diferite chipuri, cum s'a văzut mai ales cu un loc de pe șesul Bahluiului, în dreptul mînăstirei Galata, cunoscut în generația precedentă sub numele de *Ceirul lui Pereț*, care fusese acaparat de un fost Cap al Statului și trecut apoi prin vînzare către alți proprietari, loc pentru care a urmat mai apoi un proces însemnat între Primărie și deținători, dar care s'a sfîrșit, ca și alte oarecari procese de asemenea natură, prin dispariția dosarelor respective din Primărie.

Hotărîrea Sfatului Administrativ de care vorbim mai sus, este în cuprinderea următoare:

Anaforaua Sfatului Extraordinar Administrativ, către Grigore Al. Ghica VV.
din 10 August 1851. (Nr. 2499).

„Prea Inalțate Doamne,

„Sfatul extraordinar Administrativ în sedința de astăzi, luînd în tratație referatul Departamentului din lăuntru No. 7653, și raportul Sfatului Municipal al Capitalei, alăturat pe lîngă el, atingător de întinderea graniților proprietățeĭ orașului din giur-împregiur, precum și de întinderea imașului asupra căruia orăș nii au dritul șerbirei de a'și păsuna vitele lor fără vre-o plată, s'au lămurit că, la 12 Decembre anul trecut 1850, Sfatul, din îndemnul reclamației Eforiei, au însărcinat pe Departamentul din lăuntru să înființeze din-adins Comisie întru desbaterea hotarelor moșiei tîrgului despre locurile afierosite mînăstirilor pămînteşti închinate, din moșia tîrgului, așa precum limpezirea granițelor din lăuntru aceluiaș trup de moșie între ai sei partași nu are înclinare cu legiuirea atingătoare de împresurări a hotarelor de din afară, fiind mînăstirele de prin prejur părtașe împreună cu orașul la stăpînirea acelor moșii a orașului. Puinduse tot atunci în vedere și Departamentului averilor bisericești și a învățăturilor publice să îndatorească pe egumenii mînăstirilor respective a înfățoșa la Comisie actele ce vor fi păstrînd despre afierosirile din hotarul moșiilor orașului, ca să poată cunoaște granițele proprietățeĭ cîtă din acea moșie au mai ramas la stăpînirea orașului, Raportul Sfatului Municipal cuprinde că ace Comisie, înființată de către Departamentul din lăuntru, nu ș'au încheiat lucrarea, din pricină că are mai întăi trebuință de un plan topografic a întregei moșii a orașului, adică și cu părțile afierosite din acel hotar mînăstirilor de prin prejur, că asemenea plan, după licitația urmată cu gheometrii statului, trebuie a

www.dacoromanica.ro

costisi o sumă de 20.000 lei, şi că Casa orăşănească n'ar putea cheltui o asemenea sumă pînă nu va avea încredinţare că representanţii mînăstirilor pămînteşti închinate se va supune a înfăţoşa actele de afierosirile date din moşia oraşului, iar Departamentul bisericesc prin referatul seu aduce la cunoştinţă „nesupunerea Egumenilor" de a înfăţoşa acele acturi de afierosire, încît socotinţa Sfatului Extraordinar este că, dacă şi Inălţimea Voastră veţi găsi de cuviinţă, Departamentul din Lăuntru, prin Departamentul Dreptăţei, să îndrepteze în curs giudecătoresc limpezirea graniţelor moşiei care au mai ramas în proprietatea oraşului, despre hotarul părţilor afierosite din aceiaş moşie a oraşului mânăstirilor pămînteşti din prejur închinate locurilor de gios.

Iar apoi luîndu-se în deaproape privire reclamaţia Eforiei, care reprezentează Obştia oraşului şi întru cît se atinge de imaşul asupra căruia orăşenii păstrează numai dritu şerbirei de a-şi păşuna adică vitele lor fără vre-o plată şi lămurinduse Sfatul de cuprinderea acturilor Domneşti, păstrate în condicile oficiale din Arhiva Statului, şi anume din 1779 Iunie în 9, din 1786 Iunie în 7 şi din 1816 Mai 4, precum şi din originala hartă topografică a acestui imaş rîdicată la 10 April 1824, din poronca Domnului Ioan Sturza, pe care sunt anume demarçate liniile de graniţă din jur-împrejurul oraşului pe întinderea locului de imaş, întocmai după cuprinderea Domneştilor autori; Sfatul au hotărît, că devreme ce Egumenii mânăstirilor dinprejurul oraşului nu s'au supus a înfăţoşa actele de afierosire date din moşia oraşului, apoi ca să se însărcineze pe Eforie, pe Poliţia Capitalei şi Isprăvnicia ţinutului de a ţine în viitor fără împiedecare de către cineva păşunarea vitelor pe această întindere de loc lămurită pe hartă şi hotărîtă de Domneştile hrisoave, neîngăduind să se băniască orăşenii cu orice titlu sau numire, remânînd în dreptatea Egumenilor de a reclama asupra acestui drept de şerbire prin instanţile giudecătoreşti, dacă vor avea acturi; cercetînd totodată în înţelegere cu numitele autorităţi, cîte îngrădiri de vii, ceire etc., s'au îngăduit a se înfiinţa pe imaşul oraşului în urma rîdicărei planului, în potriva Domneştilor hotăriri, ca nişte asemenea îngrădiri să se desfiinţeze şi să se deschidă locul, despăgubinduse bezmănarii de la acei cu care s'au alcătuit şi cari le-au învoit cuprinderile fără să aibă drituri şi dreptate întru aceasta.

Cea desăvîrşită însă hotărîre atîrnă dela bunăvoinţa şi înţălepciunea Inălţimei-Voastre, care este rugată, la caz de înaltă încuviinţare, să întărească şi cu luminat hrisov necontestatul drit de şerbire ce are obştia orăşenilor asupra imaşului arătat, de a'şi păşuna vitele fără nici o împiedecare şi fără nici o plată."

Asupra acestei Anaforale, Domnitorul Grigorie Al. Ghica pune următoarea rezoluţie:

„Se încuviinţază dritul şerbirei pe temeiul hrisoavelor Domneşti, iar în ceea ce priveşte îngrădirea de vii şi ceairuri, nu se vor desfiinţa înainte de a se cerceta acturile giudecătoreşte; rămîind dreptate Egumenilor a reclama asupra dritului şerbirei dacă vor avea acturi valabile prin instanţele giudecătoreşti. Cît pentru limpezirea graniţelor a locuitorilor pretendate de oraşul, se va trada la cursul giudecătoresc, după legi şi forme.

In 30 August 1851.

Grigorie Al. Ghica VV."

Şi dispoziţiile luate de Vodă-Ghica se pare că nu aduse satisfacerea deplină nici Sfatului Municipal, sau mai bine orăşenilor leşeni, în privinţa recăpătărei uzului întregului imaş ce li se cuvinea, nici acaparatorilor de terenuri, căci nemulţămirile de-o parte şi de alta continuau încă în cursul anilor următori, fără însă ca Municipalitatea să fi început serios acţiunea judecătorească pentru recăpătarea bucăţilor de teren u-

www.dacoromanica.ro

zurpate, şi nici Egumenii Greci n-au crezură de cuviinţă să reclame pe cale legală în potriva reluărei de către autorităţile locale a unei mari părţi din moşiile încunjurătoare Iaşului, spre a servi de păşune tuturor vitelor orăşenilor. Ceva mai mult, însă, se pare că Egumenii respectivi continuară obiceiul lor de a ceda, prin vînzare sau închiriere cu bezmăn, diferite porţiuni de locuri, tot din moşiile imaşului, pentru facere de case, de cărămidării, păşuni sau crescătorii particulare (ceiruri) etc.

Cercetările şi Ordinul Ministrului de Interne Mihail Kogălniceanu.

Trec mai mult de zece ani în cari se perindează reclamaţiile unora şi altora la autorităţile Administrative, şi către Ministere mai ales, spre a da o soluţie satisfăcătoare acestor neînţelegeri. Astfel, cînd Mihail Kogălniceanu, după efectuarea Unirei, ia postul de Ministru de Interne, Sfatul Municipal ieşan, bazat poate pe simpatia ce ştia] că acest mare barbat de stat o avea pentru oraşul seu natal şi în care se manifestase atit de puternic ca om politic, i se adresează, cu un Raport, cu No. 721, din 20 Mai, cerindu-i rezolvirea chestiei în favoarea Ieşenilor.

Mihail Kogălniceanu, cercetînd serios afacerea aceasta, găseşte de cuviinţă a respunde Sfatului Municipal ieşan, prin următoarea adresă :

„*Domnule Prezident*,

„Am cetit cu luare aminte raportul Municipalităţei din 20 Mai No. 721, precum şi alăturatul pe lîngă el procesul-verbal încheiat de D-ta şi colegii D-tale în cazul tânguirilor făcute atît la Municipalitate, cît şi la Ministerii despre necontenitele împresurări ce se fac în imaşul oraşului Iaşi, de către posesorii megieşitelor moşii ale mănăstirilor pămîntene închinate locurilor de gios ; înainte de a mă rosti asupra cuprinsului procesului-verbal închiet de Dvs., am trebuinţă de a mă lumina asupra însuşi fondului cauzei.

Oraşul Iaşi este de o origine cu mult mai antică ca mănăstirile care astăzi stăpînesc moşiele încunjurătoare. Ca toate oraşele Române şi mai al s acele străvechi, şi-a avut imaşul destinat pentru toate vitele locuitorilor. Acest imaş din mai multe acte domneşti rezultă că avea o întindere foarte mare ; el însă s'a redus mult prin continue danii, către megieşitele mânăstiri, danii făcute mai ales de către Domnii Fanarioţi.

Cu toate aceste, însuşi aceşti Domni străini către Moldova cu limba şi cu inima totuşi plecîndu-se la reclamaţiile şi la trebuinţele orăşenilor, au statornicit mai multe mărginiri mânăstirilor ca să nu loviască libera întrebuinţare a orăşănilor asupra imaşului. Lăcomia posesorilor, slăbiciunea locuitorilor din mahalale şi mai ales nepăsarea autorităţilor pentru binele public, au adus însă lucrurile la o aşa stare, că imaşul Iaşilor care odată avea o întindere de poşte, astăzi este redus la proporţie cu totul strîmtă şi neîndestulătoare trebuinţelor comune şi încă întrebuinţarea acestui imaş este lovită cu dări grele şi asupritoare.

Este o chestie rezervată tribunalelor de a hotărî dacă imaşurile odată menite pentru comuna Iaşilor şi stăpînite de dînsa secole întregi, au putut apoi a i se răpi şi a se dărui mănăstirilor ; tot aşa s'au privit chestia şi de către Guvernul Domnului Grigore Ghica, carele prin închierea Consiliului din Mai 1853 punea îndatorire Municipalităţei şi mai ales Prezidentului ei, să urmăriască această cauză importantă înaintea instanţelor giudecătoreşti.

Ministerul trebilor interioare de mai multe ori, şi anume în August 1853, în 31 Mart 1854, în 27 Februarie 1856, în Septembrie 1859, a invitat pe Muncipalitate ca să-şi îndeplinească această mare datorie.

www.dacoromanica.ro

Pînă astăzi însă acest proces nici măcar nu este început! Eu mă voi abţine deocamdată de a aprecia răspunderea ce această indiferenţă pentru o cauză atît de importantă atrage asupra acelora, ce au dobîndit onoarea de a fi ocîrmuitorii celei dintăi comune a Moldovei.

Insă pînă a se hotărî acest proces—(şi vă încredinţez că el va fi hotărît)—au trebuit a se lua oareşi care măsuri spre a feri pe orăşeni macar despre noui împresurări şi despre noui băniri.

De aceia şi consiliul Miniştrilor şi Ministrul din lăuntru au statornicit principiul că pînă la hotărîrea procesului să se păstreze nestrămutat statul-quoul din anul 1850-1851, constatat oficial prin comisiele locale făcute în anii 1854 şi 1856.

Peste acest statu-quo unii din posesorii moşielor mănăstireşti însă au făcut noui împresurări; şi anume invoind înfiinţarea de cărămidării, primind pe imaşul oraşulu vite străine sau de ale lor, năimînd locuri la particulari şi alte asemenea.

Ministrul de Interioare de mai înainte, dl. Lascar Catargiu, a ordonat dar în toamna trecută o nouă comisie însărcinată de a constata deosebirea în stăpînirea la arendările din acele urmate în anul 1850-1851.

Această comisie la care a luat parte şi Municipalitatea, făcîndu-şi raportul seu, predecesorul meu dl. Catargiu v'au comunicat în Septembrie 1859, sub No. 23594, următoarea închiere:

„*La plasa întăia despre Păcurari*, curgerea pîrăului despărţitoriu hotarului imaşului de moşia Rediu lui Tatar, să se menţină liberă ca în trecut pentru paseri, mascuri şi altele, să se constateze local şi valoarea lor să se împlinească îndoit de la vinovaţi în folosul păgubaşilor, mărginind asemenea necuviinţe pe viitor. Vite de speculaţie să nu se îngădue pe păşune, mărginindu-se ca fiecare gospodar să nu ţină mai mult de trei vite mari, sau în lipsă oi, comparîndu-se 10 oi cu o vită mare, să se oprească cu totul pe posesori de a mai învoi pe imaşul târgului vite străine la păşune; sub nici un cuvînt să nu se lase ocazie posesorului moşiei Rediului lui Tatar de a împresura imaşul tîrgoveţilor şi cea ce el a luat de la locuitori cu nedrept să li se întoarcă îndărăt.

„*La plasa a doua despre Galata*, asemenea să se mărginească pe posesor de a mai învoi vite străine la păşune, pe Toma Bacalul şi evreul tovarăşul lui din Păcurari, să se staviieze aspru de a mai lua ceva de la orăşeni pentru păşune, înapoindu-le cu procent ceea ce va dovedi că le au luat.

„*La plasa a treia despre moşia Frumoasa şi Cetăţue*, să se îndatorească pe posesorul Cetăţuei a'şi îngrădi acele 20 fălci, locul ce are înlăuntrul imaşului tîrgoveţilor şi stă în calea vitelor, căci la neurmare nu-i va mai rămînea nici un cuvînt de a cere vre o despăgubire şi globirele ce va fi făcut de la sine mahalagiilor să le plătească îndoit. Şi să scoată oile şi ori ce vite străine va fi alcătuit la păşune. Egumenul de Frumoasa să despăgubească de la cărămidari pe acei a cărora vite sau pasări se vor descoperi că s'au ucis ori furat de dînşii.

„*La plasa a patra despre moşiele Sfîntului Ioan şi Aroneanul*, să nu se îngădue a se pune de posesori vite străine la păşune pe imaş; mai vîrtos că acolo se ia o mai mare plată.

„*La plasa a cincea despre Sorogari şi Cîrligul*, să se mărginească pe posesori de a lua mai mare preţ şi a strîmtora imaşul din cîtimea arătată în cercetarea comisiei de la 1856, înapoindu-se fără întîrziere aceia ce va fi mai mult şi însfîrşit Prefecturile în înţelegere una cu alta şi Municipalitatea, ce li s-au dat asemenea ordine, să aibă de aproape privighere a nu se strămuta întru nimica statul-quoul constatat în anii 1834 şi 1850 de comisia rînduită întru aceasta şi hotărît de Consiliul Miniştrilor, pentru care va avea solidarie respundere şi Municipalitatea să deie Ministerului o grabnică lămurire

www.dacoromanica.ro

despre starea în care se află procesul ce se urmează în canalul giudecătoresc, pentru desbaterea imaşului din giurul capitalei".

Toată deslegarea dată de onorabilul meu predecesor, deslegare însă care puţin s'au păzit în faptă, căci n-au trecut un an de atunci şi chiar cu începerea primăverei ministrul s'au văzut asediat de nenumărate petiţii şi reclamaţii din partea orăşenilor, tânguitoare asupra noilor împresurări şi sporiri de dări,din partea posesorilor şi mai ales a acelui ce ţine în arendă moşia M-rei Sft. Ioan. Şi astă dată tânguirile erau adresate şi asupra municipalităţii, *acea care mai cu osebire este datoare să apere drepţăţile orăşenilor*. Orăşănii se tînguesc că pe lîngă împresurările făcute de posesori, apoi şi Municipalitatea le răşlueşte din imaş o mare parte de loc pentru păşunarea boilor întrebuinţaţi la curăţirea uliţelor.

Ministrul a ordonat de îndată Prefecturei de Iaşi ca să menţină statul-quo ; iară Municipalităţei s'au cerut ştiinţă despre răşluirea acei părţi din imaş făcută de ea.

După multă aşteptare am primit acum raportul Dvs. din 20 Mai No. 721, prin care D-ta şi cu colegii D-tale arataţi Ministerului că v'aţi convins la faţa locului că statul-quo din 1850-1851 se menţine cu scrupulositate şi că posesorul moşiei Sft. Ioan s'au găsit în cea mai strictă regulă vizavi de orăşeni. Colegul dvs. dl. Voinov nu a fost atît de încredinţat despre scrupulozitatea posesorului mănăstiresc şi dar a emis o opinie deosebită, care combate cu succes opinia majorităţei.

In procesul-verbal încheiat de dvs. în această cauză, următorul fact au chemat mai ales atenţia mea.

Mahalagiii din Tataraşi s'au tânguit că pe imaşul obştesc pasc peste trei mii de oi, cari sunt numai o parte a locuitorilor şi un alt număr însemnat de oi ale însuşi posesorului.

Majoritatea membrilor Municipalităţei s'au rostit contra tînguirilor tîrgoveţilor încheind:

1) Că de vreme ce încheierea Consiliului din 1859 publicată prin „Monitoriu" cu No. 100, pentru toate celelalte părţi a imaşului, hotăreşte a nu se îngădui oi la păşune, apoi pentru această parte de imaş pe Sft. Ioan, pentru care nu se rosteşte nimeni, s'ar înţelege că posesorii ar avea voe să ţină oi.

2) Că numărul total al vieţuitorilor din mahalaua Tataraşului fiind de 2384 cu case şi din acestea 1884 nu au vite mari, iară un număr de 10 vieţuitori au acele 3025 oi, apoi dreptatea imaşului fiind deopotrivă pentru toţi, n'ar fi cu cale ca ei să-şi rîdice oile şi imaşul în toată întinderea lui peste 300 fălci să rămîe numai în folosul acelor cu 500 vite mari, mai ales că dacă s'ar adopta stăruinţa acelor sumi de oameni din Tataraşi cu vite mari, de a nu se primi oi pe acel imaş, atunci ar proveni o lipsă a celorlalţi orăşeni centrali şi scumpete de lapte acru şi de brânză, cari sunt mai cu seamă hrana obştei clasei de jos. Şi dar majoritatea este de socotinţă ca, în privinţa neaparatei necesităţi ce nu sufere a pătimi oraşul lipsa de fruptul oilor, (parcă acest frupt ar proveni numai de la oile posesorului moşiei Sft. Ioan şi de la oile acelor 10 locuitori din Tataraşi), apoi şi unul şi altul să-şi poată paşte oile de spiculaţie pe un imaş obştesc, în care şi după închierea Consiliului şi după însă-şi menirea unui imaş al obştiei, nu se cuvine să pască de cît vitele neaparate pentru întreţinerea zilnică a fiecărui gospodar, adică sau cîte trei vite albe, sau cîte 30 oi.

3) Că posesorul ar avea drit să păşuneze oile în locul ceirului domnesc, ce l-ar fi fost moşten't de la fostul Domn Mihail Sturza, cînd este ştiut că acest ceir menit pentru imaşul cailor Domnului ca *O îrmăitoriu*, iar nici de cum ca *particular*, n-a putut a se preface de nimenia în proprietate particulară.

4) Că boii ce se pasc pe imaşul tîrgului fiind pentru curăţitul uliţelor, apoi se cuvine să pască pe imaşul obştesc.

www.dacoromanica.ro

Municipalitatea însă ar fi trebuit să ieie în privire că mahalagiii prea puțin să folosesc de curățitul stradelor, că după raportul Municipalității din 14 Aprilie, rezultă că au cumpărat 150 fălci imaș cîte 123 lei, de la posesorul moșiei Cîrligul, că curățitul ulițelor e dat în antrepriză și că dacă antreprenorul are trebuință de imaș, n'are de cît să și-l cumpere, iar nu să strîntoreze imașul menit mai ales pentru locuitorii cei mai saraci.

Veți înțelege D-le Prezident că un asemenea rezultat nici obștea nici guvernul nu-l așteptau de la Municipalitatea de Iași. Cît pentru mine eu resping cu totul concluziunile raportului dvs. și menținîndu-mă strict în Statul-quoul din 1850—1851, precum și de ordinele ce neîntrerupt s'au dat municipalității de la 1833 și pînă astăzi, vă pun înainte următoarele :

1) Procesul pentru redobîndirea imașului Iașilor în toată întinderea sa, potrivit acturilor Domnești să se înceapă de îndată. Pretenția d-lui Tacu de a nu se primi a fi apărători al drepturilor Comunei, pînă mai întăi nu i se va pune o asemenea însărcinare de la toată obștiea, nu poate fi admisă. D-lui este membru al Municipalității și prin însuși aceasta are mandatul de a fi apărătorul intereselor comunei.

A voi pe lîngă aceasta a avea și sufragiul unănim al obștei este ceva pretențios și inadmisibil, dacă dl. Tacu va urma a sprijini și în viitor această pretenție puțin modestă ; Municipalitatea face un apel la corpul avocaților și sunt sigur că toți barbații de inimă și de capacitate din acest oraș vor răspunde la apelul municipalității fără întîrziere și fără interes. Eu din parte-mi voiu mijloci la colegul meu de la Justiție ca să aibă cuvenita priveghere și pentru grabnica și legala hotărîre a acestui proces de mare importanță pentru Comuna Iașilor.

2) In ce se atinge de întrebuințarea imașurilor, reclam de la Municipalitate că atît în privirea întinderei cît și a *prețurilor*, să se mențină cu cea mai mare stricteță statul-quoul din 1850-1851. Pe imașul orașului ori care ar fi plasa acestui imaș, nu pot pășuna de cît vite și oi ale orășănilor și aceste în numărul statornicit de mai înainte, adică pînă la trei vite mari de fiecare gospodar, sau pînă la 30 oi, așa dar toate vitele albe ale posesorilor sau ale străinilor învoiți de a pășuna pe imaș, se vor respinge de îndată. Asemenea se vor respinge și acele 3000 oi, ale 10 locuitori din Tatarași, mărginindu-se acestea numai în numărul normal de 300 oi.

3) Tot așa și antreprenorul curățitului străzilor va fi dator a-și retrage de îndată boii de pe imașul orașului.

4) Ceiul Domnesc întru cîtă vreme nu se va constata prin act legiuit proprietatea fostului Domn Mihail Sturza, va urma a face parte din imașul orașului.

Aștept de la Municipalitate și în deosebi de la Dvs. stricta păzire a acestor dispoziții, Prezident al întăei comune a Moldaviei, întăia datorie și mulțemire a dvs trebuie a fi apararea drepturilor și intereselor ei.

Aducîndu-vă la cunoștință că tot acum am dat ordinele cuvenite Prefecturilor de Poliție și de District, ca să vă deie tot trebuitorul agiutor.

Cu această ocazie am onoare, Domnule Prezident, a vă exprima deosebita meconsideratie.

Ministru trebilor din lăuntru
Kogălniceanu".

Și după această adresă, ca și după toate celelalte înterveniri ale Administrației Comunale a lașului, afacerea imașului comunal nu se limpezește mai bine, fiecare din uzurpătorii de odinioară bizuindu-se pe bune răgele în păturile de sus ale cârmuirei.

*

www.dacoromanica.ro

Pretenţiile Statului asupra proprietăţei imaşului Ieşan.

După unirea Principatelor Moldova şi Muntenia secularizîndu-se de stat, în 1863, bunurile şi în special moşiile Mînăstireşti, Guvernul nostru găseşte de cuviinţă ca, odată cu pămînturile afectate mînăstirilor zise închinate, să iee el în posesiune şi terenurile ori proprietăţile comunale, a căror stăpînire nu se putea dovedi ca întemeiată pe anumite acte certe. Şi între aceste, imaşul locuitorilor Ieşeni cată să alunece astfel şi el în proprietatea Statului, atit întrucît privea dreptul de arendare a unor oarecari porţiuni din el, prisositoare dela păşune, cit şi însuşi chiar terenul special pe care Ieşenii îşi trimeteau vitele lor la hrană.

Municipalitatea Iaşului, înainte de 1865, şi după această dată Primăria, protestează negreşit contra acestei încălcări de proprietate samovolnică. După stăruinţi din partea representanţilor politici ai Iaşului şi corespondenţe diferite, chestia ajunge în discuţia a însuşi Corpurilor Legiuitoare din Bucureşti. Intervine atunci chiar Domnitorul ţării, după mai multe apeluri ce i s'a adresat de Ieşeni, pentru o regulare a acestui diferend prin bună-înţelegere. Cu prilejul venirei în Iaşi a Principelui Carol I, la o recepţiune oficială, din 10 April 1869, să ia în discuţie chestia aceasta a imaşului ieşan, când Vodă afirmă că a dat ordin ca imediat să se deie în stăpînirea Comunei pămîntul său uzurpat de particulari, instituţii publice şi chiar de Stat, cum şi să se supuie Corpurilor Legiuitoare un proect de lege care să curme odată această nenorocită chestie. Dar cu tot ordinul Principelui Carol de a se restitui imediat pămînturile uzurpate, lucrul a mai tărăgănat încă multă vreme, mai ales din pricină că locurile aceste erau date în arendă pe mai mulţi ani, iar arendaşii n'aveau poftă să se deziste de dreptul ce capatară, cerând în tot cazul, dacă ar fi fost siliţi la una ca aşta, despăgubiri grele din partea Statului sau Comunei, aşa că starea aceasta continuă, iar Statul... încasa veniturile de pe închirierile la arendaşi, în dauna Comunei.

După necontenite stăruinţi şi numai după sprijinul dat în special de Ministrul Mihail Kogălniceanu, regularea drepturilor Iaşului începe a căpăta un sfîrşit mai favorabil.

S'a presentat atunci în sprijinul deputaţilor comunei Iaşi şi planul Imaşului, dresat la 1824, de un geometru Vasile Popovici,—care însă se dovedi că este greşit, căci stabilea întinderea păşunelor numai la vre-o *mie de fălci*, pe cînd în realitate, după hrisovul lui Moruzî-Vodă, era de *cîteva mii de fălci*.

Asupra chipului cum s'a tratat această chestie, în acel timp, găsim o relaţie interesantă în foaia locală *Deşteptarea*, din 27 April 1869, pe care credem de interes a o reda în următoarele rînduri:

„Intr'un Nr. precedent al foaiei noastre, scrie numitul ziar, publicînd hrisovul din 1779, după care comunei Iaşi i se cuvin mai multe fălci de păşune ce i s'a fost răpit de călugării foastelor mînăstiri închinate, am comunicat lectorilor noştri îmbucurătoarea ştire, că Măria Sa Domnitorul a bine-voit a regula ca să se precurme diferendul dintre Comună şi Guvern, care a succedat călugărilor, restituindu-se Comunei pămîntul usurpat.

Pentru ca lectorii noştri să poată fi în cunoştinţă de causă, ne facem datoria de a le comunica şi cele s'a mai petrecut în urmă, după şirul cum ele s'a petrecut.

Intr'o şedinţă din luna curentă, supuindu-se Consiliului Comunal adresa Ministerului de Finanţe, însoţită de procesul-verbal al Consiliului de Miniştri, aprobat de Măria Sa Domnitorul, prin care se recunoaşte dreptul Comunei de a i se restitui pămîntul usurpat şi prin care se adaugă că, pe de o parte să se supue Corpurilor Legiultoare un proiect de lege, iar pe de alta să se pue semnele despărţitoare acelui pămînt de cătră o Comisiune compusă din Ministrul ce însoţi pe Măria Sa la Iaşi (Dl. Mi-

www.dacoromanica.ro

nistru Cogălniceanu), asistat de Avocatul public de pe lângă Tribunalul de Iaşi (D-l Tufescu), şi de către D-l Primar al Comunei Iaşi, minoritatea Consiliului la această ocasiune între altele a propus ca această lucrare, fiind o lucrare pentru care se cer cunoştinţi speciale, pe care d-l Primar nu le posedă; apoi pentru a nu se prileji ca din această lipsă de cunoştinţe să se întîmple Comunei vre-o perdere, mai ales că documentele ne fixând anume semne de hotară, precum movile (tumuli) şi altele, se poate da loc la multe restălmăciri, d-l Primar să primească a fi asistat şi ajutat sau de către unul sau doi din Consilierii comunali, care se înţeleg în lucrări de delimitare, sau de către unul sau doi cetăţeni, care să aibă asemenea cunoştinţă, şi aceasta cu atât mai mult cu cât şi însuşi d-l Ministru de interne, a căruia cunoştinţi în privirea aceasta nu i le poate contesta nimene, a găsit de nevoe a fi asistat de Avocatul public, fără a se crede prin aceasta înjosit; însă fiind-că cazul de faţă era regulat de guvern, care trecînd alăturea cu dreptul consiliului de a delibera şi a regula casurile care interesează pe comună, a fost zis ca comuna să fie reprezentată de d-l Primar, şi fiind că o asemenea regulare pentru o parte din Consiliu ţine loc de ucas, care nu admite, nu modificare, dar nici chiar discuţiune, apoi a respins propunerea minorităţei şi a rămas ca dl. Primar să facă operaţiunea delimitării numai singur, adică să facă act de presenţă în causă, rămâind ca însuşi causa să fie regulată de partea adversară.

Înţelegem ca membrii consiliului se meargă după plecările lor naturale şi să deie cea mai oarbă supunere ordinilor guvernului în ceea ce priveşte interesele d-lor particulare; nu înţelegem însă ca supunerea oarbă să o introducă şi în interes le comunei, şi prin aceasta să nimicească atât autonomia legală a comunei, cât şi interesele ei de tot felul, din care poate să i se aducă perderi ne calculabile, precum este în cazul de faţă, în care de la o singură rea interpretare a unui punct, sau de la o singură încruntare din ochi a Ministrului către agentul său, Primarul, poate să facă pe comună a perde mai multe sute şi chiar mii de fălci din proprietatea sa.

După aceasta s'a ivit o altă chestiune, provocată de dl. Ministru de interne. Dl. Ministru cerând ca consiliul să fie convocat pentru a'i face oare-care comunicaţiuni orale în privirea restituirei pământului usurpat, consiliul s'a şi întrunit Vineri la 18 ale curentei, la o oară după amiază, şi dându-se cuvîntul d-lui Ministru, domnia sa a arătat că d-lui ca delegat al guvernului voeşte a face reservile d-sale în privirea aceasta, şi pe care le-a şi resumat în următoarele două puncturi şi anume:

1) Ca comuna primind îndărăpt pământul ce i se restitue de guvern, să respecte posesiunile dobândite de către mai mulţi cetăţeni de la călugării greci, sub titlu de bezmanari, de embaticari şi altele.

2) De asemenea să respecte posesiunea foştilor clăcaşi, pe care statul i-au împroprietărit pe o parte din pământurile ce acum trec în stăpânirea comunei.

Asupra acestor reserve luând cuvântul unul dintre membrii din minoritatea consiliului, au replicat că rezervele puse de dl. Ministru din toate punctele de vedere fiind foarte drepte, el crede că consiliul se va asocia cu dînsul pentru a le admite; însă tot-odată crede de datoria sa de a propune şi el oareşi care reserve, pentru care roagă atât pe dl. Ministru de a nu se opune la primirea lor şi pe consiliu de a le sprijini; şi după ce au explicat mai întâi că prin restituirea ce se face, nu se face un dar comunei, ci numai un act de dreptate, restituindu-se, fără judecată cu guvernul, pământul ce i s'a fost usurpat de călugării greci, apoi a resumat în următoarele puncte rezervele sale:

1) Ca la aplicarea pe faţa pământului a semnelor despărţitoare, putându-se ivi ne înţelegeri, din causa că prin documente nu sunt fixate anume puncte, prin care să se facă într'un mod ne îndoelnic delimitarea pământului cuvenit comunei, apoi pentru a

www.dacoromanica.ro

nu se ocasiona comunei vr'o perdere, delimitarea să se facă cu reservă: ca la caz cînd comuna ar găsi ca la oare care laturi ale proprietăței sale, trebue să se întindă mai mult și guvernul s'ar opune la aceasta, susținând contrarul, atuncea să rămână ca cazul de neînțelegere să se resolve pe calea legală.

Asupra acestui punct, după oare care explicațiuni, dl. Ministru a admis ca la asemenea caz diferendul dintre comună și guvern să se rezolve de Corpurile legiuitoare, de o dată cu chestiunea restituirei pămîntului cuvenit comunei.

2) Ca pentru pămîntul ce s'ar fi dat clacașilor împroprietăriți, comuna să fie despăgubită în bani.

După oareși care explicațiuni, întru aceasta, dl. Ministru a propus că va supune cazul Corpului legiuitor și speră că va dobândi ca să se deie comunei alt pămînt în deopotrivă întindere cu acel dat clacașilor.

3) Ca pentru pămîntul ce ar fi ocupat Compania căilor ferate, din pămîntul ce este a se restitui comunei, sau compania sau guvernul să fie obligat a despăgubi pe comună.

Asupra acestui caz dl. Ministru a propus că comuna n'ar ave drept de a cere despăgubire, pe temei că Compania ar fi *intrat în stăpânire pe când încă comuna nu era proprietara acestui pământ. (!)*

După părerea noastră credem că dl. Ministru nu are dreptate, pentru că nu este exact că compania se găsea intrată în stăpânire într'un mod formal, pentru că se poate zice că ea posedă de la guvern, care după concesiune trebuia a-i da gratis pămînturile pe proprietățile sale, dar chiar de s'ar și găsi intrată în stăpânire formal, totuși comuna nu perde dreptul său de a fi despăgubită, dacă nu de către companie, dar de către guvern, care a cedat un pămînt ce nu era al său.

4) Și în fine că guvernul trebuie a îndestula pe comună cu venitul pămîntului, dacă nu de la data usurpărei lui din stăpânirea comunei, dar cel puțin de la 1863, de cînd adică guvernul s'a substituit Călugărilor greci și a tras veniturile, căci și după legi și după principiul de echitate, usurpătorul sau stăpânitorul cu rea credință trebue a întoarce lucrul cu foloasele lui.

Asupra acestui caz, deși dl. Ministru s'a părut a nu contesta dreptul comunei, care este foarte evident, însă a propus a invita pe consiliu de a nu se uni cu această propunere, sub pretext că prin suscitarea ei s'ar putea îngreuea resolvirea chestiunei pentru restituirea pămîntului cuvenit comunei.

După aceasta dl. Ministru, știind că este foarte bine representat în consiliu și că nu va întîmpina greutăți, s'a retras; și în adevăr că majoritatea consiliului a primit vorbele d-lui Ministru tot ast-fel precum au primit și evreii pe acele ale lui Moisi, cînd s'a coborât din muntele Sinai, și ast-fel în Vinerea Paștilor, drepturile comunei s'au răstignit, chiar de către acei pe care ea i-a ales de a le apăra,—și pentru ce? pentru ca nu cumva guvernul nemulțumit, să'și întoarcă fața de la cei ce așteaptă și dobândesc de la el multă și mare milă.

Dar sperăm că precum Crist, care s'a răstignit tot în aceiași zi, a reinviat a treia zi, tot ast-fel și drepturile comunei vor învia și restignitorii lor (a drepturilor) vor ajunge ceea ce a ajuns răstignitorii lui Crist.

In numerele viitoare vom comunica lectorilor noștri resultatul delimitărei, care s'a făcut de dl. Ministru, se înțelege în modul precum nu a înțeles'o d-sa, și care resultat nu s'a prezentat încă Consiliului de către dl. Primar, care a servit de secretar al d-lui ministru. — Atuncea numai vom putea ști cu ce s'a ales comuna din miile sale de fălci de pămînt."

www.dacoromanica.ro

Primăria Iaşului şi Ministrul Kogălniceanu, puţin timp după aceea fac constatările necesare la faţa locului, după prealabile cercetări, şi ajung la o înţălegere comună pentru fixarea dreptului leşenilor asupra moşiei imaşului, de jur-împrejurul oraşului; aşa că, la *20 Mai 1869*, se încheie actul principal de fixarea hotarelor pământului ce urma să'l restituie Statul Comunei.

Cuprinsul acestui act avîndu'şi importanţa sa deosebită în această afacere, în reproduc aice:

Proces Verbal pentru delimitarea imaşului.

Anul una mie opt sute şase zeci şi nouă, luna Mai în două zeci zile; Comisiunea instituită prin jurnalul Consiliului de Miniştri, din 29 Martie anul curent, pentru alegerea terenului, numit Imaş al Urbei Iaşi, după hrisovul din anul 1779 a Domnului Constantin Dimitrie Moruz, procedînd la această operaţie, a constatat pe faţa pământului hotarele prescrise de citatul hrisov, înfiinţînd şi movile despărţitoare, în modul precum se arată mai jos, asemene şi pe planul ridicat tot acum.

Lucrarea a început de la Movila Sarandei, pe moşia Socola, ce este în capul Tîrguşorului, în apropiere de bariera Socola şi s'a mers înainte pe şoseaua Socolei pe şes, spre răsărit, unde la împlinirea a 200 stînjeni, s'a făcut movila între cărămidării; de acolo iarăşi înainte printre săpăturile de cărămidării, şi la împlinirea de 200 stînjeni s'a ridicat iarăşi movilă; de acolo s'a mers linia dreaptă până în dreptul podului numit a lui Bîtcă, până unde găsindu-se 170 stînjeni, s'a făcut de aseminea movilă lîngă gardul viei d-lui Alecu Ghica. Din ace t punct trecîndu se peste drumul ce merge la moşia Tomeşti, la împlinirea de 86 stînjini s'a ridicat iarăşi movilă, şi de acolo tot înainte pe la şesul Bahluiului, pe moşia Şepte-Oameni, linie dreaptă, până în scursurile pîrăilor ce dau în gîrla numită Şerpoaica, ce este între hotarul moşiei Cosmoae şi Vlădiceni, până unde s'au împlinit 600 stînjini, ridicîndu-se pe această distanţă trei movile, la fiecare departare de 200 stînjeni. De acolo s'a mers tot pe această gîrlă cotit precum merge ea, până la podul numit a lui Durduc, până unde s'a găsit 1076 stînjeni; de aice s'au luat direcţie pe la capul podului din jos, peste şoseaua Ţuţorei de pe moşia Tomeşti, şi s'a mers tot pe gîrla Şerpoaica, partea despre amiază de alături cu şoseaoa (făcînd gîrla cot în gura Tomeştilor) până la podul de pe moşia Holboca, unde această gîrlă dă în Bahluiu, şi până unde s'a găsit 1110 stînjeni, rîdicînduse o singură movilă la capul acelui pod în partea despre Tomeşti. De acolo s'a luat direcţia spre miază-noapte şi s'a mers tot pe malul Bahluiului în sus partea despre apus, în megieşie cu Holboca, până la împlinirea de 670 stînjeni, de unde trecîndu-se Bahluiul în curmeziş, s'a mers pe malul gîrlei morei Dancului în sus, partea despre apus în megieşie tot cu Holboca, (fiind această gîrlă hotar despărţitor Moşiei Moara-Dancului de moşia Holboca), până în dreptul ezeturei unde au fost moara şi până unde s'a găsit 420 stînjeni, rîdicîndu-se acolo şi movilă în colţul hotarelor acestor moşii. De aice s'a ţinut direcţie spre nord şi s'a mers în sus tot pe pe hotarul dispărţitor moşiei Moara-Dancului de Holboca, până în şleahul ce merge la moşia Cristeşti, până unde s'a găsit 435 stînjeni, făcîndu-se acolo şi movilă în margina şleahului între hotară; iar de aice s'a luat direcţia spre miază-noapte şi s'a mers tot înainte linie dreaptă până în capul unei văiugi de drum părăsit ce este la aria numită a Dancului, până unde s'a găsit 515 stînjeni, rîdicîndu-se în această distanţă şi trei movile, din care două la cîte 200 stînjeni şi cea din urmă la 115 stînjeni; de acolo apoi s'a mers la vale pe văiugă până la pîrău, ce este în coada iazului numit a Chiriţei, până unde s'a găsit 200 stînjeni şi s'a rîdicat şi movilă; (acest iaz de şi se află pe moşia Şepte-oameni, însă se stăpîneşte de moşia Holboca); de acolo s'a mers tot înainte spre miază-noapte pe moşia Şepte-oameni, peste botu piscu-

www.dacoromanica.ro

lui, pe podiş şi pe coasta văei până în părăul ce vine prin valea Şepte-oameni, până unde s'a găsit 1000 stînjeni, rîdicîndu-se şi pe această distanţă, la fiecare 200 stînjeni, cite o movilă.

Din acest punct s'a mers în sus pe matca părăului şi pe coasta dealului Şepte-Oameni, partea despre apus şi tot înainte până sub aripa dealului, până unde s'a găsit 400 stînjeni şi s'a rîdicat şi două movili; iar de aice s'a mers cam trăgănat peste deal pe la un vechiu mazlîc de apă pe podiş şi pe coasta văei Şepte-Oameni şi peste un pisc de deal şi iarăşi pe podiş, până în drumul ce este şi hotar despărţitor moşiei Şepte-Oameni de moşia Aroneanu, pînă unde s'a găsit 302 stînjeni, şi s'a făcut şi două movile pe această distanţă, din care una la împlinirea de 200 stînjeni şi cea din urmă la 102 stînjeni, în deal-în marginea drumului despre nord, unde se face şi colţ despărţitor hotarelor moşiei Şepte-Oameni de moşia Aroneanu.

De acolo apoi s'a mers spre apus pe un podiş de pe moşia Aroneanu, la vale prin ponoare pînă în capul iezeturei iazului Aroneanu, ce vine despre cişmeaua de la Şorogari, până unde s'a găsit 957 stînjeni, rădicîndu-se şi pe această distanţă cinci movile, din care patru la fie-care depărtare de 200 stînjeni, iar una la împlinirea de 157 stînjeni. Din această iezătură s'a luat direcţie spre miază-noapte şi s'a mers tot pe malul iazului pe valea Vacotei, partea despre apus pînă la coada iazului Aroneanu, unde-şi dă cap m şia Aroneanu cu Şorogari, până unde s'a găsit 1845 stînjeni, rădicîndu-se acolo o singură movilă; de aice apoi iarăşi s'a mers spre apus pe şes şi peste drumul mergător la Sculeni la deal, până unde s'a găsit 220 stînjeni, ridicînduse movilă în muchea dealului Şorogarilor, iar de acolo s'a mers pe coama acelui deal, trecînd peste un drum ce merge prin fundul viilor de la Şorogari, până unde s'a găsit 227 stînjeni şi s'a făcut movilă în marginea drumului despre ţarina Cărligului, şi tot înainte până'n distanţa de 46 stînjeni, unde de asemenea s'a făcut movilă într'un dîmb, unde prăvale drumul spre Rădiul-Mitropoliei.

De acolo s'a mers iarăşi tot înainte prin vale şi la deal până în colţul Săciului viei Bărbierului, unde se sfîrşesc viile de la Şorogari şi pînă unde s'a găsit 183 stînjeni, rădicîndu-se movilă deasupra Rădiului-Mitropoliei, între drumurile mergătoare unul pe dindosul viilor Şorogarilor şi altul la Cărlig. Din acest punct s'a luat apoi direcţie la vale tot spre apus pe moşia Cărlig, prin tufăriş şi înainte peste părîul Cărligului, în coasta dealului şi drept la deal, până în muchea dealului ce vine deasupra lazului Cărligului, până unde s'a găsit 505 stînjeni, rădicîndu-se pe această distanţă şi trei movile, din care două la fie-care depărtare de 200 stînjeni şi una la împlinirea de 105 stînjeni; iar de acolo s'au mers la vale prin ponoare trecîndu-se prin coada iazului Cărligului, până unde s'a împlinit 200 stînjeni, rădicîndu-se şi movilă în apropiere de malul lazului; şi tot înainte peste un pisc, prin o văiugă şi pe coasta dealului numit Imaşul-poştei, până la împlinirea de 200 stînjeni, unde de aseminea s'a rîdicat movilă, şi de acolo iarăşi tot înainte pe coastă cam la deal pînă'n muche, pînă unde s'a găsit 107 stînjeni şi s'a făcut movilă în apropiere de colţul şanţului pepinierei de pe Cîrlig; de aice apoi s'a mers prin valea numită Imaşul-poştei şi la deal prin tufăriş şi înainte prin pădure, pînă la împlinirea de 200 stînjeni, unde s'a făcut movilă în margina unei poeniţi; şi de acolo iarăşi înainte tot prin pădure până ce s'a împlinit 206 stînjeni, unde de asemenea s'a făcut movila în marginea şleahului de la Breazu, şi tot linia dreaptă peste şleah şi la vale pe şanţ şi prin un radiac numit a Scorţascăi, peste un mic pisc pînă în muchea dealului despre satul Munteni din Copou, pînă unde s'a găsit 289 stînjeni şi s'a rîdicat şi movilă.

De aice apoi s'a mers tot linie dreaptă la vale pînă la împlinirea de 200 stînjeni, unde s'a făcut iarăşi movilă; şi apoi s'a trecut peste părîul Breazului şi peste părăul

www.dacoromanica.ro

ce vine prin satul Rediului-Tatar, şi la împlinirea de 200 stînjeni s'a rîdicat de asemenea movilă în coasta dealului, în apropiere de o fîntînă; de acolo apoi s'a mers tot la deal pînă'n hotarul moşiei Miroslava lui Beldiman, unde lîngă hotar sub un dîmb, în apropiere de satul numit Capul-Rediului, s'a rîdicat movilă, pînă unde s'a găsit 160 stînjeni; iar de aici s'a luat direcţia spre amiază-zi, alături cu hotarul despărţitor moşiei Miroslava de Rediul-lui-Tatar, pănă la împlinirea de 292, stînjeni unde s'a făcut movilă; şi de acolo s'a mers tot înainte pănă la împlinirea de 107 stînjeni, unde s'a rîdicat de asemenea movilă; şi de acolo tot înainte pe drum ce este hotar despărţitor Miroslavei de Rediul-lui-Tatar, pănă la împlinirea de 166 stînjeni, unde s'a ridicat movilă. De aici s'a mers iarăş înainte şi la împlinirea de 203 stînjeni s'a făcut iarăşi movilă; din acest punct s'a mers tot înainte pe linia acelui hotar pănă la capul şanţului lui Beldiman, pănă unde s'a împlinit 735 stînjeni, făcîndu-se şi movilă. De acolo s'a luat direcţie tot pe şanţ pănă de-asupra şoselei ce vine de la Podul-Iloaei la Iaşi, pănă unde s'a împlinit 245 stînjeni, unde s'a făcut şi movilă; de acolo apoi s'a mers tot linie dreaptă peste şose şi pe şesul Bahluiului, pe şanţul ce este hotar Miroslavei şi trecîndu-se peste B hluiu s'a găsit în mal o piatră hotar, pănă unde împlinindu-se 640 stînjini s'a făcut movilă; din această piatră s'a mers prin valea numită a lui Stefan-Vodă şi la deal tot pe hotarul despărţitor moşiei Miroslava lui Beldiman de Miroslava-Gălăţii, pănă'n deal la crîşma numită Năsipariu, ce este în apropiere de satul Balciu, pănă unde s'a aflat 787 stînjeni, unde s'a făcut movila în colţul şanţului viei d-lui Costachi Negruţi; şi de acolo s'a mers tot înainte pe lîngă şanţul numitei vii şi prin fundul viei d-lui Ioan Botez pănă'n capul şanţului viei d-lui Negruţi, care este şi fund viei d-lui Ioan Botez, unde s'a găsit şi o piatră colţ hotarului Miroslava lui Beldiman, de Miroslava Gălăţii, pănă unde s'a împlinit 232 stînjeni. De acolo s'a luat direcţia spre apus şi s'au mers prin via d-lui Ioan Botez, parte ce o are pe moşia Miroslava lui Beldiman, pînă la o piatră ce s'au găsit în apropiere de casa d-lui Botez, care este fund moşiei lui Beldiman de moşia Luca-Cetăţuei, a Statului, pănă la care s'au aflat 156 stînjeni; de aice s'a mers înainte la vale peste un drumuşor ce merge printre vii şi prin via d-lui C. Ciuricariu pănă la un uluc lîngă pîrăul Valea-adîncă, care este hotar colţ Moşiei Miroslava lui Beldiman, pănă unde s'a împlinit 75 stînjeni şi unde s'a făcut şi o movilă în apropiere de pîrăul Valea-adîncă. De acolo s'au luat direcţie spre miază-zi şi s'a mers pe pîrăul Valea-adîncă şi în gios precum merge pîrăul pănă la un pod de piatră ce este pe acest pîrău, în şleahul mergător la Borde, pănă unde s'a împlinit 1220 stînjeni, unde s'a făcut şi movila la Capra-podului în partea despre Ezereni.

De acolo tot pe pîrău la vale prin mijlocul unui ezuţ şi peste pîrăul Nicolina, unde pe malul pîrăului s'a făcut movilă în împlinirea de 330 stînjeni, de aici luîndu-se direcţie în susul pîrăului Nicolinei, la împlinirea de 32 stînjeni s'a făcut iarăşi movilă tot pe malul Nicolinei; din acest punct s'a luat direcţie spre răsărit şi s'a mers pe din jos de o ezătură veche a iazului Domnesc, şi la deal pănă la o piatră ce este hotar despărţllor moşiei Hlincea de moşia Lunca-Cetăţuei, pînă la care s'au găsit 245 stînjeni; şi de acolo s'a mers tot înainte la deal pănă'n muchea dealului Cetăţuei, unde se face colţ şi pănă unde s'a găsit 109 stînjeni, făcîndu-se şi movilă; iar de acolo s'a mers tot pe muchea dealului spre biserica Cetăţuei, trecînd prin ponoare pe sub zidul Cetăţuei, pănă'n capul piscului despre oraşul Iaşi, pănă unde s'a împlinit 860 stînjeni şi s'a făcut şi movilă; de acolo s'a luat direcţia spre răsărit şi mergînd cam trăgănat pe coasta Dealului Cetăţuei prin ponoare pănă la împlinirea de 200 stînjeni, unde s'a făcut movilă; de acolo s'a mers înainte peste un grindeiu de deal şi la vale pănă'n dreptul crîşmei numită Manta-Roşie, pănă unde s'a împlinit 210 stînjeni făcîndu-se movilă; de aici s'a luat direcţie spre miază-noapte şi s'a mers împrejurul locului caselor d-lui Iorgu

www.dacoromanica.ro

Suţu (numit din vechiu locul Sturzei), până la poarta casei d-lui Suţu ce ese la şose, până unde s'a aflat 374 stînjeni, făcîndu-se movilă; şi din acest punct s'a întors măsura spre răsărit mergînd pe şes până la movila Sarandei, de unde întâiu s'a început delimitarea şi până unde s'a împlinit 205 stînjeni.

In modul de mai sus constatîndu-se hotarele terenului numit Imaş al Urbei Iaşi, după hrisovul din 1779, s'a dresat actul de faţă, precum şi un plan de semnele încunjurătoare acestui teren, de către comisiunea respectivă, compusă de dl. Ministru de Interne Mihail Cogălniceanu, Primarul Urbei Iaşi Iancu Antoniadi, Avocatul public Grigore Tufescu şi Inginerul hotarnic Costachi Popovici, anexîndu-se la aceasta şi declaraţiunea d-lui Primar al Urbei Iaşi relativă la retragarea acţiunei intentată de Comună, pentru terenul reclamat.»

In urma acestor lucrări de delimitare, şi după aprobarea obţinută atît dela Consiliul de Miniştri din Bucureşti, cît şi dela Corpurile Legiuitoare, ce fuseseră sesizate de această afacere, după o zabavă de aproape doi ani, la 20 April 1871, se publică *Legea prin care se cedează oraşului Iaşi moşia Imaşului*, lege care, într'un singur articol, conţine următoarele dispoziţii:

Legea prin care Statul cedează Imaşul Comunei Iaşi.

Art. I. Pentru stângerea pretenţiilor iscate între Stat şi Comuna Iaşi, în privinţa locurilor de imaş, reclamate de zisa comună, se cedează acelei comuni tot locul delimitat în Aprilie 1869, în marginea perimetrului descris în planul şi procesul-verbal încheiat în 20 Mai 1869, de Comisiunea însărcinată cu această lucrare, şi care se alătură, cu obligaţiune însă din partea Comunei ca să respecte locurile ce s'au dat locuitorilor după legea rurală, asemenea şi embaticurile ce s'au concedat legiuit în vremuri la diferite persoane şi o parte de pădure ce se află pe acel imaş să rămâie a Statului, spre a o tăia.

Prin această lege Comuna Iaşi intră din nou în posesia de fapt a vechiului ei imaş, care este pus imediat la dispoziţia cetăţenilor săi; în ceea ce priveşte însă venitul acestor pământuri, de care s'a fost folosit Statul, atâta timp cât le-a deţinut fără drept,— după mai multă stăruinţă şi negoţieri între Primărie şi Stat, abia la 29 Martie 1875 se promulgă o nouă lege, prin care se statuează următoarele:

Transacţiunea între Administraţia Domeniilor şi Comuna Iaşi pentru venitul Imaşului.

Art. I. Comuna renunţă la venitul ce i se cuvine de pe moşiile restituite dela epoca promulgărei legei (25 Mai 1871) pînă la 23 April 1872; Comuna renunţă asemenea şi la dobînda acestor venituri tot de la 25 Mai 1871 pînă la 23 Aprilie 1874.

Art. II. Statul se obligă a plăti drept despăgubire pentru venitul moşiilor din Imaş pe 2 ani, adică: de la 23 April 1872 pînă la 23 April 1874, cîte patru-zeci şi şepte de mii lei pe fie-care an, în total pe amîndoi ani nouă-zeci şi patru mii lei.

Această sumă se va achita de Stat îndată după promulgarea legei aprobătoare transacţiunei presente.

Art. III. Pentru venitul moşiilor arătate mai sus, pe timp de la 23 April 1874 şi pînă la 23 April 1876, cînd espiră mai toate contractele de arendare, Statul se obligă a plăti Comunei cîte 47,000 lei pe an, în patru termene, astfel, după cum se arată în contractele de arendare, iar de la 23 April 1876, pînă la 23 April 1878, pînă cînd mai rămîne lucrător contractul de arendare al moşiei Rediu-lui-Tatar şi Copoul, Statul pentru venitul părţilor ce se cuvine Comunei din Copou şi Rediu va plăti 5,000 lei pe fie care an, tot în patru cîştiuri.

www.dacoromanica.ro

Art. IV. Comuna Iaşi va intra de la 23 April 1876 în posesiúnea de fapt a tuturor moşiilor, pentru al căror venit s'a făcut această transacţiune.

Este bine înţeles însă, că Comuna Iaşi nu'şi va putea arenda partea sa ce i se cuvine din moşia Rediu-lui-Tatar şi Copoul, de cît la 23 April 1878, epoca espirărei contractului de arendare.

Alte ciocniri de interese între Comuna Iaşi şi locuitorii săi.

Când Primăria Iaşului recăpătă dreptul său de administrare a imaşului crăşenilor, ea căută a deosebi locul de care efectiv era nevoie pentru păşunatul unui număr de vite cunoscut şi statornicit prin experienţa anilor precedenţi că posedau locuitorii, de locurile ce puteau servi pentru alte uzuri de natură agricolă sau gospodărie şi cari puteau fi arendate unor locuitori ce se ocupau cu agricultura, şi aceasta în vederea mai cu samă de a trage şi Comuna oarecare profit prin arendare, cât şi din anumite taxe pe păşunat, ce după chibzuelile Administraţiei comunale se statorniciră, pentru cei ce aveau un număr de vite mai însemnat, întocmindu-se în acest scop şi un Regulament provizor.

Aceste dispoziţii comunale însă atraseră imediat proteste din partea mai multor locuitori leşeni, cari nu înţelegeau să plătească nici un fel de taxe sau contribuţii, pentru imaşul ce ei credeau că trebuie să'l aibă absolut gratuit. Aşa vedem cum în cursul lunei Mai 1876, un număr de locuitori din Tataraşi, Moara-de-Vânt, Podul-Albineţ, Ciurchi, Târguşorul Socolei şi Mahalaua Frumoasa, — un alt număr din Târguşorul Nicolinei, dela Podul-Ipsilant etc., protestează şi la Primărie şi la Minister, ba chiar şi direct către Domnitor, în potriva taxelor ce se impuse de comună celor cé aveau mai mult de trei capete de vite mari, sau zece mici. In acelaş timp, protestul locuitorilor dinspre şesul Bahluiului se mai îndrepta şi împotriva învoirei ce s'a fost dat unor evrei ce aveau stâne de oi, pe cari le în roduceau la păscut pe această parte a imaşului, făcând prin aceasta improprie păşunarea vitelor mari ale locuitorilor, căci, zic aceştia în jalbele lor, „intenţia donaţiei (?) imaşului a fost numai pentru vitele locuitorilor de pe lângă el, ce le ţin numai pentru gospodăria lor, iar nu de profesiune, căci, cei cari ţin vite pentru a specula laptele lor, şi *mai ales evreii, n'au drepturi a păşuna pe acest imaş*, deoarece profesioniştii pot agonisi nutreţul vitelor sau a oilor lor prin bani, iar nu ca acei ce au vitele numai pentru trebuinţa caselor lor".

Consiliul Comunal, faţă cu aceste protestări, după desbaterile urmate, în şedinţa de la 3 Mai 1876 ia hotărârea că „locuitorii *creştini numai* vor beneficia gratuit de imaşul comunal, pentru trei vite mari şi în analogie cîrlani, iar pentru numărul vitelor ce vor avea mai mult peste acel indicat mai sus, vor plăti conform Regulamentului".

La 5 Septembre acelaş an un mare număr de evrei se adresează Ministerului de Interne la Bucureşti, protestând în contra dispoziţiei Primăriei de a li se percepe câte 6 lei de fiecare vită mare, ce aveau la păscut pe imaşul Comunei, susţinând că „în puterea hrisoavelor Domneşti din 1779 şi 1816 părinţii noştri (?) şi chiar toţi israeliţii ce sunt în Iaşi, din suburbiile Păcurari, Nicolina şi Mahalaua Frumoasei, n'au plătit nici un ban pentru păşunarea vitelor pe imaşul târgului din jurul oraşului."

Ministerul recomandă această petiţie a evreilor Primăriei, care, în puterea Regulamentului ce făcuse, respinge cererea.

Mai târziu, la 18 lunie 1879, Comuna pune în aplicare un nou Regulament, investit cú formele prevăzute de legea comunală, adică cu aprobarea cuvenită a Ministerului de Interne, prin care statuiază într'un mod precis chipul folosinţei păşunilor din jurul oraşului şi taxele ce proprietarii de vite trebuiau să plătească Comunei.

Textul acestui Regulament conţine următoarele dispoziţii:

www.dacoromanica.ro

Regulamentul Imaşului din jurul Urbei Iaşi.

Art. 1. Din moşia venită in propietatea Comunei prin hrisovul Domului C. D. Moruz, din 1779, şi prin legea din 20 Aprilie 1871, şi din care parte este supusă arendărei, se pune la dispoziţiunea cetăţenilor, pentru păşunarea vitelor lor, o întindere numai de 1767 fălci şi 60 prăjini, anume delimitate prin hotărnicia Inginerului comunei din 7 August 1875.

Art. 2. Toate vitele locuitorilor urbei Iaşi (afară de mascuri), sunt admise a păşuna pe toată întinderea acestui imaş, în condiţiunile de mai jos.

Art. 3. Locuitorii romîni sau naturalizaţi, domiciliaţi în raza Iaşului, au dreptul a păşuna trei vite mari: boi, bivoli, vaci şi cai, fără plată; socotindu-se după uzul ţărei trei gonitori drept două vite mari şi doi mînzaţi drept una vită mare; iar pentru oi se va urma după osebita dispoziţiune, mai jos statornicită.

Art. 4. Toţi cei-l'alţi locuitori ai urbei, afară de cei arătaţi în articolul precedent, vor plăti de fiecare vită mare cîte 10 lei noi.

La aceeaşi plată vor fi supuşi şi locuitorii din art. precedent pentru toate vitele ce vor avea mai mult de trei, cari sunt scutite de plată.

Art. 5. Dacă la facerea tabloului de vitele ce urmează a se păşuna în cursul unei veri, s'ar descoperi că numărul lor este mai mare de cît acel ce ar putea să încapă la păşune, adecă socotindu-se trei vite mari la falce, atuncea se va refuza numărul de vite ce ar covîrşi, şi aceasta din vitele proprietarului ce ar avea mai multe la imaş.

Art. 6. Oile din turme şi stîni, sunt supuse la plata de 1 leu 50 bani capul de oae mare, socotindu-se doi cîrlani drept o oae şi şease oi drept o vită mare.

Art. 7. Locuitorii proprietari ai vitelor sunt obligaţi în comun, de fiecare cireadă, a'ş avea vacarii trebuitori pentru paza vitelor, pe comptul şi respunderea lor.

Art. 8. Timpul păşunărei vitelor la imaş se fixează de la 1 Aprilie şt pînă la 1 Noembrie a fiecărui an.

Art. 9. Recunoaşterea vitelor în drept de a trece la păşunarea imaşului, cu, sau fără plată, şi după categorii, se va face în fie-care an de autoritatea comunală, începînd de la 1 Mart, ear locuitorii proprietari de vite vor fi înştiinţaţi despre aceasta prin placarde afişate cel mai tîrziu la începutul lunei Februar.

Art. 10. Proprietarii de vite văzînd publicaţiunele de înscrierea vitelor, se vor adresa la Primărie cu declaraţie înscris de numărul vitelor ce voesc a da la păşune, şi tot atuncea achitînd preţurile fixate prin art. 4 şi 6 vor primi o recipisă *„à souche"* de la casierul comunal, arătătoare de suma răspunsă, vitele scutite şi de cele de plată, cum şi numele proprietarului vitelor. Cu acea recipisă presentîndu-se la păzitorul hotarelor imaşului, acesta va învoi primirea vitelor la imaş.

Art. 11. Acel care dintre locuitorii prevăzuţi la art. 3, ar frauda comuna prin faptul de a se intitula proprietar al vitelor străine, spre a le scuti de plata imaşului, descoperindu-se, pentru prima oară va fi dat judecăţei ca contra-venitoriu acestui regulament şi condemnat la maximum amendei, ear căzînd în recidivă, în cursul unui an, va fi supus pe lîngă penalitatea închisoarei şi la plata îndoită a imaşului şi pentru vitele scutite în acea vară.

Art. 12. Autoritatea comunală va face în cursul lunei Mart, în fie-care an prin agenţii săi, recensemîntul vitelor cetăţenilor din raza urbei, arătînd numele proprietarilor, naţionalitatea, despărţirea, strada şi no. casei.

Acest recensiment va servi autorităţei comunale pentru a controla exactitatea declaraţiunilor şi descoperirea fraudelor.

Art. 13. Primăria va avea păzitori călări pentru observarea hotarelelor imaşului

www.dacoromanica.ro

şi controlerea vitelor aduse la imaş, pentru a descoperi fraudele pe care imediat le va supune cunoştinţei autorităţei comunale, împreună cu vitele descoperite ca introduse prin fraudă, şi cu procesul-verbal de constatare a agenţilor poliţieneşti respectivi.

Art. 14. Aceşti păzitori vor fi numiţi de Primarile Comunei. Ei vor avea un salar determinat prin buget şi fără reţineri. Condiţiunile de admisibilitate sunt:

a). A fi romin, domiciliat în oraş şi supus contribuţiunei;

b). A avea o conduită bună, probată prin certificatul a cinci marturi romîni, propietari de case şi de vite în urbe, şi

c). A ave cunoştinţă de carte, cetind şi scriind bine.

Art. 15. Atribuţiunile acestor păzitori sunt:

a). A revedui hotarele imaşului pe fie-care săptămînă şi a raporta imediat autorităţei comunale ori-ce incălcări ar descoperi din partea veciniior.

b). A controla cel puţin odată pe lună vitele ce vor fi la imaş şi va raporta fraudele în timpul prevăzut de art. 13.

c). Va observa de aproape starea sănătăţei vitelor şi va refera grabnic Primăriei ori-ce caz de boală ar descoperi, spre a se aviza la măsurile higienice.

d). Va observa ca mascurii ce se vor găsi pe imaş să fie urmăriţi conform legei poliţiei rurale.

e). Va priveghea ca jazurile şi adăpătoarele vitelor să fie bine îngrijite şi va opr a nu se arunca necurăţenii în albia Bahluiului, unde se vor adapa vitele.

f). In timpul iernei vor observa ca imaşul să fie păzit de rîmători şi de ori-ce alte vite pînă la 1 Aprilie, şi

g). Ei vor fi la ordinul Primarului in tot ce priveşte serviciul.

Art. 16. Stînele de oi vor fi aşezate în locuri anume alese de păzitori, în înţelegere eu principalii locuitori proprietari de vite, pentru a nu păşuna cu vitele cele mari.

Art. 17 Toţi străinii ce vor intra în oraş cu miei sau alte vite spre tăere, au voie a păşuna vitele lor fără plată, dar nu mai mult de trei zile şi numai pe imaşul pe dinăuntrul şanţului.

După acest termen vor achita la casa comunală cîte 25 de bani de vită mare şi pentru cele mici în proporţiunea stabilită mai sus.

Art. 18. Vitele aduse spre vînzare în iarmaroacele din jurul urbei, nu sunt libere a păşuna pe imaşul comunei; contra-venitorii vor plăti la casa comunală 50 bani de vită mare şi în proporţiune pentru cele mici.

Art. 19. Fiind că timpul este înaintat şi vitele sunt date deja la imaş, taxele pentru anul acesta se vor percepe tot după regulamentul vechiu; ear cele-alte dispoziţiuni ale regulamentului de faţă se vor aplica în totul de la promulgarea lui, întrucit vor fi aplicabile.

Art. 20. Toate dispoziţiuni'e anterioare relative la păşunatul vitelor sunt şi rămîn abrogate, întru cît vor fi contrarie regulamentului de faţă.

Acest regulament s'a votat de Consiliul comunal al urbei Iaşi în şedinţa de la 9 Mai anul 1877, şi s'a aprobat de Ministerul de Interne, cu adresa No. 10125 din 20 Mai 1877.

Prin comunicatul No. 11635 din 1879, Ministrul de Interne aprobînd reducerea făcută de Consiliul comunal în şedinţa din 18 Noembrie 1878 a preţului păşunei vitelor pe imaşul oraşului, la cifre mai mici decît acele stato nicite prin regulamentul din anul 1877; s'a dispus următoarele: Preţul de 10 lei pentru păşunatul unei vite mari s'a redus la şease lei, şi în proporţiune la vitele mici; asemenea la oi din un leu 50 bani, pentru păşunatul unei oi, s'a redus la un leu, şi în proporţiune la cele mici.

www.dacoromanica.ro

Nici prin acest nou regulament însă nu s'au împăcat locuitorii romîni ce protestaseră în contra taxelor şi a dreptului de păşune dat Evreilor, nici Evreii ce cereau asemenea gratuitate a imaşului, şi în decursul anilor următori multe alte proteste şi petiţii s'au trimes Primăriei Ministeriilor, şi chiar însuşi Domnitorului, toate însă fără a schimba întrucîtva dispoziţiile luate de Primărie.

Pretenţiile Evreilor la gratuitatea uzului Imaşului comunal. Argumente pro şi contra.

Zeci de ani au durat aceste necontenite hărţueli, fiecare din părţi susţinînd ideia sa cu argumentele ce-i convenea, sau cred a că'l îndreptăţeşte a stărui întrînsa Aşa fiind în anul 1915 chiar, vedem readucîndu-se chestiunea în dezbaterea Consiliului Comunal, mai ales protestele evreilor, ce cer necontenit egalarea drepturilor lor cu acele ale rominilor băştinaşi, şi deci gratuitatea pentru evrei, în ce priveşte păşunarea vitelor lor.

Astfel, într'o şedinţă a Consiliului Comunal ieşan din Iulie 1915, luînduse în cercetare o nouă cerere a Evreilor, ce a fost trimisă Primăriei de către Ministeriul de Interne, care încă din anul precedent 1913 ceruse ca să iee măsuri pentru ca „toţi locuitorii din comună *fără osebire de naţionalitate* să aibă dreptul de a păşuna vitele lor fără plată,—aceasta în virtutea hrisoavelor Domnitorilor Moruz, Mavrocordat şi Calimach", —se produc discuţii largi. şi Primarul de atunci Dl. Gh. Gh. Mârzescu, făcu o largă expunere asupra drepturilor Comunei în chestia aceasta,—cu argumente care credem util a le reproduce, în punctele esenţiale :

„Nici Administraţia trecută de la 1913 zice Primarul Mârzescu, şi nici Administraţia actuală, nu se poate conforma opiniei Ministerului de Interne, pentru următoarele două motive :

1) Mai întîu pentru că nu numai o opiniune, dar chiar o deciziune a Ministerului de Interne, privind administraţia bunurilor comunale şi interesele comunei, nu poate avea un caracter obligatoriu, atunci cînd ea este dată independent şi împotriva opiniunei şi deciziunei organilor cari, după legea de organizare a comunelor urbane, au administraţia intereselor speciale ale comunei.

2) Pentru că în orice caz printr'o simplă adresă a Ministerului de Interne nu se poate abroga sau modifica dispoziţiile unui regulament comunal, votat de Consiliul Comunal şi aprobat de Ministerul de Interne, cu toate formele cerute de organizarea comunelor urbane, căci impunerea locuitorilor evrei la taxele pentru păşunat se face pe baza Regulamentului comunal votat de Consiliul comunal şi aprobat de Ministerul de Interne în Mai 1877. Administraţia comunală n'a comis nici un act arbitrar cînd a făcut această impunere, pentru că articolul 1 din acest regulament prevede că moşia Comunei, aratată prin hrisovul Domnului Moruzzi, se pune numai la dispoziţiunea cetăţenilor, iar articolele 2 şi 3 din acelaşi regulament arată şi mai categoric că numai locuitorii români sau naturalizaţi, domiciliaţi în raza oraşului, au dreptul de a păşuna trei vite mari fără plată. Toţi ceilalţi locuitori vor plăti de fiecare vită mare cîte 10 lei pe an.

Acest regulament fiind încă în vigoare, Administraţia comunală nu poate decît să-l aplice, după cum de fapt, în mod constant, fără nici o întrerupere, a fost aplicat de toate administraţiile comunale de la 1877 incoace.

Se poate ca înainte de Regulamentul de la 1877 locuitorii evrei, pe baza unor alcătuiri vechi, să fi fost scutiţi, în total sau în parte de plata păşunatului, dar faţă de regulamentul în vigoare, orice aşezare vechie cade, pentru că articolul final din regulament zice, că „toate dispoziţiunile anterioare relative la păşunatul vitelor sunt şi rămân

www.dacoromanica.ro

abrogate, întru cât vor fi contrarii regulamentului de faţă". Prin urmare în faţa acestei dispoziţiuni rămîn abrogate şi aşezările lui Moruz, Mavrocordat şi Calimach, pentru că alte aşezări privitoare la păşunat nici nu se cunosc.

La obiecţiunea dacă un regulament comunal are el puterea de a abroga aşezări vechi, cari aveau putere de lege, Primarul respunde că *da*, pentru că:

Regulamentul comunal de la 1877 a fost alcătuit pe baza legii comunale din August 1874, care dădea consiliului comunal prin art. 71 şi 191 următoarele trei drepturi:

a) Dreptul de a face regulamente.

b) Dreptul de a stabili condiţiunile în cari locuitorii se vor folosi de imaşurile comunei.

c) Dreptul de a impune extraordinar.

Prin urmare Consiliul comunal exercitând aceste trei drepturi recunoscute prin o lege putea, printr'un regulament, să creieze taxe de păşunat, cu toate că ele nu existau sub regimul aşezărilor vechi.

In fond reclamaţiunea locuitorilor evrei nu este întemeiată nici chiar faţă de vechile aşezări.

Nici hrisovul lui Moruz-Vodă, nici cel al lui Mavrocordat, nici dresele lui Calimach nu sunt acte de liberalitate, danie sau testament, pentru ca să se poată susţine că voinţa donatorului sau a testatorului urmează să fie respectată deasupra legilor şi regulamentelor.

Toate aceste acte recunosc clar că imaşurile comunei sunt constituite din vechi înaintea lor. Aceste hrisoave nu au nici caracterul unor hotărâri judecătoreşti intervenite în vreun litigiu dintre comună şi locuitori, pentru ca să poată fi vorba de drepturi câştigate faţă de comună, proprietara imaşului.

Din simpla cetire a acestor documente ori şi cine se va putea convinge uşor că pe de o parte este vorba de hotarâri intervenite în litigii dintre locuitori şi proprietarii vecini imaşurilor comunei, de stabilirea hotarelor imaşului faţă de proprietarii vecini, în urma încălcărilor lor, iar pe de altă parte de aşezări administrative pentru a se garanta locuitorilor liniştita folosinţă pe aceste imaşuri, în urma incidentelor dese ce se iscau între ei şi vechilii moşiilor învecinate.

Astfel fiind, cine ar putea susţine că aşezările vechi, administrative, că chiar hrisoavele având puterea de lege, nu pot să fie modificate prin o lege şi un regulament administrativ ulterior?

Ceea ce rezultă clar din aceste hrisoave este că imaşul este proprietatea comunii şi că prin urmare ea, comuna, în calitatea ei de proprietară, este în drept de a stabili condiţiunile în cari înţelege a da imaşul în folosinţa locuitorilor, şi Inalta Curte de Casaţie a avut prilejul, într'o chestiune ce interesa comuna Iveşti, să recunoască acest drept comunilor.

Apoi dacă hrisoavele domneşti ar asigura gratuitatea păşunatului locuitorilor evrei, cu atît mai mult ar asigura această gratuitate şi locuitorilor români, indiferent de numărul vitelor ce pasc".

In urma acestei expuneri, Consiliul comunal împărtăşind în totul vederile Primarului, l'a autorizat să răspundă Ministerului de interne, că înţelege să se conformeze strict regulamentului comunal.

Mai tîrziu, în şedinţa extraordinară a Consiliului comunal din 7 August acelaş an, 1915, Primarul Mărzescu arătînd că a însărcinat cu studiul reclamaţiilor Evreilor din Iaşi pe un eminent jurist, profesor universitar de drept roman, Ioan Peretz, acesta, după cercetarea tuturor actelor relative din dosarele Primăriei, cum şi a reclamaţiilor repetate

www.dacoromanica.ro

ale Evreilor, a făcut un amănunţit *Raport*, cătră Consiliul comunal, din punct de vedere istoric şi juridic al chestiunei.

Acest Raport, cu data de 4 August 1915, discutînd pe larg diferitele faze prin cari a trecut posesiunea Imaşului Ieşenilor, comentează mai multe acte vechi şi recente, şi ajunge în definitiv la următoarele concluziuni:

„1) Că imaşul nu a fost constituit de Vodă Moruzi în 1779, *ci este o moşie străveche a orăşenilor*;

2) Că asupra lui orăşenii au *un drept de proprietate Comună*, iar nu un drept de servitute;

3) Că Israeliţii neavînd drept de proprietate asupra moşiilor, iar prin hrisovul lui *Ioan Sandu Sturza Voevod* din 12 Aprilie 1827 nici asupra locurilor din oraş şi tîrguri, este greu de crezut că ar fi dobîndit drept de coproprietate asupra moşiei orăşănilor, numai prin simpla stabilire în oraş;

4) Că nici un act nu dovedeşte scutirea de taxe a Israeliţilor, ci din contra reese din dosarele relative la imaş că plăteau taxa, încasată dealtminteri abuziv, atît de la ei cât şi de la locuitorii români, de posesorii moşiilor mănăstireşti din jurul Iaşilor;

5) Că hrisovul lui Constantin Dimitrie Moruzi din 1779 ca şi hrisovul lui Alexandru Mavrocordat Voevod din 1786 şi dresele lui Scârlat Calimach Voevod din 1816, *nu sunt acte de danie, ci pur acte administrative şi deci puteau fi abrogate ulterior*;

6) Că impunerea de taxe în baza legilor Comunale din 1861 şi 1874 şi a Regulamentului pentru imaş din 1877, este perfect legală; şi

7) Că rîdicarea, scoborîrea sau egalizarea acestor taxe e o chestie de apreciare şi de oportunitate, iar nu o chestie de legalitate şi atîrnă numai de hotărîrea Consiliului Comunal, iar nu de justiţie.“

Studiul şi concluziile juristului Peretz se pare că n'au convins îndeajuns nici pe Consilieri, nici pe Administraţia Comunală din acea epocă, spre a putea da o hotărîre care să curme diferendul dintre Primărie şi Evreii locali,—căci au urmat încă alte multe tratative, stăruinţi şi rezoluţii diferíte cari, bazate mai mult pe interese politice sau personale, a lasat această chestiune a imaşului să urmeze în calea de nedumeriri ce-o avusese şi pînă atunci.

Altă lovitură ce se încearcă în potriva întregimei Imaşului Ieşenilor: „Expropierea pentru înproprietărirea muncitorilor agricoli“.

Cu cele expuse pînă aici, deci, nu s'a încheiet odiseia acestui proces secular al pămîntului din jurul vechei Capitale a Moldovei. O altă navală asupra terenului acestuia supraveni într'un moment dat, cînd legea împroprietărirei ţăranilor şi a muncitorilor agricoli începu a se pune în aplicare.

De observat mai întăi este faptul, că întinderea cunoscută din vechime a imaşului comunal din jurul Iaşului, a suferit o sumă de *răşluiri*, în afară de vechile încălcări despre cari am vorbit, din partea chiar a diferite autorităţi ale Statului şi Comunei însăşi, prin expropieri, mai mult sau mai puţin cu forme legale, decretate de utilitate publică, sau numai cerute în interesul înfiinţărei unor anumite instituţii.

Aşa de pildă, începutul mai serios s'a făcut cu expropierea unor mari întinderi de pămînt pentru facerea liniilor ferate Iaşi—Podu-Iloaei şi Iaşi—Ungheni, pentru care a fost afectată o suprafaţă de mai multe zeci de hectare. Ne lipsesc cifrele exacte, dar e lucru aproape văzut, că cel puţin o zecime din imaşul disponibil de pe întreaga lungime a şesului Bahluiului, a fost cuprinsă cu zisele linii ferate, gări, magazine etc.

Nu mult după aceasta, clădirea fabricei Regiei Monopolului tutunului, înstalarea Hi-

www.dacoromanica.ro

podromului, clădirile Cătărmilor dela Copou şi împresurarea de terenuri în jurul celor dela Galata şi Frumoasa, pentru construirea Abatoriului şi a Tîrgului-de-vite, înstalarea Observatorului astonomic al Universităţeii leşene, acapararea Ceirului numit Peritz şi trecerea prin vînzare a diferite bucăţi de loc de pe lîngă şoselele Naţională, Ţuţora şi Socola—Podul-Roş—Păcurari, între cari şi pentru înstalarea unor mori de făină, dubălării, cărămidării etc., la Cetăţuia, Păcurari, Şepte-Oameni, Şorogari etc., contribuiră de asemenea la o strîmtorare din ce înce mai mare a imaşului ieşenilor. In timpul din urmă, construirea Atelierelor C. F. R., ocupă o porţiune de loc a vechiului iarmaroc anual de lîngă Mănăstirea Frumoasa, care singur are dimensiuni cît o mare suburbie a Iaşului.

Drept e că şi numărul vitelor locuitorilor leşeni s'a împuţinat din an în an tot mai mult, aşa că, pentru epoca din urmă, nu s'a prea simţit continua strîmtorare a imaşului, faţă şi cu o criză economică manifestată mai ales prin anii 1872—79. Totuşi prin variaţiile numărului vitelor de păşunat, în diferiţi ani, s'a vădit adesea nevoia de a se rezerva un spaţiu mai larg pentru imaş, — îndepărtînduse în acelaş timp, prin unele măsuri vexatorii luate de diferite Administraţii comunale, mai ales *turmele de oi*, ce odinioară aveau liber acces la păşunarea din jurul oraşului, turme al căror produs îndestulau o mare parte din hrana trebuitoare locuitorilor leşeni.

Cu punerea în aplicare a legei împroprietăririlor ţărăneşti, începînd din 1918, o sumă de locuitori, atît din împrejurimi cît şi chiar din însuşi raza oraşului, găsiră de cuviinţă să facă cereri individuale şi colective, de a li se atribui şi lor loturi de pămînt din acest imaş, cu scopul, bine înţeles, nu atîta de a'şi stabili ogoare proprii, după pilda locuitorilor rurali, —dar, mai ales, spre a profita de apropierea oraşului pentru a specula terenul, fie în construcţii de locuinţi particulare, fie în alte întrebuinţări de un caracter deosebit de cît cel curat agricol.

Indîrjirea competitorilor făcu ca atît Comuna, cît şi Ministerul, Consilieratul Agricol, diferitele comisiuni prevăzute de legea expropierei, cît şi mai multe instanţe judecătoreşti, să fie repetat sesisate de unii cîrmaci mai îndrăzneţi ai locuitorilor din mahalalele şi împrejurimile Iaşului, în scopul de a se putea înpărtăşi fiecare cu cîte o porţiune oarecare de pâmînt, din înpărţeala ce eventual s'ar fi putut face, dacă legea expropierei ar fi stabilit că şi asemenea moşie a Imaşului Iaşilor, trebue să urmeze soarta moşiilor proprietăţi ale particularilor, ori ale diferitelor instituţii, ce posedau prorietăţi aşa zise *de mînă moartă*, — cari fusese prevăzute a se expropia de legile prin cari s'au hotărît înproprietărirea ţăranilor.

Aşa fiind lucrurile, în primăvara anului 1920 agitaţiile despre care vorbim, susţinuţe mai ales de mai mulţi mahalagii ieşeni, dintre cari unii ce aveau ocupaţii cu totul altele de cît lucrarea pămîntului,—fiind meseriaşi, aprozi de tribunale, trunchieri din Hală, misiţi sau jalbari de pe la diferite autorităţi,—îmboldiţi şi de unii proprietari mari de moşii din apropiere, ce credeau că'şi pot apăra în mare parte patrimoniul lor de expropiere, dacă s'ar satisface cererile locuitorilor din înpărţeala imaşului comunal,—luară din nou avînt, şi diferite grupe se presentară la Primăria Iaşului, cerînd, cu argumente închipuite de ei, să li se împarţă numai-de-cît imaşul de care e vorba.

Fiind eu atunci în funcţia de Ajutor de Primar, delegat şi cu supravegherea domeniilor şi a imaşului, am discutat cu fiecare grup aparte, arătîndu-le paguba ce s'ar aduce orăşenilor, cît şi ruralilor, dacă s'ar desfiinţa păşunea Comunei şi s'ar lua Iaşului posibilitatea de a alimenta în mod mai uşor întreaga populaţie locală,—dar, neputînd să-i conving numai prin vorbe, în contra poftirilor lor personale, şi cerîndumise în acelaşi timp relaţii precise asupra drepturilor Comunei Iaşi în această chestie, de către Consilieratul Agricol local,—am redactat, după consultarea tuturor actelor precedente, următorul Memoriu, pe care l'am înaintat autorităţilor interesate :

www.dacoromanica.ro

Memoriu lămuritor asupra Imaşului Comunei Iaşi, faţă cu cererile de expropiere.

„De jur împrejurul Oraşului Iaşi se află un vast teren de păşune şi în parte şi de cultură, ce poartă denumirea de *Imaşul Tîrgului-Iaşilor.*

Acest teren formează un tot, în forme neregulate şi, după poziţiunele diferitelor sale latore, mai e desemnat de unii dintre locuitori, cu deosebite denumiri: ca *Moşia Galata, Moşia Şorogari, Moşia Dancu* etc.

Folosinţa acestui teren aparţine de drept orăşenilor leşeni, ca obşte, şi numai administraţia sa o exercită Primăria Iaşului. Proprietatea *ab-antiquo* a terenului vorbit va fi născută, credem, odată cu constituirea însăşi a oraşului Iaşi, întru-cât puţinele documente ce se cunosc, de abea de vr'o două veacuri, vorbesc de continuitatea drepturilor orăşenilor leşeni asupra cestui imaş, fără să ne poată indica momentul sau punctul de cînd şi de unde ele au început.

Era şi natural ca mulţimea aşezată într'un salaş aşa de important cum e Iaşul, cunoscut încă din veacul al XIV-a ca punct de încrucişare a drumurilor mari dintre Orient şi Occident, să beneficieze în obştie şi nestingherită, nu numai de pagiştele şi păşunele din apropiere, dar şi de păscuitul şi vânatul liber, din riuleţele, bălţile, stuhăriile şi pădurile, ce se găseau de jur-împrejurul oraşului.

Erau poate singurile răsplătiri ce se lăsau de vechii stăpânitori ai ţării obştiilor, cari, în timpuri grele, îşi vărsau sîngele pentru Domnitori, ţară şi neamuri.

Veni o vreme vitregă pentru locuitori, când stăpînitori ai ţărei şi unii reprezentanţi ai clerului, venetici şi hrăpăreţi, acaparau moşii şi averi de ale statului şi Mănăstirilor locale, unii ca daruri, sau vînzări domneşti, alţii cu titluri aşa zise „de închinare la locurile sfinte" din extremul Orient, cari, nemulţumiţi cu luarea în posesiune a diferitelor moşii cu hotare stabilite din vremuri, încălcară ca o apă ce debordează, din chiar imaşul ieşenilor, răşluind bucată cu bucată porţiuni mari de teren dinspre moşiile mănăstirilor din apropiere, ca: *Cetăţuia, Galata, Aron-Vodă, Socola, Frumoasa* etc, spre a'şi lărgi posesiunile şi veniturile unor atari aşezăminte. — Negreşit leşenii observară răşluirile ce le înputina din ce în ce avutul lor strămoşesc şi protestară, şi'n obştie şi prin glasuri singuratice, înaintea scaunelor Domneşti, ba uneori protestările aceste ajungeau a se exprima chiar pe cale de revolte sîngeroase. Speriaţi ori siliţi de mulţime, acaparatorii, de la un timp se văzură nevoiţi a înapoia leşenilor bucăţi din pămîntul ce le răpise, or în totul, ori numai în parte. Aceste bucăţi desfăcute din moşiile la care fără drept se întrupaseră, cu câteva decenii mai înainte, revenind leşenilor, li se păstrară doar numele după moşia la care fusese introlocate şi de aici porneşe denumirile diferenţiale de *„Moşia Galata, Moşia Aroneanu* etc., ale unor bucăţi din imaşul comunal actual.

Hrisoavele lui Constantin Dimitrie Moruz din 1779, a lui Alexandru Ioan Mavrocordat din 1786 Iunie 7, şi acel dat în 1816 către Hatmanul Răducanu Rosetti, ale căror texte singure le mai găsim azi dintre documentele ce poate vor mai fi fost în chestiunea proprietăţii moşiei imaşului leşenilor, explică, mărturisesc şi *întăresc drepturile orăşenilor ieşeni în de comun, iar nu a Primăriei Iaşului.*

Actualmente din întregul teren ce compune moşia imaşului orăşenilor, este destinată pentru păşunatul a tot felul de vite ale lor, numai o porţiune de 432 hectare, iar restul prisositor, pentru a nu rămânea neproductiv, Comuna Iaşi, ca administratoare, reprezentantă sau procuratoare a locuitorilor sei, îl arendează vremelnic la diverşi indivizi din oraş, şi mai puţini din Comunele rurale megieşe, în mici porţiuni, pentru cultivare de: fânaţe, zarzavaturi, păpuşoi, ori chiar grâne, care servesc pentru anotimpul iernei, fie la hrana vitelor ce nu mai pot eşi pe imaş, fie a proprietarilor acelor vite.

www.dacoromanica.ro

Faptul că actualmente nu întreg terenul moşiei imaşului ieşenilor serveşte pentru păşune, se datoreşte crizei economice ce a existat şi înainte de război şi în timpul războiului, producând o împuţinare a vitelor de hrană sau de muncă, aşa că rămânând un plus de teren însemnat, a trebuit ca el să fie arendat pentru furaje şi arături. De îndată ce, însă, starea economică a laşului, după cât se prevede din noua sa situaţiune, în urma reîntregirei ţărei cu provinciile încunjurătoare, se va îmbunătăţi, vitele ieşenilor se vor înmulţi şi ele desigur, şi imaşul va fi nu numai tot ocupat ca atare, dar poate încă să devie neîndestulător.

Apoi prin faptul că în jurul laşului s'au luat şi se vor mai lua încă mai multe bucăţi însemnate de pământ, pentru înfiinţarea Atelierilor C. F. R. de la Frumoasa, a staţiunei zise Ruseşti de la Socola, a Fabricei de tutun a Statului, a proectatei Gări de mărfuri de la Manta-Roşie, Institutul Agronomic şi Observatorul Austronomic de la Copou, Hipodromul şi Tăbăcăriile de la Abator etc., care toate acestea ocupă o suprafaţă de teren egală cu cel puţin o optime din întinderea Imaşului încunjurător lasului, la care trebue să se prevadă şi crearea mai multor alte instituţiuni industriale sau comerciale prin împrejurimi, se va îngusta de sigur, în viitor, din ce în ce tot mai mult, porţiunea de imaş de care se dispune astăzi, aşa că nu se va mai putea economisi nici o bucată de teren pentru arături, fânaţ, sau alt uz particular.

Vom fi în atare caz în alternativa de a ne lipsi, sau de vitele ce nutresc marea majoritate a ieşenilor, sau de instituţiuni de Stat ori particulare, ce tind la sporirea vieţei economice nu numai a laşului, dar chiar a ţărei întregi, care are mai ales acum atâta nevoe de o refacere, ori renaştere industrială şi comercială. — Ca idee predominantă în chestiunea expropierei, pentru care s'a făcut legea în aplicare astăzi, credem că ar fi tocmai contrariu scopului de la care a pornit, căci s'ar lua pământ de la colectivitatea, sau obştia unor locuitori, care astăzi beneficiază în devălmăşie de terenurile imaşului, spre a se îmbucătăţi şi împărţi asemenea pământ în loturi, ce s'ar atribui unui număr foarte restrâns de locuitori, din alte comuni, pe când marea mulţime autohtonă (laşul numără actualminte la 125.000 locuitori), va suferi de o lipsă costisitoare şi dureroasă, expusă fiind a nu'şi mai putea hrăni vitele de care are absolută nevoie, pentru alimentarea generală.

Insuşi guvernul a fost convins de faptele acestea, prin aceea că în diferite rânduri, ne-a făcut oficial cunoscut, că întreaga moşie a imaşului ieşenilor nu trebue expropiată, în care senz s'a dat instrucţiuni Comisiunei Judeţiene de expropiere şi Consilierului Agricol (depeşele Ministerului de Agricultură No. 2373 din 18/3—919 şi No. 3364 din 23/3—919).

Ar fi în definitiv ceva absolut nelogic, ca în loc de a-se îmbunătăţi soarta obştiei celor mulţi, să se îmbucătăţească un aşa pământ în loturi de cîte cinci hectare, spre a se da unor săteni, care dacă nu ar lua din imaşul Ieşenilor pământul ce le trebue, îl vor găsi cu siguranţă prin alte exproprieri, ce s'ar putea face de la unii proprietari din apropiere, ale căror moşii sunt încă astăzi neîmpărţite în proporţiunile prevăzute de legea de expropiere.

p. Preşedinte Comisiunei Interimare, N. A. Bogdan.

Acest Raport avu darul de a lămuri în mare parte atât pe Consilierul Agricol local, cât şi, mai tîrziu pe diferite instanţe judiciare, cari primise reclamaţii şi erau chemate a se pronunţa, conform legilor speciale, asupra exproprierilor generale ce'şi urmau cursul lor.

Aproape pretutindene s'a recunoscut dreptul orăşenilor Ieşeni de a'şi păstra

www.dacoromanica.ro

întreg terenul imaşului de care ei aveau dreptul să se folosească. Dar poftele unor anumiţi indivizi, şi instigaţiile unora din marii proprietari interesaţi la conservarea moşiilor lor, nu au putut fi cu totul înlăturate, aşa că nici astăzi încă chestiunea nu este pe deplin sfîrşită.

Voi da aici, pentru a face mai multă lumină în pricina aceasta, concluziile unei din cele mai recente hotărâri ale *Comisiunei Judeţiene de Expropiere din Iaşi*, din care se vor putea vedea ultimele faze prin cari trece această importantă controversă, între interesele adevărate ale unei obştii şi acele ale unor indivizi numai,—concluzii cuprinse în următoarele rînduri:

Hotărârea Comisiunei Judeţiene de Expropiere din Iaşi.

Această comisiune compusă din Dl. *Eugen Petit*, Prim-Preşedinte al Tribunalului Iaşi; Dl. *Vasile Iamandi*, Membru-supleant din partea proprietarilor, Dl. *Traian Păun*, Delegat al casei Cenrale şi Dl. *I Colibă*, Membru din partea Sătenilor, întrunită în şedinţa din 24 Mai 1923, cu hotărârea No. 68, după relatarea susţinerilor representanţilor diferitelor părţi apelante şi interesate, şi a considerentelor pe cari ei se întemeiază, se pronunţă astfel:

„Asupra apelurilor făcute de către Primăria Oraşului Iaşi, ca reprezentantă a colectivităţei locuitorilor oraşului Iaşi, de obştia «Unirea tuturor Românilor» din Iaşi, de Primăriile şi sătenii din satele învecinate şi anume, Ioan Tiţu învăţător, E. Bobulescu Primar, C. Coroi agricultor Com. Copou, Vasile Filip personal şi pentru minora orfana V. V. Filip din Com. Copou şi locuitorii din Com. Galata, satul Valea-Adâncă, locuitorii din podgoria Copou şi Cârlig, Com. Copou, în contra proceselor-verbale din 9, 14 şi 17 Sept. 1922, 25 şi 27 Decembrie 1922 a Comisiunei de ocol pentru expropiere, de pe lângă Judecătoria Ocol. I Rural Iaşi, prin care se resping cererile de expropiere din terenurile din jurul Iaşului, cu excepţiunea locului de şcoală din târguşorul Copou, în întindere aproximativ de 1 h. a., situat în faţa Fabricei de fringhierie, între proprietatea D-lui Stoicescu şi Şoseaua Iaşi—Breazu, dând în schimb aceiaşi întindere din terenul numit „Via General Dabija" situat în Comuna Copou, lângă. Şoseaua Păcurari, teren expropiat de la Epitropia Spitalului şi Cimitirului Evreesc din Iaşi, scoţind de sub expropiere porţiunile din imaşul zis al oraşului Iaşi, expropiate de comisiunile anterioare, recunoscând dreptul de păşunat pe acest imaş, pentru vitele locuitorilor din satele cuprinse în el şi din cele care n'au imaş, nu sunt aşezate pe alte moşii şi care în totdeauna s'au folosit de dânsul pentru păşunatul vitelor;

Văzând că în ce priveşte cererile locuitorilor săteni care cer să se expropieze în folosul lor pământul de care s'au folosit cu titlul de embatic, bezmăn sau locaţiune ereditare, că pentru a se pronunţa asupra lor trebue ca toţi aceşti locuitori să fie citaţi în parte, astfel că în această privinţă Comisiunea în unanimitate opinează ca afacerea să fie dejuncţionată, fixindu-se termen pentru cercetarea ceririlor acestora la 7 Iulie 1923, când se vor cita toţi locuitorii embaticari în parte;

Având în vedere că în desbateri a fost pusă chestiunea dacă pământurile din jurul Oraşului Iaşi, cunoscute sub numele de imaşul Iaşului, pot sau nu fi expropiete spre a servi ca imaş pentru vitele locuitorilor din satele vecine, în conformitate cu dispoziţiunile legei pentru reforma Agrară;

Având în vedere că origina acestui imaş al Iaşului, este străveche ca şi a oraşului însuşi, fiind o nevoie a orăşenilor, cari în tot timpul au avut asupra lui un drept de proprietate comună, iar nu de servitute, în scopul determinat de a-şi paşte vitele lor; văzând că ceilalţi săteni din comunele învecinate, îşi sprijinesc pretenţiunile pe disp.

www.dacoromanica.ro

art. 1 al. ultim, art. 4, art. 7 lit. b. al. doi, art. 7 lit c. d. şi e, combinat cu art. 13, toate din legea Agrară, după care exproprierea se face indiferent dacă acel pământ ar aparţine unui particular sau unei persoane morale, cum ar fi Comuna Iaşi, putând fi expropiat chiar pământul cultivabil din raza Comunelor urbane.

Având în vedere că acest pământ a cărui expropriere să cere, este cunoscut sub numele de imaş al locuitorilor oraşului Iaşi, că pe el orăşenii au dreptul necontestabil de a-şi păşuna vitele, drept recunoscut prin hrisovul lui Const. Vodă Moruzi din 1779 şi întărit la 1786 de către Alex. Mavrocordat Voevod, la 1816 de către Domnitorul Scărlat Calimah, la 1824 de către Ioan S. Sturza şi la 1836 de către Gh. Ghica Vodă.

Că prin urmare terenul în chestiune fiind proprietate indiviză, cu anume destinaţie a tuturor locuitorilor acestui oraş, nu poate fi considerat şi tratat ca proprietatea Comunei, care nu întruneşte faţă de dânsul cele trei atribute ale dreptului de proprietate *jus utendi, fuendi et abutendi*, atribute care ar trebui să le găsim în mod deplin atunci când ar fi vorba de proprietate comunală, de ex. o moşie a Comune Iaşi. Că dacă Comuna abuzează arendând şi chiar vânzând din acest teren de imaş, deşi lucrul altuia, de aici nu se poate deduce vreo decădere în potriva locuitorilor oraşului, care sub anume condiţii sunt coproprietarii adevăraţi, cari plătesc anumite taxe Comunei, drept cheltueli de administraţie.

Că fiind vorba de o proprietate indiviză a tuturor locuitorilor dintr'o comună urbană, este un caz sui-generis la care nu s'a referit legea Agrară prin nici unul din textele ei. Că aceiaşi situaţie ar fi din punct de vedere juridic şi în cazul când am considera dreptul de proprietate a locuitorilor Oraşului Iaşi, că e proprietate colectivă (Planiol ed. 1900 tom 5675; Ion Pereţ Monit. Com. Iaşi No. 7 din Aug. 1915), cum a făcut Comisiunea Centrală judeţiană de expropriere din Iaşi, prin Decizia No. 60 din 15 şi 16 Oct. 1920, scoţând de sub expropriere întregul teren denumit Imaşul Oraşului Iaşi, fie dacă am privi bunul acesta ca un patrimoniu colectiv (Colec. E. Capitant, I ed. p. 643). Că art. 17 şi 19 din legea pentru înfiinţarea păşunelor Comunelor (din 24 Sept. 1920) scuteşte de exproprie păşunele aparţinând Comunelor urbane, în care categorie intră şi terenul azi în discuţie.—Că dacă Primăria Com. Iaşi în calitate de administratoare a acestui bun comun a lăsat ca o parte din el să fie transformat momentan în loc de arătură, aceasta rea şi abuzivă administraţie nu a putut întru nimica schimba destinaţia întregului teren, destinat încă de la crearea oraşului pentru a servi în mod exclusiv de imaş la vitele locuitorilor din oraşul Iaşi.

Că mai mult încă, terenul acesta din imediată vecinătate este destinat să supoarte extinderea oraşului, extindere care dacă se face în mod regulat, însă mai mult ca în trecut, astăzi de la realipirea Basarabiei şi Bucovinei cu Moldova—Iaşul devenind centrul acestor trei provincii, a luat mari proporţii, justificate în raport cu situaţia lui geografică şi cu starea sa culturală şi economică. Că în lipsa unui text formal de lege nu se poate împiedica prin expropriere în folosul câtorva, tendinţa de mărirea unui oraş care adăposteşte o populaţie de aproximativ 120,000 suflete, având 10.000 vite (Certificatul Primăriei Com. Iaşi sub. No. 28 | 43 din 6 Febr. 1923, aflat la dosarul acestei comisiuni sub No. 129 | 92) şi al cărui avânt este în interesul ţărei întregi. Că astfel fiind prima instanţă nu a putut crea de cât în mod nelegal un drept de servitute de păşunare în folosul locuitorilor din satele vecine oraşului, care au fost numai îngăduiţi de Primăria oraşului, spre a-şi paşte vitele pe acest imaş al orăşenilor, în schimbul plăţei arendei.

Că Comisiunea, în majoritate, rezolvând în mod negativ chestiunea dacă imaşul oraşului Iaşi este expropriabil, este inutil a se mai admite amânarea cerută de săteni, pentru a se cere de la Comună anume dosare şi a se face o cercetare locală, ambele

www.dacoromanica.ro

în scopul de a se stabili care este suprafaţa exactă a acestui imaş, cât din el a fost transformat în loc de arătură şi ce număr de vite au locuitorii oraşului Iaşi.

Pentru aceste motive, Comisiunea, în majoritate, hotărăşte:

Admite apelul Primăriei Comunei Iaşi, în calitate de reprezentantă a colectivităţei locuitorilor din oraşul Iaşi; precum şi acel al obştiei „Unirea tuturor Românilor" din Iaşi. Constată că terenul din ju ul oraşului, cunoscut sub numele de imaşul Iaşului, este neexpropriabil, fiind loc de imaş, propietate colectivă a locuitorilor din oraşul Iaşi. Respinge apelurile sătenilor. Dat în şedinţa din 24 Mai 1923.

Preşedinte, *E. Petit.* Membri, *I. Colibă.* Secretar, *Sofroni.*

Această hotărâre este urmată de osebita opiniune făcută de minoritatea judecătorilor,—care însă neavând o valoare reală şi nici importanţă juridică, n'o mai reproduc.

Cu aceasta însă nu s'a încheiat definitiv chestiunea imaşului orăşenilor Ieşeni, întru cât mai sunt mulţi interesaţi cari pescuesc în apă tulbure şi caută prin deosebite mijloace să influenţeze asupra unei juste rezolviri a acestei lucrări de interes general.

*

In ce priveşte partea pur economică a folosinţei actuale a acestui imaş, cred să aduc un serviciu cetitorilor, reproducând un documentat articol al unui din cei mai de seamă Agronomi ce avem, Profesorul universitar Agricola Cardaş, care, încă din anul 1919, a făcut să apară în presa locală un studiu serios în această privinţă, publicând următoarele relaţiuni şi constatări de importanţă necontestată:

Ce s'ar putea face la Iaşi cu imaşurile comunale şi ferme model?

«Voi face cîteva propuneri imediat realizabile, în ce priveşte posibilitatea de a mări cantitatea de lapte ce se furnizează oraşului, scrie Dl. Cardaş.

Laptele prin compoziţia lui (albumină, grăsime, zahar, săruri uşor asimilabile) nu poate fi înlocuit prin nici un „surogat", cu toată situaţia excepţional de favorabilă a acestui oraş, proporţia vacilor faţă de numărul locuitorilor fiind acum extrem de redusă.

In Germania revine la suta de locuitori circa 18,6 vaci cu lapte, în Franţa 20,3, Olanda 18,8, în Elveţia 23,3, în Danemarca 41,4.., etc., în România circa 6—7, iar pentru oraşul Iaşi, raportînd 1200 capete la 80.000 locuitori, ar reveni 1,5 la sută.

Prin faptul că oraşul Iaşi posedă moşii proprie, în suprafaţă de peste 3335 ha., din care circa 1350 ha, destinate pentru imaş, iar restul teren dat în cultură, ar fi trebuit ca produsele animale şi în special laptele, să abunde, mai ales că fiecare locuitor are dreptul să păşuneze gratuit trei capete vite mari.

Totuşi, şi ca număr şi în privinţa calităţei, vitele de lapte ce păşunează pe imaşurile comunei sunt inferioare.

Am vizitat cu deamănuntul toate imaşurile comunei, Păcurari, Trei-Calici, Cetăţuia, Abator şi Aroneanu. Ele se prezintă în stare naturală, cu accidentaţii formate treptat, plecînd de la muşuroaiele de cîrtiţe.., cu spini, tinichele şi alte gunoaie aruncate, care le depreciază calitatea, cu iarba scurtă, amestecată, verde numai primăvara şi toamna, iar vara reprezentînd simple locuri de plimbare.

Vite în genere slabe, chircite, majoritatea aparţinînd rasei moldoveneşti degenerate, sau corciturî fără rost de Pinsgau, Simmental, iar în unele se văd poate urmele unor depărtate infuzii de sînge olandez, negre-pătate.

Numai pe izlazul Păcurari se văd forme mai regulate de vite moldoveneşti, sau de Simmental, vaci aparţinînd mahalalei ruseşti, unde lăptăria se profesează pe o scară

www.dacoromanica.ro

mai întinsă. Aş putea cifra formele bune de lapte la 10 la sută, iar restul vite de gramadă.

Vizitînd cîteva exploatări de lăptărie, am constatat că numai proprietarii a 6—10 vaci au instalaţii ceva mai bune, nutresc vacile mai raţional şi le îngrijesc; cei cu 1—2 vaci le întreţin tot aşa de rudimentar ca şi sătenii.

Statistica următoare ne arată numărul animalelor domestice aflătoare în oraşul Iaşi de la 1912—1918.

1912: armasari 59, cai 1189, epe 292, tineret, 196; tauri 8, boi 130, vaci 1615, tineret 1212; berbeci 133, oi 1881, ţapi 16, capre 134, porci 936.

1915: armasari 47, cai 1126, epe 354, tineret 166; tauri 21, boi 201, vaci 1931, tineret 1708, berbeci 84, oi 1827, ţapi 10, capre 48, porci 748.

1916: armasari 31, cai 609, epe 883, tineret 41; tauri 10 boi 38, vaci 1341, tineret 858, berbeci 46, oi 1641, ţapi 1, capre 26, porci 1202.

a) Intru cît marea majoritate a proprietarilor nutresc vitele numai cu ceia ce oferă islazul, se impune ca de urgenţă Primăria să impuie, cu voe sau fără voe anumite regule pentru păstrarea imaşului şi raţionala lui folosinţă.

Mai întăi islazurile să se delimiteze şi să se păşuneze pe parcele; primăvara şi toamna să se grăpeze şi curăţe; să se oprească orice depozitare de gunoae; să se construiască adăpători unde trebue; să se construiască cîte un canton pe fiecare izlaz, unde va locui gardianul; văcarii să fie plătiţi de Primărie; să nu se permită păşunatul vitelor amestecate cu porcii, cari strică orice imaş scurmăndu-l; pe porţiunea de izlaz arată să se oblige sămănătura furajelor; să se impună neapărat o taxă pe cap de vită, nu pentru păşunat, ci pentru întreţinerea islazului.

Cu toată sigura opoziţie ce vor întimpina măsurile de mai sus, trebue arătat proprietarilor de vite că ele se impun, că astăzi nu mai este situaţia din vremea lui Vodă Moruzi, cel cu hrisovul de danie scos mereu la iveală.

Trebue organizat serios „Serviciul Domenial" comunal, in aşa fel ca pe lîngă ţinerea listelor de oamenii ce au arendat arătură şi ţinerea socotelei vitelor învoite, Primăria să contribue la explotarea raţională a imaşului arat.

b) Sunt partizanul exproprierei porţiunei arate de peste zece ani, dar nu în senzul ca fiecare mahalagiu, fie agricultor sau nu, să între cu cîteva prăjini în el, astfel ca prin această minimală proprietate pămîntul să fie mai mult murdărit decît exploatat. Sunt partizanul idealei centuri de ferme mici şi mijlocii intensive, cari să inunde piaţa cu produsele lor; deci să se formeze loturi între 5—10 ha., sau pănă la 2—5 ha, la care să se prefere oameni de meserie, buni fermieri, sau absolvenţii şcoalelor de agricultură, Administraţia incurajîndu-i pe toate căile posibile la instalarea şi organizarea gospodăriilor.

c) Pentru trebuinţele Primăriei să se înfiinţeze o fermă-model, care să producă toate furajele (fîn, pae, grăunţe) necesare cailor şi celorlalte vite de tracţiune în serviciul stradelor. Pentru a se evita cu totul riscul, Primăria ar putea face o cointeresare cu un agricultor, care ar întreprinde ferma.

d) Primăria va trebui să intervină neapărat în chestiunea reproductorilor, contribuind cu o sumă însemnată la înfiinţarea staţiilor ce secţia agricolă universitară proectează la Copou.

Staţiunea aceasta va forma un depozit de tauri de rasă deosebită, ce vor fi răspîndiţi în timpul gonitului pe diferitele imaşuri ale Comunei, în schimbul unei taxe. In aceiaşi staţiune se vor depozita şi armăsari pentru montă, precum şi reproductori din celelalte genuri de animale.

Este o chestie de extremă importanţă, căci astăzi se oferă taxă de gonit între

www.dacoromanica.ro

50—60 lei de un taur mai deosebit şi nu se găseşte ; în modul acesta se vor obţine produşi frumoşi şi buni de lapte.

Aceste sunt numai simple schiţe a unui întreg plan de lucru asupra ameliorărei pieţei oraşului ; poate cineva le-ar continua, arătînd modalitatea în care s'ar putea face o cointeresare între comună şi 10—20 fermieri, cari ar dori să exploateze ferme intensive pe moşia comunei, înlesnindu-se şi creditul necesar printr'o instituţie de stat".

Este de regretat că până astăzi, alte chestii de interes general, şi mai ales *refacerea* cerută de împrejurări, în urma războiului de pe urma căruia, *economiceşte*, a avut să sufere destul de mult laşul, n'au îngăduit Administr ţiilor Comunale ce s'au succedat, să iee măsurile trebuitoare pentru îndreptarea rălelor semnalate în aceste propuneri ale D-lui Cardaş. Să nădăjduim însă că va veni cît mai curînd timpul ca şi această absolută chestie de viaţă raţională a orăşenilor noştri, să primiască soluţia ce i se cuvine.

Pentru încheere, cîteva păreri asupra viitorului.... imaşului leşenilor.

Prin scurgerea veacurilor, prefacerea situaţiei politice şi sociale şi a sistemului de întreţinere şi conducere a vieţei publice şi particulare,—chestia alimentărei unui norod întreg dintr'o localitate oarecare, în zilele ce le trecem astăzi, a luat o înfăţişare cu totul alta de cît acea ce era cu 50, 100, 200 sau şi mai mulţi ani înainte. Dacă părinţii noştri,—şi vorbim acum în particular de noi leşenii,—pentru a'şi putea alimenta familia, sau pe cei cu cari stăteau în legături imediate de sociabilitate, comerţ etc., căutau să producă fiecare, pe cît puteau, şi pe cît puteau mai mult, hrana,—ba chiar şi celelalte obiecte trebuitoare vieţei de toate zilele, pentru care aveau negreşit absolută nevoie de locuri speciale unde să facă creşcătorii de animale casnice, semănături de grîne ori legume, cultivare de plante textile, oleaginoase şi alte asemenea, întru cît importul unor asemenea lucruri era mic de tot, aproape nul pe atunci,—astăzi, bunii noştri leşeni, dublaţi, triplaţi, ba poate n'aş greşi mult zicînd „acoperiţi" de pături de indivizi străini, veniţi din cele patru vînturi ale lumei, ş'au schimbat aproape cu totul felul agonisirei vieţei de toate zilele.

Laptele, brînza, untul, ouăle, carnea de vite şi porci, fasola, cartofa chiar şi atîtea al e obiecte de hrană, cari au ajuns, vorba strămbunilor, cu ciubote roşii, în loc să se producă pe loc, pe şesul Bahluiului ori a Ciricului, pe dealul Socolei, ori a Şorogarilor,—în cea mai mare parte se importează din comune îndepărtate de mai mulţi kilometri, — unele din aceste chiar din America.

Mahalagii, negustori, boeri de baştină chiar, cari să aibă văcuţile lor, bivoliţele lor, caprele sau oile lor la păscut pe imaşul Tîrgului-laşilor, s'au rărit ca iarba de leac, şi abia dacă pături restrînse de indivizi ce nu pot, din diferite pricini, să facă altă meserie, întreţin cîteva capete de vite, cari le trimet la păscut mai mult prin locurile virane dintre vastele şi lungile uliţi ale oraşului, unde mai adesea se hrănesc, ori se otrăvesc, cu gunoaele aruncate dela grajdurile de cai, ori rămăşiţile dela toate casele din oraş, ce se aruncă sistematic, chiar de către serviciile de higienă ale Comunei, în diferite medeanuri, sau dosuri de case, de cari avem cu îndestulare în vasta circonferenţă a vechei Capitale a Moldovei.

Ca atare, rostul imaşului, cel de „cîteva mii de fălci", cum grăesc documentele noastre vechi, a scăzut simţitor ; o parte din el,—de care nu se mai simţia nevoie, din an în an tot mai mult,—se dă în arendă de Primărie, mai ales locuitorilor rurali, sau

www.dacoromanica.ro

cîtorva precupeţi venetici; o altă parte s'a ocupat, cum am mai arătat în această scriere, cu diferite îngrădiri şi construcţii moderne, de căi ferate, fabrici ale Statului, sau particulare, căzărmi etc. O parte şi mai însemnată se atribuie, mai bine zis distribuie, zilnic aproape la un număr mare de cetăţeni, mai noui, cari doresc să-şi facă locuinţe sau mici culturi, pe şesul Gălăţii a Frumoasei, a Ţuţorei, a Şepte-Oameni, a Morei-de vînt, şi mai ales pe podişul Copoului, unde căzărmi, vîle, crîşme, observatorii astronomice, spitale, expoziţii, telegrafie fără fir, un cartier al Intelectualilor, şi tot aşa mai departe, a acoperit şi va acoperi în cel mult zece ani de aici înainte întreaga regiune ce fusese afierosită.., imaşului tîrgului.

In Primărie se găsesc, şi se întocmesc necontenit aproape în fiecar an, noi planuri parcelare, pentru vînzare de locuri la cine voeşte să le cumpere, nu numai pe marginea şoselelor Naţionale, cri vecinale, ca acele ale Ţuţorei, Morei-de-Foc, Trei-Calici, Tîrguşoarele Nicolina, Păcurari ori Copou, dar unele rupînd din bucata întreagă de imaş, prin mlaşteni chiar, ori unde i se năzare cuiva că i-ar conveni să'şi facă o locuinţă, o grădinărie sau un aşezămînt oarecare. Dar şi aceste parcelări, sunt dresate încă fără a se ţine vre-o socoteală de însuşi planul general al oraşului, de interesul comunal de paveluire, luminare, curăţire, canalizare, alimentare cu apă, estetică, pază poliţienească etc.

Astfel, aspectul din zbor al oraşului acesta, a ajuns să aibă forma unei cracatiţei, între labele căreia nu rămîn de cît locuri neproductive, destinate depozitărei a tot felul de murdării, ce fac inpropriu pămîntul ierbos de a fi păscut de animalele ierbivore.

Cu acest sistem nenorocit din an în an imaşul se strimtează, iar administraţia oraşului, înloc să profite ceva — după ce se lăcomeşte a încasa nişte sume aproape derizorii din vînzarea respectivelor parcele,—se vede expusă la noi şi grele sarcini, ce sporesc mereu cheltuielele budgetare, înpuţinînd în acelaş timp avantajele higienice, estetice şi economice pe care o comună trebuie să le tragă din deschiderea unor artere noi sau din clădiri sistematice, cum se întîmplă aiurea, unde se procedează cu anumite norme, prevederi şi consideraţii, la sporirea clădirilor dintr'un oraş civilizat.

Vom ajunge prin aceste procedee în curînd la înpuţinarea absolută a imaşului nostru, dacă nu la dispariţia lui complectă, în paguba cetăţenilor şi a vitelor ce ar mai putea subsista la unii dintre ei şi a intereselor generale edilitare sau publice. Iar construcţiile nesăbuite ce s'ar putea întinde pe locul vechiului imaş, vor produce doar un labirint de uliţi şi hudiţi, fără sistem sau normă şi lipsite absolut de estetica ce se cere în lumea întreagă civilizată, pentru întemeierea sau lărgirea limitelor ori-cărui oraş de samă.

Ca atare, o intervenţie eroică, credem, este de absolută nevoie.

Un studiu special asupra planului desvoltărei ulterioare a laşului, în deopotrivă cu formaţia actuală, şi aceea ce i s'ar putea da şi în viitor, trebue absolut făcut, căci dela el depinde viaţa şi demnitatea unui oraş de importanţa laşului. Oprirea imediată a tuturor aşa ziselor parcelări, făcute pînă în prezent în chip incoherent, pentru a se putea dresa mai întăi un plan general, raţional şi economic,—care nu poate fi executat decît după fiinţarea unui cadastru, făcut de oameni competenţi şi după toate regulele cerute de ştiinţa economiei comunale de astăzi.

Fixarea unor anumite zone, îngrădite sau cercuite cu semne stabile şi bine definite, în care să se mărginească imasul în viitor, faţă cu numărul vitelor numai al locuitorilor laşului, excluzînd absolut vitele venite din localităţile încunjurătoare, este de asemenea o necesitate absolută, caşi împiedecarea de a mai paşte nesuparate de nimenea sute de vite şi de porci mai ales, pe orice depozite de gunoaie, locuri virane şi chiar unele pe străzile cele mai frecventate.

Altminterea, toată truda, cheltuiala, stăruinţele şi vorbăria, întrebuinţate de veacuri de cetăţeni sau de municipalităţile ieşene, pentru păstrarea sau recăpătarea întregei regiuni a moşiilor imaşului, ar fi numai o luptă zădarnică a unor închipuiri greşite, ale acelor ce au crezut şi cred încă în utilitatea proprietăţei şi conservărei pămîntului strămoşesc, ce s'a denumit din veacuri necunoscute şi pînă astăzi, Imaşul tîrgoveţilor ieşeni.

N. A. Bogdan

www.dacoromanica.ro

Breasla mişeilor şi locul calicilor din Iaşi

1. Nu e un lucru lipsit de interes că cele mai vechi ştiri despre Iaşi să le avem de la cea mai de jos treaptă de oameni, ce au avut cinstea a locui şi a trăi în Iaşi, de la *breasla mişeilor.*

După *actele* calicilor, şi cel mai vechiu e din 1667 Noembre 8, începutul fiinţării breslei lor cade supt domnia lui Petru Vodă Rareş şi a doamnei sale Ileana, cari duşi de milă creştinească au dăruit breslei mişeilor *„un loc în capul târgului din sus despre sidiu"* Aşa atesta atunci starostele breslei mişeilor—Istratie—, care ştia prin spusele bătrânilor breslei, de şi trecură la mijloc peste 130 ani de la dania lui Rareş Vodă.

După *catastiful* calicilor, refăcut şi primenit în 1722 Febr. 24 prin îngrijirea mitropolitului Moldovei Gheorghie, se introduse o schimbare în datarea vechimei acestei bresle: „sau înoit acestu catastih de breasla mişeilor de târgu de Iaşi, care de demult *este aşăzată aciastă breaslă încă de la Ştefan Voevod acel Bun.*

Dacă bătrânul staroste Istratie putea să ştie prin viu graiu de la bătrânii înaintaşii săi staroşti, că cel ce a înzestrat breasla cu loc în Iaşi a fost Petru Vodă Rareş, nu tot aşa putem spune despre mitropolitul Gheorghie în 1722, despre donaţia lui Ştefan Vodă din 1480, la mijloc fiind 242 ani, răstimp prea îndelungat, cu tot textul slavon făurit ce-l pune în fruntea catastihului breslei, cu data de 6988 (1480).

2. Un vânt de caritate publică, suflă în ţările române, ca şi în Europa, în plin secl. al XV-a, ca o desvoltare a duhului creştinesc în clasele diriguitoare ale timpului.

Se zice că Negru Vodă ar fi dat calicilor la poarta Câmpulungului un loc de sat, numit apoi Măţăul, cu venituri din moară şi măcinat.

Neagoe Vodă Basarab ar fi dat Calicilor de la Râmnicul Vâlcei moşia Licura, de care se pomeneşte încă pe la 1580 supt Mihnea Vodă (Mag. ist. IV, 265).

La Bucureşti se vorbeşte încă din secl, al XVI de o mahala a Calicilor, în mlaştina Dâmboviţei, supt dealul Mitropoliei spre biserica Mihai Vodă.

In Germania avem mişeii organizaţi în breaslă încă de prin 1437 (Frankfurt), 1477 (Nürenberg).

Deci şi în Moldova cade de minune ca începuturile breslei mişeilor să vină în secl. XV-a şi XVI-a. Tatăl (Ştefan Vodă) şi fiul (Pătru Vodă) pun temeiurile legale ale breslei mişeilor, legându-i de anumite mile şi de anumit loc din Iaşi.

3. *Iaşii şi Calicii.* Cari să fi fost motivele, care au dus pe Ştefan Vodă sau pe Rareş Vodă să lege pe calici de Iaşi cu danii aşa de durabile? Mitropolitul Gheorghie pune ca motiv, „că sau adunat calicii din târgul Iaşilor prin puterea lui Dumnezeu sau sfătuit şi sau aşezat între ei de bună voea lor" [ѡже сѣбравшимсѧ нищіи ѿт цскаго трѫга ѿт б(ѻ)га поньждєнїє промыслывшим межд҃ собоѧ добро волно сѣставише себѣ].

www.dacoromanica.ro

Nici la 1480 nici la 1546 Iaşii nu prezentau motive politice ale unei atracţiuni pentru protecţiunea Calicilor. Iaşii pe atunci erau un centru comercial şi un punct vamal în drumul spre Tartaria.

Încă de la 1407 Alexandru cel Bun fixase Iaşii ca punct de vamă spre răsărit, şi cum aici erau din vechiu negustori armeni din Trapezunt,—uliţa Trepezenească—ei erau aceia ce stabiliau raporturile comerciale ale Moldovei cu extremul orient.

Tot aici era o curte domnească, de care se vorbeşte încă de pe la 1440, şi-şi avea jurisdicţia sa întinsă peste ţara de jos. Aici Ştefan Vodă a zidit biserica Sf. Nicolae întru amintirea moşilor şi strămoşilor săi ca şi cea din Borzeşti—; Deci faptul închegării breslei meşeilor din suta a XV-a şi XVI-a stă în legătură cu rolul comercial al Iaşilor pe acele vremi, şi unde calicii puteau căpăta mai uşor mile de la negustorii locali şi în trecere prin Iaşi spre Tartaria şi Suceava.

După ce calicii au stat câteva decenii de ani fără casă şi fără masă prin Iaşi, a venit Petru Vodă Rareş şi evlavioasa sa soţie Ileana Despotovna şi le-a dat loc în marginea din sus a târgului *despre zid*.

Dacă ar fi să fac o presumpţie, ar urma că fixarea calicilor de Iaşi supt Vodă Pătru Rareş ar fi o urmare a năzuinţilor de a se muta capitala de la Suceava la Iaşi; năzuinţă, care a început a se manifesta îndată după alungarea din scaun a lui Pătru Vodă din întâia sa domnie, şi mai ales revenirea sa în scaun *de al doilea*, cu obligaţia făţişă de a sta mai în apropiere de hotarăle Bugeacului Tătăresc.

S'a dibuit ani de-a rândul cu capitala, căci Voevodul Pătru şi-a primblat reşedinţa sa pe la Vaslui, Huşi şi Bârlad, până când fiul său Ştefan Vodă a instituit pârcălăbia la Iaşi, şi a început a pune temeiurile capitalei la Iaşi.

Boerul său Darie Iurie zideşte în 1541 biserica zisă *Dancul*, în marginea despre apus a târgului; iar peste 30 ani logofătul Goläe rădică în 1572 în lemn biserica zisă *Golia*, la marginea Iaşilor dinspre miazănoapte.

4. *Aspectul Iaşilor în secl. al XV-a şi XVI-a.* Dricul Iaşilor în aceste secole era podişul de azi al Beilicului, începând de la Sf. Ioan Zlataust şi mergând până la Curtea domnească. Din vechi s'au aşezat cu dughenile lor—tărăbi—negustorii armeni din Trapezunt—Trăbujan—pe podişul Beilicului până spre hala de azi şi uliţa Sf. Sava. Aici în mahalaoa Trepezăneasa s'au rădicat cele dintâi biserici: Vechea biserică în lemn a sfântului Ioan Zlataust; în mijloc rădică Nistor Ureche mănăstirea Sf. Vineri—unde e hala de azi, prin 1594; iar în capătul dinspre nord Armenii îşi zidesc 2 biserici: una cu hramul Sf. Maria în 1395; şi alta ceva mai la vale spre Sf. Vineri, nu se ştie data; Iar ctitori necunoscuţi zidesc bis. Sfântul Sava în 1570; mai apoi în chiar dricul Iaşilor vechi, Barnovschie Vodă rădică biserica, ce-i poartă numele, în 1627.

Spre miazănoapte biserica Golia mărginea Iaşii spre nord, iar biserica Dancul spre apus. Iar peste toate stătea mândra biserică a marelui Voevod Ştefan, zidită către 1495, în preajma Curţii domneşti, şi în capul *uliţei ruseşti*, care se întindea din Trepezăneasă pe culmea dealului ce legă beilicul cu Curteą domnească, şi unde negustorii din părţile Rusiei îşi aşezase tărăbile lor, formând astfel *vechiul Iaşi*.

Negustorii *Armeni* şi *Ruşi*; iată primii urzitori ai târgului Iaşilor cu mult înainte de descălecatul Moldovei!

În dosul acestui mic târg se rădicau dealurile Sărăriei de azi, din vechi cele trei Muntenimi: de jos, de mijloc şi de sus; care toate se isprăviau în albia Bahluiului, ce bătea chiar supt malul de azi al Păcurariului, şi al coastei Curţii domneşti, ocolind după cum şerpueşte dealul, chiar supt poalele lui.

Tot şesul Bahluiului, mlaştină cu stuf şi papură, care făcea drumul greu şi de nepătruns în această latură a târgului. Din dealul trăgănat al Muntenimilor, înalt de

www.dacoromanica.ro

peste 100 metri, se asvârliau năbădăios la vale spre Bahlui torentele din ploi, cari măcinau pământul şi-l brăzdau cu râpi mari şi prăpăstioase, vechi iruge, a căror coadă începea încă de la poalele dealului şi făceau ca drumul să le ocolească pe de la deal de coada râpelor.

Din aceste râpi s'a pastrat amintirea a două mai însemnate: *râpa Peveţoaei* între biserica Sf. Gheorghe Lozonschi—din vechiu biserica Doamnei.—şi biserica Talpalarilor, cfitoria lui Iordachi Cantacuzino visternicul, de prin 1639; şi râpa *Galbenă*, înzestrată azi cu scări şi 64 trepte pentru a o face practicabilă.

Apele din partea Muntenimei de jos se scurgeau pe locul ocupat azi de Palatul Roznovanu, unde din vechi s'a format un puternic lac, ce a durat secole, iar apele de prin Muntenimea de mijloc, între Sf. Haralambie şi Sf. Neculai cel sărac, au format cele două mari rîpi a Peveţoaei şi Galbenă; iar apele din Muntenimea de sus, azi Copoul şi Păcurariul, au format răpele, ce şi azi îşi macină coastele pe strada Păcurari.

Iar şleahul cel mare, care aducea mărfurile din sus, dinspre Hârlău şi Suceava, ocolea toate aceste râpe, mergând pe coasta râpoasă a dealului. Intre râpi locul era impropriu pentru locuit şi acel Petru Vodă Rareş a crezut că satisface unui duh creştinesc dăruind, ca din loc domnesc, breslei Calicilor un loc îndestul ca să-şi aşeze bordee.

5. *Breslele laşilor şi calicii.* Iaşii devenind capitală au concentrat în ei toată viaţa economică a Moldovei; aşa că în Iaşi avem oglinda organizării vieţii de stat, comunală şi economică.

Câte bresle erau în trecut la Iaşi, şi în ce raport se afla breasla mişeilor cu celelalte bresle?

Toate breslele, organizate pe ramuri de specialitate erau grupate la anumite biserici, unde îşi aveau hramul lor şi se legau de biserică cu anumite îndatoriri de mili şi ajutoare. Aşa breslele spiţerilor, gerahilor şi doftorilor îşi aveau patronul la biserica Sf. Pantilimon; iar breslele crâşmarilor, butnarilor şi hamalilor îşi aveau hramul la biserica Sf. Teodor şi apoi la Sf. Andrei, etc.

Cel ce privighea de bunul mers al breslelor, de raporturile între *jupâni*, *calfe* şi *ucenici* era vel aga, adică prefectul poliţiei Capitalei, către care toate breslele erau îndatorite să verse anumite taxe pe an. Iată după sămile visteriei—budgetul—lui Gr. Ghica Vodă din 1776, cari erau breslele şi ce vărsau anual la agie.

«Venitul agiei.»

„Pocloanele pe fieşte care an, însă pe jumătate la Sf. Gheorghie şi pe jumătate la Sf. Dimitrie.

«50 lei de la baş ceauş,—50 lei de la baş bulucbaş,—50 lei de la bulucbaşa câte 10 lei de unul,—10 lei de la bucimaş—215 lei de la 43 căpitani de baltag, câte 5 lei unul;—36 lei de la 18 zapcii, de la 6 steaguri câte 3 lei de un steag (stegar, odobaş si ceauş) câte 2 lei unul,—423 lei de la 282 seimeni agieşti de la 6 steaguri câte 47 seimeni la un steag şi câte un pol leu unul;—6 lei de la 2 trâmbaci, 2 doboşari, un surmaciu, un flueraş câte un leu unul.

„50 lei de la starostele de jidovi;—20 lei de la starostele de armeni; 30 lei de la starostele de străini,—30 lei de la starostele de băcani;—20 lei de la starostele de pitari,—20 lei de la starostele de plăcintari,—20 lei de la starostele de mesărcii (casapi), —20 lei de la starostele de chiragii,—10 lei de la staroste de crâşmari,—10 lei de la starostele de apari,—10 lei de la starostele de zidari,—10 lei de la starostele de pietrari, ce tae piatră în deal, (Răpedea)-10 lei de la starostele de vărnicari,-10 lei de la starostele de cărămidari,—10 lei de la starostele de olari,—10 lei de la starostele de teslari,—10 lei dela starostele de ciubotari, ce lucrează *sehtieni*,—10 lei dela starostele de ciubotari, ce lucrează *teleţinuri*, şi tot câte 10 lei pe an de la următorii starosti de: mahali, but-

www.dacoromanica.ro

nari, tâmplari, curălari, ceprezari, blanari, cojocari, croitori, şlicari, zlătari, bărbieri, sucmănari, abageri, făclieri, vutcari.

In total erau 33 bresle; iar ca legiuire Vodă Calimah zice ceva mai jos: „iar pe ceilalţi staroşti ce se arată în condica aceasta săi facă şi săi rânduiască vel aga, care să fie scutiţi de bir, şi fieştecare să fie dator a avea purtare de grijă pentru breasla sa, să dea samă când a fi întrebăciune pentru vre-o poruncă". (Uricar VII 325).

Nici o pomeneală nici de *calici* nici de *ciocli*, de şi erau şi ei constituiţi în bresle. De ce aceasta? Pentru că ei nu atârnau de vel agă, adică de poliţie, *ci de mitropolit*. Catastihul breslei, ce-l vom publica stă dovadă.

Din aceste 2 bresle, *cioclii* răspundeau unei nevoi creştineşti de a lua parte la îngropări, cu toate rânduelile bisericei creştine; iar *calicii* se folosiau de mila şi caritatea creştină şi trălau prin jurul bisericilor, unde la praznice mari şi serbători puteau strânge ceva mile de la credincioşi.

Şi se prea poate ca marele Voevod Ştefan cu prilejul târnosirei bisericii sale domneşti cu hramul Sf. Neculai întru amintirea părinţilor, moşilor şi strămoşilor săi, să fi dat prilej de o mai mare adunătură de mişei în Iaşi, şi să fi pus de atunci temeiul organizării lor pe lângă biserica domnească din Iaşi. Aceasta în 1495.

6. *Seria starostilor*. Despre calici şi starostii lor de la începutul breslei lor şi până la prima hotarnică a locului lor în 1667 avem ştiri în catastih, căci *Istratie starostele din 1667* este dat al *treispreşecelea* la şir între vechii staroşti, cari urmează astfel: Dumitru staroste Crăciun staroste, Stan Mierăuţ staroste, Radul staroste, Gligorie staroste, Vasilie staroste, Radul staroste, Luca staroste, Toader staroste, Stefan staroste, Gavril staroste, Toader staroste, *Statie staroste*.

Obştia calicilor n'a ştiut de toţi înaintaşii lor, dar nu s'a putut să nu ţină minte de starostii lor, căci memoria lor era mai vie în breaslă prin felul cum au diriguit interesele breslei. Aceasta cel puţin pentru primii 2 staroşti. *Dumitru şi Crăciun*, cari nu greşim de-i punem contemporani cu Stefan, cu Bogdan, cu Stefăniţă şi cu Petru Vodă până la dania locului calicilor de către Rareş Vodă, când şi obştia a putut fi formată avându-şi fiecare bordeiul său drept locuinţă.

Primul staroste, care a stat faţă la distribuirea bordeelor pentru calici, a fost—credem—Stan Mierăuţ, care se şi pomeneşte cu cei 11 calici ce au locuit cei întâi cele 11 bordeie făcute pe râpa dealului cu izvoare, unde vremea i-a fixat, şi unde avem astăzi strada Petru Rareş.

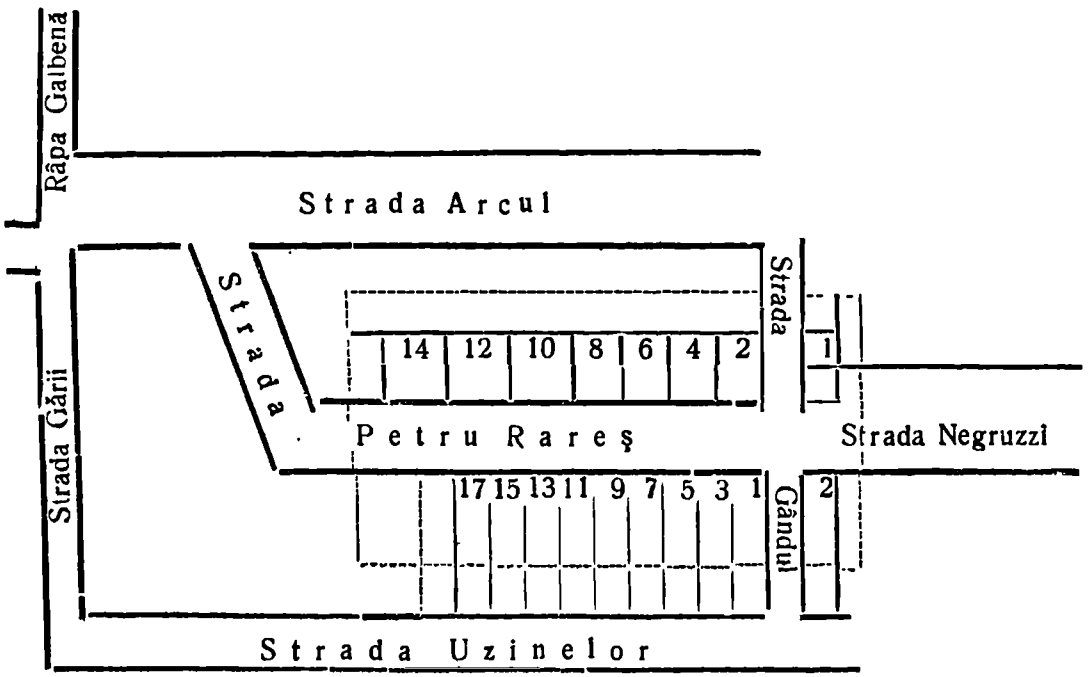
In a doua perioadă vine *Badiul staroste* cu 29 calici, dovadă că în a doua jumătate a secol. al XVI-a, când Iaşii începuse a se fixa de capitală, numărul calicilor a crescut, aproape s'a întreit şi deci şi numărul bordeelor a crescut la 29, privelişte pitorească a malului despre Bahlui, populat cu atâtea bordee şi cu atâta norod stremţuros!

Al treilea staroste *Gligorie* ni e dat numai cu 8 calici, ceia ce ar corespunde timpurilor frământate ale Movileştilor şi ale lui Petru Vodă Şchiopul, când Capitala era mai mult la Suceava şi deci şi calicii şi-au căutat de drum spre vechea Capitală, lăsând în părăsire bordeele lor.

Dar cu acestea intrăm în secol. al XVII, când actele încep a vorbi de calici şi de locul dăruit lor.

7. *Locul Calicilor*. Călătorul care intră azi în Iaşi cu trenul, are de trecut uliţa Gării, de pe care la dreapta are strada Arcul,—după arcul Academiei Mihailene, ce unia cele 2 clădiri ale Liceului naţional; tot pe dreapta suind pe strada Arcul are spre dreapta strada Petru Vodă Rareş, care merge prin dosul caselor Negruzzi—azi Poşta Centrală—şi tăind strada Gândul, dă în strada Negruzzi, apoi în strada Gh. Săulescu. Iată o schiţă acestor străzi:

www.dacoromanica.ro

Numai porţiunea de teren însemnată cu linii punctate din jur în jur cuprindea locul calicilor din vechiu.

Pe acest loc erau *ponoară*, râpi, iruge, izvoare de apă, budăe şi fântâni, până către secl. al XIX-a. Iar în vale albia Bahluiului atingea poalele dealului, la o distanţă nu mai mare de 60 m. de supt No. 14 al străzei de azi Petru Rareş şi nu mai departe de 100 m. la punctul 1 din strada Negruzzi de azi.

Pentru delimitarea acestui loc Petru Vodă Rareş n'a avut nevoe de cât să pună un stâlp din jos. unul din sus, şi o piatră la mijloc. In acest loc viran şi cu ponoare şi-au croit bordee întâi cei 11 calici de supt Rareş Vodă; apoi 29 calici de supt Lăpuşneanu Vodă.

Au trecut 120 de ani. Se perindară 12 starosti de mişei şi cu mărirea târgului Iaşi, după ce s'a fixat definitiv aici capitala supt Stefan Vodă Tomşa în întâia lui domnie, micii slujbaşi şi meseriaşi începură a-şi face case şi bordee în preajma locului calicilor; de aici a urmat nevoia unei noui şi definitive delimitări.

Staroste de calici era Istratie—*Statie* al Catastihului. Suntem în anul 7176 Noembre 8, iar de la Hristos 1667 [1]), supt Iliaş Alexandru Vvd. Vornici de poartă erau, Dumitraşcu Roşca, Gheorghe, Ursul, Enache, Silion, Roman; Tiron diacul a scris mărturia hotarnică şi nu uită a pune chiar data în cifre arabe *1667* în josul iscăliturii.

Dar toţi aceşti slujbaşi oficiali trebuia să-şi aducă marturi vrednici de credinţă, oameni buni şi bătrâni — *dobri i stari* — şi se aduc ca martur i:: 1) pe *Ioan Talpalarul* cel bătrân «care au ţinut minte din zilele lui Stefan Vodă Tomşei din domnia dintâi»—deci pe la 1612, om de peste 70 de ani; 2) pe *Andoca clucerul* „şi acesta a ţinut minte din domnia Radului Vodă *de apoi*" — deci pe la 1625 — om de peste 60 de ani; apoi Ghervasie aparul, Toader Breazul cel bătrân, Vasile Leurdă, Gheoghe Cadejos, Gavrilaş diacul, Stefan Darabanul, Ionaşco ciobotarul, Necula talpalarul, Dumitraşco ticiorul Saicului, Tiron darabanul, Moisei dărăbanul; în total 21 persoane.

Toţi aceştia au rădicat cu a lor suflet şi pe mărturia lor cei 7 vornici de poartă

1) Greşit se publică de T. Codrescu în Uricar V. 307, ca din 7174 Noem. 5.

www.dacoromanica.ro

pun semnele hotară: „un stâlpu de piatră sau pus din sus, un stâlpu de piatră sau pus d'n gos şi o piatră sau pus la mijloc, aşa sau stălpit şi sau hotărât acest loc acestor mişei care loc iaste lor danie şi miluire, de la Petru Vodă Rareş şi de la doamnăsa Elena". (Surete ms. XLIII. 799; Uricar V, 368).

Se vede că Istratie starostele a trăit până către 1685, şi-i urmează în starostie Mierăuţ. Domn era Costantin Vodă Cantemir. Noul staroste se duce cu toată breasla la divan şi arătând zapisul vornicilor de poartă din 1667 întăreşte dania lui Petru Vodă Rareş şi a doamnei sale Elena pentru locul datilor „*în capul târgului din sus despre zid*"... „ca să aibă al ţinea precum iaste hotărât iar altul nime să nu să ameastece". Iar mai apoi dispune asupra dreptului de folosinţă a bordeiului în caz de moartea calicului;" „şi măcar de are şi muri calicul din bordeiu, nime să nu între în bordei făr de voia starostelui, *ce să puc el pe cine va hi voia la bordei din calici*" (Surete ms. XLIII. 802; Uricar V, 311).

Trec 15 ani la mijloc. Locul calicilor se tot strâmta. Unii din vecini îşi făcuse case şi bordee în cea mai de aproape vecinătate; ba unii chiar mutase stâlpul de piatră din sus. Calicii plecară deci cu o nouă jalbă la domnie, în frunte cu noul staroste *Ioan*. Domn era acum Antiohie Vodă. In jalba lor ei arătară următoarele: „cum le împresoară locul alţi târgoveţi şi şau făcut casă pe locul lor şi încă liau mutat şi un stâlpu de piatră carele au fost pus den sus denainte casei Giurgii în râpa ce vine despre târgu".

Jalba lor nu ni se păstrează.

Domnia rânduieşte pe vornicii de poartă „Stetan Pilat, Bejan şi pe Gheorghiţă". Ei după obicei, au strâns oameni buni şi bătrâni în număr de trei—Maftei cel bătrân, Aniţa Dănileasă şi Gheorghiţă Carpu diacul — cari au rădicat cu sufletul, şi spre mai mare tărie a mărturiei lor au *pus şi brazda în cap*, cum că în adevăr „stâlpul cel de piatră iaste mutat şi sau aflat smult de unde au fost mai la vale, din vale de casa lui Ghervasă apariului, care acuma iaste a Mihalcei de Cudreşti. Vornicii fac ştire lui Vodă de cele constatate. Şi mărturia aceasta a vornicilor de poartă lipseşte astăzi.

Atunci Vodă Cantemir porunceşte să se facă de iznoavă cercetare şi să mute stâlpul la locul său din vechi. Şi această poruncă domnească lipseşte azi.

Vornicii merg din nou, cercetează pe cei 2 martori, cari au rădicat din nou cu sufletele lor şi au luat şi brazdă în cap, şi pe porunca Mării sale mută stâlpul cel de piatră, Şi purced la măsurătoarea locului. Nici hotărnicia vornicilor de poartă nu ni se păstrează.

O dată mărturia hotarnică a vornicilor de poartă făcută, starostele breslei mişeilor se duce cu dânsa la Vodă Antioh Cantemir, care prin *ispisocul său din 6* Iulie 7208 (1700) [1]), întăreşte hotărnicia locului calicilor, reproducând din cuvânt în cuvînt cele cuprinse în hotărnica celor 3 vornici de poartă în următoarele semne:" au mutat stâlpul unde au fostu în râpa ce vine de la deal despre târgu denaintea casei Giurgii şi din stâlpul acela au hotărât, de acolo în gios miarge locul pe după casa Mihalcei doi paşi, şi de acolo în gios pen tinda lui Marco apariul pen trei pari ai tinzii; şi de acole în gios pe lângă păretele casii Pântii şetrariul şi prin poiata de lângă casă, şi trecându de casă între casa Pântei şi între casa lui Ghetău vătavul lângă ogradă sau pus stâlpul de piatră nou; şi de acolo dreptu în gios pen casa Roşcăi Duvalmul, şi întrun stâlpu de piatră mare vechiu, carele au fost pus la hotărâtul dintâi, când liau dat, carele iaste lângă casa Gligoroşoae Opincăriţii; şi de acole drept la vale pe lângă casa lui Ion odobaş, până întrun stâlpu de piatră vechiu, *unde bate apa heleşteului*

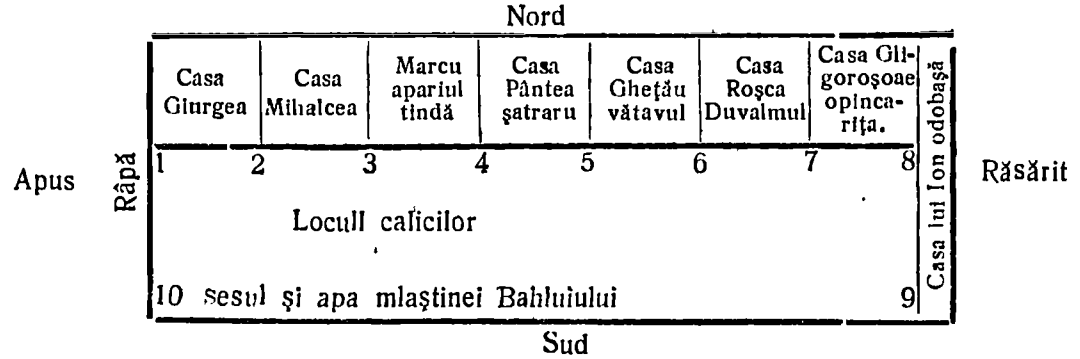
1) E greşit publicat de Codrescu în Uricariu V. 315 supt anul 7250 Iulie 7, confundând pe н (8) cu Н (50) şi pe з (7) drept s (6).

www.dacoromanica.ro

Bahluiului; şi de acole în sus pi şes pân în capul râpei de vale şi la dial pin râpă până în stâlpul ce să pomeneaşte mai sus că sau mutat denainte casii Giurgii; şi acole sau încheiat tot locul mişeilor, precum văzum şi mărturiia boiarilor noştri vornicilor de poartă întracesta chip" (Surete ms. XLIII. 803; Uricar V, 314)

Iată dar cari erau megieşii locului calicilor în anii 1700 vara: „Giurgea, Mihalcea, Marco aparul, Pântea şătrarul. Gheţău vătavul, Roşca, Duvalmul, Gligoroşoae opincăriţa, Ion odobaş şi *apa Bahluiului*". In total 8 megieşi toţi oameni mărunţei cu slujbe mărunte în stat.[1]

Aceasta a doua hotărnicie nu ne dă măsuri precise, ci tot semne văzute: prispă, casă, poiată, tindă, părete de casă, ogradă. Iată o schemă a locului:

Trec 48 de ani la mijloc. Se perindează 2 generaţiuni de calici. Locul lor continuă a fi expus încălcărilor. Staroste era acum unul *Neculai*. Pleacă starostele cu toată breasla—erau acum mai mult ca 50—cu jalba în protap la Vodă. Se jăluesc „cum le împresoară locul alţi târgoveţi ce şau făcut case pe locul lor şi li sau stricat şi hotărăle". Jalba aceasta nu ni s'a păstrat astăzi.

In dosul jalobei lor Măria sa Vodă după obiceiul cancelariei îi îndreaptă pe mişei la Costacki Razul vel vornic. Nici această poruncă domnească nu ni se păstrează astăzi.

C. Razul vel vornic îi îndreaptă pe calici cu starostele lor la vornicii de poartă: Neculai Ciolpan şi Gavril Pilat şi la Simeon Chéşcu uricar; Nici această ţidulă a marelui vornic nu ni se păstrează astăzi.

Vornicii de poartă pleacă la faţa locului cu pricină, şi adună acolo mai mulţi martori, oameni buni şi bătrâni, popi şi megieşi. Intâiu starostele de mişei cu *toţi* mişeii, apoi pe Chiriţă, pe Tanasă, pe Vasile şi pe Chiriac *star* (bătrânul); pe popa Anton *star* (bătrânul) de la Talpalari, pe popa Ion tot de la Talpalari, pe Vasile Negrul, pe Vasile Neamţul, pe Vasile Naforă; In total 9 marturi.

Dar acum practica măsoriştilor de hotare nu mai erau semne proaste: stâlpi, garduri, ogrăzi, prispe, sau altele. Acum se începuse a se măsura cu stânjen domnesc de 8 palme şi a se da în cifre laturile locului însemnându-se perimetrul locului, care reprezintă suprafaţa. Cei doi vornici de poartă şi cu Simion Keşcu uricarul încep măsura din jos, adică din colţ unde locul îşi dădea coastă cu crâşma lui Costandin Gândul *vtori* visternic, şi de la care şi-a luat numele strada Gândul de astăzi.

Iată măsurile în cifre ale locului calicilor:

„Şi am măsuratu şi loculu cu stânjinu de 8 palme; începânduse hotarul acestui locu dintro piatră ce sau aflat hotar vechiu *din gios* despre crâşma dumisale lui Costandin Gândul vtori visternic, care sau întărit şi cu altă piatră hotaru, şi de acolo sau măsurat dreptu la vale până unde bate apa heleşteului Bahluiului şi sau aflat 49 stânjini; şi acolo am pus piatră hotar în vale, De acolo pe vale în sus în capul râpei din vale sau pus şi altă piatră hotaru; De acolo dreptu la deal 26 de stânjeni până la o

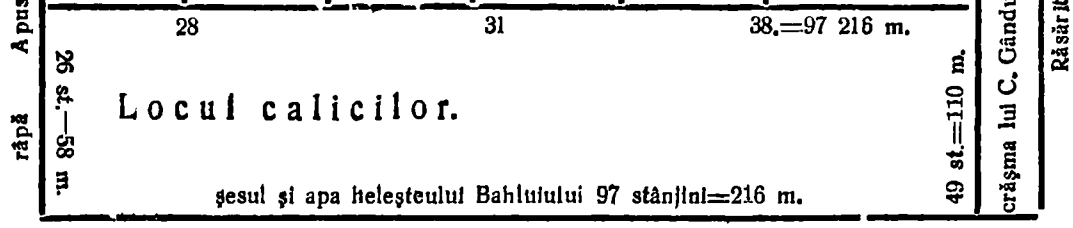
www.dacoromanica.ro

piatră ce sau aflat hotaru vechiu; şi din piatra hotar vechiu drept în gios pe deal 28 stânjini până întraltă piatră hotar ce sau pus a trei pari a tinzii casii Marcului, după cum scrie ispisocul răposatului domn Antiohie Vodă; şi de acolo tot în gios pe dealul sau măsurat 31 stânjini până la o piatră hotar ce sau pus în chiotoarea gardului din sus a casii lui Neculai Cogălniceanul; şi de acolo iarăşi tot în gios pe dial sau măsurat 38 di stânjini până în piatra ce sau aflatu hotaru vechiu în capul hotarului din gios despre crăşma lui Costandin Gândul visternic, de unde am început a măsura la vale înspre Bahlui, care piatră sau întăritu şi cu altă piatră hotar nou alături şi aşa sau încheiat tot hotarul acestui loc" (Surete ms. XLIII. 806; Uricar V, 316).

Hotarnica lui Simeon Cheşco uricarul, un cărturar al timpului, este precisă în măsuri şi semne. După această măsorişte, latura dinspre *răsărit* avea lungime 49 stânjini (110 metri), până în apa Bahluiului; latura dinspre apus pe râpă ce suia la dial spre nord avea numai 26 stânjeni (58 metri), întru cât aici apa Bahluiului făcea cot spre poalele dealului. Pe latura *de nord* s'au făcut trei măsuri, în număr peste tot 97 stânjeni (216 m.), cât cred că avea şi latura de sud—Bahluiul.

Odată măsurile locului calicilor date în stânjeni, aceiaşi boeri hotarnici după 20 zile regulează altă pricină dintre calici şi megieşii, cari încălcase locul calicilor cu casele lor. In adevăr la 1 Iunie acelaşi an cei 3 boeri hotarnici dau o nouă mărturie la mâna calicilor că „fiind pe locul calicilor 6 casă a târgoveţilor... şi avându noi poruncă săi aşezăm şi pentru case ce or da pe an de locu, iam chemat pe aceşti cu casele faţă... şi aşa iam tocmit şi iam aşezatu să dea di locul casei câte cinci orţi bani, ori câte cinci litri ceară bezmăn pe an; însă Toader Odobaşă să dea câte un zlot pe an, căci bate hotarul prin uşa tinzii casei lui" (Surete ms. XLIII. 807; Uricar V, 318).

Mărturia de aşezare arată aceşti mahalagii cu casele lor: Ursachi seimen hătmănesc, Gavril cioclu, Neculai sluga mitropolitului, Toader Berănda lemnar domnesc, Aniţa apăriţa, Toader odobaşă hătmănesc.

Mărturia hotarnică din 12 Maiu se întăreşte tocmai în 12 Iulie de către mitropolitul Nechifor, care dă o nouă carte, în cari se aduce textul mărturiei hotarnice (Surete ms. LXIII. 808).

Forma locului calicilor era un trapez cu laturile neregulate, şi transformat în măsurile de azi ne-ar eşi că cuprindea *3 hectare şi jumătate* (35804 mp.).

Pentru locul încălcat de cei 6 megieşi, cari îşi făcuse case, obştia calicilor primea bezmăn pe an 25 „orţi şi 1 zlot sau 26 litri de ceară".

Trec 35 ani la mijloc. Sântem în 1783; domn era Alexandru Constantin Mavrocordat. Vecinii proprietari se schimbase. Erau acum Stefan Purice *ot* visterie, şi Grigore Scorţăscul. Ei îşi făcuse zaplaji noi, dar cam cotiră hotarul şi aşa Ştefan Purice încălca 2 stânjeni cu zaplazul, iar Gr. Scorţăscul cuprinse în ograda lui 2 palme de loc. Ioan Rale şi C. Botezatul, vornicii de poartă, merg la faţa locului şi constată încălcarea în 1783 Iunie 17 (Surete ms. XLIII, 809; Uricar V, 319); „sau aflat cuprinşi în ograda

www.dacoromanica.ro

lui Ştefan Purice întrun colţ cuprinşi 2 stânjini de loc în lungul ogrăzii şi după starea plăsei gardului de ce merge de ce se îngustează şi până la celălalt colţ al ogrăzii foarte puţin se cunoaşte că au intrat în locul lor după pravăţul pietrelor. Aşijderea şi în ograda lui Gr. Scorţăşcul întrun colţ sau aflat cuprinse ca 2 palme de loc, cum şi piatra hotar cuprinsă înlăuntru tot întracel colţ".

Intre 1783 şi 1800 cursul apei Bahluiului s'a schimbat mai spre sud, aşa că pe latura de sud a locului calicilor s'a deschis un loc slobod, unde o mulţime de lume şi au făcut aşezări de case. In această schimbare de aşezări, locul calicilor suferi o nouă ştirbire despre toate părţile.

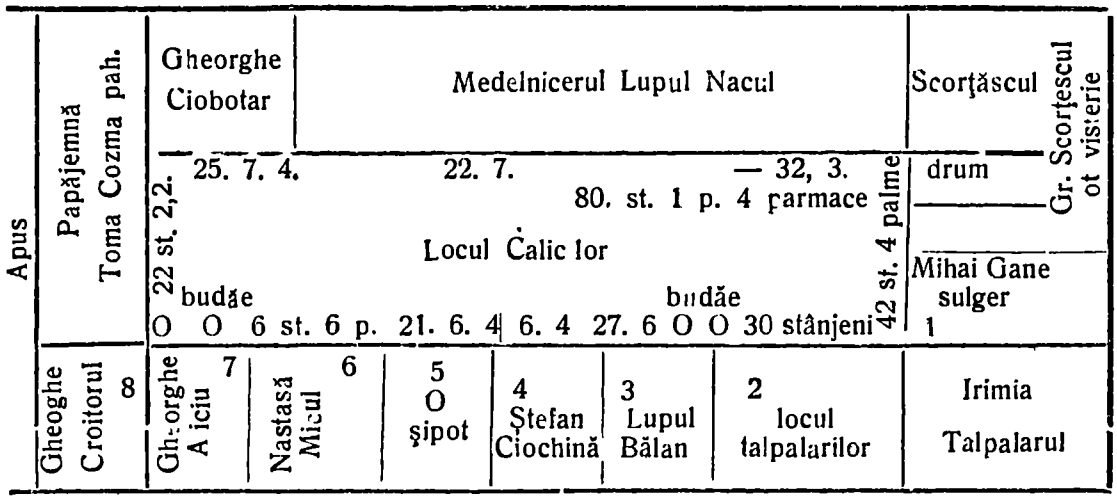
Sintem în 1800 Mart 28. Staroste de mişei era Tănasă. El să jălui domniei că „li se împresoară despre alţi megieşi". Vodă rânduieşte jaloba la vel logofătul de ţara de jos, Costandin Balş. Marele logotăt scrie ţidulă către D. Meleghi vornicul de poartă. Nici una din aceste trei hârtii nu ni se păstrează astăzi.

Dumitraşco Meleghi vornicul merge la faţa locului, strânge după obiceiu megieşi şi alţi oameni buni şi bătrâni „am mers la mahalaoa mişeilor şi am strâns megieşi" şi anume pe Ioniţă starostele de talpalari, pe Irimia, pe Ştefan Ciochină, pe Năstasă Micul, pe Gheorghe Macri, pe Gheorghe Croitoriul; în total 6 megieşi—probabil cei 6 proprietari de case şi bezmănari către starostele de mişei. Se cer acte de la starostele Tănasă. El scoate 4 documente: din 7176 Noem. 8; d n 7194 Dec. 1, din 7208 Iulie 6, şi din 7256 Mai 12;—D. Meleghi citeşte actele, cercetează semnele hotară şi „am găsit toate hotarele faţă câte se cuprind la hotarnică şi nici un hotar nu sau găsit cuprins în vreo îngrăditură a vre unui megieş", şi atunci se face stânjen de opt palme *gospod* şi începe a măsura locul, «şi întâiu am pus un hotar de am făcut chiotoare de la vale la un hotar vechiu ce iaste supt ograda casei lui Irimia Talpalariul, şi de acolo am purces în sus cu măsura alături cu locul Talpalarilor şi pe de la deal de casa Lupului Bălan la un hotar de 30 stânjini; de acolo tot înainte şi în sus alături pe de la vale de 2 budăe cu apă la un hotar ce iaste în colţul ogrăzii de la deal a casei lui Stefan Ciochină 27 stânjeni 6 palme; de acolo tot înainte prin ograda casei lui Ştefan Ciochină fiind ograda cu o margine puţin întrată în locul mişeilor şi peste un şipot la un hotar de la deal de ograda casei lui Nastasă Micul, 21 stânjeni 6 palme 4 parmace; de acole tot în sus pintre 2 budăe cu apă la un hotar vechiu ce este în malul pârâului şi de la deal de ograda casei lui Gheorghe Aliciu 6 stânjeni 6 palme şi la hotarul vechiu am pus şi alt hotar de am făcut chiotoare ce caută drept la dial. De acole am întors cu măsura la deal pe dinaintea casei lui Gheorghe Croitoriul şi peste un colţ a prispei casei lui Papăjemnă pără la 2 hotară vechi ce sânt la colţul acestei casă pe dinaintea altei casă *tij* a lui Papăjemnă, care acum amândoao casele acestea sînt a dumisale paharni-Toma Cozma şi la hotară sau plinit 22 stânjini, 6 palme, 6 parmace, şi la hotarăle vechi am pus şi alt hotar ce caută în gios linia, unde la punerea acestui hotar au fostu şi dumnealui Toma Cozma. De acole am întorsu cu măsura în gios pe deal pe lângă ograda lui Gheorghe Ciobotariul; apoi pe lângă zăplajii caselor răposatului medelnicer Lupul Nacul la un hotar vechiu 25 stânjini, 7 palme şi 4 parmace; de acolo tot în gios pe deal tot pe lângă ograda med. Nacului, până la un hotar vechiu 22 stânjini 7 palme, unde am pus şi alt hotar; de acole tot în gios pe deal tot alături cu ograda medelnicer Nacul şi colţul grajdului med. Nacului despre drum, să află intrat 3 pa me în locul mişeilor după linie hotarălor; apoi peste drum şi pe lângă ograda lui Scorţăscul *ot* visterie, pără la 2 hotară vechi ce sântu colţu locului mişăilor despre locul medelniceresei Ruxandei Scorţasca, şi la hotară sau plinit 32 stânjeni 3 palme, şi am pus şi alt hotar la hotarele vechi, ce caută drept la vale. Şi din chiotoare aceasta am întorsu cu măsura la vale alături cu zaplajii medelniceresăi Scorţascăi şi *peste drum*, apoi pe lângă ograda

www.dacoromanica.ro

slugerului Mihai Gane pără la chiotoare, de unde am început întâiu 42 stânjini 4 palme, (Surete ms. XLIII, 812; Uricar V. 322).

Iată o altă schiţă a locului Calicilor în 1800.

= 86 stânjini, 2 palme, 4 parmace

Insumând toate măsurile reiese acestea; latura de răsărit are 42 st 4 palme (95 m.); latura de apus are 22 st. 2 palme 2 parmace (50 m.); latura de nord are 80 st. 1 palmă 4 parmace (180 m.); latura de sud are 86 st. 2 palme 4 parmace (193 m.).

Socotind în paralelă cele 2 măsorişte din 1748 şi 1800 reiese aceste date:

	1748	1800
răsărit	49 st.	42 st. 4 palme
apus	26 st.	22 st. 2 « 2 parmace
nord	97 st.	80 st. 1 « 4 „
sud	97 st.	86 st. 2 „ 4 „

Perimetrul trapezului locului calicilor era în 1748 de 269 stânjeni, iar în 1800 era numai de 231 st. 2 palme şi 2 parmace, iar din suprafaţă iese 14134 mp. în loc de 35804 mp!!

Se micşurase locul calicilor cu 21670 în curs de 52 ani. Cred că prin schimbarea albiei Bahluiului şi noile aşezări de case pe vechea matcă a rîu'ui s'au îngustat cu aproape 10 m. locul spre apus şi 25 metri spre răsărit, latura de sud, de noii proprietari: Gheorghe Croitoriul, Gheorghe Aliciu, Năstasă Micul, Ştefan Ciochină, Lupul Bălan, Irimia Talpariul, vârîndu-se toţi cu zăplazii ogrăzilor lor până supt malul râpos al locului calicilor; iar latura despre nord s'a îngustat cu aproape 40 metri, iar cea despre sud cu 25 metri prin intrarea cu gardurile lor a celor 3 boeri: sulgerul Mihai Gane şi Gheorghe Scorţescul ot visterie spre răsărit şi pah. Toma Cozma spre apus, mai ales acesta stăpânind locurile cu case ale lui Papăjemnă, ce veniau drept pe râpa cu izvoară şi unde bordeele calicilor nu-şi aveau locul bine măsurat.

Şi aşa calicii au pierdut cu ştire sau fără ştire, cu voe sau fără voia lor sau a starostilor lor loc de peste 2 hectare în curs de 50 de ani.

8. *Papăjemna şi Toma Cozma paharnicul.* Intre vecinii locului calicilor dinspre apus avem pe Papăjemnă, şi apoi pe Toma Cozma paharnicul, nume cunoscute în laşi vechi prin hârtiile multe şi dese, ce vorbesc de ei, iar celălalt prin ctitoria bisericei din Păcurari, ce-i poartă numele, cum şi prin ctitoria sa pe malul Nistrului a mănăstirei *Dobruşa* la Soroca.

www.dacoromanica.ro

A fost doi Papăjemnă: Ioan Papăjemnă—tatăl și Gheorghe Papăjemnă—fiul. Hotarnica locului vorbește, cred, de Gheorghe, care în 1805 Noem. 2 face diată înărită de Veniamin Costachi mitropolit, prin care lasă femeii sale Catinca pe lângă zestrele sale, după izvod, *toate darurile și podoabele dăruite la mîntă*, și următoarea pojijie din casă: o oglindă de 5 lei, un fes, două tulpanuri, o pereche de conduri, o malotea cu sângeap și o bucceluță; iar pentru o 100 lei din zestre luați și cheltuiți de el se vor plăti după moarte din averile sale, cum și 150 lei pe deasupra de la dânsul. Dar mai zice diiata: „are să plătească datoriile paharnicului Tomii Cozmii 500 lei cu dobânda lor" (Surete ms. I, 313).

Dar despre afacerile între Papăjemnă și Toma Cozma mai avem și cartea de judecată a divanului domnesc din 6 Iunie 1806. iscălită de acești mari boeri: Nec. Balș vel log. Gr. Razu vel spătar, Dim. Bogdan vel vornic, Dim. Ralet vel vornic, Iordache Canta vel logofăt și de Veniamin mitropolitul, prin care ei judecă pricina între Catrina soția mortului Gh. Papăjemnă și între cumnatul său Gavril dascalul, fratele lui Gheorghe Papăjămnă.

Pricina era aceasta: Catrina după moartea soțului său a rămas grea și născând pruncul, el a murit după 5 luni. Barbatul său, Gh. Papăjemnă, având datorii ramase de la tatăl său Ion Papăjemnă 1080 lei la Toma Cozma paharnic, ar fi plătit 1000 lei, după ce i se ertase 80 lei din datorie; însă datoria a plătit'o și cu din zestrele sale. Își răscumpără ei așa dar casele; erau două rânduri de case, una de la vale pe râpă, de la deal de casele lui Gheorghe Croitoriul, și alta de la deal despre *drumul sapat*, azi strada Arcu, actualele case A. Negruzzi, unde e poșta centrală. Barbatul său ar fi dat danie fratelui său Gavril dascalul o căsuță din cele două. După un an moare Gheorghe Papăjemnă, și după 5 luni îi moare și copilul. Acum Gavril dascalul vrea s'o scoată din casă.

La cercetare divanul cere lui Gavril dascalul să arăte ce scrisori are. El a arătat: a) o scrisoare de învoială din 1805 Iulie 3, iscălită prin punere de deget de sorâsa Catrina jăluitoare. Se arată acolo că amanetul de 900 lei la Toma Cozma pe casele de lângă locul calicilor a fost plătit; dar că tot Gh. Papăjemnă le-a pus din nou amanet pentru 700 lei tot la Toma Cozma. Tot acolo se arată că Catrina și-o luat zestrele sale toate. b) Izvodul din 2 Noembre 1805 prin care se arată ca i-a mai lasat și strae. 250 lei bani afară de alți 730 lei ce-i avea ea în mână, 124 lei pe 62 vedre vin a 2 lei vadra. Dar peste toate acestea Gavril dascalul dovedește că copilul a fost făcut în văduvie, ceia ce s'a dovedit la cercetarea duhovnicească.

Divanul respinge cererea Catrinei pe următoarele *trei* motive: a) că din zestrele sale n'a dat nici un ban la răscumpărarea caselor, b) aflându-se femee cu purtări netrebnice s'a făcut îngreunată de alții târziu după moartea bărbatu-său. c) că pomenirile mortului s'au făcut de fratele său Gavril.

Judecata dă lui Gavril *casele*, iar jăluitoarei Catrinei îi lasă ca bune tot ce a luat de și-i trage o încheere nefavorabilă: cu toate că după purtările sale în anul jălaniei s'a cunoscut cu alții făcând și prunc, ca pe una ce n'a păzit cinstea cununiei soțului său, dreptatea ar învinovăți-o a nu se împărtăși cu nimic din averile bărbatului său mort, afară de drepte zestrele sale ce s'ar dovedi că le-a adus la căsătorie, dar pentru că...". (Surete ms. I. 259).

9. *Milele calicilor*. Dintru început calicii trăiau din mila creștinilor, cum și azi trăesc. Nevoiți a trăi din milele altora, ei trebuia să întindă mâna la trecători, să profereze vorbe de rugă și de îndurare la trecători, să se milogiască la orîcine, să fie lipsiți deci de acea demnitate omenească, care face deosebirea dintre om și om și mai ales aceia care te scoboară în ochii oameuilor, că nu li-e rușine de dânșii și-și expun nenorocirea lor, zgândărindu-și rănile, și prefăcând în obiect de speculă boala și mizeria lor,

www.dacoromanica.ro

Românul, care e un adînc şi fin pziholog, a trăit viaţa tristă a poporului iobăgit, rumân't sau vecin. Dar tare în vârtutea sufletului său n'a luat scoborîrea treptelor sociale ca o degradare morală, ci o stare v nită din afară, pe care a suportat'o cu d mnitate, resemnându-se în sufletul său, prot stând din când în când ori mai domol ori mai energic, după împrejurări, dar nu şi-a întinat fondul m ral, ci a luptat cu stăruinţă pentru a-şi îmbunătăţi soarta.

Pentru nenorocirile venite din afară, Românul a ştiut totdeauna să le facă faţă; a fost de plîns şi de compătimit cel ce le-a îndurat, dar nu şi-a perdut cumpătul.

Cu totul de altfel a tratat pe cei ce lipsiţi de fondul lor moral şi sufletesc îşi datorau scăderea lor socială lipsurilor lor sufleteşti. Pe când el are vorba îmbarbătoare, „mai bine cu un voinic la pagubă de cât cu un *mişel* la dobândă", tot el are şi cealaltă vorbă: „a ajuns de mâncarea cânilor! Cine? Acela care nu se simte pe dânsul, e pătimaş, un beţiv degrădător, un zăpăcit, un aiurit la minte un nebun. Pentru român cânele are un foarte bogat simţ social, şi el are darul de a cunoaşte omul; şi într'un sat, unde toţi sătenii sînt la fel, cânii deprinşi cu ai lor stăpâni, latră când văd un om străin de sat; dar una e a fi latratul cânilor d'n sat, şi altă ceva ea ajunge de mâncarea cânilor.

Asta e soarta calicilor, a mişeilor.

Mişel la cei vechi reprezenta pe cel *nevoiaş*, pe cel *calic*. Din latinescul *miser*, pauvre, mendiant, a eşit diminutivul *misellus*, de la care după toate legile fonetice a eşit *mişel*=sărac (sl. *sirakъ*, pauvre, pauper;) *sirota*, orphanus, *sirotka* orbus). Cum însă Românul a ştiut să deosebească pe sărac de sărac după motivele sărăciei, a avut vreme până ce a împrumutat pe slavul *sărac* şi *calic* să peioriseze sensul latinului misellus din curat *miser*, *pauper*, în *misérable*, *lache*, *poltron*, curat *mişel*. Latinescul *misellus*, a luat în gura Românului acelaşi înţeles rău de mişel, *vil*, *indigne*, cum în gura Albanezului slavonul *sиracъ* a devenit *sorrák*, vil, indigne.

Cea mai grea boală, care face din om neom e *orbirea*; de aceia la slavi *sirotъкъ* însamnă şi *orbus*.

Cât timp calicii n'au fost organizaţi în breaslă, ci rătăciau prin ţară, cerând pomană, *săracul* era *mişel*, şi *mişel* (miser), era *calic* ori *sarac*.

Când Stefan Vodă cel Mare sau Petru Vodă Rareş i-au organizat în breaslă cu staroste, mişeii strânşi în Iaşi şi deveniţi proprietari pe locul dăruit lor *din sus de târg despre zid*, atunci numai au început a fi scoşi la iveală şi a fi judecaţi dacă motivele, cari i-au adus în stare de *mişei* erau fireşti ori *sociale*. Şi în măsura în care motivele *sociale* au început a fi mai multe de cât cele *fireşti*, mişeii *vechi* au devenit mişei *noi*, adecă oameni răi, *misérables*, *lâches*, *poltrons*, *vils*, *indignes*, *etc.*

Cuvântul *calic* e slavul *Kalika*, peregrinus, de aici miser. Cum toţi sătenii la vechii slavi erau legaţi de *mir*, nu puteau vagabonda umblând din loc în loc, de cât cei, cărora le lipsia o doagă, erau hop într'o parte, nişte năuci; de acolo înţelesul de *gueux*, *misérable*, *estropie*.

Primul venit al calicilor era ceia ce căpătau ei din pomană. Domnii le-au dat *loc de bordee*; apoi le-a încuviinţat ca de la toţi acei ce-şi făcuse case pe locurile lor să le plătească bezmăn câte 5 orţi de casă. Dar aceste erau foarte slabe venituri; de aceia cu începere de la 1783 Voevozii Moldovei s'au gândit să le facă *milă* din vama cea mare domnească.

In 1783 Mart 1 Vodă Alexandru Costandin Mavrocordat sporeşte veniturile calicilor, dându-le câte *10 lei* pe lună din vama cea mare domnească. Nu sânt lipsite de interes considerentele hrisovului de miluire: „luatam sama şi pentru neputincioşii ce sânt într'acest oraş, carii să numesc *breasla calicilor*, şi socotindu-se că *ticăloşii* aceia

www.dacoromanica.ro

nu au putinţa a se hrăni şi a se învăli din ostenelile lor ca alţi oameni, aflându-să în multe neputinţe, stricaţi unii la mână, alţii la picioare, unii şi lipsiţi de viderea ochilor, fără numai cu totul razimă la mila şi razimul altor creştini".

Deci de la 1783 mişeii din Iaşi îşi sporesc veniturile lor de la *20 orţi* cât primiau bezmăn în 1748; acum domnia le mai adaugă 120 lei pe an, sau *480 orţi* pe an (Suret ms. XLIII 816; Uricar V, 324).

La fiecare schimbare de domnie starostele de mişei venia să-şi reînoiască privilegiul de danie. Aşa în 1785 Aug. 8 Alexandru Ioan Mavrocordat reînoeşte dania şi dispune ca mişeii să ia pe fieştecare lună—la sfârşitul lunii—câte 10 lei pe lună (Surete ms. XLIII, 817);

In cei 4 ani de războae, divanul Cnejiei Moldaviei nu s'a preocupat de privilegiu calicilor şi probabil că nu li s'au servit cei 10 lei lunar din vama domnească. Cum însă se sui pe tron Alex. Costandin Muruz Vodă, în 1792 Iulie 18, starostele mişeilor îşi reînoi privilegiul urmând a încasa din vamă cea mare domnească câte 10 lei lunar (Surete ms. XLIII, 818).

In 1794 Iunie 26 starostele de mişei îşi reînoeşte privilegiul. Mihail Constandin Suţul Vodă le întăreşte dritul de a lua din vama cea mare tot câte 10 lei pe lună (Surete ms. XLIII 819,.

In 1796 Fevr. 6 Alexandru Ioan Calimah Vodă reînoeşte privilegiul breslei callcilor şi dispune a li se servi tot câte zece lei pe lună din vama cea mare domnească (Surete ms. XLIII 820).

In 1799 Sept. 10 Costantin Alexandru Ipsilant Vodă reînoeşte şi dânsul privilegiul breslei Calicilor şi dispune a li se da tot câte zece lei pe lună din vama cea mare domnească (Surete ms. XLIII 821).

In 1801 Săpt. 13 Alex. Nec. Suţu Vodă reînoeşte privilegiul calicilor şi dispune a li se da tot câte zece lei pe lună (Surete ms. XLIII 822).

Întărirea acestui privilegiu continuă a se face până în 1823 şi anume:

a) 1803 Ghenar 13 întăritură de la Alex. C. Muruz Vodă.

b) 1812 Dec. 16 întăritură de la Scarlat Alexandru Vodă Călimah.

c) 1820 Mart 21 întăritură de la Mihai Suţu Vodă.

d) 1823 Ianuar 14 întăritură de la Ioan Sandu Sturza Vodă.

10. *Calicii în sec. XIX-a.* Calicii în Iaşi trăiau în breaslă de 300 de ani. Veacul al XIX a pus capăt tuturor breslelor, deci şi celei a calicilor.

Ei continuă a primi bezmăn pe locurile de case ocupate de vecinii acolisitori. Iată după actele aflate în plicul 2 al documentelor calicilor ştiri despre locatarii bezmănari de pe locul calicilor.

In 1861 economul Dum. Mârzescu, iscăleşte „opisul de documente atingătoare de locul breslei Calicilor din mahalaoa Talpalarilor, în care apoi se înşiră 21 acte; cum însă bătrânul iconom nu cunoştea nici anii nici slova cu cerdace pune în mod greşit la toate actele menţiunea: „din timpul lui Pătru Vodă Rareş (o mărturie)".

In 1866 Mai 8. Scarlat Pastia primarele primeşte cu opis toate documentele breslei calicilor şi anume 10 bucăţi documente în plicul 1 şi alte 12 documente în plicul 2.

11) *Cantora calicilor.* Calicii îşi aveau *cantora* lor, adică cancelaria lor, care ţinea socoteală de încasări şi cheltueli. Se vede că această cantoră era şi un fel de casă de economie, căci dădea aconturi şi împrumuturi calicilor.

Iată câteva pilde:

a) *1860 Ghenar 4.* Pintilie Creţu rămâne dator cu 30 lei la cantoră.

b) *1860 Ghenar 4.* Vasile sin Tanasă Cârnu ia 37 lei de la cantoră pentru a lui nevoe,

www.dacoromanica.ro

c) *1860 Ghenar 4.* Ghervasă Lohan rămâne dator la cantoră cu 21 lei.

d) *1862 Noem. 26.* Ghervasă Lohan mai ia 50 lei la moartea soţiei sale.

e) *1862 Sept. 6.* Gheorghe Flore ia 14 lei de la cantoră cu împrumutare până la 23 April 1863. Chizeş e starostele Grigore Vandăr.

f) *1861 Mai 18.* Ioan Orbul ia 111 lei de la cantora breslei cu împrumutare până la Sfete Dimitrie.

g) *1862 Noem. 26.* Gheorghe Rusul rămâne dator cu 37 lei Cantorei.

h) *1862 Noembre.* Vasile sin Tănasă are a răspunde 14 lei cantorei breslei la 26 Decembre.

i) *1862 Noembre 26.* Petre Ungureanul ia 23 lei din cantora breslei.

j) *1862 Noembre 26.* Lupu sin Alexe Livraru rămâne dator cantorei cu 42 lei.

k) *1862 Noembre.* Artene Danu ia de la cantoră 23 lei.

l) *1863 Iunie 17.* Gheorghe Pocriş şi Maria iau de la cantora breslei 74 lei pentru înmormântarea copilei lor.

m) *1864 Sept 21.* Petre Ungureanu ia de la Cantora breslei 2 galbeni la înmormântarea copilei lor şi se îndatoresc a-i plăti la 26 Decembre. Chizeş e starostele Grigore Vandăr.

Cum cuvântul *contora* (rus. *cantora* le comptoir bureau) era un neologism francez venit prin Ruşi, şi greu de înţeles de scriitorii mărunţi ai acestor sinete de bani, se scrie în fel şi chip: *conta conto, contul, cotor, cantor, catora, cator.*

12. *Diverse*: *Bezmănul* continuă a se încasa până la desfiinţarea breslei şi preluarea titlurilor de Primăria Iaşi în 1866. Iată câţiva bezmănari, cunoscuţi din acte:

a) *1865 Oct. 26.* Iconomul Gh Ionescu plăteşte bezmăn 70 lei câştiul sf. Dimitrie.

b) *1865 Oct. 26.* Dimitrie Suia plăteşte bezmăn 40 lei câştiul sf. Dimitrie.

c) *1864 April 23.* Intr'o însemnare se arată că bezmănul general primit pentru căştiul sf. Gheorghe April 23, 1864, a fost de 196 lei, din carî s'au cheltuit 34 lei şi anume 7 la preut, 7 la ţidulă, 8 la postelnicie, 8 lei şi 10 parale la Gheorghe Rusu, şi 3 lei şi 30 parale cheltuială: „*160 lei sau pus la cator*" „lar *95 lei* au rămas de anul trecut în *cator*" (Surete ms. XLIII 824).

Casa cantorii breslei avea pe ziua de 1 Maiu 1864, 255 lei, din care putea să facă mici înlesniri la trebuinţele breslei, Era ceva pe atunci!

d) *1864 Ghenar 28.* „Inscris. Gios iscălitul prin punere degetului fac ştiut că am *alăcătuit* pe *Aniţa Orba* să fie la mene vreme de un an de zile şi săi plătescu 60 lei pe anu şi săi purtăm de grijă afară de îmbrăcăminte care la împlinire anului avem a răspunde banii ţitaţi de mai sus; iar la săvârşire vieţi orbe atunce săntem *obeligaţi* ai purta de grijă după lege creştinească în socoteala noastră şi spre credinţa am iscălit prin punere degetelor în fiinţa breslei noastre. 1864 Ghenar 24.

× Eu Vasile săn Tănasă; × Eu Marie soţu numitului × Eu Ion Orbu faţă; × Eu Petru Ungureanu orbu faţă; × Eu Gheorghe Rusu orbu am fost faţă (pecete ręѡpru pšcš). Poftit fiind am scris aceasta, Grigore Vander (Surete ms. XLIII 826).

e) Intre obştia calicilor din Iaşi şi puternicul vecin Filip Scorţescu se iscă proces încă din 1828. Prezident divanurilor cnejiei Moldaviei era Minciaky. Iată cum îşi încep ei jaloba lor:

„De demultă vreme cât au petrecut Voevozii în locurile Moldovei mai bine iaste de cât trei sute de ani, şi atunci sau dat o bucată de pământ pentru săraci ticăloşi ca săşi facă aşezări, *ce se numeşte mahalaua Calicilor*, şi au întărit cât au fost voevozi şi mitropoliţi şi vlădici, ca să nu fim mişcaţi de pe locurile noastre; dar cine n'ar fi ascultător şi următor să se facă noao vreo obijduire şi să ne ia de la noi pământul nostru măcar ceva să rămâe afurisit...."

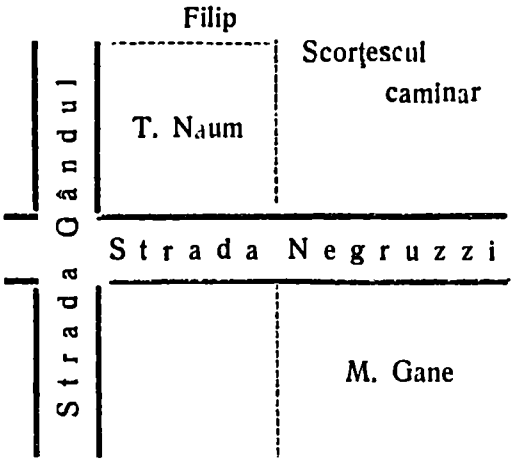
www.dacoromanica.ro

Miniciaky pune această rezoluție :

Je transmets au divan judiciaire la petition des plusieurs villageois relative aux prétentions qu'ils élevent à la charge du boyar *Philippe Scoptcheca*. J'invite ce divan à examiner cette affaire selon les lois et les usages du pays, et à rendre justice aux réqueras si leur demande est juste.

Iassy. le 14 Avril 1828. (ss) Minciaky :

Filip Scorțescu era vecin cu locul calicilor în partea despre răsărit, pe de la deal de strada de azi Negruzzi, unde locul se încălcă și în fund spre nord și în marginea despre răsărit, dincolo de strada de azi Gândul.

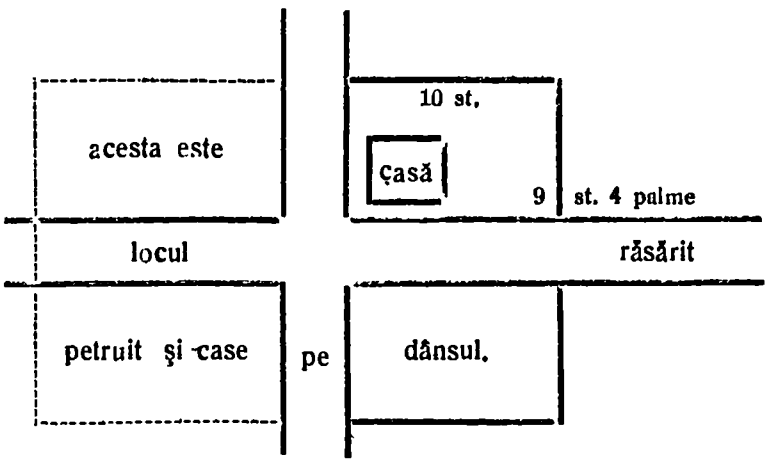

f) In 1829 negutitorul grec Teodor Naum Θεόδορος Ναθμος voind a-și face bina pe locul calicilor, cere prin scrisoare anume către starostele breslei —Tănasă—care luând înțelegere cu „breasla calicilor de aice din Iași din mahalaoa lor" să cedeze atâta loc cât poate cuprinde casele ce voește să zidească, urmând a plăti câte 80 lei pe an bezmăn.

Cererea lui e din 15 Martie 1829.

Cu zidirea caselor lui T. Naum locul calicilor dinspre răsărit era învecinat cu Filip Scorțescul și cu Mihai Gane, tăind până în vale spre Bahlui.

Intr'un plan schițat cam de pe atunci avem această așezare:

g). In 1841 se iscă proces între obștia calicilor și vecinul din jos despre răsărit Cost. Negruzzi.

In 18 Aprilie Mihail Ivanovici, starostele de mișăi înaintează departamentului pricinilor din lăuntru următoarea cerere :

www.dacoromanica.ro

Cătră cinstitul departament al pricinilor din năuntru de la toată breasla săracilor din Iaşi plecată jalobă.

Cu ferbinţi lacrămi năzuim la mila cinstitului departament că iată acum sânt trecuţi peste o sută cinci zeci de ani de când sau aşăzat această breaslă a mişăilor de răposatul întru fericire Stefan Vod. cel bun şi de răposatul întru fericire Petru Vod. şi Elena doamna sau dat şi o bucăţică de loc acestei bresle ca săş facă fiecare neputincios câte o căsuţă unde va voi, şi de atunce încoace sau întărit această danie şi de alţi fericiţi domni şi de cătră presfinţitii mitropoliţi cărţi de blăstăm sau slobozit asupra cui ar învălui pre această briaslă, sau ar răşlui din acel loc al săracilor, şi până acum de şi am avut învăluială de către boeri cari sânt megieş cu locurile lor lângă această bucăţică de loc, dar după scrisorile ce are această briaslă descoperindusă adevărul au rămas în pace, de cât numai din partea unde să megieşăşte acest loc al săracilor cu locul casălor dumnisale boerului Mihalache Gane, sau înpresurat acest loc întrând cu ograda dumisale ca vro doi stânjini în locul săracilor.

Apoi acum vedem fără de ştirea noastră şi fără voia noastră că dumnealui Cuconu Costache Negruţi, ginerele dumisale Dumitrachi Gane, ca cel ce acum să află prezădent presusfii Eforii porunceşte ca să ne strice doî căsuţe a unor neputincioşi cari sîntu pe locul săracilor, şi numai megieşite cu ograda dumisale supţ cuvânt că ori să facem casă bune, acoperite cu oa'e că adecă dumnea ui sar teme de vreo întâmplare de foc, sau săi dăm dumisale acel loc, ca săl cuprinză în ograda dumisale, apoi să înţălege că dumisale nu este atâta pentru că casăle sânt proaste, fiind că de când este această breaslă aşa fel de casă sânt şi sau făcut, ca cele ce sânt făcute de oameni săraimani şi neputincioşi, ci mai mult iar trebui locul ca săşi măriască ograda, pentru că ne pune înaintea, că precum întro vreme un staroste de această breaslă au dat o bucăţică de loc unui neguţitor cu bezmăn, aşa săi dăm şi noi dumisale, apoi dacă un fără suflet şau lepădat haina creştinească şi sau înbrăcat cu haina cia de blăstăm, care de atâţi preosvinţiţi mitropoliţi sau slobozit pentru aşa fel de răşlu'tori, noi din zioa de astăzi nu am făcut nici vom face,

De aceasta cu toată supunerea şi ferbinţi lacrimi din înfiripată inimă cădem la mila cinstitului departament ca să să milostivească asupra ticăloşiei noastre şi să liniştească întru ceiă ce am găsit nu putem strica nici a călca atâtea blăstemuri arhiereşti, pentru că să face un început rău, că astăzi trebuiaşte dumisale o bucăţică de loc, mâine va trebui altue, şi când să va trezi breasla va fi dezbrăcată cu totul, pentru aciasta ne rugăm ca să nu să facă acest obicei rău, ci precum sau milostivit alţi domni şi preosvinţiţi mitropoliţi şi cinstiţi boeri de au agiutat şi neau ocrotit, asămeni ne rugăm să fim şi în zioa de astăzi ocrotiţi, pentru că altă nădejde nu avem, ci întâi la a tot puternicul Dumnezeu şi al doilea la premilostivii stăpînitori al acestui loc cari să vor milostivi ca să ne ocrotiască şi să ne apere de tot felul de învăluiri, care vor ave ne ştearsă pomenire în veacul de acum şi în cel viitor sălăşluire cu dreptii.

La mila cinstitului departament întru tot supuşi.

Mihail Ivanovici staroste de mişăi, cu toată breasla.

Rezoluţia.

„18 April 1841.

Să recomendueşte în orighinal jaloba a cinst. adgii ca să cerceteză dacă casăle acestora vine pe aşa θεσις în cât să cază în catigoriia enstrucţiilor date în acest predmet şi având numai priiviri spre ai sălnici prezidentul eforiei pentru al său interes precum jăluitorii arată să nu să îngădue va lua sama însă dacă în izvodul dat dispre bărătci sânt şi aceste casă trecute. No. 5339.

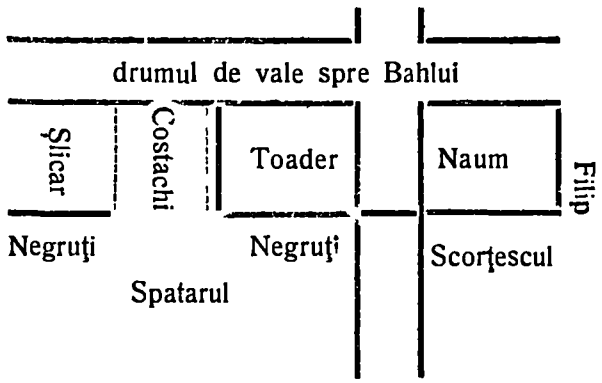
D. Buhuş.

No. 794 April 21.

„Comisia I; acest Vasile va ave în privire, de care cercetând va pune la cale potrivit înţelesului rezoluţiei răportuind de rezultat" No. 16345.

www.dacoromanica.ro

Ca urmare acestei jalbe intervine o aranjare între C. Negruzzi şi breasla mişeilor cu data de 1 Octombrie, când ia cu bezmăn cu 80 lei pe an o bucată de loc din locul calicilor, de vale de binalele lui T. Naum, ca să poată avea eşire la uliţă, ce se scoboară de vale spre Bahlui, pentru partea de jos a ogrăzii caselor sale. Iată textul hotarelor; „a căruia faţă este din drumul ce merge pe dinaintea binalelor dumisale neguţitorului Toader Naum şi merge în lungime până de vale în drept locul Şlicarului, unde este capul hotarului, şi lungimea din hotarul locului meu până în drumul ce se scoboară în vale spre Bahlui".

h). In 1847 intervin pricini între obştia calicilor şi preotul Gh. Ionescu şi Miha Vandăr, cari iau cu bezmăn locuri în partea dinspre nord în vecinătatea altui boer, Spătar Răducann Cazimir.

Pentru istoria bezmănului aceste două acte prezintă un deosebit interes, în felul cum se face transacţia dintre părţi.

Protopopul Gh. Ionescu se învoeşte a plăti *bezmăt* câte 140 lei pe an, dar în loc de a da pe fieştecare an banii, el le oferă de la început 40 galbeni *fondos,* din a căror dobândă de 145 lei anual ei să-şi tragă bezmănul cerut.

Tot asemenea se face aranjare şi cu Mihai Vandăr, care pentru locul cedat în vecinătate cu locul pr. Gh. Ionescu va plăti câte 60 lei bezmăn pe an. Intru cât însă pe aceste 2 locuri erau case şi bordee pe ele, se vor plăti breslei 800 lei de către preut şi 700 lei de Vandăr. Amândoi „au voe a-şi trece locurile la orice mână a fi".

Amândouă aceste locuri sunt astăzi cuprinse în proprietatea d-lui Emil Briul profesor, care ne-a dat următorul act, ce-l publicăm în întregime.

—„Act pentru vecinică alcătuire de plata bezmănului. Noi care mai gios prin dare condeiului scriinduisă numele vom pune degetele în loc de iscăliturî pentrucă nu ştim însuşi iscăli încredinţăm prin acest înscris, precum să fie ştiut că după învoiala făcută cu sfinţia sa, am dat cu bezmăn o bucăţică de loc sterp carile, fiind faţă în faţă cu binalele neguţitorului Teodor Naum aciastă linie a lungimii cuprinde 10 stânjeni şi 7 palme, număraţi alături cu drumul ce să pogoară la vale spre Bahlui, linia lăţimei a căriia latură priveşte drept spre Bahlui, numărată alăturea cu drumul ce să întinde spre Păcurari cuprinde 9 stânjenl şi 7 palme, liniia a căruia lature priveşte drept spre Păcurari cuprinde 11 stânjeni şi 6 palme în liniia ce despărţeşte locul nostru al săracilor de locul lui Cazimir cuprinde 13 stânjeni şi 6 palme; peste tot locul măsurat din giur împregiur cuprinde 46 stânjeni şi 2 palme; aciastă bucăţică de loc este din întregul loc

www.dacoromanica.ro

ce să arată prin hrisovul breslii noastre, a săracilor dat de milostivii domni, şi fiindcă nu avem nici un folos din el, din a noastră bună voi şi nesiliţi de nimeni lam dat cu bezmăn breasla noastră a săracilor ca să facă binale pe dânsul, sau ori ce va voi atât sfinţiia sa cât şi urmaşii sfinţii sale, săl aibă în stăpânire, nestrămutat şi să aibă a plăti breslei pe tot anul câte 140 lei bani în naht, bezmăn în fieştecare an, care bani să ne fie de făcut praznicul obicinuit pentru acei domni ce niau dat locul, iar spre liniştea sfinţii sale întru a fi scutit de darea bezmănului pentru totdeauna, de a noastră bună voinţă, neam învoit a primi fondos de 40 galbeni, pe cari dându-i cu dobândă să ne priimim în fieştecare an bezmănul de 145 lei ce pot da suma sus aratată în curgirea unui an întreg, şi cu priimirea somei de 40 galbeni sfinţie sa în veci să fie scutit de dare bezmănului, fiind că neau şi plălit toţi acum, osăbiţi de acei 40 galbeni încă am primit 800 lei pentru o casă cuhne i grajdul de pe loc toate în stare foarte ră, deci pe aşa temeiuri nimine din breslaşii noştri nici din acei ce vor urma după noi şi vor ave hrisovul la mână să nu fie volnici a strica aceasta de bună voe alcătuire ce sau făcut cu folosul şi liniştia noastră, ce sfiinţiia sa şi urmaşii sfinţii sale, în veci să stăpânească acest loc pacnic, slobozi fiind al trece prin orice chip către oricine şi afară de famelia sfinţii sale fără a fi supuşi la strămutarea bezmănului sau măcar sporire, ce aşa să rămâe vecnică şi nestrămutată această aşazare, spre care sfârşit făcândusă doă asemeni înscrisuri unul la mâna altuia sau rugat şi pe locul *copetent* de liau întărit după formă.

× Eu Ioan Vasluianu orbu
× Eu Petre Orbu
× Eu Tănasă Orbu
× Eu Alecsa livăraru
× Eu Vasile Simionovici
× Eu Pintille Creţu
× Eu Gheorghe Botezatu Ceauş
× Eu Vasile sin. Tana-ă (fiul)
× Eu Irimia Orbu
× Gheorghe Gaţi olog.
× Eu Pavăl Malichi
× Eu Vasile Neamţu Orbu
× Eu Toader Ciuntul

× şi eu Toader Orbu staroste cu toată breasla adeverezu această învoială

× Eu Iordache Nane
× Eu Gheorghe Ologu

Ştefan iconom şi duhovnic la toată breasla saracilor şiam fost faţă.

Poliţia Capitalei.

Insămnaţii prin acest act, obştiia săracilor nevolnici faţă viind în presudstvia poliţiei slovesnoi au mărturisit că este sub adevărata a lor punere de deget în loc de iscăliturі. precum poliţia au luat încredinţare şi din raportul comisarului al 2-a cu No. 740 că nu urmează nici o prihănire asupra acestui loc, pe temeiul unei asămine să adivereşte de către poliţie.

Şăf Poliţiei Post. D. Luca

Masa I. N. 185 (l. p.: prinţipatul Moldovei adgiia poliţiei Eşi

1847 Iunie 8 şef mesii Cerhez stolnic

Divanul apelativ

Pe temeiul adiverirei sus însămnată de către poliţie că actul de faţă este supt adivăratele iscălituri prin punere degetelor a obştiei săracilor nevólnici: Ioan Vasluian, orbu, Petre orbu, Tanasă Orbu, Alecsa livărari, Vasile Simionovici Pintilie Creţul, Toader săn Tanasă, Eremia Orbu, Gheorghe Gaţi ologu, Pavăl Malenschii, Vasile Neamţul

www.dacoromanica.ro

orbul, Toader Ciuntul, Gheorghe Botezatul ceauş, Iordache Nane, Gheorghe Ologu, Toader Orbu staroste; să adevereşte vremelnic de cătră divan pe temeiul şi a cererilor prin înscris înregistrat supt N. 4278, rămânând a să face statornică întărire după urmarea legiutei publicarisări dacă nu să va ivi vreo pricină împedecatoare.

Post. Leon, A. Bran spatar

Iancu Silion

I. p. Divanului derector Luca

secţia III

N. 4950, 1847 Junie 12 zile şef Iancu Scorpan

Divanul apelativ

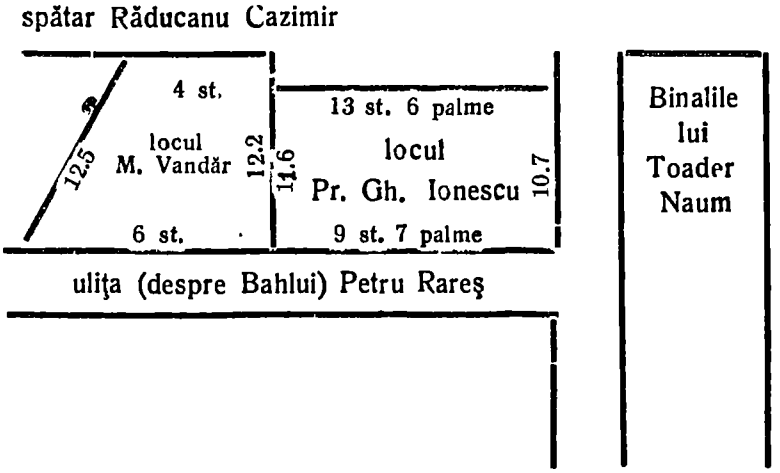
După vremelnica adeverire sus însămnată publicarisândusă această vânzare prin foaia sătiască din 6 Iulie anul încheiat 1847 cu No. 27 şi împlinindusă atât legiuitul termen de şasă luni a publicarisiri cât şi aceale 15 zile ce să lasă cu ovăjănie prin anaforaoa sfatului din 20 Mai 1839 No. 1008 înalt întărită nici o pricină împedecătoare vânzării nu sau ivit. De aceia să întăreşte statornic de cătră divan spre veçnică stăpânire a sfinţii ale prezviterului Gheorghe Ionescu şi următorilor sfinţii sale.

Secţia al 3-a Post. Leon, Milicescu, Silion. T. Scobihorn

N. 500 Dir. Luca

1848 Ghenar 24 zile şăf Ioanu Scorpan

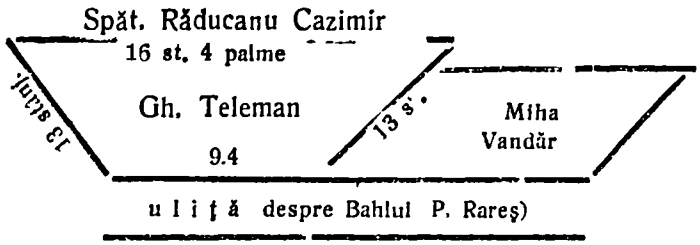
Iată dimensiunile celor 2 locuri:

i) In 1851 intervine o nouă aranjare între obştia calicilor „breasla nevolnicilor săraci", din Iaşi şi Gh. Teleman, care ia cu bezmăn locul în alăturare cu locul lui Grigore Vandăr, fecior lui Mihai Vandăr, în următoarele mărimi: „Iară acest loc se începe din locul lui Vandăr şi anume 13 stânjeni despre Vandăr, 9 stânjeni şi jumătate faţa la uliţa despre Bahlui, 13 stânjeni despre locul lor la apus şi 16 stânjeni şi jumătate fundul despre Cazimir; care peste tot fac 42 stânjeni din jur împrejur".

Bezmănul se învoeşte a da câte 80 lei pe an.

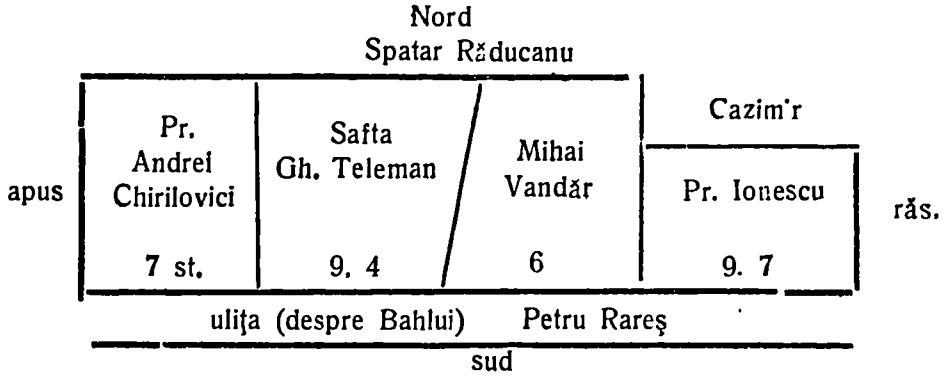
www.dacoromanica.ro

j) In 1861 o nouă aranjare se face între obştia calicilor şi între preutul Andrei Chirilovici, de la biserica Talpalari, care îl capatase danie de la Elena Irimioaea. Acest loc venia în imediată vecinătate cu locul lui Gh. Teliman. Iată dimensiunile locului: 13 stânjeni—la răsărit—spre sărdăreasa Safta lui Gh. Teliman; 9 stânjeni 6 palme, fundul —la nord spre spatarul Răducanul Cazimir; 12 stânjeni 5 palme—la apus spre locul lor, 7 stânjeni faţa spre Bahlui

In act se prevede că bezmânul va fi în *naht* câte 60 lei pe an. Preutul îşi va face bină pe loc, şi că îl poate da ori şi cui, chiar şi în afară de urmaşii sai."

Iată schiţa celor 4 locuri pe latura dinspre nord.

13 **Catastihul breslei mişeilor**. La Academia Română în secţia manuscriptel or, sup nr. 128, se păstrează o condică lungăreaţă în piele, cuprinzând 30 feţe din care sânt albe următoarele: 1 (ab) 2. (ab) 3. (ab) 5 (b), 6 (b), 11 (a), 16 (b), 21 (b). 28 (b), 30 (ab), deci 7 file albe şi 23 scrise.

Pe scoarţă stă scris: „cumpărat de la fraţii Şaraga 18 | 30 Mai 1896". (vezi analele Academiei Române Seria II tom. XIX. pg. 290 anul 1897).—Pe cât ştim Condica a aparţinu cândva răposatului istoric şi arheolog Beldiceanu. Ea a trebuit să se păstreze în mâna starostelui mişeilor, dar nu mai era în posesiunea sa în 1866 Mai 8, când primarele Iaşilor (Scarlat Pastia) primeşte de la starostele breslei următoarele 2 plicuri de documente: *plicul 1 cu 10 bucăţi şi plic. II cu 12 bucăţi documente.* Se răvăcise din tăşula starostelui şi între altele catastihul mişeilor, vândut probabil fără ştirea breslei, sau furat de oare cine fără ştirea starostelui.

El astăzi se păstrează la Academie şi este cea mai veche ştire de organizarea celei mai vechi bresle din Iaşi, alcătuită din cei mai de jos şi mai scăpătaţi oameni.

Catastihul acesta a fost prefăcut în forma sa actuala în 7230 Febr. 24, iar legătura e ceva mai nouă, căci ordinea filelor a fost schimbată de legătorul de cărţi, care neputând ceti textul scris cu chirilice a amestecat filele rupte de la cotor.

Iată notiţa lămuritoare: „In dzilele blagocestivului şi de Hs. iubi | toriul preluminatul Domnul nostru. Iω Mihai Racoviţă Voevod, и r(o)c(по)джаго (şi Doamna lui) Anna | и чад их (şi copiii lor). la domnie a trie | la. a 7 an. cu bl(a)go)slovenie. a

www.dacoromanica.ro

Preosvinţitului părintelui | nostru. кѵр Gheorghie | Mitropol tul Sucevei | şi a *toata M ldovia* | *hie.* sau înoit acestu | catastih. de braslă | mişeilor. de târgu | din Iaşi care de de multu este aşădza | tă ačastă breaslă | *încă de la St fan* | *Voda a el B*[illegible] | вѣлѣто ѡт рожⷣдество)χ(ри ст(о)ва | anul de la Naşterea lui Hristos | 1722 Fevr. 24. (Catastih fila 6 (a).

Contrar arătărilor documentelor breslei, cari toate în mod constant atestă că „locul le au fost dat Pătru Vodă Rareş şi Doamna lui Ileana *în capul târgului d'n sus după zidiu*», Mitropolitul Gheor hie dă loc la versiunea întemeierei breslei de către Stefan Vodă cel Mare. pentru care lucru făureşte textul slavon al unui act, ca şi domnesc, din 1480, text de sigur fabricat *adhoc*, ceia ce a făcut pe Ioan Bogdan să nu-l treacă în lista documentelor d· la Stefan cel Mare.

Iată textul slavon, scris pe f la 4 (ab):

изволенїем ѡтца | и сѣ поспешенїем сна | и сѵвръшенїем стго дха | начасе сѣ празник вѣ | имѧ стго Ꙗрхи | стратига михаила | и Гаврїила. и прчи | бесплътныχ. |

вѣ дни благочестиваг | и χѵ любимаго гспдна | ѡ стефана воєводы | стараго. бжїим мластїю | гспдрь земли молдавскои | при архіепскпе кир | теѡктист. мтро | полит сѵчавскаго. ѡ | же сѵвравшимсѧ ни | ци ѡт ѡнаго трѧга | ѡт бга понѫжденїе и | ѡт прчстїе его мтрь | промыслывшим мєж | дѵ собое. добро(в)олн(о) | сѣставише себѣ... || ство. повелѣнїем | гспдаревом, вншписаваго | стараго. Стефана | воєводї. и сѣ благосло | венїем оучителем на | шим. преѡсщенм кир | теѡктистом. мтро | полит сѵчавским. паκиже вѣси братн | мы благословнχом | сѣ | благо сѵрдїем нашим | и бжїем прозволе | нїем. тогда и свѣт | лим срдцем вѣзѣмше ба | помощника нам гр'кшним | и прчстаа его мтрь | ако да сѣтворим праз | ник на вѣсѣки год | по ѡбичаи. правѣслав | ныіχ хрстїанымъ | вато сцин.

Pe româneşte sună astfel:

„Cu vr area Tatălui şi cu ajutorul Fiiului şi cu săvârşirea sfântului Duh începutu-s'a cu praznic în tru numele sfântului arhistratig Mihail şi Gavril şi altor fără trup (puteri); în zilele blagocestivului şi de Hristos iubitorului Domnului nostru Ꙗѡ Ştefan Voevod bătrânul, d'n mila lui Dumnezeu Domn Ţarii Moldaviei, pe vreamea arhiepiscopului Kir Teoctist Mitropolit Sucevei; iată că strânsu-s'au sărimanii din al Iaşului târg din a lui Dumnezeu silă şi din a Prea curatei lui maice îndemn întru dânşii, de bună voe aşezatu-s'au în ru sine şi din porunca Domnului mai sus scris a bătrânului Ştefan Voevod şi cu binecuvântarea învăţătorului nostru Prea Sfinţitului Chir Teoctist mitropolit Sucevei; şi iarăşi toţi fraţii mei, blagoslovit-am cu bună osârdia noastră şi a lui Dumnezeu vreare, când şi cu luminată inimă luat-am pre Dumnezeu ajutor noao greşiţilor şi Prea curata lui Dumnezeu maică, precum ca să facem praznic în fiecare an pe obiceaiul pravoslavnicilor hristiani la anul 6988 (1480)".

Cine citeşte textul vede cât de colo că redactarea e stângace şi cu totul deosebită de cea din zapisele vremii, şi limba şi construcţia, şi fondul istoric, totul e alterat, şi scriitorul dela 1722, un uricar oarecare, Axinte sau Popa-Ion deprins cu slavona, a crezut că poate da un mai mare lustru părerii sale, dând *în slavonă* textul închipuit-a lui Ştefan ce Mare, ce-şi zice singur *bătrânul*. cum tot el va scrie *în ron âneşte* textul bănuit al uricului lui Pătru Vodă Rareş.

Teoctist mitropolitul era mort din 6985 Noembre 8 (1476); aşa scrie cronica Putneană şi după dânsa Grigore Ureche (Let. 1165); iar porecla de *star* sau bătrânul apare mai târziu în documente.

Trecând la textul ispisocului lui Pătru Rareş îi uită veleatul, şi apoi crezând că

www.dacoromanica.ro

pe atunci se scria româneşte ne dă un text *ţe româneşte*, conceput astfel: fila 5(a).

Iω Petru Voevod i gspdja | ego Ileana cum neam | milostivit. şi am mi | luit prea mişăi de | târgu de Iaşi cu loc | săş facă casă cine | und i va fi voe în via | ţa noastră iară după moarte noastră | prea cine va alege | milostivul Dumndzău | să fie domnu acela încă să întărească | prea acest mişăi ce | mai sus scriem iară | cine lea lua locul | sau îl va împresura să | fie neertat de 318) | Oteţ o(t) Nichea ča | să să ştie şi 12 oameni să ai | bă scutiţi pentru î.. | parea loru |

fila 5(b) albă Vlto...(rupt)

După scriitorul acestui plăzmuit text românesc de pe la 1542, Pătru Vodă Rareş şi doamna lui Ileana au miluit p e mişăi de târgu de Iaşi cu loc să-şi facă casă cine unde-i va hi voe". In al doile loc dă drept breslei mişeilor pentru „12 oameni ca să fie scutiţi pentru hrana lor".

Pentru Mitropolitul Gheorgie de la 1722 era uşor a crede că se dăduse şi săracilor din Iaşi 12 oameni pentru hrana mişeilor, ca şi cum mişeii din Iaşi aveau privilegiul boeresc a liuzilor scutelnici. Mănăstirile puteau căpăta robi ţigani, χολοπι чел'кдн аџиган; dar calicii din Iaşi нищи—să capete 12 oameni pentru hrana lor este o imposibilitate istorică!

Deci şi al doilea text e fabricat după necesităţi, de şi Rareş Vodă este cel ce a dat loc calicilor din Iaşi în marginea târgului din sus despre zidiu.

Adevaratul catastih se începe de la fila 7 (a b).

Catastih pentru | praznicul sântului | (şi mare Voevod ceres | cu arhanghel Miha | il unde să strângu breasla de mişăi | pe cari Dumnezău va a | leage din pravoslav | nici creştini a da şi | a milui la ziua praz | niculai pentru sufletele lor şapă | rinţilor ca să le fie | lor în več pomeniri(i) şi | Dmndzău milostivirii | întărească pe dănşii în fapte bune | întru toate dzilele | vieţii lor cu rugă | ciunile | prea sntei | Născătoarei de | Dmndzău şi pururea | fičoarei Mariei | şi cu rugul(i) svăn | tu | lui Arhangel Miha | il ca să le fie lor | întrăgiutoriu şi | sprejenitoriu la | înfricata şi a giu | deţului că să (a le m(i)lă şi er | tare de păcate | şi să aibă odih | nă întru salaşăl(i) înpărăţii ceriu | lui, unde bucu | rie nu să schimbă | în veaci amin.

La legatul catastihului s'a schimbat ordinea, căci fila pe cari stau scrişi domnii (9 a b) este interpusă între filele, pe cari stau scrişi boeri (8 şi 10 (ab).

A. **Domnii** зде гспдри издав | над н до нн'ѣ гспдрѫ (aici (se pomenesc) domn cei de demult şi cei de acmu domni)

Iω Ştefan Voevoda starogo | bătrânul |
Iω Bogdan Voevod sin Ştefan | fiul lui Ştefen |
Iω Ştefan Voevoda mladi | tânărul |
Iω Petru Voevoda
Iω Ştefan Voevod Lăcustă
Iω Ştefan Voevod sin Petru
Iω Alexandru Voevod
Iω Bogdan Voevod sin Alexandru
Iω Ioan Voevod
Jω Petru Voevoda
Iω Ioan Iancul Voevod
Iω Aron Voevoda
Iω Eremie Moghila Voevod
Iω Simion Moghilla Voevod
Iω Costantin Voevod sin Eremia
Iω Ştefan Voevod sin Tomşii

www.dacoromanica.ro

Iω Radul Vo.vod sin Mihnia
Iω Alexandru Voevod Iliiaş
Iω Miron Barnovschi Voevod
Iω Moise Voevod sin Simion
Iω Vasile Voevod
Iω Gheorghie Ştefan Voevod=
Iω Ghica Voevod
Iω Ştefan Voevod sin Vasilie
Iω Dabije Voevod
Iω Duca Voevoda
Iω Ilieş Voevod sin Alex(andru)
Iω Anton Voevod сѫ сиѣ ѥго (cu fiul lui)
Iω Costantin Voevod.
Iω Antioha Voevod sin Constantin.
Iω Costantin Duca Voevod.
Iω Mihai Racoviţ Voevod.
Iω Nicolai Alexandru Voevod.
Iω Dimitrie Costantin Voevod.

Apoi s'au adaus scrişi de diferite mâni următorii:

Iω Grigorie Ghica Voda (
Iω Ion Neculae Voda (de o mână
Iω Costandin Voda Mavrocordat (de alta)
Iω Costandin Vodă Racoviţă (
Iω Matei Ghica Vvod (de altă mână
Iω Scarlet Ghica Vodă (
Iω Ioan Theodor Vvod (
Iω Grigorie Ioan Vvod (de alta mână
Iω Grigorie Alexandru Ghica Vodă cu roş de altă mână.
Iω Costandin Dimitriu Moruz Vvod (
Iω Alexandru Constandin Voevod (de altă mână

Toţi domnii dintru început şi până la Dimitrie Constantin (Cantemir) Vodă sunt scrişi de una şi aceiaşi mână. Apoi urmează 6 condee, cari scriu numele domnilor până la Alexandru Costantin Mavrocordat (1783), când încetează cu şirul domnilor, tocmai când începe seria hrisoavelor de miluire de la acelaşi domn până la Ioniţă Sturza Voevod. Starostii breslei n'au mai trecut numele Domnilor în catastih, căci îi aveau trecuţi în hrisoave.

Nu găsim trecute în catastih numele voivozilor. Ion Eraclide Despot, Ştefan Vodă Tomşa hatman, Iliaş Rareş—turcitul—! Ştefan Răzvan;—Gaspar Graţian—morlahul—Ştefan Petriceaicu—răzvrătitul—; Dumitraşco Cantacuzino—mueratj-ul;

De ce aceste omisiuni? Probabil că biserica n'a avut în deosebită stimă faptele unora din aceşti domni uitători de lege, vrăjmaşi bisericii şi deci starostele de calici care la orice domnie nouă se ducea la mitropolie să înscrie numele Voevodului i se refuza înscrierea, Domnul nefiind pe placul Mitropoliei şi nici pe al calicilor.

Iar dacă şiraua Voivozilor se încheie cu Dimitrie Costantin Voevod, cel care a domnit în 7218 (1710), de şi catistihul e scris din nou în 1722, scriitorul a pus pe Dumitraşco Vodă Cantacuzin cel din urmă în listă, pentru că pentru răstimpul de 12 ani, domnia a fost ocupată de Neculai Vodă Mavrocordat în 2-a domnie, şi de Mihail Vodă Racoviţă în a treia domnie, şi cum numele lor fusese scrise înaintea celui a lui Dumitrie Constantin Voevod, nu le-au mai scris şi a doua oară. Şi aşa ne explicăm săritura de 17 ani între cel scris cu condeiul celui din 1722, şi cel al lui Grigore Ghica Vodă din 1727.

www.dacoromanica.ro

B. *Boerii.* Pe filele 8 (a.b) şi 10 (a.b) stau scrişi boerii.

Сѫѣ боляри велицѣи и малѣи (aice (se pomen sc) boerii a mari şi a mici).

Eremie vel vornic Bali a hatman Zaharię Bărlădeanu vel log. Paos vel vor. —Str ici vel l gofăt Car te vel vornic—Dumitru vel vist.—Simion Stroici vist.—Vanghelie vel vi t Preabici logofăt Gheorgh'e vel vor.—Nistor Ureache vel vor.—Coci agă Nicoriţi vel mitnic (vameş) Gligorce treti (al 3-a) log.—Molodeţ părcălab—Vartic vel vor.—Gheorghie părcălab la Hotin Dumitru Barnovschi vel postel.—Patraşco vel log. Apostolachi postel nic Dumitru vel vor.—Roşca logofăt—Costantin vistier — Gheorghie Roşca vist. Boul vistiernic—Petriceaico logofăt— 8 (b) Gavril Cernat sulgerz—Neculai stolnic Vasile Urechie čaşnic—Gheorghe Balş log.—Lupul treit log.—Dumitru Buhuş vi t.—Mihail Tăutul logofăt—Stefan Anton logofăt—Pan visternic—Gheorghie vel log.—Barnat post.—Septelič hatman —Coste Bučok vel dvor.—Stefan Moimăscul vel armaş—Crenuc vel şătrar—Gavril hatman—Gheorghie vel čaşnic—Dumitru Şoldan vel dvor.—Pătraşcu Başota vel log.—Gavrilaş vel log.—Dumitraşco vel pit. Gligorie cliučar Toader Veaveriţă—Nicoară log.—Toader stol.—Nicoare hetman—Dumitru St fan vel log.—Grama vel stol. Costin hetman.—Toader Petričaico vel dvor. — | —file 10 *a*. Toma postelnic—Iordachie vel vist. — Dumitru stol.—Ion postelnic—Cristiian logofăt Trofanda post.—Enache postelnic—Dumitru Goie post.—Gheorghie postelnic—Savin vel dvornic Ioan Cujbă vel dvor.—Ilie Vrabie post. — Ioan Talpă—Gligori Talpă Ignat č golea— Petru čogolea—log.—Patraşco banul—Vasilie banul — Frangole stol. Vasilaşcu hetman—Ionaşcută vel log.—Stefan Bou vel dvor. — Dabija vel dvor.—Solomon vel vist.—Ioniţă vist.—Tălmač vel că(pita)n—Neculai Buhuş treti log.—Şeptelici vel post.—Darie vel comis—Pavăl pit — || fila 10 *b* Ilie Catargiu vel log.—Darie Donič vel dvornic Gavrilaş Miclescul vol dvornic—Dumitraşcu Racoviţ hat (man)—Costantin Costache vel spatar—Iordache Catacuzino vel vist.—Toader Paladie vel comis Costantin Ruset vel čaş(nic).

Zde pop ot Iaşi [aici (se pomenesc) popii din Iaşi).

Pop Ursul pop Eremia—pop Toader—pop Ştefan—pop Daniil—pop Silioan—pop Dumitru—pop Vasilie—pop Loghin—pop Gheorghie—pop Nacul—pop Iacov.—pop Hilip pop Gligorie—pop Samson—pop Gligoreе—pop Carpu—pop Vasilie — diacon Dimitrie al Mitropolie It 7240 (scris de altă mână).

Nu e locul de a stărui asupra timpului, când au trăit toţi aceşti boeri şi au ocupat slujbele cu cari sunt trecuţi în catastih; dar controlând anii în cari se găsesc aceşti boeri în slujbile lor găsim că toţi cei 95 boeri au trăit între 1850 şi 1730. Deci în acest interval starostii breslei au primit unele sume de la boeri şi le-au trecut numele lor în catastih, pe când la domnii cari au fost mai darnici cu mişeii, starostii au trecut în catastih numele lor până la 1784.

c) *Preuţii.* Pe fila 11 b se dă numele preuţilor, ce cu slujit breasla, fie ca simpli popi, fie ca protopopi.

Сѫѣ попи ѡт Іаси

(aci (se pomenesc) popii din Iaşi)

Dacă cel din urmă scris cu alt condeiu e diaconul Dimitrie de la Mitropolie şi e dat din 1732, apoi cel dintâi dintre preuţi e cunoscutul popa Ursul de pe poartă, care a trăit în secl XVII supt Cantemir Vodă, deci e cel dintâi protopop din Iaşi, a căruia nume a f st trecut în catast h, întru cat era popă domnesc de la Curte îşi are ca biserică, bisericuţa de pe poarta vorniciei de gloată de la curtea domnească, şi deci nu se putea ca protopopul care a oficiat la recunoaşterea breslei şi a văzut cu ochii în-

www.dacoromanica.ro

tărîtea hotarnicii locului calicilor de cătră Vodă Cantemir să nu fi trecut cel dintăi în catastih, ce cred că a fost atunci întăi înjghebat, ori prefăcut din nou.

D. *Calicii* (*mișeii*). Pe filele 12 (ab), 13 (ab), 15 (ab), 16 (a)—16 (b) fiind albă 19 (ab), 20 (ab), 21 (a) stau scrise în coloane numele tuturor mișeilor cu staroștii lor. Dar a fost 2 răstimpuri în cari s'au scris numele mișeilor, în 1724 și în 1735; iar cea din urmă înscriere de calici s'a făcut în 1757 Ghenar 15, când s'a scris numele lui Chiriac Galațanul starostele de mișei. In 1722 s'a scris simplu зде нщіи wт іас (aici calicii din Iași); iar la 1735 s'a scris: зде нщіи wт іас водни антонїи митрополита сочавскаго, ват зсмд, сѣп. а (aici calicii din Iași în zilele lui Antonie mitropolit Sucevei), la anul 7244 Sept. 1).

зде нщіи wт іас (aicĭ (se pomenesc) calicii din Iași),

Dumitru *staroste*

Crăciun *staroste.*

Stan Mierăuț *staroste*—Tatul—Nechila—Ion—Ivanco—Grozav—Gonțea—Toaderu—Gligorie=Avraam—Matheiu—Ioaș—Badul *staroste*—Hanul—Baico—Marco—Simion—Stoica—Oane—Griga—Oane—|| fila 12 b.: Andreica—Oanca—Vartin—Hilipь—Dumitru—Hilipь—Ursulь—Corne | Oanea—Dumitru—Nicoară—Mihailă—Gligorie—Gheorghie—Onciul—Petre—Andrușca—Mateiu—Toaderь—Grigorie—Dumitru—|| fila 13 a:

Gligorie *staroste*—Stoica—Sava—Nistorь—Mihaiu—Ștefan—Neagul—Ionь—Soica—Vasilie *staroste*—Stanь—Gripa—Vasilie—Dumitru—Mihaiu—Dan Ștefaneva—Măteiu—Gavril—Mălaiu—Mihul—Ivan | fila 13 b.. Andonicь—Dica—Vasilie—Ivanь—Grozavь—Stanciul—Criste—Iancul—Gligorie—Micul—Mironь.

Radul *staroste.* Nica—Criste—Marco—Măriica—Ioanь—Drăghiciu—Simion—Grosul—Gligorie.

Luca *staroste* || fila 14a—Grigorie—Marco—Vărvara—Stanca—Craste—Grigorie—Radul—Toaderь—Florea—Nechita—Mihail—Vasilie—Ionь—Gligorie—Vasille—Stanciul—Nechita—Drăgan.

Toader *staroste*—Vasilie—Andreiu || fila 14 b. Ștefan—Ioan—Vasilie—Nistorь—Stoica—Ionь—Coca—Simion—Tivul—Simion—Gavril—Marta—Ștefan—Cosma—Toader—Ioan—Toader—Marie—Ursul;—

Ștefan *staroste*—Tanasie—Pavăl—Ursul—Isaia—Andronic—Daniil | Vasilie—Condre—Gligorie—Mihail—Dumitru—Toaderь—Gligorce—Iorga || fila 15-a Ștefani.

Gavril *staroste.*

Toader *staroste.*—Gavril—Gavril—Toader Mereș—Grigorie—Ionașcu—Anton Kece—Dumitrașco—;—

Statie *staroste*—Ionașco Primă;

Mathei *staroste*;

Simion *staroste*—Vasile—Simion—Ciung.—Mogaldea ful(gerat)—Radul orb—Vasilie—Sandulь—Alexandru—Tanasie—|| fila 15 *b*—Dumitrașco—Mathei,—Gheorghie Cărjan—Simion—Hariton—Stefanь,—Dumitru—Ionь—Andrei—Grigorie—Simionь—Toaderь—Ionь Filipь—Vasile *Berinda*—Năstasie—Toader Haraga—Ghiorghiț Baltag—Iosipь—Stefanь—Maximь—Ionь—|| fila 16-a, Vasilie—Huțuțuiu—Toaderь—Ion *joldunar* Toader Mărroș—Dănila—Neculai—Ionь Borșu—Ilie—Mierloe—Nazarie—Ursul—Ghebuțul—Neculai—Echimь—Vasile—Manole—Micul—Pantelei—Chirilă.

fila 16 *b* albă.

fila 19 *a.*

Зде нщіи wт іас во днилнтон Митрополита Сочав | скагw. ват. зсмд сѣпз Vasile Streache *starostele* schiop—Pascal orbul—Neculai orbul—Radul orbul—Tănase orbul—Simion șchiopul—Simion čuntul—Vasilie fulgerat baba Ioanna—Ioan čuntul—Du-

www.dacoromanica.ro

mițru schiop—Chiriac orbul—Hariton ĉuntul—Gligorie fulgerat — Savin ologul—Ursul orbul *ot Muntenime*,—Alexandru ologul—Maxim ĉiuntul Stefan șchiopul—Aftinica surda—Gligorie orbul || fila 19 *b*. Ioan orbul *ot Broșteni* Ioan orbul *ot Frecău* — Toader gură stricată *ot Bivolărie*—Gheorghi orbul,—Vasilie șchiop *ot Fănărie*—Chirilă șchiop—Ioan fulgerat—Gavril beteag—Toader gură putinte—Postolache șchiopul — Nichita nevolnicul—Andrei stricat—Toader ĉiuntul—Grigorie *ce are ača nevoia*—Vasilie Munteanu Grigori *ot Vătăman*—Pavăl șchiopul—Dumitrașco surdul—file 20 *a* (scris de altă mână).

Simion *staroste*—Gligoraș fulgeratul—Denila — Ion—Teodor Gură rea — Toader (ТАѲДѣр sic) *după iaz*; Neculae Orbul *după iazu*—Pânzar—Ilie Orbul—Gligoraș schiopul — Miculeai — Vasile — Ioan Orbul — Toader (ТАѲДѣр sic) gură puțintia — Toader (ТАѲДѣр). fulgerat — Postolache schiopul—Mascomz schiopul—Iosif ologul—Gligorie orbul—Ion Ciuntul—Prodan orbul—Ștefan șchiopul—Hriţco schiopul—Copăcioae Orba—Iliasă ciunta—fila 20. b Vasilie *din Muntenime* stricat—Gligoraș orbul—Gligorie șchiopul—Vlasie ot *Cârniceani* stricat—Simion *ot Turie* fulgerat—Ursul orbul—Simion Ciuntul—Prlcopie orbul—Manole orbul—Iliana Calicoae — Radul orbul—Tănasie orbul—Porcul orbul—Gavril—Antim ciuntul—Ștefan surdul—Ion orbul.

Toader (ТАѲДѣр) stricatul — Andrei orbul — Pistileu orbul—Andrei fulgeratul—Vasile stricatul—Nastasie fulgeratul—Ion ciuntul—Habca calicoae—fila 21 a— Frosina calicoae—Marcară—Dumitrașco stricatul—Ștefan stricatul—Vasile Streachie - Aniţa unguroaica—Safta Orba—Ilianca Orba—Ursul—; apoi scrise de altă mână: Stratul fulgeratul —Vasile orbul—Savin ologul—Enachie fulgeratul—(iar cel din urmă scris este) Chiriac Galaţeanul staroste de calič sau făcut la leat 7265 Ghen. 15.

Din înșirarea numelor calicilor noi cetim pe lângă bolile, de cari suferiau și câteva lămuriri despre mahalalele vechi ale Iașilor, *sate pe atunci deosebite de administrația orășănească a Iașilor*.

a) *boli*: șchiop, orb, ciunt, fulgerat, olog, surd, gură stricată, beteag, gură puţintea, nevolnic, stricat, cel *ce are acea nevoe*, gură rea.

b) *mahalale* (sate): Muntenime (azi Sărărie), Broșteni (sat peste Bahlui, peste iaz), Frecău, (azi strada Smârdan, supt Beilic), Bivolărie (supt Târgul Cucului), Fânărie (azi biserica Sf. Andrei sau strada Albă spre Căcaina, după iaz (strada Sf. Lazăr).

14) *Cărți de întărire*. Dar breasla își avea rânduiala sa Starostii aleși de obște se întăreau de Mitropolit; așa că și la schimbare de staroste, și la schimbare de mitropolit se dădea câte o nouă întăritură și chiar poveţe pentru bunul mers al breslei.

Nu sânt lipsite de interes toate aceste cărți de întăritură ale Mitropoliților Moldovei, căci cuprinsul lor arată felul cum merge breasla și alte învățăminte morale și sociale.

Iată seria lor:

a) *1723 Mart 23 (Iași)*. Carte de blăstăm a Mitropolitului Gheorghie pentru breasla mișăilor din Iași, și scutiri de orice dăjdii.

Gheorghie cu mila lui Dumnezău Arhiepiscop și Mitropolit Sucevei și a toată Moldo-Vlahiei, facem știre cu ačastă carte a noastră tuturor cui se cade a ști pentru breasla de mișăi de aici din târgu din Eși, *care breasla iaste așăzată încă de răposatul Ștefan Vodă cel Bun*, care având ei cărți de blăstăm și de la alți arhierei mai dinainte vreme, asupra cui le-ar face supărări măcar cât de puţin acestor *obidnici* și neputincioși, cari cu mila creștinilor își petrec ticăloasă viaţa lor. Iată dar am făcut și noi ačastă carte de blăstăm asupra cui le ar face învăluială *zloţași* sau *pârgari* sau alte *angherii*, carea sântu pe alalți săraci; și de iar învălui prea dârșii, ačastă breaslă neputincoasă, unii ca aceia să fie afurisiți și legați de Domnul Dumnezeu și de maica preacurată și de 12 apostoli și de 318 oteți, care au fost иже вz (carea întru) Nicheia; și de blago-

www.dacoromanica.ro

slovenia noastră ce nea dato Domnul Dumnezău încă să fie afurisiţi şi daţi anaftemei; herul pietrile să putredească || şi să se risipească, iară trupurile acelora să stea întregi în veaci; parte se aibă cu luda vânzătoriul domnului Hristos şi cu tricleatul Arie hulitor şi să cază pre dânşii cutremurul lui Cain şi să le fie pârâşă însăşi Maica Precista; iar cine iar feri şi lear încunjura casăle lor şi întru nimica să nui învăluiască şi mai vârtos iar milui, unii ca aceia să fie ertaţi şi blagosloviţi de domnul Dumnezău şi de maica precista şi de toţi sfinţii şi de smerenia noastră încă să fie ertaţi şi blagosloviţi în veacul acesta şi în cel viitor, amin. 1723 Mart 23.

Gheorghe mitropolit Sucevschii.

Precum în cele politiceşti Vodă singur putea dispune de acordări de privilegii şi scutiri de dări şi alte havalele.

Zlotaşii erau slujbaşii fiscului, cari strângeau zloţi din birul norodului, iar *pârgarii* erau consilierii primăriei de astăzi şi aveau drepturi vechi de a strânge de la târgoveţi taxele comunale ca şi alte venituri orăşăneşti. Iar *angheriile* erau ori ce muncă dată în natură pentru domn şi ţară. Calicii din Iaşi nu erau supăraţi cu nici una din toate acestea.

Breasla fiind prea mică şi locală, iar puterea cetăţenească a mişeilor de a spori veniturile ţării fiind de tot neînsemnate, domnia n'avea nici un motiv de a se simţi atinsă în privilegiile sale prin cărţile de danii şi scutire ale Mitropoliţ lor ţării către breasla mişeilor.

b) *7244 Sept. 1 Iaşi* (1735). Cartea mitropolitului Antonie dată breslei mişeilor.

«Preacum au întărit şi au legat alţi răposaţi părinţi Arhierei şi blagocestivi domni, ce au fost mai înainte de noi, aşijderea şi noi întărim şi legăm, iară cine va strica şi va dezlega să fie afurisit şi anaftema, amin». Antonie Mitropolit Moldaviei.

c) *7261 Fevruarie 8 Iaşi* (1753). Cartea Mitropolitului Iacov pentru mişei.

«Preacum au întărît şi au legat alţi răposaţi părinţi arhierei şi blagocestivi domni, ce au fost mai înainte de noi, aşijderea şi noi întărim şi legăm; iară cine va strica şi va deslega să fie afurisit şi anaftema, amin». Iacov Mitropolit Moldaviei.

d) *1783 August 14 Iaşi.* Cartea mitropolitului Gavril pentru measeri.

«După cum au întărit alţi fraţi arhierei, ce au fost mai denainte vreame de noi ocârmuitori scaunului sfintei Mitropolii spre paza bunei orândueli a breslei *measerilor* de aicea din oraşul Iaşii; aşijderea şi noi întărim cu arhierească legătură ca să se păzască rânduiala lor întru toată buna aşezare precum şau urmat din veac». 1783 August 24.

Gavril Mitropolit Moldaviei.

e) *1791 Iulie 27.*

Breasla calicilor cerşetori, carii locuesc în oraşul Iaşii, neau arătat noao cum că ei au pentru alegerea starostilor *scrisoare încă dela fericitul întru pomenire Ştefan cel Bătrân, domn al ţării Moldaviei, care a poruncit să le dei loc în oraş, loc pentru locuinţă* şi şau cerut şi de la noi întăritoare şi blagoslovitoare scrisoare cu a noastră iscălitură, asemenea după cum li sau dat şi de la procatohii noştri mitropoliţi acestui pământ, Fiind indemnat de creştineasca iubire de oameni şi urmând fericiţilor fraţilor noştri cu aceasta a noastră adevărată scrisoare şi noi întărim şi blagoslovim pe acea a lor breaslă. Iară pravoslavnicilor şi iubitorilor de Hristos, carii vor ceti sau vor auzi ăcastă scrisoare le aducem aminte cu cuvântul lui Dumnezău şi facerile de bine şi împărtăşirile să nu le uitaţi, că cu jertve ca acele să îmblânzeşte Dumnezău; milosârdia cea arătată către săraci o socoteşte Dumnezău ca însuşi pentru sine, fiind că zice: întru cât aţi făcut unuia dintraceşti mai mici fraţi ai mei, mie aţi făcut. Pentru aceaia dar miluind pe săracu[1] bine faceţi, pentru că îndatoriţi pre Dumnezău, iar săracilor şi la toată breasla lor păstoreşte şi supt *amănuţarea* blăstămului poruncim ca toate milosteniile ce să vor strânge nu întru alt chip să o cheltuiască, ce după scopul dătătorilor, adică pentru hrana sa

www.dacoromanica.ro

dar nu la beţie sau la alte nelegiuite fapte. Pentraceaia dară să ĕară cât ar trebui pre o zi sau doao sau mult pe o săptămână, dar nu să să obrăzniĕască umblând de dimineaţă până în sară pentru strângerea de pâne sau de bani (de mai mult număr), căci ştie Dumnezău pre fraţii săi ai hrăni; iar cându ei să vor griji pentru mai multă şi mai de prisosit strânsoare, atunci cu aĕasta se vor arăta cum că nu nădăjduesc la Dumnezău, care poronceşte a nu să griji de mâne || ci cum că ei nu sânt fraţii lui, ci adunători de cele spurcate şi iubitori de argintu; şi când ar umbla strângând milostenia să să poarte cu toată liniştea, aducânduşi aminte cum că ei cer în numele lui Is. Hs. a celui mai smerit şi mai liniştit, luând o dată, al doile să nuşi întindă mănule, ca când nar fi luat, căci aĕasta iaste furtuşag, numai când va vre dătătoriul şi de al doilea şi, de bunavoia sa; să nu facă nicăiri gâlceavă, sfezi, bătăi, mai ales în pridvoarele bisăricilor; să nu să facă bolnavi nefiindu, să nuşi zădărească rănile sale ca să plece spre milă pre ceĭ ce vor căuta spre dânşii, căci aĕasta iaste înşălăciune; să să ostenească carii vor putea cu lucrul mânulor, căci mare păcat iaste aceluia a ceare milostenie, care poate însuşi să să hrănească; şi mai pre scurt să să poarte în toată smerenia, liniştirea şi silindusă ca în locul putredii şi pământeştii bogăţii carea Dumnezăm nu leau datu, să să îmbogăţască cu cea neputredă, duhovnicească şi veĕnică comoară a credinţei şi a faptelor celor bune, amin. 1791 Iuli 23.

Смиренныи Амвросїи архїепископъ Екатеринославскїи и Херсониса Таврическаго и Молдовлахискїа Ексархїи Мѣстоблюстителю.

Această carte a Arhiepiscopului rus Ambrosie, însărcinat provizor şi cu conducerea bisericei Moldo-Vlahiei, în vreamea războiului dintre Ruşi şi Turci, încheiat cu pacea de la Iaşi (1792), este un adevăr cod de breaslă.

Se dispun următoarele, care prin faptul că au fost trecute în catastihul breslei şi s'au păstrat supt formă de blăstăm, aruncă o lumină vie asupra regimului nou, la care sunt supuşi calicii, şi anume:

1) Mila are un caracter creştin şi evanghelic.

2) Destinaţia milelor să nu se abată de la scopul donatorului.

3) Să se ceară de pomană o parte din zi, şi numai cât ar trebui pentru o zi două sau mult o săptămână.

4) Să nu se lăcomească calicii a cerşi prea mult.

5) Cel ce capătă o dată mîlă să nu-şi mai întindă mâna şi pentru de al doilea oară — căci e furtişag.

6) Să nu provoace nicăiri sfezi, gâlceviş şi bătăi, dar mai ales în pridvoarele bisericilor.

7) Să nu simuleze boale.

8) Să nu-şi zădărească rănile — căci e înşelăciune.

9) Să lucreze ceva şi cu mânule, nu numai să ceară milă.

10) Să se poarte cu smerenie.

11) Să fie liniştiţi şi cuviincioşi.

12) Să aibă bune năravuri.

Iată dar un cod al cerşetoriei cuprinzător de 12 articole.

15) *Alegerea şi întărirea starostilor.* Catastihul mai cuprinde şi opt cărţi eliberate de Mitropoliţii de după yremuri pentru alegerea şi întărirea starostilor breslei mişeilor. Iată seria lor.

a) *1792 Sept. 13 Iaşi.* Iacov Mitropolit alege de staroste pe Tanasă Orbul în locul lui V. Cârjac, ce are rele urmări.

Viind înaintea noastră breasla calicilor cerşetori de aicia din Iaşi şi jăluindusă că nu sânt mulţămiţi de *Vasile Cârjac,* ce leau fostu staroste păr acum pentru multe strâm-

www.dacoromanica.ro

bătăţi şi supărări ce le face, — drept aceaia cu primirea tuturor sau ales şi li sau rânduit de noi staroste pe *Tanasă Orbul*, carele şi mai înainte au fost staroste şi sau purtat cu bună orânduială; pentru care şi acum i sau poruncit de către noi ca să urmeze cu toată cuviincioasa bună orânduială spre a lipsi cu totul strâmbătăţile şi gâlcevile dintre dânşii. Ačasta. Iacov Mitropolit Moldovei.

1792 Sept. 13.

b) *1806 April 18.* Veniamin Mitropolit întăreşte pe Luca Orbul de staroste în locul lui Tanasă, fiind prea bătrân.

După jaloba čau dat către noi toată breasla cerşetorilor de aice din oraşul Iaşii cu cerire din partea bătrânului *Tanasă*, carele lau avut până acum staroste ca să fie ertat de slujba starostiei, aflânduse cu totul slab şi în vrâsta bătrâneţelor şi să li să orânduiască după a lor alegere pre *Luca Orbul* de un ochiu fiind încuviinţat întru toate urmările lui. Deci de faţă fiind înaintea noastră bătrânul Tănasă cu toţi supuşii lui dimpreună şi alesul diadoh lui au mărturisit nevrednicia vrâstei lui şi neau rugat cu toţii ca să încredinţăm buna purtare de grijă şi povăţuirea tuturor de mâna numitului Luca. Drept aceaia cu priimirea tuturor li sau orânduit staroste pe pomenitul Luca, poruncinduisă de către noi ca să urmeze buna orânduială după cuviinţă spre a lipsi cu totul strâmbătăţile şi gâlcevile dintre dânşii şi să urmeze bunei povăţuiri pentru toţi, precum şi bătrânul Tănasă au păzit ačasta. 1806 April 18.

† Veniamin Mitropolit Moldaviei.

Tănasă Orbul a fost staroste 14 ani; şi alegerea lui Luca orbul de un ochiu, adevereşte zicala: „în ţara orbilor cel cu un ochiu e împărat".

c) *1807 Noem. 19 Iaşi.* Veniamin întăreşte pe Aftanasie picior de lemn ca staroste.

Viind înaintea noastră toată breasla *mişeilor* (şters şi scris pe deasupra cu cerneală neagră *cerşitorilor)* de aicia din oraşul Iaşii, au făcut arătarea că starostele ce li s'a fost rânduit în trecutul an, anume Luca, fiind nestatornic de opt luni de zile, lăsându-i fără nici o povăţuire sau dus şi ei neputând fi fără starostele sau adunat cu toţii şi după alegerea ce au făcut au venit aicia la mine şi au cerut ca să să întărească cu cartea noastră pre *Aftanasie picor de lemn*, carele de mulţi ani petrecând între dânşii lau văzut încuviinţat întru toate urmările lui. Drept aceaia cu priimirea tuturor sau ales şi sau orânduit de noi staroste pe numitul Tănasă, căruia i s'a poroncit ca să urmeze cu toată cuviinčoasa bună orânduială, spre a lipsi cu totul strâmbătăţile şi gâlcevile dintre dânşii. Ačasta. 1807 Noem. 19. † Veniamin Mitropolit Moldaviei.

Graba scriitorului de a şterge cuvântul *mişei* şi a-l înlocui cu *cerşitori*, arată că *peiorizarea* cuvântului de *mişei* se făcuse în plin secol XIX şi că chiar oficialitatea se ferea de a le mai zice *mişei*.

d) *1815 Decembrie 14 Iaşi.* Mitropolitul Veniamin reintăreşte pe Atanasie ca staroste.

Viind înaintea noastră toată breasla cerşitorilor de aicia din oraşul Iaşii au făcut arătare pentru reînoirea ce iaste între dânşii, carea cercetându-să sau văzut că de la o vreme încoace multe prefaceri sau făcut cu schimbarea starostelui lor fără a se întărit după obiceiul vechiu prin cartea Mitropoliei. Deci spre a să linişti toţi acei ce răzvrătesc liniştirea lor sau găsit cu cale a să rândui iarăşi pre *Aftanasie pičor de lemn*, carele atât mai înainte vreme au avut slujba starostiei, cum şi acum se află în ačastă slujbă fără aşăzare de aice. Pentru ačasta cu priimirea tuturor întărindulisă vechiul obiceiu li sau rânduit staroste pe numitul *Aftanasie pičor de lemn*, poruncindusă de către noi ca să urmeze buna orânduială după cuviinţă, spre a lipsi cu totul strâmbătăţile şi gâlcevile dintre dânşii şi să urmeze bunei povăţuiri printre toţi, precum şi toţi cei mai denaintea lui bătrânii starosti au păzit, lar care dintre supuşii lui să va arăta împotrivitor || îl în-

www.dacoromanica.ro

datorim pe numitul staroste a arăta pe unul ca acela aice la Mitropolie şi după dreptate i se va face înfrânare; Asemenea şi ei dacă vor pătimi vreo asuprire despre starostele lor se va arăta iarăşi aicia la Mitropolie şi după dreptate li se va face punere la cale. Ačasta. 1815 Decembrie 14. † Veniamin Mitropolit Moldaviei.

e) *1816 Iunie 19 Iaşi.* Veniamin întăreşte pe Procopie Orbul de staroste.

«Viind înaintea noastră toată breasla cerşitorilor de aicea din Iaşi şi-jăluindusă că nu sânt mulţămiţi de *Aftanasie picior de lemn*, ce leau fost staroste până acum pentru multe strâmbătăţi şi supărări ce face, carea a lor jalobă dovedindusă adevărată după cercetarea ce sau făcut cu priimirea şi alegerea tuturor li sau orânduit pe *Procopie Orbul*, carele şi mai înainte au fost staroste şi sau purtat cu bună orânduială. Drept aceaia poruncituiau îndatorit ca să urmeze cu toată cuviinčoasa bună orânduială spre a lipsi cu totul strâmbătăţile şi gâlcevile dintre dânşii, iar care să vor arăta împrotivitori bunelor povăţuiri îndatorim pe numitul staroste al arăta pe unul ca acela aicia la Mitropolie, şi după vinovăţiia lui i să va face înfrânare; asemenea şi ei dacă vor pătimi vreo asuprire despre starostele lor vom face iarăşi aicia arătare, şi după dreptate li să va face punere la cale. 1816 Iunie 19.

† Veniamin Mitropolit Moldaviei.

f) *1829 August 16 Iaşi.* Veniamin rândueşte pe Mihai Orbul de staroste mişeilor.

După jaloba ce au dat cătră noi toată breasla cerşitorilor de aicia din oraşul Iaşii că starostele ce sau rânduit încă în anul 1807, anume *Tanasă picior de lemn*, că de vreo 4 ani cu totul sau netrebnicit necăutând trebile slujbei, ce numai de beţie şi altele asemenea răle urmări păzind, a căror jalobă cercetândusă de cătră duhovnicasca decasterie sau găsit adevarate au cerut cu priimirea tuturora că să să orânduiască lor staroste pe *Mihai Orbul* carele de multă vreame petrece între ei cu bune urmări. Drept aceaia cu primirea tuturora fiind cerut Mihaiu sau rânduit de noi staroste pe el, căruia i sau poroncit ca să urmeze toată cuviinčoasa bună rânduială spre a lipsi cu totul strâmbătăţile şi gâlcevile urmate ca până acum între dânşii. 1829 August 16.

† Veniamin Mitropolit Moldaviei.

Se vede că acest Tanasă picior de lemn a sbuciumat mai mult de 20 ani breasla calicilor, căci rânduit staroste încă din 1807 în locul Lucăi care a dispărut din Iaşi, a fost înlocuit din stărostie prin Procopie Orbul în 1816; apoi nu ştiu prin ce împrejurare a condus breasla fără ştirea Mitropoliei, şi acum în 1829—deci după 22 ani—este iarăşi înlocuit cu Mihai Orbul.

g) *1831 Ghenar 24 Iaşi.* Veniamin rândueşte pe Dumitru Ciuntul de staroste.

Prin jaloba ce au dat cătră mine breasla cerşetorilor calici de aicia din Eşi, au făcut arătata nemulţămirea ce au cu rânduitul lor staroste din trecutul an 1829 August 16 anume Mihai Orbul, a cărora jalobă după cercetarea ce i s'au făcut dovedindusă adevărată, cu toţii într'un glas au cerut a li să rândui pe *Dumitru Ciuntul* tot dintre dânşii, care are bune şi neprihănite urmări. Drept aceaia întru îndeplinirea cererii jăluitorilor sau rânduit de cătră noi staroste pe cerutul de toată breasla Dumitru, căruia i s'a poroncit ca să să poarte cu toată căzuta rânduială spre a lipsi dintre breaslă strâmbătăţile şi gâlcevile urmate ca până acum. 1831 Ghenar 24 zile.

† Veniamin Mitropolit Moldaviei.

h) *1841 Decembrie 4 Iaşi.* Veniamin rândueşte pe Toader Cizmarul orbul de staroste.

Cu mila lui Dumnezău Veniamin Mitropolit Moldaviei şi Cavaler.

Breasla nevolnicilor de aice din Iaşi prin jaloba cu carea au intrat cătră noi niau făcut arătare că starostele ce lau avut păn acum Mihail Orbul săvârşindusă din viaţă, au ales în locul lui pe Toader Cizmarul Orbul să le fie stăroste şi au cerut de la noi

www.dacoromanica.ro

a lui întărire. Deci învoindule cerire, după obiceiul ce să păzăşte, întărim şi noi a lui aşăzare şi poroncim tuturora ai da cuviinčoasa supunere şi ascuitare după datorie.

Veniamin Mitropolit l. p. în ceară roşie

1841 Dechemvrie 4 Iaşi.

i) *1844 April 7 Iaşi.* Carte de întărire a Mitropolitului Meletie.

«După cum au întărit alţi fraţi arhierei ciau fost mai înainte de noi ocârmuitori scaunului sfintei Mitropolii spre paza bunei rândueli a breslei mesărilor de aice din oraşul Eşii, aşâjdere şi noi întărim cu arhierească legătură ca să să păzască rânduiala lor întru toată buna aşăzare precum sâu urmat din veac. 1844 April 7. Eşii.

Meletie Mitropolit Moldaviei.

Incheiem studiul cu o anecdotă.

Era primar D. Gusti. Primăria luase actele calicilor şi le păstra în arhiva Casieriei. Venind vremea să se dea nume la mai multe străzi, primarele dornic de a reînvia breasla a propus să se dea străzii numele de *strada mişeilor*. Nu mică-i fu surpriza popularului primar, când o delegaţie de cetăţeni ce-şi aveau case pe vechiul loc al calicilor, veniră să protesteze că n'au greşit cu nimica contra Primarului ca să-i condamne să stea pe *strada mişeilor !*

D. Gusti simţi jignirea adusă sentimentului de cinste al cetăţenilor ; şi atunci dădu nume străzii, strada *Petru Rareş*, ca cel ce a organizat breasla şi a dăruit mişeilor locul dintre râpa Peveţoaei şi izvoarele din sus despre Papăjemnă.

Gh. Ghibănescu

www.dacoromanica.ro

Documente

A. LOCURI

I. *1792 Aug. 13 (Iaşi).* Cartea lui A. C. Moruz-Vodă către lord. Cantacuzino vornic în pricina de loc cu Tanasă Gane.

Ιω Alexandru Constantin, Muruz Vvod. bòj milost. gospodar Z. Moldavscoi.

Cinstit credincios boeriul domnii meli dmta Iordachi Cantacuzino biv vel vornic, sănătate, să faci ştire Dta că domnii mele au dat jalobă *Tanasă Gane din Eşi* arătând că locul pe carile ai dmta casă aice în Eşi despre biserica Patru zăci de mucenici ar fi drept al său asupra cărue ar fi având scrisori şi dovezi şi că Dmta ai fi şi vrut în trei cuţăi ani să faci învoială cu numitul Gane ca săi dai 170 lei cu care preţ nefiind îndestulat şi mulţămit nau priimit, acum cerşând ca după dreptate săi tragi locu la stăpânire, iată scriem dumtale săţi trimeţ *vechil* deplin răspunzători dimpreună şi cu toate scrisorile şi dovez ce vei fi având asupra acestei pricini, şi la sfârşitul acestei luni August să să afle aice la divan ca după dreptate să s(a) de hotărâre. 1792 Aug. 13.

pecete ceară roşie [ΔΛ. KS. / ΜΣ. KB. / 1792] cap de bou

Sau trecut la condică

Adresa

Cinstitu credincios boeriul Domniei
mele Dlui Iordachi Cantacuzino
biv vel vornic ДАПНС(Я)
ЗДРАВИЕ.

Tanasă Gane

procit vel logofăt

II. *1792 Sept. 4.* Jaloba lui Tanasă Gane pentru împresurare despre lord. Canta vornic.

Pre înalţate Doamne,

Jăluesc mării tale pentru strâmbătate ce trag de către Dumlui vornic Iordachi Canta pentru locul de aice din Eşi, ce mi eu luat cu împresurare, şi mai în trecutele zăle am mai dat jalobă înălţămii tale, şi puindusă soroc ca la sfârşit lunii Augusţ să trimmată

www.dacoromanica.ro

vechil şi deplin răspunzătoriu cu scrisorile şi dovezile ce va fi având pe acest loc; acum soroc au trecut şi dumlui după luminata poroncă Înălţimii tale pe nime nau trimes. mă rog Domne să te milostiveşti a să trimete om gspd. ca să aducă sau pe vechil dumisali şi cu toate scrisorile sale, sau pe dumlui ca să e giudecata svărşit şi mari pomană a fi Înălţimei tale.

robul mării tale
Tanasă Gane

In dos:

Dumta vel vornic za aprozi să faci arătare dumsale hătmănesei Măriuţa Cantacuzino să scrie părintelui dumsale ca ori vechilul ori însuşi să vie cu scrisorile să ste în giudecată cu jeluitorul că neviind apoi să va da carte de stăpânire asupra locului.

vel logofăt 1792 Sept 4.
προσκυνώ

Ill. *1792 Sept. 18.* Cercetarea lui V. Codreanu în pâra dintre Tanasă Gane şi Iordachie Canta vornic pentru locuri de case.

Pre luminate Doamne,

După pre luminată poronca mării tale şi soroc ce mi sau pus că la sfârşitul trecutei luni August sămi trimăt vichil ca să răspund pentru pricina locului casălor mele dela Eş împotriva ceririi ce face *Gane* neavând vechil nam trimăs nici păr acmu, dar scrisorile ce am pe acel loc leam trimes şi am scris ca să facă şi vechil de acolo de la Eş să răspund după scrisori pricina esti întracestu chip că acel loc mie îmi este danie de la fratemiu şi dlui lau avut de la cumnatul dumisale de la spătarul *Mateiu Ghica* după cum arată şi scrisorile, dar pricina mai pre largu esti ačasta că la domnia dintâi a răpăosat întru fericire Gligori Ghica Vodă *înmulţindusă norodul la Eş au dat jalobă cum că nau undi săşi facă casă şi locuri sânt prinsă de unii şi stau deşarte şi rânduindusă boeri* şi vornici de poartă ca să cerceteze după jaloba târgoveţilor au mersu şi au aflat acolo la 40 de mucenici aceste locuri a Dimii suiulgiului a Hadâmbului, vornicul de poartă *şi acesta a Ganei fără de nici o binà* făcută pe dânsele şi arătând pomenitului domn că locurile aceste sântu făr de nici o zidire îndată atunce au dat voe ca a vre săşi facă casă pi acele locuri au voi şi sau făcut şi hrisov ca să naibă de (că)tră nimene vreo supărare *cari hrisov esti la mahalaoa Muntenimei de mijloc,* în cari hrisov arată că alte trei locuri sau dat danie încă de la Ioan Vodă Calimah şi pentru că au trecut atâta somă de ani la mijloc şi nau făcut nici un fel de binà pi locurile aceli să nu li să ţie în samă daniile nici să poată sminti pe acei cari şar fi făcut casă pe dânsăle, eu ačastă ştiinţă am şi arătat mării tali, iar pentru că au arătat Gane mării tale precum că când au venit el la mine aş fi zis eu că moi învoi cu dânsul şi caş fi zis că voi da şo sută cinci zăci de lei de ačasta nici o ştiinţă eu nam şi el că zice de la dânsul le zice aceste, iar că iam zis să margă la fratemieu săş caute cu dumlui iam zis că atunce încă trăe şi fratemeu şi spatarlul Ghica pute săş caute cu dmlui apoi acmu ce mă supără pe mine, iar ce de săvărşit rămâne la hotărâre măriei tale.

1792 Săpt. 18 zile

Nota în dos:

«După ce sau cetit carte dumisale vornicului Iordachi Canta cătră mărie sa Vodă asămine precum scrie copie ačasta, apoi sau cetit şi la divan la Dmlor veliţi boeri şi sau cetit şi zapisăle acelor vânzători, fiind pricină numai între femeia lui *Ispir baibărăcar* şi între creditorii bărbatului ei ca să să vază din zapisăle câţi bani ar fi luat Ispir pe parte ače de moşie ce arăta ea că ar fi fost a ei, şi câtă parte şi după ce sau cetit arătările

www.dacoromanica.ro

ei au fost intralt chip, şi că vânzare acei părţi de moşie ce sau vândut Dmlui vornic au fost cu prilmire ei şi au fost faţă şi ea ; şi sau dat ho'ărâre de la divan ca vânzare ačasta după zapisăle dmsale vornic, să rămâe bună statornică, iar ea să̧ tragă parţe de bani din alte acăreturi a barbatului ei, Ispir *baibărăcar*, precum sau şi prilmit ea inaintea divanului. 1792 Sept· 21.

Vasile Codrianu

IV. *1792 Oct. 8 (Iaşi).* A. C. Muruz Vodă rândueşte pe Ion Canta vel log. şi pe Stolnic Mihai Luca să cerceteze pricina locului lui Tanasă Gane.

Iω Alexandru Constantin Muruz Yvoda boj. milost. gspdrь ze. Moldavscoi,

Cinstit credinčos boeriul domniei mele dum. Ioan Canta vel logofăt, fiind că la pricina de gudecată ce este intre dumlui vornic Iordachi Canta şi intre *Tănasă Gane* pentru un loc ce cerl de la Dumlui, care *zice Gane că ar fi cuprinsu în ograda dumsale vornicului*, este trebuinţă de a să şti cu adevarat de iaste acel loc al Ganii în ograda dmsale vornicului cuprins, iată domnie me te orânduim pe dmta, ca luând dimpreună pe dum. stoln. Mihalachi Luca să mergi la stare locului şi să faci cu amăruntu cercetare, ca să s dovedească de laste acele locuri în ograda dumsale vorn. Canta, au de nu sântu, şi precum vei afla adevăr în frica lui Dumnezău cu anaforaua dumtale să avem ştire.

l. p. tuş roş 1792 Oct. 8

procitoh vel logofăt

sau trecut la condică

Pecetea domnească cu tuş roş cu iniţialele :

ѧѧ. кс.	coroana	
мз. вв.	sabie	buzdugan
1792	cap de bou	

V. *1792 Noem. 6 (Iaşi).* Cercetarea a trei vornici de poartă pentru locul lui Tanasă Gane cu prins de Iordachi Cantacuzino vornic.

Eu Andrii Mogâlde vornic de poartă i Ştefan Cigole vornic de poartă j Stavri vornic de poartă, care mai gios ne-am iscălit cu mânile noastre adeverim cu această mărturie a noastră la cinstita mâna Dsale vornicului Iordache Kantacozino precum să se ştie că văzând noi carte de blăstăm la mijloc pentru un Tănasie *ce sau răspunsu că ar fi drept ficior mortului Vasile Gane diiac, care Tănasie* caută la Muntenime de sus ascuns locul de casă a lui Vasile Gane diiac şi alt locu a mortului Lupul Hadâmbul ce au fost vornic de poartă cu prepus că ar fi cuprins în ograda Dsale vornicului Iordake Kanta şi pentru că noi în trecuţii ani în vreme Domnului Costandin Moruz Voevoda i în zilile Domnului Constandin Mavrocordat Voevoda din poroncă fiind rânduiţi de am hotărât toate locurile câte sânt boereşti acolo la Muntenime de sus când atunce şi Gafiţa sora lui Vasile Gane diiacu ce să află faţă neau dat la mâna noastră un hrisovu gospod de la Ioan Teodoru Voevodă, care acum se află la mâna lui Tanasii ca doar vom pute găsi locul fratelui său cum şi Manolachi ficiorul Lupului Hadâmbul ce au fost vornic de poartă încă neau dat o hotarnică de un locu de casă că ar fi având alături cu locul Ganii dar aeste locuri nu le-au arătat şi după multă cercetare ce am făcut nici decum nu sau putut găsi unde este locurile acele căci nici nu sau aflat nimine din mahalagii oameni bătrâni ca să le ştie şi ei sau să auză măcară de la alţii unde ar fi şi cu cine anume sar fi hotărând că nici intralte scrisori ale altora de acele locuri nu sau aflat nici arată că se hotărăscu osăbit eu Andriiu Mogâlde mergând impreună cu căpitanul

www.dacoromanica.ro

Toder Săpteliciu vichilul Dmsale vornicului Iordache Kantacozino la însuşi numită Gafiţa sora lui Vasili diiac întăi am întrebato de are ea vo ţinere de minte unde şi la ce loçu ar fi acel locu a luí Vasile Gane diiaçu cum şí a vornicului Hadâmbu fiind carte de blăstăm la mijlocu e(a) au mărturisit cu cuget curat că ar fi despre locul şi casile Măríi sale beizade Gligoraş a lui Mateiu Vodă şi a lui Gheorghi Cântăreţu. Al doilea am făcut cercetare întrebînduo şi pehtru acestu Tănasie de este drept ficioru mortului Vasile Gane diiacu sau de nu este şi ea iarăşi au mărturisit adevăr că nu este ficioru lui Vasile Gane diiaçu că este ficior drept lui loniţă Mărăndiciu care au ţinut pe o vară primară a ei anume Casandra ce au fost Gănească şi precum sau dovedit aceste de mai sus arătate din însuşi mărturisire Gafiţii şora mortului Vasile Gane diiacu am făcut şi noi această mărturie la cinstită mâna Dmsale vornicului Iordache Cantacozino întru care neam iscălit. 1792 Noemvrie 6.

Andrii Mogâlde vornic de poartă.
Ştefan Ciogole vornic de poartă.
Stavrí vornic de poartă.

VI. *1793 Ghenar 10 (Iaşi).* Jaloba lui Manolachi sin Lupul Hadâmbul contra lui Tănasă Gane pentru un loc de casă despre Copou.

Adecă eu Manolache feciorul răposatului Lupul Hadâmbul ce au fost vornic de poartă, carile mai gios niam iscălit însumi cu mâna mea, adiverez printracest zapis al meu ce am făcut la cinstită mâna Dmsale Cuconului Costache Ghica hatman, precum să se ştie că după o hotarnică vechi din leat 7269 Săpt. 8 iscălită de vornicii de poartă şi adîverită cu pecete porţii gospod. şi iscălită şi de Vasile Buhăescul pah. i alţii întru care se cuprinde măsurile lungul şi curmezişul unui loc de casă ce lau avut tatăl meu la mahalaoa Muntenimei de sus danie de la răposat(ul) Măria sa Ioan Teodor Voevod, asupra căruie loc neavând nici o stăpânire pe dânsu, nici ştiinduse anume unde se află acum acel loc şi lângă cini fiind trecuţi mulţi ani la mijloc, după ce eu mam rădîcat de vârstă în trecuţii ani la leat 1783 prin îndemnare unui *Tănase Gane carile căuta şi el alt loc de casă al unui Vasile Gane diiacul ce ar fi fost* tot alături cu locul tatălui meu având prepus cum că locurile aceste ar fi în ograda Dmsale vornicului Iordachi Cantacuzino, cuprinse, am făcut vechil pe acest Tănase Gane ca căutând el locul său, să caute şi locul părintelui meu, şi prin cercetările ce sau făcut atunce la veleatul de sus arătat, precum şi acum din porunca domniască prin Dmlui logofăt Ioan Cantacuzino i Dmlui stolnic Mihalache Luca nefiind nici o dovadă la mijloc din parte me, sau a lui Tănase Gane că ar fi locurile aceste cuprinse în ograda Dmsale vornic fiindcă şi Dmluí vornic pe locul cel are cuprinsu în ograda casălór, are scrisori, şi hrisov gospod au rămas dar locul părintelui meu ca un pierdut, şi săl caut unde îl voiu găsi. Apoi eu fiind om scăpătat şi sărac, în multe rânduri am căzut cu rugăminte către Dumnealui hatman Costachi Ghica, ca ori de va fi locul acesta a părintelui meu cuprins în ograda Dmsale vornic Iordache Cantacuzino, sau de va fi la alt loc aiurile, să fiu miluit şi agiutorat de către mila Dmsale şi ori unde îl vor afla Dmlui locul acesta a părintelui meu săl stăpânească cu pací în veci ca pe a Dmsale driaptă ocină şi moşie, deci Dumnealui netrecând cu videre lipsa şi ticăloşiia mea, ca o milă miau dat 130 lei adică una sută trei zăci lei, pentru locul acesta ceau fost a părintelui meu, ca ori de va fi cuprins în ograda casălor Dmlui vornic Iordachi Kanta, sau de va fi aiurile la alt loc Dmlui de astăzi înainte după cuprindire, hotarnicii cu veleatul de sus arătat să aibă al stăpâni locul acesta ca pe drept lucrul şi moşie Dmsale cum şi cuconii şi neam de niamul Dmlui fără nici o supărare de către mini, sau de către vreun neam al meu în veci şi pentru credinţa mam iscălit în-

www.dacoromanica.ro

sumi cu mâna mea, dându-i Dmsale împreună cu zapisul meu acesta, şi hotarnica cu veleatul de sus arătat, şi de sar întâmpla după vremi ca să se mai ivască niscaiva scrisori, sau vreun hrisov pe acest loc ceau fost a tătânemeu, volnic să fie Dumnealui a le lua ori de la ce mână sar afla, fiind de aici înainte dreptę a Dmsale.

Manolache Hadâmbul. 1793 Ghenari 10.

(jos): Acest zapis lam scris cu zisa lui Manolache Hadâmbul, şi am iscălit
Vasile Codrianu

VII. *1803 Iuli 8 Iaşi.* Alex. C. Muruz Vodă scrie carte la Manolachi Dimachi vornic pentru cercetarea locului Mariei Miclescu păhărniceasa, la Muntenimea de sus.

Ioan Alex ndru Moruz voevoda cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldovii. cinstit şi credincios boeriul Domnii meli Dmta Manolachi Dimachi vel vornic al obştii, fiindu că Dmneaei păhărniceasa Maria Miclescu prin jalubă către domnia me au făcut arătare că părintele Dmsale cu hrisov ar fi avut danii un loc aici în oraşul Eşii in Muntenime de sus, din cari loc pe giumătate ar fi dat răposatului fratelui său, iar pe giumătate i s'ar fi dat Dmsale de zăstri, pe care locu răposatul soţul Dmsale lar fi dat la purtare de grijă a sulgerului Macovei Ţântilă fi nd megieş, care fiind hrisovul de danii înstrăinat au pus stăpânire alţii pe drept locul Dmsale şi fiindcă acum hrisovul lau aflat au făcut cerere ca să se facă cercetare la faţa locului, ca să se vadă de către cine se stăpâneşti, şi să i se de în stăpânire Dmsale. Drept aceia domnie me te rânduim pe Dmta ca în vremę ce vei mergi la faţa locului spre cercetare şi altor pricini cu care eşti rânduit, strângându de faţă pe toţi megieşii împregiuraşi cu toati scrisorile să faci cercetări pricinii aceştia pre cu amăruntul ca să afli şi să dovideşti drept locul Dmsali păhărniceasa de către cini se stăpâneşti şi cu ce puteri de scrisori, şi când te vei încredinţa cum adivărat sar fi stăpânindu dispre vreo parti cu împresurari, să faci o mérturii cu arătare pricinii pre larg cum şi hartă de stare locului cu care viind la divan după dreptate să se pui la çale. 1803 Iuli 8.

Pecetea domnească în tuş roş. Procitoh vel logofăt.

VIII. *1803 Aug. 25 Iaşi.* Cercetarea ce face Man. Dimachi vornic asupra locului pah. Maria Miclescu, născută Buhăescu în Muntenimea de sus.

După luminata poroncă ce mi sau dat prin domniască ţâdulă de la Pre înălţat Domnul nostru Măria sa Alexandru Conştantin Moruz Voevod din curgătoriul an Iuli 8 arătândumise că după jaluba ce au dat Măriei sale Dneaei păhărniceasa Măriuţa Micleasca fiica răposatului paharnic Vasile Buhăesau au făcut arătare cum că părintele Dneaei ar fi avut cu hrisov domnesc de danie un loc aice în oraş laşii în Muntenime de sus, din care loc la împărţala ceau făcut în urmă paharnicul Buhăescu între fii săi pe giumătate au dat fiului său comisul Ştefan Buhăescu, iar pe giumătate i sau dat Dneaei păhărnicesei, asupra căruia ar fi avut răposat paharnic Sandul Miclescul boeriul Dneaei păhărnicese şi vechil rânduit pe sulger Maçovei Ţântilă ce au fost megieş acolo alături ca săl aibă supt a sa purtare de griji să nu se împresoare dispre vreunii din megieşii împregiuraşi; apoi din pricină că hrisovul acel de danie ce lau avut părintele Dmneaei paharnic Vasile Buhăescu au fost înstrăinat la altă parte de loc, i sar fi împresurat în urmă cu nedreptate locul acesta de către unii din megieşii împregiuraşi, iar acum fiindçă sau găsit hrisovul acel domnesc de domnie au cerut dreptate de la Măria sa Vodă ca după tăria hrisovului să i se scoată locul de supt împresurare şi mi se porunceşti de çătră Măria sa ca după

www.dacoromanica.ro

ce voiu da sfârşit la alti pricini de hotărîtură ce sânt rânduit, adică atât a locurilor bisericii 40 de mucenici cum şi a locurilor gospod. a Măriei sale Alexandru Costantin Voevod Mavrocordat ; apoi să mergu să fac cercetare şi pentru locul acesta a Dmneaei păhărnicese ca să se afle şi să se dovedească drept locul Dneaei unde este şi de către cine se stăpâneşti şi cu ce putere de scrisori. Drept aceia după ce din porunca am mers la stare locului acestuia unde fiind de faţă atât vechilul Dneaei păhărnicese cum şi sulgerul Macovei Ţântilă aşijdere şi alţii din megieşii împregiuraşi fiind şi carte de blăstăm la mijloc am cerut mai întâi la vechil Dneaei păhărnicese ca să ni arăte cu ce dovezi din scrisori trage locul acesta la a Dneaei stăpânire de acolo din mahalaoa Muntenimei de sus şi au scos de miau arătat întâi hrisov a el domnesc de danie de la răposat Domn Ioan Teodor Voevod, ce au avut Părintele Dneaei paharnic Vasăli Buhăescu spra acestui loc fiind din anii 7269 Dechemvrie 19, prin care sau văzut scriind că milostivinduse Măria să au miluit pe paharnicul Vasăli Buhăescu cu un loc de casă şi de grădină şi de vie din locul ce au fost drept domnescu dinspre Copou, care loc arată că se începi din hotarul ţânterimului bisericii 40 de mucenici în sus şi spre apus până unde se împlinescu şi se cuprind una sută stânjeni domneşti în toate părţile, în lungiş i în curmeziş, la care loc sau trimes atunce din poruncă domnească şi trii vornici de poartă de lau măsurat cu stânjenul de opt palme domneşti şi lau hotărât şi cu pietre hotară pe dispre fieştecare parte şi despre răsărit arată că se hotărăşte cu ţintirimul bisericii cum sau zis mai sus ; iar dispre apus să hotărăşte cu locul unui Lupul Hadâmbul vornic de poartă cum pre larg dovedeşti hrisovu. Al doile miau arătat vechilu Dmneaei păhărnicese şi scrisoare ace de împărţală ce au făcut în urmă paharnicul Vasăli Buhăescu între fii săi, prin care sau văzut scriind numitul paharnic Buhăescu că din tot locul acesta, ce lau avut d nie cu hrisov domnesc de sus pomenit, pe giumătate au dat fiului său Ştefan Buhăescu biv vel comis ; iar pe giumătate de loc parte cea dispre apus lau dat ficii sale adică Dneae păhărniceasa Măriuţei cum pre largul dovedeşti iarăşi şi scrisoare aceasta de împărţală, deci vrând acum ca să aflu tot locul acesta deplinu cât cuprinde aceste de sus arătat scrisori şi de iaste acolo unde se ceri de către Dneaei păhărniceasă ; prin câtă-cercetare am făcut acolo la stare locului după carte de blăstăm foarte cu amăruntul prin toţi megieşii împregiuraşi şi mai alas prin însuşi sulger Macovei Ţântilă acela care au fost şi rânduit vechil asupra acestui loc a Dmneaei păhărnicese, aşa mam adeverit şi mam încredinţat că dintrace una sută stânjeni în toate părţile ce au avut danie paharnicul Buhăescu cu hrisov domnesc de sus arătat, în urmă după ce au făcut împărţala paharnicu Buhăescu între fii săi cincizăci stânjeni gospod cu aceiaş împărţală au rămas în parte comis Ştefan Buhăescu parte ce despre răsărit, ce razimă alături pe lângă ţânterimul bisericii patruzăci de mucenici ; iar ceialanţi cinzăci de stânjeni parte ce despre apus, au rămas în stăpânire Dneaei păhărnicese Măriuţăi ; apoi în urmă comis Ştefan Buhăescu dintracei cincizăci stânjeni, ce era în parte sa alăturaţi de lângă ţânterimul bisericii douăzci cinci stânjeni iau afierosit el însuşi şi iau dat danie aceştii biserici 40 de mucenici ; iar ceialanţi douăzăci cinci stânjeni, ce mai rămăsese în parte sa trecându de la dânsul la un popa Dimitr Duca Sachelarie şi de la acelaş iarăşi trecându la răposatul Dimitrie Stu za biv vel logofăt acum după o scrisoare de danie ce au luoat Dmlui polcovnic Manolachi Balş de la Dmlui vistiernicul Grigoraş Sturza fiul răposatului logofăt Dimitrie Sturza îi pretenderăsăşti Dmlui polcovnic ca săi tragă supt a Dmlui stăpânire şi cât pentru aceşti cincizăci stânjeni ce au fost parte comisului Ştefan Buhăescu aşa mam adeverit că este curgire pricinii, pe care eu acum după rânduiala ce sau căzut iam şi măsurat în stânjeni şi dintraceştie doăzeci şi cinci stânjeni sau dat în stăpânire bisăricii după cum dintru început iau şi avut la stăpânire şi sau stâlpit şi cu pietre hotară cum pre largul dovedeşti osăbită mărturie me hotarnică ce sau dat la biserică, după cum asămine sau măsurat iarăşi şi ceilanţi

www.dacoromanica.ro

doâzăci cinci stanjeni ce razămă asupra danii Dlui vist'ernic Grigoraş Sturza pe cari pretenderisăşti Dlui polcovnic Balş, au rămas dar pricina acum de a se şti şi pentru ceialanţi cincizăci stân'eni parte ce dispre apus care de la înpărţala paharnicului Buhăescu sa i dat f icei sale păhărn'ce ei M riuţei ca să se vază de cătră cini sânţ împresuraţi, şi iarăşi după cată cercetare am f'cut atât după cuprindire hrisovului domnesc de danie cum şi după măr uriile megieşilor împregiuraşi i a sulger Macovei Ţântilă carii toţi după carte de blăstăm au mă turisit, aşa mam adeverit că toţi deplin acei cincizăci stânjeni ce au fost daţi in parte D ieaei pahărnicese Măriuţăi razimă pişte drumul Botoşanilor despre apus şi sant cu totul cuprinşi în ograda casălor Dmlui hatman Costachi Ghica ce li are luoate clironomie de la socrul Dmsali răposatul vornic Iordachi Canta, dar cu ce dovezi din sc isori au pus şi răposat vornic Iordachi Canta stăpânire asupra acestui loq, acum Dmlui hatman nici o scrisoare nau arătat nici vechil la cercetare nau randuiţ, dându răspunsu precum că orice dovezi va ave le va arăta prin giudecata divanului însă pentru că locul ac sta a paharnicul ii Vasăli Buhăescu este chiar acolo, unde atât Dmneaei păhărniceasa il cere şi după cum şi megieş i îl mărtur'sescu iar nu aiure. Mam adeverit şi dintro ai aforă de cercet re a veli'ilor boeri din anii 1784 April 1 iu întărită şi de Măria Sa Alexandru Costandin Voev d Mavrocordat ce sau văzut trecuta în condicile divanului prin care se arată că la cercetare de atunce sau adeverit fără nici o îndoială pentru locul ac sta a paharnicului Vasă e Buhăescu că este acolo şi dintru altu osăbit hrisov d mnesc ce au gasit la Dmlui biv vel logo ăt Ştefan Stu rza, iarăşi de la răposatul domn Ioan Te dor pentru danie altui loc ce lau fost dat unui medelnicer Caracaş precum că locul acela a lui Caracaş se hotărăşti cu locul lui Vasăli Buhăescu, iar pentru că se arată la ace anafora precum că după o ţâdulă gospod ce sar fi găsit atunce la clironomii Buhăescului, ia ăşi de la Domnul Ioan Teodor Voevod cu soma tocmită de una sută stânjeni, că ar fi socotit b erii de atunce precum că numai cincizăci stânjeni ar fi avut paharnicu Buhăescu dupa ace ţâdulă, iar nu una sută. Dar ace arătare a boerilor au fost cu indoială nevăzând i hrisovul dom nesc, iar acum fiind şi hrisovul acela de faţă, nici o îndoială la cercetare me de acum nu miau rămas viderat dovedit fiind din hrisov că au avut deplin paharnicu Buhăescu danie una sută stânjeni, iar nu mai puţin şi sânt acolo undei cere Dmneaei păhărniceasa şi megieşii după carte de blăstămu il arată. Şi acei cinci ăci stânjâni sânt c uprinşi cu adevărat în ograda Dmlui hatman, care de ya avę Dmlui niscavai scrisori asupra acestor cincizăci stânjâni a Buhăescului le va scoate la divan, şi să va înţălegi cu ce cu ant să stăpâneşti locul de cătră Dmlui şi după cum am aflat curgire pricinii sau dat Dmneaei pahărnicese Măriuţăi Micleasca şi această mărturie de cercetare cum şi hartă asămine de stare loulu şi în măsuri. 1803 August 25.

Manolachi Dimachi vel vornic.

---

lX. *1805 August 1 Iaşi.* Marie Miclescu pah. fata lui V. Buhaescu schimbă loc în Iaşi cu Ghica logofăt.

Marie Mi leasca păhărniceasă, încredinţez prin această scrisoare, precum să se ştie că din locul ce au avut răposat părintele mieu paharnicul Vasile Buhăescul miluire una sută stânjeni gospod în lungu şi în curmeziş. aice în oraş Iaşii alături cu ţântirimul besericii patruzăci de mucenici, pe din sus despre apus, cu hrisov din 7269 Dechemvrie 19 de la domnie Saloan Teodor Calimah Voevod, din drept locul Domnesc ce se afla în vreme aceia nelacuit de nimine, găsinduse acum giumătate dintr'acel pomenit loc, adică cinci zăci stânjeni în curmeziş, şi una sută stânjeni în lungu, supt stăpânire Dsale biv vel logofăt Costachi Ghica, cuprinsu de răposat socrul Dsale Iordachi Canta biv vel vornic, încă din vreme Domniei Sale Alexandru Constandin Voevod, în ograda casii de

www.dacoromanica.ro

la djal, unde au fost aşezare răposatului socrului Dmsale, împreună cu locul socrului Dmsal , ce iaste cuprinsu prin hotarnica întărită cu hrisov domnesc, care loc pomenit mai sus, după împărţala ceau făcut părintele mieu paharnic il Buhăescul fiilor săi, giumătate sau venit în parte fratelui mieu comis Ştefan Buhăescu, care acum se găseşti stăpânind ise de beserica Patruzăci de Mucenici, şi de Dmlui polcovnic Manolache Balşu, iară giumătate sau venit în parte me, precum se ara ă la scrisoare me de împărţală, ce iaste la mâna me. Deci cu toate că cu dreptul nau fost de a mai lua cu acest loc în stăpânire me ca un lucru ce nu lam stăpânil nici oda.ă, după ace scrisoare de împărţală, dar Dmlui logofăt ştiindu greotate ca ii mele, sau milostivit, şi din însuşi a Dmsale voinţă, miau dat Dmlui schimbu în potrivă din drept locul Dmsale cel are cumpărat prin Sultan mezat de la Dmlui vistiernicul Mateiu Canta, pe atâţia stânjeni pe câţi au fost parte me, adică cincizăci stânjeni în curmeziş, şi una sută stânjeni în lungu, alături cu locul Dmsale paharnic Toma Stamati, la margine oraşului despre Copou, începâuduse măsura ac stor stânjeni din locul Dmlui paharnic Toma spre răsărit alături cu locul medelniceresei Sandăi Aslănoae, până unde sau împlinit cincizăci stânjeni gospod curmezişul, şi în lungu începâuduse arăşi d n locul medelniice esei Aslănoae, spre miază noapte asupra Copoului, şi până unde se vor împlini una sută stânjeni, curmezişul pe la capete, şi prin mijloc, tot cincizăci stânjeni să fie. Deci de astăzi înainte şi în veci, să stăpâniască Dlui logofăt, şi în urmă clironomii Dmsale din niam în niam ace bucată de loc stânjenii mai sus arătaţi în lungu şi în curmeziş, adică cincizăci stânjeni curmezişul, şi una sută stânjeni lungul, parte ce din locul părintelui mieu paharnic Buhăescului ce sau găsit cuprinşi în ograda caselor Dmsale, şi eu încă sămi stăpânesc în pace acei stânjeni ce am luat de la Dmlui cu bună voinţă schimbu, şi am dat Dmsale atât copie hrisovului de miluire ceau avut părintele mieu de la pomenitul Domn, cum şi însuşi scris are de împărţală ceam avut de la părintele mieu, paharnicul Buhăescul, o ţidulă gospod de la Mărie Sa Alexandru Constantin Muruz Voevod, d n anul 1803 Iuli 8, cum şi o mărturie hotarnică tot dintracelaş an, Avgust 25, iscălită de Dmlui vornic Manolachi Dimachi, iar cându ar naşte vreo pricină asupra stânjânilor din locul mai sus pomenit, ceam dat Dmsale logofătului, atunce eu să fiu îndatorită a răspunde ori la ce, cum şi pentru bucata de loc stânjânii arătaţi mai sus, ceam luat eu de la Dmlui logofăt, de va naşte vreo pricină, Dmlui să aibă a răspunde, şi spre încredinţare însuşi am iscălit. 1805 Avgust 1.

Manolachi Dimachi vornic martur.

Mărinţa Miclescu pă ărniceasa adiverez

X. *1821 Aug. 12 Cernăuţi.* Ştefan Gane, fiul lui Vasile Gane vinde Mariei Ghi a Cantacu ino locul său de case din Iaşi cu 80 galbeni.

Tălmăcire. CONTRACT

Carele în ziua, luna şi anul de astăzi între Dumneaei Cucoa a Maria Ghica Cantacuzino, ca cumpărătoare despre o parte, şi între târgovăţul din Cernăuţi Ştefan Gane ca vânzătoriul despre altă parte, pentru vanzarea unui loc cel are în Iaşi la mahala, sau aşezat şi sau încheiat.

1-iu Vinde Dumnealui Ştefan Gane locul său cel are în Iaşi şi gol la mahal , pre carele se află mai multe acareturi, făcute Dumisale Cucoanii Mariei Ghica Cantacuzino, cu toate dreptăţile sale, şi după starea măsurii sale, măsurat de ingineriul Dlui Vidraşco vornic de poartă, fără aşi opri sieşi cea mai mică protimisire, drept aşezata tocmală între sine de opt zăci galbini în aur, asupra cărui some priimite cu acest contract, spre siguranţă se cifueşte.

2 lea. Dă Dumnealui Ştefan Gane toate scrisorile cupinzătoare asupra acestui loc

www.dacoromanica.ro

vândut îndată acum la iscălitura acestui contract la mânile Dsale Cucoanii Mariei Ghica Cantacuz'no, şi pozvoleaşte, ca contractul acesta spre siguranţie nu numai de stăpânirea Cernă ţului, ci şi de stăpânirile judecătoreşti din la[illegible] să se întărească.

S e tăria acestuia urmează peceţile şi iscăliturile amândorura părţilor şi a martorilor poftiţi la aceasta. S'au făcut în Cernăuţi la Bucovina la 12 Avgust 1821.

Maria Canta(cuzino)
Ştefan Gane vânzător
Dracachi vel vornic martur.

OBSERVARE. Documentele de la No. 1-10 ne-au fost comunicate, spre publicare de P. S. S. Iacob Antonovici, Episcopul Huşilor.

XI. *7171 Sept. 15 (1662) Iaşi.* Iorga Caraiane vinde logofătului Moisi cu o sută de galbeni casele sale din Iaşi uliţa strâmba.

Adecă eu Iorga fiĉorul lui *Karaiane ĉau fostu vornic de târgu de Iaş*, scriu şi mărturisescu cu c stu | zapis al mieu, de nime silit nice asuprit. ce de a mea bună voe. am vândut a mea dereaptă ocină şi | moşie. casele meale. ce miau rămas. de la părintele mieu de la Karaiane. şi de la maica mea | Măriia care casă sămtu în târgu *în Iaş. pre uliţa strâmbă lângă Podul vechiu.* între casele lui | Paladie aga. şi între locul lui Hariton cel bă rân. aceale case lem vândut. dumisale lui *Moisii* | *doftorul.* dereptu. o sută de galbeni bani buni. şi neau făcut dumnealui ğupânul Moisi doftorul | toată plata deplin cât scrie mai sus 100 de galbeni bani buni. însă eu am vândut casele meale cu tot locul | acelor case. nice mai mult nice mai puţin. deĉ de acmu înnainte *să hie* dumisale ğupânului M isi | de eapte ocine şi moşii. şi în tocmala noastră, au fostu dumnealor toţi boiarii cei mari şi | vecinii noştri. anume : David starostea de neguţitori, şi dumnealui Toader Păladi | aga. şi dumnealui Iane ginerele lui Mihai Ungurul, şi L(oga)di ginerile lui Condrea Zlatariul | şi Gheorghiţă Zlatariul şi dumnealui Alecsa Pană şi Ionaşco Zugravul, şi Pană Cačauni | ĉau fostu staroste şi preutul Popa Darie, şi Ilea Zălariul, şi Vasile Caitac, şi | Ionaş u nepotul lui Cujbă. şi Iane Botezatul şi Dănilă Lapteacru. Pentru mai mare | credinţa. mai ğos nem pus peceţile. şi iscăliturile. şi eu Dumitraşco. diiacul de pre | Podul vechiu am scris acestu adevărat zapis să să ştie. u las leat 7171. Sept. 15.

× Iorga sin Caraiane — Iane zet Mihai (l. p), × Cačauni. × Ionaşcu zugrav, × Caitac. Alexa Pană martur. pop Darie (l. p.) Ilea Zălar. (l. p.) Ioan Botezatul (l. p.) az Dumitraşco diacul iscal.

XII. *7189 Mart (1681) Iaşi.* Duca Vodă întăreşte lui Andronachi uşier cumpărătura ce a făcut cu 25 tal i a unei c se pe uliţa strâmbă de la Enache Pârvul vatav.

Iω Duca Voevod cu mila lui Dumnezeu Domn ţării Moldovii adecă au vinitu înainte domnii m ali | şi înaintea a lor noştri moldoveneşti boiari. a mare şi cealor mici. boiarenul | nostru Andronachie ĉeu fostu uşiiar mare. şi niau arătatu un zapis de cumpărătură | cu multe mărturii de boiari. Frangoli Săoariul cel mare şi Ianachie neguţitoriul | fiĉorul lui Mihai Ungurul şi Mihalachie fiĉorul Franţei şi Ilia Zălariul şi Neculaiu Săhăidăcariul şi Ambrohii bărbiiariul şi Panaite băcalul ginerile lui | Ca tac şi Ghiorghiţă ginerile lui Caitac scriindu şi mărturisindu întracel | zapis cum au vinitu înnaintia lor Enachie fiĉorul Pârvului ceu fostu vătavu la | Neculaiu Buhuş ceu fostu logofăt mare de nimene silit nice împresurat şi de a lui | bună voia de iau vândut a sa diriaptă ocină şi moşie o casă cu pivniţă de piiatră | şi cu loc cât ţine ograda. caria iastea pe uliţa strâmbă aicia în târgu

www.dacoromanica.ro

în Iaşi | boiaranului nostru ce mai sus scriem lui Andronachie ceau fostu uşiiar mare dreptu | doă sutea şi cinzăci de taleri bătuţi bani gata pentru aceia şi domniia mia dac | am vădzut acel zapis cu atâtia mărturii şi de a lor bună voia tocmală şi | deplin plată domniia mia încă am dat şam întăritu boiarenului nostru ce mai sus scriem | lui Andronachie ceu fostu uşiiar mare. cu ača casă, şi cu pivniţă şi cu loc | cu totul ca săi fie şi de la domniia mia diriaptă ocină şi moşie şi giupăniasăi | sale şi copiilor şi nepoţilor lor şi uric şi întăritură neclătitu şi ne | ruşiit nici o dănăoară în veaci peste ačasta carte a domnii miale. u las vleat 7189 Martie.

Saam gospodinu veleal ✕ Gligorie

Miron Costîn vel logofăt.

Pecetea domnească cu exerga: + Іѡ ѧѕка воєвода. божіею милостію господарь земли молдавскои. cap de bou, aquila. 1679.

XIII. *7239 Mart 25 (1731). Iaşi.* Ion sin Ştefan blănar vinde cu 90 lei lui Ion Sucmănar o dugheană de pe uliţa Hagioaei,

Adec eu Ion snu lui Ştefan blanar, ot laş şi cu soţul meu Paraschiva şi cu toţi copii noştri, scriem şi mărturisăm cu acest adevărat zapis al nostru, la mâna dumisale lui Ion sucmanar, preacum să s ştie că de nime săliţi nici asupriţi, ci de a noastră bună voe am vândut a noastră dreaptă ocin şi moşie, o dughiană gata şi cu tot locul cât iaste din dos a dughenii, cari dughiană iaste pe podul Hagioae, întrea dughiana Tomei bărbiiar şi întrea dughiana Măriuţii. Săvoaia făcliiariţăi, cari niau fost şi noaă schimbătură ača dughiană cu Gavril sucmănar, far lui iau fost cumpărătură de la Săvoia făcliariţa, ačastă dughiană o am vănduto dumisali lui Ion sucmănariul, drept bani gata, noaă dzăč lei noi şi niau făcut plată deplin, toţi banii, ce scriu mai sus, întru mânule noastrea ca săi fie de la noi driaptă ocin şi moşie şi fămeii lui şi copii lor în več, cu tot venitul şi iam dat şi zapisăle ceie vechi a dugheniі, şi la ačastă tocmală sau tămplat mulţi mahalagii şi oameni buni, cari mai gios sor iscăli şi noi pentru credinţa am pus degetele şi eu Dumitraşco Mustea diacul de cămară am scris zapisul să s ştie. u las let 7239. Mart 25.

✕ Ion blanar ✕ Eu Gavril sucmănariu iscal

✕ Paraschiva ✕ Măriuţa Savoi făclieriţa

✕ Dumitru Boldin ✕ Toma bărbier.

Eu Mihalachi Mădârjacul căpitan maın tămplat.

Necolai zăt Cojoce.

XIV. *7241. Mart 20. (1733). Iaşi.* Nastasia Jderoae face danie un loc de casă, preotului Dumitraşcu

Adecă eu Nastasie Jderoe făcutam acestu adevărat zapis al mieu, la mâna preutului Dumitraşco, precum eu de nim(e) silită nič asuprită, am dat danie un loc de cas(ă) care loc este între cas(a) log(o)fătului Ursului ot vist. şi între casa preutului Pântelei cumnatul medelnicerului Neculai şi între casa cămăraşului Dumitraşco ca să fie *mitvei* sale şi fičorilor mitvei sal(i) şi nepoţilor moşie în več, şi preotul Dumitraşco să mă pomenească pre mine şi părinţii miei la toate sfintele leturghii întru toată viaţa mitvei sali, şi zapisul de la vornicul Ion Corbul de la care am cumpărat eu locul sau pierdut, iară un zapis de la Nazarie de la care au cumpărat vornicul Jon Corbul acela estę şi lam dat şi acela preutului Dumitraşco, iară acest zapis care mai sus am zis de la vornicul Ion ce sau pierdut de sar şi afla vreodată şi să rădice cineva cu acel zapis să nu s ţie în sam(ă), iară cine sar scula din rudele me(le) sau şi altu cineva ca să facă supărare preutului Dumitraşco peste zapisul şi danie me unul ca acela să fie neertat de domnul

www.dacoromanica.ro

Dumn(e)zău şi de maica precistă şi de 7 săbori a lumii trupul lui să ste întreg şi neertat în več, şi ačastă adevărată danie am făcuto denainte a boer(i) şi preuţi şi a mulţi oamen(i) bun(i) carii mai ğos sor iscăli şi degetil(i) şor pune mărturii, şi pentru mai mare credinţa miam pus şi eu degetul mai ğos în loc de iscălitură să s ştie, şi eu popa Ursul Zugravul am scris zapisul cu învăţătura Nastasiei Jderoae.

let 7241 Mart 20.

Ursul ot visterie mam tâmplat când au dat Nastastăia locul preotului.

Erei Pănelei iscal

Neculai Post. martur.
Nastasie Jderoe ×
şi eu Antimeie neam pus degetul ×
Costantin protopop iscal
Ierei Ursul Zugrav martur.

XV. *7268 April 5 (1760). Iaşi.* Boerii de divan judecă şi dau rămas pe Pavel blănariu în pâra lui cu Gheorghiţă Ion Sucmanarul pentru o dugheană din târgul de sus pe uliţa Hagioael.

Facem ştire cu ačastă carte a noastră de giudecată, că viind înaintea noastră Gheorghiţ, fečorul lui Ion Sucmanariului, *den târgul de sus* şi cu Pavăl blănariul din Iaş fečorul lui Ion nepot Cărstii Stroescului sau ğudecat faţă înaintea noastră pentru o dugheană *din târgul de sus pe uliţa Hagioaia*, care dugheană o luase Iacob jidovul din Roman cu loc cu tot, de la Ion Sucmanariul tatul lui Gheorghiţ pentru patru sute cincizăci şi şasă de lei, ce iau fost datoriu cu ğudecata mării sale Costandin Vod. Racoviţ şi cu dumilorsale Veliţilor boeri, care loc au fost vândut la doao trei neamuri mai înainte, şi pe urmă cumpărându-l Ion Sucmanariul, lau stăpânit treizăci şi mai bine de ani, până la acea datorie a lui Iacob jidovul, şi Iacob jidovul acum scoţind locul vânzător îl cumparasă Pavăl blănariul în 95 lei făr de ştirea celuia ce au stăpânit locul atâţa ani, şi pe urmă auzind Gheorghiţ fečorul lui Ion Sucmanariul, că au vândut jidovul locul tatului său nau lăsat să între la stăpânirea altora, ci cerânduş dreptatea sa înaintea noastră, *am luat sama după sfânta pravilă şi nu sau căzut ca să cumpere* locul acela alt neam făr de cât ori fečorii lui Ion Sucmanariului, ori alte rude a lui fiind stăpânit locul de Ion Sucmanariul atâţa ani, şi după dreptate sau dat ramas de la ğudecată pe Pavăl blănariul, şi iau întorsu Gheorghiţ toţi banii, înapoi adică 95 lei şi sau luat de la Pavăl blănariul şi zapisul cel nou cu care îl vânduse jidovul locul şi zapisele cele vechi mai denainte, şi au rămas de acum înainte săş stăpânească Gheorghiţ locul cu bună pace, şi după cum am găsit a fi cu cale şi cu dreptate, am dat ačastă carte de ğudecată la mâna lui Gheorghiţ ačasta înştiinţăm.

let 7268 Ap. 5 dni.

Ioanichie Episcop Romanului
Manolachi Costachi vel logofăt
Vasile Buhăescul paharnic

XVI. *1785 Mart 10 (Iaşi).* Nec. Gavril Covrig vinde cu 1100 lei lui Neculai abager o dugheană pe Uliţa Hagioael.

Adecă eu Nicolae Covrig sîn Gavril Covrig, înpreună cu soţul mieu Marila, făcutam, adevărat zapisul nosru, la mâna dumisale ğupânului Neculii Abager, brat Enciul precum să să ştie, că având eu dughiană aicea în laş la uliţa Hagioae, de la părinţii miei, asupra căriie dughene fiind cu locul ei, am avut şi 12 scrisori vechi, zapise, hotarnice şi

www.dacoromanica.ro

cărţi domneşti, care dugheană este între o dugheană a nepotului mieu lui Dumitru sin Pavăl nepot Stroescului şi între dugheana lui Costandin Pascul sin Mihai Pascul aăastă dugheană cu tot locul ei fiind dreaptă a noastră părintească la trebuinţele ce am avut am scoso vânzătoare, şi cu dumnealui ğupânul Necola făcând bună tocmală sau vândut aăastă dugheană cu bună voia şi primirea noastră drept bani gata 1100 lei adecă una mie o sută lei, după care tocmală dândune toţi banii deplin întru mănule noastre, cu care preţ neam mulţămit, împreună cu scrisorile vechi ăam avut şi leam dat dmnisale, iam făcut şi acest zapis al nostru, cu care de acum înainte şi în veci să aibă a stăpâni dughiana aăasta cu locul ei cu beciul de piatră ce este de desupt, dumealui cu ğupăneasa, fii, nepoţii şi neam de neamul dumilorsale cu bună pace aăt despre; noi, i despre fiii şi neamul nostru, cât şi d spre alţii căci nau avut nimeni treabă nici acum nau avut amestec, în care zapis neam iscălit noi vânzătorii i neamul nostru, cât şi alţi negustori oameni de cinste cari sau tâmplat marturi „ şi alte scrisori de sor mai afla răsărite tot la dmnalui să să dea

1785 Mart 10.

Neculai Covrig am vândut cu voea mea.
Marie soţu lui Neculai Covrig am vândut cu voe mea.—Costantin Theodoru.
Pascu martur şi am iscălit cu voia me şi am pus degetul.
Nastasiia ăam fostu soţu lui Lupaşcu Covrig am fostu faţă şi am ştiut de vânzare
Eu Dumitru Stroescul martur mam iscălit cu voe mea Ioniţă popa Nacu martur.
Gheorghe Zaharie blănar martor.
Tanasie martur, Nicola Corbu (Νηκόλα Κόρμπυ)
Dumitraşco martur Enachi Cogălniceanu martur.
Ion Mitrofan martur Dumitraşco Samson martur.
Eu Toader Şăşcanu mazil Mihail Mărza martur
Eu Săcară martur
„Acest zapis lam scris eu cu zisa lui Neculai Covrig şi a soţului său Marin.
Apostol diiac za divan

XVII. *1797 Sept. 5 (Iaşi).* Hătmănia dă ţidulă către Gheorghe telal başa să strige la mezat cumpărarea caselor din mahalaoa Talpalari despre calici, de către pah. Toma Cozma.

De la Hătmănie
Către Gheorghe telal başa

Fiind că dumnialui *Toma Cozma biv vel paharnic* prin zapis din anul acesta 1797 luni au cumpărat o păreche de case, şindilite cu pivniţe de piatră supt dânsele şi cu altă căsuţă mai proastă acoperită cu stuh cu locul lor aice în oraş, *la mahalaoa Talpalarilor despre calici* cu preţ drept 730 lei, pentru care aducând luminata ţidulă gospod. la hătmănie, poroncitam ca să să facă legiuita publicaţie, lată ţi să scrie că după hotărâre săbornicescului hrisov să mergi atât la starea locului cât şi pe toate uliţile oraşului şi în divanul gospod şi în curgere de şasă luni, să faci legiuita publicaţie, dând de ştire tuturor cui dreptate poate să le dee protimisire a răscumpăra ; iar când nime din rudeniile, megieşi şi împregiuraşi vânzătorului până la hotărâta vadea de 6 luni nu să vor arăta cu vreo cerere pentru numita casă cu locul ei, atunci să vii aice la hătmănie şi să dai mărturie ca şi de aice să să dea mărturie dumisali Tomii Cozmii biv vel paharnic.

1797 Septemvre 5

Costaki Ghica hatman

OBSERVARE. Documentele de la No. 11—17 ne-au fost comunicate spre publicare de dl. N. A. Bogdan.

www.dacoromanica.ro

XVIII 1781 Iulie 22 (laş). Paisie stareţul de la Neamţ schimbă cu C. Dospinescu treti comis dându-i casele de lângă Sf. Spiridon şi luându-i casele de lângă bis. Blagoveştenilor, foaste a Despel Finiceasa monahie.

Pecetea măn. Neamţului cu hramul Inalţarea Domnului şi inscripţia: ačastă pecete iaste a Sfintii mănăstiri din Neamţu. ѫѕѣше сиѣ̀ѥ х(ристоѫ).и Inalţarea Domnului.

Paisie stareţul sfintei Mănăstiri Neamţului şi al sfintei Mănăstiri Săculuі şi cu tot sobor acelor întru Iristos fraţi, adiverim cu acest zapis iscălit de noi cil dăm la mâna Dumisali Costandin Dospinescu treti Comis, pentru ca să s ştie că având sfânta Mănăstire Neamţ il *un loc di casă la poarta Casii Dumisali* (*la colţul zidiului Mănăstirii sfântului Spiridon din gios despre răsărit*) luat cu schimbu dela Safta fata preotului Maftei precum pre largul să arată la scrisoarea acea de schimbătură, carea iaste iscălită de însăşi mâna Saftei, adiverită şi cu alte iscăliturі vrednice de credinţă din let: 1781 lunie 22 şi având şi Dumnealui alt *loc de casă în mahalaoa Muntenimei de mijloc din vale di bisărica Blagoveşteniilor* ce lau luat cu schimbu de la Despa monahia Finičasă şi di la fiicăsa Maria, precum pre largul să cuprinde la scrisoarea acea de schimbătură ce au luat d.la numita călugăriţă şi de la fiicăsa, cari iaste adiverită cu iscăliturile a mulţi marturi credincioşi din let 1781 lunie 22 care loc al sfintei Mănăstiri fiind alăturea cu casa dumisali şi nefiind acest loc îndestul pentru trebuinţa sfintei mănăstiri, neam învoit cu dumnealui întracestaş chip şi am făcut schimbu adecă, datau sfânta mănăstire Neamţul locul său de casă ci să arată mai sus ce! are de'a Ursa.hi biv vel Căpitan di laşi şi dela soţia sa Safta fata preotului Matei cari loc iaste alăturea de casa Dumisali din vale, şi Dumnealui încă au dat sfintei Mănăstiri locul său de casă ci este la Muntenime de mijloc din vale şi Dumnialui încă au dat sfintei Mănăstiri locul său de casă ci este la Muntenime de mijloc din vale di bisărica Blagoveştenilor ci sau arătat mai sus, care şi Dumnealui lau fost luat cu schimbu dila Despa Finičasă Călugăriţa şi dila fiicăsa Maria cari loc iaste şi hotărât în stânjăni, dând sfânta Mănăstire şi toate scrisorile ce au avut pi locul său, cum şi Dumnealui sfintei Mănăstiri asăminea i au dat toate scrisorile câte au avut luate dela Despa Finičasă călugăriţi. şi dela fiicăsa Maria cari loc iaste hotărât şi în stânjăni.

Deci de astăzi înainte şi în veci dumnealui Costandin Dospinescu biv treti Comis să aibă a stăpâni locu ci iam dat în bună pace, făcânduşi casă, sau orici ar vrea ca pe drept loc dumisali, cum şi sfânta Mănăstire aseminea săşi stăpânească locu ci iau dat Dumnealui după asăminea scrisori de schimbătură ci au dat, adiverite fiind cu iscălitura Dumisali şi cu a altor marturi vrednici de credinţă, şi spre mai bună încredinţarea puind diasupra pecete sfintei Mănăstiri Niamţului, mam iscălit şi eu mai gios cu mâna mea, iscălind şi alţi părinţi din sobor marturi.

1781 Iulie 22.

Paisie stareţul sf. M-ri Neamţului
Duhovnicu Iachintu
Serafim Ieromonah
Calinicu Ieromonahu
Polibios ieromonahu (greceşte)

Acest zapis lam scris eu cu zisa sfinţii sale părintelui Chir Paisie stareţului şi cu a soborului.

Constandin Cucoran.

XIX. 1785 Decembre 5 Iaşi, M. Sturza pah. schimbă cu C. Vârnav ban dându-i casele sale de la deal de bis. Sf. Spiridon şi primind alte case lângă Prapadoamna Paraschiva.

GAVRIL MITROPOLIT MOLDAVIEI

Mihai Sturza biv vel pah(arnic) adeverez printr-acastă scrisoare a mea ce am dat la mâna Dumisale Costantin Vârnav biv vel ban, precum să să ştie că având eu în

www.dacoromanica.ro

oraşul Iaşii, nişte case cu grajdiu, cu şură şi cu alte doao odăi osăbite cu tot locul lor *ce sântu în mahalaua Muntenimei de mijloc din deal de M(ă)n(a)stirea Sfântului Spiridon la colţul zidiului din gos despre răsărit, a cărue lungul iaste din uliţa ce merge pe lângă zidiul M(ă)năstiret svântului Spiridon şi păr la deal* unde sau pus de hotarnici doao pietre hotară cheotoare locului, unde alături pe din gos despre apus să hotărăşte cu locul lui Ilie Ţiganul şi cu locul preotului Vasile Narte. Iar pe din gios despre răsărit să hotărăşte cu *uliţa ce vine din Târgul boilor*, cum pre largu să arată în hotarnică toate sămnele locului în stânjâni. Apoi având şi Dumnealui, Banul un loc iarăşi în oraşul Iaşii părinţăsc, *lângă bisărica Preţodoabnei Paraschivei dispre răsărit*, cu bună voia şi primirea mea mam învoit şi am făcut schimbătură cu Dumnealui.

Datuiam eu dumisale locul mieu acest ce se arată împreună cu casele şi cu toate binalele câte sântu pre dânsul şi dumnealui miau datu locul părinţăsc al dumisale după cum se află. Şi măcar că locul mieu iaste cu binale, case şi altile, iar a dumisale iaste stărpu, însă pentru că iaste mai mare de cât al meu şi pentru că osăbit mai am şi eu o bucăţe de loc lângă acesta al Dumisale, am primit de am făcut schimbătură cu acesta. Deci împreună cu scrisoar a mea această de schimbătură ce am dat Dumisale Banului Costantin Vârnav, iam dat dumisale şi scrisorile vechi a locului toate câte am avut, atât zapisul de cumpărătură dela Constantin Dospinescu treti Comis. dela carele am cumpărat aceste case cu locul cât şi hotarnica locului acestuia şi alte scrisori mai vechi ce mi au dat el la vânzarea aceea şi de acum înainte să aibă a stăpâni dumnealui Banul casăle aceste cu toate binalele ce sânt prin pregiur cu tot locul lor întocma după sămnele şi hotarăle ce să cuprind prin hotarnică, cu pace şi fără de nici o supărare ca pe al Dumisale drept lucru, atât dumnealui cât şi fiii şi neam din neamul Dumisale în veci, pe carele spre mai buna întemeearea şi statornicia, să aibă Dumnealui aşi face şi întăriturî Domneşti, şi asămine să stăpânescu şi eu locul ce am luat dela Dumnealui ca să rămâie schimbul ce sau făcut între noi, statornic, nesmintit nici odinioară. Iar când sar întâmpla să nască vreo pricină asupra locului ce iam dat Dumisale ca să păgubască ceva ori despre care parte din măsurile stânjănilor câţi se arată prin hotarnică eu să aibu a răspunde, Dumnealui să nu se supere, şi de nu se va pute îndrepta pricina, atunce să fiu eu dator a împlini paguba locului cu bani, adică socotinduse locul drept 1500 lei (după preţul ce lam cumpărat dela Dospinescul cu casele şi cu alte binale) această somă de bani să să împartă după analoghie pe stânjănii locului şi pe câţi stânjăni va păgubi Dumnealui din loc, să aibu a plăti pe tot stânjănul câte cât va va veni după analoghie, fiindcă şi dumnealui asămine sau îndatorit a răspunde pentru ocul ce miau dat de va naşte vreo pricină.

Deci aceste scrisori de schimbătură ce sau făcut între noi cu bună priimirea amânduror părţilor fiindu am iscălit, rugând şi pe Dumnealor, veliţii boieri ai Divanului de au adiverit cu iscăliturile, cum şi alţi boieri carii sau întâmplat. Mihai Sturza Pah[arnic]. 1785 Dechemvrie 5.

„Viind şi înaintea noastră numiţii boieri atât Dumnealui Paharnicul Mihai Sturza cât şi Dumnealui Banul Costandin Vârnav, au arătat şi prin cuvânt viu, cum că această învoială de schimbătură ce au făcut între Dumnealor, iaste cu bună priimirea amânduror părţilor. Pentru aceea am adiverit şi cu a noastre iscăliturî. (1785) Deche[mvrie] 6. Dimitrie Sturza vel Logofăt Neculai Roset vel Logofăt. Neculai Canta vel Vornic Ion Canta vel Vornic, Lascarachi Roset vel Vornic, Iordache Vornic Depaste, Vornic, Iordache Canta Paharnic, Neculai Balş vel Vornic, ManolacheHristea Ban, Dumitraşo Balş ceauş za aprozi, Mihai Luca Stolnic, Malcoci Stolnic, Iordache Crupenschi Medelnicer.

OBSERVARE. Documentele de la No. XVIII—XIX ne-au fost comunicate spre publicare de dl. profesor Alex. Băleanu.

www.dacoromanica.ro

XX. 7204 Decembre 30, Iaşi (1695), Boerii de divan judecă pricina pentru o casă din poporul Curălarilor între Maria şi nepoţii lui Ştefan Zugravul

Tudosie Dubău vel logofăt. Vasile Costachi vornic. Alexandru Ramandi vornic. facem ştire cu această carte a noastră. precum au avut pără de faţă înnaintia noastră Măriia şi cu fiĉorii ei anume. Gligoraşco şi Savin carii să răspundu. nepoţi. Antimiei. ce o au ţinut Ştefan Zugravul fămelea întăiu cu sivinţia sa. Ionichie egumenul de la Aron Vodă. *pentru o cas de aicia din târgu din Iaşi. ce iaste în poporul curălarilor, lângă şcoala jidovască.* zicând Măriia cu fiĉorii ei cum ača cas. li s vini lor. hiind acia cas. a lui Ştefan Zugravul. şi a mătuşii lor Antimiei. iar egumenul. de Aron Vod. arătatau înnaintea noastră, diată de la Ştefan Zugravul. cum acel loc aceii cas. iau fost lui cumpĭrătură de la Alixandra. Zugraviţa. şi la moartia lui o au dat. acia cas. fămeii lui cei de apoi. Aniţăi. cu mar blăstăm. ca s = hie a ei. nime altul triabă să naibă. şi la sau sculat diau vândut casa aceia cu loc cu tot egumenului de Aron Vod. drept 20 lei. cum arată egumenul şi zapis de la Aniţa. de vândzar. şi ne arătă şi ispisoc. de pără de faţ de la Costantin Cantemir. Vvd. ce sau părât. Aniţa fameaia lui Ştefan Zugravul de faţ cu Gligoraşco. fiĉorul Marii pentraceia cas. răspunzândus nepot. şi dzicând că i să vin lui. şi giudecând divanul mării sale lui Costantin Vd. cu bun dreptate. au aflat cum imblă Gligoraşco, părând făr de cali vădzând diiata de la Ştefan Zugravul. cum acia cas o au datu fămeii sale acei de apoi. Aniţăi hiind cumpărată de dânsul. sau dat ramas pe Gligoraşco să naibă triab. cu ačaia cas. deci şi noi văzând diiata lui Ştefan Zugravul. scriind cu blăstăm să hie casa a Aniţăi: şi ispisoc de păr. şi de rămas de la răpousatul Cantimir Vod. şi zapis de vânzare. de la Aniţa. egumenului. datam ramas pe Marica şi pe fiĉorii ei Gligoraşco şi Savin. să nu mai aibă nici o triabă la acia cas. şi cât au şezut ei întracia cas de când o au cumpărat. egumenul. să aibă a plăti şi chiria. precum liau fost tocmala. când au întrat în cas. şi aciastă pără să nu nu s mai părască, nici dănăoar în viaci. căci hiind locul aceii cas. din împreună cu locul dughianilor mânăstirii lui Aron Vd. alţii nu incap. a cumpăra făr iarăş mânăstirea aceasta scriem.

ss. Ias Ib. 7204. Dech. 30.

Tudor Dubău logofăt iscal
Vasilie Costachi vornic iscal
Ramandi vornic iscal

XXI. 7243 (*1735.*) Safta Andoneasă vinde cu 42 lei casele sale din târgul Făninii lui Ghiorghe.

† Eu Safta Andonas sor Ilincăi şi copii Ilincăi anume Neculai şi Lupul făcutam zapisul nostru la mâna lui Gorghi şi soţului dumisale Nastasie precum iam vândut casă sorum Ilincăi din *târgul făninii* din ğos de casa lui Hilip cu loc tot cu cât ţ ne gardul înpregiur de nime silit ce de voi nostră precum au lăsat Ilinca cu limbă de morte casa să o vândzu cu ğumătate să o grijască iar ča ğumătate să fie a copiilor precum ştie şi duhovnicul ei car(e) sau mărturisit la morte ei şi eu Safta rădicânduse copii şi făcând gălĉavă lui Gorghie eu săi certu să de pace şi care *ea* vândut dreptu patruzeci şi doi l.i bani vechi şi acestu zapis cându sau făcut sau tâmplat şi oameni buni cari mai ğos şau pus şi degetele. let 7243.

× şi eu Mihalachi ciuca mam tâmplat cându sau vândut casa soţul Ilincăi martur.
× Ioniţă curarar mertur
× Hristodor martur
× şi eu Toader şoltuzul martur
şi eu preotul Toader ot sfti Dumitru čam fostu duhovnic Ilincăi martur. Sau trecut deplin la condică.

---

www.dacoromanica.ro

XXII. *7260* (1752) *Mai 27 (Iaşi)* Lupaşco Covrig cumpără cu 10 lei o bucată de loc de la Vinetia din Muntenimea de jos.

Adică eu Vinetiè fata popii lui Toader împreună cu gine.emeu Ioniţă Mătăsar, făcutam zapisul meu la mâna dum. lui Lupaşco Covrig; precum să s ştie că din locul cau avut tatul meu popa Toader cumpărătură de la popa Vasile, ce este pe dinnainte casii lui Lupaşco, iam vândut de a me bună voe o bucată de loc de lam mai lărgt pe dinainte casi sale însă din dosul casii tătănemeu, de la dial din cornul casii despre răsărit şi din piatră ce sau pus acum spre faţa casii lui Lupaşco Covrig un stânjăn şi şesă palmi şi di acolo drept în hotarul ce sau pus în uliţă) despre Gavril Covrig şil din hotar la vale până întralt(ă) piiatră din margine uliţii ce sau pus cam la mijlocu locului noaă stânjeni şun lat de mână, şi dintrace piatră cheziş pără iarăş în piatra ce sau pus di la dial de cornul casăi tătănemeu 11 stânjâni şun lat de mână, şi din piatra ăcasta cheziş, drapt în piatră despre locul lui Prepeliţ(ă) ce să numeşti locul Nebunelii cari sau pomenit şi la mărturie hotarnică, şi sau găsit zec'e) stânjăni şi şasă palme şo schiuoapă (цкіоωапъ) deč ăcast(ă) bucată de loc ce arat(ă) mai sus iam vânduto dumisale lui Lupaşco drept zece lei bani gata, şi să de şi cheltuiala dumilorsali vornicilor di poartă *după cum sa pute aşeza*, şi la ăcastă tocmală sau întâmplat şi alţi oameni buni cari mai gos sor iscăli şi eu pen ru credinţa am pus degetu l.

let 7260 Mai 27

× Eu Ioniţ Mătăsar zăt Venetijty (sic) cu voe me sau vândut

× Şi eu Zoiţa fata Venetii am vândut.

Şi eu Tănasă Meleghi vornic de poartă martur.

Ştefan Popăscul vornic de poartă martur.

Gavril Pilat vornic martur.

— Eu preutul Pintileiu ot sfeti Atanasie am iscălit şi eu Ştefan Andrii logofăt am scris cu zâsa Venetii şis martur.—şi eu preutul Ion de la bisărica sfânt lui Atanasie mam întâmplat.

Eiei Ion ot Văvedenie razăş.

XXIII. *1773 Aug. 25 (Iaşi).* Diata Nastasi lui Lupaşco Covrig. staroste de ciocli.

Datam diia a mea la mâna soţului mieu Anastasiei şi ceale ce le am să s ştie i după cum oi poronci eu să urmeză că şi izvod de ceale ce am şi cui ce să i dea anume să s ştie.

lt 1773 Avg. 25 dni.

— 500 lei bani gata, cu banii aceştia să m(ă) grijască şi să facă ceale porocite

— 136 stupi.

— 5 vaci fătătoare.

— 4 boi tineri.

— 1 cas(ă) cu pivniţă di piatră cu locul ei.

— 1 moşie anume Tatomireştii la ţinutul Vasluiului stâlpită în patru părţi şi întru ăcastă moşie are nepotul mieu Nicolae Covrig doaăzăci paşi şi Lupul Trinca doaăzăci paşii

— 1 dugheană din vale de casa mea cu beciuri de piatră cu dughenă şi hotărât locul ei, de a casii meale.

Să s ştie anume cui ce dau:

— Casa cu pivniţă de piatră cu locul ei dau soţului mieu Anastasiei

— 136 stupi tij soţului mieu

— 1 pogon pol vie la Ooobeşti tij soţului mieu

— 5 vaci fătătoare tij soţului mieu

— 4 boi tineri tij soţului mieu. Aceaste toate le dau ca săi fie de schivnişeală

www.dacoromanica.ro

ei, şi pentru ca să m(ă) grijască şi să m(ă) pomerească cât a trăi ia, iar după moarte, toate să aibă a le stăpâni ginerimieu Ioan împreună cu fiica me Ecaterina.

— 1 moşie anume Tatomireşti, la ţinutul Vasluiului am dato ginerimieu lui Ioan şi Catrinii.

— 1 dugheană de vale de casa me cu beciu de piatră cu tot locul ei tij dlui

10 sărindare

1 fântână

1 pod şi să mă grijască bine cum să cade şi copii miei păn la anul.

100 lei sint daţi fiicii mele Catrinii, să i să dea pentru o bute de vin, şi la diiata mea sau tâmplat şi duhovnicul mieu şi alţi preoţi carii mai gios sau şi iscălit.

Eu Lupaşco staroste de ciocli am pus degitul (x)

Eu preutul Vasilie ot Curalari duhovnic mam tâmplat faţă.

Eu preutul Moiseiu ot sfeati Teodor (ΘΩΔορ) mam întâmplat

Eu preutul Neculai ot Vulpe mam tâmplat.

Eu preutul Nicolae am scris cu zisa starostelui Lupaşco.

OBSERVAŢII. După 12 ani, în 1178 Nastasia Covrigească lasă aceste averi nepoţilor săi Costandin şi Neculai, ficiorii fetii sale Catrina măritată cu Ion Poruşnicul. (Surete ms. XLIII. 147).

XXIV. 1777 Iunie 23 (Iaşi), Aşezare între Chiriac şi Ilinca blănăriţa pentru o bucată de loc din uliţa fânăriei domneşti.

Adică eu Chiriac sin Ioan Grecul din *mahalaoa Frediilor de pe ulţa Podului roş*, datam adevărat zapisul mieu la mâna Ilincăi femeii lui Vasile Blanar ot Eş, precum să să ştie ca făcând eu casa me pe câtva loc *a drumului fănării gospod.* şi a *mahalalii feredeilor alături cu uliţa pe din gios, am închis drumul uliţii*, şi dându mahalagii jalbă mării sale lui Vodă, din poroncă domnească sau rânduit dmlui *Ilie Catargiu hatman* ca să facă cercetare, aceastei jalbe, şi mergând dnului hatman la faţa uliţei după cel cu amănuntul cercetări sau făcut prin mahalagii şi printralţi oameni de ispravă sau dovedit cu adevărat că am făcut eu casa pe locul uliţii; şi cerând dnului hatman din poronca domniască ca să strice casa să deschiză drumul uliţi după cum au fost dintru început şi având numita Ilincă un loc de casă în dreptul casei sale peste uliţa din sus, am căzut în rugămînte la Ilinca şi la soţul ei Vasile Blănarul, diam dat un stânjin şi giumătate din locul domniilorsale, ca să fie uliţa să numi strâce casa, deci dar pentru ăcasta iam dat acest zapis al mieu ca or cându sar întâmpla ca să vându eu casa, după protimisire ce are numita Ilincă, şăi aibu dumisale a o vinde, iar de nar vra ca să o cumpere dumniaei, să aibă aş lua locul după hotarnica ce o are, şi eu săm stricu casa să deschidu uliţa, după cum au fost dintru început, şi pentru mai bună credinţa neştiind carte miam pus degetele atâteu cât şi femeia me.

+ Eu Chiriac sin Ioan.

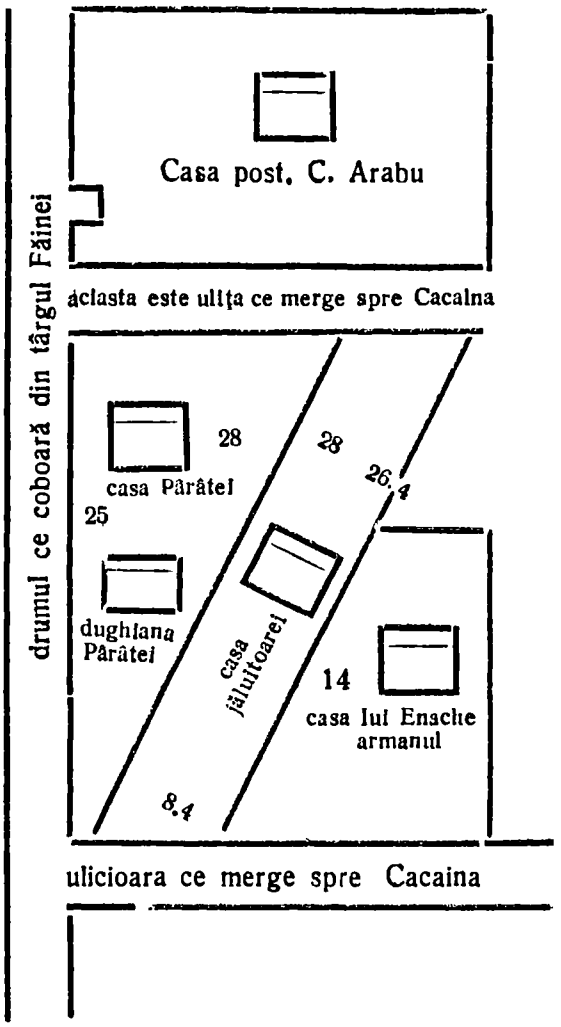
„Ăcasta tocmală şi învoială ce sau făcut între dânşii de a lor buna voe şi înainte noastră sau facut, ăcasta.

Ilie Catargiu hatman

---

www.dacoromanica.ro

XXV. 1812 April 10. Harta închipuitoare de starea locurilor de casă de pe ulița fânăriei domnești.

1812 April 10, Vasile Bucur vornic de poartă, am făcut această hartă și leam împărțit locul la dou surori după cum arată mai sus.

XXVI. 1798 Mart 6 Iași. A. l. Calimah Vodă întărește lui Hagi Căpril stăpânire peste casele din ulița Fânăriei gospod, la Căcaina.

Cu mila lui Dumnezeu Noi Alexandru Ioan Calimah Voevod, domn țării Moldavii. Facem știri printr-acasta al noastră domniască carte, că Hagi Capril tutungiul arman Ismăinlău, în trecutul anu 97 Iunie 7 prin zapis au cumpărat niște case cu locul lor, de la Alexa Căpitan drept 3750 lei, adică casele din sus și din gios, ce sânt tot întro ogradă, aice în târgul Iașii *la mahaluoa Căcăinii ce i zic și Fănăria*, și tot în anul trecut 1797 Iuni 13 după jalba ceau dat către domniia mea numitul Hagi Capril arman, cu cerire ca să i se facă publicație. sau scris atunce al noastră domniască țidulă, cu poroncă către hătmănie ca să pue să să facă legiuită publicație atât acolo la stare locului prin mahala cât și prin târgu și pretutindene în curgere de șasă luni de zile spre înștiințare tuturor acelora ce dreptate le va da protimisis de răscumpărat, deci acum prin mărturia de înștiințare, *ț*au adus numitul cumpărătoriu Hagi Căpril arman, de la al nostru cinstit și credincios boeriu dnului Șandulache Sturza hatman, carî iaste din 2 a lunii aceștiia Mart anul 98. arată că după poronca domnii sale, sau urmat întocmai făcândusă legiuita publicație atât la stare locului, cât și pretutindene, în curgire

www.dacoromanica.ro

acestor şasă luni de zile, şi nime alţii nau eşit ca să cei vreun protimisis de răscumpărare acestor case, fără numai fiind că această casă şi numitul Alexa căpitan, liau fost cumpărat de la cumnatăsa Ancuţa soţiia mortului lamandi biv 2 cămăraş după înştiinţare ĉau luat dnului stolnic Ştefan Rusot moşul Ancuţăi, încă cu 12 zile mai inainte până a nu se împlini vadeoa de şasă luni a publicaţiei, prin scrisoarea sa ĉau fost scris cătră al nostru cinstit şi credincos boeriu dumnealui Iordache Cantacuzinu vel logofăt de ţara de gios, au fost făcut cerere, ca să i să dea protimisis ca unii rudenii ce iaste vânzătoarii ca să le răscumpere; după care cerire, dnului vel logofăt trimiţându în ştiinţare pentru preţul casilor, şi alte cheltueli ĉau făcut numitul cumpărătoriu ca casile la care trebuia a răspundi numitul boeriu stolnic Ştefan Roset, prin al doile scrisoare a sa ĉau trimis iarăşi cătră dnelui vel logofăt, încă de la trecuta lună Ghenar 24; audat răspunsu cu cuvânt hotărât cum că nui dă mâna pentru săne să le răscumpere fiindu cu preţu mare, dar au făcut osăbita cerire, ca să să dea protimisis de răscumpărare, moşului său Thomas Sandulachi, fiind şi el rudenie vânzătoarii, după care mai la urmă şi Thoma Sandulachi, viind înainte dmsale vel logofăt au priimit şi însuşi el să ramăe bună cumpărătura casălor asupra lui Hagi Căpril, iscălindui şi în zapisul acel de vânzare care sau încredinţat şi cu însăşi iscălitura dmsale vel logofăt, şi fiindcă au trecut şi peste vadea şi nime alţii afară de aceşti mai sus arătaţi, nau mai eşit nici din rudeniile vânzătorului nici din megieşii cum sau arătat, ca să mai facă vreo cerere de protimisis să răscumpere, pentru aceea iau dat numitului cumpărătoriu mărturii la mâna sa, după care săşi poată lua şi întăritură de stăpânire, cum mai pe largu dovedeşti şi însuşi mărturiia aciasta a dmsale hatman care iarăşi sau văzut de către dmealui vel logofăt. Drept aceea dintru toate aceea încredinţându-ne domnia mea cum că numitul cumpărătoriu Hagi Căpril arman, au împlinit datoriia sa cu facire de publicaţii, după hotărârea sobornicescului hrisov, Pentru aceaia dar iată printr-acastă al noastră domniască carte îi întărim stăpânire lui Hagi Căpril, asupra casilor acestora cu locul lor ca după tăria scrisorilor ce are să aibă a le stăpâni ca pe ale sale drepte, după cum leau cumpărat, şi carte aĉasta al domnii mele săi fie lui şi în urmă clironomilor săi de întăritură statornică neclintită şi neruşuită nici odinioară în veci, care sau întărit şi cu al noastră domnească pecete.

1798 Mart 6

I. p. domneşti cu iniţialele: ıĜ. ʌʌ. ıĜ. в. в. кʌ. 1797.

ordachi Canta vel logofăt procit sau trecut în condică, Matei Costin condicar

---

XXXVII, *1804 Mai 10 (Iaşi)* Angheluţa vinde cu 850 lei casele sale cu locul lor din Munte. nimea de mijloc pitarului Ioan Matieş.

Adică eu Angheluţă şi cu fratemeu Ion fecor Crâstei Olar carii mai gos niam pus numele şi degitile, adiverim cu acest zapis al nostru la mâna dumsale pitar Ioan Matiaş precum să să ştie că având noi o casă cu locul ei *în mahalaoa muntenimei de mijloc* rămasă de la părinţii noştri, care loc despre răsărit să hotărăste cu locul fecorilor preotului Tomei şi despre miazănoapte din sus cu locul crâşmei dumisale jicnicer Buzălă şi despre apus cu locul casii lui Mihalachi Orbul, iară pe din gos să hotărăşte cu locul dughenilor dumsale medelnicer Todiraşco Măcărescu după cum pre largu arată hotarnica acestui loc care este din 1804 Ghenar 9 şi având noi trebuinţă de bani niam socotit că să vindem casa ăcasta cu locul ei, ca să întâmpinăm nevoile noastre cum şi grijile părinţilor noştri, am vânduto dmsale pitar Ioan Matieş cu tocmală drept 850 lei

www.dacoromanica.ro

adică optsute cincizăci, cari bani fiind că iam luat toţ deplin în mâinile noastre am dat dmsale acest zapis împreună cu toate scrisorile locului.

Deci atât dmlui cât şi urmaşii dmsale să aibă a stăpâni casa ăcasta cu locul ei în pace nesupăraţi de către nimene în veci, şi spre mai adivărată credinţa niam pus numele şi degitile. 1804 Maiu 10

× Eu Ângheluţă sân Crâste Olar am vândut cu voie me şi am pus degitul.

× Eu Ion brat Angheluţu tij am vândut cu voia me şi am pus degitul.

Petrachi jicnicer martur.

Obs. — Doc. de la XX—XXVII incl. sânt copiate din arhiva răposatului etnograf şi paleograf, T. T. Burada.

XXVIII 1807 Iunie 28 (Iaşi). **Mărturii asupra dreptului ce are asupra caselor sale Paraschiva, lasate de soţul ei Nastasă Rale la moartea lui.**

După arătarea ce au făcut cinstitei logofeţii Paraschiva soţie de al doile a săvîrşitului Nastasă Rale de aice din Eş cum că împreună cu bărbatul său au petrecut 17 ani şi au făcut şi copii şi după ce celelante surori a lui au murit, apoi şi el în anul trecut sau săvîrşit, şi alţi urmaşi nerămânându-i de cît numai o căsuţă cu locul ei aice *în Eş în Muntenimea de mijloc*, de care la moarte ne au lasat asupra ei ca să se vînză, şi din banii ce vor eşi făcîndui grijile trebuincioase şi altele orînduite de către domnul după legea creştinească, prisosul ce va mai rămâne, să fie pentru hrana şi chivernisala ei, acum scullndusă o preuteasă Paraschiva care o ţine preot Costandin ot sfintul Teodor şi cu Costandin dascălul de aice din Eşi, ar fi vrând a pune stăpânire asupra casei aceia şi din porunca cinstitei logofeţii fiind eu orînduit ca să cercetez ce neamuri sînt, şi precum voi afla să înştiinţez asupra pricinei, eu după poruncă înfăţişînd pe amîndoă părţile, cît asupra rudeniei au adus numiţii de mai sus pe preot Grigori ot sfîntu Athanasie şi preot Iosif ot sf. Teodor care au mărturisit cum că ar fi auzit că sînt neamuri cu mortul, dar ce neamuri ar fi lui nu ştiu. apoi făcînd întrebare şi numitei Paraschivei cu ce poate să dovedească cum că casa aceia au rămas asupra ei şi de are vreo dietă de la mortul; ea a răspuns că dietă nu are, dar prin duhovnicul mortului preot Ioniţă ot 40 de mucenici poate să şi adiverească hotărârea mortului ce zice a se dovedi adevărul am făcut întrebare şi numitului duhovnic asupra cui sau dat sufletul, şi duhovnicul întracest chip a mărturisit, cum că de multă vreme amînduror fiindule duhovnic, înaintea morţii sale încă fiind în toate simţirile lau mărturisit şi mortul au arătat că altă nemică nu are decît căsuţa aceia cu locul ei au lăsato asupra soţiei sale acesteia cu hotărîrea ca să vînză şi din banii ce va eşi făcîndui grijile trebuincioase şi altele rînduelì de către dînsul atît lui cît şi surorilor sale, fiindule cămîndul tuturora întracea casă, banii ce vor mai prisosi să fie pentru hrana şi chivernisala ei, iar el rudenii nu are dar pentru că ea încă era bolnavă şi mai slabă de cît dînsul, pentru aceia în scris nau lasat, precum aceşte duhovnicul a mărturisi şi înaintea cinstitii logofeţii pentru care nu lipsesc a înştiinţa. 1807 Iunie 28.

Ioan Bandac.

După cercetare aceasta înfăţoşinduse şi înaintea noastră pe jăluitoarea aceasta Paraschiva, femeea mortului Nastase Rale, dimpreună cu părinţii Paraschiva preuteasă şi Costandin dascalul, sau întrebat ce mai au a răspunde şi ei, altă nimic nau mai adaos decît numai că li sar cădea şi lor vreo parte din rămăşiţile mortului, şi ale surorilor aducîndui de faţă şi pe duhovnicul mortului, tot asemenea au mărturisit cum prin înştiinţarea aceasta să arată. Drept aceea de vreme ce din mărturia duhovnicului se dovedeşte că mortul iau dat femeei sale ca să i duhovnicească şi săi facă grijile obişnuite

www.dacoromanica.ro

apoi şi neamuri fiind iarăşi dreptate nu poate agiuta a trage vreo parte din rămăşiţile mortului, fiind volnic cu lucrul său al da cui au vrut şi pentru aceia dar după dreptate am giudecat că jăluitoarea aceasta Paraschiva să rămie nesupărată mai mult despre părîţi, stăpîninduse casa în bună pace despre dînşii numai ca să aibă a urma cu facerea grijilor mortului întocmai după cum au îndatorat-o.

1807 Iulie 8.

C. Balş vornic
Ralet vel vornic
Indescifrabil.

XXIX. *1808 Iunie 25 Iaşi.* Paraschiva Rale vinde log. C. Balş cu 750 lei casele sale din Muntenime de Mijloc, lângă biserica Blagoveştenia.

Adică eu Paraschiva soţia mortului Năstase Rale de aice din Iaşi adeveresc prin acest zapis al meu la mâna dumisale cuconului Costandin Balş biv vel log. de ţara de ğos precum să să ştie că având eu un loc de casă aice în Eş în mahalaoa Muntenimei de mijloc lângă biserica Blagovişteniilor din Iaşi, care şi mie meau rămas clironomie de la răposatul soţul meu ce sau zis mai sus, iar lui iau fost rămas de la răposata maicăsa Nastasia Rălioae, avânduo şi ea de cumpărătură de la un Nane, cum arată zapisul din 7264 Mart 25 şi acum fiind însărcinată cu grele datorii mai vârtos şi cu grijele morţilor, mam socotit şi de a me bună voe lam făcut vânzător, şi altu nimene negăsinduse ca să de preţul cel mai bun, de cât numai dmlui log. meau dat şapte sute cincizeci lei, cu care preţ mulţămindumă şi eu iam primît pe toţi deplini în mânule mele, şi pentru aceasta dar de acum înainte să aibă dmlui a stăpâni locul acesta, cum şi cuconii dmsale cu bună paci nesupăraţi atît de către neamurile mele, cum şi de către alţi megieşi, pentru că tuturor leam făcut ştiută vânzarea locului acestue. Iar hotarul locului acestuia să începe din drumul Sării margine pe din sus pe lângă drumul ce vine alături cu locul dmsale boerului până în locul mării sale beizade Dimitre Mavrocordat unde este şi piatra în colţul zaplazului mării sale, şi de acolo dintracea piatră mergi alăturea cu zaplazul mării sale până în locul dsale jicnicer Costandin Tiriakiolu unde este iarăşi piatra, şi dintrace piatră drept la vale alături cu locul dmsale jicnicer margine pe de la vale până în drumul Sării, şi deacolo în sus alături cu drumul Sării până în colţul locului dmsale boerului şi întraceste sămne încheinduse tot locul acesta am dat şi zapisul cel vechi după care să aibă dmlui aş face şi întărituri şi spre încredinţare rugând şi pe alte obraze cinstite de au iscălit marturi şi eu încă neştiind carte am pus numele şi degetul. 1808 Mai 25.

X Eu Parashiva soţia mortului Nastase Rale am vândut cu voe mea.
X Eu Gheorghe sin Popa fratele vânzătoarei am pus degetul adeverez.
şi eu am scris zapisul acesta cu zisa si primire vânzătoarei mai sus aratată.
Gavril.

„Această casă cu locul ei ci am cumpărato dela Paraschiva Răleoae, drept 750 lei precum se vede întracest zapis am cumpărat pentru dmlui Gh. Negruţi, care însuşi au numărat şi toţi banii, deci spre aş ave statornică stăpânire asupra arătatei case cu locul ei îi adeverez prin această scrisoare veşnică stăpânire în puterea scrisorilor vechi şi noi, ci iam dat cu zapis aceste atât dmsale cît şi urmaşilor cei va avea".

1812 Ghen. 25 Eşi.

C. Balş vel logofăt.

„Acest loc ce să arată mai sus în măsurile arătăte cumpărat de la Paraschiva Răloae, nefiindum trebuitor prin bună tocmală şi alcătuire ce am făcut cu dmnei Maria

www.dacoromanica.ro

Stamati i lam vândut de veci drept 1300 lei pe care mi iau numărat toţi deplin întru mâinele căruia de acum înainte şi în veci să fie volnici şi puternici atât dnei şi urmaşii dmsale al stăpâni cu bună pace ca pe un drept lucru a dumneaei».

1812 Mai 4.

Gheorghe Negruţ.

XXX. *1812 Ghenar 15.* Divanul Cnejiei Moldaviei întăreşte lui C. Balş log. stăpânirea sa asupra caselor sale din Muntenime de mijloc lângă biserica Blagoveştenilor.

DIVANUL CNEJIEI MOLDAVIEI

Înştiinţare să faci cu aciastă cartí a divanului că cinstitul boeriu dmlui Costandin Balş biv vel logofăt, prin zapis din trecutul an 1808 Mai 25, de la o Paraschiva ce au fost soţie mortului Năstasă Rale au cumpărat un loc de case aice în *Lş în mahalaoa Muntenimea de mijloc lângă bisărica Blagoveştenilor din sus* în preţ drept 750 lei cum pe larg arată zapis—după care apoiu cerşînd dmlui logofăt ca să i să facă publicaţie asupra acelui loc la 9 a lunii lui Iunie a aceluiaşi an, sau dat ţidula divanulu către hătmănie să rânduiască pe telal başa ca în şasă luni de zile să facă publicaţie atât la stare locului cât şi în divan spre înştiinţare tuturor acelora ce dreptate îi va agiuta a întoarce bani şi a răscumpăra şi când pără la împlinirea vadelii să va arăta cineva cu cerire de răscumpărare, să i să de mărturie cu care să vie la divan, iar când în hotărâta vade nu să va ivi nimine nici cu cerire, să i să de mărturie dmsale logofătului, ca după aceiaşi să i se întăriască stăpânire şi de către divan şi hătmănie prin ţidula sa la 13 Sept. au orânduit pe Costandin Telal başa ca să urmezi cu publicaţie la stare locului, carile prin înştiinţare ce face hătmănia la 28 Sept 1810, arată că urmând cu facere publicaţiei în hotărâtă vade de şasă luni şi încă şi peste vadea mai mult nimine nici cu o cerire nu sau ivit, după cum sau încredinţat divanul şi din mărturie hătmăniei către divan ce au arătat dmlui log. din 9 zile a lunii Noembrie a aceluiaşi an 1810.

Drept aceia fiind că dmlui logofăt şau împlinit toată datoria cu facere legiuitii publicaţii asupra numitului loc şi de vremi ce nimine din rudenii sau din megieşi împregiuraşi, nu sau ivit nici cu un feli de cerire. Iată deci că i să întăreşte stăpânire asupra numitului loc ca pe unul ce cu bună credinţă lau cumpărat, pe carile de astăzi şi în veci săl stăpânească atât dmlui cât şi în urmă clironomii dmsale, şi carte aceasta a divanului săi fie de întăritură statornică, neclintită şi nestrămutată nici o dinioară, care sau întărit cu ale noastre iscăliturí. 1812 Ghenar 15

L. Balş vornic	Ion Neculce
Roset vornic	Andronachi Donici vornic
Hermeziu vornic	Neculai Roset hatman

OSERVARE: Ducumentele de la N. XXVIII—XXX inclusiv sânt comunicate, spre publicare, de d. M. Burghele.

XXXI. 7171 Sept. 15 (1662) Iaşi. Iorga Caraiane vinde doftorului Moise cu o suta de galbeni casele sale din Iaşi, uliţa strâmbă.

Adecă eu Iorga fiĕorul lui *Karaiane čau fostu vornic de târgu de Iaş.* scriu şi mărturisescu cu acestu zapisu | al mieu. de nime silit nicĕ asuprit. ce de a mea bună voe. am vândut a mea dereaptă ocină şi | moşie. casele meale. ce miau rămas. de la părintele mieu. de la Karaiane. şi de la maica mea | Mării care casă sâmtu în târgu

www.dacoromanica.ro

în Iaş. pe uliţa strâmbă lângă Podul vechiu. între casele lui | Paladie aga. şi între locul lui Hariton cel bătrân. aceale case lem vândut. dumisale lui *Moisii* | *doftorul.* dereptu. o sută de galbeni bani buni. şi. neau făcut dumnealui ğupânul Moisii doftorul | toată plata deplin cât scrie mai sus 100 de galbeni bani buni. însă eu am vândut case'e meale cu tot locul | acelor case. nice mal mult nice mai puţin. deč de acmu înnainte *să hie* dumisale ğiupânului Moisii | dereapte ocine şi moşii. şi în tocmeala noastră, au fostu dumnealor toţi boiarii cei mari şi | vecinii noştri. anume : David staroste de neguţitori. şi dumnealui Toader Păladi | aga. şi dumnealui Iane ginerele lui Mihai Ungurul. şi L(oga)di ginerile lui Condrea Zlatariul | şi Gheorghiţă zlatariu şi dumnealui Alexa Pană şi Ionaşco zugravul. şi Pană Cačauni | čau fostu staroste. şi preutul Popa Darie. şi Ilea zălariul. şi Vasile Caitac şi | Ionaşco nepotul lui Cujbă. şi Iane Botezatul şi Dănilă Lapteacru. Pentru mai mare | credinţa. mai gios nem pus peceţile şi iscăliturile. şi eu Dumitraşco. diacul de pre | Podul vechiu am scris acestu adevărat zapis să se ştie.

u Ias let 7171. Sept. 15.

× Iorga sin Caraiane — Iane zet Mihai (l. p.). × Cačauni. × Ionaşco zugrav. × Caitac. Alexa Pană martur. Pop Darie (. p.). Ilea Zalar (l. p.) Iane Botezatul (l. p) az Dumitraşco diacul iscal.

XXXII. 7176 Noembrie 8 Iaşi (1667). Vornicii se poartă din porunca luiIliaş Alexandru Vodă măsoară locul Calicilor din Iaşi.

† Adecă noi vornicii, de la poarta măriiei Sale domnul nostru Iui Iliiaş Alexandru Voevoda. anume eu Dumitraşco. Roşca şi Ursul şi Enachie. şi Ghiorghiţ. şi Silion. şi Roman. facem ştire cu ačastă adivărată. mărturie a noastră. | cum au vinit înaintea măriei Sale lui Vod. Istratie. starostea de mişii. đe aič din trăg din Iaş şi cu alţi mişei. de sau | jeluit cu mare jalobă. înnaintia măriiei sal(e) lui Vod. pentruglo.ul ce liau daat. Pătru Vod Rareş. şi cu doamnăsa Ileana. | in capul trăgului din sus. despre zidiu, deč măriia sa Vod. au socolit cu tot sfatul măriiei sale, şi au trimes pre noi. | vornicii de poartă. carii şăntem scriş mai sus. şi am strânsu oameni buni, şi vecini din pregiur. bătrâni carii | au ştiut pre unde le iaste locul lor. cel de danie de la Pătru Vod Rareş. şi de la doamnăsaa. deč sau aflat Ion | tălpălarul cel bătrân. carili au ţănut minte. din dzilele lui Ştefan Vod Tomşii. din domniiu dintâi şi Chervasie apariul. Andocăi ciuciariul şi acesta au ţănut minte. din domniia Radului Vod de apoi. şi sau prilejit şi alţi oameni buni. | buni (sic) şi bătrâni căndu sau tras funile. la hotărît şi la stâlpit, anumi Toader Briazul cel bătrân | şi Vasilie Leurdă şi Gheorghie Cadeğos. şi Gavrilaş diiacul. şi Ştefan Dărăbanul şi Ionaşco Ciobotariul. | şi Nicula Talpalarul şi Dumitraşco, fičorul Saicului, şi Tiron Dărăbanul. şi Moiseiu Dărăbanul şi mulţi | oameni buni sau prilejit, deč aceşti oameni buni toţi. au purces împreună cu noi, pre unde au ştiut. | ei şi sau socotit precum (au rădi) cat acii oameni buni cu a lor suflete şi au pus şi stâlpi. un stâlpu de | piatră sau pus din sus. şi altu stâlpu de piatră sau pus din ğos. şi o piatră sau pus la mijloc. aşea sau hotărât | şi sau stâlpit.. acestu loc. acestor mişei. care loc iaste lor. daanie. şi miluire, precum mai sus să grăiaşte. | Pătru Vod Rareş şi doamnăsa Ileana. deč de acmu nime dintru alţi oameni. să nu aibă treabă. | a să amesteca preste hotarul şi peste stâlpii carii iau stâlpit locul acestor mişei. întracesta | chip. sau socotit. şi sau stâlpit. şi pentru mai mare credinţa noi toţi vornicii de poartă | carili am fost de faţă am iscălit şi am pus pecete. şi cu alţi oameni buni. şi bătrâni. carii au | ştiut locul şi sau prilejit de faţ toţ şau pus deagitile peceţi ca să să ştie şi Tiron diiacul am scris.

u Iasoh, vlt, 7176, msţa Noev, 8 dni

www.dacoromanica.ro

„şi am iscălit. către această adivărată mărturii şi sau prilejit şi Carpu ţărcovnicul. la această mărturie. şi Dumitraşco, şi Roman şi Gligorie.

az Dumitraşco Roşca iscal. az Gheorghie dvornic iscal. az Ursul vornic iscal. (pecete). Enachie vornic (pecete); az Silion vornic iscal; Roman vornic (pecete). ✕ Ion Talpalariul ✕ Ghervasie ✕ Toader Brăzul. ✕ Vasilie Leurdă ✕ Gheorghie ✕ Gavrilaş ✕ Ştefan ✕ Ionaşco ✕ Necula ✕ Dumitraşco. ✕ Tiron dărăbanul ✕ Moisei ✕ Dumitraşco ✕ Roman ✕ Gligorie.

az Tiron iscaal. 1667 (cu cifre)

XXXIII. 7189. Mart (1681) Iaşi. Duca Vodă întăreşte lui Andronachie fost uşier mare. casa şi pivniţa, din uliţa Strâmbă, cumpărate de Enachie. drept 250 taleri bătuţi,

Iω Duca Voevod cu mila lui Dumnezeu Domn ţării Moldovei. adecâ au vinitu înnainte domnii mele | şi înnaintea a lor noştri moldoveneşti boiari. a mare şi celor mici. boiarenul | nostru Andronachie ceu fostu uşi ar mare. şi niau arătatu un zapis de cumpărătură | cu multe mărturii de boiari. Frangoli Săoariul cel mare. şi Ianachie neguţitoriul | fiĉorul lui Mihai Ungurul. şi Mihalachie fiĉorul Franţei. şi Ilia Zălariul. şi | Neculaiu Sahâidăcariul. şi Anbrohii bărbiiariul. şi Panaite băcalul. ginerele lui | Caitac şi Ghiorghiţă ginerele lui Caitac. scriindu şi mărturisindu intracel | zapis cum au vinitu înnaintia lor Enachie fiĉorul Pârvului ceu fostu vătavu la | Neculaiu Buhuş ceu fostu logofăt mare. de nimene silit nice înpresurat ci de a lui | bună voia de iau vândut a sa diriaptă ocină şi moşie cu casă cu pivniţă de piiatră | şi cu loc cât ţine ograda. caria iaste pe uliţa strâmbâ. aicia în târgu în Iaşi | boiarenului nostru ce mai sus scriem lui Andronachie ceu fostu uşiar mare. dreptu | doâ sutia şi cinzăci de tălere bătuţi bani gata. pentru aceia şi domnia mia dac | am vădzut acel zapis cu atâtia mărturii şi de a lor bună voia tocmală şi | deplin plată. domniia mia încâ am dat şam întăritu. boiarenului nostru ce mai sus scriem | lui Andronachie ceu fostu uşiiar mare. cu ăĉa casă. şi cu pivniţă. şi cu loc | cu totu. ca să fie şi de la domniia mia diriaptă ocină şi moşie şi giupăniasăi | sale şi copiilor şi nepoţilor lor. şi uric şi întăritură neclătitu şi ne | ruşiit nici o danăoară în veaci. peste ăĉasta carte a domnii miale. U las vleat 7189, Martie.

.Saam gospodinu veleal + Gligorie

Miron Costin vel logofăt

Pecetea domnească cu exerga: + Iω ДѢКА ВОЄВОДА. ВОЖІЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЪ ЗЄМЛИ МОЛДАВСКОЙ. Cap de bou, aquila. 1679.

XXXIV. 7194 Dec. 1 Iaşi (1685). Constantin Vvd. întăreşte locul mişeilor din Iaşi în capul târgului în sus, dispre zid, care loc este şi stâlpit.

† Iω Costantin Voevoda. bjiu mlst'u gspdıa zemli Moldavscoi. Adec au vinit înnaintia domnii miali, şi înnainte | a lor noştri boiari a mare şi a mici. Mierăuţ, starostia de mişăi, şi cu toţi mişăii de aicia de târgu de Iaşi | şi niau aratat un zapis de mărturii. de la Dumitraşco Roşca, şi de la Ursul şi de la Enachii, şi de la | Ghiorghiţă, şi de la Silion, şi de la Roman. carii au fostu vornici de poartă. la răpăusatul Iliaşu | Alexandru Vod. scriindu şi mărturisindu cu mare credinţă, precum au mărsu Istratii ceu fostu vătav de mişăi de au făcut mare jalob(ă) pentru locul ce liau dat Pătru Vod(ă) Rareş, şi cu Doamnăsa Iliana | în capul târgului din sus despre zidiu. deci Iliaş Vod au trimis pe aceşti boiari, carii mai sus scriiem | vornicii de poartă şi au strânsu oameni buni şi bătrâni, de penpreğiur vecini.. carii iau ştiut pre unde | le iaste locul lor cel de danie. de la Pătru Vod Rareş şi de la doamna sa

www.dacoromanica.ro

Ileâna. deci sau aflat Ion talpalar | cel bătrân carele au ţinut minte din dzilele lui Ştefan Vod Tomşii din domniia dintâiu, şi Chirvas | apar. Andocăi cluciariul. şi acesta au ţ'nut minte din domniia Radului Vod de apoi şi au fostu şi | alţi oameni buni şi bătrâni când sau tras funia.. la hotărât şi sau stâlpit. Toade Briaazul cel bătrân | şi Vasile Leurdă. şi Gheorghie Cadeğos şi Gavrilaş diiacul. şi Ştefan dărăbanul şi Moiseiu dărăbanul. | şi Necula tălpălariul şi Dumitraşco fiĕorul Salculuí, şi Tiron dărăban şi Moiseiu Dărăbanul. | şi precum neau mărturisit acei oameni buni au pus şi stâlpi de piiatră un stâlpu sau pus din sus, şi altu | stâlpu de piiatră sau pus din ğos, şi o piatră sau pus la mijloc. aşia sau *so*hotărât (sic) şi sau stâlpiat (sic) | acestu loc a mişăilor. Pentru aceia şi domniia mea. depreun cu tot sfatul nostru. vădzind acestu | adevărat zapis, cu atâtea mărturii, şi de la domniia mea încă liam dat şam întărit lui Mierăuţ starostia de mişai. şi tutulor mişăilor. cu acestu loc ce mai sus scriem. în capul târgului din sus despre | zid. Carele iaste lor danii. de la Pătru Vod Rareş, şi de la doamnăsa Ileana, ca s aibă al ţinia precum | iaste hotărât. iar altu nime să nu s amesteci şi măcar de are şi muri calicul din bordeiu, nime să nu între | în bordei făr de voia starostelui. ce să pue el pe cine va fi voia la bordei din calici şi după a noastră | viiaţ şi domnii pre cine va aliagi milostivul Dumndzau. domn a fi întraĉastă ţară a Moldovii ca să | nu aibă a strica ačastă danii şi miluiria ce ca s aibă a da şi antări pre aceşti mişai. precum | au avut de la alţi răpăusaţi domni ceu fostu înainte de noi.

сиц пишем рєдствами . (Aceasta scriem domniia mea).

u Ias vlt. 7194 Dlk. 1 dnь.

l. p. căzuta. † Gligori

Tudos Dubău vel logofăt'iscal.

XXXV. *7208 Iulie 6 Iaşi (1700).* Antioh Vodă C. Cantemir întăreşte o nouă hotarnică a locului calicilor din Iaşi, îndreptând semnele.

† Ис Antioh, Costantin. Voevod. bjie: mlost. gospdrь zemli Moldavscoi. adecă au venit înnainte domnii miale | şi înnaintia a lor noştri moldoveneşti boiari. a mari şi a mici. Ion starostia de mişei. şi cu toţi mişiaii. de aicia de târgu de Iaş. şi făcură mare jalbă. pentru un loc ce au ei. danie. aicia în Iaş de la Pă | Patru (sic) Vodă cu doamna sa Iliana care loc iaste, în capul târgului din sus lângă zidiu. dzicându starostia | de mişei. şi cu toţi mişeii. cum le împresură locul alţi târgoveţi şi şau făcut cas. pe locul lor, şi | încă. liau mutat. şi un stâlpu. de piatră. careli au. fost pus din sus. denainte casii Glurgii. în râpa ce vine. | despre târgu. deci după jalba. lor. trimisam. domniame. pe boiarii noştri vornicii de poartă anume | pe Ştefan Pilat, vornicul şi pe Ghiorghiţă vornicul şi pe Bejan vornicul, ca să afli pentru strâmbătati | ce să jăluiră mişeii şi pentru acel stâlpu de piatră careli să pominiaşte mai sus, iaste cu adevărat | mutat au nu iaste, deci pe poronca noastră mersau vornicii acolo şi au strânsu oameni buni megiiaş anume | Maftei cel bătrân şi Aniţa Dănilias şi Ghiorghiţă Carpu diiacul şi alţi oameni buni şi dintr aceşti | oameni alfatusau Maftei cel bătrân şi Aniţa Dănilias şi au rădicat cu sufletele lor şi cu brazda | în cap cum adevărat, stâlpul acel de piatră ce să pominiaşte mai sus, iaste mutat şi sau aflat mutat | de unde au fostu mai la vale, din vale de cas lui Ghervasie apariului care cas iaste acmu a Mihalcii de Cudreşti | deci vornicii aflându aşia de iznoav au venit şi au spus domnii meli şi domniia mia iarăş liam poroncit dacă | au rădicat acei oameni bătrâni cu sufletele lor *şi cu brazda în cap* să margă vornicii, să mute | stâlpul unde au fostu şi pe poronca domnii meli, au mersu şi iară au mai întrebat pe acei oameni şi de iznoavă au rădicat cu sufletele lor, cu brazda în cap deci vornicii... încredinţându-s întracesta | chip au mutat stâlpul, unde au fostu în

www.dacoromanica.ro

râpa ce vine de la dial despre târgu, denaintea casii Giurgii | şi din stâlpul acela au hotărât de acolea în gios miarge locul pe după casa Mihalcii doi paşi, şi de acolo—în gios pin tinda lui Marco apariul pen trei pari ai tinzii, şi de acolea în gios pe lângă părialele | casii Păntii şetrariul şi prin poiata de lângă cas(ă), şi trecându de cas între cas Păntei şi între | cas lui Gheţău vătavul lângă ogradă sau pus stâlpu de piatră nou şi de acolia dreptu în gios pen cas(a) Roşcăi | Duvalmul şi întrun stâlpu de piatră mare vechiu careli au fostu pus la hotărâtul dintâi cându liau dat, careli iaste lângă casa Gligoroşoae opincăriţii şi da acolia dreptu la vali pe lângă casa lui Ion Odobaş până întrun stâlpu de piatră vechiu, unde bate apa hăleşteului Bahluiului şi de acolia | în sus pi şes păn în capul răpii de vali şi la d'al pin râpă până în stâlpul ce să pominiaşte mai | sus că sau mutat denainte casii Giurgii şi acolia sau încheiat tot locul mişeilor, pe cum văzum | şi mărturiia boiarilor noştri, vornicilor de poartă întracesta chip pentru aciaia dacă am văzut şi | domnia mea. că cu bună dovadă sau hotărât şi sau stălpit, datuliam şi domniia mea mişeilor şi liam întăritsăş ţie | ača bucată de loc pe cum li sau stălpit şi pentru oameni streini ce au cas pe locul lor, aşia liam dat domniia mea | voe, fiindu cu voia staroste.ui de mişei şi a tuturor mişeilor, pe cine or vrea ei să las(ă) să şadză pe locul | lor (ca să şadză), iară fără voia lor să nu şadze, şi cari au cas(ă) pe locul mişeilor şi liari scoate la | vânzare nime alţii streini să nu hie. volnici, a cumpăra ce iarăşi mişeii să le cumpere şi de acmu înainte să le fie | moşie în veci şi neme să naibă a să mai amesteca peste aciastă carti a domnii miali. întralt chip | să nu hie.

U las lt. 7208 Iuli 6
l. p. cear roşie căzută.
az Neculai Donici vel logofăt iscal.

XXXVI. *7219. Mart 25 (1711) Iaşi.* Statie ficiorul Dochiţei cumpără cu 20 lei casa cu locul de lângă Bărbol de la Nastasia femeia lui Ştefan Sotnicul.

Adec eu Nastasiia. Sotničasa fămeaia lui Ştefan čau fostu sotnic. mărturisăscu cu acestu | adevărat zapis al mieu la mâna dumsale lui Statii fičorul Dochiţăi cum eu de a mea bună voe de nimene silită nici asuprită am vândut a mia driaptă ocină şi moşie o casă cu loc cu tot ce iaste lângă mănăstire la Bărboiu peste uliţ despre răsărit după casa Dochiţăi, şi din gos locul čau fost a lui Năstasăi vornicul ce miau fostu mie cumpărătură locul aceştii cas(ă) de la Zinica iar casa o am făcut eu cu cheltulala mia ačasta cas am vândut dumisale lui Statii fičorul Dochiţăi drept 20 lei bani buni bani gata şi miau făcut dumnalui plata deplin întru mânule meale denaintea a oameni buni vecini de aproapi şi altor cari sau tâmp'at întrebăndumi eu pe toţi oamenii miei şi pe mine pe Aniţa sora Năstasăi ce noi am dat voe să vânză cui sa afla să cumpere nime alt triabă să naibă ce săi fie dumsale de la noi driaptă ocină şi moşie şi cuconilor dumisale şi nepoţilor în viači şi pentru mai mare credinţa miam pus degetele şi eu şi sorumea şi alţii cari sau tâmplat şi mai gos sau iscălit şi şiau pus şi degetele. Gligoraşco čau fostu staroste de făclieri, şi Costantin Siiman şi Ion Nagaragiul şi Luţa priscorniţa, şi Mariţa şi neam tâmplat şi noi Mahmut aga ot Belgrad la časta vânzare şi eu Vasile Niagul uricar am scris. u las let 7219 Mart 25

X Nastasiia X Aniţa sor Nastasii
X Ion Nagaragiul X Mehmet aga X Gligoraşco Staroste
Costantin X Luţa

---

www.dacoromanica.ro

XXXVII. *7251 April 21 (1743) Iaşi.* Toader Grabovăţ biv vornic de Bârlad vinde lui Vasile un loc de casă lângă Bărboi cu 48 lei. Se dau măsurile cu paşii.

Adică eu Toader Grabovăţ ce am fostu vornic la Bârlad, făcutam zapisul meu la mâna dumisale lui Vasile şi a giupânesei dumisale Ionii, pecum să s ştie, de nime silit nici asupriţ, ce de a me bună voe am vândut un loc de cas ce esti lângă Bărboiu, pe uliţa cari vini din târgul Făinii, ci este din dosul Cantaragiţii şi să hotărăşeşte cu locul ei şi din sus cu locul Curculesi, iar din ğos cu locul Tofanii bucătăriţii cari acel locu au fostu a socrăme Dochiţa, datu danie femeii mele Irinii de la socrăme iar socrăme iau fostu dat danie de la Dâguţa îma socrăme din acestu locu am vândut dumisale lui Vasilii şi a soţului dumisale Ionii dreptu 48 lei noi şi locul esti înlungu este doîzăcî paşi şi jumatate, iar de acurmezişul este şeptesprezece paşi patru palme care locu lau măsurat dumnialui vornicul Pilat cu pasul gspd şi la făcutul zapisului sau întâmplat mulţi oameni buni cari mai ğos au pus numilii lui, iar de sar scula cineva din niamul meu să nu i s(ă)ţii în samă ori fiĉor ori nepot ori ce rudă vor fi şi pentru credinţa am pus degitul,

lt. 7251 April 21

× Eu Toader Grabovăţ
× Şi eu Mariţa Cantaragiţa martur.
+ şi eu Ahmet Derviţ martur.
× şi eu Sanda Curculias martur.
× şi eu Sandul biv vel logofăt martur.
× şi eu Iani bulubaş martur.
× Gligoraş lipican mahalagiu
× Toader Săiman agescu bicer mahalagiu.

Gheorghe sin Iani armaş am scris zapisul cu zisa dumisale.

XXXVIII. *7253 Iune 1 (1745) Iaşi.* Măsorişţea locului de case a lui Stratul Crăşmar, danie de la Maria Cantaragiţa, lângă Bărboi.

Facem ştire cu aĉastă mărturie a noastră că din porunca dmisale ciustitului dmisale Sandul Sturza vel logofăt, fiind noi orânduiţi ca să mergem la o casă cu locul ei a dmisale Stratului Crăĉmar ce are danie de la Măriea Cantaragiţa femeia lui Statie şi să hotărâm locul acestei case, cari cu locul ei este lângă mănăstire Bărboiul piste uliţa despre răsărit şi să hotărăşte despre răsărit cu locul lui Vasile Lipcanul şi a cumnatusău lui Iane Grecul ĉau fost bulucbaşe, care locu lau cumpărat ei de la Toader Garbovăţ, ĉau fost vornic la Bârladu, şi noi după porâncă am mersu la aĉastă casă cu locul ş am strâns oameni buni mahalagii, anume Vasile Lipcanul şi cumnatusău Eni biv bulucbaşă şi Pila şetrarel şi Toader zet Rânzulesi, şi... şi Alexandru Camavar sau întâmplat şi alţi mahalagii cari sau pus degetile mai ğos şi cu toţi aceşti oameni am măsurat acestu locu de casă cu pasu de şesă palme cu palma lui Pilat ceaşnicul de poartă şi sau aflat doozăci de paşi şi unul despre locul lui Vasile Lipcanu şi a cumnatusău lui Iani despre răsărit, şi douzeci şi unul de paşi sau aflat despre uliţa Bărboiului şi şesă paşi sau aflatu un colţu iar despre uliţa Bărboiului şi cincisprezeci paşi şi jumătate sau aflatu fundul din jos despre locul lui Timuş şi sau stâlpitu, acestu locu cu trii petre hotare din ğos, despre locul lui Timuş şi că trei petre hotară sau stâlpitu despre răsărit despre locul lui Garbovăţ, iar din gios în colţul gardului dinafară au rămas Stratului doi paşi şi patru palme în lungu şi patru paşi în latu despre locul lui Mihai Săbieriu, din locul Mariţii din locul Stratului ci lau dăruit Stratul dmisale lui Iane Grecul biv bulucbaş şi care este hotarât cu pietre şi aşa sau hotărâtu acestu locu di

www.dacoromanica.ro

casă şi sau stâlit cu şesă pietre hotară, trii pietri despre locul lui Gârbovăţ şi cu trii pietre dispre locul lui Timuş din ğos şi precum sau hotărât am datu şi de la noi această mărturie hotarnică iscălită de noi la mâna dmisale Stratului ca săi fie de credinţă.

u las let. 7253 Iunie 1.

Gavril Pilat vornic glotnii
Simion Keşcu uricarul.
şi eu Alexandru încă mam tânplat la această măsură martur.

XXXIX. 7253 Iuni 1 (1745) Iaşi. Măriuţa lui Statie dă o casă cu locul el lui Stratul şi Mariei.

Adică eu Măriuţa, femeia lui Statie ceau fost fiicor Dochiţii făcutam acestu adevărată şi încredinţatu zapisul meu la mâna dmisale Stratului şi a soţului dmisale Mariei precum să se ştie că eu d n bună voe me, de nime silită nici asuprită, am socotit, neavându eu copii din trupul mieu şi fiind fămeea săracă şi bătrână neputincioasă şi neavându pe nime să mă caute la greul meu şi având eu o casă aici în Eşi cu locu cu totu ce easte lângă mănăstirea Bărboiului peste uliţă despre răsăritu ce să hotărăşte despre răsăritu cu locul lui Toader Gârbovatul..... ce lau vândut Gârbovatu Ioanii Cotegeniţii case cari cu locul ei am cumpărato eu împreună cu soţul meu Halie de la Nastasiia femeia lui Stefan ceau fost sotnicu şi la moarte soţului meu neavându noi capii mi au dat soţul meu Statii miie cu limbă de moarte pentru chivirnisala şi grija noastră cum arată diiata duhovnicului său şi a oameni buni şi cum arată şi cărţile de mărturie a sfinţilor părinţi a răpoosatului Ghedioan Mitropolitu şi a sfinţiii sale părintelui Antonie Mitropolitu, ačasta casă cu tot locul ei am dato eu danie şi miluire mai sus numiţilor Stratului şi soţului dumisale Mariii, luîndui eu fečor ca să mă ţie în casă, ca pe o maică şi să mă grijască în viaţă câtu oi mai trăi şi la moarte să mă comănde şi după moarte să mă grijască săm plătiască şi sărindare şi să mă pomenească ca pe o maică a dumnilorsale după obiceiul legei creştineşti şi să rămâe această casă cu locul ei dumilorsale danie şi miluire di la noi pentru pomenire noastră şi leam datu şi zapisele cele vechi la mâna dumilorsale ca să le fie dreaptă ocină şi moşie dumilorsale şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţilor lor în veci şi nime alţii din niamul meu sau a soţului meu sar scula ca să strice danie me, să fie blăstămaţi di domnul Dumnezeu şi de maica precista şi de toţi sfinţii şi să fie afurisitu cum şi soţul meu au făcutu diata cu blăstăm la mâna me, care toate scrisorile liam datu la mâna dumilorsale luându-mi eu fičori şi ei să mă grijască ca pe o maică în viiaţă şi la moarte şi după moarte şi la acest zapis de danie a me sau întâmplat mahalagii şi preuţi şi oameni buni cari văzindu de bună voe a me danie şi miluire toţi sau iscălitu mai ğos şi eu încă pentru mai întemeetă credinţă am pus degetul ca să fie de bună credinţă.

u las valeato 7253 Iuni 1.

. × Eu Măriuţa femeia lui Stratie am dat ačeastă casă cu tot locul ei danie dmilorsale cari iam luat fečor. cunoscându binele dumilorsale şi grija mea iam puş degétul.

Gavril Pilat vonic, Glotnii martur
şi eu Alexandru martur.
Eu Ioniţă biv vel căpitan.
şi eu Simion Cheşcu uricariu am scris zapisul cu zisa Măriuţii şi sint şi martur.

XL. 7256 Dec. 4. (1745) Iaşi. Stratul Crăşmar cumpără cu 50 parale o bucăţică de loc îngust de la Vasile Lipcanu, şi să plăteşte de T. Garbovăţ.

Adică Vasilie Lipcanu împreună cu soţul meu Ioana făcutam ačastă adevărată scri-

www.dacoromanica.ro

soare noastră la mâna dmisale Stratului Crăşmar precum să să ştie ca îngrădit dmnelui o bucăţe de locu un pas în latu şi şese paşi în lungu, însă la mijloc, iar la capete mai puţin şi rămâind noi ca cinzăci de parale din cumpărătura locului dumisale lui Toader Grabovăt ćau fost vornic la Bărlad mam tocmitu cu dmlui Stratul şau dat aceste cinczeci de parale lui Toader Garbovat şi noi iam datu ačastă bucăţe de loc să fie dumisale şi giupânesei dmisale şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţilor dmisale dreaptă moşie în veci, şi noi să avem a trăi frăţeşte şi de am face noi gardu sau şuri lângă gardul dmisale, să nu fim opriţi ce să avem voe să facem şi pentru credinţă miam pus degetile şi noi şi alţi megieşi sau iscălit şi şau pus degetele ca să fie de bună credinţă.

în Ias let. 7254 Dek. 7.

Vasile Lipcan şi soţ dumisale Ioana.

× şi eu Iane cu soţu meu Catrina

şi cu Simion Keşcu uricarul cu zisa şi cu voe lor am scris şi denainte me aşezatusau şi sau împacatu şi sintu şi martur.

XLI. 7256 Mai 12 Iaşi (1748). Vornicii de poartă măsoară din nou locul calicilor arătând toate marginile în stânjini.

Din poronca mării sali pre înnalţatu domnului nostru Ion Costandin Neculai Voevod la veletu 7256, Mai 12.

† Facem ştire cu ačastă mărturie a noastră, că dându jaloba mării sale lui Vodă, Neculai starostele de mişăi şi cu toţi mişeii de aice din Iaşi, zicându precum au ei, un locu aice în Iaşi, în capul târgului din sus, care locu, le iaste lor, danie şi miluire, de la răpoosatul domn Pătru Vodă, cu doamnasa Ileana, pe care locu au ei, şi ispisoace de întăriri, de la răpoosaţii domni, Costandin Cantimir Vodă, şi de la Antiohie Vodă, scriind locul în semne cum este hotărâtu, şi stâlpitu cu pietre, şi acum jăluinduse, cum le înpresoară locul alţi târgoveţi, şi şau făcut casă pe locul lor, şi li sau stricat, şi hotareli, şi mărie sa Vodă, iau orânduitu la cinstitul şi credincios boiarul mării sale, dumnialui Costache Razul, vel. vornic. şi dumnialui. vel vornic niau rânduit pe noi. ca să le îndreptăm hotarăle. acelui locu. pe ispisoace ce au în semne de la răpoosaţii. domni. şi noi|după poroncă am mersu. la acestu locu. şi sau strânsu. starostele de mişei. cu toţi mişeii. anume Chiriţa şi Tanasie. şi Vasilie. şi Chiriiacu. stari. şi alţii. lam chematu şi megieşi. anume preutul Anton stari ot Tălpalari. şi preutul Ion ot tam şi Vasile. Negrul. şi altu Vasilie. Cumutul. şi altu Vasilie Naforă. şi alţi mahalagii. şi am uat sama locului. pe ispisoace ce au în semne şi am măsuratu şi locul. cu stânjin. de opt. palme. începândusă hotarul. acestui locu. dintro piatră. ce sau aflatu hotar vechiu din ğos. despre crăčuma dmnsale lui Costandin Gândul vtori vist. care sau întăritu şi cu altă piatră hotaru. şi de acolo sau măsurat dreptu la vale, până unde bate, apa hăleştiului. Bahluiului, şi sau aflat patru zăci şi noî de stânjini. şi acole. sau pus. piatră hotar în vale. di acole în sus pe vale, în capul răpii. din vale. sau pus şi altă piatră hotaru. di acole dreptu la dialu. doî zăci şi şasî, di stânjini. până la o piatră ce sau aflatu hotar vechiu. şi din piatra hotar vechiu. dreptu în ğos pe dial doizăci şi optu di stânjin până într'altă piatră hotar. ce sau pus a trie par a tinzii casii Marcului. după cum scrie ispisocul răpoosatului domn. Antiohie Vodă. şi di acole tot în gios pe dialu sau măsurat. triizăci şi unul di stânjini până la o piatră hotaru. ce sau pus în chiotoare gardului din sus a casii lui Neculai Cogălničanul şi di acole. iarăş tot în ğos pe dial. sau măsurat treizăci şi optu di stânjini până în piatra ce sau aflatu hotaru vechiu. în capul hotarului din gios dispre crăčma lui Costandin Gândul. vist. de unde am început a măsura la vale, dispre Bahluiu. care piatră sau întăritu şi cu altă piatră hotar nou alături. şi aşa

www.dacoromanica.ro

sau închiet. totu hotarul. acestui loc a mişeilor. pe semnele ce arată la ispisoacile vechi, şi precum sau hotărît am datu şi de la noi aciastă mărturie ca să li să facî şi ispisocul de întăritură de la mila mării sale lui Vodă.

Simion Cheşco uricarul.

Gavril Pilat vornic glotni
Neculai Ciolpan vornic glotni
Anton preutul ot Talpalari mam tâmplat la hotărit.
Ion preotul ot Talpalari mam tâmplat la hotărit.

XLII. 7260 lulie 6 (1752) Iaşi. Lupaşcu Croitorlul cumpără cu 50 lei case cu locul lor de la Ioana Catarjaniţa.

Adecă eu Ioana Cotărjăniţa făcutam zapisul meu la masa lui Lupaşcu croitorul şi la mâna soţului dmsale Marii precum să să ştie că iam vândutu o casă cu loc cu tot de nime silit nici asuprit, numai de a me bună voe, am vânduto dmisale şi soţului dmisale şi cuconilor dumlorsale şi nepoţilor dumlorsale şi strănepoţilor ca să hii moşii dmlorsale şi tocmala miau fostu cu dumnialui 50 lei bani noi şi ačastă tocmală sau făcutu dinnainte a mulţi oameni buni carii mai ğos sor iscăli şi şor pune şi deg tili ca să s criază,

let. 7260 luli 6

× Eu Ioana Cătărjăniţa am vândut casa cu voe me.
× Eu Eni Săhărdăcar cumnat Ioanii Catarjăniţi cu voe me.
× Eu Gatrina sor. Ionii Catărjăniţii cu voe me.
× Eu Gheorghi nepot Ionii Tărjăniţii cu voe me.
× Eu Toter (sic) Álpu staroste de čocli martur.
× Eu Ion Ciobotar martur.
× Eu Dumitru Ciobotar martur.
şi eu Dumitrachi am scris zapisul cu zisa Ioanii Catarjăniţii şi martur.

XLIII. 7261 luli 6 (1753) Iaşi, Lupaşcu Croitoriul şi femeia lui Maria cumpără cu 48 lei o casă cu loc pe uliţa fanariei de la Vasile Arnăutu.

Adecă eu Vasâli Arnăutu înpreună cu soţul mieu Ioana făcutam acestu adevărat şi încredinţat zapis al nostru la mâna dmsale lui Lupaşcu Croitoriul şi a soţului dmsale Mariei precum să săştie că de nime siliţi nici asupriţi ci de a noastră bună voe amu vândut dumilorsale o cas a noastră ce este *pe uliţa fănării din gos de târgul făinii,* ce este din dosul Cantaragiţii ci să hotărăşte cu locul ei şi din sus cu locul Curculesii iar din ğos cu locul Tofanei bucătăriţei care acest loc au fost a lui Toaderu Grăbovaţu, de la soacra lui, iar soacrăsa iau fostu dat danie de la Drăguţa mama soacrei lui Gribovaţ care ni lau vândut noi în patru zăci şi opt de lei noi şi locul este în lungu 20 paşi şi jumătate şi în curmeziş şaptesprezăce paş şi patru palme care locu lau măsurat dmlui vornicul di poartă Pilat cu pasul gspd deci şi noi lam vândut dmsale drept banii gata o sută de lei şi luându bani deplin intru mânule noastre iam dat acestu zapis al nostru şi cu zapisul cel vechiu ca să stăpânească cu pace în veci să le fie dreptă ocină şi moşie dmilorsale şi copiilor nepoţiloru şi strănepoţilor dmsale nîme intro nimică să nu supere si li dea bună pace să stăpânească. Iar sculânduse ciniva cu vreun fel de pricini să aibă aş întreba cu noi iar dmlor supărare întro nemică să nu aibă şi cându am făcut acestu zapisu sau tâmplat mulţi oameni care mai ğos sau iscălit şi pentru mai adevărat credinţă am pus degitili mai ğos ca să s criază

lt 7261 luli 6

www.dacoromanica.ro

X Eu Vasile Arnăut vânzătoare.
X Eu Ioana soţ lui Vasile vânzător.
X Eu Ene sahaidăcar cumnat Ioanii cu voe me.
X Eu Catrina soră Ioanii Catarjăniţa cu voe me.

XLIV. 7263 Sept, 10 (1754) Iaşi. Maria lui Ion Cantaragiul lasă danie lui Strati pârcălab casele sale cu locul lor lângă Bărboi.

Adică cu Mărina fata lui Lupan. femeia lui Ion Cantaragiul ot vamă. făcutam ačastă adivărată diiată a me la neputinţa boalii mele. înnainte morţii mele. la mâna dumisale Stratului pârcalabu şi a soţului dumisale Marie. precum să s ştie că murindu soţul meu Ion Cantaragiul. şi rămâindu eu săracă. şi neavându. noi. copii din trupul nostru şi rudele mele şi a soţului meu. nu mau căutat. la boala şi la neputinţa me. eu am năzuit la dumnialor şi mau grijitu la neputinţa mea la vreme de bătrâneţă fiind eu şi fără videre. mau căutat ca pre o maică unsprăzece. ani de toate ce miau trebuitu şi eu văzându mila dumnilorsale. şi căutare ce bună čau făcutu cu mine şi văzindumă şi eu acum. la multă slăbiciune. şi avându eu numai *o casă cu locul ei aice în Eşi. lângă Bărboiu.* întru casăli ğupânului Matei Neguţtoriul din gios şi între casa ğupânului Tanasi. neguţtor ce iaste din sus. şi din dosu casa lui Ianachi Grecu. liam dăruit ačastă casă a me dumilorsale Stratului şi soţului său Marie şi copiilor dumilorsale ca să le fie dreaptă acină şi moşie stătătoare în več ca să mă grijască la moarte şi după moarte. şi săm de şi 2 sărindare. unul la Bărboiu unde poftescu să mă îngroape lângă soţul meu. şi un sărindar săl de duhovnicului meu preutului Neculai de la Nicoriţă că altă nimică. nici. bani. nici. alte lucruri nu am. nimica. fără numai ačastă casă îm este totu comândul meu. care casă şi mai înainte în viiaţa me liam dato dumilorsale cu zapis pentru grija me. şi acum liam dato danie. cu diiată şi la moarte mea şi pentru ačasta nime din rudili mele. sau a soţului meu. să nu s amestece. la ačastă casă după moarte me ce toţ săi de bună pace. că nici o căutaro de rude în viiaţa me nam avutu de nime iar de sar scula cineva din rudele mele soţului meu. ca să strice danie şi diiata me. să fie blăstămaţi de Dumnezău şi de maica precestă şi de toţi sfiinţii şi de mine încă să fie neertaţi şi or la ce giudecată or merge să fie de ruşine şi cându am făcutu ačasta diată denainte duhovnicului meu preutul Neculai. şi a mahalagii carii mai ğos sau iscalitu şi carii nau ştiut carti şau pus degetele şi eu încă pentru mai întemeetă credinţa miam pus degetul cu mâna me ca să le fie de bună credinţă.

u las let 7263 Sept 10.

X Eu Marie femeia lui Ion Cantaragiul am pus degetul cu mâna me şam datu cu toată voe me.

X Eu Măricuţa Măteiasă martur am pus degetul.

Eni Neculaiu duhovnicul martur.

Neculai Anton mam tâmplat sint martur.

Tanas Cup (eţ) martur — Ghiorghiţ Gligoraş Muste păr(călab) — Eni sin Gavril Dumitru Staroste martur — X Eu Mariia Rangulias martur — X Eu Zamfira Chiriloi martur — X Eu Safta Nagaragiţa martur.

— şi eu Simion Cheşcu uricar am scris cu zisa Mariani şi sânt martur.

XLV. 7265 Iuni 13 (1757) Iaşi. Vasile Braşovan cumpără cu 250 lei casele cu locul lor de la Stratul şi Maria.

Adecă cu Stratul. înpreună. cu soţul meu Marie. făcutam acestu adivăratu zapisul

www.dacoromanica.ro

meu. la mâna dumisale. giupânului Vasil. Neguţtor braşovan din Eşi. precum să s ştie că noi de nime siliţi. nič asupriţi. ce de a noastră bună voe. iam vândutu noi dumisale. o casă sindilită. şi cu pivniţă de lemnu. şi cu totu locul ei care sau măsuratu cu stânjen de optu palme şi sau aflatu locul. latul dispre uliţa Bărboiului. patrusprăzece stânjini iar lungul. locului dispre casăle giupânului Matei Neguţtoriu. sau aflatu şesăsprăzece stânjini. iar fundul locului din dosu. despre giupânul Ianachi Grecu. neguţtor şi dispre Lupaşco cruitoriu sau aflatu noi stânjini iar lungul dispre casăli giupânului. Tanasie neguţtor sau aflatu şepte stânjini. şi cinci palme, după cum iaste hotărâtu. mai de multu care ačastă casă cu locul ei. iaste la uliţa Bărboiului, care casă cu locul ei, şi noi niau fost danie de la Marina. iar Marinii şi soţului său Ion liau fostu cumpărătură de la Năstasie Sotničan. după cum arată zapisăle vechi care iliam datu la mâna dumisale. Ačastă casă cu tot locul ei ce scrie mai susu am vânduto noi. dumisale giupânulu Vasile Neguţtoru dreptu 250 lei bani gata. şi niau făcut plat deplin în mâna noastră tot aceşti bani de mai sus scrişi deč săi fie dumisale şi giupânesei. dumisale Ilincăi driapta moşie şi cumpărătură în veci şi nime alţii să naibă triabă şi în tocmal noastră. la vânzare sau întâmplat neguţtori şi mahalagii. cari sau iscalit mai gios şi noi însă pentru mai întemeetă. credinţa am iscalitu ca s fie cu bună credinţă.

u las let 7265 Iunie 13.

Şi eu Stratul înpreună cu soţul meu Marie şi copii mei am vândut cu voe noastră şi am iscalit cu mâna me şi cu Marie soţul meu am pus detgetul ×.

— Eu Mărina călugăriţa am pus degetul ×

— şi eu Ursul Braşovanu. cumnatul Stratului martur şi am fost pus şi degetul ×

— Neculai Anton martur.

— şi eu Tănas cup (eţ) martur.

— Şi eu Lupaşco croitor martor.

Ioniţă sin Trandafir mam tâmplat şi s martur.

— şi eu Simion Keşco uricariul am scris zapisul cu zisa vânzătorilor şi sântu martur.

Ačastai palma cu care sau măsurat locul

XLVI. 1770 Febr. 12,Iaşi. Vasile Cupeţ, cumpără cu 50 lei casa cu locul ei dela Gh. Postolache ţigan potcovar.

Adică eu Ghiorghie sin Postolachii, tigan potcovar înpreună cu sorume Marie şi cu fičorli ei anume Constantin şi Tofan făcutam zapisul nostru la mâna dmsale ğupânului Vasile Cupeţu precum sässţie că di a noastră bună voi nesiliţi nici asupriţi iam vândut dmsali o casă cu loculu casii însă locul este până în picătura streşinii cu ğur preğur care casă au cumpăratu tatul nostru Postolachi potcovar de la Vasile Cazacul şi lui Vasile iau fostu dat danie di măsa Măriuţa Cazaciţa ţiganca tileleiţa, după cum arată şi zapisele cele vechi dice noi după cum arăta mai sus am vânduto dsale dreptu 50 lei adică cinzăci lei casăi rămâe dsale şi giupânesei dsale şi cuconilor dmsale driaptă ocină şi moşie în veci neclătit şi dândumi dmnealui toţi banii deplin întru mânule noastre şi iam dat şi zapisele cele vechi şi o carte gospod de giudecată de la Măria sa Constantin Vodă Mavrocordat şi pentru credinţa neamu pus degetele ca să să creadă.

„Care casă este lângă uliţa Bărboiului lângă Cizmărie" aice în Eşii.

lt 1770 Fevr. 12.

× Eu Ghiorghi sin Postolachi Potcovar am vândut cu voe me

× Eu Maria sor lu Ghiorghi am vândut cu voe me împreun cu fičiorii mii.

× Eu Sava erman Cojocar mam tâmplat faţă şi sânt martur.

www.dacoromanica.ro

× Eu Ioniţă starostele de meşteri martur.
× Eu Ion spatar martur.
× Eu Ştefan a Sandului bulubaş martur.
× Eu Lupu Bârlădian martur.
× Eu Gligoraş Lichini martur.
Neculai vornic de poartă am scrîs cu voe lor şi sânt martur.

„Şi di sar mai afla zapisă vechi ori la cine să nu s ţii în samă şi să e tot cumpărătorul la stăpânire sa.

„La aciastă vânzare am fost şi eu de faţă şi măcar că întâiu sau fostu făcut tocmala cu Ioniţă ţâgan dreptu 45 lea dară fiind că au fostu răzeşu dmnlui Vasile Braşovanu dmsale sau căzutu şi au datu şi mai multu.

Antioh Lulea vornic de poartă martur.
Eu Hagioa armanca Mariei am (i)scălit cu voe me.
× Eu Andriu Racoviţă am pus degetul cu voe me.
Ştefan Varzariu sânt martur.

XLVII. 7256 (1748) Iunie 1 Iaşi. Vornicii de poartă hotărăsc locul calicilor şi aşează besmănul ce au a da nişte case făcute pe locul acesta.

Facem ştire cu ačasta mărturie a noastră. că din poronca mării sale. domnului nostru. Ion Costandin Neculae Voevod niau orânduit dumnealui Costache Razul. vel vornic. de am hotărâtu locul calicilor de aice din Eş. ce au ei. danie şi miluire. de la răpoosaţii domni pe semnele ce le scriu la ispisoacele vechi. ce lau stâlpitu. cu pietre în semne şi fiindu pe locul calicilor. şesă casă a târgoveţilor. una a lui Ursache siman hătmănesc alta a lui Gavril Cioclu. şi alta a lui Neculai slugă sfinţii sale părintelui mitropolitul. şi alta a lui Toadir Berinda lemnar domnescu. si alta a Aniţei Apareţii, şi alta a lui Toader odobaş hătmănescu ce bate hotarul prin uşe tinzii casii lui. şi avându noi poroncă săi aşezăm. şi pentru casă. čor da pe an. de locu. iam chematu. pe aceşti cu casăli faţă şi au venit Ursache siiman hăt. şi Neculai slugă părintelui mitropolitul. şi Gavril Cioclu şi femeia lui Toader odobaş hăt. şi aşa iam tocmitu. şi iam aşezatu, să de de locul casi câte cinci orţi bani, ori câte cinci litre čară. bezmăn. pe an. însă Toader odobaşe. să de câte un zlot. pe an căci bate hotarul. prin uşe tinzii casii lui. şi aşe sau priimitu. şi o parte şi alta. fiindu locu la mahala. şi după tocmala şi aşezare lor am datu si de la noi ačastă mărturie la mâna calicilor. iscălită de noi.

u las let 7256 luni 1

Gavriil Pilat vornic glotnii
Ciolpan vornic glotnii
Simion Keşcu uricarul

XLVIII. 7256 (1748) Iulie 12. Nechifor Mitropolitul întăreşte hotarnica locului calicilor, din Iaşi, făcută de vornicii de poartă.

NICHIFOR MITROPOLIT

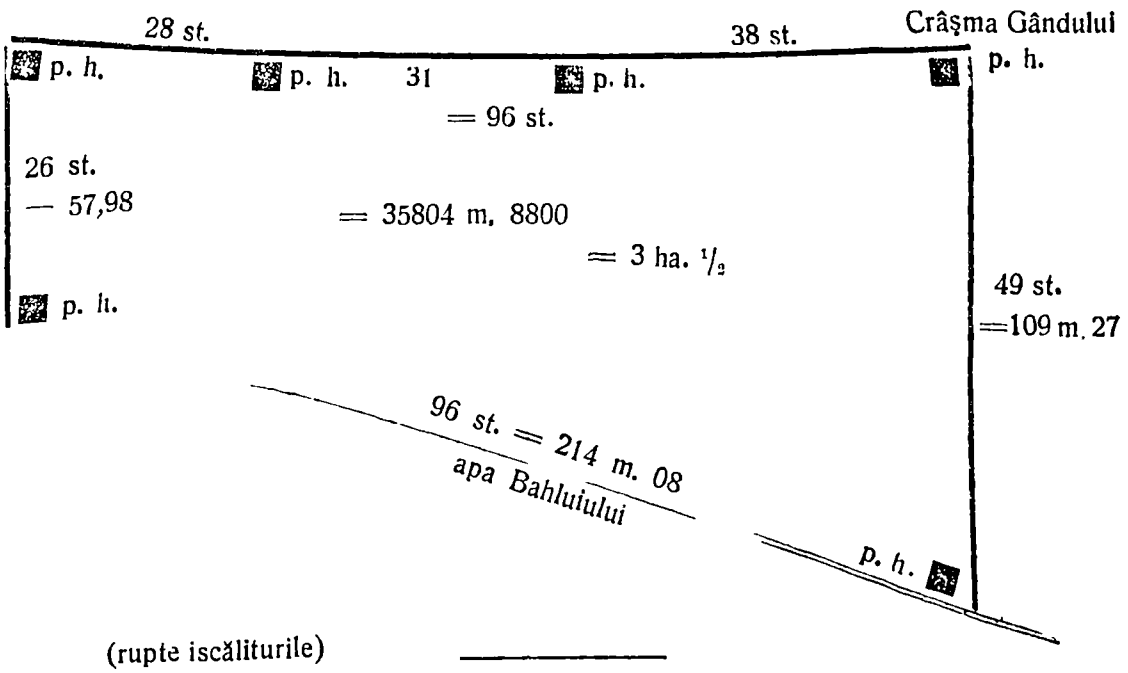
Facem ştire cu ačastă carte de mărturie a noastră, precum au vinit înainte noastră Chiriţa staiostile de mişăi şi cu mişăii de aice din Iaş. şi au jăluit pentru locul ce au ei de traiul lor. aici în Iaş în capul târgului din sus lângă zidiu, care loc. este danie şi miluire de la răpoosatul domnu Pătru Vod Rareş. şi de la doamna Iliana, pe care loc ne au arătat şi ispisoač de întăritură. de la răpoosaţii domni. Costandin Cantemir Vvod. şi di la Antiohie Costandin Vvod. scrîind locul împreğur din semne în seamne. şi dzăcând

www.dacoromanica.ro

că acum le înpresoară mahalagii locul lor ; şi cersind întăritură pe hotarăle vechi, din luminată poronca mării sale lui Vodă. li sau rânduit hotarnici pe Gavril Pilat şi pe Ciolzan vornicii de poartă şi pe Simion Chieşcu uricariul, carii mergând acolo la acel loc. şi strângând mahalagii de pinpregiur. fiind şi starostili cu mişeii de faţ. şi luând sama cu amăruntul pe seamnile locului ce arată la ispisoaĕ. li au măsurat tot locul cu stânjânul de 8 palme începând dintro piatră ce sau aflat hotar vechiu din ğos de crăĕma lui Costandin Gândul 2 vist. de acolo drept la vale, până unde bate apa hălişteului Bahluiului. sau aflat 49 de stânjâni. şi di acolo în vale au pus piatră hotar, de acolo în sus pe vale în malul râpii din vale sau pus alt hotar. de acolo drept la dial în 26 stânjini la altă piatră ci sau aflat hotar vechiu. di acolo drept în gios de dial în 28 de stânjini sau pus alt hotar. de acolo tot în gios pe dial sau măsurat 31 stânj. şi sau pus hotar. de acolo tot în gios pe dial sau măsurat 38 stânjâni până în hotarul vechiu ce sau arătat mai sus de unde sau început întăiu. şi aşa sau închiiat tot locnl mişăilor înprejur pe siamnele vechi. precum văzum şi mărturia hotarnicilor mai sus numiţi. deci după cum li sau hotărât pe seamnele vechi după ispisoaĕ ceau arătat liam dat şi de la noi ačastă mărturie ca să le fie de credinţa.

Iulie 12 vlt 7256.

(restul rupt).

(rupte iscăliturile)

XLIX. 1783 Iuni 17. Hotarnica locului calicilor din Iaşi.

Din luminata poronca pre înalţat domnului nostru mărie sa Alexandru Costandin Vvod. fiindu orânduiţi de dumnealui Costandin Rosăt vel logofăt. ca după jaloba ceau dat toţi săracli calici neputin ioşi se mergem aice în Iaşi la o bucată de loc a lor ce o au dată danie şi miluire cu hrisoave vechi de întăritură de la răpoosatul Pătru Vodă Rareş şi de la răpousata doamna marii sale Iliana. cum şi de la alţi luminaţi domni, ca se cercetăm pentru o samă din locul lor ce li sar fi înpresurând în ogrăzile lui Ştefan Purice ot visterie şi Grigori Scorţăscu după cum il au stăpânit şi hotărât. deci după poroncă mergând la stare locului lor. şi făcând cercetare scrisorilor i hotarnicilor lor, cum

www.dacoromanica.ro

şi pietrilor hotară cari sânt faţă, sau aflat în ograda lui Ştefan Purice întrun colţu cuprinşi doi stânjini de loc în lungul ogrăzii. şi după stare plasii gardului di ce merge di ce se îngustează. şi păr la celalalt colţu a ogrăzii foarte puţin să cunoaşte că a intrat în locul lor, după pravăţul pietrilor. Aşijdere şi în ograda lui Grigore Scorţăscul întrun colţu sau aflat cuprinse ca doao palme de loc cum şi piatra hotar iarăşi cuprinsă în lăuntru tot întracel colţu, şi după cercetare ce am făcut şi după cum sau dovedit precum să arată mai sus, am dat şi noi aciastă mărturie la mâna seracilor calici neputincioşi, întru care niam şi iscalit.

1783 Iuni 17.

Costandin Botezat vornic de poartă
Ion Rale vornic de poartă.

L. 1844 April 12

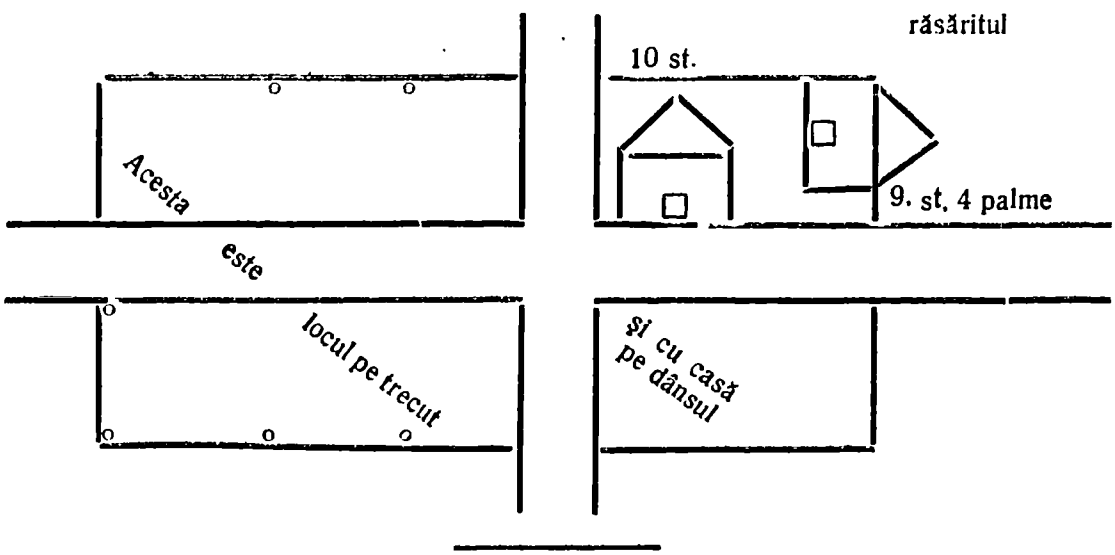
Opis de dovezile ce să înfăţişază cinstitei giudecătorii Eşii secţia I în pricina reclamaţiei pornită din partea d. căminarului Filip Scorţăscul asupra noastră. starostele de nevolnici cu toată breasla pentru un loc din mahalaoa Tălpalari.

1844 April 1

1) 7174 Dekem. 1, 2) 7186 Noem. 6, 3) 7250 Iuli 7, 4) 7257 Mai 12, 5) 1800 Mart 28, hotărnica.

6) Cercetarea vornicului de poartă Vasile Pădure care mărginit fiind în hotarăle locului nostru. sau făcut şi închipuire de stare locului, şi fiind că aceia din întâmplare sau perdut sau făcut altă nouă închipuire aici în dosul acesteia şi aceste fiindune dovezile cuprinzătoare cu supunere le înfăţoşăm cinstitei giudecătorii.

✕ Eu Toader Orbul starostele de nevolnici cu toată breasla.

LI. 1778 Iunie 9. Mărturie hotarnică a unui loc de 2 dugheni a M-rii Ocnii, la uliţa Cizmăriei.

Facem ştire cu ăcastă mărturie hotarnică, că din luminată porunca pre înălţat, domnului nostru mărie sa Costandin Dimitrie Muruz Vvod. fiind orânduit. de dmlui Vasilie Razu vel logofăt, ca să mergu *la uliţa cizmăriei*, la un locu de doao dugheni, *a mănăstirii Ocnii*, ca să cercetez şi să hotărăscu. deci dup poroncă am mersu la numitul locu, şi am strânsu oameni mahalagii anume Mihălache sin Anton staroste de cizmari

www.dacoromanica.ro

om bătrân i Arotin arman om bătrân staroste de cizmari, Acsinie femeia bătrână, i Ilinca femeia bătrână a lui Ion Buga cizmar care au avut dughiană făcută cu bezmăn pe locul mănăstirii Ocnii, şi Vasile cizmar, fiind faţ şi egumenul Varlaam de la mănăstire sveti Sava care au dugheni alături cu locul mănăstirii pe din gos. întrebând pe aceşti mahalagii de mai sus arătaţi cum ştiu pentru acest locu a mănăstirii Ocnii, ei au mărturisit cu sufletele lor că au a· pucat doao dugheni făcute pe acest locu a mănăstirii Ocnii, care dugheni pe din sus au fost tot întrun părete cu dughenile dmsale Marie postelnicăsa Arghiroae, iar pe din gos pintre dughenile mănăstirii Ocnii, şi pintre dughenile mănăstirii sveti Sava, *au fost huditze cât merge calul cu şaoa*, şi fiind faţ numiţii egumeni sau învoit *să rămâe hudiţa deschisă din faţa uliţii şi până în dosul dughenilor*. şi tâmplându-să de sau stricat aceli dugheni ce au fost mai înainte pe locul mănăstirii Ocnii, la al doile rând când sau făcut dughenile iarăşi pe acest locu, *sau lăsat hudiţe şi pe din sus printre locul mănăstirii Ocnii, şi pintre dughenile dumisale postelnicesei Marie Arghiroae*, şi stricându-se şi acele dugheni ce au fostu făcute de al doile a mănăstirii Ocnii, şi acum Paisie egumenul de la mănăstire Ocnii vroind ca să facă iarăşi dugheni pe acest locu, nu lau îngăduit dumneaei postelniceasa Marie Arghiroae ca să prindă din păretele dughenilor dumisale şi lăsând egumenul Paisie *doao palme din locul mănăstirii Ocnii pentru hudiţa* păr când să va giudeca cu dumneaei postelniceasa Marie Arghiroae, am făcut stânjenu de optu palme şi întâiu am măsurat faţa locului despre uliţa Cizmăriei, şi sau găsit cinci stânjini, şi măsurând şi mijlocul locului curmezişul din dosul dughenilor sau găsit patru stânjâni şasă palme, şi măsurând şi fundul locului alături cu ograda dascalului Teodosie sau găsit doi stânjâni şasă palme fiind ca din dosu şi la alte dugheni se mai strâmtează locul, şi măsurând şi lungul locului pe din sus alături cu dughenile dumisale postelnicesăi Marie Arghiroae sau găsit treispreazăci stânjeni şi cinci palme, şi măsurând iarăşi lungul locului pe din gios alături cu locul mănăstirii sveti Sava, sau găsit şasi spre zăci stânjâni şi doao palme, hotărânduse şi cu pietre hotară, însă cu doao pietri hotărâm din faţa despre uliţa Cizmăriei şi cu doao pietre hotară fundul locului dispre locul dascalului Theodosie, şi aşa sau închiet acest locu de doao dugheni cu măsura şi cu hotărârea după cum arată mai sus anume, şi am dat şi eu ačasta mărturie hotarnică la mâna părintelui Paisie egumenul de la mănăstirea Ocnii întru care sau pus pecete porţii gospod. şi am iscalit.

1778 Iunie 9

Vasile Codrianu diiac am scris cu zisa vornicului de poartă.
Neculai vornic de poartă (l. p. porţii 1767).

LH. 7111 Oct. 20 Iaşi (1602). Gligorcea şoltuzul şi 12 pârgari de Iaşi atestă de danie ce a făcut Sora către mănăstirea Săcul a unui loc de dughene în Iaşi.

Сѣ аз глигорчѣ шѡлтуз ѝ кї прѫгар ѡт трѫг Іашкыχ свѣдѣтелсвиим ѡж(ε) | прїинде прѣд нами ѝ прѣд многы добрыми люд(и)ми. сора жена григорїевн | лѣли шѡнмарю. никим непонѫждена. ѧнипринсилована. нѫ сама | ѡт себе добровѡлна помы слила. ѝ пом(и)ловала стмѵ монастирѵ сѫкѵл | йдеже ѥст χрам. вѫсе чистное оуслѣкновенїе чистныѩ главѫ прчстнаг(о) проорока | їѡа́нна. сѫ едно мѣсто за дугїшне близ дѡмѵ ѡурсѵл потковарю. | иже то вышеписанно. мѣсто. за дугїшне бѣш ѥи измѣно сѫ андрею. | прѫвьш мѫж ѥи вѫ негда сѣ ѡни раздѣлили. ѧ сора сице рекла прѣд | нами. ѧж(ε) дал андреѡви. в. кѡни. ѝ взѣл себе мѣсто то. быти ѥи | ѡтнинѵ ѡт андрїиѳ за добровѡлно. таж(ε). мы ѡкож(ε) видѣхом. сора сице сѫ толикымилюдими добри. свѣдѣтелствѫщи. наш пач оукрѣплѣѫщи то | вышписанное монастирѵ сѫ тое мѣсто за дугїшне бит ѥи памѣт на вѣкы. | вѫ за дущїе себе и родителем

www.dacoromanica.ro

своим. й вѣ за дүшїе сто почившомѹ. мыж ѥи | лѣли шоимарю â писахом по старог давномѹ ѡбычаю. ѵ катастиҳ мешчаном. ѩко да ѿт сѣдѹ на прѣд да не ималет никто дѣло сѣ тое мѣсто | или сѣ племенищи андреѡв. или пак ѿт моего рода. прѣд силми молебницы | нашими. ѿт монастиры сѣкѹл, â чїи мнит сѣ бѣлт мѹ неправда что | да ималет тѣгатисѣ сѣ множ донелиже есмь жива. â по моѹ еже кѣ б(ог)ѹ дѹ ѥ | исходѹ. âще дрѣзнет кто нѣкако разорити наше дашїе й м(и)лованїе | сѣктомѹ монастиры. да ималет тѣгати сѣ сѣ славномѹ честномѹ пророкѹ | ѩоаннѹ кѣ днь страшно которомѹ пришествїю хвѹ. при том же сѣкѣдѣтелство | сореви. бѣши вышписаныи гаиторчѣ шолтуз ѿт ваш. й ві-еговє прѣгари | й поп. тодер ѿт цркѡв господарскы. й протопоп ѩон й поп ѩон санкович. и ѵрсь | потковар. и дѧмитрѹ филиповичь. бѣши питар. й крѣчюн седлар. й другыиҳ | люди ѡколныҳ сѣсѣди азже поп стефан есмь писавыи.

вѣтѡ зрїа ѡк. к

Pecetea târgului Iaşi : *un cal.*

Traducere. Adică eu Gligorcea şoltuz şi 12 părgari din târgul Iaşilor, mărturisim, cum au venit înaintea noastră şi înaintea a mulţi buni oameni *Sora*, femeia lui Grigorie Leală şoimariul, de nimeni silit nici împresurat, ci însăşi din a sa bună voe s'a gândit şi a miluit sfintei mănăstiri *Săcul*, unde iaste hramul întru tot cinstita taiare a cinstitului cap a prea cinstitul proorocul Ioan, cu un loc de *dughiane* lângă casa Ursului potcovariul, carele acel de mai sus scris loc de *dughiane* fost-a ei schimb cu Andreiu primul ei barbat, când ei s'au fost despărţit. Iară sora astfel a zis înaintea noastră, cum ea a dat lui Andreiu 2 cai şi a luat iarăşi acel loc ca să-i fie ei ocină de la Andreiu de bună voe, deci noi cum am văzut Sora astfel cu atâţia oameni buni mărturisind, iar mai apoi întărind acelei de mai sus scrise mănăstiri cu acel loc de dughiane să fie ei pomeniri în veci pentru duhul său şi al părinţilor săi şi pentru duhul sfânt răposatului barbat al ei Leală Şoimariul. Şi am scris *după vechiul de demult obiceiu în catastivul târgoveţilor*, ca de acumu înainte să nu aibă nime treabă cu acel loc sau din semin-ţeniile lui Andreiu, sau şi din al meu neam înaintea acestor rugători ai noştri din mănăstirea Săcul, iar cui i s'ar părea să fie lui nedrept ceva să aibă a se pârî cu mine până ce voiu fi vie, iar după a mea încă către Dumnezeu a sufletului ieşire, de va îndrăzni întru câtva a rade a noastră danie şi umilire sfintei mănăstiri să aibă a se pârî cu slăvitul cinstit prooroc Ioan în ziua straşnicei celei de a doua venirii a lui Hristos. La această mărturie a Sorei au fost mai sus scrisul Gligorcea Şoltuz din Iaşi şi cu cei 12 ai lui părgari şi popa Toader de la biserica domnească şi protopop Ion şi popa Ioan Saicovici şi Ursul potcovar şi Dumitru Filipovici bir pitar şi Crăciun Săidăcar şi altor oameni ocolaşi vecini şi eu pop Ştetan însumi am scris.

la anul 7111 Octombrie 20

Original arh. stat. Bucureşti din hârtiile măn. Neamţului „casele şi dughenile din Iaşi" No. 3208. Este şi un suret făcut în 1812 Feb. 13 de Ioan Arhimandrit şi stareţ sfintelor mănăstiri Neamţului şi Secului (Surete mi XXVI 499).

OBSERVARE.—Doc. dela XXXI-LII inclusiv sânt comunicate de d. Gh. Ghibănescu.

LIII. 7087 (1579), April 3. Petru Vvd. Moldovii dăruieşte M-rii Gălăţii locul de prin prejurul Mănăstirii.

„7087, April 3. Ispisocu sârbăscu cu tălmăciria lui a Domnului Petru vvd. prin cari faci danii Mrii *a Gălatii*, [1]) *locul de prin pregiurul Mănrii*, începând din capătul ezăturii iazului drept la dial, *pân la rădiul*, pe din sus de *Sfediul* pe mar-

1) Este mănăstirea din vale, care s'a dărămat. Galata de azi e zidită în 1584,

www.dacoromanica.ro

gine rădiului despre *Scăuelile*, pân la *Pendiul* (?,) pi sălişte, la *malul Bahlniului şi cu Lozile*, pi marginia iazului şi de acolo pe *malul Heliştova*, [= a He'eşteului.] iarăş la ezătură şi cu loc de prisacă în rădiu, supt *Piaş* (sic), pe valea *Obrăşii*, ci să n meşte *Miroslava* [1]), precum şi cu un heleşteu, ce să numeşte *insul lui Mihai*, ci e·ti în ţarina târgului».

[Arh. stat. Iaşi, Cond. de Anaf. 54, fia 91 (b).].

LIV. Iaşi. 7169 (1661), Aprll 9. Costantin vinde lui Ion un loc de casă, pe Podul vechiu, în Iaşi, drept 70 lei, bani gata.

Adecă eu Constantin şi fata mѧ Nastasiѧ nepoată | lui Ciafut Manole de aiciѧ *din trѫg din Iaşi den ţărgul vechiu* [2]) scriem | şi mărturisim singuri noi de nime nevoiţi, nici asupriţi, ce de bună | voѧ noastrѫ am vândut un loc de casă şi dedesuptu pivniţi stricat(ă) lui Ion | şi femiei lui Măricuţѫi, care loc iaste *pre Podul vechiu* între casăl(e) lor şi între *dughenili călugărilor dela Sveti Sava* | ĕau fost mie drĕptѫ moşie de la moşii miei. Acesta loc | lam vân(dut) dreptu ş·ĕptidzăci de lei bani gata, ce să le fie lor drĕptѫ | ocinѫ şi cumpărătурѫ în vĕki şi cuconilor lor. Iar din | traceşti bani ce iam luat pre acest *loc groapѫ* am făcut comѧndu | şi moşei mѧli *ii Stroiue* de iam dat dz·ĕce lei bani gata | . Deci d·ĕcmu înnainte ca sѫ naibѫ trĕbѫ fiĕorii îi Strb·ue | nici nepoţii ei la acel loc carele mai sus scriem şi întra | casta tocmalѫ au fost şi dumnealor vornicii de pdartă, anume | Dumitraşco Roşca şi Ursul şi Hlăpăscul vornicii şi Manoli | slug(ă) domnească şi vornicul Toader şi Dumitraşco diiacul | şi Enachii ginereli îi Stroiue şi Gavril croitoriul şi Iorgachi | săbiiar şi Cozma aprod şi Ştefan croitor şi Tănasie fiĕorul | Sâmbotinease şi Dumitraşco curălar şi Bejeneasѫ şelă | rîi şi Sucevenii şi Ilea Bordiiar şi Statii schimbătoriul | şi eu Apostol Ur(su ?) am scris şi pentru mai mare credinţa n·ĕ·n | pus şi peceţili şam iscălit, ca să s(ă) ştie.

u las lt 7169, apr. 9.

Z·ĕt (ginere) Stroiue; Costantin; Nestasiia; Dumitraşco Roşca vor; Gligorie Hlăp. vornic.; Manole; Dumitraşco; Iorgachi; Ştefan; Gavril; Cozma; Sucevian(u); Bejeneas(ă).

[Original, colecţia D-lui Ghibănescu, Cond. V, fl. 3].

LV. Iaşi, 7177 (1669), Mai 25. Canelă vinde lui Alecsandru Făcliianul un loc de casă, drept 30 de lei bătuţi, care loc este lângă mesărnici (în Iaşi).

Adecѫ eu Canelѧ fratcli răpăusatului lui Hristodor cău fostu jicniĉariu | scriu şi mărturisăscu cu cestu adevărat zapis al mieu precum fratemeu | Hristodor au fostu cumpărat un locu de casă dela Vasilie şi de la Păscăl·na | părinţăi lui Alecsandru *făcliiariul de la Şura domnească, care loc iaste lângă mesărnici* între Zota biv sulgar şi între *Săotrii* (sic) peste drum de Mi | hăileas(ă) soacra lui Pietru. Deci după moartea frăţinemieu lui Hris | todor ce mai sus scriemu, vinitam eu *aicea la Iaşi* unde iaste şi locul acela | şi lam scos la vândzare, ca săl cumpere cui va trebui, iară Alecsandru | Făcliiariul careli mai sus scriem vădzindu că scot eu acela loc săl | vândzu şi fiindu locul moşiia părinţilor lui, el nau lăsat | săl cumpere altăcineva, ce sau sculat denaintea a mulţi oameni | buni şi mi iau dat treidzăci de lei bătuţi şi şau răscumpărat mo | şiia. Deci şi eu vădzindu căm(i) făci plată deplin întru mânule | m·ĕle, eu încă iam făcut acesta adevărat zapis de la mână m·ĕ | şi iam dat şi zapisul ce au fostu făcut tatăsău

1) Sat lângă Galata.
2) Azi Strada veche (Costache Negri).

www.dacoromanica.ro

frăţinemieu lui | Hristodor, pentru acesta lucru ca să fie lui Alexandru acesta loc de | raptă ocină şi moşia în vaci şi femei lui şi coconilor lui | şi nepoţilor şi strănepoţilor lui, iară altul nime dentru săminţia | noastră să nu mai aibă a să amestecark la acesta loc şi întocmala | noastră la acest zapis fostau dumnelui Zota biv sulgar şi Para | schiva cămănar şi Gligori Gialalău mesărciul şi Pietro zet Mihăileas(ă) şi Tofana Săcăloae şi Pântelei şi Hriscă căl(ă)raş (de) Ţ(a)rigrad şi | preutul Simion *de la popor* şi Pene căldărar şi Andronachi grăui | nar şi Vasile Luncanul şi mulţi oameni buni de ăcasta scriu şi măr | turisăscu şi pentru mai mari credinţa pusumiiam şi iscăli | tura şi noi carii am ştiut carte iscălitam, iară carii nam | ştiut cartk pusuneam peceţile. Şi cu Grozea scrisam zapisul | şi am iscălit, să să ştie. Az Grozea iscal. u las let 7177, Mai 25.

Pe dos un rezumat grecesc al documentului.

(Acta Muz. Municipal, Iaşi XI, 52).

LVI. 7182 (1674) Sept. 8. Ştefan Petru Vvd. dăruieşte lui Alexandru Draco, sulgeriul cel mare, o bucată de loc din hotarul târgului Eşilor.

Noi Ştefan Petru Vvd bojiu milost(iiu) gospodar zămli Moldavscoi. Adică acesta adivărat credinčos boiarinul nostru Alexandru Draco sulgeriul cel mare slujindu Domniei mele cu credinţă şi Ţării cu mare dreptate, Domniia me văzind slujba lui ce cu credinţă, mam milostivit şi lam miluit pre dânsul dintranoastră osârdică milă, cu o bucată de loc din *hotarul Târgului nostru Eşilor* şi am trimis pre boiarinul nostru credinčos Niculai Donič jičč. cel mare de au hotărît şi au ales hotarul aceştii bucăţ de locu, *despre hotarul târgului nostru Eşilor*, care hotar să începe din colţul *viilor lui Penişcară*, din sus, deci muchea dealului în sus până drept nişte *odăi*[1]) *ce să chiamă Parie*, unde sau pus un stâlpu de piatră. De acolo drept spre apus preste coada *heleşteului lui Penişoară* la dial, până la o prisacă, ce să chiamă a *Măricuţii*. De acole costişa în gios pe lângă gardul viilor din gios la *cordacul ce să chiamă că au fostu a lui Penişoară*. Şi de acolo pe din gios de iazul lui Penişoară, piste *Căcaina* în ceia parte spre răsărit, până în colţul viilor din gios şi până în zare dialului. Atâta este tot hotarul aceştia bucată de loc. Pentru aceia ca să fie de la Domnia me acestui boiarin ce mai sus scriem Alexandru sulgeriul cel mare driaptă ocină şi moşie în veci. Aşijdire după a noastră viiaţă şi Domnie pre cine va milui Dumnezeu să fie Domnu aice în ţara Moldovii, din săminţiia noastră sau dintralt niam strein, poftim daniia şi miluire noastră ce am dat şi am miluitu pre acestu boiarin să nu o strâce, cum nici noi nam stricat daniile şi miluirile altor domni čau fost mai înainte de noi, carii au dat şi au miluit pre boiari şi pre slugile sale. Iar cine să va ispiti a strica Domnul nostru Is. Hs. săl înstreineze de mila sa ce večnică şi la dreptul şi înfricoşatul giudeţi ce va s(ă) fie. Locaşul lui să fie la un loc cu întunecatul Iuda şi cu procletul Arie. Ačasta scriem şi altul să nu să amestice înainte cărţii noastre.

Din Hotin, vlet 7182, Septemvr. 8.

Noi Ştefan Petru Vvoda Vasilie Gheuca 3 logft pisal

[Din Cond. Mitr. Mold. (1818), I, 171]

LVII. Ţarigrad. 7186 (1678), Fevr. 6. Alexandru Beizade sin Antonie Ruset miluieşte pe Gurbet armaşul cu tot locul ce este la Penişoară (în ocolul târgului Iaşi).

Noi Alexandru Beizade Sin Antonie Rusăt Vvod. Adică Domni(mia) mam milostivit şi am miluit pre sluga noastră pe Gurbet armaşul cu tot locul ce iaste *la Penişoară*

1) Odăi, adăpost pentru vite.

www.dacoromanica.ro

şi cu tot venitul ce sar alege, ca să aibă a lua de a zăce din pâine, din fânaţe şi din grădini şi din tot locul, cu tot venitul, pentru căci iaste a Domnii mele driaptă ocină şi moşie. Pentru aceia Domniia me milostivitumam şi am miluit pe sluga noastră ce scriem mai sus ca săi hie lui driaptă ocină şi moşie şi fimei lui şi a toată sămînţiia lui, nime ca să naibă a opri. Iar oricine ar hi şi sar amestica, a strica daniia noastră, să fie neertat de Domnul Dumnezeu cău făcut ceriuri şi pământul. Şi nime să nu cuteze piste carte Domnii mele.

Ačasta scriem. u Ţarigrad 7186 fevr. 6.

Noi Alecsandru Bcizade

[Din Cond. Mitr. Mold. (1818), I, 172]

LVIII. Iaşi, 7188 (1680), Mai 6. Vasile feciorul lui Andronic vinde lui Simion Păsărarlul, drept 30 lei bătuţi, bani de argint, o casă în uliţa Sârbască.

Adecă eu Vasilie fiĕoru lui Andronic şi cu soruma Frăsina scriem | noi şi mărturisim cu acesta adevărat zapis al nostru, precum noi de ni | me siliţi nice asupriţi, ce de a noastră bună voe, vândutam a noastră | adevărată ocină şi moşie o casă gata cu tot locul casei, ca | re casă ntu fostu noao adevărată moşie de la părinţi noştri, *pre | uliţa Sârbască*[1]) *între casa starostelui Ion şi între locul caselor | stolnicului Naculul.* Ačasta casă vîndutam noi dumisale lui Simion | Păsărariul, fiĕorul lui Simion tij Păsărari şi a Măricăi şi | ntu dat noao dumnlui Simion pre casa ačasta bani gata trei dzeci de | lei bătuţi, bani de argint, cum ca să fie dumisale lui Simion ačastă ca | să adevărată ocină şi moşie de la noi cumpărătură şi so | ţului dumisale şi cuconilor şi nepoţilor şi strenepo | ţilor şi atot rodul dumisale, neclătită şi nesmintită, ocină şi moşie în vĕcii de vĕci. Şi nime din rudele noastre | să nu să atingă a să amesteca şi la ačasta tocmală de (bu)nă voe vândzare | fostau mulţi oameni buni de credinţă, de trĕg de laşi, anume dumn(ia)lui Si | lion *fuştaşul de la Doamna* şi dumn(ia)lui Gheorghiţă şetrărelul vecin şi | dumn(ia)lui Mihai a Moaşiei vecin şi dumn(ia)lui Lazar čau fost *strilen* şi | Vasilie Belici şi.... şi Tofana femĕa lui Pavăl Bucăta | riul şi *alalţii* (sic) mulţi oameni buni bătrâni şi tineri şi pentru credin | ţa eu Vasilie fiĕorul lui Andronic şi cu soruma Frăsină pusam pece | ţile noastre dĕgetele la acesta adevăratu de la noi zapis. Şi noi cum mai | sus sântnm scrişi martori pusam peceţile noastre dĕgetele şi eu Pătraşco | scrisam zapisul, să să ştie.

U Ias vlto 7188, Mai 6 dni.

Vasilie; Frăsina; Simion; Gheorghiţă; Mihai; Lazor; Tofana.
(Original rău păstrat, scrisoare foarte frumoasă; în colecţia mea).

LIX. 7188. (1680) Aug. 5. Gavril, feciorul preotului Toader de la sf. Neculai, vinde un loc de casă, în laşi, în uliţa sf. Vineri, lui Dumitraşco Colivarul din Turbătaşti, drept 20 lei, bani de argint.

Adecă eu Gavril fiĕorul preutului lui Toader čau fost preutu *la svtii Neculai* scriu şi mărturisăscu cu acestu adevărat adevăratu (sic) zapis al mieu, cum eu de nimene silit nice asuprit, ce de a mă bună voe am vm vândutu a mă driaptă | ocină şi moşie un locu de casă *din tărgu din aş* lui Dumitraşcu de Turbăteşti[2]) şi femei sali Uliianii | dreptu doaădzăci de lei bani de argintu, care locu aste denaintă casii dumisale căpitanului Ca-

1) Azi strada Lăpuşneanu.
2) Sat din Cârligătura.

www.dacoromanica.ro

rag'k | şi lângă Alecsandra şi în dosul casăi lui Apostol Cepregariul şi în dosul casăi lui Mierăuţă Coşăs | cului şi pintre acestu locu şi pintre casa Alecsandrii şi pin dosul casai lui Apostol şi a lui Mierăuţă | *ᴀste uliţă spre mănăstire spre svnta Vineri şi mai ᴀste o uliţă aşijderᴀ pe lângă acesta locu şi | vine dispre besᴍrică dispre svtii Neculai şi rᴍce în sus pintre casa lui Gheorghi Aslan ginerile | Măricuţii şi pintre casa lui Neulai Sähärdăcariul la Podul vechi.* Şi acestu locu au fostu cumpără | tură tătᴍnemieu popii lui Toader de la popa Darie. Deci acestu locu totu ce au fostu cumpărătură de la popa Darie ᴀste din gardul ogrăzii dumisale căpitanului Caragᴀ până în uliţă | ce mᴀrge spre mănăstire, spre svnta Vineri şi din gardul ogrădzii Alecsandrii până | în uliţa ce mᴀrge spre Podul vechiu. Deci Dumitraşcu Colivariul mi au datu bani deplin doaădzăci de lei | bani de argintu în mâna mᴀ, ca să hie lui driaptă ocină şi moşie şi cumpărătură în vᴍci şi | femei sali Uliᴍnii şi fecorilor lui. Şin tocmala noastră fostau dumnealui Gheorghi log(o)fătul | al triile şi dumnialui Caragᴀ Căpitanul şi Costantin Potropopul ce ᴀste la svtii Neculai | şi preutul Gavril tij de la svtii Neculai şi unchiumieu Tămase fratelı tătᴍnemieu şi Mierăuţă | Coşăscul şi Apostol Ceprăgariul şi dumnialui Gheorghie Aslan şi dumnialui Neculai Săhărdăcariul | şi mulţi oameni buni. Şi pentru credinţa am şi îscălit şi dumnialor aceşti boᴍri şi oameni | buni şau pus iscăliturili şi peceţile, ca săhie de credinţă şi pre acesta zapis să [aibă aş face şi dirᴍsă domneşti. Şi cu Andrei Moţac diiacul de cămară am scris zapisul.

U Ias lt 7188, av. 5.

Az Gavril iscal.; Gheorghi logft. martur; Caragea biv căpitan; az pop Costantin iscal; az Tănasie stegar iscal; Neculai Săhărdăcariul; Miruţe Coşestu (sic); Apostol Ceprăgarul; Eu Alecsandra fata Cozmii Croitoriului încă mam tâmplat la ačastă tocmală; Gheorghie Aslan martur; eu Măricuţa Pătrăşčas(ă) din Podul vechiu încă mam tânplat la ačastă tocmală; Andrei Moţoc diac.

Pedos o aită mână: 15 lei... dal Dumitraşco deplen pre locul cel de cas(ă).

[Originalul pe hârtie, scris f. frumos, e în colecţia mea].

LX. Iaşi, 7188, (1680) August 8. Duca Vv. Moldovii dă lui Constantin Postelnic, un loc de odae, la odăile Partei, din hotarul Târgului Iaşilor.

Noi Duca voevod bijiiu milostiiu gospodar zămli Moldavscoi.

Adică acestu adivărat al nostru credincos şi cinstit boiarin Costantin Postelnic mare, slujind Domnii mele şi Ţării noastre cu dreptate şi credincoasă slujbă şi Domniia me văzind a Dumisale driaptă slujbă şi cu credinţă, milostivituniam Domniia mea din osebită mila noastră şi am dat şi am miluit pre Dumnialui de la noi întranoastră Ţara Moldovii cu un loc de odae din *hotarul Târgului nostru Iaşilor*, unde se chiamă *la odăile Partei*, de unde se împreună cu partea din gios *čau dat Ştefan Petru Vodă lui Alexandru Beizade, unde se tâmpină cu locul domnescu la odaia Partei şi merge în gios pe valea Câcainei şi iarăş să tâmpină cu locul čau dat Ştefan Petru Vodă lui Alexandru Beizade* şi de acole din locul Posadnicilor despre apus, partea din sus, unde să tâmpină *cu locul Rufenilor, ce ţin că lugării dela Treisfetitele* şi trece pre la *movila Hemestiului* spre apus şi dă în Câcaina, unde se tâmpină cu *locul Mănăstirii lui Aron Voda în Ceric* şi merge în sus pe valea Cericului şi să împreună cu locul Posadnicilor şi partea din gios merge spre răsăritu. Atâta iaste hotarul acestui loc de odae ce mai sus scriem. Ca săi hie de la Domniia mea boiarinului nostru ce mai sus să zice Costantin Postelnic mare driaptă ocină şi danie şi miluire şi uricu şi întăritură, cu tot venitul Dumisale şi cuconilor sei şi a tot rodul său neruşuit şi neclătit în veci. Iarăş după a noastră viiaţă şi domnie, pre cine va alege Dumnezeu a hi Domnu întranoastră

www.dacoromanica.ro

ţara Moldavii, ori din cuconii noştrii sau dintraltă sămenţie, ca să nu aibă a strica daniia şi miluire noastră, ci ca să aibă a da şi a întări, iară cine să va ispiti a strica şi a răsâpi daniia şi miluire noastră, acela ca să hie neertat de Domnul Dmnezeu ćau făcut ceriul şi pământul şi de toţi sfinţii şi să aibă parte cu procletul Iuda şi cu trecletul Arie întru nesvârşit vecii amin. Sângur Domnul au poruncit.

Sau scris in Iaşi vieto 7188, avgust 8.

Noi Duca Voevoda.

(Cond. Mitr. Mold. (1818), I, 179).

LXI. Iaşi. 7189 (1681). April 16. Mărica, femeia lui Simion Păsărariul, mărturiseşte pentru o casă, din uliţa Sârbească, care este adevărată cumpărătură fiului său Simion.

Adecѫ eu Mărica femeia lui Simion Păsărariul scriu şi mărturisesc cu acesta | al mieu adevărat zapis pentru o casѫ, care casă ѧste adevăratѫ fiiu | lui mieu lui Simion Stolnicriul pre a luĭ adevăraţi bani din osteninţa lui, pre bani gata lei | trei dzeci bătuţi, de la Vasilie fiĕorul lui Andronic şi de la femeia lui Frăsina, pre *uliţa Sărbascѫ*, între casa lui Ion Starostelui şi între locul caselor Stolnicului | Na..ului. Ačasta casă iaste adevăratѫ moşie fiiului mieu lui Simion Stolerіul | iar eu Nărica maica lui Simion nam amestec la casa ačasta, nici sorusa Sofrona | amѧ fiicѫ, căci că Sofrona iaste căsătoritѫ şi îndzestratѫ şi osebitѫ. Aşij | direa şi o vie, care vie iaste *în Miroslava, în valea lui Ştefan Vodă*. Ačastă vie | încă iaste a fiiului mieu lui Simion stolerіul din osteninţa lui făcutѫ, eu la viia | ačasta amѧstec nam, nici fiica mѧ Sofrona, nici fiiul mieu Andrei, nici alt ci | neva din rudele noastre, nici din streini, fără numai sângur fiiul mieu Simion Stole | riul, fiĕorul lui Simion Păsărariul. Pentracesta lucru făcutuiam de la mine acesta | zapis şi diiatѫ adevăratѫ de la mine a lui maicѫ, cum ca săi fie mărtu | rie veĕnică pre a sale adevărate moşii şi osebile ocine, despre fraţii lui. | Şi acesta adevărat zapis făcutusau dinnaintea a mulţi boiari şi aleşi de cin | ste şi de credinţă oameni şi vecini *uliciani* de trg de laş, anume Dmnlui | Savin marele jicniceari şi dumnealui Andrei Ţâca cămăraşul şi Dumnealui | Mihai Ungurul vecin şi dumnealui Simion Brălădeanul şi Gheorhiţă Şet..ărelul | şi Şilion Fuştaşul şi Paraschiva Stărostoae şi Vasile Danciul meserciul şi | Ionaşco fiĕorul popei lui Pătraşco şi Grigorie Fundaşul şi alţi oameni | buni bătrâni şi tineri. Iar cine sar amesteca din fiĕorii miei din fraţii | lui Simion sau cineva din streini a face văluşag şi gâlčavă pentru aceaste | moşii care mai sus în zapis scrie să fie blăstămat de Dumnezău şi de precista şi de toţi svnţii şi să fie afurisit şi trupul lui după moarte netopit. Şi pentru direaptѫ şi adevăratѫ credinţѫ, cu Mărica maica | lui Simion pusam peceatea mea degetul şi dumnealor boiarii şi toţi mar | torii iscălitau şi peceţile dumilorsale pusau. Şi eu Pătraşco Dascalul | scrisam zapisul. Să să ştie.

la Ias vlt. 7189, ap. 16 dni.

Mărica; Mihai; az Andrieş Ţica cămăraş; Simion Brălădeanul; Vasilie snъ Andronic; Ionaşco martur; Paraschiva Stărostoae; Ion Lupcanul; Iorga.

(Original, f. frumos scris; în colecţia mea; cp. şi Ghib. Sur. IV, 235).

LXII. Iaşi, 7193 (1685), Aprilie 1. Dumitraşcu Cantacuzino Domn Moldovii întăreşte mănăstirei sf. Ion Zlataust, din laşi, viile şi heleşteul dela Penişoară, in ocolul Târgului laşi.

Noi Dumitraşcu Cantacuzino vvd bojiu milost gosdr zѧmli Moldavscoi. Adică Domniia me mam milostivit şi am dat şi am întărit rugătorilor noştri egumenului şi a tot soborul de la *sfnta mănăstire de la sveti Ioann Zlataust, care iaste aice în târgu în laşi*

www.dacoromanica.ro

şi iaste făcută de Ştefan Beizedea f corul Radului Vodă, ginerile Ducăi Vodă, [1]) cu viile şi cu heleşteul de la *Penişoară,* ce iaste aice *în ocolul Târg ului, după vii,* cu tot locul şi cu tot venitul ce va fi întracel hotar sfntei mănăstiri ce mai sus scriem, unde iaste hramul svti Ioann Zlataust, care iaste închinată la *Rumile,* la *Arghirocastru,* la sfnta mănăstire ce să chiamă Andrian, la hram ul Adormirii Născătoarei de Dumnezeu şi pururе fecioarei Marii, şi este mitoc acei sfnte mănăstiri.

Pentru aceiia Domniia me am milostivit şi am dat şi am întăritu cu aceste moşii la sfnta mănăstire, precum mai sus scriem sveti Ioann Zlataust, ca să le fie de la Domniia me dr'ap ă ocină şi moşie în veci cu tot locul şi cu tot venitul. Aşijdire şi după a noastră viiaţă şi domnie, cine va alege Dumnezeu Domnu a fi întracastă a noastră ţară a Moldovii dintru cuconii noştri sau macar şi dintralt niam străin, ca să nu aibă a strica a noastră danie şi miluire, ce să aibă a da şi a întări la ačas ă sfntă mănăstire. Iar carii să vor ispiti a strica ačastă danie a noastră, acela ca să fie de Domnul Dumnezeu şi de Maica Precista blăstămat şi neertat şi afurisitu de 318 părinţi şi lăcaşul lui ca să fie cu trecletul Arie în ve i de veci, a i in.

u las vlet 7193, aprilie 1.

Noi Dumitraşcu Cant. Vvod.

[Din Cond. Mitr. Mold. (1818), I, 172 3]

LXIII. 7203 (1695), Iuni 9. Dumitraşco, fiul lui popa Vasile de la Sf. Teodor vinde preotului Toader, drept 5 lei, bani de argint, un loc de casa în Muntenime, în Iaşi.

Adecъ eu Dumitraşco snъ popa *Vasil'ъ čau fostu ꙗreot la hramul svъntului Ѳъodor în Eş* mărturisescu cu acest adivărat za | pis al meu la mâna Molitfii sal(e) preotul Toader, precum am vândut un | loc de cas(ă) cei denainтъ casăi Molitfii sale(e) direptu 5 lei bani de[n]| gintu, de nime nevoit, nice asuprit, ce de bun(ă) voe me, dece decum | se fiъ a molitfii sal(e) moşie în veci şi preutesâi molitfii sal(e) şi | cu onilor sei si (sic) nepoţilor şi decum să naibă nime din seminţie | me a trage vro pâră cu preutul Toader sau cuconii sei, căč eu | de bun(ă) voe me am vandut. Acesta loc este în *Muntъnime şi la hramul* | *svântului Ѳeodor în Eş* şintre Dumitraşcu Nebun le şi Mărdarie | Craveţ şi Irina fămei lui Iftodie şi Mihălachi Lefciu şi Lupa | şi la tocmala noastră sau tâmplat omen(i) buni, anume dumnelui Zanfir ceu | fostu vatavu de... şi Manolie Pojar şi ani Locovi | şi Andrei stъgar domnescu şi Precopie stъgar domnescu unchiul lui (s c) meu | Dumitraşco au fost faţă la vândzare si | alţi omen(i) bun(i) mai ğos iscăliţ(i) şi mai ğos mam iscălit singur ca se credz(ă). let 7203, iuni 9.

Zafiris (grecește); Az Dumitraşco; Pricopie unchiul lui Dumitraşco martur stegar g(ospod)ni; Andrei Stegar g(ospod)ni martur; şi eu Dumitraşco p'iveţul snъ Cornii mam tâmplat martur; Enache Meserceu martur; Mihalce David pis şis martur, u Eş.

(Original, colecţia d-lui G'ibănescu, Cond. I, fl. 21).

LXIV. 7218 (1710), *Mai 9.* Toader vinde lui Grigoraş o casă pe ul'ţa Hăgioae, în Iaşi, drept 9 lei bătuţi.

Adec(ă) eu Toader şi femeie me Marie cu copii noştri, anume Gavrileşu a Aniţa şi Safta făcutam zapisul nostru la mâna lui G'igoraş şi a femei lui şi a copiilor, precum iam vândutu a noastră cas(ă) şi moşie, car(e) este împreğurul casei, pe *uliţa Hagioae* drept 9 lei bătuţi, ce s(ă) fie driapt(ă) moşie, car(e) iam datu zapisu de cumpărătur(ă)

---

1) Inscripţia de pe păretele bisericei spune însă că e făcută de Gheoghe Duca. cp. N. Iorga, Inscripţii II, 131; Melchisedec, Notiţe, 285; N. A. Bogdan, oraşul Iaşi, 220.

www.dacoromanica.ro

čau cumpăratu socru m'ku şi mi lau datu danie noaѫ şi de a noastră bună bună (sic) voe mam învoit cu soţu m'ku şi lam vândut dumlorsal(e), cum scr e zapisul mai sus. Şi pentru credinţa miam şi pus peceţile, ca s(a) fie de credi ıţe. U las, lt. 7218, Mai 9 dni.

Toaderu ; Marie soţul lui Toaderu ; şi eu Miron Codrescul mam tâmplat ; şi eu Manolie mam tâmplat ; şi eu Zota mam tâmplat ; şi eu Toader Ciornei am scris zapisul

(Orlgina', colecţia d-lui Ghibanescu, Cond I, fl. 36).

LXV. Iaşi, 7226. (1718) Sept. 16. Ghedeon Mitropolitul Sucevei dărui şte lui Constantin vel armaş nişte case, în Iaşi, în Podu vechiu.

Ghedeon Arhiepiscop i Mitropolit Sučavschii, făcutam | zapisul mieu la mânul dumisali lui Costantin vel | armaş, ca să fie de bună credinţă, cum noi de bună voea noastră | am dat danii dumisali nişti casă pe *Podul v*ѫchiu, ca | re cas(ă) au fost a Beardii starosteli şi acѫl Bearde staros | eli au rămas dator cu o sută de lei lui Ciocârlan | čau fostu vornic mare şi Ciocârlan vornicul la moarte | lui sau dat noao cu tot čau avut şi miau dat şi acѫl za | pis de 100 de lei čau fostu dat. Deci noi neavând altă cѫ lua | pentru aca sută de lei, am luat acѫli casă şi liam dă | ruit dumisali, ca săi fie dila noi driaptă moşiѫ şi | noao poman(ă) în vѫci şi să a'bă dumnealui aş faci şi dѫ | se d mnѫşti pe ačastă daniѫ a noastră şi pentru | cr'dinţa am iscăit, să s(ă) ştie. U las lt 7226, Săpt. 16.

Şi iam dat dum'sali şi zapisul cel de datorii, să s(ă) ştie.

Ghedeon Mitropolit Moldovlahii.

(Ac a Muz, Muncipal, Iaşi, XII, 8).

LXVI. 7521 (1743). Dec. 13. Mărluţa Voiculeasă dă danie, după moartea sa, preotului Ion de la biserica Banului o casă.

Adecă eu Mărluţa Voiculias(ă) fata lui Mih(ă)lachii Trelii čau fost izbaş făcutam ačast(ă) mărturiѫ a me la mâ | na Dumisali Gavril Capşe armaşul, precum eu de bună | voe a m'k, înaint(e) sfinţii sali preutului Ion *de la biserica Banului* [1]), precum înainte darii sufletului mieu mam dat de bună voe m'k dumisali cu învoinţa a tot neamul mieu, car'k, sau întâmplat la moarte me, car'k neavând eu nimică în mana me, pentru rândul grijitului mieu am dat *ačast(a) cas(ă) a me*, care şi mie mii rămas(ă) de la părinţii mii car'k maĭ sus scrisѫ, d t(ă) de zăstri şi dumnalui să aibă a mă griji până la anul şi sămi d'k şi nu sărindariu şi grij(i)li până | la anul. Iară din rudile mele nimi să naibă a să amesteca a strâca ačasta danie de grij(a) sufletului mieu. Iară car'k sor ispiti a strâca ačastă dmie să fie neertaţ de Domnul Dumnezău şi Maica precurata feč̆oară şi de doispre(zece) apostoli şi de trii sute 18 (sic) de oteţ de la Nechiia ; ferul, chetrili să putrez'kscă, iară trupurili acelora să nu putredească (sic) în vecii vecilor, nici ertari să nu afli. Şi să le fie a petr'kci cu Iuda şi cu tr'kcletul Ariѫ. Şi la ačastă danie a m'k tâmplatusau molitfa sa preotul An on ot *Tălpălari* şi molitfasa preotul Ion ot biserica Banului şi molitfasa sa preotul Toader ot *Prepodoamna* şi molitfa sa preotul Costantin ot Albeşti din Cârligătur(ă) şi molitfa sa diiaconul Mih(ă) lachi ot tam şi denainte dumisale Toader Stârce vornicul de poartă şi a altor oameni buni, car'k sau tâmplat şi sau iscălit mai gos, ca să s(ă) crează.

lt. 7251, Dechem. 13.

Az Toder Stârce vor por. iscal ; eu preutul Anton ot Tălpălari ; şi eu preutul Ioan duhovnicul mam tâmplat la ačast(ă) d nie; şi eu preutul Costân ot Albeşti din Cârligătur(a) cu diiaconul Mlh(a)lache o tam neam tâmplat la ača danie ; Şi eu preotul Toader am scris ačast(ă) mărturie cu zisa Mărluţii.

(Original ; în colecţia mea),

www.dacoromanica.ro

LXVII. 7256 (1748) Iuli 25. Velișcu, feciorul Blebei, dă o casă de lângă Vovidenie, din Iași, lui Costantin Balș, pentru niște bani luați de la el.

Adică eu Viliscu fiĕorul Blibi blănar făcutam zapisul meu la mâna vel păharnicului Costantin Balșu, precum să s(ă)știe că făcând tatămeu o cas(ă) înpreună cu mini și măritândusă so.ume Catr na, așa mam învoitu cu tatămeu și amĸ | datu zăstri surori me Catrinii, car(e) cas(ă) este *lângă Vovidenie în parte din gos*, întri cas(a) lui Loiz și între cas(a) Ursului făc.ierului și din gos casa lui Andreiu Hărmizâului și tâmplân-dus(ă) deu murit sorume și cumnatumeu și copii nau avut, deci tatămeu Ștefan Bl be șau luat casâle ca săi fie de *comândul lui* și tatămeu au mersu deu vorovit cu dumlui paharnicul. depreună cu mine și casâle sau tocmitu drept 8160 (sic) lei și tatămeu nici un an nau luat | pâr la săvârșirea (sic) iar piste puțână vreme i sau tâmplat moarte. Deci eu Velișcu mam dus după porunca tatânimeu și am luat bani 160 lei car(e) scriu mai sus de la dumlui Costantin Balșu și iam cheltuit la moarte tatânimeu. Deci să aibu a da și zapiș-âli celi vechi a ca âlor, car(e) zapis(ă) nu sau tâmplat la tatămeu și au fostu la Botoșăni la fratemeu. Deci acestu zapis sau dat la mâna dumisale paharnicului Costantin Balșu săi fie dumsale ocini și moșii în veci și dumsaii și cuconilor dumsal(e). Iar di sar scula cineva din fraților mei și din nemul (meu) să aibă eu a le da sama și a răspunde la tot, căci eu am întrebat pe toți frații mei și pe tot niamul și la acăs-ă tocmal(ă) sau tâmplat și alți boeri car(e) sau tâmplat faț(ă). Și pentru c.edina mamĸ și iscălit.

7256, Iuli 25.

Eu Ioniță am scris cu zâsa dumsali lui Velișco Blebei.

Iar pe urmă nepriimind frate Costantin și făcând casa Balăș, iau mai dat și o bute de vinĸ, car(e) am luat eu cu tot cheltuiala dumisali pâr a'ce la Iaș aduso și eu am luat în mânule mele. 7260, ghin. 5.

[Acta Muz. Muni.ip. Iași XII, 45].

LXVIII. 7256 (1748); Avgust 8. Velișcu și fratesău Costan în Blebea vând paharnicului Costandin Balc u, drept 160 lei bani gata, o casă (lângă Vovidenie, în Iași).

Adecă eu Velișcu și cu fratemeu Costantin sân Blebii scriem și mărturisâm cu a-cest încredințat zapis al nostru pecum (sic) de nim(e) siliț nici asupriț ce de a noastră bun(ă) voe am vândut a nostră driapt(ă) ocin(ă) și moșie, o cas(ă), care aciast(ă) cas(ă) este lăsat(ă) de părintel(e) nostru Ștefan Blebe, pentru grij(a) morților și nainte vrem(e) pân e nu s(ă) săvârș(i) părintel(e) nostru am făcut vorbă cu dum. păharnecul Costandin Balciu (sic), ca de sar tâmpla morte părintelui nostru să aibă dm. a purta tot(ă) grij(a) morții părintelui nostru și vechil au lăsat pe fiul său Velișcu, dup(ă) cum sar tocmi cu casa să fie volnec a vind(e) și cas(a) și altile și viile să fie pentru grij(a) răposaților și rugândum(ă) Dm. vel păharnec și dmnialui nic de cum nu vre săm(i) fac(ă) bin(e) cu ban(i), iar stându eu cu mulți negustori, dup(a) dm. *cu mari peire*, miau făcut bin(e) cu șeptezăci de lei ban(i) gat(a) și așe niam așezat cu dm. să e cas(a) drept o sut(ă) și șes(e) zăci de lei ban(i) gat(a) și luând plat(a) d. plin, întru mânul(e) noastre, iam dat acest încredințat zapis al nostru la cinstit(a) mâna dmsal(e), să fie dm. driapt(ă) ocină și moșie dmsal(e) și cuconilor, nepoților și strănepoților în veci neru-șiit și neclă.it, care și pentru mai mare credința niam pus peceții(e) și iscăliturile mai gos.

U Iaș 7256, Av. 8.

Eu Vasile Curtuvașe mam tâmplat la acest zapis:

Și eu neprimindo acăstă tocmală și sau făcoto (sic) am dat răvaș la Vod(ă). dar Domlui au stătot la socotelă și nem acezat (sic) peste toçmala și sau făcot (sic) și

www.dacoromanica.ro

meu mai dat o bote de o sotă şi doazeci de vedri de veno şi am priimit şi eu şi am iscălit şi au rămaso ca săi dau şi zapisăle cele vechi. Costantin Blebe. Şi eu Rusea logofăt am scris cu zâsa lui Velişcu şis martur.

[Acta Muz. Municipal, Iaşi, XII, 46].

LXIX. Iaşi 7257 (1749), Mărt 18. Vasăli feciorul lui Ioniţă vinde căpit. Gherghiel un loc de casă de pe uliţa Sârbască, drept 30 lei.

Adec(ă) eu Vasălii fiĉoriul (sic) lui Ioniţi înpreun(ă) cu fimeia me Mărie facim ştiri cu aces u adivărat zapis al nostru pentru un locu di casă *de pe uliţa Sârbasca* între locul casălor răpoosatului banul Macriiu şi între locul casăi Trelii, care loc lam alesu şi lam stâlpitu şi esti în lungu doaădzăci şi optu de stânjini domneşti, din gardul lui Gavril aprodul pân în uliţi şi în latu triisprădzăci stânjni şi ğum(ă)tat(e) din locul banului Macriiu pân în hotarul casăi Trelii. Care casă cu locul ii au cumpărato Dumnalui Gavril Gherghil ĉau fostu căpitan mare de la fimeia lui Gavril Capşe armaşul şi fiindu dumnalui megieş cu mine, am avut tocmală cu dumnalui, pentru acel locu di casă al meu şi i lam vândut drept 30 lei, cari locu di casă să numeşti a lui Simion Stoleriul fiĉorul lui Simion Păsărariul, ce liau fostu şi lor cumpărătură de la Vasăli fiĉorul lui Andronicu şi de la sorusa Frăsâna, cari locu di casă îmi esti di pe maica me Mariia nepoata lui Sâmion Stoler. Şi pe tocmala ce am avut cu Dumnalui căpitanul Gherghilă niau făcut plată deplin în mânule noastre 30 lei şi de acmu înnainte să fie Dumisale draptă moşii şi cumpărătură săşi facă casă şi altă ce ia fi voe ca pe o moşii a dumisale. Şi 2 zapisă vechi ce am avut pe acelă locu de casă şi mărturie ce di hotărît ce niau hotărît locul Gavril Pilatu vornicul de poartă lam dat la mâna Dumisali. Iar pintru un locu di vii di la *Miroslava* din *vale lui Ştefan Vodă* cari scrii în zapisul Măriĉăi fetii lui Sâmion Păsărariul să să ştii că ace vii nu iam vânduto dumisale ce au rămas tot a noastră. Şi în tocmala noastră au iscălit boeri şi alţi megieşi ai noştri, însă alţi fraţi ai mei şi rudenii nau trabă la acestu locu de casă, căci părinţii mei la moarte lor miau dat moşie şi scrisorile. Şi eu am cheltuit la toat(e) câte au trebuit pentru greje lor. Şi pentru mai mari credinţă niam pus degitile.

u las lt 7257, Mart 18.

Eu Vasile sin Ioniţi am vândut; eu Marie fumii lui Vas(ile); preotul Ion ot Banulă iscah; preutul Gligor(i) ot Ban(u); eu Ursul croitor mart; eu Ioniţ(ă) Glizнă mart.; Vasili teslar mart.; eu Ioniţ(ă) mart.; Vasăli . . . martur; eu Ghiorghie sân Ţăruş mart.

(Original, în colecţia mea).

LXX. 7259 (1751), Iulie 22. Gavril Gherghil vinde lui Costantin Gândul o casă cu locul ei şi alt loc alături, care sânt la uliţa Sârbască, în Iaşi, drept 90 lei.

Gavril Gherghil ce am fostu căpitan mari scriu şi mărturisescu cu acestu zapis al mieu, precum eu de bună voe me am vândut Dumisale Costantin Gândul ĉau fostu visternic al doile o casă gata cu tot locul ei, ce ari înpreğur şi altu locu de casă alături cu locul casăi, cari liam îngrăditu amândoa[illegible] întro ogradă şi liam vândutu amândoa[illegible] locurile şi casa după cum scriu mai sus, dumisale Costantin Gândul vist. drept noaădzăci de lei noi bani gata, care sântu la *uliţa Sârbască* şi să hotărăscu din ğos cu locul lui Ilie Pitariul şi din sus cu locul casălor răpoosatului banului Macriiu din stâlpul de cătră locul lui Macriiu banul pân în stâlpul din ğos ce esti în margine uliţii despre locul pitariului Ilie. Care acăstă casă miau fostu şi mie cumpărături de la Nastasiia fimie lui Gavril Capşe armaşul şi di la Chiric(a) fiĉorul ei. Iar locul cel făr(ă) casă miau fostu cumpărătur(ă) dela Vasăli fiĉorul lui Ioniţi, după cum arată zapisili vândzătorilor anume

www.dacoromanica.ro

Şi esti şi stâlpu între aceste doa[illegible] locuri, de sau ştiut undi să despărţie locul casăi de cătră ceialantă parte şi pe tocmal(a) ce am avut cu Dumnalui visternicul Costantin miau dat deplin şi iam dat şi toate scrisorile ce am avutu pe acesti locuri ce scrim mai sus şi de acmu săi fie dumisale draptă moşii încă şi lemnul ce am avut scos şi piiatra cu tot ce sau aflat lam vândut Dumisali şi întracestu zapis au iscălit şi alţi boeri şi mazil(i) cari sau tâmplat. Şi eu încă pintru mai mari credinţa am iscălit.

It 7259, Iulie 22

Gavril Gherghel biv vel căp.; Neculaiu Cog. mart.; Gheorghi Carpu..., martur.
(Original, în colecţia mea).

LXXI. *7269 (1761), Fevr. 7.* Ioan Teodor Vvod. dă 2 oameni, pentru slujbă, preotului Ioan de la bis. Banului (din Iaşi).

Noi Ioan Teodor Vvod boj(iiu) milost(iiu) g(s)podari zămli Moldavscoi facem ştire cu ačastă carte a Domnii mkle tuturor cui să cade a şti pentru rugătoriul hostru Molitfasa preotul Ioan ce au fostu protopop de la *bisŧrica Banului*, carele ağungând la vârsta bătrâneţilor căzind şi la grea boală fiindŧ şi cu o casă plină de copii şi neavând oameni pentru slujba casii lui, iată că mam milosiivit Domniia mk printračastă carte a Domnii mkle şi hotărîm pentru doi oameni ce şar găsi preotul acesta streini şi fără bir în visterie, pe carii iam ertat de bir pe capetile lor şi de alte dări şi angării ori câte ar fi pe altă ţară, ei nimăruia nimică să nu dea, căci Domniia mea am făcut milă cu dânşii şi iam ertat de toate dările şi angăriilŧ, ca să fie numai pentru slujba de mai sus numitului preot. Pentru care poroncim dum. vel agă i dum. boeri zlotaşi i ispravnici i voao slujitori, carii viţ umbla ori cu ce feliu de slujbe a Domnii mkle, văzind cartea Domnii meale toţi să vă feriţi, nimene întru nimică să nui supăraţi, nici ţăranii la cisla lor să nui tragă hotărîm, despre toţi să aibă pace, că orîcarile ar îndrăzni a le face cât de puţină supărare, unul ca acela să va pedepsi de cătră Domniia mea. Şi poftim Domniia mea şi pre alţi luminaţi Domni ce Dumnezeu îi va milui cu Domniia ţării aceştiia în urma noastră, ca să întărească ačastă puţină milă ce am făcut, pentru a loru večnică pomenire.

vlet 7269, fevr. 7.

Noi Ion Voevoda.
Pecete roşie în tuş aplicată, cu inscripţia Td. 1759.
(Original f. frumos, în colecţia mea).

LXXII. 1769, Dec. 1. Carabel armanu cupet ot Podul vechiu vinde lui Vasile Braşovanu 2 locuri de casă, în Iaşi, în Armenime, pe uliţa Bărboiului, drept 700 lei.

Adică eu Carabet sân Lohan armanu cupeţ *ot Podul vechiu* datam adivărat şi încredinţat zapisul mieu la mâna dsale giupânului Vasile Braşovanu, precum să să ştie că de nime silit nici asuprit, ci de a me bună voia am vândut dsali driaptă ocină şi moşie, adică un loc di casă ci este aice în târg în Eşi *pe uliţa Bărboiului* în armenime, ci să hotărăşti latul pe uliţa Bărboiului 15 stânjăni din locul lui Ivan Mosor, ci să hotărăşti, dispre răsărit pân în locul Petrii Cortar, ci esti din sus despre *podul Cismării*, [1]) iar în lungul locului la vali în gios sânt treizăci şi trii de stânjâni şi giumătati pe amândouă părţile, iar fundul de la vali sânt în lat doisprizăci stânjâni, cari să hotărăşti despre *uliţa Cismăriei* din sus cu locul dughenilor lui Enăchiuţ vist., iar din gios să ho-

1) Azi Strada Cizmăriei.

www.dacoromanica.ro

tărăşti cu locul lui Ioniţă Căpitanul, ci esti stâlpit cu patru pietri hotar în patru cornuri, două pietri din dial pe uliţa Bărboiului, iar una din gios despre locul lui Ivan Mosor, alta din sus despre locul Petrii Cortariul şi doaă pietri hotar de la vali, mai din gios despre locul lui Ioniţă Căpit. alta din sus despre locul lui Enăchiuţ vist. despre Cizmărie, după cum arată hotarnica Petrii, hotărîre acestui loc. Aşijdere am mai vândut dumsali de mai sus numitul un loc de casă, ci să hotărăşte tot cu acest loc, din dos despre Cizmărie şi din dos despre uliţa Bărboiului, cari loc acesta esti *din uliţa Bărboiului. undi este un pod de piatră*, pâr iarăş în locul acest despre Cizmărie, iar piste uliţa despre apus *iasti biserica sfeti Grigori*, [1]) cari acest loc este cumpărat de tatăl mieu de la Ovanes zaraf Ţarigrădeanul, după cum arată zapisul de vânzari. Deci şi mie rămâindumi aceste moşii de la părinţi liam vândut şi eu de mai sus numitul făcând tocmală, drept 700 lei, adică şapti suti şi luând toţi banii de plin în mânule meli, am dat această scrisoari la mâna dsale, ca de acum înainte să aibă a stăpâni cu paci, fiind dreaptă ocină şi moşii, neclătit în veci, dsale cu giupâneasa dsale, cuconi, nepoţi, strănepoţi, câţi dumnezeu le va dărui, iar întâmplându-să ca să să scoali cineva cât de cu puţină pricină, din neamut meu, au din răzăşi, să aib cu ca să răspund şi de sar întâmpla vreo cheltuială au înplineală să fie toată despre mini, care pentru mai adivărată credinţa am iscălit, punând şi mohur (?) mai gios, ca să fie de buna credinţă.

Let. 1769, decvr 1.

Eu Carabet sân hagi Ohan (sic) am vândut cu voia mea şi sânt priimit.
Eu Ştefan sin hagi Ohan (sic) sânt priimit.
Eu Popa Sava sânt priimit.
Eu Asfandur Turci sânt priimit şi am pus degitul.
Eu Bedros sân Hacioc cumnat cu Carabet.
Eu Hagi Ovanes martur.
Eu Sava Sân Hacioc sânt priimit şi am pus degitul.
Eu Ovanes Mosor sânt priimit şi am pus degitul.
Iordache Frangul e martur. Grigori Balş medă.

Cari am dat dsale şi şasă zapisă pe acest loc, însă patru zapisă scrise moldoveneşti şi două armeneşti, împreună cu hotarnica, care pe acest loc sânt doaă casă a locului şi o casă deosăbită iasti tot pe acest loc a unui ţâgan cu bezmăn.

Eu Carabet sân Hagi Ohan cu voia mea. Hrizodulu Martiros. Tănasă Iordache martur. Dimitrii h. Andreovici martur. Iordachi Hristodor martur. Costandin Ranga martur. Stefan Vărzar martur. Eu Ion Spoitor martur. Toader Dorobăţ martur. Eu Andrii Racoviţă martur. Eu Păvălachi am scris cu zisa lui Carabet sân Ohan şi sânt martur.

[După o copie din 1818, fevr. 4. Actele Şaraga, Iaşi).

LXXIII. *1774, Mai 9.* Carte de împărţială între fiii preotului Ion Banu de la bl-a. Banu din Iaşi.

Adecă noi ficiorii *popii Banului*, care mai gios ne vom iscăli, făcutam această adevărată scrisoare, precum să să ştie, că după moarte părinţilorn noştri, cele ce au rămas de la părinţi stătutam noi fraţii şi am căutat toate rămăşiţurile şi după dreptate făcându împărţală şi au luat fieşte care partea sa, după cum arată împărţala ce sau făcut. Dar fiind unii din fraţi cu prepus asupra lor, că ar fi luat din averile părinţăşti mai mult, pe ascunsu şi făr de dreptate, acum după moartea părinţilor trecându 13 ani iarăşi de iznoavă am căutat şi am făcut împărţală. Adecă 4000 lei să ia rămâind noi 4 fraţi, am luat fieştecare câte 1000 lei, însă 1000 lei părintele Vasian, 1000 lei preotul

1) A fost biserică omenească.

www.dacoromanica.ro

Grigorii, 1000 lei Luca, 1000 lei Daniil monah, cum şi 3 locuri de casă ce au rămas, sau dat un loc despre Costandin Ciobotarul părintelui Vasila, un loc de casă despre Cărăcaş med. sau dat părintelui Grigorii, casăle părinţăşti sau dat Luchii pentru partea sa şi pentru banii ce au cheltuit mai mult de au grijit răpousaţii, iar lui Daniil pentru partea caselor ce ave să a i sau dat o moară pe apa Prutului şi altele, cum şi 4 pogoane de vie în *dealu Miroslăvii*, iarăşi am luat fieştecare frate câte un pogon de vie; pentru o bucăţică de moşie la Proselnici, iarăşi cu toţii să o stăpânim, straile cum şi alte mărunţuşuri şi dobitoacele părinţăşti, unele sau dat pentru sufletul răpăusaţilor, iar cât au rămas sau împărţit pe fraţi, după cum nam învoit şi nam priimit cu toţii. După întâmplare vremilor şi la trebuinţăle ce am avut eu monah, Vasăian, locul mieu de casă şi un pogon de vie la Miroslava şi parte me de moşie din Proselnici, ce au fost aceste parte me dela părinţi lam vândut fretelui mieu Lucăi cu bani, dându şi scrisorile şi dumnialui să le stăpâniască, iar alţii nimenea din naamul mieu să nu aibă treabă. Cum şi eu monah Daniil iarăş parte me, un pogon de vie în dealul Miroslăvii, iarăşi lam vândut fratelui mieu Lucăi şi eu să nu mai aibu treabă, dum. săl stăpânească cu pace, cum şi pentru casăle părinţăşti eu să nu mai aibu cuvânt de răspundere, ce dum. bade Luca să le stăpânească cu pace.

Tâmplându-să primejdie fratelui nostru preotul Grigori *de au murit de ciumă la anii 1770*, Mai 29, cum şi preutesii salea, iarăşi mai pe urmă *curund* i sau tâmplat moarte şi rămâindu 4 copii: Zoica, Ion, Iordache şi Mihălache, fiind fratele nostru Luca epitropu pentru creştire copiilor, am luat sama fratelui Lucăi de banii copiilor, ce lau rămas de la tatăl lor, preotul Grigorii, 668 lei, bez un zapis de 70 lei, ce au împrumutat preotul Grigorii pe cumnatul său Andrii, i bez 208 ce sau ţinut în samă la împărţală, banii ce au cheltuit tatăl nostru de lau căsătorit şi neau dat fratelea nostru Luca samă, cum el munci aceşti şasă sute şăsă zeci şi opt lei au întrat în mâna sa, şi dintraceştie cheltuindu cu grijile preotului Grigoraş şi a preutesii sale Saftii, cu îngropare ei, plătind şi datorii, după ce au morit fratele Grigorii, care bani îi luasă preuteasa în datorii, pentru hrana lor, măritându şi pe nepoata Zoiţa, cum şi o slujnică din casă, au rămas banii 400 lei, adecă patru sute lei şi dintraceştie sau mai dat 100 lei Zoiţăi zestre şi au rămas trii sute de lei, aceşti 300 lei să fie a lui Ion şi a lui Iordache şi a lui Mihălache, cum şi un pogon de vie şi casa părinţilor lor, iarăşi după ce sor rădica copiii să să împartă cu dreptate şi banii să ste la Luca, păr sor rădica copiii, iar alte mărunţuşuri ce au fost a preotului Grigori, strai şi altele, sau dat toate Zoiţii. Deci de acum înainte pentru aceste toate, după cum mai sus arată, aşe să se urmeze. Iar de sar mai scula vreunul din fraţi, de acum înainte si ar mai căuta să ceară socotală de clironomii şi ar mai faci pricină, după aşezerile ce am făcut întratâte rânduri, acele oriunde ar arăta şi ce ar grăi să nu i se ţie în samă şi să fie de ruşine, căci pentru toate nam aşezat şi nu mai este cuvânt de răspundere. Şi pentru adevărată credinţa am iscălit cu toţii. 1774, Mai 9 zile. Vasan monah, Luca, Dănilă monah.

Şi încă după socoteala aceasta, miiau dat Luca o sută de lei, adecă 100 de lei, fiindu că nam aşezat de tot, care şi nepoţii nostre să nu mai aibă cuvântu la răspundere, nici în o vremi, ce după această aşezare, ce am făcut să să urmeze. 1775, dec. 14.

Vasan monah; erei Gheorghi martur.

Pe dos: Carte de împărţală ce am avut cu fraţii mei, fii pr(eotului) Banu, 1785, decv. 14.

(Actele bis. Banu din Iaşi, vezi, Bul. „Ion Neculce" fasc. 2 (1922) pg. 268-286; despre preotul Ion Banu şi fiii săi, în special, ibid. 285, Nota).

www.dacoromanica.ro

LXXIV. *1777, Apr. 9.* Mărturie hotarnică a unui loc de casă, în mahalaua Feredeilor, supt gunoiul gospod. miluire lui Toma Tuficciu gospod.

Fac ştire cu această mărturie hotarnică, că din luminată porunca preînălţat Domnului nostru Mărie sa Grigorie Alexandru Ghica Vvoda, fiind rânduit de Dum. Vasile Razu vel logof., de am mersu *în mahalao Feredeilor supt gunoiul gpd.* ca să cercetez pentru un loc de casă gpd., ce lau cerut miluire Toma Tuficciu gpd. Deci după poroncă am mersu la numita mahala şi am strânsu mahalagii împregiuraşi şi iam întrebat. pentru acestu loc, cine au avut casă şi miau dat samă că este supt stăpânire lui Iordache Casap şi am chemat şi pe Iordache Casap faţă şi lam întrebat pentru acestu loc este trebuincios au nui este; el au răspunsu că au cumpărat o casă pe locul acela, dară locul este domnescu şi lui nui este trebuincios şi cu voia lui lau dat Tomii Tuficciului săşi facă casă, deci făcându stânjen gpd. de 8 palme, am început a măsura întâi lungul locului 4 stânjeni şi curmeziş 4 stânjeni cât ţine argeaa casei şi după hotărîre ce am facut, am dat această mărturii hotarnică la mâna Tomii Tuficciului gpd. şi a femei sale Tudorii, întru care am pus pecete porţii gd. şi am şi iscălit. 1777, ap. 9

Toader Pălade vornic de poartă; şi am scris eu Tănase Carp diiac za divan.

[Din doc. bis. Banu, din Iaşi].

LXXV. *1781 Iunie 15.* Ion Rachiu vinde lui Toader sin Mereacre o casă, în 30 lei.

Adică eu Ion Rachiu dinpreună cu soţul meu Mariia datam adevărat şi încredinţat zapisul nostru la mâna lui Toader sin Mereacre, precum să se ştie că de nime siliţi, nici asupriţi, ce de a noastră bună voi am vândut o casă cu locul ei, însă locul domnesc, *însă în faţa casăi di la vali iaste Lupul Catărău, în fundul casăi dispre răsărit Ioniţă Munte, din dosul casăi iaste Gherasim,* care o (sic) aceşti oameni sânt mahalagii aproape, care ace casă am vânduto cu voe me, în 30 lei, adică triizăci lei, bani gata şi eu de acum înainte să nu mai am trebuinţă cu casa, iar de maş scula eu ori soţul meu ori copii mei ori vreo rudă de a mele, ca să întoarcă casa, să nu li se ţie în samă, ori la ce judecată ar merge şi pentru credinţa am pus degitul, ca să se crează.

1781, Iuni 15.

Eu Ion Rachiu am vândut cu voe me.

Eu Marie soţ am vândut cu voe me.

Eu Ioana fiică lor am vândut cu voe me.

Intoarce faţa:

Eu Trif mam tâmplat şi sânt martur. Eu Costandin Zahornean mam tâmplat şi sânt martur. Eu Lupu Ciubotar mam tâmplat şi sânt martur. Eu Gherasim mam tâmplat şi sânt martur. Eu Ioniţă Muntean mam tâmplat şi sânt martur. Şi vânzătoriul să aibă a şede în casă, până la zioa crucii. Şi eu preot Damiian am scris cu zisa lor.

[Actele bis. Banu].

LXXVI. *1782, Săpt. 21.* Antohi Coruiu căp. dă zapis la mâna log. Lucăi, că înprumutând de la acesta 60 lei, a pus amanet 10 stânjâni de loc, din locul caselor sale.

Adică eu Antohi Coruiu căp. datam zapisul meu la mâna Dum. logftului Lucăi precum să să ştii că miau făcut Dum. bine cu şasădzăci di lei, adică şasădzăci lei cu dobânda lor din dzăci în doispredzăci să aibu ai da Dum. pâr în trii luni di dzile, care pentru aceşti bani am dat Dum. amanet dzăce stânjini di locu din locul casălor meli, pe care loc iam dat Dum. şi zapis di vândzare, nedându Dumisale banii la dzi, să aibă Dum, a îngrădi aceşti stânjini, făr de nici o pricină şi iam mai lăsat Dum. 2 în-

www.dacoromanica.ro

părţâri de ţigani şi un zapis a lui Miron Butuc şi pentru credinţa am iscălit.=Antohe C[oroi] Capt=let 1781 Săpt. 6.

Aceşti bani, adică şaptedzăci şi doi de lei cu dobânda lor iam plătit Dum. cu şapte stânjini de loc, din locul meu, din ogradă şi zapisul a rămas răsuflat după zapisul ce iam dat la curte gpd. cu iscăliturile a boeri şi vornici de poartă.

Antohe Coruiu biv vel capt. 1782, săpt. 21.

Pe dos: 60 lei la căpt Antohe Coroi 1791 sept 6. plătiţi cu 7 stânjini, ce iau dat după osăbită scrisoare.

[Actele bis. Banu].

LXXVII. *1783, Oct. 30.* Ilinca Cuculiasă face un schimb de locuri şi dugheni cu Anastasâi Panul Cernavodianul, care locuri şi dugheni sânt în uliţa Bărbolului, în târgul de jos şi podul vechiu, din Iaşi.

Adică noi mai gios iscăliţii Ilinca Cuculiasă, ci am fost soţ răpousatului Vasile Cuca Braşovanul dinpreună cu fiiul mieu Iordache, adiverim cu această adivărată scrisoari a noastră de învoială şi schimb, ci am făcut cu ginerile mieu cu Dmlui *Anastasâi Panul Cernavodianul*, precum să să ştie că luând Dmlui întru căsătorie pe fiica me pe răpăusata Casandra, cu cari sau cununat la velet 1778, fevr. 4. osăbit de altele ci iam dat zăstri cu foae, tot cu ace foae de zăstri iam mai dat aice în Eşi şi doaă locuri de casă alăturati, unul lângă altul, *pe uliţa Barboinlui, în Armenime*, unul despre răsărit şi altul despre apus, *în podul Cizmăriei* şi cu doaă casă proasti pe dânsâle, cari loçuri sânţ cumpărati de răpousatul soţul mieu de la Carabet sân Lohan (sic) Armanu, după cum arată zapisul de cumpărătură din 1769, dechemvrie 1 pe cari acesti doaă locuri, ci i leam dat zastri, Dmlui ginerile sau cheltuit de au făcut *noaă dugheni de lemn* şi deosăbit încă iam mai dat zăstri un loc, pisti cari loc esti făcută *dughiană de piatră în târg(ul) de gios*, cari loc esti cumpărat de minî de la Dimitrii Ioan Arghiri, după cum arata zapisul de cumpărătură din 1777, Aprii 1 şi fiindcă dugheana de piatră ci esti făcută pe acest loc au eşit fără de zabavă vânzătoari, după căsătoria Dmsale sau îndemnat având locul zăstri şi au cumpărat Dmlui pe dughiană de la sultan mezat, precum pre larg arată zapisul cumpărăturii Dmsali şi vânzării de către Dmlui Dumitraşco Sturza vel logf. fiind atunce vel vorn. la velet 1778, iunii 31. Pe cari dugheană de piatră şi cu locul ei mi sau dat şi hrisov de stăpânire de la Măria sa Costandin Dumitrii Moruz Vvod, cari este din 1778, iuni. Iar acmu fiind că sau tâmplat moarte fiicei meli Casandrii, nefăcând cu Dmlui copii de moştenire, au rămas casăle de zăstre, ci am dat, înapoi, cari miau şi dat ciealaltă zăstri toată deplin înapoi, păn la un cap de aţă, după foae de zăstri cii didesăm, dar pentru acesti de sus numiti locuri de zăstri, ci au făcut Dmlui dugheni de lemn pe dânsăle şi pentru locul pisti cari au cumpărat Dmlui dughiana ce de piatră, nepriimindune noi să răspundem la câtă somă de bani au cheltuit cu făcutul dughenilor pe cele doaă locuri şi cu cumpărătnra dughenii cei de piatră, niam învoit cu Dmlui ginerile de am făcut schimb şi am priimit de niau dat în locul celor trii locuri, ci sânt arătati mai sus, alti acareturi drepti a Dmsali schimb adică miau dat un loc dc doaă dughenl pe *Podul Vechiu, cari loc esti alături cu pivniţa lui Iani Sava Băcalbaşa şi alături cu locul mănăstirii sfeti Savii* şi dosul păn în zidul ogrăzăi Sfeti Sava, iar faţa la *uliţa Podului vechiu* şi miau mai dat şi o *dughiană de lemn acoperită cu oali în târg(ul) de gios, pe locul mănăstirii Barnovschi*, cu bezmăn, câte zăci lei pe an, cari acesti doaă acareturi, ce ni leau dat schimb, liau avut şi Dmlui drepti acareturi luati la stăpânire întracestaş chip. Locul cel de doaă dugheni de pe podul vechiu au fost a unuî Teodor Ioan, ci să află în *Ţara Rumânească* şi fiind ginerile tovarăş la neguţtorie cu Chir Teodori Petrovici şi având amâudoi de tovărăşie patrusprezăci pogoani de vie la Ţara Ro-

www.dacoromanica.ro

mânească au făcut tovarăşul ginerilui mieu Chir Teodori Petrovici schimb cu Teodori Ioan la Bucureşti de au dat aceli vii de acolo şi au luat aice acest loc de doaă dugheni de pe Podul Vechiu, după cum scrie zapisul de schimbătură a lui Teodori Ioan din 1777 săptv. 24. Iar dughiana ce de lemn din t^rg(ul) de gios esti cumpărată cu bani de tovărăşiea ci au avut ginerile cu Chir Teodor Petrovici de la Dimitrii Ioan Arghiri de aice după cum arată zapisul lui de vânzari din 1777 apr. 1 şi acel loc de doaă dugheni de pe Podul vechiu şi dughiana ce de lemn din târg(ul) de gios, fiind din tovărăşia ginerilui mieu, luati precum să arată mai sus, la velet 1782, iulii 10, făcând ginerile o socotială cu tovarăşul Dmsale şi împărţând nişte lucruri din tovărăşia Dlorsali au căzut în parte Dmsale ginerilui acesti doaă acareturi de mai sus arătati şi fiind că scrisorile acestor acareturi sânt făcuti numai pe numile tovarăşului Dsale Chir Teodor Petrovici au dat Chir Teodor Petrovici la mâna ginerilui deosăbit zapisul de stăpânire, cari esti din 1782 iulii 10, prin cari arată ca să s ăpâniască ginerile mieu sângur acesti doaă acareturi şi încă niau mai dat ginerili *o floari mari de aur cu diamanturi şi cu rubinuri şi smaragduri* ci au avuto făcută de Dmlui ; *în care sânt diamanturi treizăci şi trii chetriceli, ci au tras doaă craturi*, (sic) iar rubinurile şi smaragdurile sânt patru pietri mai mari, ci au tras trei craturi, tij niau mai dat ginerile şi bani gata 300 lei, adică trei sute. Deci fiind că cu bună aşăzari şi primire despre amândoao părţile sau făcut între noi această învoială cu schimburi de va fi şi trecut ceva mai mult, de la o parte la alta, să fie buni trecuţi şi nici o dată pricină între noi să nu fie, căci noi şi în viaţă, trăind răpausata fiică mea şi după moarte ei, am trăit tot bini şi cu cinsti şi niam agiutorat unii pe alţii, cât niau fost prin putinţă şi niam folosit unul de cătră agiutoriul altuia la multi slujbi şi faceri de bine, de cari sântem mulţămiţi. Deci numitile acareturi de sus scrisă, ce liam dat noi dumisali schimburi, adică locul de supt dugheana ce de piatră şi locurile pe care au făcut Dmlui 9 dugheni, de acmu înainte să le stăpâniască Dmlui cu bună paci, fii, nepoţâi şi strănepoţâi Dmsale în veci şi nicidodată si păraţi despre noi sau despre fiii şi clironomie şi tot neamul nostru să nu fie, precum şi noi acareturile ci niau dat Dmlui schimburi, cum şi floare şi bani, ci sânt şi scrisa toati mai sus să le stăpânim noi, fii şi tot neamul nostru cu paci în veci despre Dmlui şi despre tot niamul şi clironomie dsale şi după cum noi am dat la mâna Dmsali toati scrisorile acestor acareturi, ci i leam dat schimb asămine niau dat şi Dmlui toati scrisorile pe acareturile ci niau dat schimb şi după cum am dat noi această scrisoari la mâna Dmsali iscălită de noi, asămine scrisoari niau dat şi Dmlui de la mâna Dmsale iscălită şi întru amândoaă sau iscălit oameni de cinste ci sau întâmplat marturi . . . . . 1783, Octomvrie 30.

6 iscăliturі greceşti ; Eu preotul Manolachi duhovnicul Dmsali mam tâmplat ; Iordache Ioan martur ; Ioniţă Arghiri martur ; Ştefan Zătrianul ot Divan am scris această învoială cu zisa Dmsali Ilincăi Cuculesăi şi a fiului dmsale.

(Copie din 1818, 4 fevr. Actele Şaraga, Iaşi).

LXXVIII. *1784, Iuli 4.* Toader, Costandin şi Pavăl, feciorii lui Ion Căpăţână vând drept 400 lei, lui Enachi Cantacuzino vel vist. o casa cu locul ei, în mahalaua Muntenimii de mijloc.

Gavriil Mitropolit Moldovii.

Adecă eu Toader dinpreună cu fraţii mei Costandin şi Pavăl, feciorii lui Ion Căpăţână şi a Saftii, ceau fost copil din casă, facutam adivarat şi încredinţat zapisul nostru, la cinstită mâna Dumisale Enache Cantacuzino vel vist. precum să să ştie, că *aice în Iaş în mahalaoa Muntenimii de mijloc*, având noi o casă cu locul ei, rămasă de la părinţi, cari loc şi părinţii noştri lau avut danie şi miluire cu cărţi gpd. de întăritură de la răpousatul Marie Sa Calemah vvoda, şi mai pe urmă de la răposatul Marie Sa

www.dacoromanica.ro

Grigorie Alecsandru Ghica vvoda, cari cărţi gpd. sint la mâna Aniţii Ciuculeasă, fiind că locul casăi noa·tri părinteş i şi cu locul casii Aniţii Ciuculeasă şi cu locul Jincului Vasile sint trusteli cuprinsă întraceli cărţi gpd. de întăritură fiind acesti trei locuri alături unul lângă altul, iar locul casii noastri părinteşti, di la deal dispre miază noapti [dea·upra: să hotăraş i] cu locul casălor Dumisale Ioniţă Cantacuzino biv vel vornic şi dinspre apus cu lo.ul lui Vasile Jincul şi cu locul casii Aniţii Ciuculesii şi dinspre ·amiază cu locul casii Dumisale Ioniţă Pelipovschi biv vel med. şi dinspre răsărit *cu u-l'ţa ce vine de la Copou.* Asupra cărue acestui loc părinţăsc având părinţii noştri nestrămutată stăpânire după cum şi noi iarăşi asemine până acum, iar acum având noi trebuinţă de bani, niam scotit noi în de noi fraţii şi de nimene siliţi, nici asupriţi am scos casa cu locul ei, ce niau rămas de la părinţi la vânzare şi Dumnialui vel vist. Enachi Cartacuzino încă având trebuinţă de loc, am făcut tocmală cu Dumnialui şi cu preţ dr pt 400 lei. adecă patru sute lei. cari bani luându-i noi toţi deplin întru mâinile noastre şi noi încă mulţă nindune cu preţul acesta, pentru aceia şi noi iam vândut Dumisale casa şi locul casăi, ce niau rămas de la părinţi de istov, pe cari loc şi casă de acmu înainte să aibă Dumlui şi giupâniasa şi cuconii Dumlorsali şi niam din niam a stăpâni cu bună paci în veci, ca pe al (sic) Dumsali driaptă ocină şi moşie neclintită şi neruşuită şi fără nici o supărari dinspre nimine şi pentru mai adivărată credinţa noi vânzătorii niam şi iscălit cu mânile noastre, cum şi alţi carii sau tâmplat la vânzare noastră, aceasta încă spre adiverire sau iscălit mai gios marturi, fiind vânzare cu bună voia şi priimire noastră—1784, fevr. 2.

Eu Toader Căpăţână biv copil în casă şi soţul mieu Catrina. Eu Costandin sa brat ego (cu fratele lui); Pavăl să brat ego. Ştefan Căzac mart.

Acest zapis lam scris cu z sa vânzătorilor şi am iscălit. Vasile Codrianu diiac za divan. Inaintea noastră viind numiţâii vânzători Toader Căpăţână şi cu fraţâi lui şi întrebându-să au arătat că cu însuşi bună voinţa şi priimire a tuturor au vândut acest loc de casă şi că şau luat banii deplin, patru sute lei plata, în mânule lor şi spre adiverire sau încredinţat zapisul acesta şi cu ale noastre iscălituri.

1784, Iuli 4.

Ioan Canta vel vor. martur.

[Actele bis. Banu]

LXXIX. *1784. Avg. 14.* Antohi Coruiu biv vel căp. arată pentru un loc de casă, despre Prepradoabna Paraschiva, că este a logof. Luca.

Adică eu Antohi Coruiu biv vel căpt. făcutam zapisul mieu la mâna Dum. logofătului Lucăi precum să să ştie că având Dum. un loc de casă, carele pecând trăia părinţii Dumsale am avut multă pric'nă pentru acel loc, ce lam îngrădit în ograda mea şi acum făcându-mi Dumncalui carte de blestem, am arătat în frica lui Dmnezeu, cum că acel loc esti drept al Dumsale, carele după cartea de blestăm, mam învoit cu Dum. şi iam dat 4 stânjini din dosul casii dumsale şi 3 stânjâni despre grădina Dum. despre *Prepra* [deasupra: ca] *doabna Parascheva.* Deci pentru mai bună încredinţare am poftit pe Dumn alor vornicii de poartă să pue şi pietri hotară, din porunca Dum. vel logoft. ca.e de acum înainte să aibă Dum. aşi stăpâni aceşti şapte stânjini şi să nu mai fie nici o pricină între noi şi atât eu sau fii (sic) miei ori nepoţii sau alte neamuri a mele după vreme să nu să amestece, nici să aibă a să acolesi sau a cere aceşti arătaţi stânjini întru stăpânire, neavând nici o treabă sau dreptate ai cere, fiind ai Dumsale, în care zapis mam iscălit însumi eu cu mâna mea, iscălind şi alţi oameni vrednici de

www.dacoromanica.ro

credinţă, carii s'au întâmplat. Şi sau scris în divanul gpd. cu învăţătura mea = 1782, Sept. 20.

Antohi Coruiu biv vel capt.; Sava Coroiu; Vasile Coroiu; Ion Gordul vornec de poartă; Vidraşcu Caţichi vornic de poartă; Andrii Izbaşa mam tâmplat; Ghiorghi Gusti vornic de poartă.

Din poronca Dum. Gheorghie Sturza vel logoft. fiind rânduit eu, am mersu la stare acestui locu, fiind căpt Antoh Coroiu şi fiul său Vasâle faţă şi întrebându au răspunsu că nu este nici o pricină şi măsurând locul după cum scrii zapis mai sus, am pus trii petri hotară = 1784, avg. 14.

Costantin Botezatul vornic de poartă.

Acest zapis lam scris eu în divanul gpd. cu învăţătura Dum, Antohe Coruiu şi sânt martor, Apostol Diiacu.

Pe dos: Zapisul lui Antohii Coroi capt. pe şapte stânjini de loc dinapoia casii mele, din târgul laş, ce miau dat mie Lucăi Banu. 1792, săpt. 20.

[Actele bis. Banu].

LXXX. 1784, Aug. 14. Mărturie hotarnică a unui loc de casă a lui Mihălachi sin Gavril Corbul, în mahalaua Muntenimii de gios.

Facem ştire cu această mărturie hotarnică că din luminată porunca Mării sale preînalţatului Domnului nostru Alecsandru Costantin vvod. fiind eu rânduit de Dum, ve logofăt Gheorghii Sturza, după jaloba ce au dat Mihalachi sin Gavril Corbul, având un loc de casă părinţăsc în *mahalaoa Muntenimii de gios*, fiind împresurat dispre megieşi cu gardurile, ca să alegim şi să hotărîm drept locul lui, pe unde au fost din vechi. Deci mergând la stare locului, strângând oameni mahalagii, anume Ion ;Papăjâmnă staroste de tălpălari i pe Chiriac Papăjemnă i pe Costandin apariu i pe Stefan Gheba i Stămachi apariu i Dumitru Chişcar i Ion Apar i Miron saiman agesc i Costandin ciobotar, cari mai gios sau iscălit, am întrebat pe Mihălache sân Corbul cu ce scrisori şi dovezi ceri acest loc la stăpânire sa, au răspunsu că scrisori ceau avut pe acest loc *din întâmplările vremilor* sau prăpădit, după cum au mărturisit şi aceşti de mai sus; am întrebat pe aceşti mahalagii cum ştiu că au înblat acestu loc, miau arătat gardul pe unde au înblat fiind şi fântâna Corbului lângă gard şi sau găsit şi rădăcini de pari vechi şi făcând stânjân de opt palmi domneşti, am măsurat curmezişul despre răsărit, alăturea cu grădina lui Ion apar şi sau găsit şeptesprezece stânjini, unde sau pus hotar cheotorea, de acolo am purces măsurând lungul locului din sus, alături cu locul lui Dumitru Chişcar şi am găsit noăsprezăci stânjini şi cinci palmi şi am pus piatră hotar, iar colţul şi de acole am purces parte *dinspre Bahlui* şi am găsit patrusprezeci stânjini doă palme, până în locul lui Miron Săiman agesc, unde sau pus piatră hotar colţu şi de acolo am purces alături cu locu lui Costandin Ciobotar i a lui Vasile Bârgău pe din gios şi sau găsit şesesprezeci stânjini, unde sau pus piatră hotar, colţu, şi sau încheiat tot locul cu această măsură, şi văzând învoiala dinspre îmbe părţile am dat această mărturie hotarnică cu pecete porţii gpd. 1784, avg. 14.

Costantin Botezatul vornic de poartă. Eu Ion Papăjemnă mahalagiu am pus degitu. Eu Chiriac Papăjemnă am pus degitu. Eu Costantin apar. Eu Ştefan Gheba. Eu Stămachi apar. Eu Dumitru Chişcar, Eu Ion apar. Eu Miron saiman agesc. Eu Costandin Ciobotar. Eu Grigoriţă Mortasăp. Eu Trif. Tălpălar. Eu Matei sin Ionaşco Cheptănar.

[Actele bis. Banu].

Doc. dela LIII—LXXX inclusiv sânt comunicate de d. Mihai Costăchescu.

---

www.dacoromanica.ro

LXXXI. *7201 (1693) Aug. 25.* Zapisul lui Vasile şi al femeii sale Sanda, prin care vând cu 220 lei Cârstei căpitanul de dărăbani, nepo ul lui Gheorghe Hadâmbul şi jupânesei lui Mariei două dughene cu pivniţă de piatră şi cu un loc de dughiană pe Podul Vechi (Str. C. Negri).

Adică eu Vasile şi cu fimeia me Sanda, fata lui Dumitru Brăharu şi a Mării, nepoată de fată Neculii şi a Tudosii din târg den Eşi, scriem şi mărturisim cu acest adevărat zapis al nostru, precum noi de nime săliţi nici asupriţi, ci de a noastră bună voe am vândut a noastră driaptă ocină şi moş'e: doă dugheni şi o pivniţă de p atră şi cu loc de o dughiană despre casa Alexandrii Prescorniţăi, şi cu tot locul lor cât este însămnat pe de lature *ec este pe uliţa Podului Vechiu între locul lui Eni Hadâmbul şi între locul Alexandrii Prescorniţii*, care ocină este despre moşii noştri Necula şi Tudosăia, această pivniţă şi dugheni, şi cu tot locul cât au ţănut părinţii n >stri am vândut Dumis(ale) *Crăstii căpitanului de dărăbani, nepotul lui Gheorghie Hadâmbul şi jupânesii Dumis(ale) Marii* drept 220 lei bătuţi bani gata, şi niau făcut Dumn(ea)lui plata deplin întru mânule noastre; iar pentru un frate al nostru anume Mihalache ce este şi el părtaş întraceasta ocină, fiind lipsă de câtăva vreme de aice, dacă îl va aduce Dumnezău cândva, să avem noi a ne tocmi cu dânsul pentru că este parte lui vândută; iar Dum-(nea)l(ui) nimine să nul învăluească sau săi facă gălceavă pentru că noi am luat deplin cât niau fost tocmeala, şi lam vândut pentru că nam avut prilej să le grijim şi să stricasă şi dughenile şi pivniţa, precum leau văzut şi martorii ce sânt în zapis şi alţii; şi la aceastâ tocmală sau întâmplat şi sfinţie sa părintele Ierimia egumenul de Trisfetitele şi sfinţie sa părintele egumen de Bistriţă şi Dum(nea)l(ui) Mihai zugravul şi Guţul vornicu de poartă şi Neculai neguţătoriul şi Ambrosie şi Gheorghie săhăidăcaru şi Neacşul ginirile Prescorniţii şi Sămion hotnogul de dărăbani, şi alţi boeri şi oameni buni; şi pe acest zapis al nostru să aibă aşi face şi dresă domneşti; şi pentru mai mare credinţa, noi vânzătorii neam pus peceţăle şi Dum(nea)l(o)r aceşti boéri au iscălit, şi peceţăle să fie de credinţă; şi eu Vasile Rugină am scris să să ştie.

7201 August 25

Vasile zăt Dumitru — Sanda fata lui Dumitru

Mihail mart.
Grigoraş — Guţul-vornic de poartă
Ambrosie bărbierul — Gheorghie Săhăidăcariul
Neacşul zăt Alexandril Prescorniţii — Alexandru biv stolnic mam întâmplat.

(Acad. Rom. CXLIV | 123.—Copie din 1809).

LXXXII. *7205 (1697) Iulie 2.* Zapisul lui Mihalache, fratele Sandei, prin care consimte la vânzarea făcută lui Cârstea, fost căpitan de Dărabani.

Adică eu Mihalache ficiorul lui Dumitru Brăharu, fratele Sandii, nepot de fată Neculii, fac ştire cu acest zapis al mieu la mâna Dumis(ale) *Cârstii ce au fost căpitan de dărăbani*, cum rămăindune noă dela părinţii noştri doă dughene gata cu pivniţă de piatră şi doă locuri de dughene *în târgu în Eş pe uliţa Podului Vechiu* şi neîntâmplându-mă *aice în Eş fiind la Moscu*, iar soru-me Sanda sculându-se au vândut dughenile cu pivniţa şi cu tot locul şi parte ei şi parte me, şi viind eu în ţară şi găsindu-mi locul parte mè vândută de sorume, am eşit la divanul Mării Sale Domnului nostru Io Antiohie Constandin Vodă, şi neam întrebat cu Dum(nea)lui Cărste căpitan(ul), şi lau dat Măria Sa Vodă rămas pe Dum(nea)lui Cărstea căpitan(ul) ca sămi plătească parte me din dugheni şi din pivniţă şi din locurile cele de dughene ce mi să vine pe giumătate. Deci trimeţând Măria Sa Vodă pe boerii Mării Sale pe vornicii de poartă anume Buta şi Gheor-

www.dacoromanica.ro

ghieş şi Andrei Săpoteanul şi Rojniţă ca să ste între noi să facă aşăzare, *tocmituneam cu Dum(nea)lui Cârstea căpitan(ul)* şi neam aşăzat denainte Dumisali (sic) boerilor celor mari şi piste banii ce a dat surorii meli Sandii miau mai dat mie parte me Dum(nea)lui Cârstea căpitan(ul) şapte zăci şi cinci lei, şi aşa niam tocmit şi neam aşăzat, şi pe tocmala şi aşăzarea ce am făcut mia dat toţi banii deplin in mânule mele, iar de acmù înainte nimine să naibă triabă a să amesteca peste această tocmală şi aşăzare a noastră, căci numai mie şi surorii mele Sandei ni sau venit aceste dugheni şi cu pivniţa şi cu tot locul, iar alte sămânţâi nau treabă, nici de acum să nu mai aibă treabă, şi pentru credinţa am iscălit şi eu şi Dum(nea)lor boerii cei mari şi vornicii de poartă şi ulicerii de pe Podul Vechiu şi mulţi oameni buni, cari sau întâmplat, au iscălit mai gios, şi săi fie ocină Dumisale şi giupânesăi Dumisale Marii şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi în toată săminţiia Dumisali în veci; şi pe acest zapis al meu să aibă aş face Dlui şi dres domnesc; Şi eu Sava uricariul am scris.

7205 Iulie 2.

Mihalache, Neculai vel logofăt, Crupenschi jicnicer, Mihalachi Bantăş vel şatr. Tanase vătav de aprozi, Andrei Săpoteanu, Vasile Rugină vornic, Ion ceprăgaru, Niacşul, Ambrosie bărbier, Buta vornic, Ionaş Anghel diiac mam prilejit, Gheorghe vornic martur, Costachi vornic martur. Toader mart. (Acad. Rom. CXLIV 125. Copie din 1809).

LXXXIII. *7210 (1702) Iunie 13, Iaşi.* Zapisul Neacşului şi femeiei sale Despa, prin care vând un loc de dughiană naşului lor Cărstei Vorniculul şi jupânesei sale Mariei.

Adică eu Niacşul şi cu fimeia me Despa, fata Alexandrei fimeia lui Bejan săhăidăcariul de pe *Podul Vechiu* scriem şi mărturisim cu acest adevărat zapis al nostru de nimene săliţi nici asupriţi, ci de a noastră bună voe am vândut a noastră dreaptă ocină şi moşie, un loc de dughiană din păretele casei noastre de patru palme în laturi păn în *dughenile Dumis(ale) nănaşului Cărstii vornicului, acest loc de dughiană lam vândut Dumis(ale) Cărstii vornicului nănaşului şi jupânesăi Dumis(ale) Mariei* drept ( ) lei, pentru aceea ca să fie Dumis(ale) dreaptă ocină şi cumpărătură şi jupânesăi Dumis(ale) şi cuconilor şi a toată sămânţia Dumis(ale) în veci; şi acest adevărat zapis sau făcut dinaintea Dumisali (sic) vecinilor şi a megieşilor de penprejur şi a preoţilor şi a altor oameni buni cari sau întâmplat de au iscălit şi au pus peceţile mai jos şi noi pentru mai mare credinţa, niam pus degetele să să ştie. 7210 Iunie 13.

Niacşul am priimit.

Despa am priimit.

Eu protopopul Ursul Avraam martur.

(Acad. Rom., CXLIV, 126 copie din 1809).

LXXXIV. 7252 (1744), Avg. 22. Hotărnicia făcută unui loc de dughene pe Podul Vechiu a jupânesei Ilincăi a răposatului Hurmuzachi a Crastii Vornicului.

Facem ştire cu această mărturie a noastră că din porunca dumis (ale) Sandul Sturza vel logofăt. am mărsu la un *loc de dugheni a dumis(ale) giupânesei Ilincăi a răposatului Hurmuzachi a Crăstii vornicul*, ce sânt pe *Podul Vechiu*, pe care aceste locuri de dugheni *au făcut dumneaei vechil pe dumnealui giuţ ânu Eni neguţătoriu(l)* den Trisfetitile, *ficiorul lui Andocăi neguţătoriul dela Mcţova dela Rumeli*, şi făcând Dumn(nea)lui şi dugheni pe aceste locuri, o pivniţă de p atră şi având Dum(nea)lui pricină cu sfinţia sa părintele Paisie mitropolitul ce este la Sf. Ion Zlataust de Eş, pentrucă *având şi mănăstirea Sfântului Zlataust loc de doâ dugheni în capul Podului Vechiu den nainte (a) Tris-*

www.dacoromanica.ro

fetitelor pe Uliţa Mare, dela deal den sus *hotărînduse cu locul Crăstii vornicul*, şi viind şi sfinţia sa părintele Paisie mitropolitul faţă şi giupânul Eni neguţătoriul şi sfinţia sa părintele Iezechiil arhimandritul, egumen dela sfânta mănăstire Trisfetitele, şi dum(nea)lui Săndulachi ficiorul Tomii neguţător, ce au fost vtori vist(ernic), şi sau întâmplat şi Paraschiv neguţător şi *Coste sin Leondari neguţător dela Rumeli*, şi Toader croitor mahalagiu, şi Maftei, om bătrân, şi Sămeon şi Vasălie, şi luând noi sama locului şi cetind şi scrisorile a âmbe părţile, au arătat sfinţia sa părintele Iezechiil egumennl dela Trisfetitele până(ă) unde sau învoit Crăste vornicul cu acel egumen, şi aşa sau priimit şi sau învo t şi sfinţia sa părintele mitropolitul Paisie cu giupânul Eni, ca să stăpânească păr la acel loc unde fiind cu învoială, am pus şi piatră hotar despre uliţa Podului Vechiu den sus de Trisfetitile, ce se hotăreşte cu locul lui Sfete Ioan Zlataust, şi de pe piatra aceia sau măsurat locul la vale cu stânjăni de opt palme, cu palma lui Gavril Pilat vornicul de poartă, şi sau aflat lungul la vale den sus doisprizăci stânjăni doaă palme pol, unde sau pus şi piatră hotar, iar latul dela vale den gios despre Sfete Neculai sau aflat şasăsprizăci stânjăni şi dooă palme, unde iarăş sau pus piatră despre locul Mutii (sic) ce se hotăreşte cu locul lui Stoian bulubaş ; şi de acolo iarăş sau măsurat locul în gios, alăturea cu locul Mutii, lungul, şi sau aflat triisprizăci stânjăni şi cinci palme şi iarăş sau pus piatra hotar în uliţă la Podul Vechiu ce desparte den gios locul Mutii, iar de sus, locul Crăstii vornicul ; şi sau măsurat şi latul locului Crăstii în faţa uliţăi Podului Vechiu până(ă) în p atră hotar ce sau pus în uliţă den sus despre Trisfetitile, ce se hotărăşte cu locul Sfântului Ioan Zlataust, unde sau pus piatră hotar cu sfinţia sa părintele mitropolitul Paisie, ce sau învoit cu giupânul Eni neguţătoriul despre locul Crăstii vornicul ; şi aşa după învoială sau închiet şi sau hotărât locul Crăstii vornicul, şi s-au stâlpit cu patru petri hotară în patru cornuri despre toţi, ca să nu mai aibă pricină ; şi precum am hotărât şi am stâlpit, am dat şi dela noi această mărturie în sămne la mâna Dumis(ale) giupânului Eni neguţător, vechilul locului Crăstii din parte(a) Dumis(ale) giupânesăi Ilincăi a lui Hurmuzachi a Crăstii, şi sau pus şi pecete porţii domneşti, şi neam iscălit şi noi.

7252 Avgust 22.

Gavril Pilat vornic.

Locul peceţii porţii gospod.

Sămion Neacşu uricar.

(Acad. Rom. CXLIV 127, Copie din 1809.

LXXXV. 7261 (1753). Iunie 13. Zapisul Ilincăi Logofeteasei Hurmuzăchioaia, prin care vinde Jupânului Anastasă Hristu Celehur lipţcanu o pivniţă de piatră cu locul ei şi alt loc de cinci dughene pe Podul Vechiu,

Adică eu *Ilinca logofeteasa Hurmuzoae împreună cu fiii miei* făcutam zapisu nostru la mâna dumis(ale) giupânului *Anastasă Popa Hristu Celehur lipţican*, precum să s(ă) ştie că de nimeni sâliţi nici asupriţi, ci de a noastră bună voe am vândut Dumis. driaptă ocină şi moşie o pivniţă de piafră cu locul ei şi alt loc de cinci dughene, care pivniţă şi locul dugheni'or îmi sânt şi mie dela *răpôsatul soţul mieu Hurmuzache sin vornicul Crăstii*, şi de vreme că *crăcma şi dughenile sau întâmplat de au arsu când au arsu curte G(os)pod şi gârliciul şi argeaoa încă au căzut de sau râsâpit* şi Dum(i)s. iam vândut numai locul crăcmii şi a dughenilor şi hrubile ce au rămas întregi drept 1200 lei bani noi şi făcându-mi Dum(nea)lui plata deplin în mânule noastre să aibă Dum(nea)lui a o stăpâni cu bună pace şi giupâneasa Dumis(ale) şi coconii Dumis(ale) şi nepoţii şi strănepoţi în veci, şi nimine din fiii miei sau din toţi fraţii şi rudeniile noastre să nu aibă nici o supărare, de vreme (ce) cu voe(a) tuturora am vânduto Dumis(ale) giupânului Anastasă şi am

www.dacoromanica.ro

dat şi toate zapisăle cele vechi, şi oriunde sar afla vro scrisoare de locurile aceste să nu se ţie în samă, cari pivniţă şi locuri sânt pe Podul Vechiu lângă locul ce are dugheni Sfet. Ioan d n gios despre Trisfetitele, însă din locul dughenilor ce scrie mai sus *dedesăm zestre locu de doă dugheni gineri meu Tomii şi fiicii mele Măriuţii* şi acmu învoindumă cu giniri meu şi cu fiica me, mi lau dat locul acela înnapoi şi lam vândut giupânului Anastasă, care cu acest loc de doă dugheni să cuprindă locul acel ce scrie mai sus ; şi pentru mai adevărată credinţa, am dat zapisul acesta în mâna Dumis(ale) *cuscrului* Anastasie, ca să stăpânească cu pace, şi neam iscălit şi noi cu mânule noastre, ca să să crează.

Leat. 7261 Iunie 13.

Al. Hurmuzachi, Matei Hurmuzachi, Măriuţa Hurmuzachi, Iordachi . . . Sava vt(ori) logofăt, Racoviţă vel vornic, Aristarh vel vist.

(Acad Rom. CXLIV 128, copie din 1809)

NOTE. Dumentele aici publicate sunt *cele mai vechi*, până acum cunoscute, privitoare la familia *Hurmuzachi*, care a avut un rol atât de important în viaţa culturală şi politică a neamului nostru, Ne-am ocupat de originea ei în alt loc [1]), dovedind că numele *Hurmuzachi* era cel de *botez* al fiului lui Cârstea, acesta cunoscut mai bine cu boieria de mare Pitar şi mort între 16 Aprili 1741 şi 18 Martie 1742. Am încercat acolo să identificăm pe acest Cârstea cu *nepotul de vară primară a lui Duca Vodă*, vătav de Aprozi, şi documentul din 1693 ne întăreşte în presupunerea aceasta din trei puncte de vedere. Intăiul ar fi, că acest Cârstea e „numit nepotul *lui Gheorghi Hadâmbul*", cunoscut fiind că *Iane Hadâmbul*, ctitorul mănăstirei cu acest nume din jud. Iaşi, frate cu Gheorghie [2]) era atât de intim cu Duca Vodă încât a putut să-şi permită, pe când alţi, mari boieri tremurau de urgia lui, cunoscutul limbaj pentru eliberarea văduvelor de boieri, între cari chiar o vară a Doamnei Anastasia (n. Buhuş), legate de tunuri [3]). Iane, Postelnic (Şambelan) se bucura precum reiese dintr'un alt document [4]) de protecţia lui Duca, care-l miluieşte cu 3 sate pentru paguba ce a suferit o, fiind prădat de tovarăşii lui Mihalcea Hâncul în mânăstirea lui „în codru în Dealul mare".

La mânăstirea aceasta „*ce să grăeşte Dealul Mare*" avu amestec şi *Gh. Hadâmbul*, care în 7171 (1663) Feb. 13, făcu cu asentimentul lui Atanasie eg. mănăs. un schimb cu Proca Postelnicul. Gh, Hadâmbul „*ce este la acea mănăstire*" dă o parte din Olăşăi (Vasl.), danie mănăstirei dela Gr. Ciocărlie, pentru nişte vii [5]). Se vede că Gh. Hadâmbul dispunea de bunurile mănăstirii, ceiace confirmă comunicarea menţionată, că era fratele ctitorului Iane.

Al doilea priveşte legăturile *politice* ale lui Cârstea cu Duculeştii. Vatav de Aprozi în 1683, el nu ajunse nici subt C. Cantemir 7197 (1688—9)—căruia i-a zis „cum l-au trimis Duca Vodă din mânăstire Dragomirnii de au cerut bani la Şerban Vodă, din datoria ci-i e dator să-l agiuturească la nevoia lui cum l-au agiutorit şi pe dumnealui la nevoea sa"—la o altă boierie, deşi zice Cantemir „iaste acum lângă noi" [6]). Abia în 1693, supt C. Duca, ajunse căpitan de Dorobani.

In fine al treilea se referă la ţara de origine a lui Duca, *Rumelia*. Atât N. Cos-

1) Arh. genealogică, I, 129—60. 2) Ovid. 136—v. Let II, 28.
2) Com. de d-nul Prof. Iuliu Marinescu, f. Arhivar la Arh. stat. Buc.
3) Let. II, 22—23.
4) 7180 (1672) Iul. 16. (Arh. Stat. Bucur. Cond. No. 262, f. 410/18) — In 7203 (1695) Iunie 15. Doamna Anastas a pomeneşte că satul Piscani «l-au dat Duca Vodă sângur» lui *Iane Hadâmbul*. (Iorga, V. 96).
5) Arh, Stat. Iaşi, Tr: 1765, Op. 2014, Dos. 29. F. 216. — Rez în Rev. p. Arch. Ist. şi Fil. VII, 29.
6) Anal. Acad. Rom. s. II, XVII, 199.

www.dacoromanica.ro

tin [1]) cât şi Neculce [2]) afirmă că Duca era originar din *Rumelia* şi a venit, copil fiind, la curtea lui V. Lupu. Costin pretinde că „era de neamul lui grec", dar nu credem, numele bisilabic fiind tipic macedo-român, dealtfel ce ar fi căutat un *copil*, care n-ar fi cunoscut limba noastră, la curt a lui V. Lupu ?

Se pare că nu este o întâmplare că din actul din 1744 aflăm că Ilinca, nora lui Cârstea făcu vechil (procurator) al ei pe fiul unui negustor „*dela Meţova dela Rumeli*", iar între marturi se află un „Coste sin Leondari negustor dela *Rumeli*".

Deşi trecură dela emigrarea lui Duca 100 de ani, se pune totuşi întrebarea, dacă nu cumva în Meţovo, sau împrejurimile acestei localităţi ar fi a se căuta origina familiei.

O altă confirmare a unei presupuneri, exprimată în Arhiva Genealogică, ni dă boieria lui Cârstea de *căpitan de Dărăbani* [3]). Scriam acolo: „*Iscălitura* sa are *caracter curat românesc*. Ea face impresia că pana de gâscă era mânuită de o mână grea de *ostaş*" [4]). Documentul din 1702 ni dă anul *când* a fost Cârstea Vornic (despre Doamnă).

Pentru celelalte indicii pentru identificarea lui Cârstea a se vedea Arhiva Genealogică, 148. El a fost „*cap târgului*" *Iaşi* [5]) după emigrarea lui D. Cantemir în 1711, evident din cauza cunoaşterei limbei turceşti, învăţată după moartea lui Duca, la care a asistat dându-i ajutor [6]), în Constantinopol unde va fi stat câţiva ani cu Doamna lui Duca şi casa ei.

Ce priveşte înrudirea cu Duca, o presupunem prin familia *Hadâmbul*. Un *Stamatie Hadâmbul* a fost mare Postelnic al lui V. Lupu şi frate vitreg de pe mamă (*vară* a lui Lupu) cu Neculce Vistierul, tatăl cronicarului; acesta însă a fost fratele mamei (Maria) [6]) Ilincăi Hurmuzachi [6]). Precum vedem sunt oarecari raporturi de înrudire şi încuscrire între familiile menţionate, probabil toate de origină *macedo-română*, deşi având cultură grecească.

Iani Hadâmbul avea în 1681 „nişte casă" „aicea în târgu în Iaşi ce sînt lângă Mitropolie despre biserica Ungurească" pe cari le-a dat nepoatei sale Ileanei fetei lui Mihai Hagi de Suceava, soţia lui Ilie P eşca jicnicer [7]). Intre marturi la danie figurează pe lângă Mitropolitul Dosoteiu şi Miron Costin, cei mai mari boieri, de unde reiese că Iane avea, probabil ca rudă cu Vodă, legături sociale foarte bune.

Legăturile lui Cârstea cu familia Hadâmbul reies şi din următorul fragment dintr'un document din 7243 (1735) Iulie 15. „Aşijdere şi *Cărste biv vel pit, vornicul despre doamna* au mărturisit cu sufletul lui, c-au apucat la Duca Vodă bătrânul pe tatăl lui Andronic cămăraş de izvoade şi pe *Ilie Stămate* vătav de aprozi şi pe urmă şi păharnic şi au *trăit cu toţii depreună* până ci-au murit Andronec de bătrân şi Stămate s-au dus în Ţara Românească şi *casa Cârstei fiind aproape de dânşii*" [8]) etc.

Ilie Stamati e arătat în ace aş document ca fiu al lui *Stamati Postelnicul* (*Hadâmbul*) de care era vorba mai sus. Din acest document aflăm că Cârstea n'a fost numai vornic despre Doamna lui C. Duca (1702) şi a lui N. Mavrocordat (1714) [9]), dar şi despre cea a lui C. Mavrocordat, (1735) fiul precedentului. El a lăsat 3 copii: pe *Lupul*

1) Let. II, 5 2) Ibid, 195
2) Garda domnească, deci un post de mare încredere, ca şi cel al lui Iane Hadâmbul, încredinţat de obicei rudelor.
3) Let. II. 111.
4) Constantin Căpitanul. Ed Iorga, 207—7.
5) Tanoviceanu în Anal. Acad. Rom. XXVII, 247.
6) Arh. Gen. 132.
7) Uricar, XI, 296.
8) Rev. «Arhiva» din Iaşi XX, 514.
9) Arh. geneal. ibid. 141.

www.dacoromanica.ro

vtori Spatar 1730 şi biv vel Jitnicer şi Căpt. de Codru 1735 [1]); pe *Hurmuzachi*, mort tânăr ca vtori Logof., soţul Ilincăi de mai sus, fiica cunoscutului mijlocitor al tratatului cu Petru cel Mare, Ştefan Luca Visternic, şi pe *Catrina* [2]).

Sever Zotta

LXXXVI. 7262 Noembrie 22 (1753). Matei Ghica Vodă întareşte Măn. Sf. Ioan Zataust locul fost a lui Ramandi post, dându-i masuri hotarnice.

Noi Matei Ghica Voevod cu mila lui Dumnezău Domn ţării Moldaviei.

„Facim ştire cu aciastă cartea Domniei Miale, că iată au venitu înainte Domniei mele şi dinainte tuturor boierilor noştri a mari şi mici, rugătoriul nostru Paisii egumenul dela sveti, Ioan Zlataust din Eşi şi niau arătat o carte de mărturie dela dmlor Enache vel stolnic i Vasile Buhăescul biv vel Medelnicer cu iscăliturile sale şi întărită deasupra şi cu pecete Domniei sale Costandin Vodă Racoviţă din 7260 | 1752 | în care scrie că viind molitva sa la Costandin Vodă de şiau cerşutu dreptate pe jaloba ce au dat la Domnie pentru un loc de casă a mănăstirii de a'ce din Eşi dintre *uliţa rusască* şi dintre *uliţa herbinte* ce au arătat că este acest loc a sfintei Mănăstiri danie dela Ramandi Postelnic şi să împresoară despre alţii au orănduit aceşti numiţi boeri vornici de poartă de au mersu acolo la acel loc să ia sama şi precum or găsi a fi cu cale şi cu dreptate să aleagă locul lui Ramandi de către alţii şi săl şi stâlpească cu pietre şi luând vornicii sama cu oamenii buni bătrâni şi pe care megieşi, nime alţii nau arătat niscaiva scrisori sau zapisă ca să să acolisască de acel loc, ce numai egumenu de sveti Ioan au arătat aceste scrisori, un zapis de la Ramandi Postelnic din velet 7187 | 1679]-Iulie 1—în care sau aflat scriind că şi lui iau fostu acel loc cumpărătură de la un Mihaiu, aşijdere şi alt zapisu dela o Aniţa ce au ţinuto N culai Cămăraşul din velet 7190[1682 Mart. 1. scriind că şi ei iau fost danie acel loc dela Ramandi Postelnicu şi făcânduşi casă au vânduto cu locu cu totu unii Vârvarii Parcălăboaei şi Vărvara au dat casa danie cu locu cu tot sfintei Mânăstiri—cari şi zapisul de danie a Vărvarii Părcălăboaei din let. 7193 lau aratat egumenul de faţă. Deci văzând vornicii de Poartă de mai sus pomeniţi că nime alţii scrisori zapisă nu arată pe acel loc în protiva zapisilor Mânăstirei după cum au găsit c i dreptate, împreună cu acei oameni ci au strâns de faţă şi după zapisăle Mânăstirei au hotărât locul însămnat, măsurând tot locul lui Ramandi Postelnic pe unde le-au arătat şi alţi megieşi bătrâni care întâi arată că au începutu a măsura din uliţa rusască despre locul Tomii Măzărache unde au pusu şi piatră hotar, şi de acole au purces a măsura cu stânjănu de opt palme spre amiazăzi şi alăturea cu locul lui Măzărache şi a Milescului până în uliţa Herbinte şi sau aflat lungul de către apus 73 stânjâni şi de acolo iarăşi lungul despre răsărit, şi din uliţa rusască spre amează zi şi alăturea cu zaplajii Mânăstirii până în uliţa Herbinte despre pivniţa lui Vasile Tănasă ot Vistierie şi sau aflat 78 stânjâni şi de acolo alăturea cu uliţa spre apusu până în locul Milescului sau aflat 35 stânjeni şi acolo sau pusu şi stâlpu piatră în fruntea locului despre uliţa Herbinte şi de acolo iarăşi despre zăplazii Mânăstirii şi în curmeziş spre apusu prin mijloc păr în locul Milescului sau aflat = 37 stânjăni unde sau pus şi altă piatră şi apoi din piatra ce sau pus întâi în fruntea locului despre uliţa rusască şi alăturea cu uliţa drept spre răsărit până în locu Polihrănoaei ce lau cumpărat Ioan biv Ispravnic za copii, zăt (ginere) Vartic Căpitanu sau aflat 44 pol stânjăni lăsândusă şi trei stânjăni din uliţă pentru locul Polihrănoaei şi

1) Arh. Stat. Iaşi, Doc. XL, No. 24 şi 26.
2) Arh. geneal. Spiţa.

www.dacoromanica.ro

al Mânăstirei, şi pentru locul lui Ramandi ce sau dat tot Mânăstirei în stăpânire şi acolo sau încheet tot hotarul locului lui Ramandi Postelnic, dar pentru ca să nu mai păşască Ioan Ispravnic din locul Polihrănioaei spre locul lui Ramandi sau mai pus o piatră despre locul Polihronioaei, drept la chiotoarea casei lui Stoian ţiganul ci este făcută pe locul Polihronioaei şi pi aceste sămne dând pomeniţii hotarnici mărturie şi luând sama şi rânduiţii giudicători şi di vreme că nimine alţii cu vreo dovadă sau cu scrisorî nu sau acolisit de acest locu, ce aflândusă numai la Mânăstire acele zapisă de mai sus arătate dat locul danie la Mânăstire după mărturia hotarnică a Vornicilor de poartă, sau hotărât şi de cătră Giudecătorie să stăpânească Mânăstirea sf. Ioan locul acesta cu pace şi sau întărit de către Domnie stăpânire Mânăstirei pe acel loc. Asemine dar şi dela Domnie Me încă am dat şi am innoit şi am întărit sfintei Mănăstiri Sf. Ioan Zlataust din Eşi pe tot locul acela ca săl stăpânească cu pace şi să fie şi dela Domnie Me dreaptă ocină şi moşie şi uric şi întăritură neclătit, nerăşuit nici odinioară în veci, şi altul nime să nu să amestice piste această carte a Domniei Miele.

U Ias vleto 7262 Noemvri 22.

Matei Ghica Voevod
(L. P. gospod.) Radul Racoviţ vel Logofăt

*) Din Arh. Eforiei No. 52 | 1833 f. 24.

LXXXVII. *7269. Mart 15 (1761) (Iaşi).* Ioan Teodor Vodă Calimach face danie bis. Sf. Ioan Zlataust locul domnesc de supt Curte şi heleşteul domnesc.

Cu mila lui Dumnezău Noi Ioan Teodor Voevod Domn al ţării Moldaviei.

De vreme ce toată slava lumii aceştie deşartă este şi vremelnicească şi trecătoare şi ca un vis să trec toate, datoriu este tot creştinul aşi împărtini folosul sufletului său către Dumnezău, întâi cu milostenie şi cu fapte bune ce va face omul întraceastă lume, ca să afle blând pe stăpânul cătră cele cereşti veţuitoare şi mai cu dinadinsui stăpânitorilor Domni carî cu mila lui Dumnezău li sau dat stăpânirea, şi oblăduire ţării aceştia să cade aşi arăta roada dragostii cu milostenie şi cu alte faceri de bine, mai vârtos cătră sfintele Mănăstiri şi bisărici cari sunt lacaşuri Dumnezăeşti zidite de cei mai înainte luminaţi şi răposaţi Domni, a înzăstra pi cele lipsite de podoaba lor, a întări pre cele surpate, a agiutori pre cele slabe din chivernisala lor, ca să câştige dela milostivul Dumnezău acel sufletesc dar, după cuvântul a însuşi stăpânului Domnului Nostru Hristos : [ce zice :] „Cercaţi mai înainte împărăţia lui Dumnezău şi iubita lui milostenie şi altele să vor adauge voaă", deci dar şi Domnie Me următori a ne arăta pohtind bunelor şi fericitelor fapte, a celor mai dinainte luminaţi şi răpousaţi Domni şi dintru toată a noastră bunăvoire, din curată şi luminată inimă şi din tot sufletul nostru fiind îndemnaţi, luatam aminte şi nam trecutu cu vedere şi pentru a sfintei Mânăstiri ci este aice în oraşul Eşii, unde să cinsteşte şi să prăznueşte hramul sfântului Ioan Zlataust ci este închinată la sfânta mare mânăstire Driacos de la Rumeli, care este zidită şi făcută de creştinul Impărat Iustinian care această sfântă Mânăstire aflândusă la slabă stare şi mai vârtos fiind lipsită de partea moşiilor, iată că Domnie Me din osăbită mila Noastră am miluit cu o bucată de loc din drept locu Domnesc din hotarul târgului Eşului, care locu au rămas ne dat de alţi luminaţi Domni mai dinnaintea Noastră *ci iaste din giosu supt Curte Domnească unde au fostu şi heleşteul Domnesc.* Acest locu cu iazul şi cu vadul şi dinpreună cu tot locul a şăsului Bahluiului cât au rămas ne dat de alţi luminaţi Domni în sus până unde să împreună cu alte hotară care sunt date altora mai înainte de alţi luminaţi Domni cum şi de Domnie Me, şi din iaz în giosu cu tot şăsul şi cu matca apei Bahluiului până unde să începe hotarul moşiei, iar aceştii sfinte Mâ-

www.dacoromanica.ro

năstiri sfântu Ioan care îi este danie de la răposatul Constandin Duca Voevod cum şi de la alţi luminaţi Domni şi despre apus până unde se împreună cu hotarul Mânăstirei Gălăţii şi cu hotarul Mânăstirei Frumoasa dinpreună cu tot vadul, aşa cu totul acest loc cu câte cuprind pe dânsul, lam dat danie şi afierosire aceştii sfintei Mânăstiri sfântului Ion Zlataust din Eşi pe care loc să aibă voe Egumenul de la acestă sfântă Mânăstire : aşi face şi aş ţine şi moară şi ori ce pentru folosul sfintei Mânăstiri şi de vreme că Domnie Me am făcut milă cu această sfântă Mânăstire şi o am miluit cu această mai sus numită moşie, şi de sar întâmpla a face Mânăstirea moară pe acest loc şi fiind aproape de Curte Domnească de sar întâmpla vreodată trebuinţă dela Curte ca să macine niscaiva pâne Domnească, hotărâm Domnie Mé şi aceasta, veni ul morii numitei Mânăstiri să dea nesmintit ca să nu se păgubască Mânăstirea de venitul său. Deci să fie sfintei Mânăstiri sfântului Ioan Zlataust dela Domnie Me dreaptă danie şi afierisire şi hrisov şi întăritură cu tot hotarul şi cu tot venitul neclintit şi nerăşuit nici odinioară în veci şi pohtim Domnie Me şi pre alţi luminaţi Domni care după vreme vor fi miluiţi de Dumnezeu în urma noastră cu Domnie aceştii ţări, au fiind şi din neamul nostru sau dintralt neam să strice sau să strămute această puţină milă şi danie cu această moşie ce am făcut Domnie Me acestei sfintei Mănăstiri, precum nici Domnie Me nam stricat nici am strămutat milele altor luminaţi Domni ci mai vârtos să adaogă şi să întărească pentru a Domniilor sale cinste şi vecinică pomenire.

Scrisu sau Hrisovul acesta în oraşul Domniei Mele în Eşi cu mâna lui Simion Burghele

Noi Ion Voevod let 7269 Mart 15.
1761

(L. P.)

Ioan Bogdan vel Logofăt Procitoh

LXXXVIII. 1807 Novembre 2. Manolachi Dimachi vornic face marturie hotarnică a moşiei mănăstirii Sf. Ion Zlataust, pe şesul Bahluiului.

HOTARNICĂ

Prin hrisovul de danie din 7269 Mart 15 dela Domnul Ioan Teodor voevod prin care să cuprinde că Domnia sa au miluit mânăstirei sfântului Ioan Zlataust de aice din Eşi cu o bucată de loc din drept locul Domnesc din hotarul târgului Eşului care loc au rămas nedat de alţi Domni mai de înainte, ce iaste *din gios de sub Curte Domnească unde au fost şi heleşteul Domnesc*, acest loc cu iazul şi vadul şi dimpreună cu tot locul a şăsului Bahluiului, cât au rămas nedat în sus pără unde să împreună cu alte hotară, care sunt date danie altora de alţi luminaţi Domni, cum şi de Domniia sa, şi din iaz în gios cu tot şăsul şi cu matca apei Bahluiului păr unde să începe hotarul moşiei iarăşi a acestii sfinte Mănăstiri care îi este danie dela răpousatul Constandin Duca Voevod, cum şi de alţi Domni şi despre apus păr unde se împreună cu hotarul Mănăstirei Gălăţii şi cu hotarul Mânăstirei Frumoasăi dimpreună cu vadul aşa cu tot acest loc cu cât cuprinde pe dânsul lau dat danie şi afierosire aceştii sfinte Mânăstiri, mai având Mânăstirea şi alte doao hrisoave dela Domnul Grigorie Ioan Voevod unul din 7271 şi altul 1767 ce prin amândoaă întăreşte stăpânire mânăstirii pe această moşie întocmai după hrisovul de danie şi fiindcă la anul 1803 Fevruar 27 după jalba Egumenului aceştii Mânăstiri ce au fost dat arătând că sar fi împresurând moşia aceasta de către megieşi prin Domneasca ţidulă a Măriei sale Domnului Alexandru Constandin Moruz Voevod am fost rânduit ca să cercetez şi aflând vreo împresurare despre vreo parte să îndreptez punând şi pietre hotară şi împreună cu harta de starea locului să dau şi mărturie pe obicei dar fiind că pără acum nau luat sfârşit pricina aceasta, au mai adaos egumenul jalbă către

www.dacoromanica.ro

Dumnealor boierii Cnejiei Moldavei făcând cerere ca să i se de sfârş't, şi de iznoavă fiind spre a da sfârşit, rânduit, am mersu la starea locului şi după cercetare ce am făcut, cât despre unele părţi am dat sfârşit după osăbită mărturie ce am dat la Mânăstire şi fiindcă au născut pricină pentru despărţire moşiilor ad'că aceasta a sfântului Ioan şi *Buciumii* a Mânăstirei Dancului, *Vlădicenii* a sfintei Mitropolii, şi la Mânăstirea sfântu'ui Ioan afară de hrisoavele de sus arătate vreo altă scrisoare arătătoare de semne hotară nu este şi neavând de unde afla adevărul, am intrat în cercetarea scrisorilor moşiilor megieşite şi asupra moşiei Buciumii sau văzut la vechilul Mânăstirii Dancului, ce se vede acum stăpână aceştii moşii o copie de pe un ispisoc din 7180 de a Domnul Duca Voevod întru care scrie că Domnie sa a miluit pe o sfântă mânăstire *Clatia* din Codru ce era făcută de un Păun Vameşul cu hotarul prin pregiurul Mânăstirei în Codru din locul Gospod şi au trimes pre Ieremie Vornicul cu alţi boieri şi au ales hotarul stâlpind despre toate părţile, începându-să hotarul despre hotarul Socolii din şes de unde dă pârâul Socolii în Bahlui şi de acolo pe pârău în sus pân la *podul lui Butcă*, şi de acole la d.al în piscu şi merge înainte alături cu moşia Socoia încongiurând împregiur, pără ce se întoarce şi vine alături cu moşie *Vale Cozmoaie* deasupra dealului lui *Brânză* şi a lui *Gherghel* tot pe culme unde este şi un stâlp şi au fost şi movilă să se facă şi de acolo la vale drept întrun stâlpu care şi acum este şi de acole în stuh unde sau pus şi alt stâlpu deasupra drumului şi acole stă fără a grăi mai mult, şi cu putere aceştii scrisori fiind că zice că hotarul se începe de unde dă pârâul Socolii în Bahlui, face cerire Mânăstirea Dancul ca să să coboare moşie *Buciumi* şi să meargă până în matca Bahluiului vechi unde acolo să facă capăt, şi cercetând sămnile ce se arată prin acest ispisoc ca să dovedesc cele adevărate, cât pentru podul lui Butcă ce se zice şi a Dancului, iam adiverit întracest chip, fiind că pârâul Socolii sau mutat oareşi ce mai sus din matca lui şi podul care este acum peste pârău este nou, am găsit o piatră veche hotar din gios de pârâul curgătoriu lângă o groapă unde acole se cunoaşte şi oare şi ce matcă de pârău, apoi după mărturia a mulţi oameni şi săpând la locul acela am găsit şi doi tăraşi de stejar vechi cari nu miau mai lăsat îndoială că nar fi fost acel pod acole, unde atât pârâ acum şi de acum înainte, fiind cu primire despre toate părţile st pânire între moşii păzită, am statornicit şi eu acest semn de bun, iar pentru cerere ce face Mânăstire Dancul ca să coboare cu Buciumii în Bahlui vechi, eu aceasta o cunosc a fi fără temeiu şi că nu poate nici odată a să coborâ acolo, întâi, măcar că zice acest isoisoc că hotarul să începe de unde dă părâul Socolii în Bahlui care cred că aşa a fi fost căci iarăşi din însuşi acest ispisoc să dovedeşte că mai înainte tot şesul Bahluiului au fost mlaştină şi stuh fiindcă la celalalt colţu zice că au pus hotarul în stuh, deasupra drumului, unde şi acum să vede un stâlp acolo şi tace nepomenind de Bahlui nimică ori să zică că şi prin stuh apoi că şi acum este ştiut mai de toţi că nu păr de multă vreme a fost şesul stuhării care şi acum să şi cunoaşte locul pe unde au fost, unde pârâul Socolii curgând puţin din gios di pod intră în pământ şi pentru aceia să vede că au zis că de unde dă pârâul Socolii în Bahlui, căci tot şăsul fiind o mlaştină şi stuh, era o apă şi fiindcă apa aceea era din Bahlui adevărat că au dat părău în Bahlui, dar acum nu să învinovăţeşte nimenea, dacă au scăzut apele şi sau uscat mlaştina şi stuhul au perit şi Bahluiul sau tras şi să luăm de la unii şi să dăm altora, ci după dovezile din vechi săşi caute Mânăstirea Dancul lucrul său iar nu mai mult. Al 2 le că cercetând şi moşiele megieşite atât cele din ,sus de Bucium cât şi cele din gios si moşia Mânăstirii Socolii ce iaste pe din sus după scrisorile ce sau văzut la Mânăstire adică un ispisoc din 7091 April 12 dela Domnul Petru Voevod şi altul din 7174 Mai 5 dela Domnul Duca Duca Voevod şi o mărturii hotarnică din 7216 Iulie 12 dela Constandin Zbera Clucer prin care câte trei arată sămne hotară

www.dacoromanica.ro

care tot pe acel pod a lui Bâtcă îl adeverează de hotar nepomenind de Bahlui nemic1 ce şi stăpânirea până acum să păzăşte fără pricinuire despre vreo parte până la acel pod dela movila Sarande după cum la hartă să arată, apoi că şi moşia Mânăstirei Cetăţue, Vale Cozmoae după ispisocul din 1675 dela Domnul Antonie Roset Voevod prin care se cuprinde că hotarul aceştii moşii să începe din colţul din gios despre V ădiceni dela fântâna lui Horceag unde este un stâlp pus de Barnovschi Voevod care şi acum este şi de acolo merge la deal alături ea cu Vlădicenii păr ce să întâlneşte cu Buciumii şi apoi să întoarce la vale spre Bahlui şi arată că au pus un stâlp întrun piscu şi de acolo la vale în drumul cel mare ce merge spre Vlădiceni şi au pus un stâlpu făcând colţu moşiei, care sămne dovedesc că din drumul acel ce merge pe marginea stuhului spre Vlădiceni şi să coboară la vale şi să meargă la Bahlui ce şi aceasta stă în linie cu celi din sus, apoi moşia Buciumii cum poate să se coboare la Bahlui şi să lase curgere celorlalte moşii megieşe, mai ales că şi însuşi ispisocul Domnului Duca Voevod pe colţul acel din gios îl mărturisăşte că este acolo unde şi Valea Cozmoae face colţu adică în drum iar nu în Bahlui căci zice că au pus stâlpu în stuh deasupra drumului şi de Bahlui nu grăeşte nemic. *Al treile* că după cuvântul dreptăţii mi să pare că totdeauna scrisorile acele mai vechi au puterea sa. Deci fiind că scrisorile moşiilor megieşe sunt mai vechi de cât acest ispisoc a Dancului apoi de ce acele să ste întro linie şi numai Buciumii să să mai întindă şi să nu ste unde şi acele stau. *Al patrule* fiindcă dacă să va coborâ Buciumii în Bahlui la câmpu danie, iarăşi cu hrisoave domneşti şi mai vechi de cât acesta de la Domnul Teodor Voevod care vin iarăşi in Bahlui vechi, apoi danie Domnului Teodor Voevod nu poate să mai treacă mai înainte păr la danie dela Domnul Duca Voevod, după glăsuirea hrisovului ce trebuie să steie în moşie Buciumii făcândusă din moşie doao : adică o bucată din sus de Buciumi şi o bucată din gios, apoi cred că şi Domnul Teodor Voevod fără a nu cerceta după datorie şi obiceiu ce loc au mai rămas Domnesc nu pute să deie hrisovul acel de danie la Mânăstire cuprinzător de tot locul şi să nu grăiască de moşie Buciumii nimică căci de merge până în Bahlui ar fi zis că au dat danie o bucată de loc din sus şi o bucată din gios de Buciumi. Deci după aceste dovezi de scrisori şi stare locului care iarăşi nu iartă după cum la hartă să arată, nu poate moşia Buciumii să iasă din cursul celorlalte moşii şi să se mai întindă ce să ste unde şi megieşitele moşii să popresc. Am cercetat pricina şi între moşie Vlădicenii cu care face cerere şi sfânta Mitropolie ca să să coboare capul aceştii moşii păr în apa Bahluiului şi să cuprindă o bucată de loc după cum la hartă să arată, asupra căreia cerere am cerşut sămi arate cu ce putere şi dovezi de scrisori o face şi nici o scrisoare nam văzut, fără numai cu cuvânt că aşa ar fi din vechiu şi vrând ca să cercetez şi să lămurescu şi această pricină ca după dreptate să nu să strâmbătăţăză vreo parte şi neavând de unde mă lumina căci atât la sfânta Mitropolie cât şi la sfântul Ioan nici o scrisoare arătătoare de semne nu este, am intrat în cercetare scrisorilor moşiilor megieşe cu aceste şi iarăşi la Sf. Ioan asupra daniei ce are dela Domnul Duca Voevod care să loveşte în capite cu Vlădicenii sau găsit aceste scrisori adică : un ispisoc dela Domnul Duca Voevod din 7202 Iunie în 12 prin care se cuprinde că au miluit pe această Mânăstire cu o bucată de loc gospod a căruia hotar să începe din valea lui Pătraşc pe părău în gios până în gura Chiriţăi in şăs la fântâna lui Carachiuzel şi de acolo prin stuh pe şăsul Bahluiului merge hotarul drept pe şăs pe supt dealul Vlădicenilor unde este stâlp hotar care şi acum să vede şi de acolo să întoarce înapoi pe drum până în gura văii Vlădicenilor şi de acolo să întoarce înapoi pe şăs piste Bahlui despre târg până la fântâna Babei şi merge înainte pără unde au început întâi a hotărâ şi alte hrisoave unul dela Domnul Nicolae Alexandru Voevod din 7218 April 16, altul dela Domnul Constandin Racoviţă Voevod din din let 7264 April 8, altul dela Domnul Scărlat Ghica Voevod din 7265 Avgust 25, al-

www.dacoromanica.ro

tul dela Domnul Teodor Voevod din 7257 Noemvrie 30 şi altul dela Domnul Grigorie Ioan Voevod din 1767 Avgust 5 şi prin toate aceste întăreşte stăpânirea Mânăstirei întocmai după sămnile de sus care în toate anume să arată sămnile şi cercetându-le leam adiverit toate fără îndoială apoi cercetând şi starea moşiei Vlădicenilor, am văzut că după cum vine din gios pe drum pin capul moşiei Mânăstirei Dancului şi prin capul aceştii danii păn în gura văii Vlădicenilor merge tot drept, şi nici cu un chip atât aceste dovezi de scrisori cât şi starea locului apoi nu iartă de a să coborâ numai cu colţul din sus în Bahlui căci dacă moşia Dancului îi propreşte în drum şi dania Domnului Duca Voevod iarăşi prin sămne o propreşte acolo negreşit trebue să steie cu celalalt colţu în drum, apoi că şi moşia Valea Cozmoaei stă cu capătul iarăşi în drum care este alături cu Vlădicenii, după cuvântul a toată dreptatea nam cunoscut a fi cu toată cuviinţa cererea sfintei Mitropolii ci moşia Vlădicenii să ste şi cu colţul acel din sus tot în drum, după cum îşi păzăşte cursul lor în gios şi unde face colţu moşie Valea Cozmoaei acolo să facă şi ei colţi la un loc, fiind drum hotar despărţitor şi fiind că la stare locului nam putut da sfârşit acestor pricini, făcând hartă cu meşteşug ingineresc de Toma Panaiotul Inginer, am dat şi această mărturie cuviosiei sale Ioanichie egumenul Mănăstirei Sf. Ioan ca să iasă la Divan de unde după dreptati să să de sfârşit. 1807 Noemvrie 2

Manolache Dimache Vornic

*) Toate aceste documente pentru locul caselor din Belic s'au transcris din dosarul Eforiei de Iaşi cu No. 52 din anul 1833 filele 2, 4, 23, 24 şi 26 şi ni s'au comunicat de către dl Ichim Traian paleograf spre publicare.

B. LUCRURI

LXXXIX. *6961. (1453). febr. 8. Suceava.*—Alecsandru Vvd. Moldovii întăreşte lui Oană postelnicul satul Stroeştii, pe Moldova, în gura Şomuzului, dat lui de mătuşa sa Maruşca Stroloae.

† мл(с)тїю [1]) бжїею мы алекса(н)дръ воєвода г(с)п(д)рь земли мо(л)да(в)ской чини(м) знаменито и(с) сѣ(м) ли(с)то(м)наши(м) кто на(н) оузри(т) или его ослыши(т) чтучи. ѡже пріинде прѣ(д) нами и прѣ(д) нашими бо | ыры строѧсова мари(ш)ка по своею доброю воли и да(л) непоту своеи пану ѡани | посте(л)нику село свое строещи на оустїе шимизѧ на мо(л)дакѣ ѡба куты | . ино мы видѣвше и(х) доброе произволенїе также и мы єсми дали тое прѧ(д)рече(н)ное село строещи ѡба куты и съ мино(м) да є(ст) пану ѡани оури(к) и съ вѣсѧ(м) доходо(м) | ему и дѣтемъ его и братїямъ его и ѡничатомъ и вѣсему роду его непору | ше(н)но николи(ж) на вѣкы. а тако(ж) варе кто бы хотил тѣгати за тое село ѡ(т) и(н)ни(х) | еи братїи или непоти или бу(д) кто ѡ(т) еи роду или ѡ(т) ро(ду) ѡцоу еи или ѡ(т) роду ма | тери еи еи (sic) бу(д) кто..... тѣгати на ѡана за тое село то(т) да заплати(т) завѣзкѹ | ѧ рубли литого сребра. а при то(м) бы(л)мартори па(н) думѣ браеви(ч) дворни(к) и па(н) | манойло и па(н) ста(н)чу(л) па(н) косте прѣкала(б) и бра(т) его па(н) петръ па(н) банча(н) | па(н) вана жули(ч) и па(н) козмѣ шандрови(ч) па(н) вито(л)тъ па(н) кости данови(ч) па(н) албъ спатарула па(н)думѣ вистїарни(к) па(н) петру постел. па(н) цибору | па(н) ива(н) сто(л)ни(к) па(н) журжѣ коми(с) и ины(х) оуси(х) наши(х) бояръ и велики(х) | и малы(х). а на бо(л)шею крѣпо(с)тъ вел'ьми єсми нашему вѣрному пану ми | ханулу логофету писати и наши печа(т) привѣсити ксему ли(с)ту на(ш)му | пи(с) Добру(л) оу сѡ(ч)вѣ влѣтѡ ѕцѣа ѳе(в) и.

1). Literele din paranteză, în original sînt puse deasupra cuvîntului.

www.dacoromanica.ro

Dau mai jos traducerea dascalului Evloghie, din 1768:

„Suret dela Alecsandru Vod(ă) vlt 6961, fev. 8.

Facem înştiinţare precum au venit înainte noastră şi înainte boerilor noştri Maruşca Stroioae [1]), de a ei bună voe au dat nepotului său, lui Ioan post. satul său, anume Stroeştii, cei în gura Şomuzului, pe Moldova, cu amândoă cuturile. Deci văzând noi a ei bună voire şi danie, şi Domniia mea încă am dat şi am întărit, pre acel sat de mai sus zis Stroeştii, în gura Şomuzului, cu amândoao cuturile şi cu moară, acela să fie a lui Ioan uricu şi cu tot venitul, lui şi copiilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor şi a tot neamul, ce să va aleage mai aproape, neruşuit nici odănăoară în veci. Iar cini sar scula cu vro pără asupra acelui sat, ori fraţii lui sau nepoţi sau rudenii, acela să dea gloabă 60 ruble. Şi la ačastă danie au fost dum. Dima Braevici vel vor. şi dum. Albul vel spăt. şi dum. Dima vel vist. şi dum. Ivan vel stolc. şi dum, Giurgea vel com. şi credinţa tuturor boerilor noştri. Iar pentru mai mare credinţa şi întăritura am poroncit cinstitului şi credincosului boeriului nostru dum. Mihail vel logof. să scrie şi a noastră peceate cătră ačastă adevărată carte a noastră să o leage".

«Sau tălmăcit de Euloghie dascal, lt 1768, Iunie 19».

Dau şi alte „suret(e) [2]) di pe uricili Stroeştilor... lt 7224 (1716), Dec. 12" — „un *uricu sârbăscu micu ot Alexandru Vod(ă)* din velet 6957 (1449), fev. 21, scrilndu precum au dat şau întărit *Măruşcăi lui Stroi ot Mănăstire Boişşte lângă Graş*, unde este hramul Naşştire presfintii de Dumnedzău născători, *ce iau dat ei maica lui* (sic) *Draguş* ca săi fie ei neclătit şi cu *poian(a) ce este supt ascultar(ea) aceii măn(ă)stiri* şi cu tot vinitul".

— „alt [3]) uricu mic de la Alexandru Vod(ă) din velet 6961, (1453) fev. 8, scrilndu precumu au vinit dinaint(e) *Stroiasca Măruşca*... etc".

— „alt uric *di la Ştefan Vod(ă) cu peceţ mult(e)* din velet 6973 (1465), dic. 30 precum au vinit Boldur cu *ğup(â)nias(a)* lui Naste şi *Petre Stravici* şi *Fete Brătulescul* şi au pârît pre *Ona* pintru un sat ce iau dat lui *mătuşe lui Maruşca, di pre Moldav(a)*, anume *Stroeştii* şi aflândus(ă) satul dat dinainte lui Alexandru Vod(ă) şi dinaint(e) boerilor săi *iau rămas cu ğudeţ după lege Ţării*, ca să fie satul totu a Onii precum îi scriu uricil(i), iar Boldur cu ceelanţa boer(i) au rămas ca să naibă nič o triabă la acel sat".

— „Alt uric tij de la Ştefan Vod(ă) din velet 7003 (1495), precum au vinit înainte lui, *Draguş* şi *fraţăi lui* şi surorile lor şi iau miluit de liau întărit pre sat, pre *Stroeşii cei pre Moldov(a) în gura Şomuzului*, ca săi fie uricu cu tot vinitul".

OBSERVARE. — Documentele de mai sus sânt la Muzeul Municipal, din Iaşi, pl. IV, Nr. 1 şi 40 (donaţia Drossu).

Primul document, slavon, e scris pe pergament mic, 14 cm. lăţime şi 18 cm. înălţime. Cerneala e albăstrue, ca şi în doc. din acelaş an, 6961, April 3, scris tot de Dobrul, publicat în Arh. ist. I, 1. 142. Are atârnată de un şnur subţire de mătasă roşie o pecete mică de ceară roşie (diametrul 4 cm.) pe care se citeşte: АЛЕКСАНДРЪ ВОЕВОДА.

Comparăm mai jos, doc. nostru, din punct de vedere al boerilor martori, cu celelalte documente publicate, de la acelaş domn şi din acelaş an, şi care au lista boerilor:

---

1) Evloghi traduce: Stroe sora Maruşcăi, citind în originalul slavon: СТРОЕ СОРА, în loc de СТРОЄСОВА.

2) Nu le dau decât pe cele vechi.

3) Uricul original dat mai sus.

www.dacoromanica.ro

6961, Ghen. 26 (Arh. ist. I, 2, 102)	6961 Ghen. (Uric. XVIII, 21)	6961, Fevr. 8 (doc. nostru)	6961, Fevr. 8 (M. Iorga, Studii II, 333)	6961, Aprii 3 (Arh. ist. I, 2, 142)	6961, Iunie 2 (Ghib. Sur. I, 163)
Duma Braevici dvornic	Duma Braevici dvornic	Duma Braevici dvornic	Duma vornic Manoli	Braevici dvornic Manoil	Duma Braevici dvornic
Manoil dela Hotin	Manuil dela Hotin	Manoil	Stanciul	Stanciul	Manoil dela Hotin
Stanciul pârcălab de Cetatea Albă	Stanciul	Stanciul	Coste pârcălab și fratele lui Petru	Coste pârcălab	Stanciul
Petru pârcălab	Coste pârcălab și fratele lui pan Petru	Coste pârcălab și fratele lui pan Petru	Baicean	Baicean	Petru pârcălab
CozmaȘandrovici	Baicean	Ivan Băicean	Cozma Șandrovici	Mihail logofătul	Oană Pântece
Ioan Băicean	Bratul	Vană Julici	Duma vistier	Dobrul a scris	Cozma Șandrovici
Costea Oraș	CozmaȘandrovici	CozmaȘandrovici	Petrică postelnic		Coste Oraș
Bratul	Vană Julici	*Vitolt*	Giurgiu comis		Coste Danovici
Vană Pântece	Coste Oraș	Coste Danovici	Sobrul [1]) a scris		Șandru de la Hârlău
Șandru de la Dorohoi	Coste Danovici	Albul spătar			Tador Vascovici
Coste Danovici	Tador Moichi	Duma vistiernic			Tador Moichi
Albul spătar	Tador Vascan	Petru postelnic			Hodco Crețevici
Tador Văscan	Șandru ot Dorohoi	*Știbor*			Găuriče
Hodco Crețeanul	Hodco Crețeanul	Ivan stolnic			Radul Pisc
Tador Moica	Găurice	Giurgiu comis			Goian ciașnic
Giurgiu Găurice	Radul Pisc	Mihail logofăt			. . . lipsă
Petra	Vlasin	Dobrul a scris			(doc. rupt).
Giurgiu comisul	Albu				Mihail logofăt
Mihail logofătul	Duma vistiarnic				Luca a scris
	Goian ciașnic				
	Giurgiu comis				
	Mihail logofăt				
	Tador a scris				

1) Nu e Dobrul?

Deci boerii martori sânt boerii divanului din acest an. Vitolt apare de multe ori prin 1435 până prin 1442: Vitolt și Vitolt Ripujinschi (Uric. XVIII, 457-459; Isp. I, „ 10); altul la începutul sec. XVII (Uric. c. 451); Știbor apare în 1448 și apoi în 1458 și 1460 (ibid. 461 și 463); Ivan stolnicul apare în 6961 (1453), Iuni 20 (ibid. 518); Petru postelnicul e Petrică post. din 6961 (1453), Sept. 7 (Ulian. Mat 78 și Uric. c. 507). Oană postelnicul căruia i se întărește satul e un postelnic de sub un domn de mai înainte.

Satul Stroești, de la gura Șomuzului, de pe Moldova nu mai există, după dicț. statistic al României din 1915. Un alt sat Stroești, în fostul jud. Suceava, azi Fălticeni,

www.dacoromanica.ro

există, dar nu e pe Moldova, ci în stânga Siretului. Satul de pe Moldova este pomenit în diferite acte, de mai târziu, din 1624, ghen. 27, 1626, ghen. 10, 1672, ghen. 20, 1700 Iuli 14 etc. (pl. IV, Muz. mun. Iaşi) şi îşi trage numele de la Stroe, soţul Maruşcăi.

Între rudele, care se ridică cu pâră, la 1465, contra lui Oană, sânt şi Petre Stravici şi Fete Brătulescul. Ei erau, probabil, urmaşi din Stroe, soţul Maruşcăi, el însuşi scoborîtor poate din boerii Stravici de sub Alexandru cel Bun. Între aceştia cp. Giurgiu, Coste Stravici (Sur. I, 380, II, 110, 130). Iar Fete Brătulescul era scoborîtor din un Bratul, poate Bratul Stravici (Bratul Viteazul, v. bul. Ion Neculce, fasc. 3 (1923), pg. 33).

Un Boldur, în 1443, în Uric. XVIII, 460.

XC. 7140 (1632). Gligorie Buţurca din Crămeteşti şi baba lui Cozmina lasă să fie grijit, cu toate slujbele mortului, în seama nepotului său Savil, dându-i şi părţile lui de moşie din Răspopi Cucuta, Crămeteşti, Răcăileşti ş. a.

† Adecъ acesta zapis ce să scrie de mъrturie denaintъ atu | turor megiiaşilor cum mam sculat cu Gligorie Buţurca din | sat din *Crămeteşti* şi cu baba mъ Cozmina nepoata | Troscьi şi strenepoata lui Vasilie *Orbăscului* din sat din | *Raspopi*[1]) vьdzьndune oamini bătrъni şi fъrъ de fecori | noi amъndoi nъkam *vorovit* pre a cui mânъ ne om da sъ ne grija | scъ la moartъ noastrъ din rudele noastre, Deci noi amъndoi | ne am ales şi nъ am dat pre mъna nepotumeu Savei fecorul Oanczi din | *Oncani* şa fъmei sale Ioanei nepoata Orbăscului şi | fata Zahariei din sat din Crămeteşti sъ ne grijascъ | cu toate slujbele czte trebue a mortului şi cu *paminte* cât or socoti cu sufletele sale. Iar pentru *comândul* | şi grijъ ce neor *comъnda* la moartъ noastră am socotit de lъm dat părţile noastre de moşie din sat din Răspopi | c i *Cucuta* a patra parte din tot locul ce să vine din || bătrânul moşului nostru Orbăscului şa'ui Gligor(e) Răului[2]) | ce ăm ales cu bătrânii noştri cu ban(i)ga(ta) din Oncani şi cu Neniuga | şi cu Vasile Bъiul şi cu M'hăilъ Soare şi din partъ babei mъle, iam dat a treiia parte din sat din Crămeteşti | şi din *Răcăileşti* şi cu trei săpături de noazdzăci | de paşi şi cu râmnicul ce am făcut noi denaintъ casăi | şi cu ğumătat(e) de rъdu cu pometii în sat în Răcăileşti ce am | ales cu bătrânii noştri cu Boncul cel bătrân şi cu Zahariia | şi cu Popăscul cel bătrân şi cu Ivul să le hie drъpte moşii şi | lor şi fecorilor, în vъci, precum nъam pus toţi dъgetele pentru | credinţa să s(ă) ştie.

I pisal pop(a) Micul lt 7140

× Mihăilă; × Băil(ă); × Ivul; × Neniuga; × Popăscul; × Zahariia

Pe dos: Zapisul ot Răspochi.

OBS.—Doc. scris pe hârtie, în colecţia mea.

Satele de care e vorba nu le găsesc în dicţ. statistic al României, 1915. Ele vor fi fost prin apropiere de Răspopi, care era pe apa Suhuluiului, jud. Covurlui.

XCI. 7144 (1636), Iunie 5. Gherghil şi femeia sa Magda, luând cu împrumut un zlot de la Pitic Petir, îl dau apoi un fanaţ.

† Adъcz eu Ghъrghil cu fъmъia mъ Magda scriu şi mъturisъscu (sic) noi | cu cesto zapis al nostru cum am mz su noi amъndoi dъmu loat un zlot | dъla Pitic Pъtir că neu trъboit în promot pъn vom vindъ un fz | naţ. Apoi Pъtir şau cъrşut banii la noi, iar noi nam avut, dъ undъ banii | cъ neam rugat loi Pъtur, sz nъ mai aşteptъ pzn

1) Vezi bul. Ion Neculce, f. 3 (1923), pg. 108—9, uricul de la Ştefan Vvd, din 6999, Oct. 16.

2) Vezi ibid. 110 doc. românesc din 1593, Iuni 24.

www.dacoromanica.ro

vom vindѣ acѣsi fănaţu. | Apoi Pѣtir au dzis, că dѣ cătul va loa altol, ial încăl va cumpara | prѣcum va hi prѣţul acѣsloi fănaţu. Iar noi am prinsu bocoroşi şi nѣu | dat banii noo banii Pѣtir dѣplin prѣcum nem tocmit ca să hii lui | dirѣptă ocin(ă) în več. loi şi fečorilor loi. nim(e) din sămenţie nostră | să nu să amѣstѣcѣ în več. Deč am mărsu cu Ghѣrghil cu fămѣia mѣ cu | Magda *la Ghiorghte Tod(eru)şco şoltuzul dѣm loat banii de la Pѣtir* prѣ fănaţu. *Şi lau scris în catastivul trăguloi şam bănut şi aldămaş cu trăgoveţii.* anomѣ Antal Mihai şi Dumetir Feţiian | şi Turda Pѣtir şi mulţi oameni buni. Aiasta scriiam (sic) să znaet.

Vlt. 7144, iun 5 dn.

× Gherghil × Antal Mih. × Feţiian × Turda Pet.

OBS.—Doc. original, în colecţia mea.
In document nu se spune târgul unde era fânaţul.

XCII. 7146 (1638), Oct. 15. Simion şi Istrate şi soralor Arsinia, vind partea lor din Răspopi unchiului lor Savil diacul din Oncani.

† Adecă eu Simion şi cu Istratie fečorii lui Toader Podolѣan din *Răspopi* şi nepoţii lui Zatic | căpitanului scriem şi mărturisim cu cestu adevărat zapis al nostru cum nѣam învoit noi | amândoi fraţi şi cu soru noastră Arsiniia de am vănndut toată partѣ noastră din sat din | Răspopi din bătrânu lui Gligor(e) Răului [1]), a moşului nostru ğumătate de bătrân am vândut | unchiu nostru *Savei diiacului*, fečorul Oancăi din *Oncani dreptu doi boi biciuluiţi* [2]) | *dreptu 22 taleri bani buni şi dreptu doaă vaci cu viţei dreptu 19 talere* (sic) *iar bani buni şi patru galbini gata* ačasta platѣ nѣu plătit unchiu nostru Sava | în mâna noastră. Pentru acѣa ca să aibă ai hi drѣaptă ocină şi moşie şi fečo | rilor şi nepoţilor şi să aibă a ţinѣ cumau ţinut şi moşii noştri şi părinţii noştri | . din vatra satului, cu izvor de apă şi din câmpu şi din ţ(a)rin(ă) şi din tot locul cu tot | venitul şi văi fie drѣptă moşie. Şačasta tocmală sau făcut denaintѣ Bangăi din *Oncani* | şi denaintѣ lui Mihailă Soare şi denaintѣ lui Gligorie Neniugăi de acolѣ şi dena | intѣ Căzacului vătămanul din *Chicoşѣ* şi denaintѣ Popăscului din *Cărmăteşti* | şi denaintѣ amulţi mezilaş (sic) să s(ă)ştie. Şi noi pentru credinţa nѣ am pus dѣgetele toţi.

I pisal Condrea diiac. lt. 7146, Oct. 15.

+ Simion Podolean. + Istratie Podolean. + Arsiniia.

Obs. Do. original, în colecţia mea.

XCIII. Răspopi, 7150 (1642) Iulie 7. Măricuţa, fămela Focei uricarului, strănepoata lui Calin vinde săminţiei sale lui Dumbravă ocina şi moşia sa a treia parte din Răspopi şi din Ilieşti, drept 2 boi.

† Eu Măricuţa fata lui Ţuţurman nepota Bălţatu | lui strănăpoata lui Calin [3]) fratele lui Nѣgoe Orbăscul fă | mѣia Focei uricarilui sângură mărturisescu cu cest zapis | al nostru pre mene cum mam tocmit de bună voia mѣ cu a mѣ se | menţie,,... cu Dumbravă [deasupra; brat eg Mihul] şi lѣm vândut de bună voia mѣ şi | de nime neînnevoită (sic) şi neînpresurată şi asuprită | de iam vândut amѣ dreaptă ocin(ă) şi moşie din bătrânul lui | Calin fratele lui Nѣgoe Orbăscul, din bătrânul lui vândutu | iam a treia parte de loc partѣ mă din *Răspopi* cu loc de cas(ă) | şi de livadă şi de gră-

1) Vezi bul. Ion Neculce, fasc. 3 (1923) pg. 110.
2) preţeluiţi.
3) Vezi bul. Ion Neculce fas. 3 (1923), pg. 108—9.

www.dacoromanica.ro

dină şi de la câmpu şi din venitul | şi aşijderea din *Ilieşti* iar pre tâta partѣ iam vândul şi | miau plătit tot deplin şi *mi'au dat doi boi dreptu 14 ug.* şi întracasta tocmală au fost... din *Deochiaţi* şi Iuz | başѣ Savin de *Crăeşti* i Mihăil(ă) de Uncani i Costantin s(i)n Bâ'co | şi Spicul de *Găgeşti* şi alţi mulţi oameni buni şi bătrâni toţi | mărturisim cu ăastă scrisoare şi printru credinţa pusunѣm | şi peceţile ca săş poată face şi drѣse domneşti. Toia pişem i da im znat [aceasta scrim şi să le fie şti t].

Pis u Răspopi vl. 7150, iul(e) 7.

Facea uricar pis.

Obs. Original hârtie, în colecţia mea.

XCIV. Orhei 7174 (1666), Mart 26. Gligoraş feciorul Duduţei vinde lui Ilie Sturza, drept 20 de lei, partea mamei sale Dnduţăi din Piscani de pe Răut.

† Adecѫ eu Gligoraş fiĕorul Duduţei nepotul Gorei den *Piscani de pre Rautu* scriem | şi mărturisescu cu cestu zapis al nostru cum eu de bună voѫ mѣ de nime nevoitu nici | asupritu ce de a mѣ bună voe am vândutu toatѫ partѣ mamei Duduţѣi din satul din Piscani | din vatra satului şi din câmpu şi din ţ(a)rină şi din fânѣţ şi din totu vinitu | ce se va alѣge partѣ mamei Duduţѣi cum şi mai sus scrie, aiasta o am vândutu dumisale | lui Ilie Sturdzѣ dreptu doodzăci lei ca săi hie dumisali | drѣptă ocină şi moşie şi | giupânѣsâi dumisali şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi atoatѫ | săminţiia cine i se alѣge mai aproape. Şi în tocmala noastră sau tâmplatu dumnѣalui | Nacul stolnicul şi Apostol postѣlnicul fiĕorul Catargiului şi Toader | Beişor şi Leca ĕau fost pârcălab şi Ermulai (sic) *preutul cel domnescu do Orhei* | şi Vasilie Urdă *vătahul de sineţari* şi mulţi oameni buni. Deci noi dѣcm văzdutu tocmală | de bună voe şi plată deplin, precum sau tocmitu am scălit (sic) toţi întracest zapis | şi nѣkam pus peceţili ca săi fie dumisali de credinţă şi pre acest zapis al nostru să aibă | dumnѣlui aş face şi dres domnescu. Ca să s(ă)ştie.

U Orhei vlt 7174 Mart 26.

az Nacul bv stolnic iscal

az Apostol Catargiu biv post.

Obs. Document original, în colecţia mea.

XCV 7183 (1675), Mart 3. Dănilă, Dumitraşcu, Iosip şi Ghiorghiţă dau danie sf. Manăstiri a lui Adam din Codrul Gheanghii ocina lor din sat şte de la Răspopi şi tot venitul din Cucuta şi Harat.

† Adec(ă) eu Dănăilă cu fratemiu Dumitraşcѫ şi Iosip şi Ghiorghiţă scriem | şi mărturisim cu cestѫ zapis al nostru precum am dat daniea noastră | dreptă ocină şimoşie din sălişte de la *Răspopi* gumătate de | bătrân partѣ ѪѪne noastre Sorii o am dat danie svtei *mănăstire* | *lui Adam* ce ѫste în codrul Ghѣnghii ca să fie pomană pentru sufletele | părinţilor noştri şi a noastre şi a fiĕorilor noştri din tot locul cu | tot vinitul din *Cucuta* şt de la *Hărăţ*, loc de arat şi de cosit fân şi | de grădină şi din săpături şi din izvoară şi loc de vie şi de | toată hrana şi când au dat ăastă danie svntei mănăstiri | denaintѣ călugărului Hilaret ş *Măteiu şălar din* ѫş şi Durac | de *Săuleşti* şi Dobre de Cucula şi Nohit ot *Dajbijѣni* şi Stratul ot tam | şi Nechita dascalul ot mănăstire şi Ignat ot *Lehan* şi Macarie | ot *Crămeteşti* şi Costantin ot tam şi Stratul croitor ot mănă | stire şi Pavѫl ot tam şi Simion ot tam şi Irimie dascălul | şi Ion diiac snѫ Acsentie ot *Ghinpѣn(i)* şi denaintѣ a mulţi oamen(i) | bun(i) şi bătrân(i), ca să fie dată în vѣĕ de vѣĕ, iar cine sa amesteca din se | menţeniѫ noastră la ăastă danie să fie *procleţit*

www.dacoromanica.ro

de 318 otţ | şi de 4 ievghelişte şi de toţ svnţii şi pentru mai mare | credinţă n-am pus şi degetele ca să fie de mare credinţă.

az irei Ion ot *Săl-in*(i) am scris zapisul ca să s(ă)şt'e. v-l-t 7183 msţa Mart- 3 dni.

× Dănăilă ; × Matei ; × Stratul ; × Nohit ; × Ignat ; × Costantin ; × Macare ; × Simion ; × Pavăl ; × Durac ; × Stratul ; × Dobre ; × Ieromonah Filaret ; + Iriuie diiiacul ; × Nichita iscal.

OBS.—Original hartie, în colecţia mea.

XCVI. 1730, Ghen. 6 Beizade Ioniţă Cantemir dă zapis la mana surorii sale Domniţii Aniţii, pentru avere parintească.

Suret dipe zapisul răpăosatului beizade Ioniţă Cantemir scris din lt 1730, Ghen. 6. Datam scrisoare ma la m(â)na preaiubitei mele surori domniţâi Aniţâi, precum să să ştie, că viindu eu la Moldova niam înpărţitu toate vitile câte sau aflat şi în Moldova şi în Ţara Românească, şau rămas asupra ma den vitile ce sintu la Ţara Românească săi dau parte surorii mele 200 oi şi macar că după diiata răpăosatului părintelui nostru i să vinia săa mai multu, dar *văzindu slabăciune me*, au lăsatu şi şau luat parte ca şi cielalţi fraţ. *Acmu dar mergând eu iaraşi la Ţara Romanească* să aibu a le da ori unde ar poronci fiindu că este driaptă parte Mării sale, *dar de să va întâmpla şi nu mă va priimi Mariia s(a) Neculai Vodă ca să mergu eu în Ţara Românească*, să *aibă a le da Domnului cumnatul Dudesc-l*, de vrime ce dicându am lipsitu eu din Ţara Românească, liau datu toate vitile la mâna Dumsale Măriias(a) Neculai Vodă şi de toate oile ciam lăsat la Ţara Românească sintu 863 şi am datu ăcastă scrisoare la mâna surorii mele Domniţii Aniţii, ca să aibă aş lua driaptă parte sa 200 oi, ori dela mine, ori de la *soara* (*sic*) *noastră Domniţa Marie*.

[In col. d-lui Gh. Ghibănescu, cond. 7]. 1730, Ghen. 6.

XCVII. 7250 (1742), Dec. 2. Judecata Ursului de visterie cu Cujboae călugăriţa. O iapă a Ursului d-ind intro groapă de pe moşia Mădârjeci, partea Cujboaei şi pierind, rămane ca Ursul sa dijmuiască partea de moşie a Cujboaei, până va plini preţul acelei epe.

Facim ştire cu ăcastă carte a noastră precum au avut ğudecată de faţ(ă) den luminată poronca Mării sale lui Vod(ă), Ursul ot visterie cu Cujboae călugăriţa pentru o iapă a Ursului de visterie ćau dat întro groap(ă) a Cujboae pe moşiia ei, dzicându Ursu că fiindui ţarina la câmpu ar fi triimis pe un ţigan al său la ţarină călare pe ace iapă şi fiind drumul prin *sălişte Mădârjecilor* au fostu ace groap(ă) lângă drum şi fiind dudăul mare au fostu acoperită cu dudău de nu sau fost vădzind groapa şi când au fostu drept groapă au zburat nişte pasiri şi siinduse iapa au dat în groapă şau perit acolo. Deci luându-le sama sau aflat şi moşie şi groapa a Cujboae, care şi ea nau tăğăduit Deci după dreptate ce sau cădzut am ğiudecat ca să plătiască Cujboae iapa Ursului socotindusă şi preţul epii dz-ce lei, măcar că Ursul da samă că iau fostu iapa mai de multu preţu, dar fiind şi Cujboae o femei sarac(ă) şi la neputinţă sau priimit şi Ursul lăsindo pe acei 10 lei, dar neavând ea nici o putinţă de bani ca să plătiască iapa Ursului, am socotit ca să dejmuiască Ursul de visterie ace moşie a Cujboae de mai sus numită pâr îşi va plini preţul epii. după cum arată mai sus şi după ces va plini Ursul preţul epii iar saş stăpâniasc(ă) Cujboae moşie şi ea încă sau priimit întracestu chip şi după cum am socotit şam giudecat, am dat şi noi ăcastă mărturie a noastră la mâna Ursului de visterie, ca săi fie de credinţă. Şi sau pus şi la protocol.

Ioniţă cluceru. lt. 7250, Dec. 2.

[Original, actele satului Mădârjeşti, jud. Iaşi, la bis. Talpalari, Iaşi].

---

www.dacoromanica.ro

XCVIII. 1772, Sept. Polcovnicul Dimitrie Cantemir către Gheneralul fermarsal al armatelor ruseşti, Petru, Alexandrovici Romeanţof, pentru satele de la unchi şi tatal său, ce le stăpânesc C. Palade şi Arghirie.

In 6 zile a lui Oct. sau luat.

Luminatului Graf, mai marelui comandir, Măriisale Ghenaral fermarşal a toate ruseştilor ordeni şi a svintei Anii cavaler, Petru Alecsandrovici, Romeanţof.

Donoşenie

Tatăl mieu în trecutul an 1738, eşind din patriesa, din Cnejie Moldovii, de au mersu în Rosie, n.fiind acolo fratele său, cel mare, *cnez Ivan*, carele atunce să afla în Ţarigrad, au lăsat stăpânirea pe mâna fratelui său cel mai mie *cnez Dimitrie*, de toate clironomiceş ile mişcătoare şi nemişcătoare averi, ce au rămas de opşte, *de la tatăl lor Domnul Moldovii cnez Antohii* şi fiindcă după ačasta şi numitul mai mic frate au mersu în Rosie, *viind din Ţarigrad fratele cel mai mare, cnez Ivan, la Moldova*, au întrat la la stăpânirea tuturor acelora mişcătoare şi nemişcătoare averi şi deosebit de ačasta au întorsu la stăpânirea ča după lege clironomiceştele sate, ce era *de pe maica lor, ce să trăgea din neamul lui Ceaur*, care sate leau fost apucat mulţi boeri.

Numitul cnez Ivan, dup(ă) ačas:a, dup(ă) câţva ani au murit, lăsând clironom pe fiicăsa, care sau fost măritat, după un boeriu, de aice Alistarho şi ea au luat la stăpânire toată mişcătoare şi nemişcătoare avere şi trăind numai câteva luni au murit fără copii şi prin acest(e) (sic) şi fratele cel mai mic cnez *Dimitrie au morit în Rosie*, făr de copii şi aşe toate aceste averi să cădea să le e numai unul, tatăl mieu, dar fiindcă *să afla în slujba Rosii*, nu putu să le stăpâniască, ci leau dat la stăp(â)nirea fiicăi sale şi a mea soru (sic) Marie, care când au eşit tatăl m eu în Rosie, au rămas în ţara Muntenească şi pe urmă sau măritat după un boeriu, anume Câmpenčanu, la care şi carte de încredinţare i sau fost trimes din Rosie în Ţara Muntenească, dar cu câteva *devaglâcuri* ce au făcut sora tătânimieu *Ana Palădoe* sorumea Marie, cheltuind nu puţină somă de bani la ğud căţ, trăgând ačastă averi nau lăsatuo să stăpânească, ce au rămas toate aceste la stăpânire, fără de lege, numai cu atâta dreptate pentru că tatăl mieu au eşit desupt stăpânirea turcea că, la numíta sora *tătânilui mieu*, Ana Păladoe şi după dânsa la fiul ei Costandin Paladi şi la ginerile ei boeriul Argh rie, care şi pâră acum stăpânescu toate aceste mişcătoare şi nemişcatoare averi, fără de dreptate.

Iar eu având de la tatăl mieu vechilâc, ca să cauţ şi să scot toată ačeastă clironomičască avere de care tată mieu sau lipsit, petrecând nu puţine pagube, din pricină că au eşit din *Patrie sa, având osârdie către părinţasca slujbă Măririi sale întrutot milostivniceii Imperatriţâi, în cari să şi afla la oste, ce era atunce cu Turcii şi după ce sau sfârşit oaste fiind în Rosie câţva ani şi mai vârtos văzând acum pe neprietin depărtat şi fiind aceste ţări luate cu oaste cu bună norocire şi sânt supt stăpânirea ča deplin(ă) a Măriii tale* cu plec(ă)čune mă rog ca satele care numiţii Costandin Paladi şi Arghirii le stăpâneasck, care sate sânt dispre unchii şi tatăl mieu, de care sate arăt şi izvodk, anume să porunceşti luându-le de la dânş'i să mi s(ă) dea supt stăpânirea me, ar pentru ce-laltă mişcătoare avere ce au remas de la numitul unchiul mieu, cnez Ivan şi de la fiica lui, care pe urmă au apucatu mătuşa mea Ana Păladoe, cum şi pentru altele ale moşilor miei ce au rămas în Moldova, în câteva locuri nemişcătoare lucruri, să să poronceşti să s(ă) e sama şi pentru îndestularea me să faci dup(ă) buna înţălepčune Mării tale.

Au iscălit polcovnic Cnez Dimitrii Cantemir

Săpt. . . . zili 1772.

[In colecţia dl. Ghibănescu, Cond. 7]

www.dacoromanica.ro

XCIX. 1775, Aug. 30. Anaforana boerilor în pricina dintre vornicul Pantazi şi pah. Const. Paladi pentru averea Cantimireasca.

Pre înalţate Domni.

Din luminat(ă) poronca Măriitale am luat sama jalobii ćau dat la Înălţime ta Dum. vornic Pantazi asupra dumsale pah. Costandin Păladi arătând în jaloba sa dum. vor. cum că după ce sau dus socrul dumsale Costantin beizade Cantimir *în Ţara Moschicască* toate celi ćau avut şi iau rămas aice în ţară, moşii, ţigan(i) şi altele mişcătoare şi nemişcătoare au rămas în stăpânire răpoosatii Domniţ i Aniţii, muma dumisale pah. Păiad(i), care au fost suru(sic) cu Costantin beizade socrul dmsale vor. şi acum le stăpâneşti dum. pah. toati averile, scoţândui şi o carti a lui Costantin beizadi socrul dmsale, prin care îl face pe dum. deplin clironom ca să stăpâniască toate cele ćau avut aice în Moldova şi în Ţara Românească şau cerut dum. vor. ca dup(ă) tărie cărţii dă(ndu)is(ă) clironomie să i s(ă) de toate în stăpânire dumsale. Deć sau întrebat Dum. pah. Palad(e) ce răspundi, dum. au răspunsu cumcă averile lui Costantin beizade socru dum. vor. *după ce au fugit de aice din ţară sau luat pe sama domniască, ca nişti averi a unue ce sau hoinit dela* o împărăţii la alta şi după acie viind beizade Ioniţă aice în ţară şi arătând la răpoosatul Domnu Măriia sa Ioan Vod(ă) Mavrocordat câtă pagubă şi cheltuial(ă) i sau pricinuit din pricina hainlâcului fraţinisău, Măriia sa Ion Vod(ă) au socoţit şi toate părţile de moşie şi de ţigani ćau avut aice în ţară Costantin beizade şi fratesău Dumitraşcu, cari şi acela sau fost hainit, liau dat şi liau dăruit numitului Ioniţă beizade, după cum niau arătat şi hrisovul Măriisale răp(o)satului Ion Vod(ă) Mavrocordat din let 7253. Sau întrebat dum. vor. Pantazi ci mai are a răspundi şi dum. au arătat că i sau făcut strâmbătati de cătră Măriia sa Ion Vod(ă) Mavrocordat, căć averile hainilor să eu când nu li rămâni nimene clironomi, dar Costantin beizade când sau înstreinat din Patrie sa, au lăsat pe fiicăsa Măriuţa, pe care au luato dum. vor. Pantazi, în Ţara Românească, încă fără de vârstă şi acolo sau crescut pâr au vinit de vârstă de măritat şi sau şi măritat şi că Măriia sa Ion Vod(ă) cu dăruire a averilor lui Costantin beizade tatăl ğupânesâi dum. au făcut strâmbătate celui adivărat clironom isteresându-dul de averile părinţăşti. Deć după acest răspunsu al dum. vor. am socotit că ačastă pricină nu să poate curma amentire, fără numai cu pravila şi căutându(ă) pentu ačastă pricină sau găsât la Ormenop, carte al. 5, titlu 8, fil(a) 342 nearaoa lui Chirleon carile zice : leğuim acei care vor fi părăsit pentru vină, pen ru carele pravilile hotărăsc moarte sau luare a averilor la obştie, de s(ă)va dovedi şi să vor osândi spre moarte, poroncim ca să nu dobândiască boeriul avere lui, nić tagma lor, *nić* opştie, după pravilile cele vechi, ce di vor ave rudenii, ci să pogoară, acie să aibă putere, ca săi moştiniască, afară dintracele lucruri cari au câştigat din vina pentru care sau osândit.

Nu vor ave copii sau nepoţi de fičori şi vor ave rudenii numai din cele ci să sui pâr la al tríile spiţi săi moştinească, iar la acei a cărora vină cari esti vicleşug înpotriva înpăraţii, poroncim ca să s(ă) păzască pravilile cele vechi. Dintračasta este cunoscut că Ion Vod(ă) Mavrocordat nau făcut nić o strâmbătate fiicii lui Costantin beizade, căć averile celor hainí, după pravilă sântu domneşti şi Domnie cu ale sale poate să facă ci ia fi voia şi nu sau cunoscut că are vro dreptate dum. vor. Pantazi a cere averile lui Cosantin beizade.

Pre înălţat(e) Doamne, aşa am socotit cu cale şi înştiinţăm pe Măriia ta, iar hotărîre ča disăvârşit rămâni la înalt(a) înţelepčune Mării tale.

1775, Av. 30.

Sau trecut în condica divanului
Andril Balş

www.dacoromanica.ro

Noi Grigorie Alecsandru Ghica vvoda bojiiu milstiiu gspdar Z. Moldavscoi cetinduse anaforaoa ačasta înainte Domniei mele şi după tărie pravililor cunoscânduse că nici o dreptate nu are Dumnalui Vornicul Pantazi la ačastă pricină, pentru aceiia şi Domniia mea hotărîm ca Dumnalui Vornicul Pantazi să rămâe răbdătoriu pentru ačas'a în veci. Iar Dumnalui pah. Costandin Paladi să stăpâniască şi să fie în pace nesupăratu nici odată. pentru ačasta de cătră Dumnalui Pantazi vor. şi am întărit şi cu a Domniei nele pecete.

1775 Av. 31
proč. 3 logf.

[Colecţia d-lui Gh. Ghibănescu, Cond. 7].

C. 1782. Dec. 20. Cercetarea pricinii între cluč. Cos'andin Bals, cu čap. Vasile Stavăr, pentru un cot din moşia Mărvilii, peste Siretiu.

Din poronca dumisale spatariului Toderaşco Balş Staroste de Putna, fiind rânduiţi ca să cercetăm pricina ce are dumnialui clucer ul Costandin Balş, cu căpitanul Vasilie Stavăr pentru un cot de moş'e ce are dumnialui din hotarul Mărvilei care cot este piste Siretiu despre apus, ce merge piste Mâncături pârâ în baltă ce se numeşte Furnicile pârâ în cap moşii lui Stavăr din hotarul Orbenilor care ace baltă a Furnicilor este matcă veche de Siretu. Şi noi după poroncă am mersu la faţa locului fiindu de faţă şi Alexandru Gane vechilul dumisale cluceriului Costandin Balş, şi fiind de faţă şi Vasilie Stavăr. Şi întâi am întrebat pe vechilul dumisale cluceriului, cu ce trage dumnealui cluceriul acestu cotu de moşie piste S retiu ; au răspunsu vechilul dumisale cal are cu stăpânire veche de la părintele dumisale vornicul Costand n Balş, care au adus şi 8 oameni marturi, care să arată în ğos anume, fiind şi carte de blăstăm la căpitanul Vasilie Stavăr.

Insă făcută numai asupra marturilor dumisale cluceriului, şi cetindusă întru auzul tuturor. şi întâi au mărturisit din partea dumisale cluceriului, Toader Sărăcuţ om ca de : 60 ani : cum că au trăit : 10 : ani cu casa întracei cot, a dumisale vornicului Costandin Balş, la zilile 'mării sale Ioan Mavrocordat Vvod. şiş da dejma la vornicul Balş. Mihăilă Roşca au mărturisit, că au apucat întracel cot a Furnicilor sat a dumisale vornicului Balş când au venit *Beizade Costandin cu Calmăşii în Moldova*, şiş da dejma la dumnialui vornicul Balş. Iftimi Hanga au mărturisit, că când au fost el copil au mersu cu tatăsău întracel cot şau luat de la un rotar nişte roate şi iau spus tatăsău, că este moşia luj Balş şi au dato mănăstirii Pogleţului unde ave mănăstire şi odae de vite şi mânca fân dipe ace moşie de acolo. Andrieş Prădaiş călugăr, au mărturisit, că şi el au apucat întracel cot tot sat al dumisale vornicului Balş, şi au dato mănăstirii Pogleţului. Grigoraş Nacu au mărturisit că şi el au apucat sat întracel cot şăl dijmue vornicul Balş. Ştefan Nichifor om bătrân au mărturisit, că şi el au apucat satu vornicului Balş şi să chema cotul Mărv lii. Sandul Olariul au mărturisit că şi el au apucat de la tatăsău, că acel cot este din hotarul Mărvilii, şi lau dat vorni ul Balş mănastirii Pogleţului, cum şi de la socru său Costandin Otescu tot aşa au apucat. Ştefan Jalobă sluga dumisale Cluceriului, au mărturisit, că fiind rânduit pe ace moşie, au dijmuit pe Vasilie Stavar din nişte fân ce cosâsâ acolo, însă din mijloc bălţii Furnicilor spre răsărit, cum şi pe alţii ce cosâ ă acolo, din mijloc bălţii spre răsărit în cotul Marvilii. Cum şi în al doile anu fiind rânduit dinpreună cu Ioniţă Crodu iarăş slugă dumisale cluceriului, şi cu Simion Hanga, iarăş au dijmuit pe cei ce cosise întracel cot din giumătate de balta Furnicilor spre răsărit, care sau şi dovedit înainte noastră ; Ştefan Jalobă cu Vasilie Stavăr şi el nau tăgăduit că nau dat dijma, numai atâta au răspuns : că acel fân ce au dat dijmă iar fi cosit tot dintracel cot mai de la vale piste gârlă.

www.dacoromanica.ro

Şi au adus Vasile Stavăr pe Lupu Echim om bătrân, şi au mărturisit, că mergè cu tatăl său de prindè peşte în balta Furnicilor şăl dejmuè jâcniceriul Stavăr. Chiriac Zabija om bătrân au mărturisit, că au apucat dejmuind tot pe jâcniceriul Stavăr din balta Furnicilor din peşte şi din stuh. Vasile Dămian om bătrân au mărturisit că lau dijmuit jâcnicer Stavăr di nişte haragi şi din stuh tot dintrace baltă. Diaco Tiron om bătrân au mărturisit, că el au apucat tot pe jâcnicer Stavăr dijmuind balta. Sava Flore om bătrân au mărturisit, că tot pe jâcè: Stavăr au apucat dijmuind bąlta Furnicilor.

Care toţi marturii lui Vasilie Stavăr au mărturisit, că numai din baltă au apucat dijmuindu jâcè Stavăr iar din cot nici unul nau mărturisit. Şi Vasile Stavăr altă dovadă de stăpânire nau mai arătat mai mult. Iar margine acestui cot pe din sus despre moşie Orbenilor, răzăş ce vin despre apus, şi trece piste Mâncături şi piste Siretiu spre răsărit, şi piste balta Tegiiasa ce iaste şi aceia tot matcă de Siretiu, şi piste colacul Orbenilor, ce merge pără în balta Mărvilii spre răsărit, unde iaste matcă veche de Siret, cum este şi cotul Mărvilii ce au rămas piste Siretiu despre apus de când lau rupt Siretiul şi merge piste Mâncături şi piste gârlă pără în balta Furnicilor unde iaste matcă veche de Siretiu. Iar margine tot acestui cot pe din gios din gura bălţii Furnicilor din gos drept spre răsărit piste gârlă până în apa Sire iului unde să află acmu. Şi starea aceştii moşii prin marturii ce au mărturisit, şi despre o parte şi despre alta, aşa sau dovedit prin mărturisire a oamenilor din stăpânire veche. Şi după cercetare ce am făcut. am dat şi de la noi ăcastă mărturie la mâna dumisale cluceriului Costandin Balş.

1782: Dechemv; 20

Andrieş satrar. Toader Codreac mazil.

[Condica Mitrop. Mold, (1818), II, 993—994]

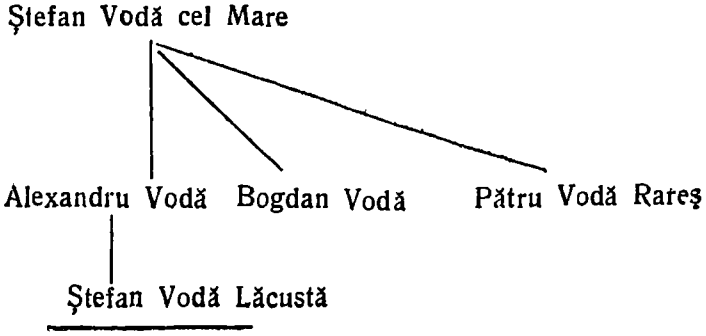
OBS. Documentele dela LXXXIX—C sânt comunicate de M. Costăchescu.

Cl. *7048 (1540)*.—De pe un perelipsis de actele Voroveştilor (Cârligătura). Ştefan Vodă Lăcustă nepot de frate Voevodului Petru Rareş.

„Opis de toate documenturile câte se află a moşii Voroveşti de la ţinut Cârligăturii a dmsale vist Dimitrie Ghica.

7048. (1540). Suret de pe ispisoc sârbăsc de la Pătru Vvd. prin care arată cum Ilarion şi sora lui Magdalina, feciorii lui Drăguş Caraba, nepoţi Maruşcii, au vândut Mihului portar de Suciavva, trei părţi de sat de Voroveşti drept 300 zloţi tătărăşti, ce lau avut moaşa lor Maruşca din dresă de împărţală de la părintele domnii sale Ştefan Vvod. Aşijdere arată cum acest Mihul portar de Suceavva, au mai cumpărat de la Kir Theofan Episcop de Rădăuţi, o prisacă din hotarul Voroveştilor — aproape de părâul fântânilor — şi cu pământ tot drept 300 zloţi, care şi Episcopul au avuto din dresuri de cumpărătură *de la nepotul de frate a domnii sale Ştefan Vvd.* întărind Mihului portar stăpânire celor trei părţi ca săi fie din tot hotarul, pe unde au îmblat din veac. Asămine şi hotarul prisăcii săi fie cât îi va trebui unei prisăci de agiunsu".

Notă. — Iată spiţa:

www.dacoromanica.ro

CII. 7074 Sept. 20 (1565) Iaşi. Alexandru Vodă întăreşte popei Costantin cumpărătura ce a făcut cu 200 zloţi de la pârcălabul Sas un loc în pustie la Căinari.

† Ѡлеѯандръ воєвода бжію мл҃стію гспдръ зємли молдавскоѧ. дал єсми мл҃бникѹ | нашємѹ. поп костантін єдно мѣсто за пѹстіє ѹ кръници пѧнтина | междѹ болбочи и междѹ гидкани. на кънндр цю тото вишреченіе мѣ | сто ѡн себѣ кѹпил ѡт сас бившіи прькалаб. за с злат татарскиѫ | како да єстємѹ сѫ вѣсем доѫодон. ин да сѣ не ѹмишлет. пис ѹ іас | вато зод. сеп. к.

гспднъ рєч ✗

ѹчините ємѵ ѵрик

† ісѡн нѣгоє

Alexandru Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn ţărei Moldovei; dat-am rugătorulu nostru popa Constantin un loc *în pustie la fântâna Păntei între Bolboci şi între Ghitcani la Căinar*, care acel de mai sus scris loc singur el l'a cumpărat de la *Sas fost parcalab* drept 200 zloţi tătărăşti, ca să-i fie lui cu tot venitul; altul să nu se amestece. Scris în Iaşi la anul 7074 Sept. 29.

Să i se facă lui uric. + Ion Negoe.

Original hârtie, Bolbocii şi azi e sat la Căinari ţinut Soroca.

CIII. *7238 Sept. 25 (1729).* Scrisoarea lui Sava monah către vel armaş în afaceri particulare.

Cinstite dumneata nepoate vel armaş, sănătate şi tot fericitul bine îţ rog şiţ pohtescu *dă* la ınpăratul îngerescu ca săţ dăruiască înpreun cu toat fericit casa dumitali *dă* mine lăînd dumneata ostenează a întreba: har. domnului mă aflu sănătos, o scrisoarea, care miai trimis dum. cu dragoste o am luat, şi ce miai scris toate *pă* rând leam înţeles. Im scrii dumneata pentru locul meu *dă* cas. care am vorbit cu dumneata, eu mam ştiut odihnitu, că eu am ştiut că numai eu sânt stăpân iar *pă* alt nu ştiu, iar acum văz căm scrii cum că să află mulţi stăpâni. ci dum. *pă* cum zicu să fii odihnit pentru acel loc, că iaste al mieu, şi *dă* va fi mila lui Dumnezău după culesul viilor voi să vin şi eu iar cu treaba mănăstirii şi atunci vom vorbi mai *pă* largu, dumnealui nepotului Costandin şi nepoatei şi nepoţilor tuturor mă închin cu sănătati, şi cu ačasta acum sfârşând mila lui Dumnezău să fie cu dumnevoastră pururea păzitor. Sept. 25 let 7238

Sava μωναχως

Intru cinstita mâna dumnealui vel armaş cu cinste şi multă plecăciune să s(ă) dea.

OBS.—Se observă muntenisme *dă*, *pă*, pe la 1729. Sava călugărul era muntean.

CIV. *7254 Febr. 26 (1746).* Ion Nec. Vodă Mavrocordat rândueşte pe Ion Giuşcă să meargă cu veliţii boeri la Ţarigrad.

Ѡ Ioan Niculaè Vvod. bj. milst. gspdrz zămli Moldavscoi.

Scriem domnii me la sluga noastră Giuşcă căpt. îţ facem | ştire că iată mărgând dumnalor boiarii cei mari la Ţari || grad. pentru trebuinţăli şi nevoile ţârâi. tiam soco | tit să mergi şi tu la Ţarigrad. deč viinduţ ca(r)te || domnii meli să te găteşti, şi Duminică după || mizăpăresă să te afli gata în Galaţ. viind boiarii | acolo îi mergi cu dumnalor. după cum eşti socotit. | ačasta scriem. . . lt. 7254 Fev. 26.

„şi cheltuiala drumului ţor da dum. boerii în Galaţ

în dos încercări de condeiu:

„Cu multă plecăciune închinându-mă sărut cinstita mân dumitale frate şi rog pre a tot stăpânitorul şi mult milostivul dumnezău pururе să m . . .

---

www.dacoromanica.ro

CV. *7263 Oct (1754).* Aşezare ce se face intre fraţii Răzeşti din averea părintească.

Iacov Mitropolit Moldaviei

In ce chip neam aşăzat cu dumnealui badea Vasile, după săvârşirea frăţinimeu lui Gavriil, de vreame ce după săv rşirea răposatului părintelui nostru, mult puţin ce neau rămas, at t în casă cât şi afară bucate leam împărţit noi amândoi fraţii eu şi cu răposatul badea Gavril, iar badii lui Vasilie nu iam dat nic o parte, fiindu că dumnealui au fost eşit din casa părintelui nostru cu atâţia ani mai înainte şi luând noi amândoi toate ale părintelui nostru, iam luat şi datoriia asupra noastră ca să o plătim noi amândoi ci acum din voia lui Dmnzău săvârşindusă şi fra'ile mieu Gavril am statut şi neam aşăzat cu dumnealui badea Vasilie fratele m'eu precum mai gios arată. Ţigani ce sau aflat acum in mâinile noastre, au luat dumnealui o samă şi eu o samă, pre carii ţigani dândumii miau dat şi izvod iscălit de dumnealui, până când ne vom împărţi cu verii noştri, şi cu alţii ce vor mai fi având a mai lua şi atuncea iarăş frăţeaşte cui ce sa mai veni va mai lua.

Satul Blăjării cu mori gata iam luat eu. Satul Stroeştii cu mori gata şi cu vii iam luat eu. viile din deal de la Odobeşti, viile de la mal de la Nicoreşti ce sau cumpărat de la Similache iarăş eu. Satul Lăţcanii şi *pivniţa din Iaş din târgul făinii*, şi viia de la Antohie Capitan şi viile ceale vechi de la Nicoreşti, sau dat badelui Vasilie. bucate ce au fost a răposatului fratelui nostru leam împărţit frăţeaşte. O leftică cu şase telegari a răposatului părintelui nostru, sau dat badelui Vasilie pentru trei sute şi şase zeci de lei, ce iau trecut mai mulţi cheltuiţi la grijile răposat părintelui nostru, precum neau arătat izvod anume de cheltuelile ce sau făcut cu grijile. şi de vreame ce dumnealu nau intrat la nici o parte dintrale răposat părintelui nostru sau căzut ai întoarce noi acei bani. Afară dintro stofă, ce sau pus pe lângă năsălie şi cheltuiala răclii, care sânt de acum să să plătească. şi rămâind câtăva datorie şi răposatului părintelui nostru, şi grijı a să face de jumătate de an şi de un an, rămâindune o mie trei sute optu dintraceşti stupi am luat eu doaw sute, ca să le fie pentru chiverniseala mea, iar o mie o sută cinci stupi au rămas in mâna badelui Vasilie, ca dintraceşti stupi să să' plătească datoriile şi grijı e ce sânt să să facă. şi plătindusă datoriile şi grijile ce sânt să să facă, şi plătindusă datoriile ce vor mai rămânea săi împărţim amândoi frăţeaşte, şi pentru toate aşăzândune între noi cu învoială fraţea te am dat şi acasta scrisoare la mâna dumisale badelui Vasilie. leat 7263 Octom.

„şi pivniţa de la Galaţi uitândusă a să puni întracastă scrisoare mai sus au socot(it) dumnalui Vasilie şi miau dat iar mie.

Iordache Razul

Iordachi Canta logofăt martur.

CVI. (Către 1765). Versuri populare.

Tot căutând pe drum la vale | vinim *siclet* cu supărari | înspre a face o cercetari | cercetari făr de numi | ca să nu pricapă nimi. | şi o petrec întru răbdari | ca să dau la mulţi merari | pentru darul dumitali | cum nari vro cercetari. | Acestu lucru la început | au fostu de nime ştiut ; | iar când au fostu spre părăsiri | fostau tuturor în ştiri | şi mai vârtos ţie, puică, | că te găseşti în multă scârbă. | nu voi vre lucru să fii, | ci numai ca să te ştii. | şi deaceia teai lipsit, | căci nu mi teai mulţemit.

OBSERVARE. — Scrise în condica moşiei Dolheni (Fălciu) de pitarul Gafencu către 1765 (6).

---

www.dacoromanica.ro

CVII. 1769, Oct. 8 Order către Lupul Giuşcă vel căpitan.

Order pentru căpitan mare.

De vremi că Lupul Giuşcă mazil ca un drept şi pravoslav.ic creştin sau arătat cu mari | supuneri la porunca prea puternicii împărătesei noastre şi până acum au păzit | margine di nau lăsat neprietenul să triacă dincoace ca să facă nici un fel | de stricăciune îi dăm şi de acum înainte ace voln'cie la treaba aăasta | ca să fie cu toată privighere şi nici de cum pe neprieteni din coace ca să | triacă să nul lasă *find căpt. mare* pentru care vă poruncesc şi voaă tuturor | lăcuitorilor neguţători cu toţii cu arme şi călări şi de apurure | să fiţi pe lângă Lupul Giuşcă gata în tot ăasul pentru paza nărodului | creştinesc ce să află pe margine Prutului şi când neprietenul | să va ispiti a trece dincoace să facă vreo stricăciune ţărei, cu toţli să vă apucaţi bărbateşte şi atunci supunere voastră a fi cunoscută | de puternica împărăţie noastră. aăasta 1769 Oct. 8.

СЕКУНДЪ МАЙОРЪ ПАВЕЛЪ ВѢКЕВИЧ

CVIII. 1775 Mai 23 (Iaşi) Gr. A. Ghica Vv. scuteşte pe Lupu Giuşcă căpitan de ori ce dăjdi.

Iѡ Grigori Alexandru Ghica Vvod. boj milost. gspodar zemli Moldavscoi să face ştire cu ačastă carte a domniei meale pentru acest om anume Lupul feciorul lui Ion Giuşcă ćau fost căpitan, carile viind înainte domniei meale, neau arătat cărţi şi de la alţi luminaţi domni ciau fostu mai înainte de noi, întru carele scriia că la vreamea răzmeriţii când au venit Mineh feldmareşal aicea în ţară, întâmplându-să de au conăcit la casa lui Ion Giuşcă răpăusatul întru fericiri unchiul domniei meale Grigore Ghica Vvod. împreună cu toată oastea, şi văzând slujba şi silinţa ćau arătat întrace vreme au milostivit de lau aşăzat la briasla mazililor şi încă lau ertat şi de tot birul visteriei, să fie scutit şi fiind că Ion Giuşcă au murit şi au rămas acest de mai sus arătat Lupu ficiorul lui, pentru care mau înştiinţat că iaste la foarte slabă stare, iată şi domnie mea am făcut milă cu acest Lupul fićorul lui Ion Giuşcă şi lam ertat ca să fie scutit şi în pace de dăjde, şi de toate alte dări şi angarale, ori câte ar fi pe alţi mazili, el nimărue nimic să nu de. iar când a fi trebuinţe de vro slujbă la ţinut atuncia să miargă şi el. Drept aceaia poroncim domniia me dmlorvoastră ispravnici de la ţinut Covurluiului, cum şi altor *dâjderi* şi slujbaşi, văzând carte domniei mele, cu toţii să vă feriţi şi săi daţi bună pace, întru nimica să nul supăraţi şi poftim domnie me şi pe alţi luminaţi domni cari vor fi în urma noastră cu domnie aceştii ţări au din fii. şi neamul nostru, au dintralţii, să nu stricea ačastă milă ci mai vărtos să adaogă şi să întărească pentru a domniilor sale većinica pomeniri.

1775 Mai 25.

Grigorie Ghica Vvd. l. p. cap. de bou: гр. ал. гк. вв. 1774.

procit vel vist.

„sau trecut la condica visteriei de Climent ot visterie.

CIX. *1783. Martie 1 Iaşi.* Alex. C. Mavrocordat Vodă face milă calicilor din Iaşi dându-le câte 10 lei pe lună din vama domnească.

Iѡ Alexandru Costandin Vvod. bojiiu. milostiiu, gospodar Z. Moldavscoi. Fiind că după ce cu agiutoriul svăntului Dumnezău toţi alţii sau cuprins cu al noastră domnească milă, luatam sama încă şi pentru neputinćoşii ce sânt întracest oraş carii să număsc briasla calicilor şi socotindusă că ticăloşii aceiia nu au putinţe a se hrăni şa se învăli din ostenelile lor ca alţi oamini, aflânduse în multe neputinţi, stricaţi unii la mână, alţii la pićoare, unii şi lipsiţi de videre ochilor, fără numai cu totul razimă la milă şi

www.dacoromanica.ro

ăgutorul altor creştini, şi cu acel chip petrec viiaţa lor cea sărăciască, pentru aceia domniia mea nu niam îndurat ai lăsa nici pe dânşii nefolosiţi de domneasca noastră milă, şi iată milostivindune asupra lor, liam dat ăcastă carte al domnii mele, prin care liam făcut orânduială de milă, ca să ia pe toată luna din vama ča mare domniască. câte zece lei în toată vreme domnii noastre, care bani să aibă ai lua saracii aceştie de la vel vameş, în sfârşitul fieştecăriia luni pururea nestrămutat, pentru ca să audă Dumnezău milostivul şi ruga acestor săraci şi să fie milostiv pururea asupra a tot creştinescului norod al acestei ţări. Drept aceia poruncim domniia mea dumitale vel vameş văzând ačasta carte al domnii mele. să urmezi pe deplin dânduse aeasta milă din vama gospod. nestrămutat în toată luna cum hotărâm mai sus.

1783 Mart 1.

Iω Alexandru Voevod

I. p. domneşti cap de bou-pasere; ИѠ | ѦѦ | КСТ | ВВ | 1782

Matei Canta vel vist. procitoh.
procit. M. Clucer

În dos „sau trecut în condica visteriei. Iordachi Loiz ot visterie.
„sau trecut la condica divanului de mine Andrei biv izbaş condicar.

CX. *1785 Avg. 8 Iaşi.* Alex I. Mavrocordat întăreşte calicilor din Iaşi să ia câte 10 lei pe lună din vamă.

Iω Alexandru Ioan Mavrocordat Voevoda boj. milost. gospodar. Z. Moldavscoi.

Să face ştire prin ačastă carte a domniei mele, că văzândusă cărţile de milă ce au neputinčoşii din oraşul Iaşii, ce să numesc Calici, şi socotindusă că ca unii ce sint ticăloşi, şi din stricăciunea trupurilor neputinčoşi a să hrăni şi a să învăli ca alţ oameni, din ostenelile lor. nu trebue să fie lipsiţi de ačastă milă spre sprijăniala. şi petrecire vieţi i lor cei ticăloasă niam milostivit şi întărim ca să aibă a lua după orânduiala ce au avut şi mai înainte câte *zăci* lei din vama gospod. pe toată luna deč aceşti bani ač aibă ai lua săracii aceştia de la vel vameş în sfârşita fieşte căriia luni pururea nestrămutat. Drept aceia poruncim domniia mea vel Vameş. văzind ačastă carte a domniei meli. să urmezi pe deplin dândusă ačasta milă din vama gospod nestrămutat în toată luna cum hotărâm mai sus.

pecetea domnească 1785. Avgust 8
1785 domn iω ѦѦ. ѠѲ. ВВ.
Matei Canta vel vist. procitoh

In dos: sau trecut în condica visteriei; Manole Loiz treti visternic

---

CXI. 1792 Iuli 18 Iaşi, Alex. C. Muruz Vodă întăreşte mişeilor să ia câte 10 lei pe lună din vama cea mare domnească (carvasaraoa).

Iω Alexandru Costandin Muruz Vvod. boj. milst. gospodarь zemli Moldavscoi.

Să faci ştire cu ačastă carte a domnii mele, că văzându(ă) cărţile de milă ce au neputinčoşii din oraşul Iaşii, ce să numesc calici, şi socotindusă că ca unii ce sînt ticăloşi şi din stricăciunea trupurilor neputincioşi a să hrăni şi a să învăli ca alţi oameni din ostenelile lor, nu trebuia să fiia lipsiţi de ačastă milă, ce spre spr'jineala şi pitrecirea vieţii lor cei ticăloasă, niam milostivit şi le întărim asămine milă ce au, hotărând ca să aibă a lua după orânduiala ce au avut şi mai înainte câte zăci lei pe toată luna din vama gospod· deci aceşti bani să aibă ai lua săracii aceştiia, de la vel vameş în sfârşitul fieşte căriia luni pururea nestrămutat, drept aceia prouncim domniia mea vel vameş. vă-

www.dacoromanica.ro

zând ačeastă carte a domnii m·li să urmezi pe deplin dândusă ačastă milă din vama gospod nestrămutat în toată luna precum hotărâm mai sus.

l. p. domneşti ΑΛ. ΚΣΤ. ΑΖ. ΒΡ. 1792

1792 Iuli 18 procit vel visternic Costandin Veisa ot visterie

In dos: „sau trecut în condica visteriei"

CXII. 1794 Iunie 26 Iaşi. M. C. Suţu Voda dăruieşte breslei mişeilor câte 10 lei pe lună să la din vama domnească.

Iω Mihail Costandin Suţul Vvod cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei.

Să faci ştire printračastă carte a domnii mele, pentru neputinčoşii din oraşul Iaşii ce să numesc calici, că după jaloba ce au dat cătră domnie mea văzândusă cărţile de milă ce au şi socotindu că ca unii ce sânt păcătoş şi din stricăciune trupurilor neputinčoşi a să hrăni, şi a să învăli ca alţi oameni, din ostenelile lor, şi spre petrecerea vieţii lor cei ticăloasă li să cadi a fi cuprinşi cu milă, pentru aceia niam milostivit şi le întărim ca să aibă a lua după orânduiala ce au avut şi mai înainte câte *zăci* lei pe toată luna din vama gospod. deci aceşti bani să aibă săracii aceştiia, ai lua de la vel vameş îi sfârşitul fieşticăriia luni pururea nestrămutat. Drept aceia poruncim domniia mea vel vameş văzând cartea ačasta a domnii meli să urmezi predeplin dândusă ačastă milă din vama gospod nestrămutat din toată luna precum hotărâm mai sus. 1794 Iunie 26

pecetea domnească Iω | ΑΧ | ΚΣΤ. ΣΤ. ΒΡ. 1793

procit vel vist.

în dos: sau trecut la condica visteriei. Constandin Veisa

CXIII. 1795 Sept. 2 Iaşi. Alex. I. Calimah Vvod scrie carte lui V. Râşcanu să nu oprească la lazarete carele ce merg la ocnă pentru sare.

Noi Alexandru Ioan Calimah Vvod, cu mila lui Dumnezău Domnu ţării Moldaviei

„Scriem domniia me la Vasăli Răşcanu, după înştiinţare ce am luat domnie mea cum că carăle ce mergu la Ocnă, să încarce sare le opreşte *la lazaret*, şi fiind că cu şidere pe la lazareturi să pricinueşte sminteală la alişverişul lăcuitorilor, iat ţi se porunceşte ca carăle ce vor veni de la Ocnă încărcate cu sare să fie neoprite la lazaret, deosăbit niam înştiinţat domnie me că de la carăle cu sare ce vin dela Ocnă şi vor să treacă pe la lazaret, le iai bani şi apoi le dai drumul, pentru care ţi să porunceşte săţi deschizi ochii, şi de o urmare ca aceasta împotrivitoare să te părăseşti, căci înadins cercetare am rânduit domnie me şi de să va dovedi că ai luat măcar un ban de la cineva, *cu ocna te voiu pedepsi*, şi carăle cu zaherè ce se pogoară la schele Galaţilor atât cu zaheriaoa *miriei* i a *Capanlâilor* cât şi ace de prisos cear veni să nu să oprească la lazaret, ce îndată să s sloboadă toată zaheriaoa ce să coboară la schele Galaţilor ca să triacă fară oprire. 1795 Sept 2.

adresa: scriem domnie me la Vasăle Râşcanu să se de la Vasluiu; „pentru neoprire carălor cu sare ce vin dela Ocnă şi a zaherelii ce merge la Galaţi".

procit vel vist.

CXIV. *1796 Februar 6 Iaşi.* A. I. Calimah Vodă întăreşte calicilor dreptul de a lua câte 10 lei pe lună din vama gospod.

Iω Alexandru Ioan Calimah Vvod. cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei.

Să faci ştire printračastă carte a domnii mele, pentru neputinčoşi din oraşul Iaşului ce să numesc calici, că după jaloba čau dat cătră domnie me văzândusă cărţile de milă

www.dacoromanica.ro

ce au şi socotindui că ca unii ce sânt ticăloşi şi din stricăciunea trupurilor neputiucioşi a să hrăni şi a să învăli ca alţi oameni din ostenelile lor, şi spre petrecirea vieţii lor cei ticăloase li să cade a fi cuprinşi cu milă, pentru aceia niam milostivit şi le întărim ca să aibă a lua după orânduiala ce au avut şi mai denaintea câte *zăci* lei pe toată luna din vama gospod. deci aceşti bani să aibă ai lua săracii aceştia, de la vel vameş în sfârşitul fieştecăreia luni pururea nestrămutat, drept aceia poroncim domnie mea vel vameş văzind carte ačasta a domnii meli să urmeză pre deplin dândusă ačastă milă din vama gospod nestrămutat în toată luna precum hotărâm mai sus.

1796 Fevr. 6

pecetea domnească : ιω | αλ | ιο | вв | κλ. | 1795

procit vel vist.

în dos :

Sau trecut la condica visteriei Costandin Veisa

CXV. 1799 Sept. 10 Iaşi C. A. Ispilant Vod. întăreşte calicilor dreptul de a lua câte 10 lei pe lună vama gospod.

Iω Costandin Alexandru Ispilant Vvd cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldavlei. Să faci ştiri cu ačastă carte a domnii meli pentru neputincioşii din oraşul Iaşii ce se numesc calici, că după jaloba ćau dat către domniia mea văzându(ă) căţile gospod : ce au de milă şi socotindusă că ca unii ce sânt ticăloşi şi din stricăciune trupurilor neputincioşi a să hrăni şi a să învăli ca alţi oameni din ostenelile lor şi spre pitrecere vieţii lor cea ticăloasă li să cade a fi cuprinşi cu milă ; pentru ac.ia niam milostivit şi le întărim ca să aibă a lua după orânduiala ce au avut şi mai înainte câte *10 lei* pe toată luna din vama gospod. Deci aceşti bani să aibă ai lua săracii aceştia de la vel vameş în sfârşitul fiştecăria luni pururе nestrămutat. Drept aceia poroncim domnia mea vel vameş de carvasaraoa Iaşii văzând carte ačasta a domnii meli să urmezi pe deplin dândusă ačastă milă din vama gospod nestrămutat în toată luna precum hotărîm mai sus.

1799 Sept 10

l. p. domneşti: Iω. кєт αλ. ψ. вв.

(jos) — vel vist.

(în dos) — sau trecut la condica visteriei

Costandin Veisa ot visterie.

CXVI. *1800 Oct. 3 Iaşi.* C. A. Ipsilant Vodă scuteşte pe Ioniţă Urzică dărăban agesc din Iaşi de ori ce dări şi angarale.

Iω Costandin Alexandru Ipsilant Vvod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldovii Să face ştire cu ačastă carte a domniimele pentru acest *Ioniţă Urzică*, dărăban agesc de aice din Iaşi, carile dând jalobă către domnie mea au arătat cumcă el să află de mulţi ani slujind la rufetul dărăbanilor, până ce au ağunsu acum la neputinţă şi slăbiciuni de bătrâneţă, şi nefiind vrednic de a mai sluji, sau rugat ca să facem domnie mea milă săl ertăm de slujba dărăbăniei, cum şi de birul visteriei şi alte dări şi havaleli, după care jalobă ce au dat fiind rânduit la dmlui vel agă ca să cercetezi, şi aducând mărturiia de la dmnealui întru carile îl arată că se află slujind de mulţi ani la rufetul dărăbanilor, şi că acmu fiind ağunsu la neputinţă de bătrâneţi afiândusă şi bolnav neputinčos şi sărac nevrednic de a mai sluji, i să cadi a avea milă de apărare, pentru aceia milostivindune asupra lui, iată prin ačastă carte a domnii meli lam

www.dacoromanica.ro

ertat atât de slujba dărăbăniei cât şi de birul visteriei şi de alte dări şi havaleli ce ar fi asupra altor lăcuitori, el întru nemica pe capul lui să nu fie supărat, deci poroncim domnie mea Dmtale vel agă şi altor zapcii, slujitori ce veţi fi orânduiţi cu slujbile domnii meli aice în oraşul Iaşii, văzând carte aĕasta a domnii meli cu toţii să aveţi a urma în tocma precum mai sus să hotărăşti. 1800 Oct. 3

l. p. domneşti Iω, кст. ал. ѱ. вв. 1799

vel vist.

In dos : sau trecut la condica visteriei, Cost. Veisa

CXVII. 1801 Sept. 13 Iaşi. Alex. N. Suţu Vvod întăreţşe calicilor din Iaşi să la câte 10 lei pe lună din vama gospod.

Iω Alexandru Neculai Suţu Vvod. cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei.

Să faci ştiri cu aĕastă carte a domnii meli pentru neputinĕoşii din oraşul Iaşii, ci să numesc Calici, că după jaloba ĕau dat cătră domnie mea văzîndus(ă) cărţile gospod, ce au de milă şi socotindusă că ca unii ce sînt ticăloş şi de stricăciunea trupurilor neputinĕoşi a să hrăni şi a să învăli ca alţi oameni din ostenelile lor, şi spre pitrecere viaţa lor cei ticăloasă li să cadi a fi cuprinşi cu milă, pentru aceia mam milostivit domnia mea şi le întărim ca să aibă a lua după orânduiala ce au avut şi mai înainte câte *zăci* lei pe toată luna din vama gospod deci aceşti bani să aibă ai lua saracii aceştiia de la vel vameş în sfârşitul fişte căria luni pururia nestrămutat.

Drept aceia poruncim domniia mea vel vameş de carvasaraoa Iaşii văzind carte aĕasta a domnii meli să urmezi pre deplin dând aĕastă milă din vama gospod, nestrămutat în toată luna precum hotărâm mai sus. 1801 Sept 13

l. p. domneşti Iω ал. ні. сѕ. вв. 1801 cap de bou vel vist.

In dos : sau trecut la condica visteriei

Costandin Veisa ot visterie

CXVIII. 1803 Ghenar 13 Iaşi. A. C. Moruz Vovd. întăreşte milele calicilor de a lua câte 10 lei pe lună,

Iω Alexandru Constandin Muruz Vvod. cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldovei.

Să faci stire cu aĕastă carte a dmnii meli pentru neputinĕoşii din oraşul Iaşii ce să numesc calici, că după jaloba ĕau dat cătră domnie mea văzândusă cărţile gospod ce au de milă şi socotindusă că ca unii ce sânt ticăloşi şi din stricăciune trupurilor neputincioşi a să hrăni şi a să învăli ca alţi oameni din ostenelile lor, şi că spre petrecire vieţii lor cei ticăloasă li să cade a fi cuprinşi cu milă. Pentru aceia niam milostivit domnie me şi le întărim ca să aibă după orânduiala ce au avut şi mai nainte câte *zeci* lei pe toată luna din vama gospod. deci aceşti bani să aibă ai lua saracii aceştia de la vel vameş în sfârşitul fiicăria luni pururе nestrămutat. Drept aceia poruncim domnie mea vel vameş de carvasaraoa Iaşi, văzând carte aĕasta a domnie meli să urmezi pre deplin dând aĕastă milă din vama gospod nestrămutat în toată luna precum hotărâm mai sus. 1803 Ghenar 13.

l. p. domneşti : ал. кст. ѧѕ вв. 1793.

cap de bou, pasere.

procit vel vist.

In dos : Sau trecut la condica visteriei.

Constandin Veisa ot vist.

---

www.dacoromanica.ro

CXIX. 1812 Decemb. 16 Iaşi. Sc. A. Calimah Vovd întăreşte mila calicilor de a lua câte 10 lei pe lună din carvasara.

Ⱁ Scarlat Alexandru Calimah Vvoda, cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei.

Să face ştire cu ăcastă carte a domii meli pentru neputinčoşi, din oraşul Iaşii ce să numesc calici că după jalba čau dat cătră domnia mea făcând rugăminte ca să le întărim mila ce au de la alţi luminaţi domni. văzândusă cărţile ce au de milă, şi socotindusă că ca unii ce sînt ticăloşi şi de stricăciune trupurilor neputinčoşi a să hrăni şi a se învăli ca alţi oameni din ostenelile lor, şi că spre pitrecirea vieţii lor cei trecătoare li să cade a fi corprinşi cu milă, Pentru aceia niam milostivit domniia mea şi le întărim ca să aibă a lua după oränduiala ce au avut şi mai înainte câte *ăăci* lei pe toată luna din vama gospod, ca să le fii spre ağutorul hranii şi a inbrăcămintei lor, deci aceşti bani să aibă ai lua săracii aceştia de la vel vameş pe poată luna pururе nestrămutat în sfârşitul fiştecăreia luni. Drept aceia poroncim domnie mea vel vameş de carvasaraoa Iaşii, văzind carte ačasta a domniei mele, ori în vânzare sau în credinţă de să va căuta slujba, să urmezi pe deplin dând ačastă milă din vama gospod, nestrămutat în totă luna precum hotărâm mai sus.

1812 Decem. 16.

I. p. Domneşti Ⱁ ск. ал. кл. вв 1806.

vel vist.

In dos: Sau trecut la condica visteriei.

Constandin Veisa medelnicer.

CXX. 1814 Iuli 1 Iaşi. Sc. A. Calimah Vvd. scuteşte pe P. Custişan din satu Lunca (Iaşi), călaraş de Ţarigrad, de bir şi-i dă un om de scuteală.

Noi Scarlat Alexandru Calimah Voevod. cu mila lui Dumnezău Domn ţării Moldaviei.

Să face ştire cu această carte a domniei mele pentru *Pintilie Custişanu* din satul *Lunca* ţinut Eşii *călăraş de Ţarigrad, că aflândusă în toată vreme la slujba domnii mele şi a ţării.* niam milostivit asupra lui şi l ertăm de tot birul visteriei, cum şi de alte dări şi angării ori câte vor fi, asupra altor lăcuitori a ţării, la vreme desătinii şi să aibă lui a scuti triizăci bucăţi stupi sau sfini, cum şi la vreme vădrăritului va scuti triizăci vedre vinu de vădrărit, asămini şi la vreme goştinii va scuti triizăci oi. pe aceste bucate nici un ban să nu de, ce să le ţie în samă slujbaşii, de la sâne după hotărirea ponturilor acestor slujbe, însă aceste bucate să le scutiască din drepte bucatele lui iar nu să puţi bucatele altora pe numele său spre păgubirea visteriei, căci făcând un vicleşug ca acesta va fi lipsit de aciastă milă. Deosăbit facem domnie me milă şi îi mai dăm un om de scutială pentru slujba casăi sale, la cari să aibă a lua la toate *ăferturile* câte doi lei din visterie gspd. care să să triacă în izvod scut(elni)cilor ce să dau din visterie. Drept aceia poruncim domnie me dumvoastră ispra vnici de ţinut Eşii şi altor zapcii. slujbaşilor desătinii vădrăritului, şa goştinii, pe numitul calaraş de Ţarigrad cu nici un fel de dare să nu să supere, ce de cătră toţi să să păzască întocma, după cum mai sus să porunceşte prin carte aciasta.

1814. Iuli 1.

I. p. domneşti

Ⱁ — ск — ал — кл — в.в. 1806.

Vel vist.

---

www.dacoromanica.ro

CXXI. 1815. Mart 3 Iaşi. Paşaportul lui Giovanni Spiro eliberat de consulul englez.

Nous Wiliam Wilkinson, consul general de sa Majesté Britanique dans les Principautes de Walachie e Moldavie, certifions et attestons que le nommè *Giovanni Spiro,* natif de Sainte Maure, nous a exhibé un Certificat d'origine dans le quel, il est déclaré natif de Sainte Maure, et en vertu de quoi il a réclamé la protection Britannique, que nous lui accordons, priant et requérant toutes les autorités constituées par la Sublime Porte, tous officiers civils et militaires, et tous ceux à qui il appartiendrà, de reconnoitre le S-r Giovanni Spiro, comme sujet Britannique, et nous seulement ne permettre qu'il lui soit donné aucun ampechement quelconque, mais aussi lui accorder tous les droits et priviléges dont jouissent les sujets de sa Majesté le Roi notre Maitre.

Iassy 3 Mars 1815 N. S.

Bon pour un an.

(l. p.) William Wilkinson

în dós:

„vu au Vice-consulat Britannique à Iassy, et restitué au nomé *Giovanni Spiro* pour aller d'ici à Galatz. Iassy le 26 Mars 1815.

Jean Marco, chargé d'affaires de ce V. consulat.

Pretallo. dali' ost razu. Giovanni Spiro da Santo Maura in questo V(ice) Consolato Britanico, quale parte per Smirna con barbinetto di venturi visto però, e restituito tosta al medessimo giunio.

Ispravn. del V. consolato Britanico le 29 Settembre 1815. S. N.

(l. p.) Domenico Dannaco v. consule

Visto in questo Consolato Britannico, e quindi restituito al sopradetto obblatores d-ta proscurzione del suo viaggio di qui 8 Aijali. Smirne li 23 Novembre 1813.

F. Wunt

(l. p.)

Visto in chesto V-con. Brittanico e restituite al Sudeto Sior Spiro per suo viagio per Cipro e laffa. Scio 1815 Decebre 28. Giovanni Guiducci v. consule

(l. p.: un vapor)

Vû à Galatz. pour aller à Iassy.

(l. p.: 2 delfini) le 7 Mars 1817.

Sterio Diamandi

CXXII. *1812. Iunie 26.* Schimb pentru moşia Colincăuţi de la Hotin proprietatea măn. Slatina.

Ca să fie ştiut că sfânta mânăstire Slatina după nişte mărturii şi alte scrisori din *vremea oştirii de la Rumenţov,* ce avea asupra moşiei Colincăuţii, ci *dintru învechime au fost de ţinutul Cernăuţului, iar mai în urmă sau fost cuprins în raiaoa Hotinului şi acum se află de ţinut Hotinului deastânga Prutului, supt ocârmuire oblastului Basarabiei,* au dat jalobă cerând întreagă aceasta moşie în stăpânirea mânăstirii. Apoi dmlui caminar Teodor Ciurea iarăşi după nişte scrisori a neamului lui Mihailaş care de la acel neam prin zestre ar fi întrat la Ursul Murguleţ şi de la aceleşi iarăşi prin zestre au întrat la Dociul părcălab şi alţii. şi de la aceiaşi după clironomie au venit la Dmlui, şi i sau fost dat de la comitet şi de la divan în stăpânire a treia parte dintraeasta moşie, dar fiind nemulţămit şi după aceleaşi scrisori prin jaoba ceau urmat de cătră dmlui, atât la stăpânire de aici, cât şi la gubernia Basarabiei deastânga Prutului, cerea întreagă aoastă moşie la stăpânire dmsale, precum şi venitul ei, dar acum mai în urmă de toate plecânduse amândoaă părţile la învoială şi

www.dacoromanica.ro

socotind îndelungata treacere de vreame, şi adeasele întâmplări asupra acestui pământ ce au fost mainainte, din care sau putut ştearge de la amândoaă părţile ştiinţa şi cunoşt'nţa adevărului acestei pricini. pen ru ca să lipsască giudecăţile şi cheltuielile de la amândoaă părţile cu priimire şi mulţămirea amânduror părţilor neam învoit ca ačastă moşie Colincăuţii să s dea drept în doaă, şi giumătatea să o stăpânească dumnealui în puterea acelor scrisori cari sau aflat astăzi la dmlui şi la mânăstire. Apoi iarăş pentru înlesnirea stăpânirii amânduror părţilor am făcut schimbare dând dmlui mănăstirii acea giumătate de sat din Colincăuţi care acum iaste în ţinut Hotinului, cu toate ceale avute pe dânsa, cu sat cu mori, pădure şi câmp, d'n tot locul cu tot venitul, ca să lipească lângă cealaltă giumătate de sat a mânăstirii şi lângă cealaltă moşie ce mai are mânăstirea acolo în capul aceştii moşii, şi mânăstirea sau dat dmsale în schimb moşia *Făcuţii* din ţinut Hârlăului, care iaste stearpă fără lăcuinţă de oameni, şi moşiia Miceştii din ţinutul Iaşului ce iaste lăcuită de oameni, cu care alcătuire de schimbătură rămâind amândoaă părţile mulţămiţi. hotărâm ca întâiu învoială făcută între noi, şi al doile schimbul săvârşit între noi să s urmeaze şi să s păzască fără strămutare în veaci, însă cu ačasta adăogire din partea dm-ale către mânăstire, ca oricând mânăstirea ar putea găsi scrisori dovezi vrednice de credinţă, afară de aceste câte sau arătat la comitetiul rânduit pentru cercetare moşiilor de la Hotin, că ačasta moşie Colincăuţii au fost din vechime dreaptă a mânăstiri, atuncia învoiala făcută să să strice, şi mânăstirea îşi va lua schimbul ce iam dat înapoi, cu toate acareturile câte se vor afla făcute de către dmlui pe această moşie, fără a întoarce vreun ban pentru aceale binale ce vor fi şi fără a ceare şi mănăstirea de la dmlui vreun ban pentru caratul lor până la acea vreame, şi câte scrisori sau aflat acum şi la o parte şi la alta leau dat unul a tui spre veačnica stăpânire. Şi sporiul sau scădere de notar la amândoaă părţile va fi întru nesocotinţă, sau vreunfeliu de pretenţii, cum şi dacă vro dată se va scula cineva cu pretenţie asupra aceştii moşii vrând să o tragă la sine, iarăşi dmlui să fie îndatorit a răsufla pretenţiili făcânduli cunoscut că drept lucrul dmsale fiind au putut face ceia ce au voit fără a să pricinui mănăstirii vreo păgubiri, pentru care spre adiveriri primind dmlui asăminea scrisoare de la mânăstire, au dat şi mânăstirea ačasta la mâna dmsale, însă moşia Miceşti, care sau dat în schimbu dmsale, iaste den stânga Prutului în ţinut Iaşii, oblastul Basarabiei, iar moşiia Făcuţii în ţănut Hârlăului denadreapta Prutului.

1817 Iuni 26

Veniamin Mitropolit Moldovei adiverim

l. p. † сїѧ печат монастира слатиныи преѡбраженїѧ гй.Хѕсиѕ. (7256)

(schimbarea la faţă)

Divanul

Cu învoiala acesta înfăţişândusă în divan amândoaă părţile au încredinţat că sau săvârşit cu bună priimire şi mulţumire amândoaă părţile. Drept aceia sau încredinţat şi cu a noastre iscălituri.

1817 Iuni 27

Cost. Balş vel logofăt	Andronachi Donici vel vornic	Şerban Negel vel vornic
Cost. Sturza vel vornic	Petrachi Sturza vel spatar	Costandin vornic

Departamentul pricinelor străine

Ačastă scrisoare de învoială şi schimbu sau cercetat şi este cu pecetea sfintei mânâstiri, şi iscălit preosfiinţia sa părintele Mitropolit Moldaviei se adiveresti de dmlor

www.dacoromanica.ro

boerii divanului Moldoviei, iscăliţi mai sus, şi văzându-se că moşia Miceştii, este în partea aceasta din a stânga Prutului în ţânutul Eşii în oblastul Basarabiei pentru aceia sau încredinţat cu iscălitura noastră şi pecetea departamentului.

în Eşi 1817 Iunie 27

Ioan Neculce post. cercetat.

Iordachi Cananău Vasile Danu

pecetea departamentului pricinilor streine 1814

cap de bou sau trecut la condica departamentului

Toader Contu

OBS.—Supt No. 101 cancelaria consulatului rusăsc din Iaşi—Andrei Nizani—întăreşte actul.

CXXIII. 1818 Iunie 17 (Chişinău). Jalba a 20 de boernaşi din Basarabia, carî cer să fie aşezaţi la cinurile de dvoreni (Arh. Basarabiei).

Cătră visocorodiia sa alesul marsal al obştii dvorenilor Basarabiei
de la toţi cinovnicii postelnicei, mazili şi
alte trepte din oblasta Basarabiei
jalobă

Asupra acestui din nou aşăzământ ci să alcătueşte pentru obştia dvorenilor dintracest oblest, noi văzândune netrecuţi în izvodul ce sau închiet pentru dvorenini şi arătândune tot în vreme aceia cu documenturile şi dovezi ce avem nám fost primiţi. şi măcar că a unora din noi au fost trecute numile întracelaş izvod ce lau închipuit, dar pe urmă neam văzut daţi uitării şi în locul nostru videm aşezaţi pe alţii, care mai în urma noastră au venit, am fost săliţi pentru aceste a ne jălui înalt excelenţii sale. D. împuternicit namesnic după care jaloba ni sau slobozit şi răspunsul hotărît pe care în tălmăcire rusască şi moldovenească împreună cu copia jalobei în orighinal le alăturăm. şi facem rugăminte aceii presustvii ca în adunare obştii dvorenilor să să cetească cuprinderea lor, după care să ne să dei în scris răspuns de sântem trebuitori a mai sta aice, sau că în urmă când să va deschide comisia de cercetare dvorenilor rămaşi ni să va face cunoscut în Chişinău·

anul 1818 luna Iune în 27 zile.

Ştefan Vasiliu	Agapi Iosup vel căpitan
Toma Mărescu	V. Buciuşcanu căpitan
Ioniţă Crimă mazil	Manole Gălescu postelnicel
Teodoru Roşca	Toma Ţigancu „
Iftode Roşca postelnicel	Nastasă Duca căpitan
Vasile Bosta mazil.	Neculai Mură postelnicel
Gheorghe „ „	Lupu Dogă post
Ion „ „	Gheorghe Gălescu mazil
Cost. Bulat	Dumitrachi Sărghii mazil
V. Bulat	Paladi Buciuşcanu

CXXIV. *1820 Mart 21 Iaşi.* M. Gr. Şuţu Vodă întăreşte milele calicilor de a lua câte 10 lei pe lună din vamă.

Noi Mihail Grigorie Şuţul Vodă domn ţării Moldaviei.

Se face ştire cu ăcasta carte domniei meli pentru breasla sărăcilor cerşitori din Iaşi, că prin jaloba ce niau dat au făcut arătare că spre oareşicare ajutor a lor au

www.dacoromanica.ro

puţină miluire de la luminaţit domni de mai înainte, făcând rugăminte ca să să întăriască şi de către noi acea miluire ; deci după jaloba lor cercetândusă şi văzîndusă cărţile gspd de miluire ce au avut. hotărăm ca să aibă a lua pe toată luna câte zăci lei milă din vama gospod, care bani ori în vânzare de vor fi vândute ori în credinţă de să vor căuta să să de pe toată luna deplin şi fără strămutare la sfârşitul lunii, poruncim dar domnie mea dmv vameşi de carvasara şi a urma întocmai după hotărîrea cărţii acestia a domniei mele.

1820 Mart 21

l. p. domneşti. Iω ѧX гр. сѳ. вв. 1819

sau trecut în condica visteriel

Cost. Veisa pah.

CXXV. *1821 Mai 5 (Chişinau).* Se dă adiverinţă de spiţa neamului lui Enăcachi Rusu ot Orhei.

ADIVERINŢĂ

Anul 1821 Maiu 5 zile, sau dat aciasta de la comisie alcătuită pentru cercetare dovezilor asupra dvorineştii numiri a dumisale cinstiţilor dvoreni a oblastiei Basarabiei, dumisale pomeşnicului de la ţinut Orheiului *Enăcachi Rusul*, precum că comisie cercetând spiţa neamului şi documenturile pentru dvoriansca stare dumisale, pe care liau înfăţoşat dmlui şi găsindule de temelnice şi vrednice spre dovedire dvoreneştii trageri a familiei dumisale mai mult de doaî sute ani, şi dândule dreptate spre a fi trecut rodul dumisale în *al şasăle parte a condicii* de spiţele niamurilor după cuprindere gramotei ce cu multă milostivire sau dăruit blagorodnicii dvorenstve. Pentru aceasta au hotărît să se scrie numele dumisale şi rodul după alfavit în izvod de dvoreni ţinutului Orheiului şi de aceasta să să de dumisale Rusul această adiverinţă.

General leitenant Inzov
C. Dimitri Râşcanu prezident
Ghica statschii sovetnic
I. Sturza colejchii sovetnic
post. Cazimir „ „
vornic Micu. sftetnicul curţii
Catargiu colejchii assessor
Th. Crupenschi tit(ularnii) sov(etnic)i cavaler
V. Iiamandi
Iancu Donici
Iacovachi
titularnii sovetnic. Alecsandri

CXXVI. *1823 Ghenar 14 Iaşi.* Ioan Sandu Sturza Vodă întăreşte milele calicilor de a lua câte 10 lei pe lună din vamă.

Iω Ioan Sandul Sturza Voevoda cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei.

Să faci ştire cu ăcasta carte a domniei mele pentru briasla săracilor cerşători din Eşi, carii prin jaloba ceau dat au făcut arătare că iai au din vechiu o puţină miluire din vama gospod, pentru oareşi care agiutor al lor, făcând rugăm nte ca să i să întăriască şi de către noi ace miluire. deci după jaloba lor cercetândusă şi văzândusă cărţile de miluire ce au nu liam trecut cu viderea rugămintea, ce iată prin ăcastă carte a domnii mele asămine întărindule miluirea ce au avuto hotărâm ca să aibă a lua pe toată luna

www.dacoromanica.ro

câte *zăci* lei din vama gospod, care bani ori în vânzare de vor fi vămile sau în credinţă de să vor căuta să să de nesmintit pe fieşte care lună la sfârşitul lunii, poruncim dar domnie mea Dum. vameşi de carvasara să aveţi a urma întocma după hotărârea cărţii acestiia a domnii mele.

1823 Ghener 14
vel vist

l. p. domneşti ИѠ | ИѠ | са. ст. вв. 1822 căp de bou, şi formula „utroque clarescere chpulrum".

Sau trecut în condica visteriei, Const. Veisa paharnic

CXXVII. *1818 Aug. 9 Iaşi.* Atestatul elevului seminarist T. S. Verescul.

ATESTAT. Spre încredinţare cum că feciorul acesta Theodor, fiul răposatului Simeon Verescul sosit la vârsta de 21 ani de credinţă drept cinstitoare creştinească, şi născut în Moldova. au intrat la şcoala clericilor de la Socola la anul 1813 Mai 30, unde petrecând până la anul 1818 August 6. au învăţat la cetirea regulată, la scrisoare, la arithmetică, la Gramatică românească, la Loghică, la Istoria de obşte, la Ithmi sau legile firii, la simvolul pravoslavnicii credinţe, la Cartea facerii, la tâlcuirea psalmilor, la bogoslovie carte întâi şi a treia, la rânduiala bisericii. tomul întâi a gramaticii limbii latineşti, şi la toate aceste învăţături au arătat a sa silinţă după vârtutea priceperii sale având ale sale purtări (pe vreme cât au şăzut în şcoală) bune, căruia i sau dat voe spre cercarea locului statorniciei sale, unde prin ceale învăţate să poată spori al său, şi al obştiei folos. şi spre încredinţare celor mai sus scrise i sau dat acest atestat cu pecetea şcolii şi cu iscăliturile noastre. 1818 August 9.

Isaia arhimandrit.
Enachi Necalau sluger şi profesor seminariului de la Socola.
Costandin Diacon ; Vasile Popovici
pecetea Seminăriei
+ печете сѫолии дела сокола 1818
Ѻтрѳ лѳмина та вѳм ведѣ лѳмина
ochiul Providenţei

Obs. Doc. de la CI—CXXVII ni s'au comunicat spre publicare de d. Gh Ghibănescu.

CXXVIII. *1832 Aug. 24.* Impărţala oraşului Iaşii pe cvartaluri din punct de vedere administrativ şi sanitar.

Prescriere arătătoare anumi despre împărţirea oraşului Eşi pe cvartaluri şi de numile atât a doftorilor cari sunt însărcinaţi cu căutarea bolnavilor din oraş cât şi de numile Comisarilor a Epistaţilor rânduiţi după noul aşăzământ pentru privigherea cvartalurilor şi rânduiala ci să păzăşte.

Anul 1832 Avgust 24.

l. *Cvartal*: Acest cvartal este alcătuit din doao ciastii a oraşului I şi al 2-le, ce mai înainte erà, şi împărţit în 3 departamenturi. Inceperea sa îşi are dela Podul Verde în mâna dreaptă, la vale, pe lângă casele D-sale Logofătului Teodor Balş ce acum să numesc (care mai înainte au fost a D-sale Visternicului Dumitrachi Ghica) şi tot la vale în mâna dreaptă pe lângă bisărica Banului— cu palatul ocârmuitoriu şi pe lângă casăle răposatului boer Vornic Alecu Cantacuzino, uliţa mare la vale pe lângă dughenile svintei Mitropolii ; şi la vale pe lângă casele D-sale Vornicului Grigore Ghica tot în mâna dreaptă, cherestegia pe lângă sfântu Andrei, Podul lung piste Podul roş, Podul Nico-

www.dacoromanica.ro

linei în mâna dreaptă şi piste podul Nicolinei până în târguşor şi până în Carantina ce mare cu mahalaoa târguşorului înpregiur mahalaoa Cărămidăriei vechi cu Lipovenimea şi mahalalile Treisfetitelor, Sf. Andrei, Feredeile, pe la podul lui Ipsilant, mahalalile Boghiului, Păcurarii, până spre moara răpousatului boieriu Visternic Petrachi Sturza, şi mahalaoa Poştii, şi să întoarce împregiur iarăşi până la Podul Verde. Cu acest cvartal încă după ce de mai înainte rânduială sunt însărcinaţi cu căutaria bolnavilor D-lor doftorii Violà şi Ilaşciuk însă D-l Viola în ceastia I adecă dela Podul Verde la vale în mâna dreaptă cu mahalalele până în spiţăria mortului Pădure. Iar la vale uliţa mare în mâna dreaptă, Cherestegia şi podul Nicolinei şi piste podul Nicolinei, târguşorul cu mahalalile piste podul lui Ipsilant cu grădina Doftorului Peris până lângă hanul lui Vanghele boengiu d-lui doftoru Ilaşciuk care această încungiurare s'au numit Ceastia al 2-le precum asămine şi moaşă în Ceastia I d-nei Madam Şilăr şi în al 2-le ceastie Madama Verujinsche. Privighitoriu asupra acestui cvartal este rânduit Comisariu d-lui Stolnicu Dumitrachi Urziceanu, împreună cu trei epistaţi câte unul la fieşte care Departament anume : Ioan Bodrescu, d-lui Iordache Ioan şi Costache Ţuplica.

Cvartal 2-lea. Acest cvartal să alcătueşti din ceastiile al 3-le şi al 4-le. Inceperea îşi are din colţul dughenii neguţitoriului Mihalache Bacalul ce vine piste uliţă de dughenile d-sale Visternic Costache Păşcanu şi merge la vale uliţa mare în mâna stângă şi podul lung, prin târguşor până la rohatcă şi împregiur pe subt Frumoasa, mahalaoa iarmarocului şi trece Bahluiul prin ţigănimea Domnească păr în gura Căcăinii şi de acolo pe lângă malul Căcăinii partea despre apus să întoarce păr în podul de piatră cel di la vale de d-lui Postelnicul Bucşănescu şi de acolo merge tot mâna stângă şi pe la Harabagi baş înainte păr în târgul Cucului tot din a stânga şi pe lângă poarta Goliei şi să sfârşăşte iarăşi la aceeaşi dugheană a lui Mihălache Bacalu de unde sau început.

Doftori în acest cvartal sunt însărcinaţi tot după orănduiala de mai înainte adecă : In ceastia al 3-le d-lui doftorul Ilaşciuk şi în al 4-le ceastie d-lui doftorul Săchilarie precum şi moaşă în tot acest cvartal dnei madama Verujensca şi privighitoriu asupra acestui cvartal este rânduit Comisariu D-lui Paharnicul Ioan Ciornei şi împreună cu trei Epistaţi câte unul în fişte care departament, fiind acest cvartal despărţit în 3 departamenturi adecă epistatul d lui Iordachi Tatarul, d-lui Costache Toma şi d-lui Costachi Balăban.

Cvartul 3-lea. Cvartalul acesta este alcătuit din ceastiele al 5-le şi al 6-le care mai înainte să nume, şi împărţit iarăşi în 3 departamenturi. Inceperea îşi are tot dela Podulverde, uliţa mare la vale în mâna stângă pe lângă casăle dsale spatarului Vasile Beldiman şi tot uliţa mare în stânga pe la poarta d-sale Banului Pascu şi pe lângă orăşăneasca Agie i pe lângă dughenile d-sale Logofătului Costache Paşcanu tot rândul uliţei despre răsărit, şi de aicea rămăind uliţa mare, apucă drept uliţa Golia pe lângă poarta d-sale Hatmanului Răducanu i pe lângă casele d-sale Căminar Spiru şi tot înainte pe lângă poarta d-sale Banului Mihălache şi de acole trece pe lângă poarta Mănăstirei Goliei şi prin târgul Cucului pe lângă Consulat Austriac până la Cantora lumănărilor, şi de acolo tot în mâna stângă până la podul de piatră acel dela vale de d-lui Postelnicul Iordache Bucşănescu unde să şi sfârşăşte lungimea sa şi să întoarce de acole înapoi tot pe lângă malul Căcăinei în sus până la viea d-sale Aga Ilie Cogălniceanu. In acest cvartal pentru căutarea bolnavilor sunt însărcinaţi d-lui Doftoru Viola în al 6-le ceastie şi în al 5-le ceastie d-lui Doftoru Sechilarie tot după de mai înainte rânduială, iar moaşele in ceastvia al 5-le dnei Madama Verujinsca şi în al 6-le ceastvie madama Şiler, şi Comisar asupra acestul Cvartal este rânduit d-lui Anastasie

www.dacoromanica.ro

Grebenciu, împreună cu trei epistaţi anume: D-lui Spiru Papalicu, Anton Cubolshi şi Porușnicul Ioan Botezatul, câte unul la fişte care departament.

Cvartal al 4-le, Acest cvartal iarăşi este alcătuit din 2 ceastii, al 7-le şi al 8-le şi împărţit în 3 departamenturi, să începe dela Podu Albineţului şi merge pe pârâul Câcăinii până la podul Bulargăi ce este pe Bahlui şi deacolo tot pe malul Bahluiului, pe lângă mormintele jâdovilor împregiur pără la Salhana, şi de acola în sus pe marginea Ciricului până la viia Călugărului şi pe la Moara de vânt tot marginea în sus pără la podul Albineţului de unde s'au inceput.

Cu acest cvartal pentru căutarea bolnavilor este însărcinat d-lui doftorul Ţucherini tot după rânduiala de mai înainte, precum şi moaşă madama Rodaiar, Comisari este rânduit d-lui Gheorghe Nicolau, iarăşi cu trei epistaţi câte unul în fieşte care departament şi anume: Polcovnicul Vasile Codrescul, Ioniţă Carage şi d-lui Miron Hădărag.

Dar întru cercetarea bolnavilor din acest oraş, să urmează cu această rânduială că epistaţii din departamenturile acestor cvartaluri după ştiinţele ce ieu şi ei de pe la ciocli ce umblă în toate dimineţile *cu întrebarea despre starea sănătăţii locuitorilor* orăşeni, dau vedomostie Comisariului lor cu arătare de feliul şi numărul bolnavilor după care şi Comisarul cvartalului alcătuind vedomostie de pe acelea a epistaţilor din fieşte care Departament, predstavlisăşte cu raport din partei atât orăşieneştii Agii şi doftorilor rânduiţi cât şi acestui sfat.

Gavril Neculau.

Alecsandru Nicolau.

Secretar, Gavril Sărdar

CXXVIII. 1833 Iunie 20. O casă de toleranţă lângă biserica Curălari.

Primit 10 Iulie 1833.

Cătră cinstit Dipartamentul pricinilor

din Lăuntru

Poporănii bisăricii Pogorărei sv. Duh ot Curălari

Plecată jalubă.

Cu mâhnire sufletească privim pe jâdovii ci să aîlă cu lăcuinţa lor în casă cu chirie lângă casăle noastre şi în coastele bisăricei, ce au fieşte care câte 5 şi 6 fete şi femei desfrânate creştine, moldovence care le ţin pentru alişveriş lor. Şi fără a voi, cu îngreţăluire priivim intrare şi petrecere altor nelegiuiţi jâdovi cari împreună cu dânsele, cu mâncări şi băuturi dănţuescu la sărbătorile lor, după obiceiul ovreiesc şi la sărbători e creştineşti şi posturi, urmează alte tot ne încuviinţate şi nelegiuite lucrări ce supără auzul şi spurcă legea şi văzduhul, şi în privelişte l r nici odată nu avem linişte duhului nostru.

Plecaţi ne rugăm să să poruncească locului ci să cuvine şi să le rădice din priivire noastră spre a rămâne liniştiţi şi depărtaţi de o aşa îngreţăluire şi supărare ce aduc casălor noastre. *1833 Iunie 20*

Grigore Iacovache Căm'nar
Toader Zălariu Paharnic
Gavril Neculici.—*Erei Ion ot Curălari*
Chiril Comarniţchi,

OBS. Din Arh. Iaşi, Tr. 1424. ds. 261. fila 88.

www.dacoromanica.ro

Rezoluţie
Secţia I Iuli 20 No. 8279
„Să să scrii Agiei ca să pui la cali asămine neîncuviinţări şi pi asămine curve să să dipărteză în oraş, trimeţândusă în copie jaloba preoţilor şi numai de cât Agia să liniştească odihna preoţilor, lipsind acelea femei împregiur sfintei bisărici, Antohi.

CXXIX. *1887 Febr. 8.* Vasile Iuraşc cere voie de la Mitropolitul Veniamin să-şi trimeată pe fiul său la săhăstria Secului spre îndreptare.

Inalt Preosfinţite Stăpâni.

Indepărtare unui legiuit fiu al meu (anume Iorgu), dela datoriile cătră nâscătorii săi părinţi şi orbire simţirilor cătră sfânta şi pravoslavnica credinţă, desrădăcinând puterile răbdării, mau adus la desnădăjduire că încă voi pute iconomisă a nu să da în privelişte faptele sale şi a mai păstra iubire de fiu, pentru care mustrândumă totodată şi cugetul că nu cumva din acele nenorocite încungiurări să între în primejdie de perzare şi sufletul. Pătruns de ce mai mare durere întru jalnica me stare, plecat vă supuiu la cunoştinţa Inalt Preosfinţiilor Voastre cum că pomenitu meu fiu de multă vreme cuprinsu fiind de intunericul orbirii, de dreaptă judecată, am suferit dela dânsul atât eu cât şi maicăsa în nenumărate rânduri, feluri d atacuri şi ocări ne iertate de pravile nu să le sufere părinţi dela fiu, dar nici cel mai străin de sânge şi naţii cu aşa ticăloasă cugetare pără când au indrăznit şi cu mâinele înarmate a să râdica asuprămi şi pe toate pără acum mângâindumă cu nădejde că cu liniştite chipuri şi părinţăşti sfaturi, ar puti lua îndreptare, le am acoperit dar în zădar miau fost căci şi acum privesc, când vrâsta lui este trecută de 30 ani, că nărăvirea sa ce ră în loc să să desrădăcineză, încă merge cu sporire pentru a căruia îndreptare ne putând găsă altă închipuire de cât ca prin mijlocire Inalt Preosfinţ lor Voastre, să să triimată la săhăstria Săcului unde să fii periorisit pără va lua sufletească vindecari şi va veni în dreapta cunoştinţă a datoriilor sale.

De aceasta cu umilinţă vă şi rog ca să vă milostiviţi a mijloci cătră Prea Inalţatul Domn de a se face această lucrare nădăjduind că aceasta va fi limanul di a să puti lumina la simţirile sufletului şi a cugetului său şi atunce cu durere ace de dragoste părintească întru pocăinţa sa iarăşi îl voi primi.

a Inalt Preosfinţiilor voastre nevrednic fiu sufletesc
1837 febr. 8. şi pre plecată slugă
Vasile Iuraşc Stolnic. Obs. Acesta este socrul Căminarului Gheorghe Eminovici
Tr. 844. dos. 281. f. 2. M. Int. (Arh. stat. Iaşi)

CXXX. *1837 Febr. 17.* Adresa Mitr. Veniamin cătră departamentul pricinilor din lăuntru pentru trimetere la măn. Secul a tânărului Iuracşu.

Cătră cinstitul Dipartament al Trebilor din Lăuntru.

Din alăturata aice jalobă cu cari au intrat cătră Noi, Stolnicul Vasili Iuraşc să va pliroforisi cinstitul Departament de nesupunerile şi supărările ce fiul său cu feliuri de chipuri îi pricinueşte până când şi cu arma au îndrăznit a să obrăznici asùprăi pentru care în urmarea cererii jăluitoriului, aducem la ştiinţa Cinstitului Departament să bine voiască ca spre a sa indreptare să să triimită la Mănăstirea Săcul pe o vreme în care prin sfătuirile părinţil or de acolo săşi poată veni în dreapta cunoştinţă a datoriilor sale cătră părintele său.

Veniamin Mitropolit Moldaviei.
Secţia I Director Ioan Casul Spatar.
No. 216 1837 fevruar 17 Eşii
Tr. 844. dos. 281 f. 1 M. Int. (Arh. Statului Iaşi).

---

www.dacoromanica.ro

CXXXI. *1840 Febr. 9.* Jalba lui Anastasie Panu prin care cere să fie rânduit în vre-o slujbă.

Pre Înălțate Doamne,

De soartă hotărât spre a slujî pentru de ami agonisi hrana vieței meli, cugetul meu de a pururе au fost a mă duce departe de părinți, de cunoscuți și într'un cuvânt de locul nașterii mele pentru ca să pot culege din sânul străinătății ca și albina ce de mieri lucrătoare, învățătura ce mult prețioasă și de toți dorită.

Soarta însă au hotărât c'această a me dorință ne împlinită să fie. De milă umplândusă nădejdea pentru a me nenorocire nu au vroit a mă înșăla mai mult și miau arătat prin curmare proțăsului ce au avut părintele meu, stângerea cu totul a averii și că stavilă neobosâtă pentru mine de acum sau așizat pe drumul pre cari cu atâta arșiță a sufletu'ui dorem a călători.

Acum născătorii mii, de vârstă și de ninorocire obosiți cer împlinirea datoriilor pre care în nașterea miau dat, tremurătoriul glas a 5 surori mai nenorocite încă și de cât mine mă cheamă iarăși întru a lor agiutor, fără sprijin, fără ocrotire și pentru ca să zic mai bine, strein în sînul patriei mele, alerg astăzi la mila Înălțimei Voastre și plecat mă rogu ca să bine voiți a mă prenumăra și pre mine întru acei ce laudă și măresc numile Înălțimei voastre rânduindumă in vreo slujbă potrivită cu meritele mele și cu dreptate pre cari natura miau hărăzit în acest pământ al oblăduirei Înălțimei voastre. Din oara întru cari am început a cunoaște care sunt datoriile unui concetățean, cugetul meu de apururе au fost a sluji patriei mele cu credință și a mă arăta vrednic prin orice jărtvă de toate bunătățile ce au avut pentru mine.

Cu bucurie dar mă văz astăzi ajuns în vrâsta întru care mă socotesc destul a da dovadă de vrednicie și de credință în orice chip ar cere patria dela mine.

Bine încredințat fiind că cererea me va afla răspuns părtinitoriu întru neprețuita bunătate care încununează mărinimosul și pre înaltul vostru suflet cu supunere ce mai adâncă rămâi.

Al Înălțimei Voastre întru tot plecat și supus slugă,

Anastasachi Panu

1840 febr. 19, Eșii.

D-lui Logofătul Dreptății.

La prilej de vacanție să va orândui pe iscălitul carile îmi iaste cunoscut, Cilen la Giudecătoria de Fălciu.

Mart 18. In 8 Martie 1840.

D-lui Șeful Secției va avea aceasta în vedere la vremea cuviincioasă.

Pogor Spatar

Tr. 1382 dos. 1327 f. 59. (Arh. Stat. Iași).

CXXXII. 1840 Iunie 6. Din foaia de calitsți a lui Anastasă Panu.

Numele și Pronumnle	Anastasă Panu
Locul, anul și ziua în care s'a năcut	In orașul Eșii la anul 1818 Iunie 5
Dacă a fost în școli și ci a învățat	In Eși în deosebite pansioane, au învățat în limba națională, franțuzește, grecește și nemțește.
In ce limbi vorbește	Moldovenește. Grecește. franțuzește și nemțește.
Dacă este holteiu sau însurat	holteiu.

www.dacoromanica.ro

Ce st re cunoscută are	In casa părintească să găsăşte
Vremea şi felul slujbei ce au săvârşit până ce au intrat în ceea ce să găseşte şi ce documente doveditoare are	In slujbile statului nau fost, îndeletnicindu ă în casnicele interesuri
Slujba ci acum ocuparisăşte şi de când	Cilen Giudecătoriei ţinut Fălciu dela 6 lule 1840

Tr. 1382. dos. 1368+163. (Arh. Sat. Iaşi)

CXXXIII. *1855 Mart 6.* Alex. Fo escu copiază Cronica lui Şincai pentru tipărire.

Pre Inălţate Doamne !

Inzestrându Moldova cu multe binefaceri cari vor immortaliza numel: Vostru, aţi căutat a Vă asemăna în ru toate cu bărbaţii istorici şi prin sacrificiuri însemnătoare aţi dat Moldoviei, aţi dat României întregi pe Gheorghie Şincai ! !

Tezaurul e mare pe care naţiia capătă din mâinele Voastre.

Posteritatea şi istoria, Vă vor putea remunera.

Pentru a se tipări aciastă nepreţuită operă aţi binevoit a însărcina anume o Comisie.

Comisia a găsit de cuviinţă a se scoate o copie care să să deie în lucrarea tipografiei, iar orighinalul să să păstreze între cele sfinte ale patrie'. Un preţ de 50 galbini sa hotărât pentru prescrierea eczact şi curat a acestei istorii ce formează patru mari volumuri în cuarto.

Munca era mare, obositoare şi răsplata ei puţină. Fiindcă se cerea tot de odată şi oare care cunoştinţi de limbi străine în care istoricul Şincai face mul'e citaţii din autorii ce au scris despre Români. Domnii Comisari rânduiţi de I. V. au stăruit către mine ca să mă însărcinez cu copierea acestei opere, Preţul ce se însămnează de către Comisiune miau zis Dumnealor este puţin pentru munca ce întreprinz, dar generositatea şi dărnicia I. S. sunt mari, de aceea lucrează şi speră în binefăcătoriul nostru Domnitoriu.

Un anŭ am lucrat la copierea Cronicei lui Şincai Săvârşind acu n lucrul cutez a vă ruga să binevoiţi ami acorda un rang pentru prisosul ostenelilor meţe şi pentru serviţiul ce cu sârguinţă îndeplinescu ca profesor la şcoala publică din târguşoru şi aceasta graţie a I. V. va sădi în inima mea sentimente neşte să de recunoştinţă.

Al Inălţimei Voastre
Plecat şi supus
Alexandru Fotescu.

Rezoluţie Domneaseă :

„Hărăzim petiţionarului rangul de Comis
Ghica Voievod. *In 16 Mart 1855.*

Obs. Din Arh. St. Tr, 1764 ds. 4409 fila 56.

CXXXIV. 1855 Mart 19. Statul personal a lui Alecu Cuza agă.

Pre Inălţate Doamne,

D[umnea]lui *Aga Alecu Cuza*, Prezidentul giudecătoriei ţinut. Covurluiu intr'un şir de mai mulţi ani au funcsionat în serviţiile Statului, la care guvernul lau chiemat cu integritate şi laudă.

D[umnea]lui Aga Cuza în apreţuirea chiemării ce i s'au făcut de Guvern, prin o neobosită activitate care să cere de la un bărbat capabil înzăstrat cu calităţiie cele mai

www.dacoromanica.ro

vrednice de preţuit, la toată ocazia au ştiut să răspundă la aşteptarea cărmuirei şi au pus în publică ivală, cât de folositoare sânt pentru societate nep ihănitele rezultate ce au decurs dela cunoştinţele şi facultăţile sale intelectuale şi morale.

Pre Inălţate Doamne! Capacităţile, meritele şi onestitatea acestui ales funcsionariu sunt netăgăduite. Şi în priivirea acestora, glos iscălitul Vel Logofăt al Dreptăţii cu cea mai vie mulţămire vine prin aceasta a-l prezenta Inălţimei Voastr, rugându-vă să binevoiţi a-l înainta la rangul ce Inalt veţi găsi de cuviinţă ca pe un funcsionar capabil şi demn de Inalta Voastre bună voinţă.

Al Inălţimei Voastre plecată slugă,

Secţia I ...Roseti

No. 1867

1855 Mart 19 zili Şef Vărlănescu

Rezoluţie Domnească.

„Hărăzim recomenduitului rangul de *Vornic.* *In 19 Mart 1855.*

Ghica Voevod.

Notă. Din Arh. Stat. Tr. 1774. do. 4409 f. 86.

OBS. — Documentele de la No. CXXVIII-CXXXIV sunt comunicate spre publicare de d. Traian Ichim.

CXXXV. *7248 Iunie 5 (1740) Iaşi.* Gr. Ghica Vodă judecă şi dă câştig lui Sandu Sturza log. T. Paladi vist. în diata Saftei Predoae pentru moşiile Putila şi Milia de pe Cîrimuş.

Noi Grigorie Ghica Vodă boj. milostiu gspodar zemli Moldavscoi.

Inştiinţarea dăm tuturor cui să cade a şti că, iată viind înainte Domnii meli şi dennainte a tuturor boerilor noştri a mari şi a mici cinstiţi şi credincioşi boerii noştri Dumnalor Sandul Sturze, vel logofăt, şi Toader Păladi vel vist., neau arătat un zapis din velet 7247, Maiu 27 de la Safta, fata Predii stol., pe carii au ţănuto Mihaiu Micul, făcut acel zapis dennainte lui Antonie ceu fostn mitropolit ţării Moldovii. Scriindu şi mărturisându întracel zapis precum că cunoscându ea multă facere de bine şi căutare de către aceşti boeri mai sus numiţi: Dumnalui Sandul Sturzea vel logof şi Toader Păladi vist., fiindule şi niamu carii de multe ori făcându i bine, şi cu bani la greul şi nevoe sa şi la toate trebuinţele ei, sau socotit ea în desăne aducânduş aminte că după viiaţă iaste şi morti au stătut deau făcut socotială cu dumnalor şi sau găsit gata bani luaţi de dănsa o mie doao sute de lei, deci văzând ea că copii din trupul său nau avut, socotitau din bună voe sa de sau lăsat asupra dumlor sale şi leau dat danie toată parte ei din Putila cu vecini şi cu tot vinitul, şi toată parte din Răstoce cu vecini şi cu tot vinitul, şi giumătate de Milie cu vecini şi cu mori gata şi cu tot venitul şi giumătate de sat de Cămpulung rusăscu cu vecjni şi cu mori gata ce sântu la ţânutul Cernăuţălor carii şi ei iau fost aceste moşii drept de baştină dipi strămoşă său Tăutul ceau fost logofăt mari, şi acum din toate rudele sale alegându pe vărul său Toader Păladi vel vist şi pe vara sa Safta logof. giupăniasa vărului său dumsale Sandului Sturzea vel logof., trăgându şi dumnalor niam depe moşi său Tăutul logofăt de unde să trag şi moşiile, pentru aciia leau dat să margă moşiile iarăş la niamul său, însă cu ăcastă tocmală leau fost dat, cât va trăi ea, dumnalor să nu fie volnici a întra în moşie nici fii dumilor sale, iară după morte ei să fie volnici a le stăpâni şi să li fie de către dumsa drepte moşii şi danii, iară pentru bani ce mai sus am arătat că sau aflat luaţ de dănsa din măma acestor boeri iau ertat şi dumnalor ca să nu-i mai cer, şi încă şi cu aceasta au luat aceşti boeri asupra dumlor sale. cât va trăi e tot să o caute şi să o miluiască în toată viiaţa ei, puindu între dumnalor şi giurământu, aşijdere şi după moarte iai încă să o grijască după obiceiul creştinescu ca pre o fată

www.dacoromanica.ro

de boeriu. Şi săi de şi şeasă sărîndare şi cu toate aceste cănd sau făcut această aşezare între dumnalor iau mai dat şi patru cai telegari buni de preţ, iară pentru o diiată ce-au fost făcut vărusău Brăescul din parte ei a Saftii la o boală a ei, scriind la ace diiată că sar fi lăsat ia cu toati aceste moşii de mai ses pomenite asupra dumsale vor. Iordachi Cantacozino şi or ce o mai fi scriind la ace diată, o adivereşte căi făcut la boala ei şi făr de voe ei şi după ce s'au rădicat depi boală şau cerut diiata la dumlui vor. Iordachi şi nau vrut să o de. Şi pentru aceasta or cănd sar ivi ace diiată să nu să ţăie în samă ce numai această diiată carii de bună voe sa au făcut la măna acestor boeri de mai sus numiţ să s(ă) criadă şi să să ţăe în samă, însă cu doi copii de vecini anume Mihai şi Toader din Cămpulungu, cu aceşti doi copii dumnalor să naibă trabă aceste toate de mai sus scris(ă) sau aflat închiete la diiata ei ceau dat la măna acestor boeri.

- Iară dup(ă) aceasta încurând dă vreme întâmplândusă morte şi Saftii fimii Predii stol., dumnalor aceşti boeri au făcut datorii dumlor sale de au grijito cu cele ce sau căzut şi au fost rândùiala diiata ei şi au rămas moşiile la stăpânire dumlor sale, apoi sculândusă Ioniţă Pavel grămaticul divanului, fiind ginere Saftii ţăind el pre o nepoată de soră a ii au răspunsu şi el cătră aceşti boeri de mai sus numiţi că i sar căde lui ai întoarce banii ce ar fi dat dumnalor pe aceli moşii şi să rămâie moşiile la stăpânire lui, fiind el mai aproape niam dipi femeia sa, pentru carii lucru nau avut el nici o dreptate a răspunde el înpotriva danii ce făcusă Safta acestor boeri pe acele moşii şi cu giudecată această voe a întoarce acii bani dumilor sale nu i sar fi dat fiind moşiile date danii; numai dumnalor vel logof. şi vel vist. socotind că şi banii ceau avut dat dumnalor la Safta. fiind mulţă (sic) bani iau fost învoit lui Ioniţă Pavel să le de el banii cu dobânda lor din zece doisprăzeci pi an şi săi de moşiile. carii învoială arătând dumnalor aceşti boeri şi Dumnii mele, măcarcă cum a zis giudecata noastră. Această voe lui Ioniţă Pavel nu i sar fi dat a întorci el acii bani, neavându el nici o putere a răspunde înpotriva danii Saftii. Dară văzându învoiala dumlor sale şi însumi Domnii me, am poruncit boieriului nostru Vasăli Buhăescul vtori logof. de iau zăs lui Ioniţă Pavel De vreme ce iau învoit aceşti boeri şi de va să li întoarcă banii cu dobănda lor din zăci doisprizăci pe an, să rămâie stăpân acelor moşii. Şi Ioniţă Pavel au răspunsu că nu să va amesteca nici va întoarce banii, pentru cari văzând Domniia mea că diiata Saftii fimii Predi stol. iaste cu voe ei făcută şi adevărată. Datam şi liam întărit şi de la Domnie mea acestor de mai sus numiţ ai noştri cinstiţ şi credincioşi boeri dumilor sale Sandului Sturzea vel logof. şi Toader Paladi vel vist, pe toate aceste moşii de mai sus arătate, cu vecini şi cu mori şi cu alti viniturі ce vor fi ca să le fie şi de la Domnie me drepte ocini şi moşii şi uric de întăritură cu toate hotarăle şi cu toate viniturile stăpănitori în veci. Insă şi Ioniţă Pavel, di vreme ce când iau învoit aceşti boeri aş lua banii, el nau vrut să li de, de acum înnainte altu cuvăntu de răspundere să nu aibă cum nici i să căde lui a răspunde înpotriva danii soacrăsa Saftii şi altul nimene să nu să amestece, pread sim listom gospodstvami. toe pişem. U Ias vleato 7248 Iunie 5 zile

Noi Grigori Ghica Vvoda L. p. domneşti

Cu altă slovă: „Sau cercetat de cătră noi suretul acesta şi fiind aseamenea cu ispisocul cel adevărat, îl zdeverim cu ale noastre iscăliturі.

Gavril Mitropolit Moldavschii. 1777 Decem. 11.

OBS. — Documentul acesta ne-a fost comunicat spre publicare de d. A. Vitencu, din Cernăuţi, meritosul cercetător al mazililor dintre Prut şi Nistru, directorul meritoasei reviste a „răzeşilor şi mazililor" din Bucovina.

www.dacoromanica.ro

Spiţa familiei „COSTACHE“

(După acte şi documente)

† VENIAMIN COSTACHI
Mitropolitul Moldovei (1803—1842)

Intre familiile boereşti din Moldova nu e alta care să fi jucat un rol mai mare în politica internă a ţării, şi să fi dat reprezentanţi mai iluştri în toate direcţiile ca familia Costachi.

Logofeţi, vornici, hatmani, spatari, întreg secolul al XVIII-lea e plin de membri ai neamului Costachi, cari începând din a doua jumătate a secl. al XVII, s'a menţinut în tot cursul secl. al XVIII-lea şi ne-a dat la pragul secl. al XIX pe marele cărturar şi ierarh al ţării, pe *Veniamin Costachi*, mitropolitul Moldovei.

Ctitori de biserici şi schituri, Costăcheştii şiau înscris numele în istoria Moldovei pe toate terenurile de activitate, căci pe atunci se oglindeau şi circulau în biserică toate clasele sociale: domni, boeri, negustori şi săteni, nu ca azi numai *ţărani*; de aceia şi biserica neamului a fost mai ilustră prin ierarhii săi, ca astăzi şi răspundea unei adevărate nevoi sociale.

Mulţi din boerii Costăcheşti au trebuit să aibă case în Iaşi dar cu greu le putem fixa azi locuinţele. De una avem ştiri mai precise, căci în 1757 April 21 Iordachi Costachi

www.dacoromanica.ro

stolnicul își vinde **gerahului** *Locman* casele sale din *uliţa strâmbă* „cu ogradă, cu grajdiu, cu cuhnii, şi cu poarta şindrilită" drept 480 lei. Casele le cumpărase de la căpitanul de darabani Simion Cooi, şi acesta le cumpărase de la Catrina fata lui Calistru Cucoranul călugăr, fost mare medelnicer (vezi documentul dat supt No.

* * *

Nu e uşor a prinde începuturile unei familii de mari boeri. Dacă e vorba de familiile fanariote, li se pierd începuturile în *levantul* Europei; iar de e vorba de boeri de ţară, li se pierd începuturile în modeşti preuţi de ţară, sau mici stăpâni de moşii, cari nu încadrau cu pretenţiile de mai apoi ale ipochimenelor dumilorsale.

Începându-se cu unii boeri rădicaţi la domnie— Cantemireştii, Sturzeştii, etc.; cari şi-au căutat obârşia în mârzaci tătărăşti, ori în nemeşi Ungureşti; şi ceilalţi boeri nu nu s'au lăsat mai pe jos. Aşa Bălşeştii încă de pe la 1817 se credeau scoborâtori din cei 3 crai de la răsărit, ambiţie care rodea şi pe urmaşii vameşului de la Trotuş, *Crupenschi!* De acest imbold de mărire n'au fost scutiţi nici membrii familiei Costachi, cu începere de la 1840.

Moşiile Costăcheşti ţineau lanţ de la *P'scanii* Tutovii, din faţa gării Crasna de azi, până la Fălciu şi peste Prut ceva până în ţinutul Codrului. La aşa mari şi multe moşii trebuia să se înjghebe şi o ilustră origină.

Tradiţia în familie li era că toţi Costăcheştii se trag de la popa Ion Costachi din Epureni, trăitor pe la 1600-1650. Cum însă actele Epurenilor lipsesc în deosebi, a fost lesne ca acelui popa Ioan să i se caute înaintaşi iluştri. Şi i-au găsit în persoana istorică a lui Boldur, visternicul şi mai apoi vornicul lui Ştefan cel-Mare!

Intre peceţile ce le aveau ei pe întinsele moşii, erau *două* în special — unul de la 7001 Mart 5, scris de Alexa diac în Suceava, şi altul din 7060 April 1, scrisă de Zăganovici în Huşi cari au stărnit înobilarea originii lor.

Iată ce spun aceste 2 documente, după cum le-am dat şi în studiul meu asupra Roşieştilor şi apa Idriciului (Ispisoace V. 2 pag. LXXVII seg.).

* * *

CXXXVI. 7001 (1493) Mart 5 Suceava. Ştefan Vodă întăreşte împărţirea ce şi-au făcut fetele lui Dragomir Iuban, Mărina şi Stana în moşiile lor de pe apa Dumitrei spre Ialau.

„Cu mila lui Dumnezeu Noi Ştefan Voevod domn ţării Moldaviei, înştiinţare facem cu această carte a noastră tuturor cui pe dânsa vor căta sau citindu-li-se o vor auzi-o; iată că au venit înaintea noastră şi înaintea a lor noştri moldoveneşti boiari *Marina* şi sora ei *Stana*, featele lui *Dragomir Iuba*, nepoatele *Şoldei* pe *Dumitra* de a lor bună voe de nimeni silite nici împresurate tocmitu-s'au între sine şi ş-au împărţit ale lor direapte ocine, ce au fost a moaşei lor (*unca*) Şolda *pe Dumitra*. (anume *Soldeanii* i *Brăileştii*,) *Spireani* i *Drăgmăneştii* i *Lăzeştii* i *Sărăcineştii* i *fântâna lui Zaeţ* (Epure) *fântâna lui Solomon* şi pe *Larga unde a fost Oancă* şi unde a fost *Laţco* din câmp şi jumătate din (ozer). Şi i-a venit *Mărinei* în partea ei satele pe Dumitra anume: Şoldeanii, Brăileştii şi fântâna lui Zaeţ şi fântâna lui Solomon şi pe Larga unde a fost Oancă, şi unde a fost Laţco din câmp şi jumătate din Ozer; (iar Stanei i s'au venit) în partea ei satele anume Spireanii i Drăgmăneştii i Lăzeştii şi Sărăcineştii şi jumătate din Ozer. Deci noi văzând a lor de bună voe împărţală, ce ele ş-au tocmit-o între sine şi ş-au împărţit ale lor direpte ocine, şi noi aşijderea şi de la noi am dat şi am întărit Mărinei acele de mai sus sate, ce i s'au cuvenit în partea ei pe Dumitra anume Şoldenii şi Brăileştii şi Fântâna lui Zaeţ şi fântâna lui Solomon şi pe Larga unde a fost Oană şi unde a fost Laţco din câmp şi jumătate din Ozer, toate cele scrise mai sus, ce i sau cuvenit în a ei parte

www.dacoromanica.ro

să-i fie ei de la noi uric şi cu toate veniturile ei şi copiilor ei şi nepoţilor ei şi strănepoţilor ei ce i se vor alege mai de aproape neruşiit nici odănăoară în veaci.

Şi iarăşi *Stanei* noi înşine am dat şi am întărit satele ce i s'au cuvenit în a ei parte anume satele Spireani, şi Drăgmăneştii şi Lăzeştii şi Sărăcineştii, şi jumătate din Ozer, ca să-i fie ei de la noi uric şi cu toate veniturile ei şi copiilor ei, şi nepoţilor şi strănepoţilor ei şi împrăştiaţilor ei şi la tot neamul ei ce i se va alege mai de aproape neruşiit nici odănăoară în veaci. Iar hotarul tuturor celor de mai sus scrise sate să le fie lor dinspre toate părţile pe vechiul hotar, pe unde din veac au îmblat. Iar la aceasta iaste credinţa domniei noastre mai sus scrise Noi Ştefan voevod şi credinţa prea iubiţilor fii ai domniei mele Alexandru şi Bogdan Vlad, şi credinţa boiarilor noştri, credinţa pan Duma, credinţa pan Gangur de la Orhei, credinţa pan *Boldur dvornic,* credinţa pan Ştefuł, credinţa pan Muşat de la Hotin, credinţa pan Micotă şi Reaţeş parcalabi de Neamţ, credinţa pan Şandru de la Novograd, credinţa pan Andreica Ciortorovski, credinţa pan Dingă, credinţa pan Clănău spatar, credinţa pan Eremia postelnic, credinţa pan Isac vistiarnic, credinţa pan Moghila ceaşnic, credinţa pan Frunteş stolnic, credinţa pan Petrică comis şi credinţa tuturor boiarilor noştri Moldoveneşti a mari şi a mici. Iar după a noastră viaţă cine va fi domn ţării noastre a Moldovii din copiii noştri sau din alt al nostru neam sau pe oricare altul Dumnezeu îl va alege să fie Domn ţării noastre a Moldovei, acela să nu strice a noastră danie şi întăritură, ce mai vârtos să li-o întărească şi să li-o împuternicească, căci că înşine le-am dat şi le-am întărit şi că le iaste lor dreaptă ocină. Iar spre mai mare tărie şi putere a tot ce s'a scris mai sus poruncit-am la al nostru credincios jupân Tăutul logofătul să scrie şi a noastră pecete s'o lege de această carte a noastră. Scris-a Alexa diac în Suceava la anul 7001 Mart 5.

CXXXVI 7060 | 1552 | April 1 Huşi. Ştefan Vodă Rareş întăreşte stăpânire Stancăi, fata Stanei în morile sale Lăzeşti şi Saracineşti.

Cu miia lui Dumnezeu Noi Ştefan Voevod, domn ţării Moldaviei ; înştiinţare facem cu această carte a noastră tuturor, cui pe dânsa vor căta sau cetindu-li-se o vor auzi ; iată că au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor a lor noştri Moldoveneşti boiari. *Stanca* şi fratele ei *Petru Hârra,* copiii *Stanei* de a lor bună voe de nimeni siliţi nici învăluiţi şi au impărţit între sine ale lor direapte ocine şi moşii ce le-au avut *mătuşele* lor **Marina** şi sora ei **Stana** de la moşul domniei mele bătrânul Ştefan Voevod satul anume *Spireanii* şi *Drăgmăneştii* şi *Lăzeştii* şi *Sărăcineştii* ; şi li s'a venit în partea Stancăi satul *Lăzeşti şi Sărăcineşti,* iar în partea fratelui său slugii noastre Petrei Hârră i s'a cuvenit în partea lui iarăşi două sate anume *Spireanii* şi *Drăgmăneştii.* Deci noi văzând a lor de bună voe tocmală şi bună împărţală ce ei ş'au fost făcut între sine, iar noi aşijderea şi de la noi înşine am dat şi am întărit Stancăi aceste două de mai sus zise doao sate anume Lăzeştii şi Sărăcineştii, ca să-i fie ei dela noi uric şi cu toate veniturile ei şi copiilor ei şi nepoţilor ei şi strănepoţilor ei şi împrăştiaţilor ei şi la tot neamul ei, ce i se va alege mai de aproape neruşiit nici odănăoară în veaci. Iar hotarul celor de mai sus scrise doao sate anume Lăzeştii şi Sărăcineştii să fie despre toate părţile pe vechiul hotar, pe unde din veac au îmblat. Iar la aceásta este credinţa noastră mai sus scrise Noi Ştefan Voevod şi credinţa prea iubitului frate al domniei meale Constantin, şi credinţa prea iubitului fiu al domniei mele Petru, şi credinţa boiarilor noştri, credinţa pan Gavril dvornic, credinţa pan Petre Crăcovici, credinţa pan Cozma Ghianghia, credinţa pan Dancul Huru, credinţa pan Veaveriţă şi pan *Ioan Hârra* pârcălabi de Hotin, *credinţa pan Bodeiu şi pan Nicoară pârcălabi Iaşilor,* credinţa pan Ioan şi pan Nechifor pârcălabi Neamţului, credinţa pan Iaţco şi pan Ioan pârcălabi de Novgorod, credinţa pan Ioan Sturzevici portar Sucevei, credinţa pan Petre spatar, credinţa pan Dan-

www.dacoromanica.ro

ciul visternic, credinţa pan Toader postelnic, credinţa pan Pogan ceaşnic, credinţa pan Huhulea stolnic, credinţa pan *Boldur* Hărrovici comis, şi credinţa tuturor boiarilor noştri a mari şi a mici. Iar după a noastră viaţă cine va fi domn ţării noastre a Moldaviei din copiii noştri sau din fraţii noştri sau din al nostru neam, sau pe care altul Dumnezeu îl va aleage să fie domn ţărei noastre a Moldaviei, acela să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci mai vârtos să-i întărească şi să-i împuterească, căci că îi sunt ei direaptă ocină şi moşie. Iar spre mai mare tărie şi putere a tot ce s'a scris mai sus, poruncit-am la al nostru cinstit pan Lucoci logofătul să scrie şi a noastră peceate s'o legĕ către această a noastră carte. Scris-a Marco Zăganovici în Huşi la anul 7060 luna Aprilie 1 zile.

* * *

Se vede că proprietarul acestor 2 acte—*Gh. Costachi* agă—nu prea ştia bine ce cuprind şi luându-se după vechile surete ce le avea în arhivă, a chemat în ajutor pe cunoscutul arheolog şi paleograf al Huşului, pe Iordachi Mălinescu, prezidentul Tribunalului de Fălciu.

In iarna lui 1842 Iordachi Malinescu vine la Băseşti, unde era proprietar Gh. Costachi, şi luând ştiinţă de bogata arhivă de acte Costăcheşti, înjghebă o spiţă de neam, cu slova sa mare şi citeaţă şi dă lămuriri la fie care din primele generaţii.

Aşa despre popa *Ioan* din Epureni, spune că e Boldur de neam, dar ca să nu ne mire, afirmă că foarte mulţi boeri de neam de frică ca să nu li se taie capetele, îşi schimbau mantia boerească cu rant'a popească, şi aşa Boldur vornicul s'a făcut popă.

Odată alunecat pe această cale, s'a ţinut de pulpana lui Boldur visternicul şi apoi vornic, şi iată-ne cu începutul spiţei Costăcheşti în Boldur, ilustrul vornic a lui Ştefan cel Mare.

Iar pentru a-i mări şi mai mult neamul, Gh. Costachi agă, mânat de Iordachi Mălinescu, se întâlneşte cu paharnicul C. Sion, autorul de mai apoi al Arhondologiei şi luând ca diac pe inginerul Harnava, croesc după arătările îmbinate ale lor, falşul *izvod a lui Clănău*, de al cărui epilog ne-am ocupat în al XVII-a volum din Uricar, (353-391) în legătură cu cele 12 acte falşe Sioneşti; făuresc apoi vestita scrisoare a lui Boldur din 1475 Ianuarie 9, în preziua bătăliei de la Podul Inalt, şi în sfârşit autorul cronicei lui Hurul, îl amestecă şi pe Boldur, şi-l sue pără hăt la Romanii vechi, la 274 după Hristos!

Iată cum se închee epilogul cronicii lui Huru:

„Istu izvod în ceia vară tând Arbur hatmanu şi *Boldur vornic* şi Dragoş vornicu şi Costea paharnic dacă răzbim şi fugări pe Leaşi în vinciala ce avem la Codru Cosminului intr în ţara lor şi toată Podoliea prădă şi jăraşti aflăl script pe lătinii limba noastră cea bâtrână de Huru cial mare caţălar a lui Dragoş Vodă la curtea unui mare boiar liaşescu Vişnoschi din Liov şi apucăl Dragoş vornicu cari hiind tătărăscu Soltan nul putu priciape ciar hi şi hiind cu mine niamotenii de pe fătusu Dimitraşco gineremeu, diat il mii şi cumul vazuii pohti al scripti pe moldovenii şi mă pohti şi cuscru Dragoş ai scripti şi lui surjatul este care scosula atocma atunci di pi cial izvod script de Huru bătrânu Dumnezău pominească că ni lasară stire de bătrânile datini a moşii noastri şi hiind în răsuflu acmu şi în pace de toate părţi scosulam di pi latinii şi scriptula cu mâna mea *în târgu în Vaslui* vianit hiind cu măriia sa domnul nostru Ştefan Vodă cial mare în ano 7003 miasiţa April 13. şi spe criazari am iscal şi am pus şi peciatea mea.

Petru Clănău veal spatar"

Supt Aurelian împărat trăia un alt *Boldur Campoducs*, cumnat cu Coman Boldur. Apoi mai era un *Isak Boldur* moşnean Cochivechi! Trec o mie de ani—curat una mie ani!—şi pe vremea descălecatului lui Bogdan, găsim pe un alt *Boldur, judile cel mari din Bârlad;* ba cronica ni-l dă că era socrul lui Dragoş fiul lui Bogdan Vodă din Mara-

www.dacoromanica.ro

mureş ! Deci acest jude de Bârlad era *cuscru* cu maramureşanul Bogdan Vodă ! Dar nu e numai atât. Acest Boldur jude de Bârlad era chiar nepot lui Ion Alecse cel mare împărat !

Dar aceşti iluştri înaintaşi ai lui Boldur vornicul de la 1500, nu se trec în spiţă, căci s'ar fi descoperit prea din cale afară ! Şi apoi cred că nici nu era croită *cronica lui Huru* la 1842, când Iordachi Mălinescu a înjghebat spiţa, interpretând greşit cele 2 urice date mai sus.

Aga Gh. Costachi de la Băseşti a binevoit a-şi săpa pe un pistol vechiu numele „Gh. Costachi Boldur agă". Atâta.

După 14 ani, un strănepot de văr al treilea, hatmanul oştirilor Moldovei *Iordachi Boldur Lăţuscu*, îşi însuşeşte Cronica lui Huru, unde îşi sue neamul lui Boldur la 274 după Hristos !

Vornic Vasile Costachi şi Lupul Costachi vornic—fraţi

Ban Gavril Costachi şi Scarlatachi Costachi ban—veri primari

Spatar Ilie Costachi şi Matei Costachi—veri al doilea

Spatar Mihalachi Costache şi Gheorghe Costache agă—veri al treilea

Ioniţă Costachi—nepot de văr al treilea lui Gh Costachi Boldur agă

Iordachi Costachi gheneral—strănepot de văr al treilea lui Gh. Costachi agă

* * *

Iordachi Mălinescu n'a înţeles legătura dintre cele două urice, ci a forţat cuprinsu şi a legat pe Boldur vornicul din 7001 cu Boldur Hârrovici comis din 1552, făcându-l pe unul tată, pe altul ficior, fără să fie nici o legătură de acest fel între aceşti 2 boeri în distanţa de 59 ani unul de altul !

Şi dar începe spiţa astfel :

1. Boldur mare vornic (tată)
|
2. Harrovici comis
= fata banului Dragomir (fiu)

Iată cum justifică el aceste începuturi : „Boldur marele visternic se vede după 2 urice dela Ştefan cel bătrân, *din anul 6968*, iar vornic mare din alt uric tot dela pomenitul domn din anul 7001. Soţia lui Marina, fiica lui Dragomir ban, după uricul din 7001, ce se află la curgătorii din Stana, sora zisei Mărinei, care aşa sună : că în partea Mărinei s'a venit moşiile Solomonii, Ciocăneştii, Bârlileştii, fântâna lui Epure şi cu jumătate din ezărul Hârceata, cari moşii se află şi până astăzi la preastrănepoţii lui Boldur marele vornic, iar în partea Stanei s'au venit moşiile Spirenii, jumătate ezerul Hârceata şi altele. Dar din hronicele lui Ureche vornicul, Neculce hatman, fandaxeşte acest Boldur marele vornic pentru slăvita biruinţă că la anul domnului 1497, trimis fiind Boldur vornicul de Ştefan Vodă cel Mare ca să oprească la Prut trecerea mazurilor, ce veniau în ajutorul lui Albrâht craiului Poloniei în bătae ce avea cu Ştefan cel Mare, şi întâlnindu-se cu 600 de mazuri pe cari lovindu-i cu război Boldur marele vornic la satul Lănţeştii pe toţi i-au ucis fără să scape vreunul".

Se vede că nu i-a fost de ajuns atâta ; ci luând arătările uricului din 7027, în care scrie ca *Mărica*, fata Muşii, cneaghina lui Dragoş vornicul şi fiica lui Boldur vornicul, vinde cu 140 zloţi tătărăşti moşia *Socii* la obârşia Dumitrei lui *Andruşco*.

Ei bine pe acest boer Andruşco, îl dă ca ficior a lui Hărrovici comis. Şi iată

www.dacoromanica.ro

dar înjghebată într'o noapte de iarnă la Băseşti la lumina pălpăindă a lumânărilor de seu o ilustră origină a popei Ion Costachi din Epureni.

1. Boldur mare vornic (tată)
2. Hârrovici comis (fiul)
3. Andruşco medelnicer (nepot)
4. Popa Ion (Costachi) din Epureni (strănepot)!!

Nu sânt lipsite de interes notiţile bogate, ce ni le dă I. Bogdan în vol. II al Documentelor lui Ştefan cel Mare (pg. 7—12), unde ni arată că primul suret al uricului din 7001 e din 1752, Ghenar 18 de Simeon Cheşco Uricarul; al doile suret e din 7260, Aug 31 de Evloghie dascal slovenesc, şi o copie slavonă a textului tot de pe atunci din cari dă fragmente.

Voiu avea prilej a publica în Revista Arhivelor textul acestor 2 urice cu lămuririle lor genealogice.

Iată care ar fi încrângătura genealogică, ce reiese din Virgil Caraivan in scrierea sa *Movila Roşie* unde se sileşte să dea şi dânsul ospiţă a neamului Costachi şi văzând că-s prea încurcate primele generaţii, le reduce la următoarele:

1. Boldur mare visternic 6968; vornic 7001
   =Mărica fata lui Dragomir banul.
2. Andruşco med. 7026
3. Popa Ioan (Costachi) din Epureni

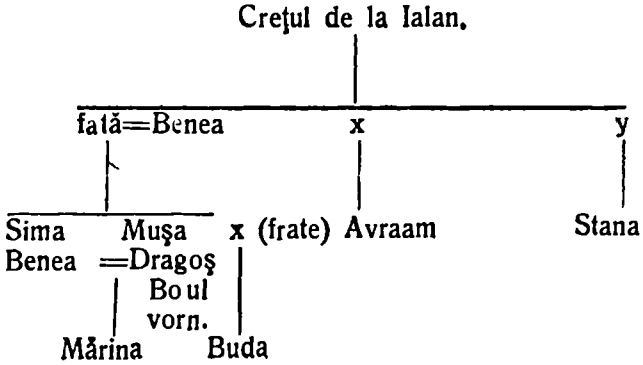
* * *

Trăia către 1400, dacă nu şi mai înainte pe văile apelor, ce se varsă în Elan, ceva mai în jos de Murgeni, o boeroaică *Dumitra*, care a lăsat amintire de numele ei în apa *Dumitra*.

E un lucru în deobşte cunoscut că toate apele, cari cuprind în tulpina lor nume apelative de oameni, şi-au căpătat acest nume de la primul stăpân, care a deschis curătură în codrii, ce umbreau aceste ape şi urmaşii au zis: apa *Dumitrei*, apa *Idriciului*, apa *Lohanului*, apa *Lăbuşcăi* etc.

Nu ştim cine a fost *Dumitra*, nici cine i-a fost bărbatul; dar aflăm pe aceste vremi câteva nume de stăpâni de moşii: pe *Creţul* la gura Ialanului, pe ginere său *Benea* la gura apei Dumitrei şi pe *Dumitra* la obârşia apei, cu acelaş nume, unde găsim că *Muşa*—probabil fata Benei de la Murgeni—soţia lui Dragoş vornicul vinde şi cu fiică-sa *Mărina*, moşia *Socii* lui Andruşco (N. Iorga Doc. V. 211).

Urmând arătările documentelor ce vorbesc de Creţul şi Benea, am avea această încrângătură. (Doc. Ion Bogdan II 121) întregită:

www.dacoromanica.ro

In 1493 Ştefan Vodă întăreşte împărţeala, ce şi-au făcut între ele fetele lui Dragomir Iubană: Marina şi Stana, nepoatele *Şoldei* de pe Dumitra. Asta arată că Dragomir Iubană a murit cu ceva înainte de 1493 Mart, căci numai aşa ne explicăm de ce fetele îşi împart moşiile de pe buna lor *Şolda*, care stăpânea pe apa Dimitrei şi pe Larga nu mai puţin de 11 proprietăţi şi anume: 1). Şoldenii, 2) Brălileştii, 3) Spirenii, 5) Drăgmăneştii, 5) Lăzeştţi, 6) Saracineşti, 7) Fântâna lui Zaeţ, (Epure), 8) Fântâna lui Solomon, 9) locul unde a fost Oancă pe Larga, 10) Locul unde a fost Laţcu, 11) jumătate din ozer.

Ca o femee — *Şolda* — să aibă unsprezece moşii cu nume deosebite în plural: Şoldenii, Brălileştii, Spirenii, Drăgmăneştii, Lăzeştii, Sărăcineştii, însamnă că ori le-a cumpărat pe toate cu bani peşin şi cu acte, ce nu se păstrează; ori că le-a moştenit de la fraţi şi surori, ori de la cumnaţi, carî n'au lăsat urmaşi legali, aşa că toţi acei vechi stăpâni cu o generaţie sau două, anterioare fetelor lui Dragomir Iuban, au izbutit să-şi facă aşezări de sate în jurul caselor lor, adică Şolda (Şoldenii), Bărlea (Brălileştii), Spin (Spireniii), Drag, Dragman (Drăgmăneştii)' Lazea (Lăzăştii), Saracin (Saracineştli), iar alţii să-şi facă numai fântâni, fără alte aşezări ca Zaeţ=Epure, fântâna lui Epure (Epurenii), apoi Solomon (fântâna lui Solomon), locul *gde bil*=unde a fost *Oancă*, locul *gde bil* (unde a fost) Laţco, şi ozerul din vale.

Eu cred că după spiritul larg al documentelor Şolda a moştenit toate aceste 9 sate, şi aşezări de la fraţii, de la surorile şi de la cumnaţii săi şi că ţdar Şolda — dacă a fost fata Dumitriei—cneaghina ce a trebuit să trăiască între 1350-1400, a avut 9 fraţi şi surori: *Bârlea, Spin, Dragman, Lazea, Saracin, Epure, Solomon, Oancă şi Laţcu* lucru nu tocmai rar, când ştim că pe acea vreme se întârea stăpânirea pe Bahlui la nu mai puţin de *17 fraţi* feciorii *ai Românesei* (Surete XIII, Românești).

Am avea deci aceste 4 generaţii între 1350-1481:

1). Dumitra (dela care se trage numele apei *Dumitra*) [1350-1400]

= x

Şolda, Şoldeni, Bărlea, Brălileşti, Spin, Spireni, Dragman, Drăgmăneşti, Lazea, Lăzeşti, Saracin, Saracineşti

2). Oancă, Laţcu, Epure, Solomon,
(aşezări) [fântâni]
[1380-1450]

3). (1420-1490) fată
=Dragomir Iuban

4). (1550-1500) Mărina are: [Şoldenii, Brălileştii, fântâna lui Zaeţ—lui Solomon, gde bil Oanco, gde bil Laţcu şi $^1/_2$ din ozer)

Stana are: (Spirenii, Drăgmăneştii, Lăzeştii Sărăcineştii şi $^1/_2$ din ozer.

Trec 59 de ani, deci 2 generaţii de oameni. Murise şi *Stana* şi *Mărina*. Nu ştim care a fost soarta moşiilor căzute în 1493 în partea Mărinei. De soarta moşiilor căzute în partea *Stanei*, ne vorbeşte uricul din 1552 de la Ştefan Rareş Vodă în felul următor:

Stana a fost măritată cu un Hârra, căci unuia din fii săi i se zice *Petre Hârra*.

www.dacoromanica.ro

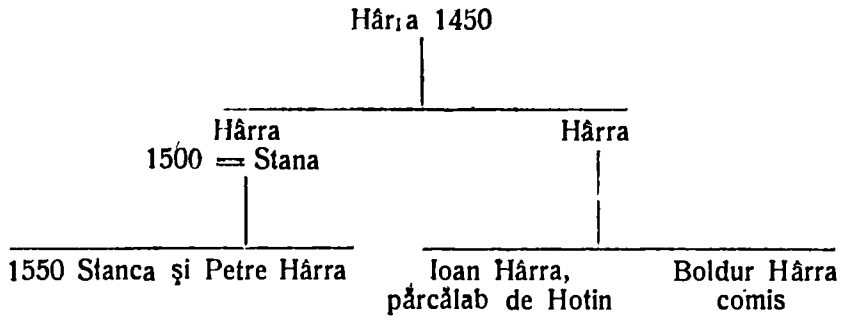
Despre neamul Hârra nu avem ştiri multe nici de lungă durată. Ion Bogdan în Documentele lui Ştefan cel Mare II, 125, luându-se după un suret rezumat în perilipsul unei mărturii hotarnice a stolnicului Scarlatachi Costachi din 1 Iunie 1752 îl dă supt anul 7006 April 11, ceia ce arată că Antohi Strătilă, care a cetit uricul, a luat pe ⸗ (60) drept s. (6).

Hârra, barbatul Stanei, nu ştim cine a fost; cred că a fost boer de ţară, mulţemindu-se a-şi căuta de cele 4 moşii rămase în sama cneaghinei sale, cum şi jumătate din ozerul Hârceata. Toate aceste 4 sate sânt în jos de Murgeni, pe apa Sărăţii, spre Igeşti şi Blăgeşti, iar în sus pe apa Mihoanei—şi spre Epureni—au fost părţile Mărinei, din care bănuesc că a trebuit să se tragă popa Ion din Epureni.

Între 1550 — 1560 apar *trei* Hârra în documente: *Petre Hârra*, fiul Stanei Hârra, *Boldur Hârra* comis, *Ion Hârrovici* pârcălab de Neamţ şi apoi de Hotin.

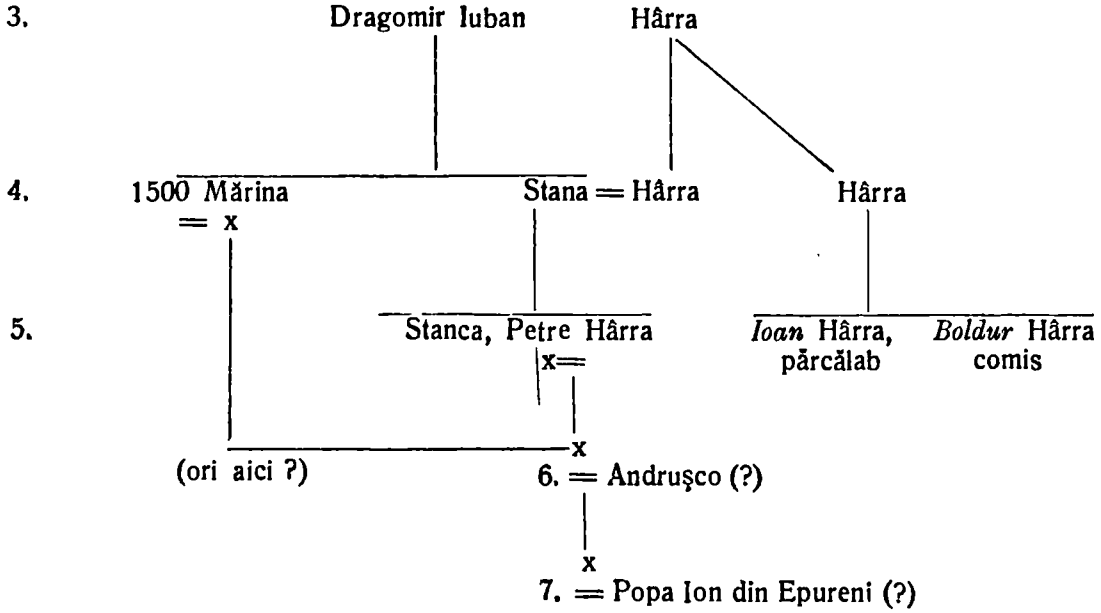
Intru cât la împărţală apare acest *Petre Hârra*, în 1552 April 1, şi în uricul de întărire iscălesc alţi 2 Hârra: Boldur Hârra comisul, şi Ion Hârra pârcălab de Hotin; e greu a-i socoti că sunt fraţi, ci cel puţin veri între sine, de vârstă deosebită şi cu boerii deosebite.

Nu greşim dacă facem această presupusă încrângătură

Stanca ia *Lăzeştii* şi *Sarăcineştii*, iar fratele ei Petre Hârra ia *Spirenii* şi *Drăgmâneştii*.

Legând acum seria generaţiilor pentru secl. al XVI-a am avea aceste încrângături

Din câte zeci de mii de documente am citit până acum nu am găsit nimic de acest

www.dacoromanica.ro

popa Ioan din Epureni. Ştim că în înfundăturile văii Dumitrii ni se dă proprietar din vechiu *Boldur vornicul*, care o mărită pe fiică-sa *Muşa* cu *Dragoş Boul vornicul*, şi fiica acestuia *Mărica* vinde în 1539 cu 140 zloţi satul *Socii* — dela obârşia Dumitrei — boerului *Andruşco*.

Dacă acum popa *Ion* e fiul lui Andruşco, sau nu, nu ştim; în orice caz acest popa Ion ca şi Andruşco nu pot avea de cât o legătură de pământ cu Boldureştii, nu însă şi de sânge.

* * *

Toţi genealogiştii neamului Costăchesc leagă începutul spiţei cu *popa Ioan*, care a trebuit să trăiască între 1600 — 1650 la Epureni; şi de sigur că în actele Epurenilor trebue să se vorbească de dânsul; dar actele s'au pierdut.

C. Sion paharnicul în *Arhondologia Moldovei* vorbind de *Boldur* zice, luându-se după „Izvodul lui Clănău": vechiu Moldovan, domnul Dragoş, a fost ginere unui Boldur, ce a fost giude mare de Bârlad în vremea Republicei. Pe vremea lui Ştefan cel Mare un Boldur a fost vornic mare şi eroŭ vestit. In urmă pentru o greşală a Boldureştilor, fiind poruncă împărătească să-i tae pe toţi, un spatar Costache Boldur a alergat la Mitropolit, a cerut protecţie. Atunci ca să-l scape l'a făcut preut şi *din preutul Costachi s'au poreclit până astăzi toţi Costăcheştii*".

* * *

Despre *Apostol Costachi* postelnicul, tatăl spatarului, apoi vornic, *Gavriliţă Costachi* găsim scris în marele uric *slav*, ce şi l'a scos de la Duca Vvdă în 1670 Mart 22 (7180) spatarul Gavriliţă, în care cetim câtă avere avea acest strămoş istoric al tuturor Costăcheştilor, şi de la care putem vorbi de toate ramurile acestei întinse familii.

Acest mare uric e ultimul din documentele slavone, ce le posedă Epitropia St. Spiridon, şi se găseşte în plicul Roseştilor, X 10 la seliţte *Corotenilor*, sat azi dispărut de pe văile apei Idriciului.

In 1672 Gavril Costache spătarul avea aceste moşii.

1) *Roşiiacii* pe Idrici sat întreg, cumpărat cu 470 lei de la Ciolpăneşti: Vasile Ciolpan şi Maria soţia lui Gh. Ciolpan. Ciolpăneştii îl aveau danie de la Gheorghe Ciolpan *bunul* lor (deada ih).

2) *Popeştii* sat întreg pe Elan, cumpărat cu 100 lei, jumătate de la Gh. Păturniche, care-l avea de la măsa Alesand a, fata lui Cernat, nepoata lui Cristea vornic; şi ceialaltă jumătate de la Gh. Ciolpan, ce a ţinut pe Maria, fata lui Păturniche, tot cu 100 lei.

3) *Hanăsănii* pe Elan, partea lui Ghinea medelnicer, cumpărată cu 120 lei.

4) *Broştenii* la Tutova, trei cumpărături: a) una de la Vasile Nenea şi Gavril Nacul cu 30 lei şi anume *două cincimi din o treime*; b) un bătrân din *trei* bătrâni cu 80 lei de la nepoţii Anghelinei Poenească: Elié Albu, Crăciun Curle, Ileana, Nec. Macovei. c) jumă ate din alt bătrân de la fii lui Dănilă. Rămânea răzeşilor din Buşten $^3/_5$ din tr'un bătrân şi $^1/_2$ din al 2-a bătrân; pe când Gavril Costachi are un bătrân şi jumătate şi $^2/_5$ din al treilea batrân; deci mai mult ca jumătate din toată moşia.

5) *Lunganii* cu 6 cumpărături, parte făcute de el, parte de tatăl său *Apostol* postelnicul şi de mama lui *Tofana*. Lunganii vin pe apa Moisăi, un afluente al Elanului (Sureta VII, CXII.).

Apostol Costachi postelnicul făcuse *el singur* două cumpărături în Lungani, una de la Cazacul fiul lui Istrate cu 26 taleri şi 8 costande, alta de la Balan Frăţiian cu 10 lei, *Tofana* Costachi cumpără ea *singură* o parte din Lungani de la Tudosă Statie cu 40 taleri de argint; iar *el amândoi* cumpăr o parte din Lungani de la V. V. Erhane cu 10 lei bătuţi.

www.dacoromanica.ro

6) *Boteştii* cu 5 cumpărături tot la Fălciu, în partea de sus, numită *Gioseni* şi anume partea lui Popolată pentru 2 epe cu mânzi; a patra parte din o fune jumătate partea feciorilor Cristei, adică 7 stânjeni în frunte. Celelalte două cumpărături le făcuse Apostol postelnicul, tatăl lui Gavriliţă vornicul.

7) *Spinenii*, sat întreg cumpărat cu 500 lei de la nepoţii Cristei vornicul cel mare: Costantin şi Anisiica fii; Iordache şi Maria, nepoţi.

8) *Bogeştii* la Tutova, cumpărat trei părţi de la ficiorii Crăciunesli cu 200 lei.

9) Viile de la Huşi, la dric. (Ispisoace şi zapise III. 2. 108—121).

Din acest lung pomelnic reiese că Apostol Costachi postelnic avea părţi de moşie în *Lungani*, şi în *Boteşti*. Nici o urmă că Apostol să fi avut moşii pe Dumitra, sau în satele urmaşilor Şoldei. Deci nefiind moşani în moşiile mai sus pomenite, nu se dovedeşte cu nimic că Apostol Costachi postelnicul să fi fost un urmaş de sânge al Hărovicilor din secl XVI-a şi cu ei al Şoldei din secl al XV-a.

Iată averea lui Apostol Costachi postelnicul şi a Tofanei.

a). Parte din Lungani pentru 25 taleri şi 8 costande.

b). Parte din Lungani pentru 10 ughi.

c). Parte din Lungani pentru 10 lei.

d). Parte din Lungani pentru 40 taleri de argint.

e). Parte din Boteşti pentru 2 epe cu mânz.

f) Parte din Boteşti pentru 18 oi a un ug una, şi pentru 18 ughi bani.

g). Parte din Boteşti pentru 25 taleri.

Cu această modestă avere a început neamul Costăcheştilor a se întinde în ţara de jos între Bârlad şi păn peste Prut, avîndu-şi lanţ moşiile de la un capăt la cealalt al ţării.

* * *

Cine a fost femeia lui Apostol Costachi postelnicul?

Gavriliţă Costachi spatarul spune în 1672 că pe mama lui a chemat'o *Tofana*. Toţi genealogiştii ne vorbesc însă de o altă soţie a acestui Apostol Costachi postelnicul şi anume de *Călina*, fata vornicului Ghenovici. Aşa a afrmat Iordachi Mălinescu în spiţa întocmită în 1842.

Virgil Caraivan în „Movila roşie" merge mai departe şi afirmă că această *Călina* a fost fata lui Cristea Ghenovici, şi soră cu Angheluşa, soţia lui Vasile Bujoreanul.

In spiţa neamului Ghenovici cetim că vornicul Cristea Ghenovici a avut de soţie pe Anghelina fata vornicului Crăciun. Din această căsătorie au eşit 4 copii: *Mărica*, măritată cu Cernat, *Angheliţa*, măritată cu Vasile Bujoreanu, *Schiva*, măritată cu Dabija paharnicul şi *Călina* măritată cu *Costachi vel sulger* sin popa Ion din Epureni.

Ar urma că Apostol Costachi postelnicul a avut 2 soţii: întâi pe Călina, cu care a avut *poate* pe Antiohie Costachi c. 1648; iar al doilea pe *Tofana*, cu care a avut doi copii: *Tudosiica* Jora şi pe *Gavril Costachi vornicul*.

Iată dar seria altor 3 generaţiuni:

7. Popa Ioan Costachi din Epureni = x.

Crăciun vornic = x.

Cristea Ghenovici vornic = Anghelina

8. Apostol Costache sulger apoi postelnic

b) = Tofana | = (a) *Călina*

Schiva =Dabija pah. | Angheluţa = N Bujoreanu | Maria =Cerchez

9. Tudosiica = S m. Jora sulger | Gavriliţă Costachi vornic. (are trei s ţii) | Antiohie Costachi (7156).

www.dacoromanica.ro

Gavriliţă Costachi a avut o carieră ilustră. Incepând cu Duca Vodă, din întâia lui domnie îl vedem pe Gavriliţă Costachi mare spătar între 7177—7180; rădicat vel vornic supt Duca Voevod în a 2-a domnie, îl găsim iscălind ca *biv* vel vornic între 7181—7183 supt D. Cantacuzino-Vodă. Antonie Rusăt Vodă îl pune vel vornic în 7184, apoi îi dă hătmănia după moartea ilustrului hatman Bnhuş între 7185 — 7187 în care îl găseşte Duca Vodă cu a treia domnie, pentru a-l face mare vornic al ţării de jos, unde stă 6 ani în şir supt Duca Vodă şi supt C. Cantemir Vodă.

Cred că în 7195 moare, căci în 7196 (1688) îi urmează la marea vornicie a ţări de jos fiul său mai mare *Vasile Costachi,* tot supt C. Cantemir Vodă.

Douăzeci de ani Gavriliţă Costache a ocupat cele mai înalte demnităţi în Statul Moldovei, de şi atunci au fost cele mai tulburi vremi pentru oamenii de stat. Numele şi l'a înscris şi în letopiseţele ţării, mai ales că a avut parte de *trei* căsătorii, cu care prilej a legat înrudiri cu multe familii mari boereşti şi a avut parte de feciori, cari i-au dus cu vrednicie numele şi slava familiei în tot decursul secl. XVII şi secl. XVIII, încheindu-se cu persoana lui Manolachi Costachi Epureanu, om politic şi şeful partidului conservator, înaintea lui Lascar Çatargiul.

Genealogiştii ne dau aceste femei : a) *fata* lui Caracaş (de la Târzii) ; 6) *Tudosica* fata hatmanului Costin, c) *Vasilca ;*

Iată ce spune însuşi Gavriliţă Costache în diata sa, ce o dăm în întregime pentru cunoaşterea averilor sale, el fiind tulpina istorică şi boerească a tuturor Costăcheştilor

Iată diata, cum ne-a fost comunicată de d. N. Docan, după originalul care se află în arhiva C. Diamandi, ministru, de la Gura Idricului. (Surete ms. XLVII, 273 şi care a mai fost publicată de I. P. S. S. Iacob al Huşilor în Istoria mân. Floreştilor după o copie de la Stoişeşti.

CXXXVIII. Fără dată (către 1687). Diiata lui Gavriliţă Costachi Vornicul.

Socotindumă cu firea mea că nime nui în lume să veţuiască şi să nu moară, ci tot cu moartea ne plătim, şi am socotit că cine aşează singur mai binei de cât când aşază alţii mai pe urmă ; eu fuiu un om mai păcătos de cât alţii, că fiind mai păcătos avuiu şi *premeneale de femei* mai mult de cât alţii, aşa îmi fu parte de la milostivul Dmzeu după păcatele mele, şi *avui coconi cu trei femei,* ce socotiu din cât putui să se ştie cine ce parte îşi va ţinea şi nimeni din feciorii mei piste scrisoarea mea să nu facă mai mult, că cine va face mai mult, îl jur cu numele lui Dmzeu să fie neertat de Domnul Dumnezeu şi de Maica Precista şi să fie lepădat de legea creştinească şi de mine să fie neertat, şi de sar ispiti la vreun judeţ, ori ficiorii ori fimeia mea să cerce piste scrisoarea mea, acela judeţ să naibă parte de Hr. cari a strica scrisoarea mea, fie bună fie rea, că eu tuturor feciorilor mei am fost intrun chip, ce cum am socotit eu aşa să las, Socotiiu mai întâi măritai pe fiica mea **Ilinca** şi o înzestrai cu ce mau miluit Dumnezeu. cu de toate cum se cade, pe izvod ce am scris de toate ce iam dat : deci ginerile sau fata mea la nimea la al meu sau la eştia lanţi cuconi ai mei să nu s amestece, nici la moşii nici la ţigani nici la un cap de aţă de al meu, că iam dat mai mult de cât sar veni acestor feciori ai mei. Aşijderea iarăşi fiu meu lui **Vasilache** mai cei dau în băiţi în *Hârciatea* parte ce am cumpărat de la Mihail Roşca un bătrân ; atât i dau, şi satul *Roşiiacii* şi *Popeştii* şi părţile den *Floriani* cât am cumpărat eu şi 2 sălaşe de ţigani şi bucate den cât mau miluit milostivul Dumnezeu, iam dat den toate, deci la nimeni la aceştilanţi să nu să amestece, că cine se va amesteca va fi supt blăstămul lui Dumnezeu, precum am scris mai sus. Pentru fiul meu **Lupul,** iată ce moşii îi dau, satu *Ploscuţianii* cumpărat de mine şi satul *Pârliţii* iarăşi cumparat de mine cu vii cu vecini, Ploscuţianii şi satul *Mihăilăşianii* la ţinutul Hotinului cu vecini, de va trimite Dmzeu să să mai poată deschide acele moşii, şi viile de la *Ţifeşti* şi morile de la *Pârliţi,* dqao

www.dacoromanica.ro

roate şi 3 salaşe de ţigani; şi mai las un loc de un loc (sic) spre Fălciu, de oi mai trăi tot săi mai caut un loc, iar de oi muri va ţine ce iam dat, şi parte din *Geamenile,* den toate cumpărăturile meale ce am la Geamenile a 3-a parte şi cu Păcurăreştii piste Prut; şi iam lăsat săi dea viia din *Hârjeşti* şi din bucate iarăşi, din cât sor prileji 200 oi, şi 20 vaci şi 20 boi şi stupi iam dat 100; deci de oi mai trăi, lui ior hi, iară de oi muri săi mai dea 100 stupi, şi din iape săi dea 20 de iape cu mari cu mici şi 6 cai şi iată că aicia îi las loc de sat şi iam dat parte din Mihailăşiani, cu moară gata. Iată fiului meu **Solomon** iam dat satul Murgeanii cu vecini şi cu 2 mori şi cu heleşteu, şi iam dat $^1/_3$ din sat din Tomoş şi $^1/_2$ din sat din Roşcani, şi satul Sârbii şi Ruginiţii la Hotin, $^1/_2$ cumparat de mine şi $^1/_2$ de pre măsa şi 3 salaşe de ţigani şi 2 vii la Murgeani, şi din toate cumpărăturile mele ce am în Giamenele a 3-a parte, şi parte Briţcanilor piste Prut, alăturea cu Păcurăreştii, şi iară 200 de oi şi 20 de iape cu mari cu mici şi 6 cai şi 20 de vaci cu mari cu mici şi 20 de boi tineri şi stupi iarăş de oi mai custa, ior hi câţi iam dat, iar de mi sa prileji moarte, să i se dea 150 de stupi. Aşişderea şi fiul meu **Costantin** îi dau satul *Epureni* cu *Ciocăneştii* şi cu *Bârlileştii* şi cu *Şoldenii* şi cu *Boteştii* la Elan, şi toate părţile mele din Umbrăreşti şi viile de la Umbrăreşti, şi $^1/_2$ din sat den Mihălcăuţi, carii sunt lui danie *de la Iancul,* Dumnezeu îl pomenească, şi $^1/_2$ parte den toate părţile mele den Geamenile şi cu $^1/_2$ den sat den Larga piste Prut in gura Lărgii, şi 3 salaşe de ţigani şi cu 2 vii acasă la Epureni, şi iar 200 de stupi şi 200 de oi şi 20 de vaci cu mari cu mici, şi 20 de boi cu tineri cu mai mari şi 20 de iape cu mari cu mici, şi 6 cai tineri. Aşijderea ce oi da fiică mea *Todosiicăi,* satul *Rusii* la Roman cari mis mie danie de la Postelniceasa Safta Dumnezeu o iarte, şi satul Foceştii carii iau dat mătuşăsa Marghita, Dumnezeu să o iarte de păcate, cu vie, şi satul Blăjiarii, carii am cumpărat eu un sat anume Colimbanii şi iam schimbat cu mânăstire Floreşti, căci fiind Floreştilor mai aproape leam dat Colimbanii şi miau dat Blăjiarii, şi iam dat satul Cepeleuţii carii sânt (sic) cumparaţi de mine cu 700 lei, ce sânt în ţinutul Hotinului, şi iam dat şi stupii carii sânt la Rus, 400 de stupi şi 300 de oi, şi 20 de vaci cu viţei să fie, şi 20 de boi mari şi 20 de vite tinere, şi iam dat 3 salaşe de ţigani şi via mea cea despre apus de la Nicoreşti şi 2 roate de moară la Vătăneşti, şi via de acolo, pentru că îi mai mică şi nici o zeastre de la mine până acum nau avut, de oi mai trăi, tot milostivindumă, de nu oi custa (sic), poate fiindcă aşa ia fost purte; şi 20 de iape mari şi 12 cai, de nu li a ajunge cum am scris, de pe la toţi fraţii şi de la *Vasilache* şi de la *Ilinca* şi de la toţi să ia şi să dea să plinească.

Şi ales pe Todosiica o dau pe mâna lui Vasilache şi *nurorii mele Catrinii* cu ce va avea ea, şi toţi feciorii mei să asculte de Vasilache, iar carele nui va asculta şi îi va călca cuvântul lui şi îi va întoarce cuvântul, ca când ar calca al meu şi să fie ruşinat ori la ce judeţ ar meargi; aşa socotiu cât putuiu pricepe, până aicea, iar ce or şi mai fi, tot las pe fiul meu Vasilache să le cârmuească toate şi cu mare drept, toate că de se va amesteca la strâmbătate va fi ne ertat de mine, şi toţi feciorii mei de dânsul să asculte. Bucate am dat Lupului 20 de boi (rupt) 25 epi tinere şi stupi cum am scris mai, aşa să li s dea den bucatele mele. Acum socotiu şi *pentru Vasilca soţu meu* şi pentru *Toader fiu meu* socotitam şi iam dat satul *Bogeşti* cât am cumparat eu şi *Brăteanii* piste Tutova în potriva Bogeştilor şi cu via de la *Miriani* şi via de la *Nicoreşti* dispre răsărit şi satul *Larga* carele giumătate am cumparat eu, şi gumătate ne au dăruit giupineasa *Cârstina lui Toader cuconul meu că lau botezat*; fostu iam făcut testament, şi în testament *Broştenii* nam fost pus, şi iam fost dat *Blăjearii,* iar acum iam dat Broştenii şi iam luat Blăjiarii, însă aşa am socotit, de se va milostivi milostivul Dumnezeu săi custe cuconul Toader, să fie satul Bogeştii a ei şi Broştenii şi toate câte scriu mai sus, iar de nu ia custa cuconul, satul Bogeştii să margă la ficeorii mei, iar

www.dacoromanica.ro

până a fi vie nime să nu o dodăiască, că cine a dodăio şi nu a ţine scrisoarea mea în samă, să fie ne ertat de Domnul Dumnezeu şi de Maica Priacista şi de 318 oteţi ce au fost la Nikeia şi de mine blăstămat şi niertat; ce o las să se odihnească la acel sat, iar de va trăi cuconul, să fie a lui carele scriu mai sus; şi ţigani partea mea, carii mie mi au dăruit postelniceasa, giumătate din feciorii *Bărculeşti* şi giumătate ni au dăruit *Ilie Vornicul şi cu giupineasa Dumisalc şi Alexandru Beizadea ficeorul lui Anton Voda, ginerile lui Petriceaico*, ni au dăruit, carii toţi să fie ai ei, şi a cuconului Toader, iar de unialtele casii den casă, ori ştiute de mine ori neştiute şi din povijia casei mele de sor tăgădui ori sar feri unele den câte au făcut Vasilca să fie tot în giumătate, iar ce au fost mai dinainte ale meale, tot ale cuconilor mei să fie, iar Vasilca să nu s amestece nici la tingiri nici la blidă că ea na adus nici de a ei la mine, ce să fie a cuconilor mei, şi cu numele lui Dumnezeu giur de va ascunde sau va tăgădui..... (continuare în exemplarul postăduit în 1813 Mai 6 de... ispravnicul Tutovei Paladi, şi aflător la Stoişeşti) : ...ceva. Şi dau şi parte me din Străşineşti cari iam luat, cât mi sa veni de la feciorii lui Docan, iar ii dau fiiului mieu lui Toader şi din bucate iarăşi să aibă parte, ca un frate din cei mai mari. Gavril Costache vel vornic

(Vezi «Mănăstirea Floreşti» de I. Antonovici, Buc. 1916, p. 124).

După testament avem această încângătură a vornicului Gavriliţă Costache:

8. Gavriliţă Costachi vornic mort către 1687.

= fata lui Caracaş = Tudosiica Costin. hatman = Vasilca

Toader Costache

9. Ilinca = x | Vasile Costachi vornic. = Catrina Cantacuzino | Lupul vornic = Ruxanda | Solomon clucer. = Catinca | Costantin sardar = Maria Rosăt; Razul log. | Todosiica = Ivaşcu

Iată acum şi moşiile, ce le lasă copiilor săi.

1) *Elena* a eşit din casă cu zestre bogată, ca o fată de boer mare.

2) *Vasilachi Costachi vornic* ia bălţile de la Hârciata (pe Elan), satul *Roşiiacu* (pe Iadrici), Popeştii (pe Ialan), părţi din *Floriiani*, 2 salaşe de ţigani şi bucate.

3) *Lupu Costachi* vornic ia: satul *Ploscuţenii* şi satul *Mihăilăşenii* de la Hotin, satul *Părliţii* (la Lăpuşna), vii la Ţifeşti; morile la Părliţi, 3 salaşe de ţigani, a treia parte din *Geamenc*; a treia parte din *Păcurareşti*, via de la *Hârjeşti*, apoi bucate: 200 oi, 20 vaci, 20 boi, 100 stupi, şi locuri la *Fălciu*, moara la Fălciu şi încă după moarte, alţi 100 stupi, 20 epe şi 6 cai.

4) *Solomon Costachi clucer* ia: satul *Murgenii*, cu vecini, 2 mori şi cu heleşteu, jumătate din satul *Tamaş*, jumătate din satul *Roşcani*, *Sârbii şi Ruginţii* la Hotin, din care pe jumătate ii are de pe mă-sa (Tudosica Costin), şi jumătate sânt cumpărate de el, 3 salaşe de ţigani, 2 vii la Murgeni; a treia parte din *Geamenele* şi a treia parte din *Blăjerii* de peste Prut; apoi bucate: 200 oi, 20 epe, 6 cai, 20 vaci, 20 boi, 150 stupi

5) *Costantin Costachi* sărdarul ia: *Epurenii*, *Ciocăneştii*, *Bărlileşti*, *Şoldenii Boteştii* pe Ialan, părţi din *Umbrăreşti* cu vii, jumătate sat din *Mihălcăuţi*; jumătate din *Geamene*, jumătate din *Larga* peste Prut, 3 sălaşe de ţigani, 2 vii la Epureni (acasă); apoi bucate: 200 stupi, 200 oi, 20 vaci, 20 boi, 20 epe, 6 cai.

6) *Todosiica*, măritată în urmă cu I. Razul logofăt, ia *Rusii* (la Roman), *Foceştii Blăjerii*, schimbat cu mănăstirea Floreşti, dându-i satul *Colimbani*; *Cepleuţii* (la Hotin), şi bucate: 400 stupi 300 oi, 20 vaci, 20 boi, 20 juncani, 3 salaşe de ţigani, via de la Nicoreşti, 2 roate de moară la *Vătăneşti* cu vie, iar după moarte-i încă 20 epe, 12 cai.

7) *Vasilca* soţia sa şi cu fiul cel mai mic *Toader* iau *Bogeştii*, *Brătenii* (pe Tu-

www.dacoromanica.ro

tova), via de la *Mireni*, via de la *Nicoreşti*, satul *Larga*, *Broştenii* şi alte povijii din casă.

Insumând aceste averi reiese că în tot cursul sec. al XVII cele două generaţiuni de boeri Costachi, tatăl şi fiul, au avut.

Apostol Costachi 2 moşii (1600—1650).

Gavriliţă Costachi are în 1672 *nouă* moşii, iar la moartea sa, în 1687, are 40 de moşii

Şi aşa cu aceste averi intră Costăcheştii în sec. al XVIII, sporindu-şi averile şi înmulţindu-şi încrăngăturile de înrudire cu protipendada ţării:

Noi n'avem gândul de a face aici o monografie a Costăcheştilor, ci ne mulţămim a da urmaşii după cei 4 feciori ai lui Gavriliţă Costachi vornicul, de oare ce se vede că *Toader Costachi* a murit tânăr, sau n'a avut copii.

* * *

A)

8) Tudosiica căs. Ivaşco Razul vel logofăt

9) Costantin Razul hatman

10) Vasile Razul hatman, Gavril Jordachi
= Ecaterina Paladi

11) Iancul Razul logofăt
= Ilinca fata lui Vasile Roset hatman

12) Grigore Razul spatar
= Ileana fata lui Ion Cananău spatar

OBS.—Această descedenţă e dată în spiţa lui Iordachi Mălinescu din 1842.

B)

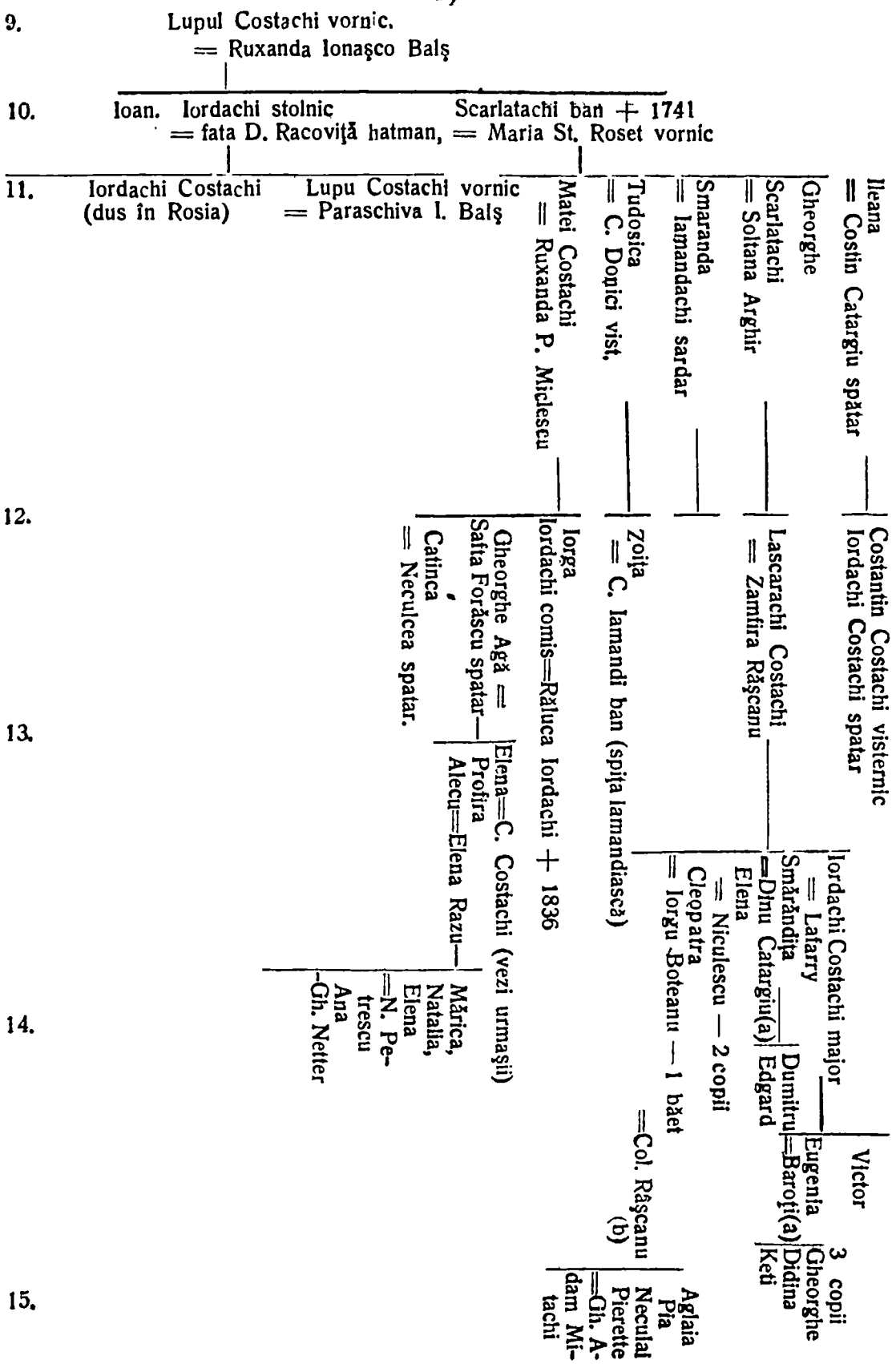
9. Solomon Costachi clucer
= Catrina.

10. Constantin, Gavriliţă fată
= Vasile Sturza

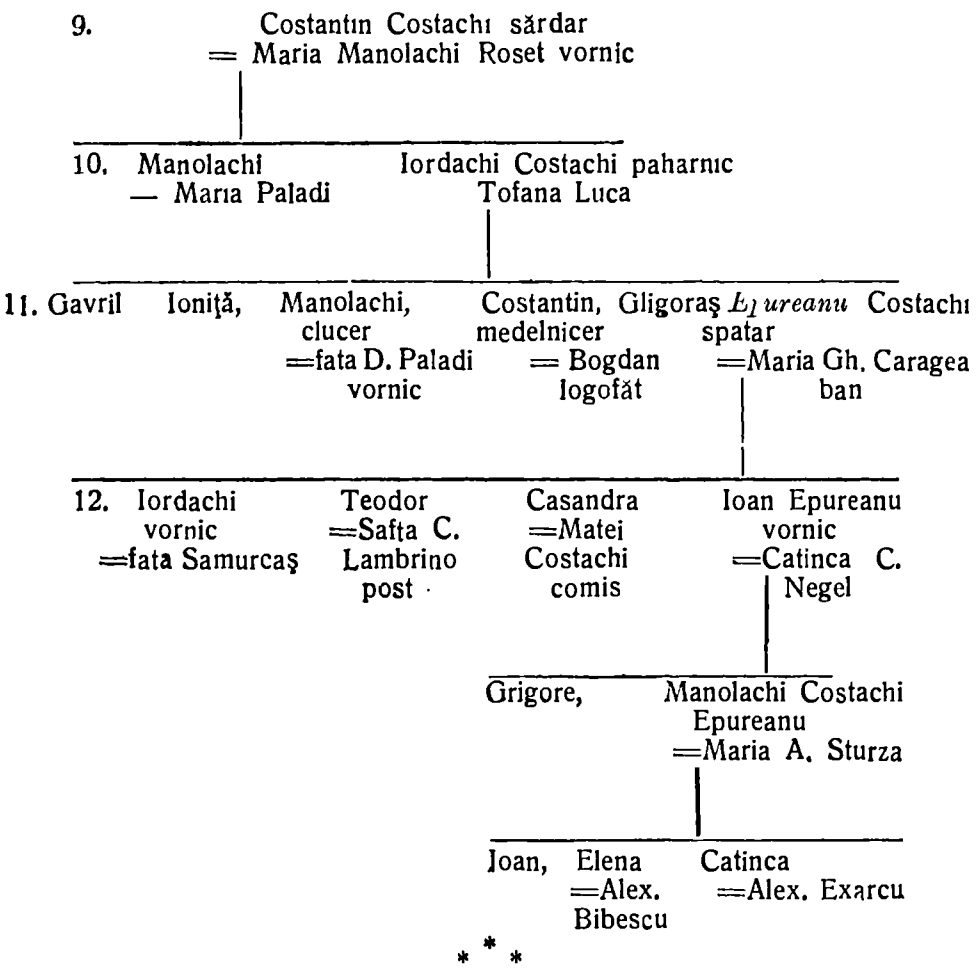
www.dacoromanica.ro

D)

www.dacoromanica.ro

E)

9. Costantin Costachi sărdar
= Maria Manolachi Roset vornic
10. Manolachi — Maria Paladi
Iordachi Costachi paharnic Tofana Luca
11. Gavril Ioniță, Manolachi, clucer =fata D. Paladi vornic
Costantin, Gligoraș medelnicer = Bogdan logofăt
Ljureanu Costachi spatar =Maria Gh. Caragea ban
12. Iordachi vornic =fata Samurcaș
Teodor =Safta C. Lambrino post
Casandra =Matei Costachi comis
Ioan Epureanu vornic =Catinca C. Negel
Grigore,
Manolachi Costachi Epureanu =Maria A. Sturza
Ioan,
Elena =Alex. Bibescu
Catinca =Alex. Exarcu

* * *

Case Costacheşti în Iaşi. Nu e fără interes a şti câţi din membrii familiei Costachi au avut case în Iaşi, şi în ce parte a târgului au locuit. — Mitropolitul Veniamin Costachi cât a păstrat scaunul Metropolitan—40 ani—a locuit înpalatul Mitropolitan, cum îl restaurase Iacob Stamati. Acolo se ţineau şedinţele divanului. El a râdicat Mitropolia cea nouă în 1837, a deschis Seminaria Socolei în 1803; tipografia şi alte opere culturale.

— Fratele său Şărban Negel şi-a clădit pe drumul săpat al Botoşanilor—pe strada Carol — case mari boereşti, cumpărate apoi de T. Balş, apoi clironomie la Cimara, iar azi sânt ocupate de Cercul Militar.' (vezi actele aduse mai jos).

— Cea mai veche ştire de casă Costăcheasca o avem din 1757, când stolnicul Iordachi Costachi, fiul lui Lupul Costachi vornicul, îşi vinde cu 480 lei casele sale dintre uliţa strâmbă şi uliţa mare lui *Lohman Gerahul.* Casele veniau în faţa clopotniţei Treisfetitelor.

CXXXIX. — Iordachi Costachi stolnic vinde cu 480 lei lui Lohman gerah, casele sale de pe uliţa mare.

Fac înştiinţare cu acestu încredinţat zapis al meu. pentru un loc de casă şi cu casă gata de pe uliţa strâmbă din dosul pivniţăi. mânăstirei Trei sfetitelor şi pe lângă dughenile. bisericii Ungureşti. care casă liam fost cumpărat eu de la *Simion Coroiu,* căpitan de dărăbani şi lui încă iau fostu cumpărătură. de la Catrina fiica. lui Calistru, Cucoranulu, monah. biv vel medelnicer după cumu mai pre largu

www.dacoromanica.ro

arată zapisulu lui Simeonu Coroiu şi zapisulu Catrinii de vânzare ce iaste făcut la mâna Căpitanului Coroiu, ačastă casă. cu ogradă cu grajdiu cu cuhni şi cu poartă şindilită i după cum leam cumpărat eu; de la căpitanulu. Simion Coroiu liam vândut. lui *Locman Gerah* dreptu. patru sute. optu dzăci de lei noi. carii miau plătit toţi banii deplin. şi eu încă iam dat casile cu tot locul: şi cu toate cele. de pen preğuru. precumu arată mai sus. şi iam dat şi toate scrisorile vechi ca săi fie moşie stătătoare, în veci. şi la tocmala noastră şi deplină plată, sau tâmplatu. şi alţi. boeri şi oameni buni. carei mai ğos sau iscălit. şi pentru încredinţare am iscălit: şi însumi cu mâna me ca să s crează.

Velet 7261—April 21—

Ion Cantacozino ban mam tămplat

Iordachi Costachi stolnic; am vândutu

şi eu Constantin Nicola diiac, am scris cu dzisa dmsale paharnic Iordachi Costachi

Δοσηθέος τριεραρχίτης

Iŭ, Ioseph M-r Cambidi prefectus manu propria

Iŭ Ioseph M-r: Zingali: Miss: Ap: manu propria

în dos.; Sapis cassi Kumperate de la Geordati Costa stolnik

an. 1765 (sic)

apoi de alte mâni: 7265 (1757) april 21

— Veniamin Costachi are case în strada Hotin 3, cu acte vechi de la 1843.

— Eugenia Costachi Boldur avea case în str. Sf. Andrei 2 cu acte vechi dela 1859.

CXL. 1859 Mart 30 Iaşi. Diata Catincăi Costachi, mama lui Manolachi Costachi Epureanu.

Act de dănuire

Subscrisa vornică. Ecaterina Costachi, fac ştiut prin actul de faţă, că de şi prin testamentul făcut de prea iubitul mieu soţu răps. vornic Ioan Costachi, şi în unire cu mine mi sau fost lăsat în dep ina mea proprietate pentru cât voi ave viaţă atât moşia Boroseştii din ţinut Vasluiu *cât şi casăle din Eşi* cu toate gospodăriile lor fără a să pute amesteca nimene, iar după moartea me să rămâe a *fiiului mieu vornic Manolachi*, însă fiind că interesele mai favorabile pentru dânsul au cerut de iam dat mult înainte pomenita moşie, apoi mam învoit cu el, ca pe lângă casa din Eş care au rămas în deplina mea proprietă, făcând şi o învoiala cu ia, săm mai numere şi pe tot anul câte una mie galbini şi doăzăci stânjini lemne, aduşi la ogradă cu care urmează regulat. Acum dar văzândumă ağunsă la o vărstă de 70 ani şi slabă, am găsit de cuviinţă cu toate simţirile fiind ce pomenita *casă din mahalaoa sfânt Andrei*, cu tot locul şi heiurile de pe împreğur, şi toată pojijie ce să va găsi după moarte mea, să rămâe daru din partiam pre iubitii mele nepoate copila Catincuţa fiica fiiului mieu vornic Manolachi pe care o am botezat eu, şi având în privire că copila să află mică, apoi părintele ei vornic Manolachi dacă nu va vroi a le ţine până la măritarea ei este volnic a le vinde după o formală preţeluire ce le va face şi la măritare copilii ai răspunde preţul lor fără dobândă, iar vrând a le ţine le va da în natură, şi să va folosi tot părintele ei de şidere în casă sau chirie lor.

Lada cu argintărie cumpărată de la Paris rămâne a o împărţi amândoi fraţii, Grigori şi Manolachi întocmai precum să zice prin pomenitul testament, nu mai puţin au

www.dacoromanica.ro

a urma tot ei de o potrivă şi cu cheltuiala îngropării mele, i grijile noastre sufleteşti până la al 7-a an după dezgropare. Această fiind ce de pe urmă a me pământească voinţă să va păzi nestrămutat. 1859 Mart 20.

întocma să va urma Eşii

Catinca Costachi

CXLI. Perilipsis de actele caselor lui Veniamin Costachi (Curălari 3).

1) *1843 Ghenar 10.*—Ioan Neculau sluger vinde cu 485 galbeni casile sale din Iaşi, făcute de dânsul pe locul cumpărat în 1837 de la Stefan Platon „despre biserica Curălari cu locul lor în mărime de 56 stânjeni şi 3 palme gospod de giur împregiur adică: partea despre amiazăzi 12 st. 4 palme, parte despre răsărit 20 st. 1 palmă, parte despre miazănoapte 9 st. 6 palme, şi parte despre apus 14 st." le vinde lui *Ion Fucs.*

Divanul apelativ al ţării de sus întăreşte actul în Mart 5, 1843.

(ss) D. Varnav, Aga Manu, A. Mavrocordat.

dir. Luca, şef Scorpan

2) *1856 Iunie 30, Iaşi.* — Spatarul Ion Fucs prin plenipotentul său comis Ioan Beideman, vinde cu 1050 galbeni casele sale din Iaşi „lângă biserica Curărari, către banul Neculai Delimarcu, urmând a plăti 300 galbeni către spatar Gh. Dulcescul.

3) *1856 Iunie 2.* Foaea de mezat a caselor lui Fucs.

4) *1888 Oct. 20 Iaşi.* — Alex. Delimarcu, după moartea tatălui său, vinde cu 10000 lei lui Xenofon Vlasto casele sale din Iaşi.

5) *1893 Maiu 12, Iaşi.* Xenofon Vlasto vinde lui Veniamin Costachi, funcionar, *Sf. Andrei 2,* cu 18000 lei casele sale din Iaşi lângă Curălari, „cu toate atenansele, pivinița, beciu şi celelalte clădirl aflate pe tot cuprinsul locului". La al. 6 se zice: „Eu Veniamin Costachi cumpăr arătatul imobil în condiţiunile de mai sus şi declar că am împrumutat de la d-na Speranţă Marcu, suma aceasta de 18000 lei noi, pe trei ani, de astăzi şi cu dobândă de 5% pe an, cu care bani am plătit preţul caselor cumpărate de mine.

. . . Drept care d-na împrumutătoare este integrată în toate drepturile şi privilegiile acordate de legea vânzătorului".

6) *1894 Febr. 28 Iaşi.* — Declaraţiunea Aglaii Costachi că la căsătoria ei cu Veniamin Costachi „nu am adus nici o dotă şi nici am făcut vre-un contract matrimonial".

7) *1894 Mart 9.* — Certificat eliberat de C. Christodulo Cerchez, C. Lepădatu şi C. I. Neculau atestă că Veniamin Costachi, este singur proprietar al casei din Iaşi disp. III, strada Curălari 3, că stăpânirea sa asupra zisei case, nu este de nimenea şi în nici un chip tulburată şi n'am auzit că acest imobil să fie zălogit sau supus la vre-o datorie.

8) *1914 Mai 12.* — Act de vindere cumpărare prin care Veniamin Costachi proprietar domiciliat în Iaşi str. Lăpuşneanu vinde d-nei Aglaia Negruzzi cu consimţimântul soţului său Alex. Negruzzi — ginerelui său — domiciliată în Bucureşti, str. Bateriilor 9 bis, imobilul său din Iaşi strada Curălari 3, cu 15000 lei".

CXLII. 1794 Ghenar 19 (Iaşi). Hotărnicia locului de casă ale lui Manolachi Conachi vornic.

Din luminată poronca pre înălţat domnului nostru Mărie sa M hail Coştandin Suţul Vvodă. ränduindune dmlui Ioan Cantacuzino vel logofăt ca să hotărăm un loc de cas(ă). a dmsale Manolachi Conachi vel vornic za aprozi, *ce are în mahalaua Muntenimii de sus alături pe din sus de drumul Botoşanilor.* care loc mai înainte au fost a unor mahalagii a unui Mihalachi i Neculai sin Tănasă, Sârbul Suiulgiul, de la care cumpărându-l răpăusatul logofăt Vasăli Razul, mai pe urmă lau afierosăt Episcopiei Huşului, şi de la

www.dacoromanica.ro

Episcopie, lau luat acum cu schimbu dumnalui vel vornic. Noi deci mergând la faţa locului, am chemat megieşii de prin preğur şi făcând cercetare, sau aflat locul dumisale tot slobod făr de nici o pricină, carele fiind că au fost hotărît mai dinainte, niau arătat logofătul Toader Bontăş. vechilul dumisale vel vornic o hotarnică iscălită de Vidraşcu Canţăr vornic de poartă, întărită cu pecete porţii gospod din leat 1779 av. 5. şi urmând pe povăţuire acei hotarnice, am găsit la trei colţuri pietrele hotară întregi nesmintite, şi aşa nefiind nici o pricină despre vreo parte am făcut stânjen de opt palme gospod după palma ci este însămnată întrăca hotarnică, şi am inceput a măsura din doaœ pietre ce sau găsit lângă poarta dumisale Costandin Grečanul biv vel vornic, alături cu gardul ogrăzii dumisale, din dial de hudiţa ce să abate din drumul cel mare şi merge la casa dumisale vornic Grečanu, şi am mersu cu măsura tot la dial alături cu gardul ogrăzii dumisale vornic Grečanul spre casăle dumisale Iordachi (Canta)Cuzino biv vel vornic până întralte doaœ pietre hotară ce sau găsit lângă gardul dumisale vornic Grečanul, unde sau împlinît deplin 30 stânjăni, precum scrie hotarnica ; de acole am purces cu măsura spre drumul Copoului i a Botoşanilor, alături cu locul dughenilor dumisale vornic Iordachi Canta, până întralte doaœ pietre hotară ce sau găsăt în margine drumului Copoului, lângă colţul dughenilor, unde sau împlinit deplin 39 stânjăni după hotarnică ; de acole am purces cu măsura la vale alături cu drumul Botoşanilor până în margina hudiţii ce merge din drumul cel mare la casa dumisale vornic Grečanul unde pietre hotără nu sau găsit şi plininduse 36 stânjăni tocmai în margina hudiţii acolo am pus noi doaœ pietre hotără chiotoare locului, şi de acolo niam întorsu cu măsura alăturea cu hudiţa dumisale vornic Grečanului până iar la cele doaœ petre hotară din poarta dumisale vornicului de unde am început cu măsura întăiu şi acole sau împlinit deplin 38 stânjăni, cum scrie hotarnica lui Vidraşcu ; cu care hotărătura fiind priimţi atât megieşii cum şi dmlui vel vornic Manolachi Conachi, iam dat ačastă mărturie hotarnică iscălită de noi şi adeverită cu pecete cu curţii gospod împreună cu hartă de stare locului. 1794, Ghenar 19

Ştefan biv vel sulger hotarnic. Ciogole vornic de poartă.

Gheorghie Bontaş diiac ot divan am scris hotarnica ačasta.

pecete porţii gospodz 1782".

OBS. In 2 Febr. 1794 M. C. Suţul Vvd. întăreşte hotarnica de mai sus.

CXLIII. 1809 Maiu 25 (Iaşi). — C. Conach. comis vinde cu 35000 lei casele sale din Iaşi, spatarului Şarban Negel Costachi.

Costachi Conachi biv vel comis, adiverez cu ačastă scrisoare la mâna dumisale spat. Şărban Negel, precum să să ştie că casale părinţăşti ce liam avut clironomie aice în oraşul Eşi, nefiindumi trebuitoare, împreună şi cu tot locul lor după cum să află cuprins în scrisori prin ţâdula cinstitului divan la trecutul an 1808 Mart 17 liam scos vânzătoare la mezat, şi după cât sau strigat la mezat de către telal başa în curgire de un an şi mai bine. nimine alţăi mai bun preţ nau dat de cât dmlui spatar, având trebuinţă de aceli casă au dat preţ, până la suma de 35000 lei drept care preţ în cinstitul divan sau săvârşit harečul asupra dumisale şi acmu priimindumi de la dumnlui şi plata deplin peşin întru mâinile meale, ca unul ce mam mulţămit cu ačastă vânzare, am dat dumisale şi din parte me acest zapis de veci vânzare i împreună cu toate scrisorile vechi şi noâ ce am avut pe acest loc. după care de acum înainte şi după tăria şa în-

www.dacoromanica.ro

tăriturii ce să va da dumsale de la cinstit divan, să aibă a stăpâni arătatile casă şi cu tot locul lor în veci. atât dumnalui cât şi toţi urmaşii dumisale clironomi în bună pace şi făr de nici o supărare despre nime, ca pre unile ce de acmu au rămas a dumisale cumpărate cu bună credinţă, şi de la mezat în divan, după rânduiala păzită şi spre încredinţare am iscălit, iscălind şi alte obrază cinstite marturi. 1809, Maiu 25

Costachi Conachi comis

Costachi Sturza spatar martur

OBS. — In 11 Iunie 1809 Divanul Cnejiei Moldaviei întăreşte vânzarea caselor de mai sus cătră Şerban Negel vornic.

CXLIV. 1809 Maiu 26 (Iaşi). C Conachi comis cere de la divan scoaterea la mezat a caselor sale.

Cătră cinstit divanul Cnejiei Moldaviei.

Pentru casăli mele din Iaş ce au fost scoase în mezat. făcândusă hareć asupra dumisale spatar Şărban Negel cu preţ 35000 lei, după întrebare ce cinstit divan îm face, nu lipsăsc a faci răspuns, că de vremi ce au rămas asupra dumisale spatarului sânt priimit cu toată îndestularia mia de ačastă vânzarl, şi de acum rămân dreaptă ocină a dumisale şi a niamului dumisale în veci. 1809 Maiu 26.

Costachi Conachi comis.

CXLV. *1828. Martie 15 (Iaşi).* — I. Vodă Sturza întăreşte o cumpărare ce o face Şarban Negel vornic cătră post. T. Balş cu 4903 galbeni.

Noi Ioan Sandul Sturza Voevoda cu mila lui Dumnezeu Domn ţări Moldaviei.

Din ačastă obştiască adeverire a preaosfinţitului Mitropolit al ţării şi a dnmilorsale boerilor *hàle* şi *pròeni*, încredinţându-ne domniia me, că această casă cu locul lor au fost dreptu a dumisale vornic. Şărban Negel fără nici o amestecare de pricina asupra lor, şi a cărora vânzare încă au urmat pe dreptul cuvânt şi alcătuire desăvârşit, cu mulţumitoare plata de patru mii noă sute trei galbini, dar şi fără a urma vreo împiedecare de protimisis al rudeniei sau al megieşiei, după ačastă încredinţare, cât *mai ales fratili boeriului vânzătoriu preaosfinţitul Mitropolit încredinţaeă.* Drept aceia întărim stăpânirea cinstitului şi credincosului boeriului domniei mele dumsale ѳєѡдѡр Балш vel postelnic asupra acestor casă cu locul lor, pe care de acum înainte şi în veci să aibă atât dumnalui cât şi moştenitorii dumisale din niam în niam a le stăpâni cu tot locul împreună cu toate zidirile şi cele din lăuntru ale lor în puterea zapesului acestuia, ca pre unele ce liau cumpărat cu bună credinţă. Asupra cărora casă cu locul lor ačasta de la noi întăritură cu al noastră domnească iscălitură şi pecete, săi fie uricu statornic, neclintit şi neruşăit nici o dineaoară în veci. 1828 Martie 15 zile

Ієѡ Ioan Sturza voevoda M. Mile vtori logofăt procit

Pecetea domnească în tuş roş : Ієѡ. иєѡ. са. ст. в.в. 1822, cu deviza : utroque clarescere pulchrum

«Incredinţăz prin acest zapis al mieu că prin bună învoială şi tocmală am vândut de veci dumisale vel post. Teodoraşco Balş casăle mele de aice din oraşul Eşii ot Muntenimea de sus cu toate aşternuturile şi mobile din casă precum să află astăzi, cu toate binalele ce sânt în ogradă şi cu tot locul după scrisori vechi şi urice. în preţ hotărât de 4903 galbini olandeji adică patru mii noaѡ sute galbini olandeji, pe care galbini acum când iam făcut dumisale casele teslim, iam şi priimit toţi deplin în mânele mele,

www.dacoromanica.ro

şi dar de acum şi în veci le va stăpâni atât dumnalui cât şi clironomii dumisale cu nestrămutare, ca pe un drept acaret şi ocină a dumisale, dândusă dumisale toate scrisorile vechi şi noaă ce am avut pe arătatele casă cu tot locul lor împreună şi acest de veci al mieu zapis de vânzare, iară întâmplândusă în orice vreme vreo pretenţie asupra caselor acestora să fiu eu răspunzătoriu. Drept aceia sau încredinţat acest zapis al mieu şi de către alte obrază cinstite ce sau întâmplat faţă, întărindusă zapisul şi de către ocârmuire, spre în veci întocma urmare. Eşii 1828 Mart 7

Şerban Negel vornic adiverez celi mai sus scrise.
Costantin Paladi hatman martor.
Iordachi Miclescu spatar martur
Gheorghie Sturza postelnic martur.
Ştefan Catargiu vornic martur
Iancul Negel spatar martur
Iordachi Balş spatar martur
Gheorghe Hermeziu agă martur
γεωγ.ος . . . μαρτιρώ

Divanul

Zapisul acesta fiind dat cu bună priimire dumsale vornic Şarban Negel de vânzare casăi, către dlui postelnic Teodor Balş sau încredinţat şi de către noi.

1828 Mart 8

Veniamin Mitropolit Moldaviei
Sturza vel logofăt, Costandin Canta vel logofăt
Iordachi Rosăt, vist. Andronachi Donici logofăt
Teodor Balş logofăt Vasile Miclescu vel vornic
Dumitru Beldiman vel vornic
Alexandru Koset hatman
Iordachi Ghica postelnic
Catargiu vel vornic
Nec. Canta post.
Ioan Neculce vel vornic
Ştefan Roset vel vornic
Iordachi... hatman
Manolachi Dimachi vornic
Hermeziu vornic
Iordachi... vornic
Alexandru Ghica hatman
Grigori... comis
Costachi Ghica vel vist.
Răducan Roset hatman
Mihail Sturza vornic
Grigore Ghica hatman

OBS. Documentele caselor Conachi-Costachi (Negel) de la Nr. CXLII-CXLV se află în arhiva Cercului militar din Iaşi.

www.dacoromanica.ro

MANUSCRIPTE

7100. (1592). Două fragmente din sbornicul de la Kohalm.

A. pg. 22. *Învățătură la a doa ve | nire a domnului nostru a lui Is. Hs.* |
Spuse că ceriul cu stihiile, şi soare | le şi luna. sănt֊ făcute de Ddzu. | atunce cunoscu lumia. că acea | stia nus fără de inceput. ce au | începâturâ de la Dmdzău. dece cum au | începâturâ. aşa vor avea şi svârşit | că fie ce lucru are început de nevoe | i cao'ă
23. să ai şi svârşit֊. iară || numai Dmdzău iaste fără de început. | aşia şi fără de svraşit֊. însâ | acela svrăşit֊ vor avea. ca şi trupurile omeneşti. ce să vaică şi | mor iară în dzua de apoi. să vor scu | la neputrede. că cum învie copacii | primâvara. din morteciunea ernei. | de înfrundzesc֊ şi înverdzesc֊. din | secătura lor. întracela chip şi trupurile omeneşti vor învie în dzua deapoi. | întru viaţa neputredâ. aşia va hi cerul ars֊ şi lămurit֊ de foc. ina | intia ven'rei domnului nostru lui Is. | Hs. la giudeţ֊. după cum dzice. şi Petr֊ | Apstl֊. ceriu nou şi pământ֊ nou aşte | ptâm. însâ pentru aceaia să vor svră | şi. ca de acii numai cât să vor schimba. | că până în câtâ vreame iaste omul | în blâstâmul lui Adam. de să hrăneaşte || preačastă lume. cu trudâ şi cu
24. su | dori. până atunci va hi. şi cerul cu | noorii. şi cu neguri. de va ploa | pâmântul pentru hrana omului. până | atuncia şi soarele şi luna. şi stia | lele vor sluji omului ca să cuno | ascâ el pre aceastea vremi. şi să nume | re aii şi dzîlele. iară deaca să va dez | veaşte de acest trup֊ cu trudâ. cei nâs | cut în blâstămul strămoşului nostru | lui Adam. şi va inviia cu înviere fă | râ de moarte. unde însâşi lumina | lui Dmdzău lumneadzâ cea dulce şi | trumoasâ. cât nu poate neştine să spue. şi cu hrană fără de trudâ vor | hi hrăniţi deacii ce va trebui cer | cu noori sau cu ploi. sau să lu | mineadze. ce carele acmu soarelui | să răsare şi să apue. şi ceriului să ploâ || acela
25. şatuncia va dzice de să va schimba | ceriul şi pământul. deacii de sănt nouă | lucrurile ceriului şi al pâmântului | straşnice. acmu cândz tună tare | şi trâsneaşte şi fulgeră. sau cândz | se cutremură pâmântul. dară cândz | să vor începe a să face acea e lucruri | groaznice, şi straşnice. ce vor fi pre | ceriu şi pre pământ֊ şi pre mare când | toate stihiile lumii vor eşi afară din tocmala sa. cândz soarele să va întu | neca. luna nuş va da lumina. steale | le din ceriu vor cădea. ca frundza copa | cilor. ceriul cu mare sunet֊ să va învă | li ca un svitoc. pămâ'ntul aşa de groa | znice lucruri să va cutremura cândz | să vor răsipi munţii şi dealurile să vor | arde cu foc şi să vor răs-
26. turna până în ma | re. şi maria să va turba din fundul ei. || şi să vor înfla până la ceriu valuri | le ei. şi de înpuciciunea ei vor muri | oamenii şi mai vârtos de sunetul | şi huetul ei. aceastia nu numai oa | menilor şi herilor şi dobitoacelor, | ce vor fi groaznice. ce tocma şi înge | rilor le va fi cu spaimă şi cu cu | tremur de frica giudeţului. | Iubiţii miei fraţi creştini ştim | că aceastia sănt֊ să fie nu pentru ce | va ce numai ca să gâteadze să vie | înaintia venirei domnului nostru | Is. Hs. si să fie gata la giudeţ֊ | când֊ va veni să giudeci vii şi morţii. | Insâ mainte să ascultaţi iubiţii | miei creştini. cum domnul Hs. deacea | stia de toate neau spus. ce vor să fie | inainte să ştim. ca un dulce priatin | al nostru şi nu numai deaceastea || ce neau spus. ce încă
27. şi vremile şi | seamnele pre carele vom cunoaşte. când֊ | să vor apropiia aceastia. adecâ svrăşi | tul lumiei şi a doa venire a domnu | lui nostru lui Is. Hs. însâ pentraceaia

www.dacoromanica.ro

| eu de la mine sau din tlăcul altora ne | micâ nu voiu dzice. fără numai ču | grăit şi ču spuş domnul Hs. cătră uce | nicii săi cândъ întrebarâ pe svenţia | sa de svrăşitul lumiei. **întâiu** domnul | Hs. au dat sămnъ cândъ să vor rădica pror(o)ci | adecă învâţători mincinoşi carii | înainte deačastă vreame sau râdicat. Si | mon Vlăhovnic, carele să grăiia a fi fiiul lui Dmdzău. şi cu meşterşuguri dră | cescъ zbură di în Rămъ şi să sui spre | ceriu. câtъ nul putia săl ağungâ cu ochii | năroadele sălъ vadzâ. pre carele nul vrea | tămpina putearea lui Dmdzău. săl arunce || ğos şi să piae cum peri.
28. puţinel de nu vrea | sminti toată lumia. *mai încoace sa ı | arătat Calvini ce de învâţătura sa să | chiamă Calvini şi Lutrani, carele în | vaţâ post să nu hie. nice câlugâric. nice | să să închine cruccì şi icoanelor. nice | să să roage vreunui svântъ. fara numai | lui Dmdzău. dintru care să chiamâ Lu | trani.* fără de aceaştia, şi căţi *Ari | iani Pavlacuiani Saviliani.* pre ca ; rii diavolul iau sămânatъ ca nişte legu | mi prin neşte grău. pre mijlocul cre | ştinilor *şi până acmu samână, | nu numai întralte limbi creştine | ce şi întru noi în Români.* veri afla | proor(o)ci mincinoşi. de să fac a şti ce va | hi înainte şi unii hulescъ pamin | tele şi rugile carele să fac pentru | cei
29. morţi. dzicândъ că deaca moare || omul nui foloseaşte pamintia si leturghiia. | alţii dzic iarâşi că e dat omului ori | a peri ori a să spăsi. de carii domnul Hs. neau | datъ grijă foarte cu deadinsul, să ne | pădzim deau dzis : (лѣк. xxi. 8.) Блюдѣтесѧ да некто вас | и̑ мнози пр҃ѣлъстятъ. мнозїи бо прїидетъ и҃мѣ̀ моє | глаголе азъ есмь хс. и̑ мнози пр҃ѣлъстят. | (vedeţi să nu vâ amăgireţi căci mulţi vor veni în numele meu zicând eu sunt Hs. şi mulţi se vor amăgi) | **altъ** sămnъ au datъ domnul Hs. de oşti şi | de războae. nu câ doară mai denainte | nau fostъ oşti şi războae cumu şi cetim de domni. şi de împăraţi. ci şi pentru credinţa noastră cum şi vedem că | *Turcul cu sabiia înmulţeaşte credinţa sa şi | înpuţineadză cea creştinească. Papa aşi | jderea cu sabiia va să pleace pravoslaviia | suptъ ascultaria sa.* şi pre scurtъ, să dzicem. unul pre altul scoate arma pricindu | să, unul cu altul că ii leagea mai bu |
30. nă. *şi ačasta nu sau început de multъ.* || *iară acmu o vedem cu ochii noştri.* зри | тенїѧ ѡ҃бнтисѧ не того да ест кончи | на. (dară nu va fi pe dată sfârşitul (XXI.9). **Al treile** sămnъ au spus că să vor ră | dica limbi pre limbi. şi împăraţi pre | împăraţi care lucru socotiţi fraţi | lor. de nu să va hi mai plinit şi ačasta. | că puţinel de *nu sau turburatъ toată lu | mia de la rasăritъ până la apus.* | **Al patrul** sămnъ, foamete şi cutremurъ. pre alocuri, cum şi vedem pentru ne | păci şi pentru seacete foamete de multe ori, şi pământul adese ori | cutremurându să. **Al cincile** sămnъ | svadele şi pricile şi viaţa cea rea | întru toţi oamenii, şi să vor vinde | unul pe altul. cu clevetele cu minciuni | le. cu pârâle. şi nu să vor iubi unul | cu altul. Deaci tu cândъ audzi ča | ta cia sufleteascâ. svâdindusâ || şi pricindusâ. şi mâzdindъ
31 unul | pre altul. adecâ vlâdicii pentru eparhic | şi preoţii pentru popoară şi ţrъcovni | cii pentru venituri. şi călugării | pentru egumenii şi pentru alte diregâ | torii sufleteşti şi unul pre altul rădi | cându să. şi vânzindusâ. atuncia să | nu te spemintezi, nice să te sminteşti. | ci nu socotiţi ce să faci acmu. soco | tiţi cei scrís aici denainte deţi spu | ne· deaceastia de toate. ca să nu te în | şeli să te scapi de lucruri e tale cea | le bune. că sminteala ačasta grâiaşte | domnul Hs. că in doaâ chipuri iaste. că | întrun chip să smintescъ oamenii. pentru | preacupiile boiarilor celor sufle'eşti. | şi celor lumeaşti.
32 şi pentru faptele | lor ceale reale. întraltъ chipъ să smin | tescъ p ntru sărâciia şi pentru mi || şălătatea bescaricii lui Hs. adecă | pentru sărâciia creştinătăţii să vor | sminti de vor fugi la lâcomiile cea | le mândre şi bogate, cum şi vedem câş | lasă creştinătatea. şi *un'i să turcesc. alţii să luturăscъ. alţii | papii să închină.* şi întralţe eresuri | în multe să dau. pentru lăcomiia aceştii | lumi. **Al şiasele** sămnъ pentru mul- | ţimia răutăţilor. să va taia liubovul între oameni. deci cum vedem holdele | ceale

www.dacoromanica.ro

de grău înspicătъ şi fă'ândъ | prăgâ. ştim atunci că va hi aproape | şi seacerea. aşia
întracela chipъ şa | ceasta vădzăndu izbăndinduse, şi mai vrătos liubovul tâiat din-
tre oa | meni putemъ şti că sau apropiatъ | şi înpărăţiia *lui Antihristъ*. căci | că unde
33 înceape a să apropiia împăra || tul acolo înceape şi obicna a naşte. | Aşia şi Anti-
hristъ apropiindusâ | au început oamen'i obicnele lui a ţi | nia. că obicna lui Hs. iaste
să înpace | cei svădiţi. şi să înpreune în liubov cei | depărtaţi. iara obicna lui Antihrist |
iaste să învrâjbască cei cu pace. şi | să râschire cei înpreunaţi. că au doa | râ poate
neştine de voe să sâ laude | că are liubov fără de nici o fâţărie. | cătră fiece creştinъ.
că au doară mai | de multe ori nui grăeşti cu gura de bine | şi de prieteşug. şi te
arăţi că eşti | cu priinţâ şi cu prieteşug. şi cu liu | bov fratelui tău. iară la inimă găn |
deşti întraltъ chipъ. Au doară vei | dzice că sâ iubeaşte vecinъ cu vecinъ | sau frate.
34 cu frate sau măcară şi părinte, cu | fecorъ. şi fecorъ cu pârinte. numai ce || stâ acmu mai
tare liubovul curviei | şi alte răutâţi. ferice de cela ce | nu să va sminti întraceste râutăţi |
şi va râbda.. că acela să va spsi. | **Alъ şiaptile** sămnъ. lau arătatъ domnul | Hs. în-
tracesta cuvântъ čau dzis. că | va hi mărturisită Evghlia preste | toată lumia. pentru
mărturiia a to | atâ lumia. că întâiu sau mărtu | risitъ Evghliia lui Hs. cu apslii. dupa
ceia cu ceale şeapte săboară. *iară | acmu mai apoi la svrăşitul veacu | lui. de cândъ
au luat Turcii înpâ | râţiia creştinească.* ce ţară vei spu | ne să nu hie creştini. în
ce limbâ | să nu hie înblaţi dascali. învăţători creştineşti, ce pâgâni vor fi | pre lume
35 să nu ştie de Hs. şi credin | ţa creştinească toate semenţii || le, şi toate limbile până
la margi | nile lumiei au prinsъ de veste de Evghliia | lui Hs. şi ačasta au făcut Dum-
dzău, | pentru ca să nu să poată ei tăgâdui. | la dzua giudeţu'ui să dzică ei că
nau | ştiut nice au prinsъ de veaste de Hs. pentra | ceaia au râşchiratъ creştinii preste
| toată lumia de la râsăritъ. până la | apus. cât nau ştiutъ şi nau ağiunsъ gla | sul
apslilor. şi al săboarâlor să agiun | gâ creştinii. cu călătoriia şi cu | streinătatea lor.
După aceaste | şiapte seamne şi **al optul** sămnъ au | dat săl ştim deam dzis. cândъ
veţi vedia u | răciunea pustiirei stândъ pe locul cel | svântъ. care cuvântъ au dzis de
Daniil | pror(o)cъ. cela ce va ceti el să înţâleagâ | locul cel svântъ în toată lumia.
36 în | ţelegem. că iaste Ierslimul. care loc || iaste ales şi iubitъ de Dmdzău, încâ | din
leagia veache, unde au tremis Dmdzău | pror(o)cii săi. unde au dzis lui Solomon în-
| pâratъ de iau făcut besearică de laudâ | şi de cinste. numelui său unde din toa | tâ
lumia venila de să închina lui Dmdzu. | unde mai apoi şi cu trupъ omenescъ | domnul
Hs. veni de petrecu. şi chinuri | de bună voia sa pentru isbâvirea a to | atâ lumia vru
de luo. şi muri. şi | se îngropâ şi a treia dzi învie. | unde şi acmu groapa lui Hs. de-
şartâ | iaste între ochii a toată lumea. unde | toată creştinătatea să închină lui | Hs.
fiiului lui Dmdzău acolo stâ | acmu urâtul pustiirei după prop(o)ciia | dom-
nului Hs. ce după cuvântul pustiirei. || *fără de Turcul carele stâ acmu pre-
acel | loc svântъ del domneşte şil împărăţeaşte* | că au doară nui urât între ochii cre | ş-
tinilor. vădzindъ besearecile pustiindъ | slujba lui Dmdzău, şi pustii de sventele | le-
turghii şi întrânsele strigândъ ho | gi. şi spurcându păgânii. sau doară | pre unde a-
giunge putiaria lui nul spurcâ. | Sarăceşte ţările creştineşti pentru | care lucru şi
domnul Hs. grăia urâtul | pustiirei, de la marele Costantin ın | pâratul creştinescъ *ce
înpăraţi în | părăţăs ъ acmu Turcii era 1204 | de ai. până în vreamia aceaia ce
lua | râ. Turcii înpârăţia creştinească | şi stătu ca o pustie tot urât. pre | locul cel
svântъ.* deatunce şi Papa | de la Rămъ să lepâdâ de cei patru | svenţi patriarşi. şi creş-
38 tinii şi || luândъ pre sine nu numai scaunul în | pârătescъ, şi putearia lumască. ce şi
cea dmdzăiască. pâindui că | sor ultui întrânsul toate limbile | ca întro trupină a credinţei.
iară ei să dezbinară dintrânsъ. nu în | doaâ sau în trei pârţi. ce în dziace | şi în mai multe
eresuri, *calvini. | lutrani. păcovţi, vanghelişti* şi alte eresuri caril toţi acmu la | vreamia

www.dacoromanica.ro

dꙋkapoi îs împreunâ cu alţi pâgăni. *că Turcii şi cu Tătarii* | *gâteadzâ loc. şi cale lui Antihrist.* | pentracea diavolul şi satana. ce | prilâstiia oameni de sâ închina | bodzilor. şi munciia creştinii cu | mâcitelii. şi cu înpâraţii cei | pâgăneşti fu legat întratăţa ai |
39 în căţi au înpârăţitꙋ creştinul || cum spune de ačasta Ioannꙋ ѳєѡλoг în *Ot* | *crăvenia* sa în 20 de capete. dzicândꙋ. | căotaiu şi vădzuiu un înger pogorândꙋ | din ceriu şi ţinea în mână chiaia | . bezdnei. şi un lanţꙋ mare. şi prinse | şiarpele cel de demultꙋ adecâ diavolul | şil legâ întro mie de ai. şil încue în | bezdnâ. şilꙋ pecetlui. şi mai gos | dzice. deacâ să vor împlia aceia mie de ai. | va fi dezlegat din temniţâ Satana. şi va eşi de va prilâsti limbile | di în patru pârţi a pământului. cum | şi vedem că deacâ sau plinit înpâră | ţiia creştinească. čau fost întro mie | şi mai bine de ai. deaci încoace | sau rădicat toate eresurile, *înpâ* | *găni Mahmete în creştinl Liutur* | *şi Calvinꙋ*
40 şi şa'ţii ca aceştia | în jidovi să va ridica Antihrist cu || solii lui. aceştia sămtꙋ aiave. toţi | čam dzis înainte. carii gâteadzâ calia | lui. cu învăţâturi. cu sabiia. cu pu | tearia. că deare putia nu numai o | amenii cei proşti ce şi dascalii | şi învăţătorii besearecii să sâ plea | ce lor şi aşia înpârâţiia lui Anti | hrist. de demultꙋ încă au început a să | gâta. şi el numai de gata ce va ve | ni. dupacea mie de ai de cândꙋ au începutꙋ a înpârăţi pâgănii. înpă | râţiia creştinească. deatunci şi | Satana cel mare solul lui Antihristꙋ. | au eşitꙋ de în bedznâ. pre lume de gâteadzâ oamenii lui Antihristꙋ. | Deacii amu altâ ce mai lipseaşte | pre lume fârâ numai înpârăţiia lui | Antihristꙋ întru care înpâ | răţie. cu
41 adevărat ştim. că lumia să va | svrăşi. şi Dmdzău din ceriu pre | lume la giudeţꙋ va veni. iarâ pentra | ceaia domnul Hs. časul venirei sale. şi | svrăşitul aceştii lumi. nimărui | nau însămnatꙋ săl ştie. nice îngerilor. | nici oamenilor numai atâta ce | neau spus. pentru care lucru să avem grije | şi a ne pâdzi ca să nu him prea | lâstiţi în vreamuri care va veni amă | geul acela pentracea domnul Hs. anul. | şi dzua. şi časul acela nu lau scris. | sălꙋ ştim. iară dupâ cum spune, Daniil | pror(o)cꙋ. toate scripturile să tocmeas | că *în al optul veacꙋ va hi svrăşitul* | *acestui veacꙋ. şi începutul celuia* | *ce vine.* ca şi cândꙋ vedem un omꙋ bâ | trân. ştim că nu va trăi vreame multâ | ce va muri curândꙋ | , căci că iau tre | cut vreamia şi veacul. iarâ în ce dzi
42 şi || ce čas va muri noi nu ştim. aşia în | tracela chip. şi de veniria lui Hs. şi | svărşitul lumiei aceştia. cândꙋ | vom vedea că să înple vreamia şi sea | mnele. carele dhul svântꙋ. cu pror(o)cii | şi însuşi domnul Hs. neau spus. atun | cia foarte cu diadinsul să ne pâdzim | să nu him înşâlaţi de pro(o)r(o)cii min | cinoşi şi de slugile lui Antihrist. | carii acmu şi cu rău şi cu bine trag | oamenii din cr dinţa cea adevăratâ | iară tocmialele pentru carele au ascunsꙋ | Dmdzău. dzua şi časul. acela. săntꙋ acestia. **întâiu** deare şti diavolul | dzua şi časul deapoi cân(d) va hi, de srăg | are hi schimbatꙋ dzua şi časul acela. | şi pre oamenii în mai multâ slobo | dzie are hi adus. cu învăţâturi.
43 nu | dzeace, sau o sută. de ai. ce tocma de || ai mulţi. au învăţat ji lovii. şi ere | ticii denaintia creştinilor. *să ascus* | *dzâ scriptura toată de săzdanlia* | *lumiei cei scris 7100 leatꙋ.* iarâ | ei scriu de ai numai jidovii. pentru ca | să tăgădu'ască. că Hs. încă nau | venitꙋ. căci că aştiaptâ dꙋkacmu | să vie. iarâ ereticii sâ nu cunoască | oameni. vreamia lui Antihrist dea | cii aşia des amiastecâ vicleanul | dhꙋ. să schimbe dzua dꙋkapoi care nu şti | darâ încă d'are şti [ѧ в = a doua] pentru acesta ,lucru | au ascunsꙋ dumnedzu aceaia dzi ca să | cunoaştem noi. că putearnicul Dmdzău | poate pentru ruga oamenilor. să lun | ğască aii acestui veacꙋ. şi pentru | râutăţile oamenilor săi
44 scurteadze. | *a treia* pentru casâ him în toată vreamia | gata. să ne deşteptâm. şi să ne trezva || scâ cu ačastă grije. ca să ne grijim. | şi să ne pâdzim. să nu him prilâstiţi. | de eretici şi de pror(o)ci minc'noşi | şi audz'ndꙋ noi acestia foarte să | ne teamem. că cum grâiaşte domnul Hs. | întru svânta Evanghlie la M⁹. de dzice | că ceriul şi pământul va trece. iarâ | cuvântul lui Dmdzău čau grâit. nu va treace.

www.dacoromanica.ro

nici cătuş o crătă. ce iu | b'ţii miei creştini. să înveaţe cei | bătrâni pre cei tineri. şi pârinte | pre fecor. şi frate pre frate. şi | creştinъ. pre creştinъ. şi cei ştiu | tori pre cei neştiutori. pentru să nu | ne afle dzua a eaia în somnъ şi în | leane ce să him gata pururea a muri | şi a s.a înaintea giudeţului lui Hs. | a patra iarăşi pentru
45 iuşuraria | şi pentru pac a cr ştinilor. că den | re şti diavolul vrâj naşul rodu ui | omenescъ cândъ să va apropiia dzua aciaia | a svrăşitului lumiei. a'âtia munci | şi vărsâri de singe. şi atâţia mo ţi | groaznice are face pre credincoşi | lui Hs. cu pâgânii şi cu ereticii | cum au făcut şi mainte cu Dioclitiian | şi cu Maxim'ian. şi cu luliian şi cu | alti mâciteli. aceaia gonire orba | tunci ar fi şi acmu. cât de groază | şi de fricâ. pâ ă în svrâşit sare | st'nge de tot credinţa. şi nice un cre | ştin nu sarъ afla. pentrac a Dmdzău ştiind | neputinţa omenească. ascunse dzua aceaia | ca să le timpine fără de veaste. ca să nu | poată srăgui cu răutâţile diavolului. || ce după
46 cuvântul lui Pavel Apslъ ce dz'ĕ. | таниже длѣтса безаконїѣ, pentracea | noi să nevoim, să nu ne afle m artea în || ş laţi şi prilăstiţi. de diavolul | ce să ne afle făcândъ voia lui Dmdzu | şi să ne spodobască întru împărăţiia | cerilui. carea noi toţi să o dobândim. | pentru darul domnului nostru Is. Hs. | căruia să cade cinstia închinăciu | nia, mărirria şi ţinearia, acmu | şi pururea. şi întru vea | ci netrecuţi | aminъ.

B. 47. *Invaţătura şi arătarea | svântului şi marelui Apstlъ Pavelъ, dintru eşitul sufletului.* Fii oamenilor mulţâmiţi lui | Dmdzău, neîncetat dzua şi noaptea | şi în toate ĕasurile că în toate | dzilele, diaca apune soarele, toţi oa | menii au căte un îngerъ lângă dinsъ, | şi deaca adoarme omul, mergъ înge | rii ai tuturor oamenilor cătră Ddzău | şi să
48. închină lui, şi duc toate lucru | rile ĕau lucratъ oamenii de dimi || neaţă până în sară ori bune, ori | reale şi îngerii oamenilor celor buni | mergъ bucurându-să cu bucurie mare foarte | cătră Dmdzu. şi iase dhul svântъ. şi dzice | lor. de unde veniţi îngerii miei. de a | duceţi sarcini iuşoare şi bucurie | multă cătră ceriu. şi lucruri bune | şi rugăciuni curate. iară ei răspund | şi dzic. noi venim de la ceia ce sau lepă | datъ de dulĕaţa aceştii lumi. şi | cred numelui tău cel svântъ şi dzic | Părintele nostru cela ce eşti în ce | riuri. sventascâsă numele tău. să | vie împărăţiia ta. şi s fie voia ta. | cumui în ceriuri aşia şi pre pământъ. | păinea noastră cia săţioasă. dă | ne noaă
49. astădzi. şi ne iartă greşia | lele noastre, cum ertăm şi noi greşia || lele greşiţilor noştri. şi nu ne du | ce pre noi în năpaste. ce ne izbăvea | şte pre noi de vicleanul. înblândъ ei | şi numele tău pomenindъ, din ce | tate în cetate. şi diîn sat în satъ ei | sântъ goniţi, şi huliţi, şi scuipiţi | şi în toate ĕasurile plângânduse, | şi sătoşindъ şi înblândъ din ce | tăţi în cetăţi. mărturisindъ | numele tău, şi sântъ încinşi dzua | şi noaptia şi mânule lor simtu pli | ne de mistenie. noi simtem îngeri | încă ne mirăm. de trăpeniia lor. şi fu | glas cătră ei. de grăi ačasta să şti | ţi că voi sânteţi aici cu mine. | iară bunătatia mia iaste acolo ei | ca la fĕcorii miei cei iubiţi. pâsa | ţi în toată
50. vreamia de slujiţi lor. | nice dinioară să nui lăsaţi pre ei || că loc de veselie au cu noi în veaci. şi | iară să duc îngerii de slujescъ lor. | Şi alţi îngeri vinъ de la oamenii | cei răi, ce nau făcut voia lui Dmdzu. | de să închină şi să tângnescъ şi plângъ. | la scaunul lui Dmdzu. şi cuvântul | lui Dmdzău. iase în tămpinarea lor. | şi fa glas cătră ei. şi le grâi. | de unde veniţi îngerii miei şi purta | ţi sarcini greale. şi lucruri *ne*cura | te: iară ei grăescъ, noi venim. di | la ceia ce să chiamă botedzaţi. întru | numele tău. ce ei cu trupurile lor, făcutau pre voia lor. cum leau plă | cu*m* lor. şi grămădescъ păcate pre | păcate. şi nice o rugăĕune nu | fac, cu inimă curată. dară nu | ni se mai cade să slujim lor. păcăto | şilor. şi iară le dzice lor Dmdzău. || duce-
51. ţivă neîncetat de slujiţi lor. până cândъ să vor întoarce. şi să vor po | căi. şi eu atuncea voiu ğudeca pre ei. | Vedeţi acmu creştini blsviţi. că | toate lucrurile oameni-

www.dacoromanica.ro

lor de pre pâ | mântь, le duc îngerii înaintea lui | Dmdzău. în ceriu. ori bune ori
rreale. | ca să ştiţi aceastia toate, nencetatь | să rugăm pre Dmdzău. Eu Pavel fuiu
în | tru Dhul svântь. şi ačas a vădzuiu. | şi iarăşi mi spuse. îngerul cela ce mâ | purta.
şi mi dzise vino după mine | Pavele. că voiu săţi arât locul svenţi | lor. şi pre unde
să poartâ sufletele | direpţilor, şi merşь acolo. şi vă | dzuiu multe bunătăţi. cum nare
pu | tia gândi omul cu gândul acealia bu | nătăţi ce era. şi iară mă duse pre | supt
52. pământь. unde iaste întunea || recul şi iadul. şi acolo mi arâtâ sufietele păcătoşilor,
şi vădzuiu | acolo răutate nedumeritâ. cum na | re putea omul îndrăzni a spune ată | ta
rău fu. Şi iară mă duse înge | rul pre suptь tăriia ceriului. şi acolo vădzuiu pre Sa-
tana. şi îngerii | lui şi putearnicii lui şi bătrâni lui. şi era tot cu zboiu | şi cu ceate,
Deci unii cu alţii | să svâdiia. şi era acolo dracii ai | oamenilor. celora ce să uraşte
unul | cu altul şi ai clevetnicilor. şi dracii învrâjbiţilor şi ai mă | nioşilor şi ai cur-
varilor. şi | a boiarilor. şi ai silnicilor | carii aicia să ceartâ. pentru fiece | şi să svâ-
descь. şi acelora ce pârâ | scь aicia pentru fiece. oh amără || ţii de ei şi vai de ei
53. la ce aşteaptâ | moartia. Şi întrebaiu pre îngerul | cine sâ tь aceştia, şi dzise a-
ceşiia | sinьь tremişi la oamenii învrăj | bitori pre lume, la vreame ce moar | te că nu
ascultâ să sâ înpace. nice le iaste nedeajdia spre Dmdzău. ce le iaste nedeajdia spre
aveare. şi nu sâ | socotescь cu rudeniile, nice cu veci | nii. nice în casa lor nu e pace.
oh vai | de casele aceastia. că mergь toţi în | tunearecul cel mai din afară. undes |
broaştele ciale sugâtoare, şi şerpâi | cu capetele de foc, şi viermii ne | adurmiţi; şi
prâpaste pre prâpa | ste, şi putoare nerăbdatâ şim | dzise îngerul. iani caotâ Pavele |
spre ceriu, şi căotaiu şi vădzuiu, | alţi îngeri ce faţa lor era luminată || ca soarele. şi
54. era încinşi cu brăne de | aur. şi avea o cinste mare. că era | scris pre veşmentele
lor. tot numele | lui Dmdzău. şi era plini de frăm | seaţe şi de milos enie Şi între-
baiu pre îngerul cela ce mâ purta, carii | sântь aceştia, şimi răspunse îngerul
şimi dzise. aceştia simtь îngerii | oamenilor celor buni. şi dzişь că | trâ înger. dară
ştiu direpţii şi | păcătoşi cândь mor. şimi dzise | ingerul. iani caotâ, pre pământь | |
şi căotaiu şi vădzuiu toată lu | mia. şi fu ca o nemică înaintia | mia. şimi dzise în-
gerul cela ce mâ pur | tâ. aşiai mâriia oamenilor diin | tračastâ lume deşartâ. şi iarăş
vădzuiu un noor tinsь preste toată fa | ţa pământului. şi dzişь ce e ačastâ || şimi
55. dzise ačasta iaste fârâ de leagia | mestecatâ. cu rugâciunile oamenilor. |
învrăjbitori iară eu Pavelь plânşь | şi dzişь cătră îngerь vreareaşi | de sâ văd ь sufletele
direpţilor şi | ale păcătoşilor cândь să suie din lu | mia ačasta. în ce chip iaste. şimi ră-
| spunse îngerul. şim dzise. caotă in ğos Pa | vele. şi căotaiu, şi vădzuiu. un om | în-
trun loc murindь. şi mi dzise îngerul. | acesta iaste direptь, şi căotaiu | şi vădz iu toate
lucrurile lui cea | le bune, şi cealea ce făcuse pentru | numele lui Dmdzău. întru toată
via | ta lui ce vieţuise, în toate stă î | naintia lui întracela čas. şi vădzuiu | că să svră-
şaşte. şi şau aflat răpaus. | şi îndrăznire, şi sta îngerii ci | buni împreună şi cu cei răi
şi vădzuiu || că toate sântь bune. iară greale | nu să aflară spre dinsul nemică. şi |
îngerii cei buni, luară sufletul lui. | şil mângâiară, până cândul scoas(ă)ră din | trup.
56 şi apoi de trei ori îi dziseră | suflete cunoaşţi trupul den unde | ai eşitь; destoiaşteţise.
iarăşi | a te întoarce întru dinsul. la dzua de în | viiare. de săţi priimeşti ce ţai gătat |
cu toţi direpţii, şi luară su | fletul şii sărutară, ca pre un cuno | scut. şii dziseră rugă-
mute pentru | cai făcut voia lui Dmdzău pre lume | şi veni îngerul cela cel păziia în
toa | te dzile. şi dzicea. bucurâte sufle | te că eu mă bucur de tine. cai fâ | cut voia
lui Dmdzău. până ai fost pre | pământь. şi ei în toate dzile. du | cia lucrurile tale
57 ceale bune înain || tea lui Dmdzău. aşijderea şi dhul | svântь eş de la Dmdzău, întru
tăm | pinarea sufletului şi grăi lui şii | dzise. suflete. suflete. nemică să | nu te temi.
nice să te svieşti. că vei | să mergi la locul cela ce nai mai văzut | nice dinioară.

www.dacoromanica.ro

fiţi voiu şi eu | întrăgiutoriu că am aflat întru tine | râpaos. în cătâ vreami am fost cu tine | şi dhul svântu merge între mii de în | geri. şi cânta de bucuriia acelui suflet | direptu. şi cânta şi sufletul celui | direptu împreună cu îngerii. iară | dracii departe şi să tângula şi | plângia, cu amar mare, şi dzicea oh | amărâţii de noi, în cătâ slavâ mea | rge acesta suflet. adevăr că tot fu | giia de noi. şi cu glas tare grăiia | şi le răspundia scâpatam de laţurile voastre || şi cu tăriia lui Hs. îngrâditumam. | Aceastiam
58 arâtâ îngerul cela ce mâ | purta. deci să ştiţi că nu va lâsa | Dmdzău pre robul său necuraţilor. ca | rele pururea să va plânge de păcate | şi cu curăţie va lucra lucrul lui Dmdză. | eu Pavel aceastia spuiu voao. creşti | ni blsviţi. deci şi voi să arătaţ | rod destoinic înpărăţii ceriului şi | bâgaţi frica lui Dmdzău întru | inimile voastre, să nu fără grijă | sau cu leane să piardem acea bunâtate. | ce neau gâtit domnul nostru Is. Hr. că dzi | ce Hs. de te veri certa cu omul demi | neaţa. să te pâdzeşti. să nu apue soa | rele neîmpâcaţi. că omul câte 'dzi | le ţine mânie. şi nu se înpacă. atâtia dzile să postiască şincă de | va mearge şi la besearică de să roagă || şi nu e ertatu cu altul, în
59 zadar mearge | în zadar se chiamă şi creştinu, aş a | gândeaşte că sântu eu în besearecă şi | mâ rog lui Dmdzău să audzâ ruga mia | nu ştie omul acela orbul de el. că Dmdzău | nascultâ ruga lui nice caotă spre | acel mânios. deci dracul să nevoiaşte | şi să osteneaşte pentru acela om. căci | voia dracului. doară iară dobândi cu | totuluş tot. să fie a lui. credzi acela | om de va lua şi anaforă neînpâcatu | cărbuni de foc vii bagâ în gura lui | oh neînţelegătoriul. şi neertatul | cum înşală pre Dmdzău, şişu calcâ | legia acela nici e caldu, nici e reace | şi 'nuşi socoteaşte dhovnicul ceş bate ğoc de svânta scripturâ. şiş amăraşte sufletul lor că mâniia | iaste rădăcina tuturor răutăţilor || şi văr-
60 hul iaste neomeniia şi trupi | na iaste fără leagea. şi stlăparea | cea amară fără Dmdzăire. şi nesa | ţiul drăcescu. şi nedreptatia spre | munca măniosului. iaste ca focul. că | mâniia ochi nare. şi iaste întâiu pier | zaria sufletului. şi cine câte dzi | le ţine mâniia. atâtea dzile să postia | scâ. cum dzice Hr. mai sus şi tot să să | căiască şi iară în toate dzile să să | închine omul cel mânios. câte 100 de mătănii. iară de i să va prinde moarte | vreunuia de dinşi nempăcatu. să nu | îngroape. nici săi slujască pamentia | nice priinsul că anaθema este acela | călcâtoriu de leagă. protivnicul ludei | ce de aceastia ne fereaşte pre noi Doamne. Is. | Hr. că a iaste împărăţiâ şi putearia | şi mărirea părintelui şa fiului şa dhu | lui svânt. acmu şi pururea şi întru veaĕ amin ||

Notă. Bucăţile date mai sus sunt 2 capitole din *Sbornicul* de la Cohalm. Despre acest manuscript am publicat un studiu în *Arhiva* (XXVIII, 15-36; XXVIII, 339-354), şi voiu scoate în curând un studiu complect. Manuscriptul aparţine d-lui Ilie Bărbulescu, Profesor Iaşi, şi i l'a oferit învăţătorul Haizea din Kohalm (Reps).

Sbornicul din Kohalm cuprinde bucăţi de *trei* categorii: a) *poporane religioase*, 6 bucăţi; Pseudo apocalipsul lui Ioan; Invăţătură la a doua venire al lui Is. Hr.; Invăţătura sf. Apostol Pavel dintru eşitul sufletului; jitia păr. Dula; jitia Sivilei; arătare de cum au răbdat Domnul Hr. pentru mântuirea noastră; b) *religioase* 8 bucăţi: în luna lui Octombri în 10 zile; jitia Maicei Palaghia; jitia sf. Mina: învăţătura sf. Teodosie la Joi mari; jitia sf. Gheorghie: jitia sf. Antonie pustnicul; jitia st. Teodor; jitia de învăţătură; c) *istorii profane*. 8 bucăţi: învăţătura tălharului; jitia pentru un săhastru; jitia unui părinte ce trăia în peşteră; jitia şi învăţătură pentru săraci din Halcoprates; jitia sf. Gherasim; jitia pentru un preot ce a botezat pre un cocon mort; jitia minunată a multor sfinţi; descoperirea sfintei leturghii. In total 22 bucăţi de învaţături,

Provenienţa lor e monahală, ca multe alte cărţi de lectură pentru îndeletnicirea fraţilor călugări, Manuscriptul a trecut prin multe mâni; popa Stan din Haşfalău, popa Draguş paroh în Zoltany; Mihail Diac; popa Ion Ghejaş protopop în Paloş, care-l şi copiază pentru sine.

Sbornicul dela Kohalm e scris către 1592, de şi e o copie ulterioară; cuprinsul său îşi găseşte alte zbornice similare, din care amintim Codicele Măhăcean, codicele Teodo-

www.dacoromanica.ro

rescu, codicele Marţian, ms. Acad. 469 etc. Deci atât viaţa monahală de prin vechile mânăstiri din Ardeal, centre româneşti ; cât şi viaţa românească din jurul vechilor biserici de mir din Ardeal, ne explică fiinţa acestor vechi sbornice româneşti.

Asemenea sbornice erau cetite şi copiate pe întreg pământul românesc ; dar mai multe se găsesc în părţile Ardealului, unde este leagănul românismului şi unde s'a simţit dintru început nevoe de carte românească.

In transcriere am lăsat direcţiunii buletinului libertatea de a-şi transcrie textul după sistema adoptată în publicarea documentelor istorice, sistem care e altul de cât cel adoptat de mine după şcoala profesorului meu Ilie Bărbulescu. Aşa s'au transcris ѧ=ia ; ѣ=ea, ѫ=ă, ѭ=î şi în, ѫ=â ; ѕ=dz ; ъ neavând echivalent s'a pus la urma cuvintelor, nu atâta ca semn cu valoare fonetică pură, ci mai mult ca un semn grafic al unui sistem etimologic, în trecerea de la paleoslovenică la medio-bulgară şi slavă.

Eufr. Simionescu

Inscripţii şi notiţe pe cărţi

1) 7255 fevr. (1747).

Acăsta sfântă şi dumnezăiască biserică au inceputo din temeiu a o faci dl(u)i Ioan Bogdan biv vel pahr. înpreună cu ğupânesa d(umi)sali Bălaşa, fiica hatm(anu)lui Dumitraşco Racoviţă şi d(umisa)le Ilincăi hătm(ăne) săi fiica lui Mihail Cantacuzăno ci au fostu spătarŭ mari în Ţara românească şi au urzâtu la let 7254 apr. 6 şi dumneei giupânesa Balaşa au mersu la Eşi, unde i sau tâmplat răposare în let 7254, iune 12 şi au ingropato *în sfinta mănăstiri în Dancul, în groapa dumisali* răposatului Lupul Bogdan hatm. părintele Dum(i)s(a)le lui Ioan Bogdan păh(a)rnic, undi esti îngropată şi maica dumisali Roxanda Bogdăneasa htm., fiica răposatului *Constantin Cantimir vvd.* si rămâind Dumlui ğupânul Bogdan pâhr. sărac de giupâniasa dle, Bălaşa, au luat pi Dumnezău intrağutor şi cu toată cheltuiala Dum(i)s(a)le sau lucrat acăstă sfântă bisărică cu ajutorul lui Dumnezău, din temeiu incepându-se a să lucra în let 7254 apr. 6 în zilele preînalţatului şi luminatului . . . . Ioan Nicolai Alecsandru vvd. . . . . milostivului Dumnezău tot în luminată Domniia Mării sali sau şi gătit în let 7255, ghenar 6 şi sau închinat supt hram(u)l Adormirii Maicii Domnului nostru Isus Hristos a sfinţii de Dumnezău Născătoare şi pururе fecioarii Marii undi să slăveşti şi pomenire sfântului mucenic Haralambii şi am scris eu pop(a) Istratii, let 7255, fevr. «Intocma di pe ce adivărată tiparnică sau scris di mine Alecsandru Mercan preot. 1839. oct. 10.»

(Actele Muz. Mun, Iaşi pl. XII, Nr. 42).

2) «Supt aciastă piatră să odihneşte robul lui Dumnezeu Vasâle Rosăt hatm. ctitorul aceştii sfinte *Mănăstiri Doljăşti*, 1767, Decv.»

(Actele Muz. Mun. Iaşi, pl. XII, Nr. 121).

3) O pricină minunată, din ceput, din lumea toată, din ceput şi din vecie, precum la carte ne scrie ; cuvântul cel tipărit, acum s'au adeverit : cum că iaste o lume înşălătoare şi foarte amăgitoare ; înşală şi amăgeşte şi pre toţi îi *prilăsteşte* : pre domni şi pre împăraţi mari şi pre cei ce sânt mai tari şi vorbesc din avuţie şi se ţin în semeţie, ca când n'ar . . . o moarte şi întru ča ce lasă toate. De acum pân în vecie, mila Domnului să fie, dumneavoastră bucurie şi întru muită veselie.»

Mai jos e această notiţă : «Să să ştie de când au răposat tata. Au bolnăvit duminică seara, la luna lui Octomvrie 31 şi au zăcut până sâmbătă la săptămâna, iar

www.dacoromanica.ro

sâmbătă la prânzu iau eşit sufletul în Noembrie 6, leat 1792. Şi am scris eu Neculai sin Dragomir răposat.»

Deci cântecul de mai sus e mai vechi ca 1792.

Obs.— (Dintr'un manuscris religios, din Chiojdu mic, jud. Buzău).

4) Descântec de şarpe. Amin, amin: doao ori Cozma şi Damiian. Să mânecă Măica Sântă Măriia, duminică de dimineaţă la fântână şi găsi pe Spinărăulu [1]) şăzând pă piatră *veninatu, topsecatu, pelinatu, ciumăratu.* Iar maica Sântă Măria ii zise: Ce şăzi, spinărăule, pă piatră veninatu, topsecatu, pelinatu? Elu zise: o că voiu şădia, cam muşcat pă cutare sau vita cutăruia. Ci te du la cutare . . . bun descântătoriu săi deseânte în oală noao cu lemnu de cornu sau de alunu, să fe lac (leac), Amin.

(ibid).

5) Descântec de turbare: *Diiza, doiza, diiza.* Aceste cuvinte să le zică de opt ori. 1796.

(ibid).

6) Molitvă pentru năjit. Veni Isus de la al şaptelea cerîu şi fu gata hrana lui şi fusese eşind năjitul din mare uscată şil întâlni Isus pre el şii zise lui Isus: unde mergi. năjite. însă mergu Doamne în capul omului săi împuţu creeri săi sorb sângele şi săi usucu viiaţa şi săi smintesc dinţii şi săi strâmbez gura şi săi strămutu fălcele şi buzele şi săi asurzu urechele şi săi facu durere în cap lui zioa şi noaptea.

(ibid).

M. Costăchescu

7) Pe frontispiciul bisericii din satul Dămăcheni (Dorohoi):

АЧЕСТ : СѢЖТ : ЛѢКАШ : СЪ ПРЕПѲНЇ : А ѲЕ : ЗѢДЇТ : ДЄ ІСАК. БАЛИКА : ХАТМАНЇ | ЦРѢ АКѲМ : ЛА АИѲЛ : 1842 : САѲ МЕРЕММИТИСЖТ : БІСѢРИКА : ШѢ САѲ ЗѢДИТ : КЛАѲ | ПОТНИЦА : ДИН ТИМЇЛЇН : ДЇ ВОРИНЧИСА : ПРОХИРА : ДИМАКИ : НѢСКѲ ГѢ : МИКЛЕСКѢ.

8) Sus deasupra pe frontispicin:

această sfântă biserică | s'a reparat cu totul la anul 1910 | de Elena Ion Docan născută Dimachi.

9) Pe un mormânt, la Dămăcheni.

aice odihneşte roaba lui | Du(mn°) zeu Sevastî Hat | zopulo încetată den | viaţă la 1 Aprîl 1899.

10) Pe 2 icoane în pronaos (Is. Hs. şi Maica Domnului).

„aceste doao icoane au făcutѣ preutѣ. Ioanѣ Leontii oi Căcăceni 1792 Avg. 10"

susŝ: ceia ce eşti izvorul milii milostiveşteti. МТР ѲЄОУ = maica lui Dumnezeu Prea curatului tău chip ne închinăm Ic Xc.

„aceste. doao. icoani. sau făcut în zilele lui Costantin Moruz Voevod 1792 Avg. 10.

„OBS. Supt această icoană e zugrăvit sacrificiul lui Isac cu inscripţia: АВРАМ СИНЬ НА ЖЄРТѲ ПРИНЄСИ БОГѲ = Avraam îşi aduce fiul său spre jertfă lui Dzeu".

Iar jos: „сїн ИКОНИ ПИСАЛИ ВАСНЛЇИ ГРИДЬЛЬ. =aceste icoane le-a zugrăvit (scris) Vasile Gridul".

OBS. Căcăcenii e numele vechiu al satului Dămăcheni.

11) Pe un clopot refăcut.

„1804". refăcut şi turnat de Gh. Pascu 1923".

12) Pe catapeteazmă.

„Să se ştie de când sau făcut catapiteazma АѰЧѢ. (1796) п. н.

13) Pe un *Antologhion.* Neamţ 1840.

---

1) a şerpele.

www.dacoromanica.ro

„această carte se afieroseşte bisăricii cu hramul Adormirea Maicii Domnului din satul Căcăceni de mine Gheorghe sin Plăvan 1845. Fevruarie 1.

14) Pe un *Apostol*. Iaşi 1835.

„acest Apostol sau afierosit bisăricii cu hramul Adormirea Maicii Domnului din satul Căcăceni. 1841 Fevruarie.

15) Pe un *Aghezmătar*. Iaşi 1845.

„Acest aghezmătar este cumpărat | de dumneaei Cucoana Profiriţa Dimachi | şi afierosit bisăricii din | satul Căcăceni.

16. Pe un *Evhologhion*. Iaşi 1834.

„iaste a bisericii din satul Căcăceni | dat din porunca inalt preosfinţitului nostru | mitropolit prin mine | Ioan iconom protopop ţinutului |

17) Pe un *Ceasoslov*. Neamţ 1833.

„Acest ceasoslov sau afierosit bisericii din satul Căcăceni 1834 Oct. 15.

—„La 18 Fevruarie sau înmormântat marele boeriu Ioan Docan 1897 scris de arhimandritul Ámvros'e Gorovianu (Bosânceanul)".

18) Pe *clopotul cel mare*.

+ acest clopot. sau făcut cu agiutorul lui Dumnezeu şi | cu cheltuiala dumilorsale chir Hagi Andronic Haloş arman şi Manolaş şi | Ioan Goilaş | armeni din Botoşani | în satul Căcăceni cu hramul | adormirea maicii Precista. 1823.

19) Pe un *Penticostar*. Neamţ. 1834; (biserica din Matieni).

„1834. Mai în 10. Botoşani. Această carte numită Pendicostarion este cumpărată de mine gios iscălitul din Eş de la sf. Mitropolie cu preţ de cincizăci de lei care carte sau afierosit bisericei de pe moşia me Matieni ţ'nut Dorohoiului şi spre ştiinţă am scris şi am iscălit. Grigore Varlaam, ctitorul bisaricii din Matieni".

— „acest Penticostarion | sau dăruit de sfinţia sa | părintele Stareţul şi arhimandritul Nionil | preutului Ioan de la bisărica | sfântului lerarh Nicolae din Iaşi 1835 | şi eu am vândut sfiinţii sale părintelui Visarion arhimandrit | şi pentru aăasta am iscălit | Ion Preot.

20) Pe un *Simeon* arhimandritul Tesalonicului, Bucureşti 7273 (1765).

„Să s ştie când au răposat fericitul întru pomenire preotul Eni Grecul bătrânu di la bisărica Ospenia din Botoşani, sau săvârşit în luna Decembre 25 de z'le la 7 ceasuri de noapte spre ziua Naşterii lui Hs. la veleat 1798 Dec. 25 — „se pornise veleatul pe 1796".

21) Pe *Biblia lui Klein*.

„această carte afierosită bisăricii cu hramul Adormirei Maicii Domnului la satul Căcăceni. Anastasiica Vârnav.

22) Pe un *Chiriacodromion*. Neamţ 1811.

„această carte iaste bisăricească şi o au cumpărat satul cu preţul 25 lei bani şi sau dat sfintei bisărici Adormirii Maicii Domnului sat Căcăcenii. 1816 Fevrnarie 21,

— „am cetit şi eu pe această sf. carte şi încă de aceia mă gândesc să o mai cetesc. Şarban Buhăescul. 1826 Oct. 20".

23) *Vieţele Sfinţilor*. Neamţ 1811.

„aceste cărţi cu No. 12 vieţele sfinţilor tălmăcite | moldoveneşti de părintele stareţul Paisie adică 12 | tomuri de fieşte care lună a unui an | sau cumpărat de mine postelnicul Petre Vârnav de la | sfânta mănăstire Neamţul prin duhovnicul Natanail | cu preţ 35 lei un tom, care spre ştiinţa urma | şilor mei sau însămnat. în aceste tomuri de adu | cere aminte pentru numele meu la anul | 1834 luna Noevrie 10. Petrache Vârnav postelnic.

24. Pe un *Leturghiar*. Iaşi. 7267.

www.dacoromanica.ro

„această sfantă leturghie iaste bisăricească a sfintei bisărici a răsărttului hramul Adormirei Maicii Domnului la bisărica din sat Căcăceni. 1810 Mart.

25) Pe *Anastasimatarion*. di Macarie. Viena 1803.

«αυτα τά βιβλια ήπεργθ/ εις την εκλησιαν απο το κακατζε/».

26) Pe un *Anthologhion*. Iaşi 7263.

„scrisam eu Vasile diac. acest minei lau cumpărat | satul Căcăceni | drept 24 lei | sau cumpărat în zilele lui | Costandin Vodă Mavrocordat | umbla leat 1783 | şi am scris eu diac ot Căcăceni.

27) Pe *Biblia lui Şerban* vol. III.

„aciastă carte am afierosito bisăricii cu hramul Adormirii Maicii Domnului | la satul Căcăceni. 1843 Fevruarie 15 | Anastasiica Varnav.

— Să se ştie cându sau născut fiiul nostru. în zilele mării sale lui | Gligorie Vvoda Calmăş. Vineri la patru ceasuri din noapte. Ghenar 11. vlt 7270

— ačastă *biblie*.

— să s ştie că această biblie este a dumisale Iordachi Balş biv vel vornic şi am scris aici întâmplându-mă.

— îmbătător de vin..."

— ačastă sfântâ carte ci s chiamă *Blibie* este a dumisale Iordache Balş biv vel vornic şi am scris aice eu fiind la Păstrăveni însumi *pisah az* mnogogreşnago (scrisam eu mult păcătosul) Axembir i gopdja ego.

— nu vă îmbătareţi de vin | întru care este curvie.

— scriuvă să vă lăsaţi a nu vă îmbăta de vin.

— nu vă îmbătareţi de vin întru care este curvie.

Să s ştie de cându au prădat Tatarii ţara în zilele lui Ion Vodă Calmăş, la velet 7267 în luna lui Sept.

— Să să ştie când au răposat dumnealui Costandin Balşu. Dumnezău săl pomeneascâ. 7272 Gh nar 6.

28) Pe Evanghelia lui Şărban Vodă 1682 (Muzeul pr. Ursăcescu din Curteni, Fălciu)

„Această sfântă Evanghelie datuoa mâriia sa Iω Şarban Voevod de pomean sfintei besărici din Lăngulești ot sud slam Râmn c. (în ţinntul Râmnicului Sărat) besearica hram Văznesăniia. preot pop Iordachi, ispravnic Badea log. az divan. Dec. 9 7191 (1682).

— Aciastă sfântă şi dumnezăiască | Evanghelie am cumpărato | eu protopopul Andrei Kivniceriul | zet lui Gheorghe Ciohodar | ţinut Vaslui sat Portari | cu optu lei drepţi bani | ai miei de la preotul | Teodor sin Ivan ot Cărleşti | şi am iscălit cu mâna mea întrânsa Andrei ot Vaslui la let | 1802 Mart 1 | în zilele pre`nălţatului | domn Neculai Alexandru | Suţul Voevod. la întâia domnie".

29) Pe o *Psaltire*. Bucureşti 7283 (proprietatea d-lui Gh. Volenti, Vaslui).

„Ačastă psaltire este a părintelui Nichifor | nacialnicul schitului Fătăciuni săi fie pentru trebuinţa | sfinţii sale, şi am scris eu Vas l- ucenicul | sfinţiei sale | nacialnicului schitului.

— „7292 Sept. 9 | Ienochentie ieromonah | exarhu Ivanovici | dascalul Ion | de la schit Fătăciuni | puternicu pă nântului | 729..

— De când sau născut Costachi nepot lui Istrati în 12 Iuli 1825".

— De când sau luoat Istrati 18 (sic) Iunie 12 (1800).

OBS.— In slove anul 1800 se scria $^{\alpha\omega}$ cu 2 slove; deci scriitorul neştiind întrebuinţarea lui *zero*, n'a mai pus cele 2 zeruri, † ci a scris 18 drept $\overset{\alpha\omega}{\dagger}$.

30) Pe trei *pomelnice*, din Dinăcheni.

a) Pomelnicul Doamnei Elena Docan — morţii :

Ioan Docan — Alexandru, Panaite, Zoiţa, Alexandru ; — Neculai Dimachi — Pala-

www.dacoromanica.ro

ghia monahia, Gheorghe, Răducan; Teodor Balş, Ecaterina, Eugenia; — Lascar Bogdan, Haretina; — Dumitru Beldiman; — Azpazia Greceanu, Elena, Paul, Ion, Elena; — Neculai Costantinide; — Ilarie ierodiacon Vărnav, Gheorghe, Clarisia; — Grigorie Moroz, Vasi'e; — Sevastiţa Manolaş; — Safta mamii Catrina; Ecaterina mamii Catrinii, Varvara (mama); Zo'ţa Miclescu, Neculai Mutu, Toma, Nicolai.

b) Pomelnicul familiilor Ventura-Sturza (tipărit).

viii: Dimitr e, Elena, Maria, Smaranda; Gheorghe, Hanrieta, Maria, Ion, Ana, Margareta, Ion, Olga, şi fii lor şi tot neamul lor.

morţii: Ion, Alexandru, Costantin, Agripina; Alexandru, Anastasie, Elisabeta, Gheorghe, Natalia, Ioan, Ioan, Cleopatra, Ema, Hanrieta, Maria, Ana, Dimitrie, Elisabnta Monahia, Vasile, Smaragda, Teodor, Fenareta, Neculai, Smaranda, Elisabeta, Eufrosina, Alexandru, Lascar, Eufro ina, Aspazia şi tot neamul lor.

c) Pomelnicul ctitorilor a viilor şi a morţilor 1855 Mart 2 (condica lungăreaţă).

vii: (fila 1 *b)*: (Gheorghe) (Polherea), (Teodor) Ecaterina, Ioan, Elena, (Lascar), Hare tina, Evghenia, Smaranda, Elena (Zoiţa) şi fii ei, (Anastasia) şi fii săi cu tot neamul lor.

morţii (fila 2): *Ştefan Voevod-Isaac — Veniamin Mitropolitul Moldovei, Ecaterina Doamna*, Manoil, Balan, Neculai, Sma-anda, Răducan, Anastasia, Costandin, Vasilie, Smaranda, Răducan, Zoiţa, Eufrosina, Dimachi Nec lau, Smaranda, Lascarachi, Petrachi, Dumitru, Elena, Gheorghe, Ana, Sevastia, Ruxanda, Maria, Alexandru, Eufrosîna, Maria, Dimachi, Stefan, Zoiţa, Alexandru, Neculai, Ion, Costantin, Panaite, Zoiţa, Ştefan, Costandin, Smaranda, Dimitrie, Elena, Gheorghe, Panaiote, Sandul, Alistarh, Balan Enacachi, Iordachi, Ştefan, Matei, I n, Ana, Anghelina, Dimitrie, Ion, Maria.

VARIA

CXLVI. *7137 (1629) Mai 13 Iaşi.* Miron Barnovschi Vodă întăreşte bisericii Ungureşti din Iaşi stăpânire pe casele lui Mihai diac.

Suret de pe Karta Mariissali Miron Barnovski Movila Vaivoda din velet 7137 Ma en 13 (1629).

Adechă Domnia me mam milostivit si am miluit pre bizerica unguraska, ce au fost a lui Mikai Diak ka se fii bizerici ungurest date acele case, en jesc, iar nime nic o traba n'aiba ku kasale lui Mikai Diak, pentru checi sau afflat viclan Dnii meli. şi szeri dec se n'aiba nime nic o traba nic daschnitsii, nic un om se n'aiba nic o traba fer de Episcopul de Baccheu, si nime se nu kuteze a se amestika ennainte Kerzii Domnii mele. Ia nak ne uccinit.

„acest suret am skris jeu Cerchez Diakul
de divan de pe karte gospod

în dos nota: Copia della donazione fatta dal Principe Barnoski dela Cantina sull' olizza mare segnato. D. 7137 (1629, May 13)

Pe dosul doc. din 7221 Mai 20 se găseşte următoarea copie cu litere latine a aceluiaşi act din 7137 Mai 13.

copia ex originalis:

Ioan Miron Bernovski Mogila Voevoda bosiu milostiu Gospodar zemli Moldawskoi. adeke Domnie mea mam milostivit si am miluit pre beserika unguraska cu o casa csau fost a lui Mihaj djak, se fie a besericsej ungurešt date acsele case, iar nime nicse o traba se najba ku kasele luj Mihaj djak, pentru kesc sau aflat viklan Domnij mele ssi czeri, Decs se najba nime nicse o traba, nicse dadstnics nicse un om se najba nicse o traba

www.dacoromanica.ro

fer ket Episkopul de Bakeu, si nime se nu kuteze a se amesteka înnainte Kerczi Domnij mele. scripsit autem Kiriak urikarul 7137 die 13 Maj.

alta: Ispisok a lui Nicolai Alexander Voda pe Pivnize schi un kase. ano 1718 (sic).

— carta di Nicolai Voda... in faccia al monastero di tre Santi con altre scritture appartenenti al medessimo Affare.

— 1739 Mostra una giudicanza contro il P. P. Giusuiti siu la piu di 60 ano che la noa chiesa possieda la cantina case e luogo.

CXLVII. *7242 (1734) Noembrie 1.*— Zapis de aşezare prin care biserica Catolică din Iaşi dă lui V. Cazimir să facă case pe locul ei.

Adeche jeu Vasili Kasimir Spina fakut am zapiss I mieu împreuna ku zossul mieu Elinka la mna sfinsziezali Părintelui Paser maestro Romagaldo Cardi Prefect de la Apostolki Mission din Moldova dela bizerika Unguraska, prekum se se tii, ke fiind un lok de casa dupa pivnizza de nostra, si fiind fakut pustii m'am rugat Parintelui de mi s'au dat de am fakut casa ku keltujala a me, si m'am tokmit ku parintele ka se dau de tot anul chete un leo battut peña la viazza a nostra, prekum skrie zapisul ce m'a (şters *m*) au fakut Parintele ku pecette a bizerici la mna a me, si a sozzul lui mieu, si pre aci tokmala se aiba a da acel leo la bizerica, si pentru credinza m'am iscalit, si ne am pos degitele, ka se fie de credinza. 7242 Noemv. 1

Venesslaus adesso 1780 sono 47 anno

Casimirus Spina

Illiana sozz lui Vasili Dobos

Ita est Sr. Romnaldus Cardi Missnum Aplicarum Moldaviae Prefectus.

In dos nota: Copia della scrittura di Venceslav Spina segnata colla letta. C.

CXLVIII. *7262 (1754) Iunie 29.* — Ion Neamţul dă bisericii Ungureşti casele sale făcute pe locul bisericii.

Jeu Ioan Niamsul Condurar fakut'am addeverata scrissoara a me Parintelui Prefect Clement Zeidet prekum se se stie, ch'avend jeu case a me comparata pe lokul bisericij Ungurest, fiind casa stricata, si slaba en paresz am tokmitu ku toate ce au tribuit. care casa ieste de ennainte porzi biserici ungurest si am fakut si pivnizza si o dughienizza de ennainte. aciasta casa am dato bisericii Ungureşti dukendume jeu la tzara me, enze ku aciasta tokmala i'am dato avend jeu o sluga a me anume Giorgi Trekul kare m'au slusit en doi ai si giumatate sessiaza jel en kasa, şi se de kirie biserici entru o an doi spre zece lei. adeche 12 si far de voja lui se nul scota din casa nime, chee jel m'au slusit ku dreptate, si s'au enceput anul de la Sent Pietr se plataska Giorgi kirie a casii, jar de s'a entempla se viu jeu jar en Mold-a, seni jeu casa, si se dau cinc lei chirie pentru lok untru un an, prekum am dat si mai ennainte, si pentru credinza m'am iscalit.

7262 Jun, 29 cioi 27 anni nel 1780.

Constantin Stati Diak de Divan am skriss ku zissul Domissali.

în dos nota: Copia della scritto di Reiner Conduraro.

segnata B.

CXLIX. *1768 Mart 22 Iaşi.* — Gr. Ion Calimah Vodă judecă şi dă rămas pe Anton Feiermann spitar în pâra cu biserica Catolică pentru case şi vii de la Copou (Uschole).

Ис Григ҃оріе Іѡан Калимах ввѡд. бж. милст. гспѡдар зѣмли Молдавскоі.

Фачем цире ku acsasta carte de giudecate a Domnii meli, ke dupe gialoba csau dat domnii meli Anton Feiermann (feyrmann). spizerul asupra lui Bonaventura, zikind ke

www.dacoromanica.ro

fiind el vizeprefectul jap fi luat ѡ kase çse ѡ are in Jasch, schi alte kase ku vîi cse este la Uschole pi lokul menestiri kopoului, care vii ѡ are kumperate ku bani, schi casa fecute jaresch de dinsi, schi jar ku bani lui, schi Bunaventura va kà se le stepenasske, schi fiind a lui drepti lucruri au cserut ѧєлл domnaske dreptate, popa Bonaventura fiind faze, sau întrebat ku cse pricsine ii popresti kasele schi vie, schi au aretat intii pentru case din Jesch, kum ke fiind Anton spizerul om strein schi catolik, sar fi aschezat ku dinsul prin zapis ka sei de un lok di a bisericsii (şters *unguresc*) cse esti pe uliza mari ka seschi fake kase schi dugeni, schi altele csi jar trebui ku tokmala ka acsasta ka se pletaske bezmen pe an pentru lok kete = ї = lei, la menestire. aretend in zapisul acsel di tokmale ka ket ar trei Anton spizerul schi fimeje lui, schi de nu vor ave kopii dupe moarte lor, casele acsest din Jesch, se fii a bisericsii, schi fiind ke mujere lui Anton au murit schi jel vrend ka se se duke din zara acsest la alte parte di lok, schi avind schi jel un kopil luat de suflet lar fi lasat la mena preuzilor ka sel chrenaske, schi sel grigiaske, schi sel învezi schi karte, schi sel zii pene se va facse de ніі ani schi atuncse biserika lor se aibe a da kopilului schi : = Ф : лєи schi ei inke se je supt stepenire lor viile schi kasele di la Kopou, kum schi casele din Jesch sau intrebat pe Anton, ka se respunze împotriva zapisilor lui el inbii au respuns schi au aretat adeverul kum ke avend gind ka se se duke de aicse, ar fi fekut acsasta lok nala ku dinschii dar akum fiind luminat de dumnezejaske pronie, schi severchinduse pravoslavnik krestin, ku tot au remas iaresch in pemintul moldovi schi insurenduse au remas pemintan, cserend di la domnie dreptate, pentru kasele din jesch, ka se remei jaresch la stepenire lui. de vremi cse schi dupe zapisul lui cse respunde, kum ke dupe severschire lui neremeindui kopii atuncse se le stepenaske biserika lor, sau intrebat pe Anton schi pentru pricsina viilor, şi a casele lor di la kopou cse are se respunde, schi au respuns kum ke el atuncse fiind katolik, atet popa Bonaventura, ket schi cseiailan ai lor sau redikat asupra lui, nepestuindul ke or fi fekut un kopil ku o fimeje katolike. ne avind berbat schi apukendul aicse ku tozi la mislok, aretend ke vor sel skoate la giudicate, nu pentru ke era v novat ku fimeje acseja, cse mai vertos neavend kopii vrend sesch fake pomane au luat pe acsel kopil ka kum ar fi de suflet ; schi au fekut schi pomane di au me itat schi pe mumesa dendui fimei acsei impreune ku berbatul ei schi zapis, kum ke nics are cseva a lua dumnalui Anton nics au ei a da, schi apoi dupe acsel zapis cse au dat el pentru chrana acselui kopil, fimeja atuncse se afla la mena lor prin gialoba cse au dat fimeja domnii meii au cserut pe kopil, schi renduinduse la preosvinzia sa perintele mitropolitul, ka se csercsetezi schi dupe csercsetare cse au fekut preosvinzia sa, au înstiinz t pe domnia me kum ke fimeje au aretat adeverul ke au nepestuit pe Anton, kare kopil din poronka domnii meli sau mai (şters *adeverul*) de la di schii schi sau dat la muma lui, au mai aretat Bonaventura ke are a lua -ρД- лєи. di la Antonul kare bani au zis ke sai keltujaske la orekare lokur (şters *l*) schi jau keltuit nu vre sei de, schi kum ke mai are se mai ja di la Antonul bezmenul lokului, schi a lucrului viilor, la acsasta n cs Anton nu puni pricsina cse zicse ke ja da schi jesti datori, decs domnia me cs rcsetind toate pricsinile, intre dinschii ascha am gesit ke jesti ku kale schi am choterit, intii pentru kasele, din jesch de vremi ke anton cau insurat, schi mekar de ar facse schi k pii lui se nu fii volnics a stepeni kasele acsesti, чє se remei kasele la biserika unguraske dupe z pisul csel de aschezare cse au dat el inainte dar a stepeni se le stepeneask per la moarte lui, schi bezmenul pe ан kete 10 : лєи сѫ дє пєнтрѵ лѿк. al doile pentru viile schi kasele di la kopou, fiind ke kopilul acsela au mers la mena mumii lui schi naa remas la denschii, acsel zapis de tokmale cse au fekut anton au remas resultat, schi choterit viile schi kasele di la kopou se le je Antonul, supt st penire lui, iar pentru ρД лєи fiind ke anton tegeduesti schi nefiind dovade la mijlok, am choteret domnia me ka se giure An-

www.dacoromanica.ro

ton kum ke nau zis Buniiventurii ka se de schi se keltujaske acsei bani schi se aibe pacsi, jar negiurend poroncsem domnia me вѫт(ав) di aproz se inplinesti bani sei dai la mena Bunaventura, ateta acsesti ρд. лєи ket schi bezmenul lokului schi lucrul viilor kum schi chrana kopilului in kite vreme lau zinut ei schi jau purtat di grische, schi dupe choterire giudikezi sau dat acsasta karte a domnii meli le mena Bunaventura ka dupe severschire lui Anton sech stepenaske kasele din jasch ku pacse. acsasta instiinzem.

† аψгѣн. мαρт кв.

нѡ гρигорі кαлимαχ вєѡдα

(pecetea domnească)

In dos nota: Carta del S-me P. Gregorio Callimachi contro Antonio Fejerman in favore della rezidenza et la casa situata nella contrada larga, in facia delle nr-e botteghe unicamente sua vita durante e non piu fatta li p. mart 20.

1768

Foti diu pur luogo domnesk.

CL. *1771 Febr. 12 Iaşi.* — Mărturiile a marturi bătrâni despre locul bisericii Ungureşti.

Dat-am marturie a n-ră la mna Parintelui Anton Prefectul din (şters *m*). Jese, prekum noi ştim, si am appukat acest lok kum ch'jest dat acest lok de stramuscul nevesti mele Elinki fata a lui Miscos, ce (şters *ch'*) au fost stramuscu seu vataw de'Aproz, si jeste dat de la jiresman pena en gardul Nakului, ce stapuneste akum Veninoja si pe din dosul dughianelor ce se ptarie ku lokul kokoranului, ce stepunest akum Lokman spizieru si pe din gios se ottareste ku lokul tresfetitelor ce sint akmu dughianele lui Foti, si jeu Grigoras Janos sozzul Elinchi feti lui Miskos a Petri, ce sint om de 83 de ai marturisesk ku suffletul mieu che de kend m'am radikat au stapunit tot Bizerica ungureska si m'spune si nevasta a me Elinka fata Petri Miskoz, au dat danie locul acest Bizzerici din stramuscul seu, ce au fost si vataw de Aproz, si m'am iscalit.

Grigoras Stanos Berkar
1771 feb. 12

Si jeu Nikolai Blanarul ficsiorul lui Anton Vorova din jiesc, ce sent om de 53. de ai si de kend m'am radicat din kopilarie a me au stapunit tot bizerica Unguraska si am auzit si din Patrius kum kau stapunit tot bizerica Unguraska, si marturisesk ku suffletul mieu.

Si jeu Costantin szin Nikolai Pisar am auzit de la tet mieu spuind, che jest tot lokul Bizerici, ce sint om de trizece si doi de ai, ascia am auzit şi marturisesk.

Jeu Mathei Croitorul om batrin de sceptezece si opt de ai, marturizesk ku suffletul mieu, prekum ch'acest lok tot preuzzi unguresk l'au stapunit pena akmu.

Jeu Safta femeja patrina de cinczece de ai marturizesk ku suffletul mieu prekum ch'acest lok tot preuzzi unguresk l'au stapunit pena akmu.

Ascia stiu si jeu Iosef frenkul ke acest lok jeste a Bizerici din Jesc, care sent om de sceptezece de ai, si am iscalit jeu Josef frenkul ot Kotnar.

Nota: copia delle fedi di Gregorai i Iosef di Kotinar segnata A.

OBSERVARE.—Am dat acest mănunchiu de 5 documente scrise cu litere latine în secl. XVIII de diacul de divan Ştefan Cerchez, pentru a ne lămuri asupra influenţelor culturale (italiene şi ungureşti) în sc ierea cu litere latine (către 1780) cu mult înainte de înriurirea şcoalei de la Blaj. Actele fac parte din donaţiunea Norbert Ştefan de Dombrovschi pentru actele caselor Lokman, Iaşi.

---

www.dacoromanica.ro

CLI. *7225 Iuli 5 (1717).* — Judecata între D. Baenschi şi jidovul Herşcu din *Cuturi* (Polonia).

Adec noi—carii—amu fostu orându ţi—de dmlui—starosteli Lupul—biv—vel—visternic—pi poronca—mării sali—lui Vodă—pentru o gălčav(a)—a dumisali—lui—Dumitraşco—Baenschie—ce aii galčav—cun jidov—*din Cuturi*—anume—*Hrişco*—ca să fim comisari—dipreun cu ci din ţara—Lişască—şi—stând noi la ğudecat(ă)—la *Răbna* la margine—şi luindu noi sa na—dumisali—lui—Baenschie—cu jidovul—împreun—cu cei comisari—de ţar(a)—lişască—amu aflat—25 taleri. cu zapis cu camăt[ă]—carii să va—arăta—de la ğudeca (ă). — Aşijdere—şi altu zapis—de—10 lei tiji—cu camăt(ă)—şi doi lei—sau aflat—cu zapis—şi făr(ă) camăt(a)—şi cinc' taleri—1—zlot—tij—datorie—făr zapis.—ačasta datorie—a dumisali—lui Baensch e—sau aflat—cun anu mai înainte—păr a da—o bute—de vin—jidovului—de—120—de vedrii—şi tocmala—leu fost câte—2—orţii bit de vadră—iar jidovul—au pus pricin(ă)—cum cau dat la doi—ani ača bute de vin.—iar noi amu socotit—pentru ačasta—pr cină—amândoî—părţile—să ğure jidovul—şi nau ğurat. aşijdire—iau mai adus—Dumitraşco—Baesnchie—doî vas(ă) de vin aice în Milie—şi fiind dator unui turcu—din Hotin—cu—60—de lei. —au întrebat—neguţitori—să vândză—vinul—şi au vinit—acestu jidov—*Harşco*—şi nefiindu—dmlui—Baenschie—pi acesti locuri—au negoţat—cu omini dumisali— şi omini dumisali — şi omeni dumisali — (sic) au dat sam(a)—înainte—ğudeţului—cum cau n.guţat—vadra—câte—un zlot—bit—iar jidovul—au dat sam(a) înainte—ğudeţului—cum au fost—negoţul—câte—un—zlot—prostu—vadra—dup ce sau neg ţat—vinul—au cerşut—omini lui Baenschie—acei şesdzăci—de lei la jidov—să le de—bani săi de datornicului—Turcului—jidovul—Herşcu—au dzis să duc(ă)—vinu—în cei parte—şi dup ce lor duci—să le de—bani—dup ce au vădzut—jidovul—vinul în cei parte—leu răspunsu—că nu le dă nice un—ban.—că lau luat—pentru datorie lui—şi omeni vădzându—că iau scos jidovul—din minte.—şi Turcul—datornicul—cădzându-le—în spate—de nevoe—nau avut—ce i faci—şi au luat de la jidov de la acela—de la Herşco—47—taleri cu zapis—şi cu camăt—ca s urnească—pe datornic—iar măsurile—buţilor—acelor—2—dup ce sau trecut—în cei parte leu dat—ţencu—omeni lui Baenschi în Robna—împreun cu jidovul—şi dup ceu—luat ţencul—buţilor,—lau despicat în doî—picumu—este—obiceiul—ţencului—şi ğumătate—lau dat jidovului—de lau pus—în buti,—iar ğumătate—au luat omeni lui Baenschie—şi la măsurat buţilor—pe acel ţencu—sau tâmplat—Dumitraşco—Baenschie—şi cu jidovul—la o bute, şi sau aflat—72—de—vedrii—şi sau priimit—amândoi cu jidovul—iar la altă bute sau tâmplat—Pocatinţenii—şi căpitan Bejan—şi Dumitraşco Baensechie—şi cu jidovul—şi sau aflat—80—de vedrii—întrace bute—şi au ğurat—omeni—pe acel ţencu—Aşijderile — şi pentru 12 ug de aur ceu dzis jidovul — cau dat lui Baenschie—iar Baenschie. au d t sam că nu iau dat—şi au avut ğudecat—înainte lui Pocotinţimi şau ğurat Baenschie că nu iau dat şi ari pace. Aşijdere—şi pentru—o mor(a) ceu orănduit—dmlui Dumitraşco. Baenschie—jidovului—Hârşco—drept—20 lei să ţie mora—întrun an—şi el ţiindu—păr la o vreme—vădzînd că are—venit—iar de la o vreme—vădzind că nu pre ari—venit—au părăsit mora—şi stând la ğudecat—înainte — nostră—amândoî—părţile—lamu întrebat—pe jidov—pentru ce pricin—au lăsat mora—jidovul—au dat sam—înainte nostră cum cau lăsat—mora—pentru parte Turcului—cau luat denainte—lui Baeuschi—şi pentru fičorii lui Baenschie, cau luat din mori—şi pentru popa—iar Baenschie—au chemat—pe murar—denainte—ğudeţului—şi lam întrebat noi ğudeţul—pe jidovu—lăsasa pe sufletul murarului pecum va mărturişi. (sic) şi jidovul—au priimit—pecum a mărturis(i) murarul—şi murarul—au mărturisit că făr nici—o pricin—au lăsat mora—şi am întrebat pe murar câte *cetferce* au luat. de pâni din moar—jidovul—şi au dat sam murarul—că au luat—22—cetferce—3 pol cetverce grâu cu păsat,—şi 17 pol cetverce pâni amestecat — am statut—amândoă—părţile la preţul pâni—şi am—preţuit câte—3—zolotoi—cetferca. carii amu lasat. nici aşe eftin. pentru gândind că va hi aşădzari

www.dacoromanica.ro

între noi—iar răm(ă)ţiţa banilor ce rămân di pi moar—au pus—asupra lui Baenschie—cu camăt—să de—jidovului—şi noi nam priimit. Aşijdere şi pentru—aceli—2—vas(ă)—de vin—ce leu trecut—în cei parte—cu cari şiau poprit şi carile cu vinul—şi nau vrut să le de—omenilor—păr acum la gudecat—şi carăli au fostu—a chirigiilor—adus vinul cu chirie -şi au plătit Baenisch'—câte—8—lei carul cărăuşilor—acmu ei la gudecat—nau vrut să primască banii săi punem la socotel(a)—şi au dzis că or da carăle—dup tot socotiala—nostră—cem socotit—cu comisari-cei leşăşti—amu aruncat socotiel(a)—piste tot—lam aflat. cu banii—şi cu bani carălor—şi cu o but—de—120—vedrii—ce dă sam(a)—jidovul—cau arsu iar Baenschie au dat sam(a) cătră noi cau dat—pe bute—4—lescai noi amu scădzut—din preţul—ei un leu—şi am aşedzat—la 3—lei—şi au ramas din toat—soma—6 zolotoi şi 3—groşi—să mai de Baenschie—jidovului—şi pentru aceşti—6 zolotoi-şi-3-gr şi-au făcut jidovul-zăbor-deu luat. 101-taleri şi-5-zolotoi. deci văzând-jidovul că rămâni la calabalâc-au cădzut dup comisari-leşăşti-şi au stătut-comisari cu pricina-asupra nostră-anume fraţeli-Benuhăi-porunicul care este la Cuturi—şi el nau fost—orânduit-să ste cu noi la gudecat-şi neu pus pricin-bani morii cu camăt-şi carăli nau vrut să le-priimească în ban-şi dzăci să se Baenschie carăli. şi carăli nu lem vădzut. şi noi vădzând. că nui dreptate. nam vrut să priimim, iar fraţeli Benuhăi porunicul. sau sculat-la spag-şi neu răstuit-să ne fac de frica-să iscălim mărturie-jidovului-noi nam vrut -şi aşe cu galčav-am *esăt* (ѣсѫт) afar şi nem dus. şi am făcut ačastă mărturie la mâna dumisali lui Baenschie-şi pentru credinţa—am şi iscalit.

lt. 7225 Iuli 5.

az Gorča iscal Sandul Tăutul Ştefan Stăşco armaş

Obs. Scriitorul a fost cepeleag : am esit, să-s e etc.

CLII. *1805 Iaşi.* Carte pastorală a Mitropolitului Veniamin pentru combaterea Catechismului mare, lucrarea Uniţiilor Ardeleni.

Veniaminŭ cu mila lui Dumnezeu, arhiepiscopŭ şi mitropolitŭ a toată Moldaviia.

Bunŭ lucru iaste şi foarte bunŭ a se îndeletnici cinevaşi întru cetirea cărţilorŭ pentru că aceasta iaste mijloculŭ celŭ întâiu, prinŭ care omulŭ şi pre Dumnezeu cunoaşte. şi năravurile îşŭ îndreptează, şi la calea mântuirii să povăţuiaşte. dară fiindu că vrăşmaşulu nostru diavolulŭ precumŭ pre cealealalte lucruri bune nu le lasă nebântuite: aşa şi pre Dumnezeeştile cărţi nu le treace neamestecate de veninulŭ rău; ci în grâul celŭ curatŭ alŭ lorŭ. seamănă şi elŭ cândŭ poate neghinele răutăţii sale prinŭ urâtorii de Dumnezeu eretici, care sântŭ vase e lui ceale putrede: Pentru ačasta şi noi după datoriia noastră cea păstorească nu lipsim a vă înştiinţa, că în anulŭ trecutŭ sau adusŭ aicea dinŭ Ardealŭ patru cărţi suptu nume de ѳеологїѣ догматичѣскѫ; cuprinzătoare de ceale şapte taine, tipărite fiindŭ acolo, care după ce sau cercatŭ, sau aflatŭ că sântŭ pline de socotealele ceale reale ale apuseanilorŭ, veninŭ cu adevăratŭ cu care limba noastră cea moldovenească până acumŭ sau fostu smrediitŭ. Aşijderea încă sau mai adusŭ lângă aceastea şi altă carte ce să numeaşte катихисїсъ маре, întru care la începutŭ spre amăgirea celorŭ mai proşti scrie cum că nimică nu are înprotiva dogmelor credinţii şi a orânduelilorŭ şi obiceaiurilorŭ bisaricii răsăritului, iară înlăuntru cuprinde înprotivă toate dogmele ceale răzvrătite ale bisaricii apusului. pentru alŭ căriia *capulŭ carele iaste Papa.* cu atâta obrăznicie şi fără de nici o ruşine neîntărit să întăresc, iarŭ mai vârtos tare să răzvrătească, că iaste întocma cu domnulŭ nostru Iis. Hs. încă şi altele ca de acestŭ fealiu unele de iznoavă alcătuite pre cumŭ sântŭ ceale ce mai sus sau arătat. iarŭ altele după a lor socoteali stricate precum sântu iarăşŭ трїѡдѣле ce acumŭ acolo sau tipăritu, dară la începutu cu vicleşugŭ puse iarăşiŭ spre amăgire cumŭ că

www.dacoromanica.ro

sânta tipărite în ţara rumânească în Episcopia Râmnicului, care şi înşăvă dumneavoastră veţi putea cunoaşte din poarta cărţi i după nepotrivirea vreamilor vicleşugul lor şi minčuna, la care Trioade spună că lângă altele ar fi scos şi слѫжба сфнтѧѧи григорие паламы. ca cela ce iaste foarte protivnic latinilor. de care această măcar că şi prea înaltatul nostru domnŭ înştiinţândusă. şi cu râvnă înfocată pentru pravoslavie aprinzânduse. au dată luminate porunci dumilorsali boiarilor ispravnici şi vameşilorŭ şi capitanilorŭ de pre la margini, ca să fie cu priveghiiare, şi nici de cumŭ să nu sloboaze să între cărţi biseariceşti şi dogmaticeşti de preste hotarŭ în Moldova, darŭ fiindŭ că cei de acolo facŭ multe meşteşuguri spre aducerea lorŭ, nu lipsimŭ şi noi pre toţi de obşte părinteşte a vă sfătui. ca să vă feriţi de cărţile ceale dogmaticeşti şi biseariceşti, ce sântŭ tipărite acolo, şi fără de a fi înredinţate cu pecetea noas'ră. nici singuri să le priimiţi nici pe fiii dumilor voastre a le ceti să nui lăsaţi, ca să nu să închipuiască în mintea tinerilorŭ oarecare reale socoteale de sufletŭ vătămătoare şi de munca veačnică pricinuitoare, ci să vă îndestulaţi, precumŭ părinţii noştri (întru a cărora vremi ca soarele au strălucit pravoslaviia aicia) cu cărţile ceale bisericeşti ce să tipăresc ŭ în ţara Rumânească şi aicea în Moldova, ştiindŭ că pentru cei ce să alunecă la oarecare greşale şi să pocăescŭ mila lui Dumnezeu iaste mare, iară pentru cei ce în răle socoteale cadŭ uşa milostivirii iaste cu totul închisă. iară molitvelorŭ voastre preoţi întru Domnul vă poruncimŭ ca nici de cumŭ să nu suferiţi a să ceti prinŭ bisearici cărţi tipărite de acolo fără de a noastră, precumŭ sau zisŭ. prinŭ peceati încredinţare, ca nu în locŭ de a binecuvânta numele lui Dumnezeu, înprotivă să se întâmple sălŭ huliţi, şi în locŭ de a dobândi mila lui Dumnezeu, să trageţi asupăra mâniia lui cea dreaptă. că de veţi îndrăzni la ačasta după înştiinţarea ce vă facemŭ, şi vă vomŭ afla prinŭ cercetare cucernicilorŭ protopopi, deosăbitŭ de judecata lui Dumnezeu, darŭ nici noi nu vă vom lăsa fără de cuviinčoasa canonisire. Să ştiţi încă şi ačasta, că cei ce aducŭ cărţi de acolo şi le vându prinŭ ţară, ca să amăgească norodulŭ, rumpŭ foala cea de la începutulŭ cărţii, ca să nu se cunoască că sântu tipărite acolo. darŭ însă de veţi lua sama la forma tipariului, prea lesne veţi priceape. ačesta vă sfătuimŭ. iarŭ daruŭ Domnului nostru Iis. Hr. şi bogată milă, şi a smereniei noastre părintească blagoslovenie să fie deapururea cu pravoslaviia voastră. amin.

Anul 1805.

1. peceţii sfintei mitropolii.

+ печете а сфинтеи митрополиии молдоѫвлахиеи. Sf. Gheorghe calare omorând balaurul.

Note. Cărţile la cari face aluzie Mitropolitul Veniamin sunt acestea: a) *Teologhie dogmatică*, tradusă de D. Caian. 3 vol. Blaj 1804 «cu blagoslovenia mitropolitului Ioann Bobb». b) *Catehismul cel mare*, Blaj 1783 de Gh. Gavriil Şincai, carte didactică; întru cât ediţiile din Buda (1780) fiind cu litere latine n'au avut curs în ţările româneşti (Katekizmul csel mare; şi Katekizmul ku aentraebaery şi raeszpunszury) c) *Triodion* Blaj 1800 «acum a doao oară aşazată şi tipărită după rânduiala bisericii răsăritului».

O foae volantă tipărită, aflată la biserica din satul Dimăcheni (Căcăceni) Dorohoi.

www.dacoromanica.ro

Iașii în Cronicari și în călătorii străini.

A). Iașii în cronicarii Nec. Costin și Ion Neculce (urmare)

Cantemir C. bătrânul și Iașii. Cantemir Vodă sosi în scaun „la anii 7193 iară de la Hristos 1685 în luna lui Iunie 15 (10 zice I. Neculce"). „iar la scaon la Iași au venit în luna lui Iulie în cinci zile" (Let. II², 35).

Podgheazurile leșești ; *Iașii ajung grainiță.* „Nu puteau trăi oamenii de podghiazuri leșești, că era țara pustie din Iași în sus" (I. Neculce II² 230) ; iar Nec. Costin e mai explicit : „că despre Leși din sus rămăsese târgul Iașii grainița și hotar în loc de margine" (II² 35).

Sobieschi arde Iașii. „Iară când au fost la veleatul 7195 în luna lui August, popositau și Iani Sobieschi, Craiul Leșesc... și au întrat și în târgu în Iași, de au făcut beneheturi ; iară Cantemir Vodă prinzind de veste au eșit din Iași mai de timpuriu... Craiu Sobieschi atunci întorcându-să prin Iași au dat foc de au ars și Tresfetitele, Mitropolia cea veche... au dat foc mănăstirii Golia de au ars. (II² 36).

Erbăria la Iași. Că erau magazii de pulbere—iarbă de pușcă—la Iași, ne povestește Neculce, când spune că din cei 3 sărbi veniți să slujască în oaste supt Duca Vodă. Elie, Stanciul și Dimaiuruk ; acest din urmă a ajuns başbulucbaşa, dar a perit și el de foc cu Totoescul vel căpitan, *când sa aprins erbăria la Iași*" (II² 221).

Cisla preuților. Până la Cantemir preuții și diaconii plăteau dările în cislă cu țăranii. Vodă Cantemir le-a făcut testament cu mare blăstăm al patriarhului Dosofteiu, de Ierusalem, făcându-le ruptoare să dea 2 ughi la bir, și alți 2 ughi la mucarer (inoirea domniei). Aceasta la 7201 (1693), deci cu puțin înainte de a muri (7201 Mart 17). II² 37).

In 7199 Iunie 15 (1619), deci înainte de regularea cislei preuților, Vodă Constantin Cantemir dă hrisov de scutire preuților și diaconilor și „la toate bisericele de târgul Iași or" să nu dea dajdie împărătească nici vlădicească, nici colaci vlădicești, nici desestină de stupi, nici de vin, nici dejmă de pâne, nici gorștină de mascuri, nici să lucreze noao nici un fel de lucru, nici la Curte, nici la mori, nici cu plugul, nici Mitropolitului, nici podvozi să nu ducă, nici caii lor să nu să ia de olac, nici boii lor pentru darea altor oameni, nici la podvozile Mitropolitului să nu îmble, nici pentru alte angării ; așijderea și în casele lor fără de voia lor, nime să naibă a găzdui nici boer nici slujitor, nici curtean, nici sol, nici altul de nici altă limbă a hi". (Uricar VI. 347).

Scaunul domnesc mutat la Cetățuia. Crupens hie venind cu podgheazuri leșești, au dea și prăda țara „lovita u atunci un podgh az leșesc pe Velicico hatmanul între vii la Copou de lau gonit până la Iași", (II² 231)... că și caii lui Cantemir Vodă din ciair ia i luat". ci domniia după ce ia luat caii, n'a mai putut a stare în Iași, ce sau mutat în Cetățue, că de nu sar fi mutat în Cetățue, când au bătut podgheazul pe Velicico la Copou, lar fi luat și pe Cantemir Vodă din Iași" (II² 232).

Iar N. Costin scrie : „rămăsese și Cantemir Vodă de domnia numai Iașii cu țara de J.s. Ce mai mult ședea la Cetățue de cât în Iași în târg, că navea odihnă de podgheazuri leșești" (II² 38).

www.dacoromanica.ro

Şerban Vodă al Valahiei şede la Aron Vodă. „Atuncea când au mers Sulimân Paşa cu Cantemir Vodă înaintea Leşilor la Boian, venitau şi Şerban Vodă cu oaste din ţara muntenească până în Iaşi şi au descălecat cu oaste la mănăstirea lui Aron Vodă şi au şezut vreo patru-cinci zile" (II² 232).

Tăierea lui Velicico Costin la Curte. La veleatul 7200 în luna lui Dechembrie... noaptea ca la cinci ceasuri—adică 11 noaptea—scoaseră şi pe Velecico vornicul *din beciu, de subt casa cea mică, şil duseră la fântână,* dei tâiară capul. „Şi au stat acolo de-faţă pentru credinţă, fiul său Dumitraşcu beizadea, până ce ia tăiat capul" (II. 99).

I. Neculce intregeşte povestea : „iar pe Velicico vornicul după ce lau dus la Iaşi... Cantemir Vodă în mânie l'a bătut cu buzduganul şi la *închis în beci*"... şi la scos noaptea de iau tăiat capul *denaintea porţei*" (II² 241).

Fapte diverse. Era pe acea vreme vre-o 40 Codreni, toţi tâlhari, Ajunsau toţi aceşti Codreni la Cantemir Vodă de iau ertat „şi au venit toţi în Iaşi şi iau dus pe toţi în mănăstire la Galata, de au jurat că vor sluji ţării şi lui Vodă cu dreptate şi le au dat leafă câte 4 lei pe lună" (II² 234).

„Iară pe Vasile vornicul, feciorul lui Gavriliţă, şi pe fratesău Solomon, şi pe fratesău Costache şi pe Gh. Mitre şi pe Dediul Spatarul arbănaş, şi pe tustrei feciorii lui Miron logofătul, pe toţi iau prins şi iau închis, pre unii *în turn la Curtea domnească,* pre unii la *Seimeni,* pre alţii *prin beciuri,* iar pe Dediul spatarul arbanaşul în *turnul clopotniţei la Treisfetitele..* şil scoase în doao rânduri săi tae capul. Iară el întro noapte a îmbătat pe seimeni, pe străjerii ce-l păziau, şi s'a slobozit cu o frânghie pe o fereastră din turn până jos şi au apucat de au încălecat pe un cal, şi cu 2 feciori a fugit." (II² 242).

Moartea lui Constantin Vodă-Cantemir. „Iar când a fost veleatul 7201 luna lui Martie 17 zile au murit şi Cantemir Vodă, după ce au domnit 8 ani fără 3 luni şi lau astrucat cu mare cinste în biserica cea domnească a lui Ştefan Vedă cel Mare, ur le este hramul sf. Neculai, în gropni a ce şia fost făcuto Antonie Vodă", zice N. Co thi (II² 39). Iar I. Neculce spune mai multe : „Cantemir Vodă după ce au murit lau ţinut mort tăinuit o zi o noapte... şi după ce au pornit cărţile.. a doao zi.. au gătit divanul cel mare şi sau strâns toată boerime şi Mitropolitul şi slujitorii la Curte şi au adus la Curte şi pe un agă a vizirului turc, ce era venit la Iaşi cu trebi impărăteşti... Scosau oasele lui Cantemir boiarii cei mari afară supt cort în ogrăgioara cea mică la curtea domnească, de lau ţinut trei zile până au grijit ce au trebuit, şi apoi lau dus de lau îngropat la sf. Neculai în gropniţa lui Antonie Vodă" (II 244).

—*C. Duca Vodă şi Iaşii.* La veleatul 7201 Mart C. Duca Vodă a inbrăcat caftan de domnie la Poartă şi au venit în scaun la Iaşi în luna lui Iunie în 24 zille. Venind în ziua de naşterea sf. Ioan Botezătorul (II² 40). Neculcea greşit pune Domnia lui C. Duca Vodă în 7199 Mart 17. (II² 246).

Gh. Duca Vodă îngropat la Cetăţuia. Şi zice N. Costin că „trimisau pe Ion Costin ce au fost sărdar de iau adus oasele a răposatului părintelui său, Duca Vodă, de la Liov, şi cu mare cinste şi cu sobor de Arhierei şi de preoţi şi cu tot sfatul său cu litie, din Iaşi lau petrecut până la mănăstirea Cetăţuia, cei zidită din temelie de dânsul şi „iau astrucat oasele" (II² 40).

La Cetăţue nu e nici o inscripţie pe piatra mormântală a Ducăi Vodă. Sînt 2 mormînte domneşti ; unul a doamnei Maria fata Ducăi Vodă, moartă în 1672 Sept. 17; şi altul al unui frate a Ducăi Vodă. Biserica nu e zidită în 1672, ci s'a urzit în 1669, când dă un aurar bisericii ; apoi clopotul e din 1669 ; iar clopotniţa din 1670 Iunie 10.

Un musafir buclucaş Iaşilor. E vorba de un turc mare de la Împărăţie, pe numele Cerchez aga, „îi dedese Vodă gazdă *despre Bahlui, după mănăstirea Treisfetitele...*

www.dacoromanica.ro

dar întracea vreme înţelegând Moisei sardarul de la Neamţ... veni cu 300 de oameni şi în luna lui Augus au lovit până în ziuă pe acel turc Cerchez aga şi lau şi omorât; alţii *au luat chervasaraoa* (vama) cea turcească, oborând gardul din dos şi au *jăfuit toată chervasaraoa de bani şi de negoţ*, şi până în ziuă s'au bulucit şi au eşit din Iaşi. Sărise după dânşii seimenii.. şi iau ajuns *de latura Păcurariului*... şi aşa sau mântuit şi târgul Iaşt de răutatea acelui păgân de turc" (II² 41).

Nunta lui C. Duca la Iaşi. Nec. Costin nu vorbeşte nimic de această nuntă, pe când Neculce scrie următoarele: „Iară când fu de toamnă... se apucă de făcu nuntă sieşi, şi trimise Brâncovanului Vodă pe fiesa, domniţa Maria, cu unchiul său stolnicul C. Cantacuzino, şi cu maicăsa doamna Stanca.. de veni în Moldova, în târg în Iaşi şi le dete tuturor gazde prin *curţi boereşti şi negustoreşti*... iară miresei îi dete gazdă *în casele vornicului Vasile Gavriliţă*, şi acolo făcu nuntă miresei; iară domnia în Curţile domneşti; şi boerimea a doao ţări nuntiră trei săptămâni cu mare pohvală şi podoabe şi cu feluri de feluri de muzici, şi cu pehlivănii de mirare în târg în Iaşi... şi Domnul ca un mire... merse a găzda miresei de au luato... au mers la *mănăstire la Golia*, şi acolo fiind un patriarh de Ţarigrad mazil anume Iacov, îl cunună acolo *în Golia*, şi de acolo au purces în alai *prin mijlocul târgului de sus* şi *prin târgul de jos* până la *Curţile domneşti*... şi după istovul nunţii petrecu domnia pre boerii Munteneşti *până la Valea adâncă*". (II² 248).

Acestea au fost în 1693 toamna. Iată cari au fost boerii nuntaşi după liste'e oficiale ale timpului: Vlădici erau Sava arhiepiscop, Misail de la Roman, Laurenţie de la Rădăuţi, Varlam de la Huşi: apoi boeri Tudose Dubău vel lg., Vasile Costachi mare vornic ţării de jos şi gazdă miresei, Apostol Mitre mare vornic ţării de sus, Nec. Costin hatmanul, care dacă a fost la nuntă nu scrie nimic de dânsa, Iorga postelnicul, Vasile Cantacuzin spatarul, Antiohie Jora paharnicul, Dum. Mavrodin vistiernicul, Dum. Cuza stolnic, Stefan Cerchez comisul. Iar din partea lui Brancoveanul probabil că au fost: C. Brailoiul ban, A. Alexeanu vornicul, Diicul Rudeanu logofătul, Mihail Cantacuzin spatarul, Matei Ciorogârleanăl vistierul, C. Stirbei cucerul, Dum. Caraman'âu postelnicul, Mihalcea Căndescul stolnicul, Şărban Cantacuzin comisul şi alţii. Iată un frumos prilej de înfrăţire şi de apropiere sufletească între diriguitorii celor 2 ţări!

Fapte diverse. C. Duca avea dese judecăţi la divan pentru vecinătate şi era un partizan al desfiinţării vecinătăţii, adică al şerbiei ţaranului cu robotă fără soroc. Ceia ce el a dorit s'a înfaptuit în 1749 supt C. N. Vodă Mavrocordat. (II² 41).

— C. Duca Vodă imitând pe Brâncoveanul Vodă a pus vădăritul în ţară, *de vaeă un zlot, de cal un leu*: de pogonul de popuşoi şi de păring câte un zlot; de pogonul de tutun câte 4 lei.

— C. Duca Vodă avea la sine pe un grec din ţara Turcească, Nec. Deport, care avea darul de a despecetlui cărţile ce trimetea Tukelgrof de la Poartă la Franţuj — eră Ludovic al XIV-a—. Rezidentul de la Iaşi a lui Tuk lgrof a fost dus şi închis la Ocnă, la Trotuş, în taină şi apoi l'a omorât. (II² 250).

— Kapegi başa când a ventit cu banii birului era în gazdă în casele post. C. Ciobanul; şi luând el în taină înţelegere cu Tudosă Dubău vel log. şi cu Panaiotacki Morona postelnicul le-a spus că are şi firman de mazilie. Atunci C. Duca Vodă luă înţelegere cu cumnatul său Nec. Costin hatmanul şi chemă de la Neamţ pe Moise Sardarul cu vreo 300 pasnici şi în faptul zi ei au lovit pe Capegi başa în Iaşi, de iau tăiat capul şi au prădat carvarasaraoa turcească" (II² 251).

— Capegi başa mazilind pe C. Duca Vodă, a pus caimacan pe Tudose Dubău log., iar ceilalţi boeri au eşit din Curte *despre Doamna* adică dinspre uliţa rusască.

— Pe Turculeţ l'au închis *la Galata* şi de acolo a scăpat la Neamţ.

www.dacoromanica.ro

— Zurbava la Curte a fost mare, când a fost să plece pe Duca Vodă; calabalic cu slujitorii în curte, lefecii îşi ceriau lefile ; boerii protivnici îi spuniau în faţă crimele şi omorurile făcute de Duca Vodă, omorul lui Kapegibaşa; pradarea carvasaralei, despecetluirea cărţilor lui Tiukelgrof, etc.; iar peste toate plânsetele şi jălania domniţei, fata Brâncovanului: aoleo, aoleo că va pune taica pungă dă pungă din Bucureşti până în Ţarigrad, şi, zeu nu ne va lăsa aşa şi iarăşii vom veni cu domnia la Iaşi" (II, 244).

— **Antioh Vodă Cantemir şi Iaşii.** Cei doi fraţi se însoară şi fac nunţile în Iaşi. Antiohie Vodă era logodit cu o vară a lui C. Duca Vodă—domniţa Maria; dar îi veni veste că a murit... atunci îşi alese doamnă o fată de boer de ţara noastră, fata log. Dumitraşco Ceaurului, anume Ecaterina şi „făcu cu dânsa nuntă domnească în târg în Iaşi" (II[1] 257), Nec. Costin vorbeşte mai pe larg: „în câşlegile Crăciunului sau căsătorit Antiohie Vodă de au luat şi el doamnă de ţară, pe Catrina fata lui Dumitraşco Ceaur de Valea Sacă, ce au fost logofăt mare, şi cu mare veselie au nuntit o săptămână, şi iau cununat sănţia sa părintele Chir Iacov, Patriarhul de Ţarigrad... care mai apoi sau şi pristăvit şi lau astrucat la sfânta mănăstire Golia" (II 242).

Despre nunta lui Dumitraşco Cantemir, N. Costin ne dă ştiri sumare: „întracestaşi an *7207* vara în luna lui Maiu, făcutau Antiohie Vodă mare veselie cu nunta fratelui său Dumitraşco Vodă, cu fata lui Şerban Vodă, anume Casandra" (II[1], 43): iar Niculce scrie: „şi după Ispas atunci în al patrule an, în anul *7208* au făcut nuntă domnească în târg în Iaşi, după obiceiul domnilor; şi au şezut *în Iaşi în nişte curţi a lor ce le cumpărase tatăsău Cantemir Vodă de la Ghiculeasa visterniceasa* şi acolo au şăzut în gazdă " (II[2] 263).

— *Fapte diverse.* In 7206 Ghenare au trecut prin Iaşi greimea oştilor lui Devlet Gherei Sultanul cu Tătarii spre Liov „şi bogată stricăciune au făcut, cât şi aici în Iaşi târgoveţii pe de lături sau cărat în totul pe la mănăstiri, că au trecut Tatarii ca un puhoi prin Iaşi" (II.43).

— *Leşcinski*, solul leşesc, trecând la Poartă cu 500 oameni... multă cheltuială a făcut ţării, şi pe mulţi oameni au *omorât în Iaşi* cu beţiile lor" (II[2]. 43).

Despre primirea lui Leşcinschi în Iaşi Neculcea ne spune foarte pe larg: «şi iau eşit Antiohie Vodă înainte pe Bahlui, cale de un ceas, şi aşa tot alături a venit cu el până la gazda lui. Şi apoi a doao zi lau poftit pe sol cu cinste la curtea domnească... dar iau răspuns lui Antiohie Vodă: «dei va eşi înainte săl tâmpine la giumătate de scară a cerdacului, va veni la cinste... deci aşa sau aşezat să se *scoboare Antiohie Vodă până la 3 scări şi solul să se sue iară până la 3 scări, şi al 7-a scară unde este giumătate să se închine unul altuia*, şi aşa alături să meargă până în casă şi la băut să bee tot o dată amândoi». (II[2] 265).

— *Ruşta*, ca dare a introdus'o întâi Antiohie Vodă: «scosau o socoteală noao peste toată ţara, şi pe boeri, şi pe mazili şi pre toate breslele şi pe ţărani *ruşta*, ca să se ştie tot omul ce va da întrun an dând a tot omul pecetluit domnesc; şi banii săşi dea omul în 4 şferturi". (II[2] 44).

— Intunecime de soare a fost la 7208 (1700) Sept. 13 Mercuri „de au ţinut întunecare mai bine de un čfert'. (II[2] 44).

C. **Duca Vodă a 2 a oară şi Iaşii:** *Prinderea boerilor la curte.*

— „Deci cum dede mazilia îndată şi apucară porţile şi începură a căutare pre Lupul hatmanul şi pe Iordachi Ruset visternicul... şi slujitorii îi puse Kapegibaş împregiurul curţii domneşti de stau de străjuiau să prinză pe acei 2 boeri... iară acei 2 boeri şedeau *în casă la doamna* mistuiţi şi nu cuteza Capegi să intre *în casă la doamna*... şi eşind sara Antiohie Vodă la gazde au îmbrăcat pre Bogdan şi pre Iordachi în

www.dacoromanica.ro

haine proaste şi iau făcut în loc de slugi de au mers după acei boeri prin mijlocul slujitorilor până au eşit pe poartă afară". (II. 268),

N. Costin e mai explicat; „...carii au sosit în Iaşi Sept. 14, în zioa Crucii dimineaţa, după ce au eşit boiarii de la Leturghie, şi pe toţi iau cuprins *în visterie, închisând porţile curţii toate*"... iară pre Iordachi Rusăt visternicul lau scos cu meşteşug *din curte* Ilie Cantacuzino comisul, îmbrăcându-l în haine proaste în loc de comişel; mergând pre lângă boeri pe jos, ducând în spate şi o epingea; şi aşa au trecut pen straje *pe poarta ce mari* şi nime den străjeri nu lau cunoscut" (II², 45).

— *Biserici şi Feredeul Turcesc.* „Mănăstirea lui Danco, care au fost mai înainte biserică de mir, de 140 ani, iară acum întracest au făcuto mănăstire, dându-i moşii din locul târgului Iaşului şi bucate şi au închinato la Rumeli, la o biserică unde este hramul 40 de sfinţi".

Obs. „Bis. Danco s'a zidit în 1541 de Jurie Danco postelnicul lui Rareş Vodă (7049 Iulie 30), cu hramul sf. Mihail şi Gavril. Deci de la 1541-1702 au trecut 161 de ani.

„Aşijderea şi mănăstirea de la Copou, care a fost zidită de Vasile Vodă şi fiind răscoale s'au fost pustiit de către uni, fiind arsă, numai piatra rămăsese; o au tocmito ca de iznoavă C. Duca Vodă cu toate podoabele şi pe din lăuntrn şi pe din afară, precum se vede aevea şi astăzi". (II² 48).

Obs. Bis. S^t. Atanasie de la Copou a fost zidită de Vasile Vodă în anii 7145 April 30 (1638) şi a fost sfinţită de Kir Warlaam Mitropolit Sucevei, nu cum a cetit P. S. S. Melhisedec şi apoi N. Iorga „Patriarh Chiril". Reparaţia făcută de C. Duca Vodă e din 1702, cum se scrie pe delatura inscripţiei greceşti, pe care P. S. S. Episcop Melhisedec o dă, dar crede că n'are dată: „Inoitusa sfinţitul acesta templu de pre strălucitul Ioan C. Duca Voevoda". «Ιωάννου Κωνσταντίνου Δούκα Βοεβόδα», domnul a toată ţara Moldav ei. αΨβ. †

„Făcutau şi case domneşti la Mitropolia din Iaşi, la biserica albă, care este zidită de maicăsa, di doamna Anastasia şi au tocmit şi feredeul cel mare a Treisfetitelor, aducând meşteri din ţara Turciască; care feredeu este zidit din temelie de răpousatul Vasile Vodă, şi sau fost pustiit rău din vremea Craiului leşesc, când au fost venit cu toate puterile lui în doao rânduri, de au călcat ţara Moldovei, şi au jăcuito în zilele lui Cantemir Vodă, când au luat şi pe sfântul Ioan Novi; atunci au stricat Leşii şi feredeul, că au rupt şi o bucată din căldarea cea mare ce este supt feredeu" (II² 48).

— *Dările supt C. Duca Vodă. Vădrăritul la Iaşi.* Nu puţin interes prezintă regimul fiscal al timpului, de care pururi se ocupă cronicarii. Supt C. Duca Vodă începuse a se vinde la mezat -- în vânzare -- veniturile ţării. Se zicea atunci kokii vechi, expresie ungurească. Aşa se vindea la kokii vechi văcăritul, gorştina de oi, desetina de stupi. C. Duca Vodă scoase *vădrăritul*, care era o încărcare a pomăritului; aceasta fiind dare pusă pe pământ, ca hac sau fonciera; aceia fiind *pe producţie.* Curios că această dare de vădrărit s'a pus câte 2 bani de vadră, *însă numai în târg în Iaşi, la negustori şi la târgoveţi, iară boerii n'au dat*". *Vădrăritul* era o taxă mai grea de cât *pivnicerit*, căci acesta era un fel de patentă pe meserie, pe pivniţă, indiferent de ce se vinde; pe când vădrăritul era *taxa de consumaţie.* Mai toţi boerii au rămas la taxa de *pivnicerit*, pe când crâşmarii şi targoveţii plătiau otcup pe consumaţie. De pildă într'o pivniţă un boer oarecare — I. Cantacuzino logofăt — plătia pe an 15 lei; dar el putea consuma pe an 50 de poloboace a 100 vedre fiecare. Dacă ar fi plătit vădrăritul câte 2 bani pe vadră; pentru cele 5000 vedre vin desfăcute în crâşme ar fi plătit taxe *10000 bani* sau a 120 bani leul, *820 lei!* Iată o diferenţă în plus de taxare!

C. Duca Vodă a legat cu blestem mare arhieresc darea văcăritului. Iată ce scrie Nec. Costin de testamentul văcăritului: „Iară au făcut sobor *în divanul cel mic*, strân-

www.dacoromanica.ro

gându-se ţara şi boerimea şi sau îmbrăcat toţi arhiereii în veşmintele sale cele arhiereşti ; şi întăi sa sculat domnul C. Vodă în picioare, luându-şi gugiumana din cap, plecându-şi capul în chip smerit spre ţară, de şia cerut ertăciune, căci în domnia lui sau izvodit aceste obiceiuri... pusau de sau cetit testamentul, carele este scris cu blăstăm... şi sau făcut 4 testamenturi, cu mare blăstăm lipite... (II[3] 46).

I. Neculcea scrie că după ce C. Duca a dezlegat văcăritul, legat fiind de Antioh Vodă, şi scoase din nou văcăritul ; de cal 2 lei, de vacă un galben, şi adăogat de toată vita un *tult*.. apoi văzând că se strică ţara... face şi el legătură să nu mai fie văcărit" (II[3] 271).

Pentru lămurirea celor spuse de cronicari, dăm mai jos hrisovul lui C. Duca Vodă, cu data de 7211 S pt. 29 (1702).

„Iω Costandin Duca Voevod, bojieiu milostieiu gospodaru zemli Moldavscoi. Facem ştire cu ačastă carte a domniei meale tuturor lăcuitorilor acestui pământ a ţării noastre a Moldovei, pentru socoteala ce sau fost scos de *să lua văcăritul* din ţară de pre vite ce avea lăcuitorii acestui pământ ai Moldaviei ; carele acel običaiu nau fost običaiu veachiu, ce pre urmă sau fost făcut pentru multe nevoi şi greutăţi a ţării. Acum den mila lui Dumnezău ušurând ţara de aceale greale şi nevrând şi noi să strice običaele noao şi să să întărească običaele vechi, după care au urmat părinţii şi moşii noştri ; socotitam Domnia mea împreună cu ai noştri aleşi preaosfinţiţi părinţi, sfinţia sa kir Misail arhiepiscop şi Mitropolit Sucevei şi sfinţia sa kir Laurenţie Episcopul de Roman, şi sfinţia sa kir Ghedeon Episcopul de Rădăuţi şi Sfinţia sa kir Varlaam Episcopul de Huşi, şi cu tot sfatul nostru, boerii ţării noastre a mari şi a mici ; de acum ačastă socoteală. *Văcăritul* să nu mai hie nici în zilele domniei meale, nici pre urma noastră cine ar alege Dumnezău stăpânitor acestui pământ ; iară cine lar mai îndemna gândul ori din domni ori din Arhiereі ori din boeri, şi dintralţi sfetnici ai domniei să mai scoată văcărit, să fie legat şi n dezlegat de Domnul Dumnezău a tot ţiitorul, carele să slăveşte întru sfânta Troiţa, Tatăl, Fiul şi Duhul sfânt, şi să fie blăstemat şi de prea curata Maica sfinţiei Sale Domnului nostru Isus Hristos şi de sfântul Ioan Crestitel şi de 12 sfinţi Apostoli următori domnului nostru Is. Hs. cărora singur sfinţia sa lea dat putere de leau zis că ori ce veţi lega pre pământ legat va fi şi în ceriu şi să fie supt blăstămul a tusşeapte soboare lumeşti şi să aibă parte unul ca acela cu Iuda vânzătoriul de Dumnezău şi cu Evreii cei ce au strigat asupra Domnului înainte lui Pilat : ial, ial del răstigneşte ; şi să aibă blăstăm cu legătură şi acestor Preasfinţi părinţi arhierei, ce să pomenesc mai sus, carele sau aflat de faţă la ačastă legătură. Ferul, piatrile şi altele a lumii să să topiască şi să să răsipească, iară trupul aceluia ce ar fi făcător sau îndemnător spre acest lucru să stea întreg netopit şi nerăsipit ; iară carele ar ţinea legătura ačasta să fie ertat şi blagoslovit de Domnul Dumnezău a toate ţiitorul şi de maica sfinţii sale şi de toţi sfinţii. Aşijderelea şi pentru ţară şi pentru miiare carele au eşit estu timpu pe socoteala desătinii şi ačaia de acmu înainte să nu mai fie, iară cine ar mai ispiti să mai scoată pe ačastă socoteală ţau eşit estu timpu ţară şi miiarea sau să mai adaogă deseatină din ce au fost običaiul veachiu, precum au prepus unii şi alţii ; aceaia sa fie supt blăstămul şi legătura, carea mai sus scrisă. Şi pentru buna încredinţare Domnia me singur am iscălit şi am pus peceate. Ačasta scriem.

U las velet 7211 msţa Septemvre 29 dni

Iω Costandin Duca Voevod — Axinte

Obs. Surete ms. VI, 446.

Partea de la urmă priveşte următoarea ştire din N. Costin : „aşijderelea şi la vreamea deseatinii au mai adaos pre banii *deseatina ţară şi miiare*, osăbit de banii deseatinei ; ce mai mare ţudă era celor ce aveau numai mascuri, că naveau de unde da ţară şi miiare" (II[3] 46).

www.dacoromanica.ro

— *Cneazul Galiţin Kiovschi în Iaşi:* „Intracest an au venit din Ţarigrad un sol moschicesc care a legat pace cu turcii, anume cneaz Dumitrie Galiţin; pre carele dacă lau văzut Costandin Vodă sosit *în Iaşi*, lau po tit săi boteze un cucon săi fie cumătru; şi îndată au priimit şi iau botezat. Şi iau făcut *Costandin Vodă masă mare* şi cu multă veselie lau cinstit" (II² 47). Iar Neculce scrie: «Trecutau atunce un sol moschicesc mare de la Ţarigrad *viind prin Iaşi*... anume cneazul Dimitrie Galiţin; şi au botezat un cocon a lui C. Duca Vodă de sau încum trit. Şi lau cinstit C. Duca Vodă după obiceaiu». (II² 275).

— *Tăiarea capului Goci căpitan de Cohurlui* „Şi în domnia lui tăiatau capul lui Goia, capitanul de Cohurlui *cu pravila*, căci că au răpit o fată logodnică altuia şi lau îngropat *la sfântul Nicolae*, şi bucatele lui încă leau dat featei" (II² 48).

— *Pribegirea boerilor la Hadâmbu.* „Iară când a fost a doao zi chematau Capegi başa pe toţi boerii la Curte să le cetească un ferman de mazilie a lui C. Duca Vodă... şi strângânduse boiarii la Curte numai ce au închis porţile, şi au început a prindere Turcii pre boiarii, carii erau mai capete... iară boiarii carii au scăpat de nu iau închis, au eşit din Iaşi unul câte unul... şi sau strâns toţi la *mănăstire la Hadâmbul supt codrii Iaşilor*..." (II² 277).

* * *

Ştirile despre Iaşi se înmulţesc în cronicari cu începutul secolului al XVIII-leà. Pe lângă Ion Neculce şi Nec. Costin mai scriu tot pe atunci D. Cantemir, Axinte Uricarul, N. Mustea, Amiras şi alţii, aşa că urmarea efemeridelor despre Iaşi trebuesc coraborate cu toţi aceşti scriitori.

Cronicile ne dau din ce în ce mai bogate ştiri de Curtea domnească, de interiorul ei; divanul cel mare, de divanul cel mic, visteria, beciurile, fântânile, odăile seimenilor; porţi mai multe; casa despre Doamna; apoi ştim că la etajul întâiu la Curte te suiai pe 14 trepte.

Dintre biserici toţi vorbesc de Mitropolie, de Dancu, de sf. Nicolae domnesc, de Golia, de Cetăţuia, de Galata; apoi feredeul turcesc, etc. Târgul de sus şi târgul de jos sânt pomenite de cronicari.

Unele arătări le-am verificat cu inscripţii şi documente spre deplina cunoştinţă a cetitorilor.

Gh. Ghibănescu

B. *1645 Iaşi.* Descrierea nunţii domniţei Maria a lui Vasile Vodă Lupu cu cneazul Radziwil, făcută de Everh Happelius.

In Hurmuzache Supl. II. vol. 3. p. 34 găsim o descriere amănunţită a nunţei lui Timuş Chmielnicki din 1652 cu nenorocita Domniţa Roxana, fi'ca lui Vasile Lupul, acea care avu să-şi sfârşască viaţa subt sabia tătarilor în Cetatea Neamţului la 1686.

Cu şapte ani înainte, adică la 1645 avu loc tot la Iaşi, nunta lui Ianusz Radziwill cu fata cea mai mare a domnitorului, Domniţa Maria.

Despre petrecerile şi serbările, ce avură loc cu acest prilej, avem descrierea în Şincai Chon. Rom. ed. Buc. 1886. III p. 67, reprodusă de multe ori în rezumat, între alţii şi de dl. N. A. Bogdan în „Oraşul Iaşi".

www.dacoromanica.ro

Necunoscută şi nici odată tipărită aci în ţara este însă descrierea lui *Everh G Happelius*, pe care am găsit-o în *Historia Moderna Europae*, Ulm. M. Wagner 1692 folio p. 134.

O redăm textual în limba germană, crezând că este de mai mult folos în această formă de cât în traducere.

I J. Caradja.

Heurath dess Fürsten Radzivil mit der Prinzessin von Moldau.

In Erwehnung dieses Printzen Radzivil fället mir bey, dessen merckliche Heurath, welche in das Jahr 1645. fället [1]). Nachdem nemlich der Durchl. Printz Cristoph Radzivil von Gottes Gnaden Hertzog zu Birza und Dubinki, ein Fürst dess Reichs und General bey der Litthanischen Armee, nach Absterben seiner ersten Gemahlin, mit den Gedanken umgieng, sich anderweit zu vermählen, trug es sich zu, dass er, auf Einrathen seiner fürnehmsten und nächsten Bluts-Verwanthen, eine auss dem Fürstl. Hauss Moldau zu erwählen, bey sich entschlossen. In demselbigen nun befanden sich dess Fürsten Basilii ältere Tochter Maria, ein Fräulein von stattlichen Mittelngrosser, hoher und weitläufftiger Freundschafft, herzlichen Sitten, und in Summa, mit allen solchen Proerogativen, verschen durch welche hohe Personen sich zu Eingehung dergleichen Befreundung pflegen anreitzen und verleiten zu lassen.

Derowegen, nachde mer hierüber der Frauen Mutter Gutdüncken verstanden, unterliesse der Fürst nicht, desswegen auch Ihrer Königl Maj. in Pohlen Uladislai [2]), als den er sich besonders wolgewogen wuste, Meynung zu vernehmen, welches sich dann auch also zu thun in alle Wege gezièmete, und zwar so wol wegen dess Fürsten selbst-eigenen Interesse, als auch dess gemeinen Wesens halben, damit er nicht etwan, durch sothane nahe Verwanthschafft und Befreundung, mit einem ausländischen Printzen, und derowegen grosser Macht un-

1) Mai găsesc o descriere a acestei nunţi în Miron Costin ed. Urechia I, p. 560, acolo însă este povestită foarte pe scurt.

2) Vladislaus IV Wasa, Rege al Poloniei 1632-1648.

Căsătoria prinţului Raziwill cu o Princesă de Moldova

„Cu privire la prinţul Raziwill îmi aduc aminte de însemnata căsătorie a acestuia, care, deşi având loc la începutul istoriei noastre, anume în anul 1645, totuşi trebue istorisită aci.

După ce Alteţa Sa Prinţul Christof Raziwill din graţia lui Dumnezeu Duce de Birza şi de Dubinschi, Prinţ al Imperiului şi general în armata Lituaniei, după moartea întâiei sale soţii, Principele umblând cu gândul să se însoare din nou, găsi cu cale să-şi aleagă soţie din cea mai de bun neam şi mai de aproape rudenie, din casa domnească a Moldovei. Aci se găsia fata cea mai mare a Principelui Vasile, anume Maria, domniţă cu mijloace mari, legături pute nice şi întinse, moravuri minunate şi „in summa“ cu toate acele prerogative, cari atrag şi farm că asemenea personalităţi.

După ce se asigură de consimţimântul mumei-sale, se duse şi la regele Vladislav al Poloniei spre a-i cere învoirea, spre a nu fi bănuit că se încuscreşte cu un principe străin, a cărui putere era sub ocrotirea turcească.

www.dacoromanica.ro

ter Türkischem Schutz in der Nachbarschafft billig verdächtig seyn kunte einen Widerwillen und Ungunst auf sich laden möchte.

Wie nun Ihre Fürstl. Gn. verspühreten, das Königl. Maj. zu Vollbringung dieses Vorhabens sich nicht ungeneigt vermercken liessen, befahle er sich zu Dero weiterm Gnädigsten Favor und Recommendation unterthänigst, und weil der Krun Unter-Cantzler, Herr Trzebinsky, Episcopus Przemysliensis, (welcher bey jüngst-verrichteter Türkischer Bottschafft [1]) mit gedachtem Fürsten in der Moldau, Basilio, vertranliche Freundschafft gemacht, und dannenhero Herr Legatus auf dessen Beförderung an dem Ottomannischen Hof alles nach Wunsch und Willen verrichtet hatte), hierbey insonderheit allen Vorschub thate, griffen sie das Werck vollends mit Ernst an und schiene, zu würcklicher Vollziehung dessen, nur allein dieses noch übrig zu seyn, dass ein Ausländischer Fürst, dem die Moldauer vor andern gewogen, sich zum Mittels-Mann durch Recommendation möchte gebrauchen lassen. Hierzu schiene am allerbequmsten zu seyn Fürst Ragotzsky in Siebenbürgen [2]) als welcher bey dem verstorbenen Fürsten Christophero, dieses Herrn Vattern, vor andern wol darau war. Derowegen sandte er zween der vertrautesten Herren von Hof, Namens Sienicky und Ottenhausen, welche zuforderst mit dem Fürsten in Siebenburgen darauss communicieren, und wann alles richtig, demnach durch dessen Land nach der Moldau abräysen, und mit der Werbung einen Anfang machen solten.

Gleichwie aber alles, woran viel gelegen, seine Beschwerlichkeiten hat; Also ist auch diess Arts geschehen, dass wegen beyder Fürsten, in Moldau und Siebenbürgen, unter einander habenden Missverstände, das Werck nicht wol zurecht zewolt. Dannenhero liessen Ihre Fürstl. Gn. den Handel durch die Ihrigen allein vornehmen, sandte zu dem Ende obgedachte beyde Heren von seinem Hof ge-

Vladislav arătându-se binevoitor, Raziwill îi ceru protecţia în această împrejurare. Ajutat fu şi de sub Cancelarul Trzebinsky, Episcopul Przmyslului, carele cu prilejul ultimei solii turceşti, încheiase legături de strânsă prietenie cu Voevodul Moldovei. Pentru a fi şi mai bine susţinut, Raziwill se îndreaptă către vărul său, Domnitorul Transylvaniei. Trimise în solie doi din cei mai de frunte boieri al Curţii, Sienicky şi Ottenhausen pentru începerea tratativelor.

Aceştia veniră apoi în Moldova, pentru peţire.

Aci însă întâmpinară greutăţi din pricina neînţelegerilor ivite între Domnul Moldovei şi cel din Transilvania. Raziwill îşi rechemă deci solii şi începu tratativele deadreptul, trimiţând doi soli dela curtea sa cari, şerpuind printre toate piedicile ce se puneau de unii şi de alţi (ba se spunea chiar că şi Marele-Duce al Moscovei ar fi vroit să ţie locul lui Raziwill la peţire) ajunseră la o deplină înţelegere.

1) In anul 1633, cf. Zinkeisen, IV p. 506.
2) George Rákóczi, Principe al Ardealului 1630-1648.

www.dacoromanica.ro

ades Weges zu dem Fürsten in der Moldau, und liess demselben alle Liebe und Freundschafft anbiethen, welches verursachte dass die Sach besser, als vorhin jemahls, einen guten Fortgang gewonne. Und obgleich auss Pohlen, entweder von den Jenigen, welche dem Fürsten Radzivil ein solches Glück missgönneten, oder je auf ihr eigenes Interesse sahen, viel und mancherley Difficultäten eingestreuet wurden, (gestalt dann ein Geschrey ausskommen, dass auch der Gross-Fürst in der Moscau zu dieser Heurath gute Lust hätte), so hat es jedoch der Allmächtige also geschickt, dass alles glücklich und zu gutem Ende abgelauffen.

Hierauf habe Ihre Fürstl. Gn. den Herrn Mirssky, dess Gross-Hertzogthums Litthauen General-Wachtmeistern, benebenst dem Herrn Mierzinsky, Sr. Fürstl Gn. Geheimen Rath, abgefertiget, welcher den Fürstl. Trau Ring, samt vielen andern köstlichen Proesenten, übergebracht, und gelieffert. Dem Fürsten oder Hospodar selbsten, wurde proesentirt ein güldenes Schwerdt, oder Säbel, etliche üb rauss künstlich-gemachte Röhre, oder Bü hsen, und unterschiedliche Kunst-Stücke von Uhrwercken. Das Fürstl. Fräulein empfing allerhand köstliche Kleinodien, item, mancherley Manufacturen von Aug-oder Agtstein, als Kistlein, unterschiedliche Geschirre, und Spiegel, gestalt auch die Fürstl. Gemahlin, und junge Printzen, Jegliches nach Standes-Gebühr, stattlich regalirt worden. Darauf ferners die Abgesandten im Namen ihres Herrn Principalen das Ja empfangen, und die Verlöbnüss mit Für tl. Solennitäten geschehen. Die haben bey dero glücklichen Zurückkunfft, der jungen Fürstl. Braut Conterfait oder Bildnüss mitgebracht.

Diesen seynd bald gefolget 2. Fürstl. Moldawissche Bottschaffter, als Herr Katerdzy Visternick [1]), (welches so viel als Grots-Schatmeister gesagt ist), und Herr Iwanowisch Spatar ; Ensifer, welche, nächst Uberlieffe-rung dess Mahl-Rings, und vieler anderer überauss köstlicher Raritäten und Proesenten,

Atunci fură trimişi alţi doi soli : pe dl. *Mirshy*, General Wacht meister al marelui ducat al Lituaniei şi pe dl. Mierzinscky, cu inelul logodnei dinpreună cu alte multe daruri scumpe. Chiar şi Voevodului îi aduseră o sabie de aur, o puşcă minunată şi diferite capodopere ale ceasornicăriei. Domniţa mai primi multe scule preţioase, manufacturi din agată sau alte pietre scumpe, lăduţe, tacâmuri, oglinzi, iar Doamna şi fiul ei fură dăruiţi cu semenea ploconiţi, In schimb, solii primiră consimţimântul cerut, şi se înapoiară luând cu ei portretul logodnicei princiare.

In urma acestora, plecară şi doi trimişi ai Voevodului, Vistiernicul Catargi şi Domnul Ivanovici Spătar cari duceau dimpreuna cu ineluţ logodnicului şi alte multe daruri sub formă de raritâţi turceşti, consimţământul miresei.

1) Nicolai Catargi, vistiernic.

www.dacoromanica.ro

im Namen, der Fürstl. Braut die Sponsalia verlichtet.

Als nun solches vorüber, und der Fürst nur mehr des Heurats versichert, machte er sich zur Räyse fertig, nahm von Ihrer Königl. Majestät das Valete, und brach den 10. Januarii von Camieniez in Litthauen auf, seinen Weg über Leop lim oder Löwenburg, und Caminiec in Podolien, gerad nach der Moldau nehmend. Unter Weges kehrete er bey der Kronen General-Feld-Herrn und Cracauischen Castellan, Herrn Koniecpolsky, ein, (den Ort, allda dieser Herr damahls Hof hielte, nennet das Lateinische Manuscriptum Bradas,) von welchem er nicht allein sehrfreundlich aufgenommen. und tractirt, sondern auch mit ertheiltem gutem Rath wieder fortgelassen worden.

Die fernere Räy e war darum gefährlicher, weil die Tartarn mit ihrem Lager darzwischen lagen, daher er sich wegen ihres Uberfalls, und sonderlich im Ruckweg, als vor Leuten, die dem Menschen-Raub insonderheit nachstellen, b llig zu befürchten hatte.

Damit aber der Fürst desto sicherer gehen, und das gemeine Wesen dissfalls seinetwegen heinen Schaden leyden mächte, liesse der Cracauische Herr Castellan eyl nds alles Volck zusammen kommen, und verlegete selbige an die Moldauische. Gräntze, a lda er wuste, dass der Fürst durchkommen muste, und es w gen der Tartarischen Trouppen Uberfall sonderl ch Gefahr hatte.

Den 21 Ianuarii, langete der Fürst zu Caminiec an, allda er unterschiedl che Gesandten, die auf ihn gewartet, anget offen, durch welcher Gegenwart dann sich sein Comitat auf etliche hundert Personen erweitert. Aller anderer Herren Suite zu geschweigen so bestunde Ihrer Fürstl. Gn. allein in 60. Hof Junckern, deren Jeglicher zum wenigsten 10 Diener bey sich hatte. Unter der Hof-Fahnen wurden gezehlet 200. Pferde, der Cosacken waren eben so viel, wie auch der Dragoner, benebeust 400 Mann. Teutsche und Husarische Musquetierer, ohne die übrige Mannschaft, so ebenfalls bewöhrt, und sich auf 500 Köpffe erstreckten. Mit welchem statlich und ansehnlichem Comitat der Fürst am 29.

Fiind deci sigur de izbândă, Raziwill se pregăti de drum...

Işi luă ziua bună de la Rege şi plecă la 10 Ianuarie de la Camieniz din Lituania şi a luat drumul peste Leopolim sau Löwenburg şi Camieniec din Podolia şi a luat drumul drept spre Moldova.

Călătoria era periculoasă, căci trebuia străbătut lagărul tătărăsc...

Aflând despre aceasta, Castelanul Cracoviei dl. Koniecpolsky ridică toţi locuitorii şi adună la graniţa moldoveneească uşurând astfel trecerea lui Raziwill.

La 21 Ianuarie ajunse la Camenitz, unde îl întâmpinară mulţi trimişi al Moldovei, cari sporiră suita lui Raz will cu vre-o sută de oameni ..

Şi atunci se găsea Alteţa Sa Prinţul cu suita lui de 60 de oameni de curte, din care fiecare avea cel puţin 10 servitori. Mai erau pregătiţi 200 cai căzăceşti şi de ai Dragonilor şi cam la 400 oameni, muşchetari Nemţi şi Husari, afară de ceilalţi oameni, a căror număr se rădica cam la 500 capete.

www.dacoromanica.ro

Ianuarii, den Moldauischen Boden erreichet, und das erste Lager zu Chozim genommen, an welchem Ort König Uladislaus in Pohlen vor 30 Jahren wider die Tücken eine stattliche Victorie erhalten. Am Ufer dess Flusses Tyroe [1]), erwarteten dess Fürsten Ankunfft unterschiedliche Moldauische Herren, unter andern Herr Thomas Dwornick, Statthalter der Untern Moldau [2]), und Herr Jordaky Schatrur [3]), welches so viel gesagt ist, als ein General-Quartier-Meister, mit vier Compagnien zu Fuss, und sechs zu Pferd. Von dannen der Fürst endlich zu Jassy, so dess Hospodars eigentliche Residentz ist, angelauget. Ung fähr auf ein Meil-Weges von dannen, begegnete ihm der Fürst in der Moldau, mit den Siebenbürgischen Gesandten, und einem Lager von 12000. Mann, unterschiedlicher Nationen Völker. Nach beschehenem Willkomm, und freundlicher Empfahnng, wurde dem Fürsten Radzivil ein kostliches Pferd praesentiret, und verehret, und zwar das Jenige, worauf der Hospodar selbsten geritten, welches auf das zierlichste und allerköstlichste aussgeputzet war. Bey dem Einzug fande sich das Volck Hauffenweiss, und mit grossem Frolocken, herbey. Insonderheit liessen die Türcken zu Pferd, (deren an dem Moldauischen Hof jederzeit eine gewisse Anzahl zu finden,) ihre Geschwindigkeit im Rennen sehen. Etliche jageten einander nach, und zuckten ihre Pfeile zusammen, nach Türckischer Gewonheit [4]) Andere wusten den Leib so hurtig herum zu werffen, dass man ihnen nicht einen Streich oder Hieb, versetzen kunte, ja, etliche fiengen die auf sie abgeschossene Pfeile wol gar nut den Händen auf, oder schlugen sie von sich. Andere sahe man mit vollem Lauff, ohne einigen Vorschub der Hände, auf die Pferde springen; Andere, die verschossene Pfeile, unter vollem Rennen, mit wunderlich-g krümmten Leibern von der Erden aufnehmen. Einige sprengeten mit den Pferden in solcher

...In ziua de 21 Ianuarie ajunse în Moldova şi întinse lagărul la Hotin. Pe malul răului Tyrae (Tyras=Nistru) îl în âmpinară mulţi boeri mari moldoveni, între alţii şi Toma Vornicul Ţărei de Jos şi Iordache Şătrar (General Quartier-Meister) cu patru companii pedestre şi şase călări. De acolo ajunse la Iaşi unde este adevărata reşedinţă a Domnitorului. La vre-o leghe de oraş îi ieşi Vodă înainte, dimpreună cu solul transilvănean, însoţiţi de 12.000 de oameni de diferite naţiuni. După închinăciunile şi urările de bine venire, Raziwill fu dăruit cu un cal minunat şi măreţ împodobit, chiar acel pe care-l încălecase Voevodul la sosire. Când intrară în oraş, norodul se adună în cal a lor şi îi întâmpină într'o veselie desăvârşită. Turcii călăreţi (din cari se găseşte întotdeauna un număr la curtea domnească) îşi arătau agerimea în fuga cailor. Unii se urmăriau încrucişându-şi săgeţile după obiceiul lor. Alţii ştiau să s'arunce atât de repede dintr'o parte într'alta că nu-i putea lovi nimeni, ba chiar unii prindeau săgeţile din zbor sau le dădeau în lături. Alţi săreau pe cai în goana mare, fără mă ar a se ajuta cu mâinile, alţii ridicau săgeţile de la pământ plecându-se pe burta calului alergând. Se alungau cu aşa putere şi repeziciune unii pe alţi, încât oameni şi cai se rostogoleau grămadă la pământ, ridicându-se însă iarăşi în picioare cu toţii teferi...

1) Nistrul.
2) Tomas Cantacuzino vornicul ţărei de jos.
3) Iordachi Şetrarul.
4) Descrierea se referă la cunoscutul joc „djerid".

www.dacoromanica.ro

Schnelle und Geschwindigkeit zusammen, dass Mann, Pferde und Sattel zu Boden über einen Hauffen gieng, die doch gleichwol ohnverletzt eines einigen derselben wieder auf die Beine kamen. Bessgleichen reproesentirten die Türckischen Jan tscharen, und des Hospodars Leib-Guardie zu Fuss, unterschied iche S hlachten und Scharn ützel, welches nicht ohne besondere Ergötzung auszusehen war, indem die allzusehr gel deue Röhre und Büchsen, ihren Mann, der sie abgeschossen, gleich als halb todt dahin und zur Erden geworffen. Auch mangelte es nicht an Gauckel-Spielern, und dergleichen Leuten, welche allerhand Possen machten, und auf vielerley Musicalischen Instrumenten artig zu spielen wusten, deren viel gantz bloss, an Händen, Füssen und Seiten, mit Degen, Messern und Pfeilen durchstochen zu sehen waren.

Als man nahe an das Schloss kommen, liessen sich die gröbsten Stücke mit grausamen Rasseln und Prasseln hören. Darb y sich aber dieses Unglück begeben, dass einer von dess Fürsten Laquayen zu Fuss, so man Piek (=Peik) nennet, gleich vor desselben Pferd, durch ein Stück von einem zersprungenen Geschütz, todt geschlagen worden.

Den 5 Febr. giengen die Hochzeit-Solennia vor, und zwar in der Griechischen Kirchen, auch in Abwesenheit dess Fürstens, als Vatters, weil es die Gewonheit dieser Nation also mit sich bringet. Die Copulation verrichtete der Kyowische Ertz-Bischoff, Namens Petrus [1]) der Fürnehmste unter allen Geistlichen in gantz Reussen (=Rusia), gebürtig auss dem Geschlecht Mohilarum, so hiebevor über die Moldauer regieret, nachgehends aber, auss Feindschafft dess Türcken, sich in Pohlen retiriret, und nunmehr für einen Eingebohrnen dess Landes gehalten wird, deme der Moldauische Metropolit in Verrichtung der Ceremonien die Hand gebotten.

Von Gesandten und Bottschafftern fanden

... Când se apropieră de Curte, tunurile începură să bubue şi să tune, făcând un mare zgomot, din care cauză s'a întâmplat şi o mare nenorocire că unul din lacheii pedestraşi ai Prinţului, care se numeşte *pcic*, a fost ucis de o schijă de la o ghiulea plesnită.

La 5 Februarie avu loc nunta în biserica grecească, însă Voevodul nefiind defaţă, tatăl miresei ne fiind admis la cununie după datina ţărei. Serviciul fu oficiat de Arhiepiscopul Kievului, anume Petru, cel mai înalt prelat din tot clerul Rusiei, născut din seminţia Mohilorum, care domnise în Moldova, apoi însă prigonită de Turci se retrase în Polonia. El este însă privit ca băştinaş de aci, şi Mitropolitul îi cedase locul pentru oficiarea slujbei.

Printre solii şi trimişii altor naţiuni se gă-

1) Petre Moghilă, Mitropolit al Chievului n. 1596 era fiul lui Simion Moghilă, Domnul Moldovei din 1606.

www.dacoromanica.ro

sich zugegen, der Königliche Pohlnische, Chur-Fürstliche Brandenbürg'sche, dess H r-tzogs in Churland, Fürsten Ragotzky in Siebenbürgen, der Wallachische, dess Patriarchen zu Constantinopel, unterschiedlicher Pohlnischer Herren Senatoren, und sehr viel auss dem Gross-Hertzogthum Litthauen.

Mit Offerirung d-r Proesenten wurden drey Tage zugebracht, dea Ersten schenckten, der Königliche, item der ausständ'schen Potentaten, und der Pohln'schen Reichs-Senatoren Abgesandten. Den Ande'n, der Hospodar oder Fürst in der Moldau, die Herren Geistliche selbiger Nation, und andere fürnehme Moldauische He'ren. Und dann den Dritten und Letzten,, die Abgesandten von den Städten, so w l in Siebenbürgen als in der Moldau.

Das Hochzeitliche Banquet war mehr dann Königlich angestellet, also, dass sich der gröste Monarch dessen nicht hätte schämen dorffen. Dann, ausser der Fürstlichen offentlichen Tafel, allda alles vollauf und gung, und ein Jeglicher Standes-Gebühr n ch accommodirt worden, hat man auch in Privat-Häusern denen Gästen gegeben, was nur ein Jeglicher begehret; Ben geringen Dienern aber, biss auf den Alleruntersten, ist Wochentlich ein Gewisses an Geld ausszubezahlet worden. Dieses hat gewähret 12. Tage an einander, mit aller nur ersinnlichen Freude und Kurtzweil, worbey den Herren Gästen die Türckische Musicanten die Zeit vertrieben gestalt sie zu dem Ende von dess Türckischen Käy ers Hof selbsten geschicht worden.

H erzu kamen weiters die Comoedianten, Gauckel oder Taschen-Spieler, Rück-Träg r, Kämpffer, Fechter, Schmeidt-Täntzer, und dergleichen Ge indlein, welche allerhand lust ge Sachen vorzustellen wusten. Ba sahe man allerhand seltzame Sprünge und wunderliche Täntze von Türckischen Mäunern und Weibern (?) de en auch theils auss Circassen waren. Unte s hiedliche Gebäue von künstlichen S hlöss rn, Castellen und Schiffen, die man offentlich aufführete, wurden bestürmet und eingenommen. Da liessen sich sehen vielerley Mons ra und seltzame Gestalten von allerhand Gattung Thiere. Etliche

sia cel d'n Polo ia, din Brandeuburg, din Curlanda, apoi trimisul lui Rakotzidin Transilvania, cel al ţărei Româneşti şi al Patriarhatului din Constantinopole, apoi diferiţi senatori poloni, şi mai mulţi din Marele-Ducat al Lituaniei.

Trei zile dea-ândul se primiră darurile. Intâia zi ale regelui, al potentaţilor străini şi a trimisului s natului polon. A doua zi darurile Hospodarului sau Domn al Moldovei, ale clerului şi ale altor boiari mari moldoveni. A treia şi ultima zi delegaţiile oraşeior atât dinspre Transilvania cât şi din Moldova.

Masa de nuntă ce se'ntinse fu regească, în aşa fel că nici un monarh n'ar fi avut să se roşească de ea. In afară de mase domneaşcă, unde se găsiau de toate în belşug pentru fie-care cum îi se cuvinea se mai orânduise ca şi prin casele particulare fiecare oaspete să găsească toate ce le-ar putea dori, Chiar şi celei de pe urmă slugi i se dăduse bani dinainte. Aceste desfătări ţinură 12 zile într-una, cu toate plăcerile ce se pot închipui, şi în tot timpul muzicanţii turci, trimeşi chiar dela Curtea Sultanului, cântară pentru înveselirea oaspeţior.

Dar se alăturară şi comedianţii, scamatorii şi acrobaţii, dansatorii pe săbii, şi alţii mulţi de aceşt soi. Iţi era dat să priveşti la multe lucruri hazlii, săritur ciudate, jocuri de bărbaţi şi femei turceşti din ceri mulţi erau circasieni. Clădiri diferite, castele, palate şi corăbii făcute'ntradins şi apoi luate cu asalt. Apoi monştri de tot felul. Oameni uriaşi luptându-se cu lei sau cu elefanţi, sau puftând piet oaie straşnice, pe cari alţii le sfărămau pe burtă cu nişte ciocane grozave. Se mai putea vedea şi nnul care, legându-şi de părul capului o piatră de moară, începu să joace cu ea şi rotindu-se tot mai repede

www.dacoromanica.ro

Männer, in Gestalt der Riesen, kämpfften mit Läuen und Elephanten; Andere trugen grosse und über auss schwere Steine, dergleichen andere ihnen mit groben eys rnen Hämmern auf dem Leib in kleine Stücke zerschlagen liessen. Ba fande sich auch einer, welcher ihm einen groben und überauss breiten Mühlstein an die Haare dess Kopffs, (welcher biss auf etliche wenige Haare über und über beschoren war,) binden lassen, womit er anfänglich zetantzet, nachmahls aber sich dermassen geschwind in die Runde gedrehet, dass die Umständer besagten Mühlstein kaum sehen können, und derhero sich zum Allerhöchsten darüber verwundern und wegen der augenscheinlichen Gefahr entsetzen müssen, Nicht weniger thaten die Springer und Seil-Täntzer hierbey das Ihrige, in dem sie von den allerhöchsten Aertern, biss auf die Erden herunter, wie ein Pfeil oder Blitz gefahren, und schwerlich irgendswo in der Welt Jemand zu finden seyn möchte, der es ihnen hierinnen gleich, zu geschweigen bevor, gethan haben solte. Bey dem Fürsten oder Hospodar fande sich der Schatz-Meister, welcher einem jeglichen dieser Comoedianten, und andern dieser Gattung Anwesenden, wann sie das Ihrige wol gethan, und nach Landes Gewonheit dem Printzen zu Füssen gefallen, und den Saum seines Rocks geküsset hatt n seine gebührende Belohnung an Gelde gabe; Andern aber wurden seydene Kleider, theils auch an Statt dess Geldes Tuch verehret. Die Fürstliche Brant, dero Frau Mutter, dess Hospodars Gemahlin, und alles übriges Frauenzimmer der sämtlich-anwesenden Herren sassen zwar auch öffentlich zur Tafel, aber gantz allein, und von den Herren abgesondert, darum, dass es die Gewonheit dies er Nation also mit sich brachte.

Darauf ist endlich, nach vollbrachter Festivität und Hochzeitlicher Freude, am 16. Februarii, der Aufbruch geschehen, und auf Warschau zu gerichtet worden,

piatra se făcea aproape nevăzută. Danţatorii pe funii şi saltatorii făceau şi ei minuni.

— Lângă Voevod se afla Vistiernicul. Fiecare comediant după ce-şi făcuse isprăvila îngenunchia înaintea Voevodului, şi-i sărută poalele, după datina ţării, iar Voevodul le răsplătea deplin, în bani; la unii le dădea chiar haine de mătasă său postavuri.

Mireasa princiară, mamă-sa, soţia Hospodarului şi nevestele tuturor boierilor de faţă, şedeau şi ele la masă, însă singure şi despărţite de bărbaţi, căci astfel e datina ţării.

Apoi după sfârşirea nunţei şi a tuturor petrecerilor, la 16 Februarie se făcură pregătirile de plecare.

(tradusă de **Marcelle C. Karadja**)
Născută Caradja)

www.dacoromanica.ro

C. Scrisorile lui Kelemen Mikeş (1738—1740)

Cerem voe de la d. C. I. Caradja, de a reproduce în coloanele buletinului nostru 4 scrisori, ce K. Mikeş le-a scris din Iaşi mătuşei sale cu prilejul trecerei sale din Cernavoda la Iaşi prin Bucureşti. K. Mikeş a stat în Iaşi de la 21 Iunie 1739 până la 4 Septembre acelaşi an, când se întoarce iarăşi la Bucureşti.

Pentru lămurirea cetitorului dăm în notă partea introductivă a d-lui C. I. Karadja, în care ni se vorbeşte de autor.

1) **Ep. 149.** *Iaşi, 21 Iunie 1739.*

Am sosit aci, dragă mătuşă, cu bine. Până la Focşani am venit domneşte în trăsura lui Vodă. Poate a fost chiar trăsura celui dintâi voevod al Munteniei. Oricum a fost, dar a fost o trăsură. Dela Focşani am venit tare încet, căci pretutindenea sunt cai de poştă foarte răi. Dar ce călătorie fermecătoare am avut! Nu vorbesc de vreme, căci a plouat într'una—mai ales în Moldova eram ca nişte cocoşi plouaţi—dar nu pot admira îndeajuns locurile frumoase, prin care trece omul dela Bucureşti până la Iaşi. Ce păcat că pământurile acestea frumoase şi bogate stau pustii! Căci, în decurs de două zile, doar odată dacă am dat peste locuinţe omeneşti. Eu niciodată n'am văzut locuri mai frumoase! Călătoria noastră a fost o plăcere; şi o mireasă ar fi mers bucuroasă cu noi; căci dela Bucureşti până la Iaşi ar fi călcat numai pe flori, care de care mai frumoase—câmpiile erau acoperite cu flori în tot locul, aşa încât şi caii călcau numai pe garoafe şi lalele. Mai scurt, umblam printr'o grădină de flori. Dar ce spun? Nici nu cred să fie vre-o grădină cu flori de atâtea feluri! Dar dacă încântarea noastră ar fi fost şi scutită de frică! de oarece ne putem teme ca nu cumva nişte vagabonzi să ne aţie calea şi chiar să ne omoare. [1]) Am fi putut arăta firmanul împărătesc, dar ştiu că acesta nu i-ar fi împiedecat întru nimic şi chiar cu forţa tot ne duceau la Lobkovici [2]) la masă. Noi însă nu doriam asemenea cinste. Păzitorii noştri, îndată ce zăriau un călăreţ, căutau încotro e pădure. Poţi să-ţi închipui, mătuşă, cum am chiuit de bucurie când m'am văzut alături de munţii scumpei mele ţări. Aş fi mirat bucuros în Zagon, dar Domnul a închis dinaintea mea toate căile, care duc într'acolo: căci al Lui e întreg pământul. Eri, la o leghe şi jumătate dela oraş, ne găsirăm întâmpinaţi de secretarul lui Vodă [3]) care, după ce ne salută în numele stăpânului său, ne urcă în trăsură şi intrăm cu pompă în oraş până la cuartirul nostru. Azi dimineaţă Vodă trimiţându-ne vorbă că ne va primi în faţa lui, ne-a trimis o trăsură, apoi ne-a primit cu ceremonie mare în corturi, căci şi acest Vodă e în tabără. Am stat cu el aproape un ceas şi jumătate. Acesta ştie mai bine să se înfăţişeze cu străinii; dar nici nu e mirare aceasta, căci el a fost şef-tălmaciu la Poartă. [4]) După convorbire ne-au condus înapoi la cuartirul nostru. Oamenii aceştia ne primesc acum astfel, căci aşa au poruncă; dar mâine—poimâne nici nu se vor uita la noi; aşa sunt Grecii, chiar dacă sunt ridicaţi numai o şchioapă de la pământ. Dacă cei ordinari dintr'înşii sunt căptuşiţi cu atâta îngâmfare, cum să nu fie atunci îngâmfaţi şi mândri, când sunt puşi să poruncească unei ţări întregi? Muscalii se apropie de Moldova...

---

1) Toată ţara era într'adevăr atuncea înţesată de hoţi şi catane. Cf. Ephémérides Daces II. p. 123.

2) Generalul austriac.

3) Atuncea domnia Grigorie Matei Ghica la Iaşi.

4) Adecă Mare Dragoman.

www.dacoromanica.ro

* * *

2) Ep. 150. *Iaşi, 22 Iulie 1739.*

Este o lună de când îmi trec timpul plictisindu-mă singur în oraşul acesta nepăcut, căci şi Domnişorul Zav a plecat de mult la Hotin. Am fost de vre-o câteva ori la Vodă, dar văz că zăd rnică a fost osteneala mea până acum. Iar ca să mă pli tisesc, am prilej în fiecare zi, *caci bocrii aceşti'a sunt ca şi urşii faţă de străini.* Nu ştiu dacă o fac aceasta în urma firei lor, sau nu îndrăznesc să conver eze cu străinii, *dar sunt foarte salbatici.*

Am fost pe la câţiva din ei, cari aveau în pajură vulturul cu două capete—căci toţi aceştia îşi coboară ori,in a din familia Cantacuzineştilor—te pomeneşti că şi găzduitorul meu e din neamul acela, *cu toate ca e croitor ;* am să-i examinez stema. Să vii aici ca un străin, să fii chemat la masă, după cum e obiceiul între oameni, la aşa ceva să nu te aştepţi de la urşii aceştia. Şi eu mi-am propus să nu mă mai duc la nici unul din ei. Când merg la Vodă, mă numesc şi pe mine „*Măria ta*", căci văd cum e Vodă cu mine. Dar altfel mă simt ca şi când aş fi singur în oraş.

Nimeni nu mi-a arătat aici o *aşa prietenie ca mitropolitul.* Când mă duc la el, mă vede cu bucurie şi, ca să-mi arăte cât e de bucuros de mine, mi-a trimis în mai multe rânduri şi nişte mâncări de acelea, care sunt rare în oraşul acesta. Asta am primit-o foarte bucuros dela dânsul, nu pentru daruri, ci pentru că îmi arată o aşa inimă bună, şi eu am o astfel de masă, că aş mai putea hrăni încă zece oameni pe lângă cei pe cari îi am.

Totu i, am norocul că se mai află şi un pater talian cu car ia masa şi vorbesc ; căci, dacă nu ar fi acesta, nu aş mai desch de gura de fel, de ât doar când mănânc. Dacă mi-ar fi dor să merg *în carciumă, acolo aş putea să vorbesc destul cu popii valahi, căci prin cârciumile de aici, langă fiecare butoi sunt cel puţin zece popi,* pe care-l înconjoară ca pe un mort. Din toate acestea se poate vedea că nu mi se prea toceşte limba...

Să vorbim dar puţin despre oraş şi despre stările de aici. Oraşul e pe o colină, într'un loc destul de frumos. Apa însă trebue sa o care de departe. De dragul a vre-o cinci-şase mănăstiri i se zice laşului oraş ; caci, după celelalte ca e, care mai sunt în el, i-am putea zice numai sat. Negustoria o fac Ovrei şi Armenii. Dacă ar fi aici voevozi stabili şi de acei cari caută şi folosul ţarii, s'ar putea dezvolta un negoţ foarte întins, cu mul mai uşor şi mai mare ca în Bucureşti. Unde poate să fie un pământ mai frumos şi mai bun ca aici ? Unde se poate manca o carne de vacă mai gustoasă ? Iar vinul acesta poate fi pus pe masa oricui—vinul de Cotnari poate fi gustat cu placere şi cu deliciu chiar şi de dame. Numai oamenii sunt ca nişte fiare sălbatice : lasă să se părăginească pământul acesta admirabil de bun şi de frumos şi locuesc prin păduri. Numărul boerilor e foarte mic : doar dacă sunt zece sau doisprezece carora li se poate zice că sunt domni ; pe ceilalţi nu-i bagă nimeni în samă. Ca sunt sub împărăţia turcească e adevărat ; dar mai adevărat e că sunt sub jugul Grecilor. Atât oficiile mari, cât şi cele mai mici le au numai Grecii Domnul fiind ales totdeauna numai dintre Greci, ac sta favor zează pe conaţionalii săi şi dă crezare mai mult acestora şi face cu boerii, ce vrea. Şi acum cin -i *hatmanul cel mai mare şi care porunceşte tuturor oştilor ? Fratele unui blănar grec foarte bogat.* Şi înaintea acestuia trebue să-şi plece genunchii toţi boerii ceilanţi.

Dar ce-mi pasă mie de toate acestea, când eu îmi mânânc pâinea şi-mi beau vinul de Cotnar, plictisindu-mă atât de mult ?

In fie-ce zi avem veşti rele. Muscalii se apropie de Hotin ; toată lumea e îngro-

www.dacoromanica.ro

zită şi să găteşte de ducă... Dăunăzi a trecut pe aici un sol rusesc. [1]) Se duce în tabăra comandantului, Am fost şi eu la Vodă şi mi-am luat rămas bun de la el, căci eri eşit de aci cu întreaga lui oştire şi cu pompă mare. Dar ce fel de oştire ? Nici nu se poate numi oştire, ci numai păzitori de vite. Un paşă e cu el, cu vre-o 40 sau 50 de oameni. Oastea lui întreagă, numărată bine, să tot fie de o mie şi cinci sute de oameni. In urmă duceau tunurile grele care, la nevoe, *pot fi umplute şi cu nuci.* Astfel aceştia au ieşit cu toţii şi ne-au lăsat aici. Să-mi bat capul, ce se fac? Atâta ştiu că Vodă a lăsat să fiu bine tratat şi m'a lăsat în grija caimacanilor; căci a lăsat trei caimacani în locul lui, [2]) cari sunt trei fruntaşi de aici—unul din ei e cancelarul. De păzit n'au să ne păzască aceştia. Pot să ne calce într'o noapte din Ciuc şi ne găsesc în pat...

* * *

3) Ep. 151. *Iaşi, 23 August 1732.*

Pe aci lucrurile stau prost de tot. De când a plecat Vodă din oraş [3]) nu se mai sfîrşesc dezordinile. Toţi se pregătesc, împachetează şi sunt gata de fugă. Boerii şi-au trimis nevestile de mult în păduri, Mai ales de când tăbăra muscălească a trecut dincoace de Nistru, e mare frică. Şi cei doi fii ai lui Vodă s'au făcut nevăzuţi. In împrejurări aşa de turburi, nici eu însumi nu ştiu ce să fac Dacă aud cel mai mic zgomot, îmi închipui că sunt Cazacii în curte Caimacanii vin des ori pe la mine, mă încurajează, iar eu îi rog să mă trimită în altă parte, căci ei, dacă se întâmplă ceva, pot încăleca când voesc; eu însă, cu cei patru sau cinci servitori ai mei nu am decât un singur cal

Judecă şi mata, maţuşă dragă, în ce stare sunt: numai de când îţi scriu această scrisoare, gazda mea m'a făcut s'o întrerup de trei ori, spunând că Cazacii se apropie de oraş. Eu o încurajez destul, dar însumi aş dori să nu mai fiu aici. De dimineaţă până sara nu umblă altă vorba decât că vin Cazacii. Toţi se roagă aşa: „Şi ne mântueşte pe noi de Cazaci, Doamne". Eu cer într'una Caimacanilor să ne trimită odată de aici. Ei mă asigură mereu că-mi vor purta de grijă. Dar eu sunt într'o neîntreruptă nelinişte, cum n'am fost niciodată Mai greu e că nu este nimeni, cu care să schimb o vorbă. De aş putea cel puţin să scriu sau să citesc, dar nu se poate; dinaintea porţii mele nu mai conteneşte zarva. Din propria mea putere nu pot să plec şi nici nu se poate, până când nu dă poruncă Vodă. Iar a fi aci, în mijlocul acestui popor îngrijit, e o nenorocire întreagă... Pe la începutul acestei luni a trecut pe aici cără Hotin poşta comandantului, care ducea veste că comandantul a bătut pe Nemţi. Dacă e adevărat asta, se poate zice că e degetul lui Dumnezeu aici. Iară eri o altă poştă a adus vestea că au cucerit Belgradul. Toate acestea sunt veşti mari; într'acolo Dumnezeu dă biruinţă Turcilor. Pe aici trebue să fugă dinaintea Muscalilor. Numai Dumnezeu ştie cum or fi toate. El înalţă, El îngenunche...

* * *

4) Ep. 152. *Iaşi, 3 Septembrie 1739.*

Trebue să scriem iarăşi despre Cazaci, căci niciodată n'ai putea vedea o mai mare groază ca cea de aici, mai ales de când au bătut pe Turci. Acum şi Muscalii sunt în

1) Nemenţionat de Dapontes.

2) Dapontes menţionează pe Marele Logofăt şi Marele Vornic Cantacuzino. (Dapontes o. c. II p. 221).

3) Grigore Ghica plecă în luna August la Scânteia şi Vaslui (Dapontes o. c. II p. 291).

www.dacoromanica.ro

Hotin[1]). Ne putem, dar, cu adevărat teme de Cazaci. B sericile sunt pline de lume, dar nu ca să se roage, ci ca să-şi adăpostească acolo lucrurile de valoare. Vodă s'a întors eri, numai că nu cu pompa cu care a plecat. Aşa e lumea! Indată ce a sosit, i-am şi trimis vorbă să mă mute de aici, iar astăzi am fost eu însu-mi la el. Am vorbit mult despre lucrurile prezente. Dar mai ales i-am cerut să pot pleca, căci ştiu că nici Domnia Sa, cât e de Vodă, n'are de gând să aştepte aici pe tălharii aceia de Căzaci. S'au şi luat dispoziţii în privinţa mea. Eu sunt gata şi, din mila lui Dumnezeu, pot spune că mâine am să-i părăsesc ca Sf. Petru pe Valahi[2]).

NOTĂ. — Un anticar la Budapesta, ne-a atras acum câţiva ani atenţia asupra scrisorilor lui Kelemen Mikes, scrise pe ungureşte şi foarte puţin cunoscute în afară de graniţele Ungariei. Ne-am procurat cea mai bună ediţie din opera lui Mikes (1906) şi am însărcinat pe d. *Russo*, arhivar la fostul nostru consulat general din Budapesta, să ne traducă scrisorile datate din Cernavoda, Iaşi şi Bucureşti, Aceste scrisori fuseseră, cum am aflat mai târziu, cel puţin în parte traduse în limba noastră şi publicate de d. *Oct. Prie* în «Unirea» din Blaj şi d. Profesor *N. Iorga* ne-a dat o analiză critică a lor în Francisc Rakoczy al II-lea... (Anal. Acad. Rom. II. Tom. XXXIII). Dat fiind însă că numita publicaţie ardeleană se găseşte greu, mai ales în Vechiul Regat, credem că traducerea de faţă poate fi binevenită pentru punerea acestor scrisori la îndemâna unui cerc mai mare de cetitori.

Scrisorile lui Mikes au fost tipărite în mai multe rânduri în Ungaria (Szombatheli 1794, Pest 1861 şi 1880, Budapesta 1905 şi 1906), unde sunt considerate ca fiind de mare valoare literară, însemnate nu numai pentru stil şi limbă, dar şi pentru deslu-şirile preţioase pe care le găsim în ele despre epoca autorului.

Pentru străinul nefamiliarizat cu limba maghiară este greu de a culege note biografice despre Clemens sau Kelemen Mikes. Nimeni nu s'a ocupat de el în afară de Unguri, cari au scris însă toate în limba lor[3]).

Kelemen Mikes s'a născut la Zagon (Ardeal), în anul 1690, din părinţi nobili Secui De tânăr în serviciul principelui Francisc Rakocy, plecă cu stăpânul său în surghiun în anul 1711. Prin Polonia şi Franţa ajunseră, după oboseală multă, în Turcia, în anul 1717, poftiţi acolo de Sultanul Ahmed III, care spera să se folosească de principele pretendent ardelean în contra împăratului Carol. Războiul merse însă prost pentru aliaţii Turci şi Francezi; pacea dela Passarowitz, 1718, zdruncină ultimele speranţe ale lui Rakoczy. Pribeagul, care venise cu nădejde atât de mare în ţara infidelilor, fu silit să accepte o locuinţă sărăcăcioasă şi un modest tain la Rodosto, pe Marea Marmara. Aci muri Francisc II Rakoczy, în anul 1735.

Mikes, care rămăsese cu stăpânul său până la sfârşit, intră atuncea în serviciul lui Iosif Rakoczy, fiul lui Francisc şi moştenitorul pretenţiilor sale asupra tronului ardelean.

In anul 1736 izbucni iarăşi războiul între Turci şi Ruşi, cei din urmă obţinând, după scurt timp, pe Austriaci ca aliaţi. Principatele deveniră, ca totdeauna, câmpul principal al operaţiilor. Austriacii invadară Muntenia, în anul 1737, precum şi Serbia şi Bosnia; Mareşalul Munich ocupă Moldova cu armatele ruseşti. Oaspeţii dispreţuiţi şi săraci dela Rodosto începură iarăşi, prin forţa evenimentelor externe, să fie luaţi în samă şi să fie socotiţi ca o armă în contra Austriacilor. Iosif Rakoczy fu poftit la

1) Ruşii intrară în Hotin în ziua de 17 August 1739 (Dapontes o. c. II. p. 289).
2) Proverb unguresc.
3) Bibliografia anexată la ediţia 1905 a scrisorilor conţine nu mai puţin decât 141 opere despre Mikes, toate însă, fără excepţie, în limba maghiară.

www.dacoromanica.ro

Constantinopole în Decembrie 1837 şi primi, puţin în urmă, la 25 Ianuarie 1738, un «*Hat*» dela Sultan, prin care fu recunoscut ca Domnitor al Ardealului, jurându-i bine înţeles fidelitate în schimb [1]).

Plecă a doua zi la Cernavoda, de unde trimise pe Mikes la Bucureşti, pentru a saluta pe Domnitorul Constantin Mavrocordat [2]). La întoarcerea lui Mikes, fură mutaţi cu toţii la Vidin, unde fură primiţi de Turci cu pompă mare.

Speranţele lui Rakoczy erau însă să fie iarăşi zădărnicite prin sfăruinţele diplomaţiei franceze care, temându-se că Turcii să nu fie zdrobiţi, reuşiră a mijloci prin iscusinţa ambasadorului francez, marchizul de Villeneuve, o pace între Turci şi Austriaci, tratat care fu încălit, după lungi tratative. la Belgrad, în Septembrie 1739 [3]).

Din momentul când Turcii se hotărâră a începe tratativele de pace cu Austriacii, arma politică, reprezentată prin pretenţiile şi legăturile lui Rakoczy peste graniţa Ardealului, îşi pierdu valoarea; umilinţa şi sărăcia deveniră iarăşi soarta pribegilor, la care se adaugă şi boala lui Rakoczi. Fură mutaţi înapoi la Cernavoda, unde ajunseră la 19 Octombrie. Starea sănătăţii principelui era atuncea desperată şi moartea veni ca o izbăvire la 10 Noembrie 1738.

Cei câţiva credincioşi, cari au înconjurat pe Iosif Rakoczy până la sfârşit, cerură atuncia voe de a se întoarce la Rodosto. Turcii însă nu îngăduiră aceasta, şi Mikes fu silit să se ducă la Iaşi, prietenii lui—Csaky şi Zay—fiind trimişi la Vidin şi Hotin [4]).

Despre scopul urmărit de Turci prin aceste măsuri, ştim numai că era în interesul lor de-a întreţine legături cu toţi nemulţămiţii din Ardeal, cel puţin până la încheierea păcii. Localităţile alese nu erau prea îndepărtate de graniţă; nu ştim însă din nefericire, amănunte despre activitatea lui Mikes în acest timp, anii pe cari-i petrecu la noi fiind cei mai puţin cunoscuţi din viaţa lui. Se ştie numai cât a scris despre şederea sa în Principate [5]).

In Mai 1740 îi fu îngăduit să se întoarcă în sfârşit la Rodosto. Muri de ciumă tot acolo în anul 1762.

---

1) Cf. *Zinkeisen*: Geschichte d. Osm. Reiches. V. p. 744 şi *Dapontes*: Ephémérides Daces. ed Legrand II. p. 64.

2) Cf. Ephémérides Daces ed. Legrand II p. 70.

3) Pentru amănuntele acestor tratative cf., între altele *Laugier*: Hist. des négociations pour la paix de Belgrade. Paris 2 vol 1768. 12°. *(v. Schmettau)* Geheime Nachrichten... von E. C. v, R. Leipzig 1772, şi înainte de toate, frumoasa carte a lui *Vaillant*: Une Ambasade française en Orient sous Louis XV, Paris 1887, 8°.

4) Aceşti doi din urmă, murind după un timp, Mikes deveni şeful nemulţămiţilor Ardeleni. Cf. *Hammer*. Hist. de l'Emp. Ottoman. Paris 1839. Tom XVI p. 9.

5) Cf. *Hurmuzaki*. Sup. I. vol. I. p. 508. Scrisoarea d-lui de Villeneuve 1 Oct. 1737: «Qui laissera a quelques seigneurs hongrois, qui avaient suivi le sort du feu prince Ragotski, la liberté de se disperser sur les frontières dela Hongrie pour travailler pendant cet hiver à exciter dans ce pays quelque révolution».

www.dacoromanica.ro

D. Ahmed Resmi Effendi şi călătoria lui prin Moldova (1763).

Intre statele civilizate europene s'a simţit din sfârşitul secolului al XVI-lea incoace nevoia de a menţine misiuni diplomatice permanente în diferitele capitale. Chiar pe lângă curtea Marelui Turc găsim un ambasador al Franţei, acreditat deja în vremea lui Francisc I. [1]) şi Regina Elizabeta a Angliei trimisese şi ea reprezentantul ei Sir William Hareborne la Constantinopole în anul 1578. Puţin în urmă sosesc treptat în Turcia un „Internunţiu" austriac, precum şi min'ştrii ai Statelor Generale, al Poloniei şi al Suediei. In cursul secolului al XVIII-lea se mai pomeneşte despre misiuni diplomatice saxone, ruseşti şi prusiene la Constantinopole. Avem deci pe acea vreme un corp diplomatic aproape complect la Pera.

Cu toate aceste, relativ rar aflam de Ambasadori otomani în străinătate. Turcii, în trufia şi dispreţul lor pentru creştini socoteau într'adevăr sub demnitatea unui „Osmanil" de a fi silit să locuiască în mod permanent într'o ţară creştină, aceasta cu atât mai mult că haremul trebuia lăsat acasă. Numai în anul 1797 fură stabilite misiuni otomane mai mult sau mai puţ'n statornice la Berlin, Viena, Paris şi Londra. [2]) Până atuncea Sultanul se mărginea de a trimite ambasade extraordinare de scurtă durată când nevoia se simţea de a încheia un tratat de pace sau de alianţă sau de a negocia vre-o chestie mai insemnată. [3])

In anul 1763 plecă o asemenea misiune turcească la curtea lui Frederic cel Mare sub conducerea lui „El Hadj Ahmed Resmi, cel mai supus dintre supuşii înaltutui Divan Imerăt sc", un om deştept, care ne-a lăsat impresiile lui din Occident. Manuscrisul acesta se afla acuma vre-o două-zeci de ani la Constantinopole, unde fu tradus în limba nemţească şi publicat în „Mitteilungen des Deutschen Excursion-Klubs în Konstantinopel. VI. Heft. 1903. Ediţia întâia tot în limba germană la Berlin 1809 (v. Zinkeisen V 1898) o ediţie turcească a fost publicată în Chronica lui Vasyf Effendi, şi în traducere polonă în Senknoski, Collectanea zi dziejopisow turechich vol II, după care jurnalul în chestie a fost tradus, în ce priveşte călătoria ambasadorului prin Moldova, pentru a fi publicat de Hajdeu în Arhiva Istorică I. 1. p. 183. Versiunea pe care o dau aci deosebindu-se pe alocuri şi fiind mai complectă decât acea a lui Hăjdeu, cred încă că merită poate să fie publicată.

...„Douăzeci de zile după ptecare mea de la Constant'nopole sosii cu noroc la o localitate situată pe Dunăre cu nume de Măcin. Aci fui primit de trimisul Hospodarului Molvei [4]). Imbărcându-mă cu mila lui Dumnezeu pe o corabie care este în serviciul Guvernului Impărătesc şi sub comanda „Nazirului" din Brăila, mă dusei până la Galaţi. Susnumita localitate Măcin formează cu oraşul din faţă Brăila, cu Galaţii un triunghiu. Sosind la Galaţi din Brăila se vede în mijlocul Dunărel o insulă lungă de mai mult de două ceasuri care asgură acestor oraşe porturi adăpostite. Sunt vizitate mai ales de corăbii cu cereale.

După o oprire de trei zile la Galaţi ajunseserăm în patru zile la Iaşi, capitala provinciei, unde găsirăm locuinţă în palatul zidit înt'radins pentru musafirii Guvernului Imperătesc, care se afla la Frumoasa pe malul unui lac asămănând mult cu „Göhson"

---

1) cf. I. Ursu: La Politique Orientale de François I-er. Paris 1908, Hammer: Mémoires sus les premièrs relations diplomatiques entre la France et la Porte în Journal Asiatique 1827, şi de Saint Priest: Memoires sur l'Ambassade de France en Turquie. Paris 1877. Un Baïl al Veneţiei şi un Trimis al Republicei Genova erau însă mai de mult stabiliţi la Ţarigrad.

2) cf. Zinkeisen: Geschichte des Osm. Reiches VII p. 18.

3) Misiuni extraordinare fură de pildă trimise la Veneţia în anul 1520, la Viena 1615, 1664, 1689, 1719 şi 1740, la Moscova 1775, la St. Petersburg 1791 şi la Stockholm 1656, 1729 şi 1733.

4) Gregorie Calimahi.

www.dacoromanica.ro

(= apă de cer, „Eaux douces d'Asie" pe Bosfor pe malul Asiatic). Aci fui silit să mă odihnesc 14 zile pentru a pregăti toa e cele trebuincioase pentru călătorie.

Oraşul este situat pe un deal între râurile Sereth şi Pruth, şi se întinde în direcţia est-vest, fiind mărginit la sud de un părău neînsemnat. Acest oraş, situat pe latitudinea a 46-a, are la mijloc o clădire domnească de piatră, mai sunt şi câteva alte clădiri de zid, celelalte case fiind de lemn, unde locuieşte populaţ unea săracă. In faţa oraşului sunt zidite pe două dealuri biserici cu numele de Galata şi Cetăţuia. Aceste sunt, dimpreună cu palatul domnesc, mai sus pomenit, înconjurate cu ziduri, cu turnuri solide ca nişte cetăţi. Grădini minunate şi vii întinse se văd jur împrejurul oraşului, şi apa dela Galata este renumită pentru răceală şi bunătatea ei.

Râul Sireth se varsă în Dunăre între Braila şi Galaţi, şi Pi utul la Tomarova în Bugeac, aşa încât lemnele sunt aduse cu plutele pe aceste căi la Galaţi şi de a.olo cu corabiile pe Marea Neagră la Stambul.

Plecând dela Iaşi aj inserăm la 25 din luna Sefer. după o călătorie de 2 zile pe Prut la o cetate situată pe râul „Turna" cu numele de Hotin, cetate care, cum să spune, există din timpul lui Ch istos. Fiind punctul cel mai septentrional al Moldovei această cetate a servit ca sediu Hospodarului.

La anul 1026 (1617) această cet te căzu prin tradarea Hospodarului Gaspar (Grat ani, domnise însă între 1619-1620) în ghiarele necredincioşilor Leşi şi fu cauza unei campanii a sultanului Osman. După pace cetatea fu înapoiată, dar fu din nou cucerită de Leşi, fiind reluată după un an. Prin năvălirea Ţarului rusesc în anul 1123 (1711) şi prin retragerea lui ruşinoasă, pe care-i-o pricinuirăm cu ajutorul lui Dumnezeu, ne văzurăm siliţi de a întări cetatea. In urma poruncei răposatului Sultan Ahmed Han (a cărui păcate Dumnezeu să le iarte şi al cărui suflet să se odihnească în rai) fu întărită în anul 1125 (1713) partea de sud a acestei cetăţi care seamănă mult cu „Steaua dela Rumeli Hisar" (=Cetate pe Bosfor), aşa încât această veche cetăţuie este azi prefăcută într'o cetate puternică şi mare Teritoriul care se află între Prut şi „Tourla" fu dispărţit de Moldova, fiind acuma un Sandjac administrat câte odată de un Vezir câte odată de un Emir cu reşedinţa la Hotin, Administraţiunea bogatelor localităţi dimprejur fu însă dată în sama trupelor cari staţionau acolo. Oraşul care se a lă pe latitudinea a 49-a, este înconjurat cu grădini şi cu bulgării.

Adaos : Pentru a cinsti pe răposatul Sultan fu restaurată în acelaşi timp geamia Aghia Sofia [1]) situată în interiorul cetăţei. Această geamie fu inzestrată c'un număr suficient de slujbaşi şi o fântână frumoasă fu zidită în curte. Apa din această fântână e dulce şi rece chiar în toiul verei. Canalizaţia s'a stricat însă cu timpul".

La graniţă, adecă pe plute în mijlocul Nistrului, Ambasadorul fu primit cu o solemnitate deosebită de către autorităţile poloneze, şi-şi urmă drumul spre Berlin prin Cetatea Cameniţ, Cracov şi Breslan.

In Brandenburg se importa atuncia, cum află el la Berlin, foarte multe vite din Muntenia, Moldova şi din Bugeac.

După o şedere de 6 luni la Berlin Ahmed Resmi se întoarse acasă, trecând iarăşi prin Iaşi, unde fu primit de Voevodul Grigore Ghica, abia sosit.

Işi continuă drumul prin Bărlad şi Imlak (?) (probabil Iflac=Ţară Românească). In trei zile sosi la Focşani, unde fu primit de reprezentantul Principelui Munteniei şi ajunse la Olten ţa fără a trece prin Bucureşti. Işi continuă drumul cu corabia până la Giurgiu, uude vărsă lacrime de bucurie văzând iarăşi după zece luni de zile, o moschee.

De acolo alese drumul cel mai scurt prin Razgrad şi Kirkil se la Ţarigrad.

C. J. Karadja

---

1) Această moschee fie distrusă după 1812; ruinile el se văd însă până în zilele de azi, Cf. Istrati : Despre Cetatea Hotinului în Anal. Acad. Rom. Mem. Sect. Ştiinţ. XXXIV.

www.dacoromanica.ro

E. IAŞII IN 1585

Relation de François de Pavie, seigneur de Forquevauls, d'un sien voyage fait l'an MDLXXXV, aux terres du Turc] et autres divers lieux de l'Europe. [la N. Iorga, Acte şi frag. I, 37-38 [1])]:

I Le neufvième jour enfin, après avoir passé a rivière de Prout à Sussurra, arivames à Iassi, bi n las et bien morfondus, quoyqu'à la mode du païs, nous fussions habillez des pieds à la teste de bonnets et robes de peaux, fourrées de mesmes.

Iassi est un grand bourg, où le prince du païs t'ent son siège, lieu assis en plaine, sans estre fermé de murailles, ayant vers le Midi un lac, qui naist d'une fontaine, dans lequel se pesche grande quantité de poisson.

Ce païs de Bogdanie, dont Iassi est le lieu principal, estoit appelé plus communement Moldavie, mais depuis cinquante ans que les empereurs Turcs se le sont rendu tributaire, le nom a esté changé en Bogdanie, ou Caraboldan [=Carabogdan], qui veut dire terre noire, et ce à cause d'infinis meurtres, qui furent faicts à la conqueste de ceste province, qui est d'une grande estendue et dont le Prince, qui tient la religion grecque et dont l'Estat peut valoir un million de talars, qui sont pièces de trois quart d'escu, annuellement, donne de tribut au Turc soixante mille des dicts talars, cinquante faucons et soixante cheveaux, sans le double d'autant, qui s'en va en presans aux Baschas et grands de la Porte.

Ceste petite court est belle et faict assez beau voir la grandeur et la majesté que ce Duc tient, auquel je baisoy les mains avec la faveur et conduite du sieur Brutti, gentilhomme albanois, fort favori du Prince, auquel Brutti pour cest effect j'avois porté des lettres de quelques siens amis, estans pour lors en Constantinople, en la recommandation desquels, ou plus tost de sa propre

Relaţia lui Francisc de Pavía, senior de Forquevauls, despre una din călătoriile sale făcute în 1585, în ţinuturile turceşti şi alte diferite locuri din Europa.

„In sfârşit, în ziua a noua, după ce am trecut râul Prut, pe la Ţuţora, am ajuns la Iaşi, destul de obosiţi şi îngheţaţi de frig, cu toate că după obiceiul ţării, ne-am fost îmbrăcat, din cap până la picioare, cu căciuli şi cojoace, blănite cu piele.

Iaşii este un târg mare, în care Domnul Ţării îşi are capitala, loc aşezat în câmpie, fără să fie înconjurat de ziduri, având către miază zi un lac, care izvorăşte dintro fântână şi în care lac se pescueşte mare cantitate de peşte.

Această ţară a Bogdaniei, a cărei capitală este Iaşi, era numită mai obicinuit Moldova, dar de vreo cinci zeci de ani, de când împăraţii turci şi-au făcut-o tributară, numele a fost schimbat în Bogdania sau Cara Bogdan, care înseamnă *Ţară neagră* şi aceasta din pricina nesfârşitelor măceluri, care fură făcute la cucerirea acestei provincii, foarte întinsă şi a cărui Domn,—de religie ortodoxă, al cărui Stat poate să valoreze un milion de taleri, care sînt piese de treisferturi de scud—dă pe fiecare an tribut Turcului 60000 de taleri, 50 de şoimi şi 60 de cai, fără îndoit de atâta, care merge ca daruri paşalelor şi mai marilor Porţii.

Această curte mică este frumoasă şi înfrumuseţată destul, în vederea măririi şi maiestăţii, pe care acest Domn o ţine, căruia i-am sărutat mânule cu favoarea şi conducerea domnului Brutti, boer albanez, foarte iubit de Domn şi cărui Brutti, pentru acest efect, îi adusesem scrisori de la câţiva din prietenii săi, care erau atunci în Constantinopol şi după recomandaţia cărora sau mai

1) Cf N. A. Bogdan, Oraşul Iaşi, ediţia II, 394-395 şi N. Iorga, Istoria Românilor prin călători I, 160-161.

www.dacoromanica.ro

courtoisie, il nous fit tout l'acueil et bonne chère, que nous en pouvions desirer et nous fit voir ce seigneur en son appareil, donnant audience en ceste façon.

Dans une grande place, au devant du chasteau, nous trouvames de trois à quatre cents soldats, vestus à l'hongresque, armez de cimeterre au costé, et d'un hache en la main, rangez deux à deux jusqu'à une fraiscade, au dessoubs de laquelle le Duc assis et tous ses principaux officiers autour escoutoit les plainctes indifferamment de tous les venants, lesquels à cent pas de luy, à genouls, faizoint à haute voix l'un après l'autre leurs doleances, et il les renvoyoit avec la sentence quy lui sembloit la plus juste, durant laquelle ceremonie il commanda qu'on nous mennat voir sa maison, laquelle, dit-il, ne leur pourra sembler que fort peu de chose, à eux, qui ont veu et couru tant de courts de Princes. Aussi ne fit-elle à la verité, n'estant bastie que de bois et de fort peu de pierre mal adjancée (sic).

Hors du circuit de Iassi, y a un nombre de maisons, que j'estime arriver à deux mille, toutes basties de chaume et de bois, où demeurent force familles de ces peuples errants appelez Singres ou vers nous Egyptiens [1]) qui payent tribut au Duc. Qui me faict penser, leur voyant en ce seul païs une demeure arrestée, qu'ils y ont pris en quelque siècle leur origine, ainsi que retenu l'habillement, car les femmes principales de Moldave (sic) s'habilleut tout ainsi que nous voyons ces Aegiptienes (sic) errantes, et mesmement la teste, au dessus de laquelle elles mettent une grande rouë faicte de bandes de toile estroites de deux doigts, pliées l'une sur l'autre (à la façon que les marchands roullent leurs rubants) jusques à la grandeur d'un crible, qu'elles enrichissent par dessus, suyvant leurs moyens. Ceste differance y a il entre ces vagabondes et les Moldaves, c'est que ceux-cy sont blanches et blondes

degrabă din propria sa curtoazie, ne făcu cea mai bună primire, ce am fi putut dori şi ne făcu să vedem pe acest Domn în aparatul său, dând audienţă în acest chip.

Intro piaţa mare de dinaintea castelului, găsirăm trei, patru sute de soldaţi, îmbrăcaţi ungureşte, înarmaţi cu săbii turceşti la coastă şi cu securi în mână, înşiraţi doi câte doi până la un cort, dedesuptul căruia Domnul stând jos şi având pe cei mai deseamă ofiţeri împrejur, asculta plângerile, oricui ar fi venit la dânsul şi cari la o sută de paşi, în genunchi, *se părau*, cu glas tare, unul după altul şi Domnul dădea hotărârea, care-i părea mai dreaptă ; în timpul acestei ceremonii, el porunci ca să ne ducă să vedem *casa sa*, care, spuse el, n'are să le pară cine ştie ce lucru mare, lor, cari au văzut şi trecut atitea curţi de prinţi. Şi ce-i dreptul, aşa şi fu, *nefiind clădită decât din lemn şi foarte puţină piatră*, prinsă slab.

In împrejurimile Iaşilor, sânt, cred, vreo 2000 de case, toate clădite din lemn şi trestie, în care trăiesc foarte multe familii de neamuri rătăcitoare, numite ţigani sau la noi egipteni, care plătesc tribut Domnului. Aceştia mă fac să mă gândesc, văzându-i numai în această ţară cu o casă aşezată, că de aici, dintro vreme, cândva, îşi trag originea. Şi tot aşa socotind îmbrăcămintea, căci femeile moldovence mai de seamă se îmbracă la fel cu aceste ţigance rătăcitoare chiar şi *capul*, pe care pun o roată mare făcută din feşe de pânză, înguste de două degete, înfăşurate una pe alta (în felul în care negustorii îşi strâng cordelele) până la mărimea unui ciur, pe care o înpodobesc pe deasupra, după mijloacele fiecăreia. Deosebirea care-i între aceste vagabonde şi moidovence este că moldovencele sânt albe sau bălăi, şi ţigăncile, negre, dar în chip artificial (sic) cu spălaturi şi sulimanuri făcute din ierburi.

1) „François de Pavie, baron de Fourquevaux, fiul unui ambasador în Spania, născut către 1563, mort la 6 Mart 1611, scriitor şi ofiţer al lui Henric al IV-lea".

www.dacoromanica.ro

et ceux-là noires, mais artificielement, avec des lavemenz et decoctions d'herbes.

Ce peuple autresfois a esté colonie de Romains et en retient encore quelque chose de la langue, laquelle est compozée d'italien, esclavon, grec, turquesc et plusieurs autres".

Poporul acesta a fost odată colonie romană şi mai are câteceva din limba romană; limba lor este compusă din vorbe italiene, slavone, greceşti, turceşti şi multe altele.

M. Costăchescu

F. Starea de acum din oblăduirea geograficeasă, orăgeneasoă şi politiceaseă a Principaturilor Valahiei şi a Moldaviei de Tomas Toriton [1]), Paris 1812, tradusă în romăneşte (nu spune de cine), la Buda 1826

„In Moldova sânt 30 judeţe (pg. 30). Numărul locuitorilor bănuieşte că s'ar sui până la un milion (pg. 49). Amândouă oraşele [Iaşi şi Bucureşti] seamănă mai mult a două sate mari de cât a şederii de oblăduiri. Şi întru unul şi întru altul bisericile şi mănăstirile sunt zidirile cele mai de însemnare ; şi casele boerilor înprejurate de curţile lor cele largi ; şi nemărginitele grădini închipuesc o împotrivire cu durere spre lăcuinţa norodului, carele poartă întipărirea cei mai adânci ticăloşii. Păreţii bisericilor lor sânt acoperite cu zugrăveli ciudate, cu chipurile sfinţilor lor şi cu istoriile minunilor lor. Bisericile sânt grele şi groase, împodobite pre din afară cu zugrăveli, care pot aduce în adevăr oareş ce cucernicie, dar mai vîrtos sânt să strice gustul şi judecata omului... Caselc celor mai dintăi boeri sânt zidite cele mai multe de cărămizi şi tencuite cu var şi sp ite cu alb. Mai înainte era obiceiu a învăli casele cu şindrilă şi cu cue ; dar obiceiul de blane [scânduri] s'au făcut mai obştesc. Odăile cele mai bune le încălzesc precum în Rusia, Lehia şi Germania cu sobe. Târgul obştesc este cu multe uliţe, cu multe locuri de casă ; prăvălii sânt foarte multe şi de obşte sânt bogate în mărfuri şi trebuincioase de toate felurile,... dar cele mai multe şi mai umblate sânt cârciumile şi pivniţele, în care norodul cel prost este foarte dedat la fapte de tot felul de desfrânare şi cu un obiceiu fără orânduială al vinurilor şi al spiriturilor tari.

Uliţele sunt aşternute cu poduri : „aceasta este pricina prin care aerul... este de nevoe stricat din aburul, carele să rădică din apele cele necurate şi stătătoare, care să adună supt podurile uliţelor " (pg. 83—85).

„Iaşul este înpresurat de cei mai frumoşi *munţi*, carii au cele mai frumoase aşezări pentru casă de ţară ; de cele mai multe ori sânt supt stăpânirea mânăstirilor sau pentru de a să sămui (sic) cu gândurile Porţii sau pentru de a să supune la poruncile ei." (pg. 87).

[Cartea e la bibl. Univ. Iaşi, catalogul IV].—

M. Costăchsscu.

---

1) Englez, sol în Ţarigrad.

www.dacoromanica.ro

Partea administrativă; desbateri și comunicări
(seria IV)

Cu luna lui Sept. 1923 comitetul muzeului își reia activitatea sa.

43. Prima ședință se ține la 5 Sept. (Proces-Verbal No. 43) Buletinul (fascicula 3-a) era în tipar. Se t părise coala 13-a. Cheltuelile necesitate de tipărirea buletinului se rădicase la suma de 31000 lei.

Dl. Mih. Costăchescu comunică că a isprăvit trecerea în opis a documentelor Racoviteşti (seria I); şi că documentele catalogate au fost puse în plic XI şi XII.

* * *

Escursia Ateneului Popular din Tataraşi în Basarabia

Dl. Gh. Ghibănescu luând parte la această escursiune, comunică comitetului cele petrecute cu această ocazie. S'au dat serbări culturale în Chişinău, Tighina şi Cetatea Albă. La Chişinău producţia literară-muzicală s'a dat în teatrul Puskin; a vorbit dl. profesor C. Stamboliu; La Tighina s'a vizitat Cetatea şi oraşul, şi la dorinţa publicului Corul Ateneului a cântat în grădina de vară a restaurantului Butnariu, un Ieşan. La Cetatea Albă producţia s'a dat în sala Teatrului; a vorbit dl. Gh. Ghibănescu despre „Cetăţile vechi Moldoveneşti de pe Nistru: Hotin, Soroca, Tighina, Asprocastron şi *Ciubărc'ul*".

* * *

Inscripţii din Sinaia, şi notiţe pe cărţi

Dl. Ghibănescu comunică 3 inscripţii de la biserica veche din Sinaia şi de la chiliile din jur:

a) *7228 Mai 20 (1720)* (la intrarea supt bolta chililor) aiastъ poartъ şu toate înnoiturile cъte sъ vъdu | acii, au făcut, părintele Dionisie proin Tiruloi în zъle lui Ion Nicolae Voevoda în anul de la Adam † sскн. маю К. (1720).

b) *1792 Mai 6* (pe părete de-asupra uşii bisericii din interiorul ogrăzii) „Întărirea celor ce nъdьj | duescu spre tine întăreşte D | mne biserica ta care ai câşti | gat cu scump sъngele tău. 1792 Mai 6:

c) *1795 Sept. 11.* (la biserica Adormirii Maicii Domnului).

„Zugrăvitusau ačastă sfntă biserică | în zilele prealuminatului domn Iѡ Alec | sandru Costa idinъ Muruzъ Voevodъ fi | indъ mitropolit preasfinţitul Do | sotei şi sau săvărşitъ prinъ toată | osteneala şi cheltuiala părintelui | egumenъ Damaschin. ano 1795 Sept. 16.

— Pe un *Octoih* (Tupilaţi, Roman).

ѡктоихъ сирѣчь ѡсмогласикъ Єллински же Параклитики въ лвовѣ † зрнв (1644).

a)...este a lui Ştefan | Catargiul cluč.—şi am dat | la Drăgăneşti | la besărică | lea 7238 Febr. 23 (1730) [fila 1-5].

www.dacoromanica.ro

b) Acestu oftoih lau cumpărat | Apostol Catargiul. biv vel çomis. | şi. cu ğupăniasa lui. Catrina | la Liov. cân.du, au. fostu. pri.be.gi. || în ţara. Le.şască. ѣѫ ѧнѫ. (în zilele) Ştefan. Pătru. Voevod. | şi lau dat. la be.se.ric(ă). în dial. la || Tupilaţ. care. o au fă.cut. dumnalor || ce este la ţă.nu.tul. Suce.veı. vlet. 7194. rusţa. Ap. 19. dni (zile) (fila 48).

1906 Mart 10. Pe portiţa bis. din Scobinţi. Ace | asta portiţ | a este | făcută | de Iancu | Onu 1906 | Mart | 10 || (pe stânga): lucr | ată de | Dumitru | Sava | preot fi | ind Ssa pă | Gh. Ghe | rasime | scu | D. Onofrei | C. Piut | eanu.

* * *

44. In şedinţa de la 3 Octombre 1923 (Proces-Verbal No. 44) se comunică starea tipăririi Buletinului; se ajunsese la coala 15-a, luându-se măsuri să se gătească la finele lui Octombre.

— Dl. I. Bogdan avocat în Viena, Amerlingstrasse 3 face cunoscut prin librariul Şaraga, Iaşi, că e dispus a dona muzeului municipal Iaşi, colecţia sa de monete şi medalii vechi în număr de circa 2000 bucăţi. Şi dispune a se scrie imediat d-lui I. Bogdan un fiu al Iaşilor, că se primeşte cu mulţumire donaţiunea, şi aşteaptă trimiterea monetelor:

— **Se primesc apoi noi membri corespondenţi în persoana d-lui Pompiliu Pârvescu, profesor la Liceul Naţional Iaşi, şi a d-lui C. S. Bedreag, profesor Universitar, Iaşi. Dl. Pârvescu este un pasionat scotocitor al Arhivelor Statului pentru a culege material istoric inedit; al doilea s'a arătat un pasionat scrutator al ştirilor despre Cantemireşti, cu prilejul serbărilor bicentenariului morţii lui D. Cantemir, şi a căror succes se datoresc dumisale în mare parte.**

— Pentru serbările Cantemireşti, comitetul de iniţiativă, compus din d-nii C. Bedreag, T. Bădărău şi Gh. Ghibănescu, toţi profesori din Iaşi şi tustrei fii ai Huşului, face invitare muzeului Municipal să ia parte. In acest scop se deleagă ca d. Sever Zotta să ia parte în numele Muzeului.

— Dl. N. A. Bogdan oferă în numele doamnei El. Constantinescu 4 documente-decrete de boerie. I se transmit mulţumiri.

— Se cumpără de la anticarul Israel Kupermann mai multe cărţi şi broşuri (în număr de 66) cum şi mai multe documente asupra unor vii din valea Cozmoaei; o spiţă de neamuri a răzeşilor din Pogăneşti (Tecuci) Preţul convenit a fost de 380 lei.

* * *

Casele lui Ştefan Petriceicu Vodă în Iaşi

Dl. Ghibănescu comunică că între hârtiile date spre cercetare de d. Spiridon Irimescu proprietarul Tupilaţilor (Roman) a găsit un *„Perilipsis de scrisorile casălor ce am cumpărat de la bădiţa Costandin Catargiu vornic. 1820 Noem. 4"*.

Cel care primeşte actele este Petrachi Sturza spatar, cum scrie încheere; „Treizeci şi una scrisori am primit, cari să arată mai sus. 1820 Noem. 4. Petrachi Sturza spatar", lată şirul documentelor:

1) *Fără veleat* (ante 7175=1667). Un zapis fără veleat ce vând lui Ştefan Petriceascu clucerul o casă cu locul ei ce au vânduto.

2) *7175 Avg. 17* (1667). Gavril cu femeia lui Agafia vând lui Mădan izbaşă o casă cu locul ei.

3) *7179 Iulie 9.* (1671). Ispisoc de la Ştefan Petriceicu Vodă ce dă danie un loc de casă *de pe uliţa din afară* postelnicului Apostul Catargiul.

4) *7178 Iuli 30* (1670). Doaă zapise cătră Petriceicu Vodă pe locul de la spatar Ioniţă Ruset, unul din 7178 Iuli 30, şi altul fără veleat.

5) *fără veleat.* Un zapis fără veleat de la Tudur Erbariul şi femeia lui Vasilca ce vând armaşului Gheoca o casă cu locul ei.

www.dacoromanica.ro

6) *7206 Iunie 19.* (1698). Un zapis de la Ion şi femeia lui Marie.

7) *7252 Iunie 25* (1744). Zapis de la Ilinca Antohesă nora lui Ion Pičoroagă diiacon, ce vinde logofătului Zaharia un loc de casă cu ogradă *în mahalaoa Muntenimei.*

8) *7253 Mart 30* (1745). Zapisul lui Zaharia şi a soţului său Sandu şi cu fii lor ce vându un loc de casă *în mahalaoa Muntenimei* logofătului Iordachi Ruset.

9) *7261 Mai 3* (1753). Copie di *pă* hotarnica locului Dedului ce esti acum a spatarului Cazimir.

10) *7264 April 3* (1756). Copie de pe hotarnica lui Tanasă Meleghi, ce au hotărât un loc de casă a lui Enachi Moraitu.

11) *7270 Iunie 2* (1762). De la vel logofăt către Tănasă Meleghi şi Lupul Hadâmbul vornici de poartă ca să cerceteze un loc de casă a jicnicerului Ştefan Catargiul *ce-l are danie de la Ştefan Petriceicu Vodă.*

12) *1773 Mart 2.* Hotarnica de la Vidraşcu Canţir vornic de poartă şi de la alţi vornici de poartă cu pecete porţii gospod *pe un loc de casă a Doamnei Catrinei în mahalaoa Muntenimei din deal de Sf. Spiridon.*

13) *1775 Iunie 12.* De la Grigore Vodă Ghica către agă să ei pe Pilipovschie şi pe Nec. Grosu vornic de poartă să hotărască un loc.

14) *1775 Iunie 20.* Ţidulă de la Grigorie Ghica Vodă poruncitoare către Dediul sărdariul să stee la hotărâtul locului.

15) *1779 Dec. 1.* Carte de judecată de la Vasile Razul vel logofăt.

16) *1782 Dech. 2.* Marturie de la Ion Gordul vornic de poartă şi de la Gheorghe izbaşă de aprozi pentru locul acesta.

17) *1783 Iuli 3.* Hotarnica de la Andrei Rale vornic de poartă pe acest loc.

18) *1789 Avg. 10.* Ţidulă de la boerii divanului către Ştefan Ciogole vornic de poartă şi Şărban logofătul să cerceteze.

19) *1793 Avg. 24.* Poruncă de la vel log. Canta către sulgerul Ioan Tăutul să hotărască.

20) *1796 Mart 12.* Hotarnica de la sulger Ion Tăutul şi de la un vornic de poartă

21) *1802 Sept. 17.* Carte de judecată de la divan.

22) *1804 Iuni 3.* O anafora de la boerii divanului de giudecata, ce au avut pah. Ioniţă Ruset cu locuitorii ce şăd pe locul acesta.

23) *1805.* Anafora întărită de Vodă Moruz.

24) *1805 Iunie 6.* Poroncă către sulgerul Iordachi Lozon chi să cerceteze.

25) *1805 Iuni 17* O hartă de la sulgerul Iordachi Lozonschi şi de alţii în care să arată stânjenii de pe stăpânirea de acum.

26) *1805 Avg. 24.* Anafora întărită de Vodă Moruz.

27) *1806 Mai 27.* Hotarnica de la D. Juverdian vornic de poartă, în care este trecută şi palma cu care sau măsurat, după care să şi stăpâneşte locul acesta.

28) *1810 Mai.* Un zapis de la spatar Ioniţă Roset şi de la fiul sau Pe rachi şi de la cucoana Ruxanda pentru vânzare locului ace tuia către vornic C. Catargiul.

29) *1810 Avg 1.* Un soroc către vornic Catargiu, de la divan.

30) *1811 Iunie 19.* Zapis de la Alecu Mavrocordat încredinţat şi de către dmlui D. Sturza, ce vinde vornicului C. Catargiul un *loc de casă în mahalaoa Muntenimei de mijloc în dosul sfântului Spiridon*".

Azi aceste case sânt încorporate în înteriorul Spitalului Sf. Spiridon mai ales după ce a închis înlăuntru *uliţa Alex. Iancu Leu,* care lega strada V. Conta cu St. Teodor de azi, din vechiu *uliţa Târgului din afară.*

* * *

www.dacoromanica.ro

Serbările centenarului lui Gh. Lazăr de la Avrig

In ziua de 30 Sept. 1923 s'au serbat cu mare fast centenarul morţii lui Gh. Lazăr, în satul său natal, Avrig, de pe Olt. Cum serbările au îmbrăcat un caracter oficial, a mers la Avrig toată oficialitatea, în frunte cu Mitropoliţii şi Ministrul de Instrucţie. Serbările au fost puse supt preşidenţia A. S. R Principele Carol.

E prea cunoscută înriurirea covârşitoare, ce a avut Lazăr asupra îndrumării învăţământului naţional în Muntenia. Moldova avusese parte de luptători culturali din sânul său şi nu avu nevoe de importaţii de peste munte. Iacob Stamate, Veniamin Costachi, Gh. Asachi şi mai presus persoana lui A. C. Moruz Vodă din 1803-1806, pusese începutul şcoalelor naţionale. Vorbitorii de la Avrig s'au întrecut în a aduce elogii marelui dascal Lazăr; cei mai mulţi, deşi nu chiar toţi, au uitat să pomenească de Bruckenthal, deşi erau în satul lui; cât de partea Moldovei în cultura neamului s'a trecut cu vederea!

E vădit lucru; oficialitatea prea mare strâmtează adevărul istoric, şi tonul encomiastic elucidează adevărul. Vechea polemică încinsă în Academie între Alex. Odobescu şi Papiu Ilarian asupra rolului lui Lazăr se putea adapta serbărilor de la Avrig, întru cât acum se vorbia în România Mare şi trecerea munţilor nu mai era o piedică, ca acum o sută de ani. La Avrig au fost toţi Papii Ilarieni, şi nici un Odobescu!

Cu acest prilej s'a produs şi o frumoasă şi bogată expoziţie de lucruri de casă: ţesături, pânză şi obiecte de ceramică unele de 200 ani pastrate în familii.

Cu acest prilej am luat mai multe notiţe de pe icoane, biserică şi cărţi·

Biserica cu hram *Floriile.*

Catapeteazma are de la stânga la dreapta aceste icoane:

a) Icoana Sf. Ierarh Niculae.

b) Icoana Maicii Domnului cu inscripţia: Acesti 2 sfinte icoane sau făcutu | de (ro)bii lui Dumnezău Nicolai şi Stanciu. | Ispisah Panu zugraf | i pop Ionaşco ϡϕ҃ϐ҃ (1762).

c) Icoana lui Is. Hristos cu inscripţia: aceste 2 sfinte icoane sau făcut cu cheltuiala | roghi(lor) lui Dumnezău | Nicolai i Stanciu 1762.

d) Duminica Floriilor (intrarea lui Is. Hs. în Ierusalim).

Uşa de la *dveră*, de lemn, are scris în dos 1759.

Clopot 1808; alte 2 luate de Áustriaci în războiul mondial.

Turnul: ano re(no)ware 1795.

Cărţi:

— Pe o *Evanghelie.* Bucureşti 1723, supt Nec. Vodă Mavrocordat: «anu domnului 1730 msţa Maiu 3 *dni* | adică să să ştie că au cumpărat | Mihai Dancîul Cocoş ačastă Evanghelie | pentru o tâmplare care au fostu cu fečorul lui Man | a lui Stănilă Bucia | şi sau împăcat amândoi | şi pentraceaia o au dat | *sfintei bisărici a Avrigului* | ca să fie stătătoare în veci. iară cine sar ispiti | a o strămuta de la sfânta *bisearică* | *a Avrigului* să fie afurisit de cei 318 părinţi | de la Nicheia. herul. arama *čuoe* să putrezască | iar trupul acelui om să nu putrezască | în veaci. Şi când sau dat sfintei bisărici a fost un preut popa Nicola | popa Macsin popa Luc, popa Pavăl, popa Maxin, popa Opre | pop Grigore, pop Ion, şi să aibă a pomeni pe aceste | doao suflete Stănilă şi Mihai.

La urma Evangheliei stă scris alfabetul, care cuprinde următoarele 36 slove.

а. б. в. г. д. е. ж. ѕ. з. и. і. к. л. м. н. о. п. р. с. т. ѹ. ф. х. ѡ. ц. ч. ш. щ. ъ. ы ю. ѣ. ѫ. ѱ. ѳ. ѵ.

— Pe *Mineiul* lunii Septembre, Râmnic.

Intru ačastă sfântă carte ce să chiamă | Mineiul pe luna lui Septembre, care după sine | aduce încă alte unsprezece minee, cari | sau cumpărat de sfinţia sa părintele |

www.dacoromanica.ro

Stanciul şi de Mihai Popa. în preţul | de 52 de zloţi la cari bani | Mihail Popa au dat 42 | de zloţi şi părintele Stanciul 10 zloţi | care minee le închinăm sfintei *besărici* | *a Avrigului* să fie ale bisăricei în veaci. | iar cine lear înstrăina sau cu alt nume | lear numi să fie afurisit de 318 părinţi sfinţi de la Nicheia || (scris de altă mână): care în casa părintelui Stanciul.. sau scris la anul 1787 | luna lui Maiu 17 | protopopul Ion Popovici din Corbi | şi noi preuţi popa Stanciul Popovici popa Roman şi | Popa Nicolae".

* * *

45. In şedinţa de la 30 Oct. 1923 (Proces-Verbal No. 45) se fac mai multe comunicări interesante.

— Se depune spre păstrare la Muzeu câteva (6) bucăţi de mozaicuri aduse de d-l Ghibănescu, de la Sarmisagetuza. Piesele sânt din argil arsă şi serviau de tapisat păreţii. Mărimea este de 55 mm. lungul pe 25 mm. latul.

— *Bilanţul Buletinului.* Cu apariţia fasciculei 3—din buletinul Ioan Neculce, d-l Casier prezintă Comitetului bilanţul de încasări şi plăţi până la 1 Noembre; anul bugetar fiind de 9 luni.

încasări	cheltueli	Saldo în casă
37.795 lei 45 bani	21909	*15886.45*

* * *

Serbările Cantemireşti la Urlaţi (Fălciu)

Dl. Gh. Ghibănescu preşedintele comitetului de iniţiativă a serbărilor de comemorarea a 200 ani de la moartea lui D. Cantemir Vodă, comunică colegilor din Comitet chipul cum au decurs serbările. Serviciul religios în ziua de 27 Oct. s. n. au fost oficiat de Episcopul Nicodim al Huşilor. Procesiunea a plecat la oarele 9 dim. din Huşi spre Urlaţi, distanţa 16 kilometri. La fiecare popas s'a cetit câte un uric, tipărit pe foi volante de către dl. C. Bedrag: a) 1484 Mai 14 (uricul Tatul Berivoescul) b) 1490 Oct, 15 (uricul lui Pătru Silişteanul) c) 1502 (uricul fraţilor Leoa şi Pătru, urmaşii Husului). d) 1706 Mart 23 (uricul lui Iftode Berevoi şi satul Chircani).

La Urlaţi—locul de naştere şi de îngropăciune a mai multor înaintaşi ai lui Cantemir Vodă,—s'a oficiat parastasul pe podişul din faţa vechii bisericuţi. Aici s'au ţinut discursurile festive de către I. P. S. S. Nicodim, Episcopul Huşilor, I. Lupaş profesor Universitar Cluj şi membru al Academiei Române, N. Tiron prefectul judeţului, Gh. Ghibănescu, profesor şi Senator de Fălciu şi alţii.

Aici s'a ceţit Pomelnicul neamului Cantemir anume întocmit de dl. Gh. Ghibănescu. Masa a fost servită la şcoala primară din Urlaţi de prefectura de Fălciu.

A doua zi serbările au avut loc în sala Teatrului Naţional din Huşi, unde dl. Ilie Minea profesor de la Universitatea din Iaşi a ţinut frumoasă şi interesantă sa disertaţie despre opera lui D. Cantemir.

Un banchet în sala Prefecturii a fost oferit de Primăria com. Huşi cu un menu alcătuit adhoc pentru aceste serbări,

* * *

Pomelnicul neamului Cantemiresc

Pomeneaşte, Doamne, pre adormiţii robii tăi:

— *Intâiu*, pomeneaşte, Doamne, pre *Petru Silişteanu* zis şi *Cantemir*, cu fămeaia, cu copiii şi cu tot neamul lor.

www.dacoromanica.ro

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Gligore Silişteanul Cantemir*, cu fămeaia, cu copiii şi tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Ioan Silişteanu Cantemir*, cu fămeaia, cu copiii şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Vasile Cantemir*, căpitan de Codru, cu fămeaia, cu copiii şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Nistor Cantemir*, căpitan de Codru, că fămeaia, cu copiii şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Teodor Cantemir*, căpitan de Codru, cu fămeaia lui *Măriia*, cu copiii lor *Constantin*, *Nistor* şi monahia *Măcrina*, şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre robul tău cel ce a zidit ruga casei tale, *mănăstirea de la Silişteni*, cu hramul sfântului şi de minuni făcător ierarh a lui Hristos, *Nicolae*, cel din Miralichia, a împodobit-o cu odoare şi cărţi şi a înzestrat-o cu bucate şi scuteli, pre *Costantin Voevod Cantemir*, cu Doamna Sa *Anastasiia*, născută *Ghica*, cu copiii şi cu tot neamul lor; — şi *iarăşi* cu Doamna Sa *Roxanda* născută *Gane*, cu fiica lor *Roxanda* — aceasta cu soţul ei *Lupul Bogdan hatmanul* — cu copiii şi cu tot neamul lor; — şi *iarăşi* cu Doamna Sa *Anna* născută *Bantăş*, cu copiii lor *Antioh* beizadea, *Dumitraşco* beizadea, şi domniţa *Safta*, şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre robul tău, care luând râvna părintelui său a înoit ruga Casei tale, mănăstirea de la Silişteni, şi a zidit şi împrumseţat sfânta mănăstire din Codrii Vrancei, cu hramul sfinţilor şi întocmai cu Apostolii Imparaţi Constantin şi cu maică sa Elena, numită *Mira*, pre *Antioh Vodă Cantemir* cu Doamna sa *Cutrina*, născută *Dumitraşco Ceaurul* logofătul, cu copiii lor *Costandin* beizadea, *Dumitraşco* beizadea, *Ioan* beizadea, domniţa *Maria* — aceasta cu soţul ei banul *Costantin Dudescu* din ţara rumânească, şi domniţa *Aniţa* — aceasta cu soţul ei hatmanul *Teodor Paladi* şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre adormitul robut tău, *Dumitraşco Vodă Cantemir*, a căruia pomenire de 200 ani de la moartea lui o proslăvim astăzi noi cu toţii în toată ţara, cu Doamna Sa *Casandra*, născută *Şărban Vodă Cantacuzino*, Domnul Ţării Româneşti, cu copiii lor beizadele şi domniţe: *Matei* beizadea, *Costantin* beizadea, *Serghie* beizadea, *Antioh* beizadea, scriitorul, şi domniţa *Maria* cu tot neamul lor; — şi *iarăşi* cu Doamna Sa *Anastasiia*, născută prinţesa *Trubeţkoi* cu copiii lor *Zmaragda*, *Petre* şi *Ioan*, cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Costantin Dumitru Cantemir* general rus, cu soţul său *Mariia*, născută *Balş*, cu copii lor *Mariia* — aceasta cu soţul ei *Pantazi Câmpineanul* din ţara rumânească cu tot neamul *Câmpinenilor* născuţi din Ea; — şi iarăşi cu soţul său *Sofiia*, născută *Pasicova*, cu fiiul lor *Dumitraşco* — acesta cu soţul său *Elisabeta*, născută *Hruscov*, şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre roaba ta domniţa *Maria Cantemir* cu soţul Ei banul *Costandin Dudescu* cu fiii lor *Neculai* vornic şi *Zoiţa* cu soţul ei *Matei Cantacuzino*.

— Pomeneaşte, Doamne, pre roaba ta domniţa *Aniţa Cantemir* cu soţul ei hatmanul *Toader Paladi*, cu copii lor *Zoiţa*—aceasta cu soţul ei *Ruset*,—*Costandin Paladi* logofătul cu copiii lor, *Mariia* — aceasta cu soţul ei *Arghirie Bostangioglu*, şi *Zmaragda*, aceasta cu soţul ei *Pârvul Cantacuzino*, şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Matei beizadea Cantemir*, cu Doamna Sa *Agripina*, născută *Losnov-Rostovschi* cu copiii şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Costantin beizedea Cantemir* cu Doamna Sa *Anastasiia*, născută *Galitzin*, cu copiii şi cu tot neamul lor.

www.dacoromanica.ro

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Serghie beizadea Cantemir* cu Doamna Sa, cu copiii şi tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre *Antioh beizadea Cantemir* marele scriitor rus, cu soţul său, cu copii şi cu tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pe domniţa *Zmaragda Cantemir*, cu Soţul Ei cneazul *Dimitrie Galitzin*, cu copiii şi tot neamul lor.

— Pomeneaşte, Doamne, pre robii tăi *Petre* şi *Ioan Cantemir*, mutaţi cătră Domnul din pruncie.

— Pomeneaşte, Doamne, pre robii tăi cei adormiţi, din toate neamurile, ce au stătut în de aproape legătură de sânge cu neamul Cantemirescu; şi adică: neamul *Bantăş*, neamul *Gane*, neamul *Ghica*, neamul *Bogdan*, neamul *Ceaur*, neamul *Cantacuzino*, neamul *Paladi*, neamul *Dudescu*, neamul *Balş*, neamul *Câmpineanu* — toţi aceştia vechi şi însemnaţi stâlpi ai celor doao ţări Rumâneşti, vechi închinători ai bisericei drept credincioase a lui Hristos, ctitori şi ziditori de lăcaşuri sfinte, închinate lui Dumnezeu, vrednici ocrotitori ai celor sărimani şi neputincioşi.

— *Intru sfârşit*, Pomeneaşte, Doamne, pre toţi acei curgători din neamul Şilişteanului, descălicătorul de ocini, pe valea Ialanului spre obărşie, precum şi pre toţi cei în mai de aproape sau în mai indepărtată sfântă legătură de sânge *şi de pământ* cu dânşii, şi cari ca răzeşi din neam în neam au stat şi stau de apururi lipiţi de pământul şi glia strămoşască, şi au legat pe veci amintirea înaintaşilor lor adormiţi întru Domnul şi îngropaţi în vechiul ţintirim al bisericii din Urlaţii lui *Coste Grasul* şi din jur, şi a cărora veaşnică să le fie pomenirea lor totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor amin,

Intocmit de Gh, Ghibănescu, Profesor şi Senator de Fălciu
1923 Oct. 27.

* * *

Siliştenii pe Ialau

Fiind că e vorba de serbările de comemorare ale lui D. Cantemir, a cărui familie se leagă de satul *Silişteni*, e bine să dăm o notiţă sumară de acest sat, azi dispărut, aşezat la 2 chilometri în sus de Urlaţi.

Intre notele ce le am scoase încă din 1889 din arhiva D. Berea din Huşi, şi care azi nu mai ştim nimica de soarta ei — a dispărut — găsesc că plicul Siliştenilor cuprindea următoarele *acte*:

1) *7150. Sept. 2 (1641).* Ispisoc de la Vasile Vodă Lupul prin care judecă pricina dintre răzeşii de Silişteni cu cei din Plăviţeni pentru o bucată de pământ, ce le era în discuţie. Domnul dă câştig răzeşilor de Silişteni (Vapie, Romaşco, Crăciun şi pop Silion) faţă cu cei din Plăviţeni (Pavăl, Foltea, Neagul şi Aftanasie călugăr). (vezi Uricar XXIII, 176).

2) *Fără veleat.* Aniţa fata Chiţei vinde popei Ionaşco partea sa din Silişteni pentru o vacă cu viţel, 2 capre cu iezi şi un leu bani. (Uricar XXIII 184).

3) *7194 Dec. 3 (1685).* Ion şi Gligore călugărul dau danie partea lor din Silişteni lui N. Turchi.

4) *7195 Dec. 18 (1686).* Ştefana şi Prohira fetele lui Ion Morariul vând cu 20 lei partea lor din Silişteni, cu vad de moară şi cu partea lor de la mânăstirea din Silişteni, lui Costantin Vodă-Cantemir. (Uricar XXIII, 185).

5) *7197 Iuli 10 (1689).* Gh. Cocea din Silişteni vinde lui Costantin Vodă o pătrime din hotarul lui Petre Silişteanul «din vatra satului, din ţarină, din câmp cu loc de fânaţ, din pădure, din vad de moară pe lalau, din mănăstire, şi din pomet».

www.dacoromanica.ro

6) *7198 Sept. 15* (*1689*). Răzeşii Petre, Costachi, Savin, Neculai Dimitrie din Silişteni vând lui Constantin Vodă jumătate dintr'un hotar, ceialaltă fiind vândută lui Ramandi vornic.

7) *7198 Noem. 12* (*1689*). Onciul Pătran din Silişteni, nepot lui Ion Morariul vinde lui Costantin Vodă bătrânul *Peteai*, şi cum nepoatele Onciului îşi vânduse părţile lor mai dinainte, dar Vodă pierzându-şi zapisul, s'a întregit acum.

8) *7198 Oct. 9* (*1689*). Alex. Ramandi vornic şi femeia sa Maria vând lui Costantin Vodă jumătate hotar din Silişteni.

9) *7198 Noem. 12* (*1689*). Sinica călugăriţa, fata lui Roman şi cu copii ei dau danie lui Alex. Ramandi post. jumătate de hotar din Silişteni.

10) *7199 Dec. 27* (*1690*). Hotarnica Siliştenilor făcută de Crăstian vornic de poartă.

11) *7209 Iulie 2* (*1692*). Costantin Vodă dărueşte mănăstirii sale de la Silişteni mai multe bucate şi mai multe scutiri: gorştina de oi şi mascuri, desetina de stupi şi 6 poslușnici (Uricar XXIII 186).

12) *7204 Febr. 2* (*1696*). Antioh Vodă întăreşte dania de mai sus.

13) *7208 Febr. 25* (*1700*). Antioh Vodă văzând că preuţii de la schitul Siliştenilor caută rău de biserică îl închină măn. Mira, zidită tot de Cantemir Vodă.

14) *Harta Siliştenilor*. (Vezi pag. 279).

Ştiri despre Dolheni pe Idrici (acte, inscripţii şi notiţe

Cum pentru valea Idriciului şi moşiile de pe această vale am consacrat un studiu amănunţit în vol V. 2 al Ispisoacelor şi Zapiselor, dăm întru întregire câteva ştiri despre *Dolheni*, după actele răzeşilor Pantazeşti din loc, inscripţia bisericii de lemn şi notiţe de pe cărţi:

Prin institutorul Bălănescu, din Idrici, am rezumat 81 acte vechi ale Dolhenilor, care încep din secl. XV-a până la al XIX. Spiţele răzeşilor se sue toate la 3 surori: *Maria, Anuşca şi Negrita*, cari au trăit supt Ştefan cel Mare (Surete ms. XLII 426-430).

Aici găsim în secl XVIII trăind Gafencu pitar şi Pantazi. In 1775 se face biserica, care poartă această inscripţie săpată în lemn:

1775. | ačastă sîntă besărică în care să censteşte şe | să prăznueşte (ψτ) pre sfântă adurmerea sfentei născătoare de | Dumnzău ce sau făcutь pe moşie Dolhene ot Fălce în dzilele pre înălţatului Dmnul | Moldovei Gregore Ghica Vvd. la let. 1775 Noem(b)re pren osărdee şe cheltuiala robilor lui Dumne | zău Ioanь Gafьncu înpr(e)una cu soţul său Ecaterina iară la 1795 Noem. sa | u făcutь pretvorul | cu clopotniţa şi sau coperetь cu şendel şe besereca înpreună şe cu nepotu lorь | Demetraşco Gaf(en)co spre pomenere şe vecnica odehna | a sufletelorь sale amenь | .

Intr'o însemnare asupra Catapetezmei: „măsura Catapetezmei 1775 Mai 6: „13 palme de a meli şi 2 laturi de mână lungul 4 palme de a mele şi un lat de mână latul".

— Pe un *Penticostar*, Bucureşti 7251:

„Ačastă sfântă carte ci să chiamă *Penticostar* au fostu a preotului protopopului Teodor Gafenco şi am cumpăratu eu Ion Gafenco căpitan pentru sfânta besearecă ce am făcut în Dolheni, la ţinutul Fălciului la 1775 Noembre 1. sau început bisărica; şi de so întâmpla so găsască sau so fure sau so e din loc cineva, am poftit pre acest preot ce au iscălit mai la urmă să de blăstăm asupra acelor ce vor îndrăzni a o mistui sau a o zălogi...

— Să se ştie cându au perit luna la 1798 Maiu 18. Eu dascal Vasile am scris.

— Pe un *Ceasoslov*, Neamţ, 1835.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

„Acest ceasoslov sau cumparat de către mine iscălitul la anul 1841 Maiu 15 şi sau dat la bisărica din satul Dolhenii. Vasile Strătilă sărdar.

— Pe un *Mineiu* pe August. Râmnic 1780.

„Acest Mineiu fiind a frăţinimeu Alexandru Gafenco | lau dat sfintei bisărici din Dolheni, ţinut Făciului şi oricine şi cu | orice chipuri de iconomie sar săli al isterisi | de la bisărică să rămâe în giudecata lui Dumnezău vecinic sufleteşte | şi trupeşte 1806. Iunie 15. Ion Gafenco pitar. Pe o filă albă cetim :

„*1787 Sept. 24.* Poruncă administrativă pentru judeţul Teleormanului (pe aceiaşi carte) „Cinstiţi dumn. ispravnici ot jud. Teleorman, sănătate.

Am fost scris Dmv. ca pentru înlesnirea lăcuitorilor de a ne cumpăra *unt ocaoa un zlot* mai ales acum la această vreme, când nu este ; am poftit pe dmlor lăcuitorii creştini *capanlâi* ; dă au dat soma pe jumătate, sau rânduit la giudeţii lor, cari sau şi luat dă unii din Dmvoastră ispravnici de sau trimes *pă la orânduitele locuri,* şi dmv. până acum naţi trimes bani dă ocă optuzăci parale şăptesprezece, după cum vi sau scris ; care ačasta să cădea a o face dmv. în g abă spre mulţămita neguţitorilor, arătându că ačastă facere de bine ca a dmv. a mea este, ce dar până în trei. patru zile să trimeteţi dmv. bani cătră...ačasta şi f ţi sănătoşi 1787 Sept 24. Grigore Toviiceanu.

„că netrimeţind apoi dmv. banii negreşit până întracest soroc veţi fi dmv. certaţi în locul zapciilor, ce în ceia ce veţi lua această poroncă să căutaţi să urmaţi după cum scrie poronca domnească ; că nefăcând veţi fi certaţi după cum scrie mai sus.

„am fost scris dmv. mai în trecutele zile ca pentru lesnire lăcuitorilor de a cumpăra *unt ocaoa câte un zlot*"

— *Spiţa Gafencilor de pe mamă şi tată.* In o condică veche legată scrisă între 1763-1790 (note economice) ni se dau aceste lămuriri despre neamul Gafencu, scrise de Ion Gafencu :

„*Niamul despre tată.* Cârste Săcuianul vel paharnic la Petriceicu Vodă au fostu strămoş lui Dumitraşco Gafenco, ce au fostu Dumitraşco Gafencu văr premari cu Gheorghiţă Gafenco, ce au fost tată tatanimeu, iar lui Miron G f. iau fostu Dumitraşco tată ; şi au fostu uricar la curte şi el şi Miron fiiusău. şi Dumitraşco au ţinut o fată a lui Rugină, iar Miron au fost nepot de văr primare lui Gheorgh ţă Gafenco, iar cu tatăl meu au fost al doile văr Miron Gafenco, iar eu Ion Gafen o sin Theodor Gafencu sânt lui Miron Gafencu nepot de al doile văr, iar cu feciorii lui Miron sânt m al treile veri.

— *Niam di pe mam(ă) al nostru, dup(ă) cum niau arătat buna.*

Marila čau ţinuto Alexandru Petcu. Ačasta Marie au fost sor cu tatu au cu mama pitarului Toader Răşcan. care ačasta Marie au fostu mumă bunii Ioanii, čau ţinuto Toader Gruian, care Toader au fostu şi vornic la Câmpulung şi căpitan la Ceţman, iară muma noastră Ştefana e al doile văr cu Constandin Râşcan, iar eu Ioniţă sin Теодор Gafenco sânt dmisale Spatar Costandin Râşcan i fratelui dumisale nepot de a doa var(ă) iar feorii dumisale sânt al treile văr".

— Iată încrângătura

Cârstea Săcuian (Gafencu) 1650
‖ vel paharnic
fata

Gafencu	Gafencu
‖	‖
Gheorghiţă	Dumitraşco Gafenco uricar
‖	= fata Rugină
T. Gafenco	‖
= Ştefana	Miron Gafencu uricar
‖	‖
Ion Gafencu pitar	Gafencu
= Ecaterina	

www.dacoromanica.ro

Academia şi documentele ce vorbesc de Iaşi (seria II)

Continuăm a extrage din opisele Academiei documentele ce vorbesc de *Iaşi* până la 1800 din plicurile XI—XXV inclusiv.

1) *7173 Sept. 5 (1664) Iaşi.* Estratie Dabija Vodă întăreşte stăpânire peste o bucată de loc din *braniştea domnească* pe valea Comarnei, danie măn. Agapia de la *popa Ursul din târg din Iaşi* (XI,36).

2) *7240 Dec. 7 (1731) Iaşi.* Adam post sin Vasile Buzdugan şi soţia sa Catrina vând lui Hagi Apostol Mârza doao locuri de dugheni *pe podul Hagioaei* (XII,126).

3) *7243 Iunie (1735) Iaşi.* Gavril sin Vasile Căpitan vinde Enei Mârza neguţitor o dugheană *pe podul Hagioaei din târgul de sus* în Iaşi (XII, 127). Asupra acestor 2 acte vezi I. Niculcea (I,82).

4) *7247 Mai 9 Iaşi (1739).* Gr. Ghica Vodă volniceşte pe egumenul de Aron Vodă să dea lui Costandin şi lui Dumitru, fiii lui Osmachi un loc de casă in Iaşi în *mahalaoa Muntenimei* pentru 50 stupi şi 50 oi. (XXI,105).

5) *7247 Mai 11 Iaşi (1739).* Zapis de schimb între egumenul de Aron Vodă şi între Costandin şi Dumitru, fiii lui Osmachi, nepoţilor pentru un loc de casă în *mahalaoa Muntenimei* (XXI,136).

6. *7254 Fevruar (1746) Iaşi.* Ioan Neculai Vodă Mavrocordat dă carte către Dum, Paladi biv vel paharnic să cerceteze pricina dintre copiii lui Toader, *nepot Hagioaei*, cu Costandin neguţitorul pentru loc de dugheni în Iaşi *pe podul Hagioaei* (XII,82).

7) *7254 Mai 16 (1746). Iaşi.* Ioan Neculai Vodă Mavrocordat judecă pricina dintre Andrei sin Toader cu Călina femeia lui Gavril Căpitan şi cu Costantin sin Lupaşco Cupeţ pentru un loc de dugheană în Iaşi *pe podul Hagioaei* (XII,78).

8) *7259 Sept. 2 (1750) Iaşi.* Andrei făclierul şi soră-sa Maria şi nepotul lor Andrei vând lui Chiriţa Abager o dughiană cu locul ei pe *podul Hagioaei în drumul unde vine dela Golia în chităríe* (XII 79).

9) *7259 Noembre 15 (1750 Iaşi.* Andrei şi Dumitru fraţi vând lui Gavril logofăt de visterie dugheana lor din Iaşi *pe uliţa târgului de sus* (XII 77).

10) *7260 Dec. 5 (1751) Iaşi.* C. Mihai Cehan Rącoviţă Vodă scrie carte către Tănase Meleghi vornic de poartă şi la Simion Cheşco uricar să cerceteze şi să îndrepteze hotarăle moşiei mănăstirei Socola despre moşiia Cetăţuei (XIII 110).

11) *7263 Mart 20 (1755) Iaşi.* Matei Ghica Vodă miluieşte pe fraţii Dima şi pe Costandin suilgii cu nişte locuri din locul domnesc pe din sus şi pe din jos de hazneaoa veche (XVI 154).

12) *7265 Iulie 27 (1757) Iaşi.* Scarlat Ghica Vodă întăreşte dania fratelui său Matei Vodă către fraţii Dima şi Constantin suiulgii (XVI 155).

13) *7266 (1758).* Diata Măriuţii Curculasă prin care dă danie preutului Manolachi casa sa din Iaşi pe *loc domnesc supt gunoiul gospod la poarta grajdului* (XVIII, 45).

15) *7268 Ghenar 20. (1760) Iaşi.* Măriuţa Săvoae cu nepotul ei Andrei dau lui Pavăl blănariul zet Gavril Covrig, un loc de dugheană *în faţa uliţii Târgului de sus*, în schimb pentru un loc de casă *în Muntenimea de jos* (XIII 112).

16) *7268 Febr. 13 (1760) Iaşi.* Elisafta călugăriţa vinde lui Antiohie şi Mariei un loc de casă în Iaşi în *Muntenimea de mijloc* (XV 69).

17) *7269 Mart 12 (1761) Iaşi.* Mărturia hotarnică a locului de casă, cumpărat de Vasile Razul hatman în *Muntenimea de sus* (XIII 159).

18) *1759 Noem. 16 Iaşi.* Gh. Codrescul şi soţia sa Sanda vând diaconului Gheorghe o bucată de loc din *Muntenimea de mijloc din drumul Sării la deal* (XIII 166).

www.dacoromanica.ro

19) *1765 Sept 9 Iaşi.* Manole sin Marie Gligoroae şi cu Zamfira sora Mariei vând ispravnicului Irimia o casă *în mahalaoa Muntenimii de mijloc* (XIII 119).

20) *1769 April Iaşi* Vasile Braşovanul plăteşte câte 20 lei bezmăn pentru 2 dugheni cumpărate de la Melentie, egumenul măn. Sf. Vineri (XI I, 129).

21) *1773 Mart 11 Iaşi.* Neagul vinde lui Coste Cuingibaşă o casă din Iaşi (XVIII 156)

22) *1779 Noembre 12 Iaşi.* Protopop Manolachi cumpără de la Ion şi soţia lui o casă în Iaşi *de vale de curtea gospod* (XVII 43).

23) *1783 Mart 31 Iaşi.* Mărturia hotarnică a locului de casă din *mahalaoa Muntenimii de sus Iaşi,* ce l'a fost cumpărat Catrina Donicioae medelnicereasă, de la raposat Vasile Razul vel logofăt (XIII 159 b).

24) *1786 Mai 15 Ţarigrad.* Scrisoare lui Andronachi Donici din Ţarigrad către tatăl său Costandin Donici biv spatar pentru vinderea unui *loc de la Copou* (XVII 125).

25) *1785 Avg. 26 Iaşi.* Hotarnica locului cu dugheni pe dânsul a Dochiţei Manoleasa din Iaşi ce-l cumpărase de la Nec. Chiper doboş gospod (XVIII 155).

26) *1793 Dec. 10 Iaşi.* Grigore Gaja cobzar cumpără de la soţii Costandachi şi Avrămia o casă *în mahalaoa Frecăului* (XVII 179).

27) *1795 Avg. 2 Iaşi.* Alex. I. Calimah Vodă dă carte către Iordachi Razul hatman şi parcalab Sucevei să publice la mezat vinderea locului cu 2 căsuţe pe el *în Iaşi la mahalaoa Muntenimiei de mijloc,* către Mih. Luca biv vel ban (XIII, 157)

28) *1796 Ghenar 2 Iaşi.* Mărturia lui Vasile Tărşoreanul vornic de poartă în cercetarea dintre Ştefan Sturza biv vel logofăt cu Mih. Luca biv vel ban pentru dreptul de protemisis la cumpărarea unui loc cu case *în Muntenimea de sus* (XIII 160)

29) *1796 Avg 2 Iaşi.* Alex. I. Calimah Vodă face cunoscut că C. Panul şi sluga sa N. Bostan, supuşi otomaniceşti au locuinţă în Iaşi şi au voe să meargă la Lipsca pentru negoţitorie (XVII 65).

30) *1798 Mai 11 Iaşi.* Alex. I. Calimah Vodă scrie carte la Nec. Roset sulger să cerceteze dacă *prin zidurile ce face Mitropolia nu cumva strâmtează uliţa ce merge la vale spre Bahlui şi Teredeu* (XXII 118).

31) *1800 Sept 6 Iaşi.* C. A. Ipsilant Vodă scuteşte pe Evanghelie Boiangiu cum şi pe o calfă a lui de tot birul visieriei cum şi de vădrărit a 16 pogoane de vie, ce le are în Podgoria Iaşilor (I. 128).

32) *1800 Mart 30 Iaşi.* C. A. Ipsilant Vodă scrie carte la Ion Tăutul biv vel sulger să aleagă şi să hotărască un loc de casă *în mahalaoa Muntenimei de mijloc* a spat. Mihai Luca (XIII 201).

33) *1800 Mai 31 Iaşi.* Vasile Chiriac, diac de visterie, vinde lui Iordachi Cantacuzino biv vel logofăt un loc de casă în mahalaoa Muntenimei de mijloc (XXI, 94).

34) *1800 Iunie 24 Iaşi.* Matei Costin condicar pe divan vinde lui Iordachi Cantacuzino biv log. 2 locuri de pivniţă de piatră *în uliţa strâmbă* (XXI 83).

35) *1800 Iulie 15 Iaşi.* Marturia lui Iacov mitropolit şi a marilor boeri pentru schimbul făcut a unor case intre Matei Costin condicar de divan şi Iordachi Cantacuzino biv vel log. de ţara de jos (XXI, 101).

Condica Drăgeştilor (jud. Roman)

Dl. C. Climescu, fost profesor Universitar, a binevoit a pune la dispoziţia d-lui Gh. Ghibănescu spre copiare şi studii o condică de documente a mo iei Drăgeşti ot Roman. Con ica e un volum legat în piele, şi e scris de vestitul caligraf al timpului *Teodor Gaşpar diiac de divan.*

Iată titlul condicei :

www.dacoromanica.ro

«Condică de scrisorile moşiei Drăgeştii, ce este pe Săre | tiu la ţinutul Romanului, care moşie este | a dumisali aga Gheorghe Hermeziu, cumpărată cu drepţi banii dumisalı, a cărie hârtii sau tre | cut întru aciastă condică; precum mai largu | să arată scrisorile vechi şi noâ, ce sau scrisu | de mine iscălitul, în oraşul Iaşii, în zilele | pre bunului şi pre milostivului domnu | *Scarlat Alexandru Calimah* | *Voevoda* | şi în zilele preosfinţitului şi a toată Moldavviia Mitropolit «Kirio Kirio | *Veniamin Negel* | la anul de la Mantuitorul nostru Is. Hs. | *1818* Ma u *20* zile; şi sau mai adaos şi al | te scrisori, cari în urmă sau trecut la anul *1828* | şi au luat sfârşit scriare condicei aceştia | Noembrie *20. 1828.* Teodor Gaspar sardar şi condicar de divan».

Condica are un foarte frumos portal, desenat în culori, şi care reprezintă ceriul Moldovei doi îngeri ţin în slavă capul de bour cu stema în frunte între coarne. Deoparte şi alta stâlpii uşii, care deschide poarta cărţii, unde stă scris titlul.

Condica cuprinde 115 file, hârtie groasă turcească; din aceste sânt scrise 174 pagini, iar 26 sânt albe; la început cuprinde scara documentelor, în număr de 174, pe 174 feţe scrise.

Documentele încep cu secolul al XV-lea (1), secl. XVI (1), secl. XVII (53), secl. XVIII (50), iar secl. XIX (64).

Asupra primului document T. Gaspar dă data de 6907 Martie 15, ceia ce ar corespunde cu anul *1399!* Cum însă se vorbeşte de *Isac visternicul* de supt Ştefan cel Mare, diacul n'a cetit bine anul în slova veche, mai ales că pentru *90* pe vremea lui Ştefan se obişnuia pe lângă ч şi un с cu codiţă la stânga lui. Probabil avem a face cu anul 6997, deşi pe atunci visternic era Boldur, nu *Isac*, care începe visternicia în 6999 (1491).

In 1491 se face un schimb între rude: Nepoţii lui Tudora şi anume: Coste Tudora (fiul lui Mihail Tudora), Ivanco, Olăşcoae şi Drăgălina (fii lui Jurj Tudora), şi Isac, Silion, Niacşa şi Drăgălina (fii lui Ivan Tudora) dau satul lor *Drăgeştii* pe Cobâle şi iau parte în Treabeş pe Cobâla, de la Anuşca şi Muşa, cărora Vodă Stefan le întăreşte acestora stăpânirea.

După 70 de ani, se face o nouă distribuire a proprietăţii între urmaşii Muşăi şi Anuşcăi, şi anume în 7066 April 18 (1558). Alexandru Vodă Lăpuşneanu vine şi întăreşte stăpânirea în *două părţi*: pe jumătate din sus o dă în sama lui Nistor, Ghindă şi Bisurco copiii Muşăi, iar pe jumătatea din jos o dă pe sama lui Oane, Mihului Averescul şi lu Vasile, copii Muşei, toţi strănepoţi lui Petre Tudora din secl. XV. Din 1558 satul Drăgeştii, a îmblat în 2 părţi, având fiecare câte 3 bătrâni. Două sute de ani proprietatea în Drăgeşti a mers în mod normal din tată în fiu, fără nici o măsurătoare pe teren. Abia în 1724 se rânduieşte un vornic de poartă se aliagă părţile răzeşilor. Intre timp un răzeş Isăcescul — face schitul din Drăgeşti, care intră şi el proprietar prin danii în trupul moşiei. Vodă Mihai Racoviţă în 1725 Iulie 1 dă hrisov de stăpânire răzeşilor şi le întăreşte moşia. Se află că din vechi—în 1558—moşia satului a îmblat în 2 bătrâni: *Vranceanul şi Averescul.* Cu vremea stăpânii s'au înmulţit şi în fiecare bătrân vechiu s'au mai desvoltat câte alţi 3 bătrâni, aşa că tot satul a îmblat în 1725 în 6 bătrâni: *trei* bătrâni în *bătrânul* jumătatea din sus zisă bătrânul *Vrânceanului*; şi alţi *trei* bătrâni în jumătatea din jos, zis bătrânul *Averescului.* Fie-care bătrân cuprindea 200 de pământuri, *iar pământul având 300 paşi lungul şi 15 paşi latul curmezişul, iar pasul de 6 palme.* Socotind pasul de 6 palme ca având 1.70 m. urmează că un pământ în Drăgeşti avea 500 m. lungul şi 25 m. curmezişul, sau în suprafaţă 12500 m p, adică un pământ din vechi în Drăgeşti avea *un hectar şi un şfert*, deci 400 pământuri cuprindeau *500 ha.*

In această moşie găsim 2 familii: *Iuraşco* şi *Burchi.*

www.dacoromanica.ro

46. In şedinţa de la 19 Noembrie (Proces Verbal 46) se prezintă fascicola 3 din buletinul «*Ion Neculce*», apărută de curând. Volumul cuprinde 262 pagini, format 10°, şi are un foarte bogat material de studii, documente şi informaţiuni. In vederea expedierii se întocmeşte o nouă listă de persoane şi instituţii, cărora să li se trimeată buletinul.

— Tot în această şedinţă, potrivit dispoziţiunilor statutului, art. 18 şi potrivit art. VII din bugetul de cheltueli se procede la distribuirea fondului colaboratorilor, socotindu-se pagina de tipar a 7 lei. Din sumele distribuite se hotărăşte a se vărsa, pe sama art. IV din capitolul veniturilor «donaţiuni» suma de 1158 lei, şi anume Gh. Ghibănescu 800 lei, Mihai Costăchescu 200 lei, diverşi 158 lei.

* * *

Vizita A. A. R. R. Principele Carol şi Principesa Elena la Muzeu

D. Sever Zotta, conservatorul muzeului, comunică că în ziuă de 2 Noembrie a. c' Muzeu laavut cinstea a fi vizitat de A. A. L. L.R. R. Prinţul Carol şi Principesa Elena. Alteţele Lor s'au interesat amănunţit de colecţiile muzeului şi în special în sala cea mare a admirat trăsura somptuoasă a fostului candidat de domnie la 3 April 1866 N. Roset Roznovanu. In sala de şedinţe i s'au arătat colecţiunile de documente, pergamente vechi, hărţi vechi ce privesc Dacia. Cu acest prilej d. Zotta a prezentat Alteţelor Lor Regale publicaţiunile muzeului, adică cele 3 fascicole din buletinul „Ion Neculce".

* * *

Revista Arhivelor

Tot d. Zotta comunică din partea Direcţiunei Generale a Arhivelor Statului din Bucureşti, că d. Moisil, actualul director general al Arhivelor, intenţionează a scoate o *Revistă a Arhivelor*, pentru a promova cercetările istorice, şi roagă pentru colaborare. In acest scop membrii comitetului au luat hotărârea a da o largă colaborare direcţiunii Arhivelor. In adevăr în primul număr al Revistei Arhivelor membrii comitetului muzeului figurează cu un bogat material istoric-cultural semnat de d-nii Zotta, Bogdan, Costăchescu şi Ghibănescu.

Iată partea de contribuţie:

Sever Zotta. „Despre neamul Cantemireştilor". — Un indiciu geneaologic privitor la doamna Marghita. — Trei surori necunoscute ale lui V. Alexandri. — Doi fraţi ai lui Radu Mihneă călugări în Moldova.

N. A. Bogdan. Pamflete politice împotriva lui M. Gr. Sturza Voevod.

M. Costăchescu. — Trei urice vechi Moldoveneşti (7060 Mai 6, 7092 Noem. 17 şi 7111 April 1) cari vorbesc de moşia Păulenii de la Turia pe Jijia.

Gh. Ghibănescu. — Două urice slavone ce privesc moşia Urdeştii de la Fălciu (6975 Iunie 30 şi 7039 Mart 13).

* * *

Donaţiunea C. Climescu

Dl. C. Climescu, fost profesor universitar din Iaşi, este un admirator al trecutului nostru cultural. D sa a studiat un vechiu manuscript de *Aritmetică*, curs care se preda la Seminaria lui Veniamin încă de prin 1820. D-sa a pus la dispoziţia d-lui Gh. Ghibănescu condica de documente a *Drăgeştilor*, despre care s'a vorbit mai sus; şi la invitarea d-lui Ghibănescu de aşi lega numele de Muzeul nostru a bine voit a dona o sumă

www.dacoromanica.ro

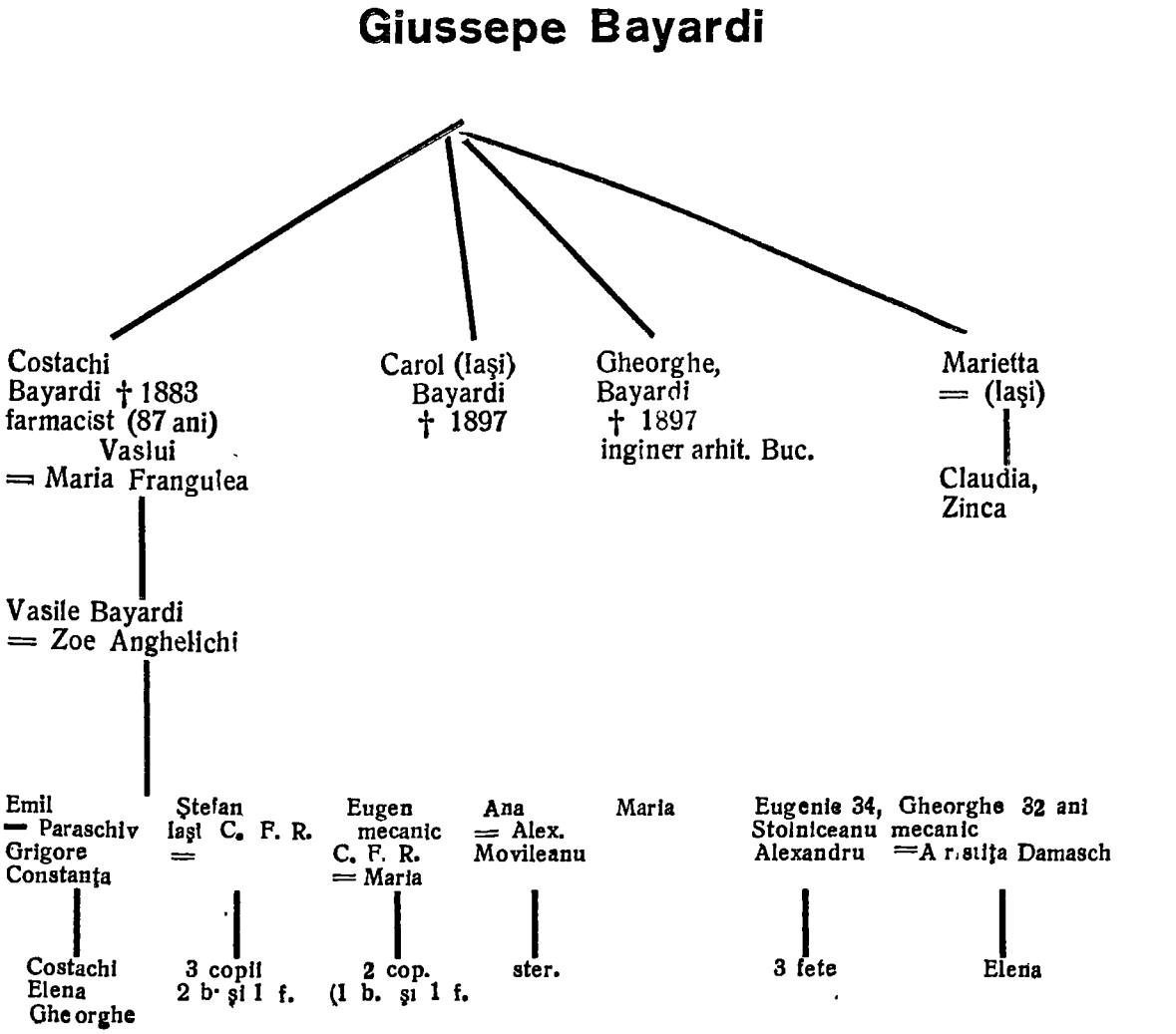
e circa 500 broşuri, reviste şi cărţi vechi pentru biblioteca Muzeului. Dl. N. A. Bogdan, bibliotecarul muzeului, e invitat a cataloga cărţile donate. Se dispune a i se face o adresă de mulţămire.

Cumpărări de documente

Bătrânul paleograf D. Anghel propune să i se cumpere 15 documente, ce vorbesc de bis. Sf. Ioan Zlataust din Iaşi. S'a fixat preţul 100 lei.

Spiţa Bayardi

Dl. Ghibănescu în complectare asupra persoanei inginerului Giuseppe von Bayardi, care în 1819 a rădicat cel întâiu plan topografic al Iaşilor, dă următoarea încrângătură a urmaşilor, cari şi azi trăesc în Vaslui şi alte părţi ale ţării. Datele sânt luate din gura nepoţilor şi strănepoţilor, căci nu s'au putut căpăta diplomele familiare, ce se păsrează şi azi în familia Bayardi.

Giussepe Bayardi
Costachi Bayardi † 1883 farmacist (87 ani) Vaslui = Maria Frangulea
Carol (Iaşi) Bayardi † 1897
Gheorghe, Bayardi † 1897 inginer arhit. Buc.
Marietta = (Iaşi)
Claudia, Zinca
Vasile Bayardi = Zoe Anghelichi
Emil — Paraschiv Grigore Constanţa
Ştefan Iaşi C. F. R. =
Eugen mecanic C. F. R. = Maria
Ana = Alex. Movileanu
Maria
Eugenie 34, Stolniceanu Alexandru
Gheorghe 32 ani mecanic =A ristiţa Damasch
Costachi Elena Gheorghe
3 copii 2 b· şi 1 f.
2 cop. (1 b. şi 1 f.
ster.
3 fete
Elena

www.dacoromanica.ro

Insemnări bătrâneşti (Ion Gafencu pitar)

A. *1769 Dech. 24. Cu limba de moarte.* Mulţemăscuţ Doamne: mulţemăscuţi stăpâne, mulţămăscuţ sfinte că ti milostivizi de mai zidit om în lume: şi mai miluit după mila sfinţii tale; şi pentru rugăciunile: ale maicii sfinţii tale; şi a tuturor sfinţilor tăi; sânt îndemnat prin Dhul sfânt: a(m) socoti: cu întreaga me minte; a cunoaşte: cum că după viiaţa ăcastă lumiască: este moarte şi după moarte viiaţa veĉnică: carea rogumă dărueşteo şi mie după moarte nivrednicului robului: tău: şi mă întăreaşte întru cugetul bunătăţilor: a cugeta: cele ce sânt: spre folosul vieţii de veci: până sânt: în pricepire: şi întru cunoştinţă la ăcastă: puţină boală carea o eu: după dreptate pentru păcatile: meli: şi ia(ră) ş mă rog: întăreaşti viclana me minte: după dreaptate şi spre folosul: sufletesc şi spre folosul: sufletului meu a lăsa: ce să găsesc din mila sfinţii tale întâmplânduse: a eşi den lume ăcastă mincinoas(ă): fieşti cărue după ce (nu)me să vor numi: cu numile: lor mai gos: or neam: or streain ĉo să lăs de întâi pentru sufleţ.

80 pceli la satu la Şorovle.

60 lei tej acolo.

99 oi cu capr cn mic cu mari.

2 boi 2 gunci neînvăţaţi.

Şi eu ce las molitfi voastre săm faciţi titor tocma după cum îţi cunoaşte darurile şi în tinda bisericii să mă îngropaţ şi făclie de patru oc săm puneţi la capc dini ĉara me şi un covor dintral meu ci să află îţi puni la mormânt. iar o candelă să nu s stângă de la cap, iar de să vor opri dintraceste vreunele nu mai mult un cap de aţ sau den vete oi vaci boi cele mai proaste să nul răbdi milostivul Dumnezău obrăznice şi lăcomiia niamului meu. Ioniţă Gafencu. 1769 Dec. 24.

B. *7277 Maiu 28 (1769) O năimire de copil.* Adică eu Simion Roman Căučan făcutam zapisul meu la cinstita mâna dum. ğupânului Ioniţ Cafegiu precum să să ştie că iam dat un copil din trupul meu ca săl criască şi săl slujască după putinţa sa. şi dumnalui săş facă poman cu dânsul după slujba lui şi eu să nu fiu volnicu al lua d la mâna dumisali până a fi om de vârstă di însurat şi pentru ăcasta întâmplândusă să nu mă ţin de cuvântu după cum scriu mai sus şi tâmplândusă a mergi la vrio ğudecată să nu mi s ţie în sam făr cât sciii în zapis şi pentru credinţa miam pus degetul.

lt 7277 Maiu 28 (1769).

× Eu Simion Roman Căučan;

Ion Ursilescu martur am scris cu zisa lui. Eu Toader sin Iordachi mam tâmplat la tocmală. Eu Mihailă Nichifor mam tâmplat.

C) *Neamul Ţiplei.* Au dat sam(ă) Abăgeriul. însurându-s un nepot a lui Nohit de frati Prohiri săn Postolachi au găsit pe mirias burduhoas şi încinsă piste pântece pe 2 locuri să nu mişte copilul, îndat sau ferit şi nu sau înpreunat cu miriasa şau fugit şi pe mirias au trimiso socrusău a doazi acas la tatăsău cu o cotiug cu un buhaiu şi cu un bihol înğugaţi şi la 2 săptămâni au născut şi dintracel copil să trag Ţipleştii parte fimeiască anumi Tudora, şau crescuto Dochiţa fata lui Postolachi nefăcând feĉor şi au fugit cu Ţiple tatul lui Vasile".

D) *Moşiile ţărăneşti şi fiscul.* Moşiia ţărăniască naduce vinit visterii *întâi*, că alt ţăran fără de moşii nu bindacseşti să fii supus ţiranu celui cu moşiia, *al doile* cel cu moşiia ţiran fiind nu poate ocroti pe nime, neci socoteşti să aduc folos visterii. ce de apurure pagub.

E) [*1773*] *Despre Coroteni.* „Corotenii pe apa Bârladului 7 bătrâni ĉau fost a lui Chirilă Porcu *ci iau fost dat de Ştefan Vod* şi dintraceşti 7 bătrâni au vândut 1 bă-

www.dacoromanica.ro

trân Alexandru Păscu ias *lui Negel.* Păsculias au fost tata lui Nohit sor Chirilă Porcu. şi au mai avut încă pe una Aniţa i pe Cărstina, i pe Mărie i pi Sanda i Angheluşa i Savina. Din Savina au eşit Măricuţa: Măricuţa au făcut pi Stavăr i pe Costandin Pantazi i pe Ţiganca ĉau ţinuto Costandin Strati ă, şi au făcut pe Cârste i pe Margarit.

...Scrisorile Corotenilor sânt în mâna lui Negel clucer Grigoraş date de Alexandru Păscuiias".

In altă condică:

„7 bătrâni sânt Coroteni=3 pol bătrâni sânt a Chirilii parte din sus iar parte din ğos=3 pol bătrâni sânt cumpărătură de Nohit Sămion sân Chirilă pentru tri.ba sa.

Savina a fost moşa Pantazeştilor.

Sau sculat Postolachi sân Chirilă şau vândut parte lui ci i sau venit din Coroteni de sus ĉo avem baştină Chirilă tatăseu.

Păsculiau a fostu moşa Abăgerului.

Sau sculat Păsculias fata lui Sămion Nohit fiind îndemnat de Sămion Bostan sân Postolachi împreun şi cu Dumitraşco Ţiple împreun şi cu Mirce sân Gheorghe văt(av). brat Postolachi şi văzând cau vândut Postolachi parte lui din Coroteni din sus şi au vândut şi e parte ei şi a lui Bostan, şi vânzâ idule au dat toate scrisorile în mâ a dumisale Costandin Negel vel logofăt ca să stea la dmiui fiind răzăşi la Corotenii de ğos şi stăpâneşte rău, că aceşti vânzători nau avut trab.

— Ţuţcanii ce sânt alături cu Corotenii de ğos cu cei stăpâneşie.

— Moar nau făcut păn au trăit Savena fata lui Noh t, iar lemnu au putredit cât au trăit ea".

In altă parte:

1773 „în ce chip miau mărturisit bătrânii adică Ion Abăgeriu i Costandin Pantazi i Gavril Vraghie pentru vânzare Corotenilor arată în ğos. *1773.*

Au vândut întâi Postolachi sân Chirilă parte lui ci i sar fi venit din Corotenii din sus dumisale *Costandin Negel.*

Al doile iarăş Postolachi sân Chirilă împreun cu Păsculias nepoata lui Postolachi şi împreun cu Sămion Bostan sân Postolachi Chirilă împreun şi cu Dumitraşco Ţiple tatul lui Vasile Ţiple i lui Ion şi lui Strat şi lui Mirce Ciumă sin Ghiorgi brat Postolachi şi au vândut şi de al doile moşii tot din Coroteni tij dumisale Costandin Negel dând toate scrisorile de moşiia Coroteni a 7 bătrâni, adec ce au fostu 3 pol baştin a Chirilei Porcu din sus, iar 3 pol bătrâni parte din ğos au fostu cumpărătur lui Sămion Nohit şi peste tot acum stăpâneşte cumpărător".

F) *Naimire de preuţi şi dascali la Dolheni.*

1776 Mart 17. Am aşăzat pe diiaconul Balica dascal bisăricii şi eu săi dau scutială şi vinitul dăscaliei de la bisarică săi dei preutul, după obicinuitul obiceiu a dăscăliei=şi el să fie nelipsit de la bisărică făr ştire preutului. întracestaşi chip sau primit.

— *1776 Febŕuarie 13.* In Sâmbăta lăsatului Săcului de brânză au venit preutul Gheorghie cu totul la Dolheni, şi voiu săi ţiiu în samă anul de atunci=iar nu de la Crăciun, căci nau slujit în toate Sâmbetile şi Duminicile şi sărbătorile, dup tocmala ci au avut; adică 20 lei un postav: adică 4 coţi câte un leu cotu; i un sărindar.

„ce iam dat: *1 leu* papi cii cu colţuni printenii; *18 bani* 3 ocă carni cu mâna lui Costandin; *72 bani* pe una pol ocă untă; *12 lei* bani în mână (Febr. 27); *4 lei* când sau dus la Huşi cu răv(aş) meu săş ei blagoslovenie; *81 bani* doao chile in de la Iaşi; *54 bani,* 2 pol ocă miţe; un sac mălaiu cu Costandin; 2 baniţe de a babei Mart 23, tij mălaiu; *1 leu 36 bani* pe 7 ocă şi ğumătate lână câte 7 parale oca; *36 bani* 4 ocă sămânţă cânepă; *1 leu 60 bani,* 10 ocă miţi, *3 lei* pe 2 păreche cibote. Săpt 15; 1 *leu* la fumărit (Dek. 22); *3 lei* tej la Mart 31: *28 lei* fac piste tot".

www.dacoromanica.ro

1778. Am tocmit pe preutul Gheorghie să slujască sfintei bisărici Sâmbăta, şi Duminica şi la toate sărbătorile sfinţilor şi la toate praznicile împărăteşti făcând leturghie; iar osfeştanii când îi va da mâna; deosăbit de zilele intăi a lunilor intrun an; şi eu să aibu ai da 25 lei şalt nemică, şi anul sau început Dek. 6 şi iam dat 15 lei Noemv. 28, 1778 dintracei bani şau rămas sai mai dau 10 lei; 2 lei tij dal; 3 lei tej dal; după ce a eşi anul, adec 1779 Dek. 6".

* * *

Donaţiunea I. I. C. Brătianu

Dl. Preşedinte prezentând preşedintelui Consiliului de miniştri primele 3 fascicule din buletinul *Ioan Neculce* a primit din parte-i următoarea scrisoare: „I. I. C. Brătianu, preşedintele consiliului de miniştri roagă pe d. Gh. Ghibănescu să primească viile sale mulţumiri pentru cele *trei* numere din revista *Ion Neculce*, ce a binevoit a-i trimete. Prin mandat poştal v'am trimes la Iaşi suma de lei 1000, ca un mic sprijin pentru opera culturală, ce o întreprindeţi prin revista D-voastră in capitala Moldovei".

Atenţia arătată de I. I. C. Brătianu a produs o adâncă impresie comitetului, care a văzut în aceasta o consacrare a muncii culturale, ce se desfăşură din partea muzeului municipal.

I s'a răspuns prin următoarea adresă:

D-lui I. I. C. Brătianu, Prim Ministru, Bucureşti.

Comitetul Muzeului în şedinţa sa din 10 Dec. 1923 a primit cu adâncă mulţumire măgulitoarea Dv. apreciere asupra activităţii culturale desfăşurat de comitetul muzeului municipal prin revista *Ioan Neculce*, cum şi de donaţiunea acordată pentru susţinerea acestei publicaţiuni istorico-arheologice.

In numele comitetului muzeului.

Preşedinte — **Gh. Ghibănescu**

Secretar — *M. Costăchescu*

Iaşi 1924 Decembrie 10 No. 22.

* * *

Două cruci vechi din satul Perieţi (Olt)

Se cumpără pe sama muzeului două cruci mici săpate în lemn, foste a bisericii din satul Perieţi, jud. Olt. Una e din 7242 (1734) şi alta din 1853.

* * *

Notiţe din Perieţi

Pe valea Iminogului, sacă de apă, se înşiră un lanţ de sate pe o lungime de peste 25 chilometri. Placarde mari de lemn legate cu sârmă groasă de 2 stâlpi de o parte şi alta a şoselei arată de unde începe satul, casele ţinându-se lanţ.

In *Mierleşti* de sus, inscripţia bisericii:

«Această sfântă biserică sau dzidit în anul 1830 prin stăruinţa preutului Drăghic familia Gabina şi a enoriaşilor, iar în zilele Regelui nostru Carol I şi Episcop Gherasim Argeş sau reparat şi zugrăvit din nou prin ajutorul Doamnei Zlota Vasilescu şi doamnei Elena Mândrulescu şi preut Ilie Păsculescu şi ale enoriaşilor acestei sfinte biserici. Ioan Trompeteanu pictor din Bucureşti anul 1902 Sept. 2.

Dintre cărţi notăm câteva:

— Pe un *Antologhion* pe 12 luni (rupt): să se ştie de când sau legat cartea aceasta la anul 1835 şi sau adus Martie in 7 zile şi sau legat cu taleri 27 adică кз cu Triodul,

www.dacoromanica.ro

— Pe o *Cazanie*. Buzeu 1834: „Această sfântă carte ce să numeşte Cazanie au aduso logofăt Dumitrachi Anton cumpărată de dumnealui la leat 1845 Febr. 2 şi c'ne sar ispiti so fure să fie blestemat de 300 (m) sfinţi părinţi *opţspre ce* de la sobo ul Nichei şi să fie legat şi în veacul de acum şi în cel ce va să fie. Preot popa Drăghici ot Mierleşti".

O cruce de lemn: pe *faţă* їнцю (Isus Nazarineanul Ţar Iudeilor), іс хс нн. ка ла лѣт зсмв.; în *dos* їнцн. іс. хс. ннка. лѣка. іѡанъ.

— In *Perieţii de sus*, inscripţia bisericei:

Această sfântă şi Dumnezăiască biserică, ce se prăznueşte Sf. Ierarh Nicolae | sau zidit din temelie din nou în anul 1857 cu stăruinţa num'ţilor titori priotul Iordachi | iară în anul 1888 sa reparat cu stăruinţa titorilor priotul Marin şi cu toţi enoriaşii bisericii, iar în anul 1903 sau clădit din nou, sau zidit tot | pe temelia veche care a stăruit de a primit mai întâi pre sf. prestol cel vechiu şi sa împodobit după cum se vede, sa început lucrarea la 20 Maiu şi sa terminat | la 13 Noembre tot în acelaş an cu stăruinţa şi cheltuiala titorilor cari au | sfârşit lucrul în zilele Maiestăţei Sale Regelui Carol I, Regina Elisabeta şi în zilele presfântului | Episcopului Eparhiei Argeşului Gherasim Timuş cu binecuvântarea sa şi a dat voe | de redeschiderea acestui sfânt lăcaş fi'nd protoereu al acestui judeţ părintele Ioan Marinescu, iar paroh al acestei parohii preutul Ion.

Dintre cărţi citäm:

— Pe un *Triod* (rupt): «Acest sfânt şi | dumnezeesc Triod este | al sfintei biserici ot Mierleşti de ctitorii sfintei bisărici | şi sau dăruit sfintei | bisărici | şi orice preot | să va întâmpla a sluji | în sfânta bisearică | să nu îndrăznească a zice că este a lui | să fie legat de trei sute 18 | sfinţi părinţi de la Nikeia | şi supt blestămul acelor | sfinţi părinţi | şi de noi păcătoşii | şi am pus eu logofătul Tudor Perieţeanul | din răposatul Barbul căpitanul | Perieţeanul în zilele domnului nostru | *Ion Costandin Gheorghie* | *Angerli Voevod* | *când era să se bată cu Pazvantoglu* | şi mam şi iscălit. Toader Perieţeanul mazilul | la leatul 1798 Fev. 26 (pg. 274-297).

— Pe un *Antologhion* pe tot anul (rupt).

«Sfinte Ioane Botezătoriule, carele ai botezat pre Domnul nostru Is. Hs. cu prea sfinţita dreapta ta în apa Iordanului mă rog sfinte păzeştemь trupulь mieu de diavolulь şi de ispita vrăjmaşilorь nimica să nu mă spurce, pentru mărirea lui Dumnezeu. Ačastă carte e ač arătată în munţii maslinilorь în ţara bătrânilorь, înaintea iicoanii sfântului Arhanghel Mihailь şi ni(me)ne nu putea să o vază ačastă, dar ia au fostъ aninată întrunь maslinъ şi cine vrea să o citească sângură sau fostu desch'zândъ, zicând aceste cuvinte: Ise. Hse. fiiu lui Dumnezeu, poruncescuvă voao creştinilorъ să sfinţiţi zioa ačasta a sfintii Duminici ca să nu lucraţi nimica întrânsa, nici rădăcinile dinь grădinile voastre să nu le scoateţi».

* * *

Donaţiunea Dombrovschi

Dl. Sever Zotta prezintă din partea D-lui Norbert S. de Dombrovschi, magistrat, 97 documente vechi, ce vorbesc de proprietatea caselor din Iaşi, cari au aparţinut din vechi familiei Lokman gerahul. D-l Traian Ichim a fost însărcinat să facă *opisul*; şi se hotărăşte a se trimite D-lui Dombrovschi o adresă de mulţămire pentru frumoasa donaţiune. D-l Sever Zotta s'a obligat să facă un mic studiu asupra familiei Lokman, încetăţeniţi în ţară încă de la 1750 încoace. Ca curiositate am publicat chiar în acest nu măr o grupă de 5 documente vechi, scrise în copie cu litere latine încă din secolul al XVIII de către diacul Stefan Cerchez, întru cât biserica Catolică necunoscând bine slova veche moldovenească şi-a pus sarcina de a le avea notate în dos ori în latineşte, ori în italiană, şi chiar a le transcrie cu litere latine. Vom da în curând opisul lor.

www.dacoromanica.ro

* * *

Vizita d-lui Ţigara-Samurcaş

D-l Zotta, conservatorul muzeului, comunică că în cursul săptămânei trecute muzeul nostru a fost vizitat de d. Ţigara-Samurcaş, care s'a interesat de aproape de starea muzeului, de colecţiunile sale, mai ales de mulţimea documentelor ce posedă, şi a felicitat de frumoasa operă culturală, a căruia spor e asigurat, deşi merge încet.

* * *

Buletinul „Ioan Neculce" No. 4

In această şedinţă se hotărăşte ca pe ziua de 20 Dec. 1923 să se înceapă tipărirea No. 4 din Buletin; se fixează seria studiilor, ce urmează a se publica în capul buletinului, cum şi asupra alegerii documentelor ce vorbesc de Iaşi şi de viaţa veche a Moldovei. Se dispune ca în acest număr să se publice aceste 3 studii: *Sineştii*, monografie istorică de M. Costăchescu; *Imaşul Iaşilor* de N. A. Bogdan, şi *Breasla mişcilor cu mahalaoa Calicilor* din Iaşi de Gh. Ghibănescu.

* * *

48) In şedinţa de la 24 Decembrie (Proces-Verbal No. 48) se arată că s'a pus supt tipar No. 4 din Buletin; iar d. Traian Ichim înaintează un raport asupra depozitelor No. 1, 2 şi 3 din Ion Neculce şi comunică inscris că se găsesc depozitate 458 ex. din No. 1; 480 ex. din No. 2; 242 ex. No. 3. Cum aceste exemplare reprezintă un capital la activul muzeului se dispune că pe viitor nu se va elibera nici un exemplar de cât cu viza preşedintelui sau a conservatorului muzeului.

* * *

Bilanţul pe exerciţiul 1923

Cum această şedinţă este ultima din anul 1923, şi înaintea sărbătorilor de Crăciun, d. casier N. A. Bogdan prezintă următorul cont de gestiune a mişcărilor fondurilor, eşire şi intrare, pe cele 9 luni ale anului 1923.

Bilanţul de venituri şi cheltueli a Muzeului Municipal pe exerciţiul anului 1923 (1 April — 31 Decembri).

A. Venituri

	Prevederi	Incasări	Escedent
Art. I. Saldo	24.437.95	24·437,95	— — —
Art. II. Subvenţia Primăriei	16.000.—	16.000.—	— — —
Art. III. Abonamente	5.000.—	11.065.50	+ 6.065.50
Art. IV. Doaţiuni.	5,000.—	5.498.—	+ 498.—
Total	50.437.95	37.001.45	6.563.50

B. Cheltueli

	prevederi	Plăţi	Escedente
Art. I. Reparaţii	2.000.—	100.—	+ 1.900.—
Art. II. Cărţi	3.000.—	1.555.—	+ 1.445.—
Art. III. Mobilier	1.000.—	— —	+ 1.000.—
Art. IV. Cancelarie	1.500.—	535.—	+ 965.—
Art. V. Buletin	30.000.—	25.074.—	+ 4.926.—
Art. VI. Epigrafia	2.000.—	50.—	+ 1.950.—
Art. VII. Colaborare	1.800.—	1.800.—	— — —
Art. VIII Jetoane	4.000.—	2.250.—	+ 1.750.—
Art. IX. Custode	3.500.—	3.500.—	— — —
Art. X neprevăzute	1.637.95	100.—	+ 1.537.95
Total	50.437.95	34.964.—	+ 15.473.95

www.dacoromanica.ro

Deci *încasări* 57.001.45 ; *cheltueli* 34.964 ; *escedent* 22.047.45.

Se dispune dar a se trece pe sama exerciţiului 1924 suma de lei *două zeci şi două mii patru zeci şi şapte, bani 45*.

* * *

Corpus inscriptionum slavo-romanicarum.

Dl. Preşedinte comunică că a avut prilejul de a discuta cu d. Alex. Lepădatu, ministru Cultelor şi Artelor despre necesitatea publicării unui corp de inscripţi, de pe tot întinsul ţării Româneşti, întru cât zecile şi sutele de mii de inscripţii şi notiţe ar constitui un preţios material istoric informativ. D-sa pune în legătură cu cele găsite de d-sa în Ardeal, unde cărţile sunt pline de fel de fel de notiţe foarte importante—unele, iar inscripţiile trebuiesc decalcate, fotografiate şi publicate cu toată grija ştiinţifică.

Dl. Lepădatu este un adînc convins de utilitatea acestei publicaţiuni centrale, căci încă de pe când era secretar al comisiei monumentelor istorice a publicat în coloanele *Buletinului* multe inscripţii şi notiţe istorice.

In acest scop d-sa a fost rugat să ia contact cu colegii din comitet şi să aştearnă în scris un proect de organizare a societăţei epigrafice. Publicaţiunea ar purta numele de *Corpus inscriptionum Slavo-Græco-Romanicarum.*

Comitetul a luat act de acest deziderat, care va forma subiectul de discutat în alte şedinţe şi va sta în legătură cu desvoltarea secţiei epigrafice a Muzeului nostru.

* * *

49). In şedinţa de la 18 Ianuarie 1924 (Proces-Verbal No. 49), d. Casier N. A. Bogdan face dare de seamă de averea casei : 17772.75 lei cu Recipisa Casei de Economie a Funcţionarilor din Iaşi, şi 4244.70 lei numerar în casă. Capitalul depus spre fructificare a produs 1780.25 lei, cari s'au trecut la capital. Comitetul aduce mulţumiri de zelul pus întru îndeplinirea gratuită a însărcinării sale.

Dl. Sever Zotta comunică că în 29 Martie ce împlinesc 30 de ani de la moartea lui T. Codrescu, autorul Uricarului. Se dispune a se face o panahidă la Sf. Spiridon în acea zi, când. Gh. Ghibănescu va ţine o cuvântare festivă. In vederea aceştia se dispune o şedinţă plenară festivă.

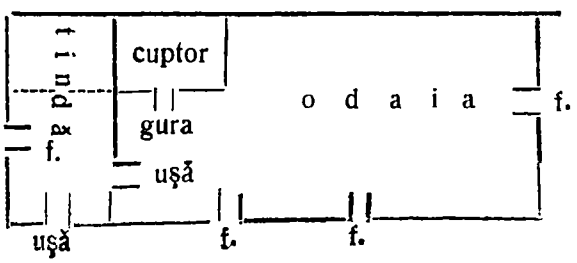
E locul de a pomeni că din cauze binecuvântate serbarea s'a amânat pentru o dată ulterioară, unindu-se şi cu sărbătorirea lui Eudoxiu de Hurmuzache.

* * *

Biserica din Humuleşti; note şi impresii.

Dl. Gh. Ghibănescu face o expunere a escursiunii făcute la Neamţ şi Humuleşti, unde a văzut casa lui Creangă, biserica din sat şi a luat notele necesare,

Casa lui Creangă a suferit unele schimbări faţă cu ceia ce era în copilăria lui. Iată schema casei, care poartă o placă de marmură cu această inscripţie: „aici se născu şi petrecu anii copilăriei Ioan Creangă 1837-1889".

Obs. Linia punctată arată că din vechiu tinda era mai scurta, fundul fiind ocupat cu cuptorul.

www.dacoromanica.ro

Azi casa e locuită de Sofia lui Anton Grigoriu cu cei 7 copii ai ei, o nepoată de soră marelui scriitor.

Petre
|
Ştefan=Smaranda
|
Ioan Creangă, Maria = Petre Cozma, Zaheu Creangă, Ileana
|
Sofia
– Anton Grigoriu Ecaterina= Andrei Costăchescu Maria

Pe locul vechii biserici e ridicat un paraclis. Aici se găseşte un treptih de lemn ca pomelnic al ctitorilor şi el figurează peste 50 de nume.

Tot aici se găseşte *„Pravilicaru"* adică molitfelnic pe scurt. Iaşi 1802 Mart 12.

— Un pomelnic pe marmură al preutului Ion din 1855.

— Trei icoane мр. ⊖s ; sfete Nicolae ; sfete Spiridon.

— In biserica cea nouă se găsesc mai multe cărţi, de pe cari am scris următoarele însemnări :

— Pe un *Tipicon*-Iaşi. 1816 „la Sf. Neculai din sat Humuleşti sau dat tipicon de Ierei Ştefan Blagocin".

— Pe o *Evanghelie*, Neamţ 1834 : „ačastă sfântă carte este afiero | sită sfintei biserici din satul Humuleşti unde este | hramul sfântului Ierarh Nicolae de subsămnatul | Ermonah Nil din sfânta mănăstire Neamţul | pentru a me pomenire şi oricine ar îndrăzni | de a o înstrăina de la sus pomenita biserică | să fie supt neertat canon. 1867.

— Pe o *Evanghelie*, Neamţ, 1845 : „Ačastă sfântă Evanghelie sau hărăzit de cătră mine smeritul | Iegudiil monahul din sfânta mănăstire Neamţului la biserica din satul Humul şti unde se prăznueşte hramul sfântului Ierarh | Nicolae ca să fie nestrămutată în sfântul oltar, numai pentru | trebuinţele bisericei iară pentru trebuinţele afară din biserică | să nu aibă voie nimene de a o întrebuinţa | spre večnică pomenire a me şi a tot neamul meu. Şi cine va îndrăzni | a o înstrăina dela numita biserică să fie neertat de Dumnezău | şi de maica Domnului si de sf. Ierarh Nicolae până | nu o va întoarce iarăş la locul ei. unde este dată | anul 1848 Februarie 17".

— Pe o *Evanghelie*, Bucureşti 1742.

„Ačastă sfântă Evanghelie am cumpărato eu iereu preut | Isache cu 10 lei bani şi am dato sfintei | bisărici ce iaste hramul sfântului Nicolae ot | Humuleşti ca s fie supt | blestemul sfântului Nicolae şi a celor 318 părinţi | de la Nicheia. lt. 7303. Mai 21 (1795).

— Pe o *Cazanie*. Bucureşti. 7276 (1768) : „ačastă sfântă carte ce să chiam. *Ceteagna*. | siu cumpărat în doispreci lei bani coraţi de cari să fie | la sfânta bisearică la Humuleşti la sfeti | Nicolai. care bani iau dat robii lui Dumnezeu | Ion Balan un galbăn eu | diaconul Toader Humă | doi lei şi un ortu eu Samoilă un leu, eu Ion Humă | un leu, eu diiaconul Isache un leu, eu preutul Vasile Chivul un leu, şi eu preotul Vasile sin Humă un leu şî zeci bani | nimene să nu fie volnic ale stremota de | la biserica ačasta. iar ci(ne) o va lua să fie blestemat | şi afurisit de trei sute optsprezece oteţi | de la Nich ia, fierul şi chetrile să putrezească | iar trupul acelui să nu putrezească | anul 1775 de la Adam 7283 Fevruarie în 20 Humuleşti.

Pe *pomelnicul* Episcopului Melhisidec „Intru pomenirea părinţilor mei, preut Petre Stefănescu şi prezvitera Anastasia din satul Gărceni.

www.dacoromanica.ro

Pr. P. Ştefănescu = Anastasia

Episcopul Melhisedec al Romanului	Ierodiacon Ştefănescu	Suzana stariţă la Războeni	Ştefănescu institutor Neamţ

* * *

Din Condica lui Ion Gafencu pitar (Dolheni)

(circa 1768) Numele Domnului Is. Hristos.

72 numi ale Domnului Hs. să li poarte creştinul pentru duh necurat : Biruire = Putere=cuvânтъ = viiaţă = mil = lubov = înţelepčuni = paci = atot ţiitor = întocmitor de lumini = mas(ă) = păstor = oaia = piiatră = cali = cas(ă) = înpărat — urzire = cap = cinste = mire = biruitor = adevăvat fiu ominescъ = cu noi Dumnăzeu = inci-pător = întâi născut = viitor = înpărat înălţimi = Hs. = pâne = cerească = părin-tili = ziditorul = Savaѡѳтъ = făr moarte = sfântul Duh = îndurător = soarili =Hs— vindecător =bun de pântici=milostivul = mai înainte de veci=аѳтанатѡс. făcătoruluъ— milul=лъв=viţel=chipul măririi=eu sânt carili am fostъ = dreptate=izvorul =rostul— adevărat = bucurii = încipător = munte = preutъ = înpărat=înapoiat=preste toţi îm păraţi... să s(e) dei la robu lui Dumnăzeu (cutare).

ale Precistii :

Rug=Toiag=rădăcin(ă) =pământъ=sfântă= mazizi = piatră = maslin=chivot=scaun= uşi=biserică=maică purtătoare=patъ=carti= cleşte=fičoar(ă)= mărturisitoare =înpă-rătias(ă) = diaproape nevastă = soră = vârtop = fata logodit(ă) = noorluminat cer— răsărit=apus=soarili=cetate=plinire = loc = lună = muere fericită=de toate ţiitoari= aliasă=măgura lui Dumnăzeu=lumin(ă)=neapropiet(ă)=cădelniţă de aur=pre curat(ă)= făr de bărbat=de aproapi născătoari lui Dumnezeu=mir cu bun(ă) mireazmă = floare neputredă=sfânta sfinţilor=lespidi=acupirimântu=raiu = tămâi = crin = zmirnă = hi-rovim=înpăraţii= scaunul hiruvimilor=mas(ă) sfântă = de Dumnezeu priimitoare=ade-vărată=sălaş=unbră=casa lui Dumnezeu=ğunghere=mân(ă)= cornъ întru care pomo zuiri=toiag=sfântă=veşmântul înpăratulni=pentru mine=cu noi Dumnăzeu =

Să s dei la roaba lui Dumnăzeu (cutare) şi să li poarti cu socotial(ă) să nul piaizi".

Molitfă de friguri :

ıс : хс : ника вьполтисѣ : хс : вь двдь ѡт дѫха ста хс : расписи на крѣсти при-говондѣтсѣ : хс : погребѣтсѣ : и воскрѣстрѣти дни бежатбе павици раба божити и мерькт. расбисра. хс : распис. бонсѣ смерть в мьрви ичловека ѡжив амин."

Aceste să s scrii pe hârtii şi săl poarte : 3 ; zile. apoi să margă la vali la apă şi s speli. şi să rumpă de la grumazi şi să le dea pe apă bucăţi. Acestai liacu frigurilor

* * *

50). In şedinţa de la 17 Februarie (Proces-Verbal No. 50) se discută mai multe chestiuni : reînoirea comitetului ; comemorarea de 50 ani de la moartea lui Teodosiu de Hurmuzachi, întocmirea bugetului pe anul 1924, donaţiunea de monede şi medalii din partea D-lui I. Bogdan din Viena ; înfiinţarea postului de custode al muzeului şi de bibliotecar.

* * *

Realegerea Comitetului

Potrivit art... din statute se realege pe anul 1924 acelaşi Comitet cu următoarele atribuţiuni : *Gh. Ghibănescu*, preşedinte şi director al Buletinului, *Sever Zotta*, conser-vator al muzeului, *N. A. Bogdan* vice preşedinte şi bibliotecar, *A. D. Atanasiu* secretar şi conservator al muzeului în partea sa artistică, *M. Costachescu*, casier.

Schimbarea făcută se datoreşte dorinţei d lui N. A. Bogdan de a fi descărcat de însărcinarea de casier, întru cât i s'a creiat atribuţia de bibliotecar, cu scrierea inven-tariului şi a bibliotecii.

www.dacoromanica.ro

* * *

Membrii societăţii pe anul 1924

Iată care e alcătuirea Societăţii pe anul 1924.

Comitetul:

Gh. Ghibănescu, preşedinte, *N. A. Bogdan* vicepreşedinte, *Sever Zotta* conservator muzeului, *A. D. Atanasiu* secretar, *M. Costăchescu* casier.

Membri activi; *Ilie Bărbulescu*, (16 April 1921) *Vladimir Mironescu* (3 Iunie 1921). *Paul Gore* (24 Sept 1921) *G. I. Brătianu* (24 Sept. 1921) *P. I. S. Iacob al Huşilor* (4 Noem. 1921) *Ilie Minea.* (4 Noem. 1921).

Membri corespondenţi: Pr. D. Dan Cernăuţi (16 April 1921). Alex. Lapedatu, Cluj (15 April 1921). Gh. Balş Bucureşti (16 April 1921), Gh. Sion Târgu-Ocna (14 Dec. 1921) : A. Brandia, Iaşi (4 Noem. 1922) I. Mitru, Iaşi (4 Noem 1922) Praja Ion (4 Noem. 1922) Colonel Zamfirescu (4 Noem. 1922) Emil Diaconescu, Iaşi (4 Noem. 1922), C. Stamboliu Iaşi (4 Noem. 1922), V. Petrovanu, Iaşi (4 Noem. 1922), Alex. Băleanu, Iaşi (4 Noem. 1921) Mircea Posa, Iaşi (4 Noem. 1922) Valentin Bude, Iaşi (4 Noem. 1922) Pompiliu Parvescu, Iaşi (3 Oct. 1923) C. Bedreag, Iaşi (3 Oct. 1923).

Membri de Onoare: I. P. S. S. Pimen Mitropolitul Moldovei (3 Iunie 1921) N. Iorga Bucureşti (3 Iunie 1921) Ion Bogdan, Viena (15 Mai 1924).

Membri răposaţi: T. T. Burada, Principesa Maria Moruzi, D. Onciul.

* * *

Bugetul pe exerciţiul 1924

Bugetul muzeului Municipal pe anul 1924 : cuprinde următoarele cifre :

VENITURI		CHELTUELI	
Art.	Lei	Art.	Lei
1. Saldo	22047.45	1. Localul	2000.—
2. Subvenţii	20000.—	2. Biblioteca	4000.—
3. Buletinul	10000.—	3. Mobilier	1000.—
4. Donaţiuni	6000.—	4. Cancelarie	2000.—
Total	58047.45	5. Epigrafie	1000.—
		6. Buletinul	30000.—
		7. Redactarea	3000.—
		8. Jetoanele	4000.—
		9. Custodele	2800.—
		10. Bibliotecarul	4000.—
		11. Extraordinare	4247.45
		Total	58047.45

Venituri şi cheltueli: adică cinci zeci şi opt mii patru zeci şi şepte lei, bani 45.

* * *

Donaţiunea I Bogdan, avocat, Viena

D-l Preşedinte prezintă lădiţa sigilată, aşa cum a fost primită de la Viena prin ministerul de Externe. Lădiţa se dă în păstrare d-lui conservator al muzeului şi se va deschide la viitoarea şedinţă plenară, în faţa tuturor membrilor, când se va face şi adresă de mulţumire.

* * *

www.dacoromanica.ro

Custodele şi Bibliotecarul Muzeului

In vederea grăbirei cu scrierea inventarului averii muzeului şi a bibliotecii, cum şi pentru a înlesni publicului vizitarea muzeului, s'au numit pe d. N. A. Bogdan, bibliotecar, iar pe d. Traian Ichim custode, cu salariul hotărât prin buget.

Tratatul de Pace dela Iaşi, din 1791

In mai toate scrierile istorice ale trecutului nostru se vorbeşte, cam în treacăt, despre tratatul de pace, încheiat între Impărăteasa Rusiei Catherina II-a şi Sultanul Turciei, în luna lui Decembre 1791. Mai nicăieri însă nu se dă, macar în resumat, condiţiile amănunte cuprinse în acest act. Şi deşi acestea n'au avut vre-o influenţă prea mare asupra stărei politice şi economice a provinciilor Române Dunărene de pe atunci, ce erau considerate aproape ca paşalîcuri turceşti, de care autocratul dela Stambul voia să dispună după bunul său plac, e totuşi, cred, de un interes cel puţin documentar, să redăm măcar în esenţa lor, articolele relative, aşa de puţin cunoscute nouă.

Le găsim într'o carte franceză, scrisă de *Emile de Girardin*, şi publicată în Paris, în 1854, Ediţia a III-a, (Librairie Nouvelle, Boulevard des Italiens 15), ce poartă titlul de *Solutions de la Question d'Orient.* Şi în acest op, textul de care ne interesăm este reprodus (cum se vede într'o notă) după *Martens*, vol. 5, pag. 291. Titlul acestui act e:

Tratat definitiv de pace între M. Sa Impărăteasa Rusiei şi Poarta Otomană.

Textul e următorul:

„In numele lui Dumnezeu peste tot îndurător, Maestatea Sa Prea Puternica Impărătească şi Autocrată a tuturor Rusiilor şi Maiestatea Sa Prea Inaltul şi Prea Puternicul Impărat Otoman, simţind amîndoi dorinţa sinceră de a restabili pacea tulburată prin câteva întâmplări, de a pune capăt războiului ce durează până în această clipă între împărăţiile respective şi de a înfăptui din nou pe o temelie sănătoasă pacea, prietenia şi buna înţălegere, au găsit de cuviinţă să încredinţeze această lucrare bună şi mântuitoare străduinţei şi direcţiei Inalţilor Plenipotenţiari, şi anume: Maestatea Sa Impăratul Otoman, Escelenţei Sale prea luminate Seniorul Jussuf-Paşa, Mare Vizir al Sublimei Porţi Otomane, şi Maestatea Sa Imperială a Rusiei Excelenţei Sale Seniorul Alexandru Comte de Bedborosko, Consilier intim actual şi Cavaler al Ordinelor Impărătesei Sale.

Şi pentru ca această negociare a păcei să poată fi dusă la capăt bun, prin persoane alese şi numite, respectiv şi investite cu puteri depline pentru discutare, încheierea şi iscălirea acestui tratat de pace, au fost alese, numite şi învestite cu suszisele puteri, precum urmează: de către Poarta Otomană Excelenţii şi prea Veneraţii Eiseïd Abdullah-Birri; Reiss-Effendi; Seïd Ibraim-Ismet bei; Ordu-Cardissi, învestit cu caracterul unui Stambul-Effendi; Busnamagii; şi de către Curtea Rusiei, Escelenţii şi prea Veneraţii Alexandru de Samoiloff, Locotenent-General al M. Sale Impărătesei, Şambelanul seu actual, Director al Cancelariei Senatului diriguitor şi Cavaler al felurite ordine; Ioseph de Ribas, Maior-General al armatelor, Comandant al Flotei de la Racues, Cavaler a diferite Ordine; şi Sergius de Lascaroff, Consilier de Stat şi Cavaler; carii, întruniţi în Iaşi pentru a stabili o pace durabilă între cele două Imperii, reciproc au primit şi rezolvit articolele următoare: "

De aici, rezumăm cuprinsul celor 13 articole ale Tratatului ce urmează,—deoarece întregul text ne-ar lua prea mult spaţiu, fără să ne folosească prea mult.

Aşa, prin Art. 1, după ce plenipotenţiarii îşi fac diferite asigurări de uitare a duşmăniilor trecute, îşi făgăduesc o trainică prietenie pentru veşnicie, acordând ertare tuturor supuşilor lor, cari s'ar fi făcut cu ceva vinovaţi către unii sau alţii dintre contractanţi,

www.dacoromanica.ro

Prin Art. 2, se confirmă diferite tratate anterioare.

Prin Art. 3, Nistrul va trebui să slujească pe viitor de graniţă constantă între cele două Imperii.

Art. 4, pretinde că celelalte fruntarii rămân aşa cum au fost la începutul acestui războiu, redânduse Sublimei Porţi *Basarabia*, ce a fost luat-o armatele Ruse, cu judeţele *Bender*, *Acl erman*, *Kilia* şi *Ismail*, cu târgurile şi satele ce conţine această provincie. Asemenea se restitue *Moldova*, cu tot ce conţine, iar Sublima Poartă se obligă a îndeplini fără restricţie:

1. Cele stipulate în tratatele anterioare, relative la ambele Principate.

2. Să nu mai ceară plata datoriilor întârziate de orice fel.

3. Să nu ceară nici o contribuţie sau plată pentru toată durata războiului; dinpotrivă să le scutească, pentru pagubele numeroase ce au suferit, de orice sarcini şi contribuţii, pe doi ani, după ratificarea acestui tratat.

Art. 4. Prevede să se dee liberă eşirea cu tot avutul lor, familiilor ce ar vrea să emigreze, într'un termen de 14 luni.

Art. 5 e relativ la Paşa din *Aholtzic* sau *Akiska* (Tiflis).

Art. 6. Poarta să ţie în frâu populaţiile din stânga râului Kuman.

Art. 7. Asigură comerţul înpotriva corsarilor din Alger'a, Tunis şi Tripoli.

Art. 8. Prevede schimbul de prisonieri, precum şi eliberarea celor ce vor fi luaţi robi, dintre Poloneji, Moldoveni, Valahi, Peloponeji şi Insulari, Georgieni, etc. fără răscumpărare.

Art. 9. Impune să se facă cunoscut armatelor respective deplina încheere a păcei.

Art. 10. Prevede să se trimiată ambasadori reciproci, cari să fie primiţi dela frontiere cu eticheta şi onorurile în uz.

Art. 11. După întărirea tractatului de către suverani, trupele Ruseşti şi plutele dela Racues vor evacua teritoriul otoman, cel mai târziu la 15 Mai st. v., 1792.

Art. 12. Zice că până în 15 zile sau şi mai degrabă să se schimbe tratatele întărite pe deplin.

Prin Art. 13, se prevede că tratatul acesta trebue să fie iscălit cu mânele proprii ale Sultanului şi Impărătesei Rusiei, şi aceste ratificări schimbate până în 5 săptămâni sau mai degrabă".

Ca urmare acestui tratat, cu şese ani mai târziu, adică la 23 Decembrie 1798, se încheie la Stambul un nou tratat între aceste ambe Imperii, *de alianţă defensivă*, prin care se confirmă din nou pe cel încheiat la Iaşi, (*Martens*, vol. 6. pag. 582).

N. A. Bogdan

Academia şi documentele ce vorbesc de Iaşi, (seria III-a).

In plicurile de la 26-40 inclusiv, se găsesc următoarele documente, ce vorbesc de Iaşi, până la anii 1800.

7139 (1631) Iaşi. Moisă Movilă Vodă hotărăşte *ca neguţitorii din Iaşi să nu mai dea împrumut de bani şi la trebuinţe să ia bani de schimb din visteria domnească fără nici un baş (agiu)*. Document slavon pergament fără pecete (XXX 86).

7143 Săpt 7 (1634) Iaşi. Vasile Vodă Lupul întăreşte egumenului de la biserica *Sf. Ioan, care se află în mijlocul târgului Iaşilor*, ca să stăpânească moşie la Turie, la prisaca lui Ignat (XXXIII, 77).

7138 Noem. 24 (1649) Iaşi. Vasile Vodă întăreşte lui Toader *starostele de negu-*

www.dacoromanica.ro

ţitori din Iaşi cumpărătura ce a făcut cu 300 lei în a treia parte de Cândeşti pe Prut şi Jijia de la Pană Caciaun, neguţitor din Iaşi şi de la soţia sa Irina (XXXIII 46).

7194 April 29 (*1686*). Apostol sin Tanasă *cupeţ din Iaşi* cumpără de la Dinu din Ciorteşti o vie la Odobeşti (XXXVII, 90).

7208 Mai 5 (*1700*). Necula *neguţitor dn Iaşi* cumpără în Roşcani (Turia) părţile Nastasiei Vlăsiasa (XXXI 22)

7210 April 29 (*1702*) Alexandra fata lui Costandin dărueşte lui Neculai *neguţitor din Iaşi* şi femeii sale Stefania, părţile sale din Roşcani (XXXI, 46).

1722 Feb. 28 (1704) Irina fata lui Pavăl din Roşcani dă danie lui Neculai *neguţitor din Iaşi* părţile sale din Roşcani (XXXI, 21).

7213 Noembre 22 (*1704*). Neculai *neguţitor din Iaşi* cumpără în Roşcani părţile Mariei fata Mârzei (XXXI, 52).

7213 Noem. 29 (*1704*). Neculai *neguţitor din Ioşi* cumpără de la Postolachi sin Vas. Gherman părţile sale din Roşcani la Turia (XXXI, 45).

7216 Mai 1 (*1708*). Ştefan Dinţul îşi vinde partea sa din Mânzeşti lui Toma *neguţitor din Iaşi* (XXXVII 94).

7247 Mai 11 (*1739*). Costandin şi Dimitrie ficiorii lui Osmachi neguţitor schimbă cu Agapie, egumenul de la Aron Vodă un loc de casă *în Muntenime, Iaşi* (XXI 106).

7265 Noem. 9 (*1756*) *Iaşi*. Scarlat Ghica Vodă rândueşte pe Simion Cheşcu uricar să măsoare via şi livada ce Inochentie Episcop de Huşi a cumpărat pe *moşia măn. Socola* (XXXVII 39).

7268 Avg. 25 1760 Iaşi. Ioan Teodor Voevod Calimah hotărăşte camăna ce au a plăti *negustorii din Iaşi pentru pivniţele lor* (XXX 59).

7270 Mart 27 (*1762*). Mărturie hotarnică pentru alegerea a 2 locuri de casă în Muntenimea de mijloc, a Lupului Cujbă mazil (XXXI 93).

1765 Mai 21. Mărturie lui Simeon Arămescul vornic de poartă pentru locul de casă ce Vas. Potorac, ruptaş din Botoşani, are în Iaşi *la Muntenime de mijloc, de vale de sfântul Teodor* (XXXIV 215).

1765 Dechem. 8. Carte de giudecată între Maria Potorac şi Ioniţă Cupeţ pentru casa din *Muntenime de mijloc de vale de sfeti Teodor* (XXXIV, 217).

7274 Oct. 9 (*1765*) *Iaşi*. Mărturia hotarnică a locului de casă, ce-l are Maria Potorac *în Muntenimea de mijloc* (XXXIV 226).

1766 Iunie 15 Iaşi. Anaforaua veliţilor boeri în pricina ce Ioniţă *cupeţ din Iaşi* are cu Vas. Potoroc din Botoşani pentru un loc *de casă din Muntenime* (XXXIV 222).

7274 Aug. 1 Iaşi (*1766*). Vasile Roset hatman dă g nerelui său Ştefan Roset stolnic şi fetei sale Safta o casă cu locul ei şi cu pivniţi de piatră; ce este în *Muntenimea de mijloc, de vale de sfântul Teodor* (XXXIV 221).

1779 Aug. 15. Hotarnica locului de casă a lui Tanasă Sârbul din Muntenimea *de sus* (XXXIV 127).

1779 Aug. 18 Iaşi. Vasile Razul vel logofăt cumpără un loc de casă în Iaşi de la Mihalachi şi Neculai, feciorii lui Tănasă Sârbul suiulgiul (XXXIV 126).

Fără veleat. Scrisoarea lui Cost. Cantacuzino pentru licitaţia caselor sale din Iaşi (XXXIV 128).

1780 Iunie 30 Iaşi. Mărturia hotarnică a locului de casă ce Enciul abager îl are *în târgul de sus* (XXXIV 228).

1782 Martie Iaşi. Cost. D. Muruz Vodă scuteşte de bir şi alte havalele pe Gheorghe Suiulgiul, care va îngriji de apele şi haznalele Iaşilor (XXX, 76).

1783 Sept. Iaşi. Alex. C. Mavrocordat Vodă întăreşte privilegiile neguţitorilor din Iaşi (XXX, 62).

www.dacoromanica.ro

1786 Noembre. Alex. I. Mavrocordat Vodă întăreşte privilegiile neguţitorilor din Iaşi (XXX, 61).

1789 Iunie 17. Jaloba Saftei Roset băneasă în pricina ce are cu Anica Sârbul pentru o pivniţă din Iaşi (XXXIV, 216).

1789 Iuni 20. Porunca divanului Moldovei către vornicii de poartă C. Stăncescu şi S ef. Ciogole să cerceteze pricina dintre băneasa Safta Roset şi Enciul abager XXXIV, 227).

1789 Iulie 10 Iaşi. Vornicii de poartă C. Stăncescu şi St. Ciogole cercetează pricina dintre băneasa Safta Roset şi Iancul abager pentru o pivniţă *din târgul de sus* (XXXIV 218).

1789 Noem. 6. Mărturia hotarnică a moşiei Leucuşeşti (Suceava) a lui Ştefan *căpitan de Iaşi* (XXXVIII 35).

1789 Aug. 2. Porunca divanului Cnejiei Moldovei către spatar Manolachi Balş, sărdar Alex. Beldiman să cerce eze pricina dintre Safta Roset băneasa şi Enciul abager pentru o pivniţă din târgul de sus (XXXIV, 219).

1789 Aug. 23 Iaşi. Cercetare boerilor rânduiţi Balş şi Beldiman pentru pivniţa lui Enciul abageriul (XXXIV, 224).

1790 Sept. 5 Iaşi. Mărturia hotarnică a locului bănesei Safta Roset, împresurat de Enciul abageriul (XXXIV 225).

1790 Aug. 25. Porunca divanului Cnejiei Moldovei către T. Balş aga să dea vadea Enciului abager să-şi ridice binaua făcută pe locul bănesei Safta Roset (XXXIV 220).

1791 Iunie 29 Iaşi. Ionciul abager puse aşazare cu băneasa Safta Roset ca să nu-şi mai ridice binaoa făcută pe locul ei (XXXIV 223).

1792 Noem. 25 Iaşi. A. C. Muruz Vodă întăreşte privilegiurile *negustorilor din Iaşi.* (XXX 60).

1793 Sept. 30. Mih C. Suţu Vodă întăreşte privilegiile *negustorilor din Iaşi* (XXX, 54).

1793 Dec. 19. Veniamin Costachi Episcop de Huşi dă vornicului Manolachi Conachi locul de *case din Iaşi* pentru 4 suflete de ţigani (XXYIV 129).

Obs. Asupra acestui act vezi doc. CXLII din acest număr (pg. 224).

1795 Sept. Iaşi. Alex. I. Calimah întăreşte privilegiile b eslei *neguţitorilor din Iaşi* (XXX, 57).

1795 Noem, 22 Iaşi. Ioan staroste de tălpălari vinde lui Şaim jidov 2 pogoane vie la Miroslava, pe moşia măn. Socola (XXXIV 201).

1796 Iulie 10. Avrămia soţia lui Sava *lipscan din Iaşi* vinde lui Isac jidov 5 pogoane vie la Tomeşti pe moşia Goliei (XXXIV 196).

1799 Dec. 1 Iaşi. C. A. Ipsilant Vodă întăreşte privilegiile negustorilor din Iaşi (XXX, 56).

1801 Oct. 20 Iaşi. A. N. Suţu Vodă întăreşte privilegiile *negustorilor* din Iaşi (XXX, 55)

1803 Iulie 30 Iaşi. A. C. Muruz Vodă întăreşte privilegiile *negustorilor de starea întăia din Iaşi,* cum le-au întărit şi alţi domni (XXX, 53).

* * *

51) In şedinţa de la 2 Mar ie (Proces Verbal No. 51) iau parte pe lângă membri Comitetului şi mai mulţi membri corespondenţi, fiind şedinţă plenară. Se făcuse această invitare întru cât urma să se deschidă lada cu medal i şi monede antice, trimise de d. I. Bogdan, din Viena.

* * *

www.dacoromanica.ro

Patru donaţiuni importante

In această şedinţă s'au primit efectiv următoarele donaţiuni :

1) *Omoforul lojei francmasonice,* dăruit de d-na Victoria Constantinescu, profesoară la externatul de fete din Iaşi.

2) Donaţiunea de 1919 piese : monete şi medalii din partea d-lui Ion Bogdan din care 357 bucăţi monezi antice de argint (gr. 900); 542 bucăţi monezi de cupru (gr. 2825) şi 1020 copii de pe colecţiunile muzeului din Viena, efectuate în Galvanoplastie în aur sau argint.

3) Diferite tipărituri vechi dintre 1836-1860, dăruite de d. Mircea Possa, pentru biblioteca muzeului.

4) Donaţiunea a 71 medalii şi 7 fotografii de pe ediţiile sale proprii din partea d-lui Elias Şaraga librar-anticivar Iaşi.

Li se răspunde în scris la toţi aceşti donatori.

* * *

Scrisorile d-lor I. Bogdan şi Elias Şaraga

J. B O G D A N
A V O C A T
Weihburggasse 10. III
W I E N, I

VIENA, 26 Ianuarie 1924

Onoratului Comitet al Muzeului Muuicipal al oraşului IAŞI

Mult stimate Domnule Preşedinte,

Am plăcuta ocaziune a vă remite aci colecţiunea de monezi antice, pe care am dăruit-o Muzeului Municipal al oraşului, de care mă leagă amintirea celor mai frumoase timpuri ale vieţii şi anume : copilăria şi adolescenţa.

Domnul Ministru al Ţării noastre de aci mi-a comunicat că Ministerul de Externe a telegrafiat Legaţiunei de a lua în primire Colecţiunea şi sper că în curând ea o să fie remisă de către Ministerul de Externe.

Colecţiunea este compusă din :

357 bucăţi Monezi antice de Árgint în greutate de 0.900 gr.
542 „ „ „ „ Cupru „ „ „ 2,825 gr.
1010 „ Copii de pe colecţinnea Muzeului din Viena efectuate în galvanoplastie în aur sau argint aşa după cum se găsesc originalele în exemplare alese în muzeul de aici. Copiile reprezintă faţa şi verso şi sunt aşezate fiecare în o cuvertă specială pe care se găseşte inscripţiunea corespunzătoare, aşa după cum sunt catalogate de numismatul vie ıez. Verificând această catalogare veţi vedea monezi corespunzătoare Ţărilor Româneşti catalogate fie sub denumirea de „Siebenburgen" sau la ţara Ungurească sau Polonă. N'am schimbat această catalogare tocmai pentru a vă lăsa ocaziunea de a sezisa tendinţa şi a pune lucrurile la punct prin numismatul Dv.

Dorindu-vă şi alte achiziţii, vă rog, să primiţi şi salutările mele cordiale.

Avocatul J. BOGDAN

www.dacoromanica.ro

J. B O G D A N
A V O C A T
I. Weihburggase 10. III.

VIENA, 28 Aprilie 1924

Domniei Sale Domnului Preşedinte al Comitetului „Muzeului Municipal"
al oraşului IAŞI

Domnule Pseşedinte,

Cu mare plăcere am primit scrisoare Domniei-Voastre din 11 Aprilie prin care îmi comunicaţi că sânteţi în posesiunea colecţiei de monezi, ce aîn donat muzeului oraşului de care mă leagă atâtea amintiri.

Neîntrecut de mare mi-a fost impresiunea ce am simţit-o văzând în fruntea Societăţii Muzeului Municipal pe foştii mei profesori şi găsesc de datoria mea de a vă mulţumi din suflet pentru serviciile ce şi în afară de şcoală le acordaţi, sub forma aceasta, cetăţenilor oraşului nostru, căruia îi lipsesc încă atât de multe.

Vă mai rog să exprimaţi tuturor membrilor din Comitetf cari m'au ales membru onorar al Muzeului oraşului Iaşi sentimentele mele pline de gratitudine şi să le arătaţi toată dragostea cu care vă înconjoară elevul de altădată şi concetăţeanul de astăzi.

Primiţi, vă rog, Domnule Preşedinte, împreună cu.întreg Comitetul de sub onorata Domniei-Voastre preşedinţie, încredinţarea afecţiunei sentimentelor mele celor mai duioase.

J. BOGDAN

ELIAS ŞARAGA
Timbres poste
pour collections
CARP No. 3 / JASSY

JASSY, 3 Martie 1924

Domnule Preşedinte,

Fericit cu ocazia vizitei mele la şedinţa din 2 Martie 1924 şi auzind expunerea făcută de Dv. şi constat marele viitor al muzeului ce cu atâta râvnă îl conduceţi alături de colegîi Dv. din Comitet, şi dorind a nu rămânea mai prejos de la această iniţiativă frumoasă şi cu ocasiunea donaţiei D-lui Bogdan făcută prin intermediul meu, donez muzeului spre *perpetuarea numelui meu Elias Şaraga* următoarele medalii bătute de mine :

1. Mircea şi Carol cel Mare 62 m. m. bronz aurit în cutie 1913.
1. Cuza şi Cogălniceanu 62 m. m. 1911 bronz argintat, în cutie.
1. Theodor Codrescu 50 m. m. bronz.
3. Expoziţia Generală Română 50 m. m. 1906 variate în colori.
3. „ „ „ 40 m. m. 1906 „ „ „
4. Comnna Iaşî 1800 ani colonizarea în Iaşi şi jubileul 40 ani de domnie a Regelui Carol 1906 35 m. m. 4 colori.
4. Carol şi Mircea 1913 32 m. m. 4 diverse colori.
5. „ „ „ 1913 Dreptul nostru 30 m. m. 5 colori variate.
6. Vasile Alexandri Statue 32 m. m. 6 colori variate.
6. „ „ Bust 32 m. m. 6 colori variate.
4. „ „ Lira patrate Comitetul Junimea 30 m. m. 4 colori variate.
5. „ „ Eminescu 1888 45 m. m. 5 colori variate.

www.dacoromanica.ro

4. Cuza, 50 ani dela Unire 1909 46 m. m. 4 colori variate.
3. „ Abdicarea 40 ani 1906 43 m. m. 3 „ „
2. Universitatea din Iaşi 75 ani dela fondare 43 m. m, 2 colori variate.
1. Cuza şi Kogălniceanu statue 43 m. m. 1 coloare.
1. Carpaţi şi Dunăre Pacea 19'3 40 m. m. 1 coloare.
1. Ştefan cel Mare, 400 ani dela moartea lui 1904
1. Avântul Ţării 1913, Comemorativă a armatei proectată şi admisă de M. S. Regele ca ordin militar.
1. Manevrele Române 1911 32 m. m. m.

EDITURI STRĂINE

1. Regele Carol I, 25 ani de domnie 1891 68 m. m bronz
1. Mitropolitul Iosif 1900 55 m. m. bronz.
1. „ Veniamin 1904 55 m. m. argintat.
1. Ioan Brătianu 1891 55 m. m. bronz.
1. Ştefan cel Mare 1904 55 m. m. bronz.
1. V. Alexandri 1905 40 m. m. „
1. Bisericele Sf. Necolai şi Trei Erarchi pătrată 1906 38 m. m.
1. Cuza Vodă 1912 38 m. m.
1. Lascar Catargiu 1899 35 m. m.
1. Apărătorii Independenţii, 1878, 1 Virtutea Militară.
1. Comemorativa Rusă 1878, 1. Crucea Trecerea Dunărei 1877 :
1. Fotografie reprezintă pe Melic Poni, Maiorescu, Culianu, Dr. Ciurea şi Novleanu, 1 Tablou jubileu 25 ani ani ani Institutele Unite. Cu stimă, ELIAS ŞARAGA

* * *

Casieria muzeului

Cu prilejul dării pe sama noului casier M. Costăchescu, Preşedintele a trimis d-lui N. A. Bogdan fost casier, adresa, din care extragem: ...ne facem plăcuta datorie de a vă mulţămi în numele întregului comitet de munca, ce aţi depus timp de 3 ani în însărcinarea dv. de casier în mod cu totul desinteresat şi gratuit".

* * *

Primăria de Iaşi şi biblioteca Muzeului

Primăria de Iaşi prin adresă anterioară cerea pur şi simplu să i se restituie întreaga bibliotecă, care a fost dăruită muzeului cu acte în regulă.

S'a arătat verbal şi înscris că cererea să nu i se poate admite, aşa integral, iar cât pentru serviciul tehnic, dacă are urgentă şi neaparată nevoe i se pot restitui cărţile de specialitate.

Prin adresa No. 3270 din 1 Febr., Primăria cerând pentru serviciul technic biblioteca cu dulapurile. Se dispune alegerea cărţilor de specialitate şi cu inventar în regulă s'au predat Primăriei spre descărcare bibliotecarului.

* * *

52. In şedinţa dela 17 Martie (Proces-Verbal No. 52) s'a discutat modalitatea serbătorirei de comemorare de 30 de ani dela moartea lui T. Codrescu şi de 50 de ani dela moartea lui Eudoxiu de Hurmuzachi. Serbarea a fost sorocită să se ţină la 11 April în Aula Universităţii. D. Sever Zotta urma să vorbească despre personalitatea lui Eudoxiu de Hurmuzachi, cum şi asupra familiei Hurmuzăcheştilor, iar d. Gh. Ghibănescu despre Th. Codrescu şi *Uricarul*, întrucât d-sa i-a fost colaborator la 3 volume (XVIII, XXIII şi XXIV)—Din motive că toţi membrii comitetului au fost ocupaţi serbătoarea s'a amânat pe la toamnă, dând pas Cernăuţului să-şi serbătorească pe Hurmuzachi, căruia i-au închinat numere festive din ziare şi revist e.

www.dacoromanica.ro

* * *

Cercetări la Bocşa Română, Bocşa Montană şi Sălcia Banatului (Fizec)

Cu prilejul alegerilor parţiale, ce au avut loc la Bocşa Montană, cercul electoral din ţinutul Caras-Severinului, am putut vizita localităţile Reşiţa, Bocşa-Română, Bocşa-Montană şi Sălcia Banatului (Ung. Füzos).

Ca de obiceiu am cercetat bisericile în arhivele lor şi cărţi şi iată o samă de note:

A. In Bocşa Montană, biserica de zid:

1) Pe o *Psaltire*, Râmnic 7254 „această | Psaltire | este | a lui | Athanasie | Popovici preutu | cumpărată | cu 4 flr | de la | Parthenie | monahu | dela | mânăstirea Siminaşului | Noem în 2 | 782.

„Această sfântă | carte ce se zice | Psaltire este | a lui Parthenie monahu dela mănăstirea Slivaşului 1777.

2. АКАѲИСТЪ. Blaj 1786 „această carte este a lui Nicolae Crăciun 1830 Calendar.

3. Patimile lui Isus Hristos de Aaron; — 4) Polileul, de Episcop Budai Dionisie Popovici prin Ion Teodorovici paroh. Buda 1811; — Evanghelii, desvoaltele şi tâlcuirile Sibiu 1790 de Paul Iorgovici.—Epitomul sau scurte arătări pentru sf. besearică de D. Ţikindeal. Buda 1808;—Gramatica Românească a lui C. Diaconovici Loga Buda. 1822 cu nota: „Mihail Popovici sistematicesc preparand cursul I, geborelin von Sellensche".— Lexicon de conversaţie istoricesc-religios de Alex. Gavra, profesorul pedagogiului regesc din Arad. Tom. I. litera A-B. — Bud. 1847.

Interesantă e o *cruce mică* săpată în lemn de un sătean din loc, şi care cruce stă pe pristol de peste 150 de ani.

Pe faţă: sus arhanghelul Mihail, un alt arhanghel; răstignirea, în stânga şi în dreapta 2 arhangheli, jos supt cruce 2 sfinţi;

în dos: sus arhanghelul Gavril şi alţi 3 arhangheli, botezul Domnului, şi 2 sfinţi pe piedestul săpat: *vii:* Iurca, Ilca, Petru, Methudie, Rusalie, Teofilact. *Morţi*: Pătru, Petre, Eres, Pălin, Cetin, Marie, Ilca.

O altă cruce mică de de chiparos e adusă de la Atos.

Asupra *Bocşei Montane* avem o mică monografie scrisă de d. M. Gaşpar protopop E o fericire să fii oaspetele familiei Gaşpar, atât de prietenoasă şi plăcută e gazda, pe cât de interesant e părintele prin cultura lui, prin prietenia ce o revarsă de la prima vedere. Pr. Gaşpar e un literat, şi are multe volume tipărite. Intre altele are; „Date monografice referitoare la com. Bocşa Montană, cu prilejul întrunirei Astrei la Bocşa.

Bocşa e romană şi chiar mai veche. Bocşa în înţeles comun e gramadă de lemne ce se ard pentru cărbuni. De altfel numirea s'a cunfundat cu *Bocşa*—bucă gura—gura Turcului,, buza Turcului, şi se scrie în diferite feluri de istorici: *Bocca*, *Bochia*, *Bocka*. Pe aici a fost drumul oştilor romane; Tapal (Logoj), Surducul mare (Castrum Centumputea), Jidovin (Berzovia), etc. Pe la 1333 în castatihul protopopului latin din Caraş se aminteşte de *Bocşa*. In 1534 patru nobili: Pătru, Martin, Gh. Vrabie, V. Racoviţă se învoiesc a stăpâni în pace cetatea Bocşei „ex castro Bocksha. Azi Bocşa are mulţi locuitori olteni de pe la Tismana.

* * *

In *Bocşa Română*, e biserică mare frumoasă şi în arhiva bisericii am găsit condici din 1778 pentru căsătoriţi, naşteri şi morţi. Formularele sunt tipărite sârbeşte: „în urma celor trei strigări făcute în biserică şi neivindu-se nici o împotrivire s'a logodit şi s'a cununat... cu nevasta . . . pe nume . . . fata lui . . . trăitor în . . . luna şi ziua din anul . . . s'a pus de către mine . . . preutul . . . paroh bisericii sfântului . . . din satul . . . marturi au fost . . . locuitorii . . . mărturiseşte preotul . . .

www.dacoromanica.ro

Am luat 100 de nume din condica vol. I — cea mai veche — un volum legat cuprinde 477 foi, câte 3 rubrici pe pagina. stau scrise 428 nume între 1778 şi 1793.

Aproape toate numele sunt româneşti. Bocşa română număra mai multe suflete acum o sută de ani în urmă, căci bunul traiu a răspândit şi între Români sistemul *unu*¡ copil sau *doi* copii.

In *Fizek* (magh. Füzos=loc cu salcie) biserica are hramul Sf. Arhangueli Mihail şi Gavriil.

Intre cărţi am notat: *O Evanghelie*, Bud. 1812; Un *Evhologhion*, Blaj 1783 cu notiţe: „In anul 1806 cu harul lui Dumnezeu au născut preuteasa mea la 2 ceasuri după miezul nopţii, adică în 18 Fevruurie 1801, spre al 19 Fevruarie în Luni adică la 19 la 4 ceasuri după miazăzi pământului lau prădat, numele pruncului au fost Vilmă. Scris prin tăicăso Ion Luchian şi maicăsa Maria.

—„Sa sânţitu biserica prima óră la an | 1763a doa oră sa zugrăvitu la an. 1872 sub | stăpânirea M. S. Rege Franţiscu Ioseph I. cu mitropolitu românu au fostu Esc. sa baronu Andreiu de Şaguna, Ep scop Il. sa Ioanu Popasu. protopop Ioanu Popovici. preotu în locu Alexandru Popovici vicariu prot şi consistor alu asessoru,

Pavelu Botosin paroh—Simion Popa paroh—Iosif Crăciunelu paroh,—învеţiatorii Martinu Ţiapu şi Dumitru Novacu.—Epitropi Gheorgi Mateiascu, Ioanu Stoianu, şi Petre Dragan. Antiste comunal, Ioanu Boloregia notariu;—şi Martin Cioloca jude comunal.—primulu Zugravnu Mihai Velcelianu lacuitoru d n Vasiova Montana la anul 1872 în 8 August.

—*Antologhion* Râmnic 1745.

— *Leturghiar* rupt: „aciastă sfântă leturghie spre pomenirea veaşnică sau cumpăratu de fii lui Dumnezău Mărcia Giuncu şi Ioanu Mândria lăcuitori, la satul *Fizes*, la anul 1810 luna lui Sept. în 4 zile anumi. Preţul acestia a fostu de 30 de florini | Luchiz namesnic protopopu.

—Ohtovic, Buda 1826, de Vlădica Ştefan Stratimirovici şi cu o prefaţă de C. Diaconovici Loga a şcoalelor preparande pedagogiceşti din Arad a naţiei romîneşti seminar profesor.

— *Adunare cazaniilor*. Bucureşti 1793 iar de la facerea lumii ᾱϛτᾱ (sic). „aceasta sfântă carte ce se numeşte *Sinodalnica* este a sfintei biserici a Fizecului cumpărat în zilele pre luminatului împăratului Francisc I şi a arhiepiscopului Stefan Stratimirovici Mitropolit în Carlovitz.

Dintre cărţi citäm:

— Un *Penticostarion* (rupt).

— Un Ocoih. Pesta 1826: „acest sfânt octoih sau plătit din visteria Bocşănenilor de apus cu banii de hârtie la anii de la Hristos 1827 în 19 August şi prin milele domnului protoprezviter, Petru Iorgovici locuitorul oraşului pentru serviciu sfintei biserici la Bocşa.

— O *Evanghelie*. Buc. 1742 fără note.

— O *Leturghie*. Râmnic 7295 (1787). Pe o foae albă la urmă preutul şi-a scris cu mâna titlul oficial al Impăratului Austriei spre a-l cei la *molebnie*.

Titluşul Impăratului Austriei

Titula: „Indelungaţ ani prea luminatul şi a tot stăpânitor domnu Ferdinand I cu mila lui Dumnezeu totdeauna împărăţiei apărătoru împăratul Austriei, apostolicescul Craiu al Ungariei, Bohemiei, Dalmaţiei, Croaţiei, Slavoniei, Servii, Boznii, Cumaniei, Bolgariei, Galiţiei şi Lodomeriei; arhipovăţuitoru al Austriei noao, Prinţip al Ardealului, Duţul Sileziei, Moraviei, Karinţiei, Stiriei, al Carniolei, Groful Secuilor, dăruesti Doamne îndelungată şi pacinică viaţă, sănătate, neatins, şi biruinţă asupra vrăjmaşilor şi-l

www.dacoromanica.ro

păzeşte întru mulţi ani". Azi acest lung şir de titluri oficiale ale monarhului Austro-Ungariei sună ca un ecou îndepărtat al unor vremi de îngenunchiare a neamului nostru!

— O *Evanghelie* de Buda 1812: „aciastă sfântă şi Dumnezeiască Evanghelie iaste cumpărată şi cinstită la sfânta biserică Bocşa din binele sătesc al Bocşei prin trecerea şi stăruirea a mea în Bocşa în 25 Martie 1828. Gavr I.

— Pe un Ohtoih. Râmnic 1750: „In anul 829 de la 7-le Noembrie au căzut *nooa* şi au ţinut până la săvârşitul lui Martie 830, şi aşa de ger a fost întrace iarnă în cât au *usucat* toate viile, toţi persăcii şi toţi nucii, şi am scris pentru aducere aminte în Bocşa 30 Martie 830. Smeritul învăţător B. Petrovici.

— „Cinstiţi cetitori iarăşi veţi osteni a auzi şi de numele diaconului şi învăţătorului din Bocşana; iată că însemnează pentru aducere aminte.

Constantin Stan diacon şi învăţător. — Bocşa din 1 Iunie 793 — cel mai de apoi în 1821. B. Petrovici.

— Pe un *Penticostar*. Râmnic 7293 (1785): Penticostarion iaste al bisearicii Variova şi am scris eu preotul Simion paroh bisăricii când am început a sluji în bisărica cea noao (cu hramul sf. Ghiorghe) la anul 1815 Maiu 6 de la zisa bisărică.

Tot ştiri din Bocşa şi Tizek a) (Epitropiile bisericilor)

Incă din 1775 sub Maria Tereza s'au întrodus epitropiile la Biserici spre a lua socoteli de veniturile şi cheltuelile bisericilor.

In condica I ce cuprinde socotelile de la 1780-1856 avem în rubrica întâia aceste cifre:

„775 meseţa (luna) Dek. 24 *do leat* (până la anul 780) Mart 18.

52. fl. 34. capital.

26. fl. 58 cheltueli.

25. fl. 36. rămas în casă.

(ss): Gh. Nediciu protocolist, prezr. Verşăţ — Duia Marin — Branco — Ianco — Păun Albu — Ianoş Adam *cneaz* — Martin Mateiaş — Iurco Sava. — *Coram me*: Aloys Drahovici contabil.

Şi aşa se încep socoatele bisericii din Fizec în 1775 | 80. Apoi pe anul 1791 se dau aceste socoate:

„Fizegi 23 Ianuarie anul 1791

după porunca cea dintâi a inventariatului bisericii sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril precăutândusă se află că nu sau *pră* înainte nimic. Socotindusă epitropii Iancu Catana şi Ianoş Păţitu primiţi precum arată 10 socoata anului 1790 din 20 April:

averea bisaricii bani gata	139,52	florini.
cu tasu	19.31	„
milostenia	2.34	„
de pe zvonu (clopot)	3.25	„
din anul 1790 chinezul Paul Catriţe	20.16	„
de pre îngropăciunea notarului Herţogu	4	„
de pe păşiune de la Martin Ştefan de la Berda	4	„
dobânda de pe vânzarea lumânărilor	4.31	jum. fl.
de pe fân ce sau vândut din *avlia* biseric i	1.15	fl.
suma	208 fl. 34	jum. cr.
cheltueli:		
pe zaştină (untdelemn). tămâe de lumânări	3.32	jum. fl.
scoţând cheltuelile din banii venitul se arată că rămân bani gata.	205 fl. 2	cr.

www.dacoromanica.ro

Cu voe tuturor celor de obşte chemaţi de noi să aşază doi epitropi adecă Iancul Catană şi Ianoş Păţitu, la care să-şi dă acestu protocol împreună cu bani gata 205 fl. 2 cr.

Acestea înaintea noastră sau întărit, care mai giosu ne vom iscăli în Fizegi. 23 Ianuarie 1791.

петаръ Lupulovici. protopop alu Varadici.

Ioachim Luchici ober reghistrator.

Cneaz (primar). Păun Bolgia.

Grue Matiaş.—Branco Ginca.— Grue Ginca.—Agostin Marga.—Pătru Arghir.—Jivco Toma.—Păun Stoica.

b) (Şcolile româneşti)

In condica II a bisericii din *Fizek* avem ştiri că *şcoala naţională s'a deschis în Ianuarie 1791.* Iusemnări însă asupra şcolii încep sistematic din 1812, când se ţine *protocolul* :

„Protocolul de fundaţia sholelor preparande a naţiei romane a început în 812. „Scrisau Iosif Niţolici sistemat învăţător a tinerimei S. Fizeş din an 814 păn 824, fiind parohi acestei comunităţi :

Grigore de Lucaci na(me)s(nic).—Pavăl Stoianovici.—Trifan Pavlovici, Ştefan Miok, d'rector Ion Mihuţ ; localnic director, Trăilă Tomaci. purtătorul tasului Damaschin Dinkă.

1812 Socoata banilor carii după preînalta poruncă a pre milostivului monarhului nostru spre ţinerea firestile şcoalele naţionalnice de la pravoslavnicii creştini a provi ţialnicului sat Fizeş spre anul 1812 de bună voe adunaţi sânt :

28 oameni au dat 7 fl. 42 cr. 78 ocă de *rană.* sau vândut rana aciasta şi sau dobândit bani buni 5 fl. 12 kr. Total 12 fl. 54 cr. — (şi) D. Mateiu epitrop.

„Precum socoata ačasta prin numitul epitrop D. Matei după rânduială şi drept sau purtat noi cei din jos iscăliţi cu numele nostru şi cu întărire peceţilor noastre mărturisim în proviţtalnicul sat Fizeş în 30 Dekemvre 1812. Grigore de Lucaci nameasnic — Arsenie Lucaci învăţătoriu. — Trandafir Boiar cneaz (primar) ; Mărcea Durasie — Găitan Toma — Mărcea Clepan — Trăilă Branco *cumeţi* (juraţi).

Toate aceste condici consiitue un material istoric de toată însemnătatea pentru Români, intru cât s'ar putea dovedi că acum 150 ani elementul românesc era puternic în regiunile, ce ni le-au luat azi Sârbi. De ce interes ar fi fost ca la Paris să se fi folosit aceste condici în cauza românea că ! Ar trebui ca Episcopatele Române din Banat să supue studiului unor comisiuni *ad-hoc* spre a le cerceta şi scoate din ele datele necesare nouă.

* * *

Ceva despre Costăcheşti

Ca adaus şi întregire la cele relatate de averile lui Apostol Costachi (pg. 216) dăm următoarele: Peste 7 ani, în 7188 Sept 8 Iaşi (1679) acelaşi Gavril Costachi îşi împarte cu sorăsa Tudosiia Joroae ocinile ce le au de la răposatul lor tată Apostol Costachi sulgerul (N. Iorga Doc. VI 33) şi de la maica lor Tofana.

In partea lui Gavril Costachi vel vornic

Epurenii
Ciocăneştii
Bârlileştii
Şoldenii
Buteştii
pol sat Coteşti peste Prut
pol Buidoi
pol din a treia parte dintr'un bătrân din Tomeşti ot Tutova
pol Răşcani

In partea Tudosiei :

Bujorăni partea mamei Tofanei
„ partea unchiului lor C. Bujoranul
Tom şti jumătate din a treia parte dintr'un hotaru
Jumătate Răşcani
Valea Săcii, părţi,
pol sat Costeşti
pol Buidoi
Ivăşcani, partea părinţilor lui şi partea lui Şişman cumpărătură

www.dacoromanica.ro

Umbrăreştii la Tecuci, ocină	Ivăşcani Găureana Grijilivi, 2 hotară Gura Epii ot Bârlad	partea dată nepotului ei Scarlet Jora, fiul Tudosiicei

„Aşijderile fiind fratele nostru Antiohie Stârpu, şi fără ficior, noi parte nu iam făcut ce au rămas la noi, căci tâmplându-să de iau făcut Vasile Vodă silă cu o femee din casă fără voe lui şi cu ace fimee au făcut un ficior fără cununie, noi parte de moşie nu iam făcut, căci au fost fără voia noastră a tuturor. Iar de a zici cineva cândva, că este cu cununie făcut acel fecior, noi iată fraţii că sântem bătrâni, pentru acesta lucru să fim supt blăstăm, că noi aşa ştim şi mărturisim căi fără cununie, iar cine va zice căi făcut cu cununie şi or sili să-l bage în ocinile noastre, acela să de samă la Dumnezău".

In jurul acestui copil nelegitim a lui Antioh Costachi, pe care spiţele oficiale nu-l dau, nici de urmaşii lui nu pomenesc, bănuesc că trebue să fie descendenţa răzeşilor *Costachi* din Blăgeşti Tutova unde este un întreg neam de Costachi, dintru care Sava Costăchescu, fost profesor Huşi, tatăl ; Nic. Costăchescu profesor şi Senator Iaşi, fiul şi cari au tradiţia în familie că un răstrămoş a lor a fost cândva cu legătură de sânge cu boerii Costăcheşti.

* * *

53. In şedinţa de la 11 Aprilie (Proces-Verbal No. 53), comitetul faţă cu frumoasa donaţie a d-lui I. Bogdan, avocat din Viena îl proclamă ca membru de onoare. In acest scop i se trimite următoarea adresă :

PRIMĂRIA COM. IAŞI
„Mazeul Municipal"

No. 10
11 April 1924

D-lui I. Bogdan avocat, Wien I. / Welhburggasse 10. III

Comitetul Muzeului Municipal a primit cutia, conform scrisorii dv. din 26 Ianuarie 1924, care conţine 357 bucăţi monede de argint, 542 monede de cupru şi 1020 copii în galvanoplastie după colecţiunea muzeului din Viena, şi vă exprimă adânca sa mulţumire de frumoasa dv. donaţiune, rugându-vă a fi şi pe viitor cu aceiaşi binevoitoare atenţiune pentru muzeul nostru municipal. Tot odată avem onoare a vă face cunoscut şi comitetul în unanimitate v'a ales ca membru onorar al societăţii Muzeului Municipal.

Cu toată stima
Preşedinte Gh. Ghibănescu

Secretar A. D. Atanasiu

La această adresă d. I. Bogdan răspunde cu scrisoarea dată mai sus.

* * *

Schimb de publicaţiuni cu biserica Catolică

Inmânând bisericii catolice o serie din buletinul *Ioan Neculce*, a bine voit a ne trimite în schimb o samă din publicaţiile sale : *Sentinela Catolică* 28 numere ; *11 Calendare* pe anii 1912-1916 şi 1919-1924 ; *Lumina Creştinului* An. I-X ; *Catehismul Creştinesc* Liov 1857 ; *Calea crucii* Braşov 1848 şi *Explicaţiuni Evanghelice* 2 vol. Iaşi 1859.

www.dacoromanica.ro

* * *

54). In şedinţa de la 15 Mai (Proces-Verbal No. 54) se discută costul tipăririi Buletinului, întru cât proprietarul Tipografiei „Lumina Moldovei" a avizat verbal pe casierul nostru că va sui preţul cu 50% faţă cu preţul actual, scumpindu-se şi hârtia şi mâna de lucru.

D-l Sever Zotta dărueşte bibliotecii muzeului 2 cărţi vechi: *Adoleshia filotheos*, Ian. 1815; *Rânduiala sfinţirii bisericii*, Iaşi 1838. Comitetul mulţămeşte de frumoasa donaţiune.

D-l Gh. Ghibănescu dărueşte pentru arhiva muzeului un număr de 49 peciuri de cununie între anii 1800-1864, căpătate într'ales din bogata arhivă de acte a biserici din Dimăcheni, cu care ocazie se aduc mulţumiri indirecte părintelui Arbure din Dimăcheni

* * *

Societatea istorico-arheologică din Chişinău

D-l Gh. Ghibănescu comunică colegilor din comitet că potrivit însărcinării date a reprezentat atât *Arhiva* cât şi Muzeul Municipal cu buletinul *Ion Neculce* la adunarea generală a societăţii istorico-arheologice din Chişinău.

Adunarea a avut loc în salonul cel mare de recepţie al palatului arhiepiscopal, supt preşidenţia P. S. S. Gurie, Arhiepiscopul Basarabiei.

D-sa a arătat că la Iaşi o mână de muncitori fac operă culturală cu Muzeul Municipal şi cu buletinul *Ion Neculce*, cu care ocazie oferă societăţii istorice un exemplar din No. 3 spre a se păstra la arhivă. Se bucură că supt noua conducere a *revistei* societăţei—a d-lui Berechet—s'a înfăptuit colaborarea tuturor moldovenilor. In adevăr iată cuprinsul celui de al XV-lea volum al *Revistei*, din vechiu Трудъ. Şi în acest an revista a apărut cu un studiu scris în româneşte de bătrânul *I. M. Paţhomovici*, despre Arhiepiscopul Serghie, activitatea lui în Epărhia Chişinăului (pg. 1-112) şi documente noui cu privire la Mitropolia Proilavului.

Intre studiile publicate sînt; *O mănăstire dispărută* de Sever Zotta. E vorba aici de mănăstirea de sus de Tamaşi, unde a fost Marta călugăriţa (1466 Iunie 11). Cu acest prilej d. Zotta face escursii interesante asupra neamului *Bantăş* şi a dascalului slovean Gh. Evloghie, asupra comisului *M. Furtună*. In fine emite părerea că mănăstirea, de care se vorbeşte ca s'a vândut în 1466 n'a putut fi de cât o biserică catolică.

D-l C. J. Caradja publică din călătorii străini prin ţările româneşti. Iohn Jackson 1797; Her Ienue 1786.

Interesant e catalogul obiectelor ce se păstrează în muzeul arheologic din Chişinău.

Asupra etimologiilor date de pr. Ciacâr asupra numirilor topografice din Basarabia, facem aceleaşi observări, că avem a face cu o exagerare de etimologie, întru cât lipseşte elementul istoric informativ.

Cu acest prilej d. Ghibănescu roagă pe colegi la o mai largă colaborare, întru cat în starea actuală revista are fonduri, dar n'are colaboratori.

* * *

Infruntarea jidovilor de Neofit 1803 | 1818

Tot în această şedinţă d. Ghibănescu arată un exemplar din traducerea greacă a lucrării călugărutui Neofit *„Infruntarea jidovilor"*: «ἀνατροπὴ τῆς θρησκείας τῶν Ἑβραίων», tipărit în Iaşi la 1818. Traducerea e făcută de Ioan Gheorghiu prin osârdia şi cheltuiala lui Gh. Gaţă, care iscăleşte şi prefaţa ediţiei greceşti

www.dacoromanica.ro

Asupra acestei ediţii greceşti ne vorbeşte C. Erbiceanu în Revista Teologică III, 346 Iaşi, cu prilejul studiilor asupra manuscriptelor greceşti de la Academia Greacă la Mitropolia din Iaşi. După C. Erbiceanu aminteşte şi d. N. Iorga pe scurt în a sa Istoria Lit. Rom. din secl. XVIII (II 433), când zice : «în schimb ni se vorbeşte de o ἀνατροπη, τῆς θρησκείας τῶν Ἑβραίων, redactată în româneşte de un călugăr Neofit, tipărită în 1803 la Iaşi, şi *poate* si într'a doua ediţie şi prefăcută *în aplà* în 1818 de un Ioan Gheorghiu. *Ambele s'ar fi tipărit !*".

In Bibliografia Română II 446, ni se dă titlul cărţii lui Neofit din 1803 : „Infruntarea jidovilorŭ asupra legii şi a obiceiurilor lorŭ". In note se zice că s'a scos o nouă ediţie, dar cu aceiaşi dată de an, lună şi zi : *1808 Februarie 8*, cu slove nouă şi ortografia schimbată, fără ŭ. In locul probarului de la ediţia I — *Vasile* ; se spune aice *D. Antonovici* ; S'a scos şi a treia ediţie, care în dos în locul stemei ţării cu versurile oficiale, se dă portretul lui David. In 1839 a apărut o nouă ediţie ; apoi alta cu litere latine la 1870 etc.

Ediţia greacă este o traducere după a treia ediţie romanească, care are în dosul titlului chipul lui David, ţinând *harfa* în mână, iar pe hârtie stă scris începutul psalmului 50 : ἐλέησον με ὁ θεός. In josul chipului stă scris : Δημήτρη Κουτολεο Ρομανο εχααξεν εν Ιασση 1818 Dimitrie Cutoleu Roman a săpat în Iaşi 1818.

Deci între 1803-1818 se tipăresc 3 ediţii din lucrarea lui Neofit monahul, în româneşte, şi se tipărea acum o ediţie greacă de către Ion Gheorghiu.

Iată titlul ediţiei greceşti :

ἀνατρστὴ
της Θρησκαίας τῶν Ἑβραίωϑ καὶ τῶν
ε'ϑίμων αυτῶν, μετ'αποδείξεων εκ' τῆς ἱερᾶς καὶ θείας
Γραφῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας.
Μεταφρασδεῖσα εκ τῆς Μολδαβικῆς εἰς τὴν καθ
ἡμὶς ἁπλϑστε'ραν τῶν Γραικῶν δια'λεκτον,
ὑπο
Ιωαννυ Γεωργίον
ἐν ᾗ προσετέθησαν περὶ τὸ τέλος εκ τῶν παρὰ τϑ Παόλϑ
Μεδι'κων γραφέντων τὰ ε'κλεκτότερα
Νὸν τυτοὶς ε'κδοϑεῖσα συνδρομῇ κσὶ δαπάνητϑ τιμιωτάτϑ ἐν
Πραγματευταὶς κνρὶϑ
Γ. Κ. Γ.
Καὶ ἀφιερωδεῖσα τοὶς φιλοχρίστοις καὶ φιλομαθέσι Γραικοὶς
1818

Infruntarea | *religiei Evreilor* şi | obiceaiurilor lor, cu dovezi din sfânta şi dumnezeiasca | scriptură cea veche şi cea noao. | Tradusă din Moldoveneşte în cel mai simplu după noi dialect al grecilor | de | Ioan Gheorghiu | în care s'au adăugat către sfârşit | cele mai alese din scrierile lui Paul medicul | acum date la tipar prin ajutorul şi cheltuiala prea cinstitului | dintre muritori dumnealui | Γ. Κ. Γ. | şi închinată iubitorilor de bine şi iubitorilor de învăţătură Greci | 1818.

Persoana lui Neofit monahul, răsunetul care l'a avut lucrarea sa prin darea la iveală a practicilor secrete ale jidovilor de către unul care a fost rabin până la vrâsta de 38 de ani, competenţa în mânuirea Bibliei, toate au provocat multe discuţii asupra persoanei călugărului.

Cine era Neofit călugărul ? Pe lângă notiţele din Revista Teologică (III, 346) din Biserica Ortodoxă (XXII, 531), cele mai complecte ştiri le avem adunate de Pr. D. Furtună în lucrarea sa *„Două catihisme ale monahului Neofit"* Buc. 1914.

Probabil născut pe la 1740 în părţile Poloniei, el a fost rabin până la vrâsta de

www.dacoromanica.ro

38 ani, când s'a creştinat la Cernica; acolo fiind studios s'a pus să scrie diferite cărţi de propagandă, dintre care şi *Infruntarea jidovilor*, ce se tipăreşte în Iaşi în Februarie 1803, ceia ce arată că tipărirea s'a inceput încă din 1802, mitropolit fiind Iacov II Stamate.

De la Cernica el a trecut la Neamţ, supt Paisie; a fiăt la Iaşi, unde tipăreşte *Infruntarea* şi apoi la Roman, unde se crede că a şi murit.

Neofit a scris: *un acrostih* (Nicolae Botezatul) în 1792; *Graunte de muştar*, Cernica după 1792; *Catehismul* spre îndreptare a multora din Iudei şi din eretici 1797; *Infruntarea jidovilor* Iaşi 1803; *Catehism* cum se cade a priimi pe jidovul care vine la sf. Botez, Roman 1805; alt *Catehism* pentru primirea la sfântul botez a unui ravin învăţat (după 1805); Cuvânt împotriva ereticilor 1819.

Pr. D. Furtună publică cele 2 *catehisme*. Dăm mai jos o comunicare a pr. D. Furtună asupra persoanei lui Neofit Monahul.

* * *

Vizita A. A. L. L. R. R. Principele Carol şi Principesa Elena

In ziua de 10 April 1924 muzeul a avut cinstea de a fi vizitat în **mod inopinat** *de către A. A. L. L. R. R. Principele Carol şi Principesa Elena, urmaţi de suitele lor şi întovărăşiţi de d. C. Toma preşedintele comisiunei interimare. A. S. Regală a arătat dorinţa de a vizita din nou Muzeul, întru cât la data anterioară nu văzuse colecţiunile din sălile de la etaj. D-l Zotta conservatorul muzeului, a dat toate lămuririle asupra obiectelor expuse.* In sala de şedinţe—jos— unde e masa fostă a lui Roznovanu, se află nstalată biblioteca şi colecţiile de documente peste 5000 la număr. Sus la etajul I este aşezată în rafturi toată arhiva municipală, întocmită pe ani cu începere de la 1832-1866. Această arhivă a început a fi studiată şi scoasă din ea părţile cu referinţe la Iaşii vechi. In etajul al II-lea avem colecţie de preistorie, ceramică, hărţi şi tablouri vechi. In etajul III avem leagănul turnant al Maternităţii, aşa cum a fost făcut supt Gr. Ghica Vodă la 1852, apoi o colecţie de haine vechi ale echipajului domnesc. In etajul IV este un început de epigrafie de pe vechile pietre mormântale.

A. S. Regală s'a exprimat despre cele văzute, faţă de d. C. Toma în modul următor: **„Este un început bun, care trebue încurajat în mod cât mai larg de Primărie".**

* * *

Dorohoiul şi sărbătorirea d-lui Gh. Ghibănescu

D-l Preşedinte comunică colegilor din comitet că împlinindu-şi însărcinarea de a publica pentru Primăria com. Dorohoi, un volum de documente, cu un studiu introductiv asupra naşterii şi desvoltării Dorohoiului, Primăria a decis ca să sărbătorească pe autor printr'un banchet. Sărbătorirea a avut loc în Duminica Floriilor, şi masa a fost dată în salonul cel mare al Primăriei. Au luat parte la această sărbătorire întreg consiliul comunal şi corpul didactic al oraşului.

Cu acest prilej d. Preşedinte oferă Bibliotecii Muzeului un exemplar din lucrare, care constitue al XII-lea volum din colecţia sa *Surete şi Isvoade*. Colegii au felicitat la rândul lor pe Preşedinte pentru cinstea, care indirect se resfrânge şi asupra muzeului din Iaşi.

* * *

www.dacoromanica.ro

Inventariarea muzeului şi a bibliotecii

Potrivit prevederilor bugetare, pr'n care s'au alocat sumele necesare pentru facerea inventariului şi catalogului bibliotecii, d. N. A. Bogdan şi-a luat sarcina de a face împreună cu d. Traian Ichim, atât inventarierea obiectelor din Muzeu, cât şi scrierea catalogului bibliotecii. Comitetul invită pe d. Bogdan să pună tot zelul ca să ducă la bun capăt lucrarea, spre a se şti ce avere posedă Muzeul şi a se tipări catalogul, şi care se va pune la îndămâna marelui public cu prilejul vizitării muzeului.

* * *

55) In şedinţa dela 2 Iunie (Proces Verbal No. 55) se hotărăşte a se trimite administraţiei comunale bugetul Muzeului pe exerciţiul anului 1924, în 2 exemplare spre a căpăta cuvenita confirmare, potrivit statutelor.

D-l Casier comunică că deşi a tocmit cotiugare spre a începe aducerea pietrelor mormantale de pe la bisericile din Iaşi, întâmpină greutăţi din partea custodelui de la Trei Erarhi, care cere pentru el o adresă specială spre descărcare. Se hotărăşte a se căpăta o asemenea adresă de la Ministerul de Culte.

D-l Zotta comunică că ar fi în interesul Muzeului să se intervină la comisia monumentelor istorice ca cu prilejul reparaţiunilor ce se fac la biserica Goliei să se sape tot interiorul bisericei, căci aici e îngropat Patriarhul Iacob al Ierusalimuiul, cum şi *organele moi* (crier, măruntae) ale cneazului Potemkin.

Intru cât d, Zotta face un studiu istoric asupra Goliei, studiu care se va publica în cel mai apropiat număr al Buletinului, va lămuri atunci toate acestea.

* * *

Cercetări la Ivăncăuţi (ţin. Koţmanului)

Am dat în No. 3 al Buletinului mai multe inscripţii şi notele de pe cărţi din biserica din Ivancăuţi, cu prilejul escursiunii făcute cu elevii Şcoalei Normale în vara lui 1922 (I. Neculce III, 199). Având prilejul de a vizita şi în alte rânduri mai apoi, Ivancăuţii, iar în timpul din urmă cu prilejul serbării cu bal a *societăţii mazililor şi răzeşilor* din Bucovina, am continuat cercetările despre Ivăncăuţi, şi satele din jur: *Gavrileştii, Stăucenii, Oşihliba, Sepeniţ, Lujăni* toate aceste sate aşezate pe apa *Soviţei*, un afluent mic al Prutului pe stânga. De felul cum a curs proprietatea pe valea Soviţei, unde se găseşte *Şepenitul* la gura ei, s'a iscat o lungă polemică istorică între noi şi Ruteni asupra naturii vechii stăpâniri politice a voevodatului Şipeniţului.

Dar mergând în sus pe Soviţa de la Şepeniţi, cale de 6 kilometri, avem azi *Oşihliba*, amintită încă din 6972 Noem. 2 (1463) supt Ştefan cel Mare, care întăreşte boeriului său lui *Andrei Ciortoroschie* pentru slujbele sale date domniei ale sale drepte ocine şi moşii: *Ciortoria* (чортория), *Dubăuţul* (дубовцоулъ) şi *Oşihliba* (ошихлибъ) ca să-i fie lui şi copiilor lui şi la tot neamul lui cu toate veniturile în veaci de veci (Ulianiţki „Materiali", 104). Cu trei chilometri mai sus vin *Ivăncăuţii;* cu 2 chilometri pe dreapta Soviţei vin *Gavrileştii*, iar în fundul văii, la 6 kilometri vin Stăucenii.

Ivancauţii, ne duce la rădăcina *Ivanco*, nume des întâlnit în patronimica secl. XV-lea. Nu ştim cine a fost primul *Ivanco*, care a sădit satul, dar satul exista la 1450 în stăpânirea lui *Man globnicul* cu fiii săi *Luca, Jurie şi Lazar.*

In diploma ce o dă Alexandru Vodă în 6960 Oct. 27 (1451) se zice că *Man Globnicul* şi cu fii săi *Luca, Jurie şi Lazăr* vând lui Mihail logofătul cu 120 zloţi tătărăşti seliştile sale *pustii ce sânt la grainiţă* (селища своа пуста а цо сут на граници) anume

www.dacoromanica.ro

Ivancăuţii (иванковци), *Pogorilăuţii* (погорилковци) *şi Hatcinţii* (хатчинци) în hotarele lor şi cu *cuturile* lor şi pe *vechile* lor hotară, pe unde din vechi au avut privilegii, care le scrie despre toate laturile afară de Davidăuţi.

Vânzarea aceasta cuprinde o particularitate. Uricul spune că Mihail logofătul a dat o parte de bani mai înainte ca arvonă (часть пинѣзи напредъ) iar restul (остатокъ) să aibă a-i da, când va veni şi-l va pune în stăpânire peste toate hotarăle bătrâne ale acestor selişte, afară de una; căci s'au adunat la un loc pan Man cu copii săi şi au dat zi anunită jupânului Mihail ca să vină cu boeri şi cu megiaşi şi el va aduce atunci vechile privilegii şi le va da şi însemna gupânului Mihail acele vechi hotară despre toate părţi e ace or selişte cum stau în v chile drease. Şi atunc pan Mihail va da lui Man şi copiilor săi restul de bani (остатокъ пинѣзи). Iar Domnul atunci va avea să-i întărească stăpânirea cu un mare privilegiu (uric) după încredinţarea şi obiceaiul ţării noas re (зимли нашеи обычаи). lar de acum chiar, pan Mihal să aibă a-şi stăpâni acele se işte şi a le locui şi a le sădi (ожывати и' осадити) şi mori şi heleşteae să-şi facă ca pe ale sale drepte ocin şi ale sale drepte bunuri, ca pentru uncle ce a dat ai săi drepţi bani. Şi asemenea hotărăscu să pue şi *zaveascâ* şi au pus zaveasca 60 griveno de argint că deastăzi înainte nu vor face nici vor pohti să întoarcă sau pan Mihail şi oamenii săi sau pan Man şi copii săi şi cu urmaşii săi ; iar el a plătit zavesca mai sus scrisă; de aceia Vodă hotărăşte ca să aibă a le stăpâni în veci pan Mihail, cu copii şi urmaşii săi în vecii vecilor (Ulianitki 77).

Deci în 1451 Ivanăuţii erau o selişte pustie, ce venia la hotară aproape de Sneatin Mihail logofătul capătă voe ca înainte chiar de a i se da titlul definitiv asupra moşiei, el să-şi facă sat (*Usaditi*), să-şi facă mori. (млини) iazuri (ставви), deci a doua întemeiare a satului Ivancăuţi se face după 1451.

Mihail logofătul era fiul popei Iuga din Buciumeni şi a mai avut 3 fraţi *Duma, Tudor* şi *Stan Poiană.*

După 4 ani; acelaşi Mihail logofătul capătă un nou titlu de proprietate de la Pătru Aron, care în 6963 Iulie 2 (1455) întăreşte marelui său logofăt stăpânirea pe toate moşiile sale—mai mult de zece între care şi la grainiţa lângă Sneatin *Gavrilăuţii*, şi mai jos de ei *Ivăncăuţii* şi Pogorilăuţii, pe cari i-au cumpărat de la Man globnicul şi de la copii lui (idem 84). In dorinţa ce avea Mihail logofătul să şi populeze satele de pe apa Soviţei, el leagă câteva acte cu starostii de Sneatin şi Kolomea, Muzil şi Bartoş Buciatki şi capătă câteva prîvilegii, când are a veni el, cneghina lui sau oamenii săi (idem 86).

In 1456 Cazimir regele Poloniei îi da lui Mihail logofătul şi fraţilor săi Duma şi Tudor salvconduct să vină în Polonia „plena gaudeant securitate" (idem 92); aceasta probabil în vederea năzuinţilor lui Ştefan Vodă de a lua tronul.

Supt Ştefan cel Mare Mihail logofătul se retrage în Polonia, Două zeci de ani scrie Ştefan Vodă atat personal fostului mare logofăt cât şi regelui Poloniei ca săl îndemne să vină în ţară. Logofătul a rămas nestrămutat în hotărârea lui de a nu colabora în divan cu Domnul Ştefa . Il cunoştea firea şi se temea.

In 6969 Iunie 12 (1460). Ştefan Vodă dă un solvconduct, prin care se jure pe cruce că va fi liber şi-i va ierta toate cele făcute. El nu vine.

Regele Polouiei—Cazimir—îi dă un nou salvnduct „interris Russiae et Podolye manendi, morandi, inhabitandi, negociandiet more aliorum terrigenarum civium... sua negocia libere et secure disponendi nostrum regium et christianicum salvum conductum et omnem securitatem dedimus et contulimus daumusque et conferimus. (Ul. 98).

Şi fiind că e vorba de 2 protagonişti: *Ştefan Vodă şi logofatul Mihail*, e bine să se cunoască raporturile personale dintre aceste 2 rivali.

www.dacoromanica.ro

Marele logofăt a lui Petru Aron Vodă ştiind că stăpânul său nu se va putea menţine pe tron faţă de un rival ia domnie ca Ştefan, mai ales că era ajutat în acestea de Vlad al Muntenini el îşi asigură încă din 1456 un salvconduct de la Regele Poloniei. In acest salvconduct se zice: „conjuctim vel divisim cum uxoribus, pueris, familia, bonis rebusque omnibus ubique in Regno nostro.. autem in terris civitatibus.. Kamyenyecz, Kolomia, Drohobuz et ceteris civitatibus ac oppidis".

Mihail pleacă în Polonia, cu fem e, cu copii, cu fraţi, cu tot calabalâcul casei lui Vine în scaun Ştefan Vodă *1457 Joi Mari 14 April (6965)*. Trec trei ani. Mulţi boeri din divanul lui Pătru Vodă Aron revin în ţară, şi domnul îi iartă. Mihail nu vine. Domnul îl aşteaptă. El stă un an, stă doi ani, stă trei ani. Prezenţa lui în Polonia îl supăra pe Ştefan, el voeşte o împăcare. In Iunie 12 anul 6968 (1460). Ştefan scrie fostului logofăt o scrisoare foarte curten toare, prin care îl roagă să revină în ţară:

„Dăm această carte a noastră şi îi făgăduim şi i-am făgăduit cinstit credinciosului nostru boiar, pan Mihail logofăt şi-l întovărăşim şi l'am întovărăşit cu această adevarată şi creştinească carte de trecere, cum se obişnueşte în toată lumea, ca să fie slobod şi să aibă voe şi fără zabavă să vină la noi în a lui slujbă dreaptă şi credincioasă, şi de către oarecare vorbe să nu se mai pomenească; care vorbe cândva s'au întâmplat *în ţara Băsărăbească* sau ori unde ar fi fost în oricare zile sau — ceasuri acele zise sau oricare alte duşmănii să nu avem a ne mai aduce aminte în veci i vecilor în viaţa noastră nici noi înşine, nici boerii noştri. Ci voiu să-l ţinem în cinste şi în mare milă—şi *satele şi averile sale toate ţi le-am întors* СЕЛА И ИМЕНИА ТВОІА ВСЕ ЕСМИ ТОБИ ВОРОТАЛИ (i vei arata numai hrisoavele şi drepturile tale (ИМЕШ ПОСТАВИТИ ПРИВИЛИА ИСПРАВА).

Şi cari erau moşiile (СЕЛА) şi averile lui Mihail logofătul?

In uricul dat de Pătru Vodă Aron în 6963 Iulie 2 (1455) se înşiră toate satele lui Mihail logofătul. Erau acestea: 1) Casa lui pe Siret, unde a fost Neagoe 2) Părtănoşii, 3) Gura Probatei, unde este jude Crâstea şi Dancul îmbe giud ciile 4) Heaiul, 5) Părâul sec, cumpărat de la Neagul şi de la rudele lui, 6) Procopenii la Raut cu mori 7), Bordeile unde este Dănilă şi Budul 8) Prisaca lui de pe Ni tru, anume Bileanca cu gârle, cu ezăre, şi cu toate ale ei venituri 9) la grainiţa sub Sn atin *Gavrilăuţii*, 10) *Jvăncăuţii ce vin mai jos* 11) *Pogorilăuţii*; aceste trei cumpărate de la Man Globnicul şi de la copiii lui, 12) *Roşcă uţu* la Nistru, cumpărat de la Jurj jumatate (Ul. 84).

In total 12 moşii. Era dar un latifundiar al secl XV-a. Cu toată această scrisoare Mihail logofătul nu vine în ţară. El rămâne în Polonia.

Exact în anul când Ştefan Vodă se silia să atragă cu tot felul de jurăminte pe Mihail logofătul, Regele Poloniei Kazimirus dă aceluiaşi logofăt „fidelis noster grati dilectus" ca unul care a aratat Regelui toată încrederea „attendens fidelis servicia et constantis fidelitatis obs quia" să trăiască în ţara leşască ori şi unde, atât el cât şi toţi al lui în special ruteanul *Hriniuc*" in regno nostro ubi libet.. ipsumque et factorem suum cum mercibus vivis et mortuis, cum pecoribus et.. aliis mercancys fellicum et sericeorum pannorum et aliarum rerum duxerit *Hrynyeces* Rutenum... Ita ut per Leopolim versus Cracoviam, de Cracovia versus Lepolim aut Lithwaniam et ubicunque per dominya regni nostri idem factor suus Hrinyecz Rutenus".

In 1462 un alt salvconduct dat de Rege lui Mihail log. şi fraţilor săi Duma şi Teodor, ceia ce arată că dragostea lui Cazimirus către Mihail log. şi toţi ai lui era aceiaşi (Ul. 98)

Cam tot pe atunci, pe când Ştefan Vodu era la Bacău, în Sept. 13—cred către 1662, Ştefan Vodă dă lui Mihail logofăt alt salvconduct cu aceleaşi asigurări „că-i iartă şi-i redă toate averi e; îl iartă din toată inima, şi nu vom mai pomeni in viaţa noast ă, ci voiu ca să te miluim şi cu mare cinste să te ţinem, la un loc cu credin-

www.dacoromanica.ro

cioşii noştri boeri şi *moşiile tale ţi le întărim* toate; numai să vii să ne dai nouă toată slujba. Se jură pe legea creştinească că va fi fără viclenie. (Ul. 99.

Mihail logofătul rămâne mut şi la aceste noi jurăminte. El rămâne în Polonia, unde se bucură mai departe de toată atenţia din partea Regelui şi a staroştilor de Sneatin şi Colomeia

In 1468 Iulie 28 (6976). Ştefan Vodă îi dă un salvconduct—aceasta după 11 ani de domnie. In acest nou salvconduct se spune ceva nou; că a trimes la Regele Poloniei pe Stanciul pârcălab de Chilia, şi pe Tudor Prodănescu diac în misiune diplomatică. Cu acel prilej Craiul roagă pe Ştefan Vodă prin solii săi să erte pe Mihail logofătul (просил нас абыхом простили пана михаила логоѳета).

Tot în acest scop Regele a mai trimes şi anumiţi soli spre iertare, pre Dobco, pe Belz, pe Stanislav din Holm să-l erte.

Ce înseamnă aceasta? că cele 2 dintâi salvconducte erau numai mreje întinse spre a-l prinde în cursă pe fostul logofăt. El simţise cursa şi nu s'a încrezut. De acest fapt erau convinşi toţi. Regele Poloniei, solii lui cei trei, Mitropolitul ţării, toţi marii boeri. Mijlocind acum toate acestea Ştefan Vodă îi făgăduieşte că-l iartă: „am ertat pe dumnealui Mihail logofătul şi pe ceilalţi fraţi ai lui şi slugi din toată inima noastră curată şi nu avem să mai pomenim în veci nimic de nici una din faptele şi supărările trecute, că a statut împotriva noastră şi curţile dumnealui Mihului, ce-s pe Siret, cu alte 2 sate Părţănoşii şi Conţeştii i le am întors. *Şi dacă vom vedea că ne slujeşte cu credinţă îi vom întoarce şi celelalte* (Ul. 106).

Mihail logofătul tot nu vine.

După 2 ani un alt salvconduct. In 10 August 6978 (1470). Ştefan se jură din nou şi-l imploră: „să vii la noi fără nici o teamă şi îndoială, căci te-am iertat şi toată mânia noastră contra ta am lepădat-o din inima mea...Şi satele tale de baştină anume *Negoeştii, Conţeştii Părţănoşii* şi *Valea Sacă* ţi le-am dat îndărăpt.

Şi de data asta Mihail rămâne neînduplecat. Nu-l crede pe Vodă Ştefan sincer şi rămâne în Polonia cu toţi ai lui.

Din tonul lui Ştefan Vodă reiesă că nu era sincer şi loial. El îi făgăduieşte că-l iartă, dar nu-i dă toate moşiile, ci numai cele de baştină (ѡтнинысела). Dintre cele 12 moşii pentru care Mihail logofătul căpătase uric mare de la Pătru Vodă Aron, nu se pomeneşte de cât *Părţănoşii.*

Trec 10 ani — suntem în 1480 (6988) Mihhail logofătul trăia încă în Polonia, deci după 23 de ani de domnie ai marelui Voevod Ştefan. El era acum bătrân şi avea nevoie de un procurator ca să-i caute de nevoile sale. Regele Cazimir în dă o nouă carte: significamus quomodo de consensu et voluntate nostra speciale strenuus et nobilis Mihul cancelarius Moldaviae et Duma germanus suus grate nobis dilecti fecerunt constituerunt et solemniter ordinaverunt suum verum et legitimum procurato em" *i* (Ul 110). Acesta avea putere să stea în judecată înaintea instanţelor judecătoreşti ale regatului (въ сѹдахъ короллевства).

Şi acum să revenim la *Ivăncăuţi.* Marele Voevod n'a înţăles nici odată să redea lui Mihail logofătul cele 3 moşii pe Soviţa în apropiere de Sneatin: *Gavrilăuţii, Ivăncăuţii* şi *Pogorilăuţii.* Cui le-a dat? Nu ştim. Nimene dintre mazili şi răzăşii din Ivăncăuţi, nu păstrează uricul de danie al marelui Voevod. Putem însă afirma că norocosul boer care a căpătat de la marele Voevod moşia Ivancăuţi, a fost unul Cristea. Cât a ţinut cu stăpânire Cristea, nu ştim, dar dacă el le-a căpătat imediat după confiscare—adică în 1457, el le-a ţinut 16 ani până în 1473, când văzând că vechiul stăpân, logofătul Mihail — nu mai vrea să revină în ţară, deci n'are de cine să se teamă pentru reluarea moşiilor sale, el îşi vinde ocina sa de danie şi confiscare — Ivăncăuţii — uşiarului Dragoş.

www.dacoromanica.ro

Despre acest Dragoş răzeşii din Ivăncăuţi nu ştiu nimic, nici bătrânii nu ne vorbesc ceva de dânsul.

Cea mai veche hotarnică cunoscu ă şi publicată a Ivăncăuţilor este din 7240 Aug. 29 (1732), rădicată de C. Sălion medelnicer.

Boerul hotarnic înc pe a mă ura moşia pe mijlocul ei din hotarul *Oşihlibul* spre nord la *Stăuceni* şi ies e 91 odgoane şi 32 stânjeni şi cum odgonul ni-l dă că era de 34 stanjeni, reie e că moşia Ivăncăuţii în 1732 avea lărgimea sa de a curmezişul 3126 stânjeni sau în metri 6970, deci *7 kilometri*, exact distanţa de astăzi dintre hotarul Oşihlibul şi moşia Stăucenilor.

Moşia Ivăncăuţilor e udată prîn mijloc de apa Şoviţ i, care curge de la nord spre sud şi se varsă în Prut spre Şepeniţ şi Lujeni. Din vechime însă moşia n'avea aceiaşi lungime din zarea dealurilor despre răsărit — la Koţman: ci jumutatea din gios dinspre Oşihlibu, în lungime de 37 odgoane şi 16 stânjeni, *adică 1288 stânj ni*—numită a *Ivăncăuţilor* — circa *3 chilometri*, lungimea mergea din zarea dealului Koţmanului până în podişul dinspre Orăşeni; iar a doua gimătate din Ivăncăuţi — partea din sus, numită a *Jidovenilor*, de ce? fiind mai îngustă, căci Gavrileştii se scoboară pâ ă în matca Şoviţe', asta încă din secolul XV-a; moşia era mai lungă şi avea 55 odgoane şi 9 stânjeni, sau peste tot 1878 stânjeni, adică 4 *chilometri*.

In fiecare gimătate de sat întrau cate 4 bătrâni, deci tot satul umbla pe 8 bătrâni. Iată numele lor: *Pilipovschie, Petran, Anton, Stanca, Ţâcşa, Ilinca, Drăgşan şi Luca.*

In 1732 erau 11 grupe de răzeşi cari stăpâniau toţi cei 3126 stânjeni şi anume:

1. Semaca şi Capşa aveau 149 stânjeni în bătrânul Luca
2. Gh. Parasca şi N. Hil'p „ 149 „ „ „ „
3. Ion şi Grigore Tabor „ 149 „ „ „ „

adică 6 răzeşi cu copiii lor stăpâniau întreg bă rânul Luca de 447 stânjeni.

4. Tudosia, Ioan, Vlad şi Prodan stăpâniau 112 stânjeni în bătrânul Drăgşan
5. Gheorghe, Sandul, Maria şi Aniţa stăpâniau 112 stânjeni „ „
6. Grigore Paholcea singur stăpânea întreg bătrânul Pilipovschi, adică *310 stânjeni.*
7. Ţureştii, Minticeştii, Drăghineştii stăpâneau 103 stânjeni în bătrânul Pătr an 155 st. în bătrânul *Anton*, 155 st. în bătrânul *Stanca*, 224 st. în bătrânul Ţicşa, şi înteg bătrânul Ilinca, adică 447 stânjeni; sau peste tot *1195 sânjeni.*
8. Ionăşeştii, Budureştii, Berenceşt i şi Gavrileştii stăpâniau 103 stânjeni în bătrânul Petran, şi 223 stânjeni în bă rânul Drăgşan, adică *326 siârjeni* din toată moşia.
9. Goeneştii, Licperdeştii, Alboteştii şi Murguceştii stăpâniau 103 stânjeni în bătrânul Petran, 155 stânjeni în hotarul Stanca, sau peste tot *258 stânjeni* din toată moşia.
10. Isac Vlad şi Pintilie Coce stăpâniau jumătate din bătrâna Ţicşa, adică 223 stânjeni
11. Ioan Lucaveţki stăpânia şi el jnmătate din bătrânul Stanca adică 155 stânjeni.

Iată în schiţă repartizare proprietăţii în Ivăncăuţi, acum 200 ani în urmă.

www.dacoromanica.ro

Iv ncăuţi 91 odgoan şi 32 stânjeni = 7 Kilometri									
112	112	149	149	149	155	258	222	326	1194 stânjeni
Tudosia, Ioan, Vlad, Prodan	Gheorghe, Sandul, Maria, Aniţa.	Ioan, Grigore Tabor	Gh. Paracea Neculai Hilip.	Semaca şi M Capşa	Ioan Lucaveţki	Goeneştii, Licperda, Albotă, Murgucești.	Isac, Vlad şi Pintilie Cocea	Ianoş, Budur, Berencea, şi Gavrileştii	Ţurea Mintici, Drăghindă.

Iar pe bătrâni schema ar fi aceasta :

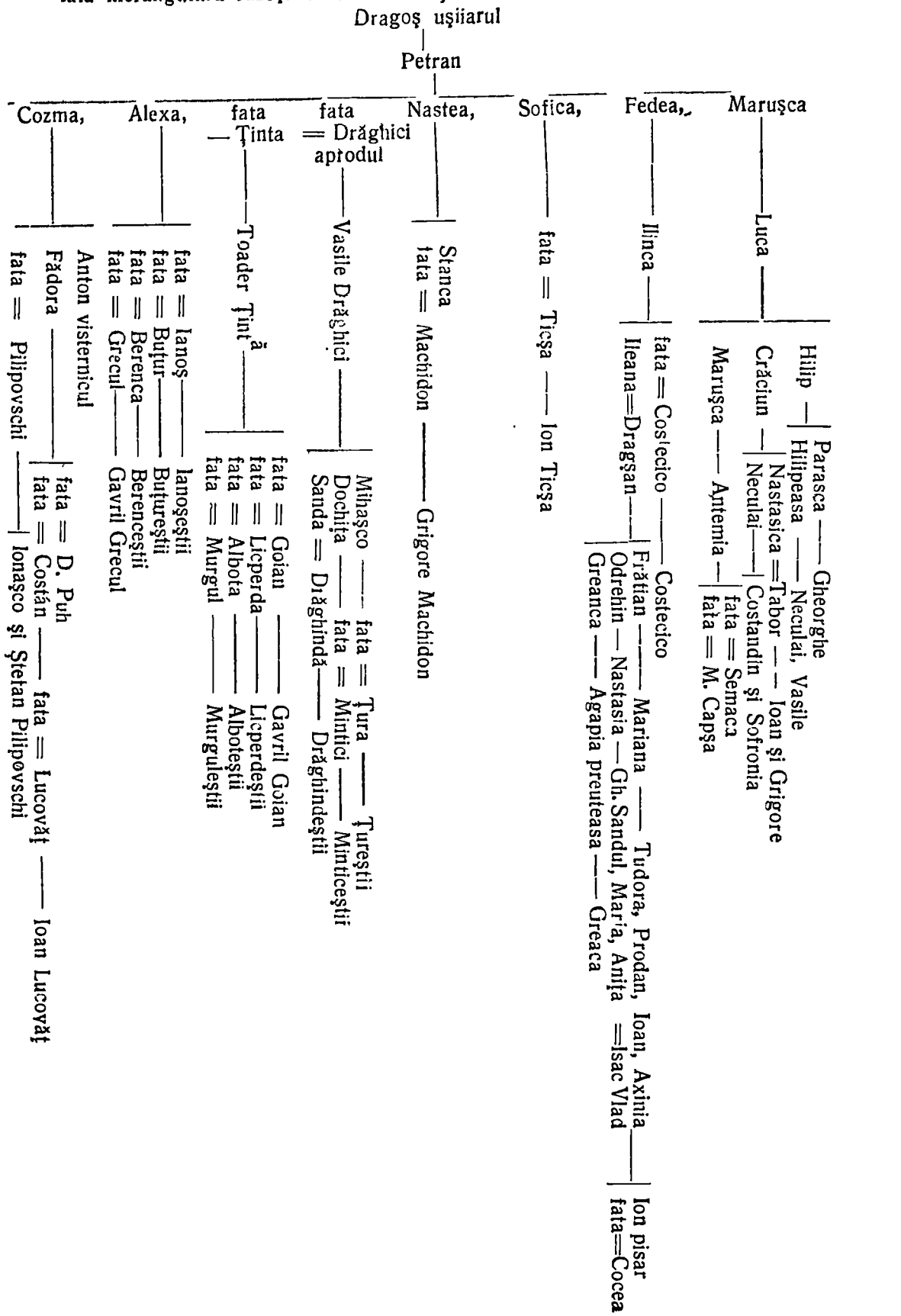
Pilipovschi	Petran	Anton	Stanca	Ticşa	Ilinca	Dragan	Luca
Ionaşco-Ştefan	1/3 Ianoş, Butur, Berencea	1/3 Ţura, Mintici, Drăghindă	Cozma	Nastea	1/4 Mintici	Fedea	1/2 Gheorghe, Sandul, Maria Anţa	1/3 Ion, Grigore Tabor
Dracea		1/3 Goian, Licperda, Albota, Murgul	Anton vist.	Stanca	1/4 Isac Vlad, Pintilie Coce	Ilinca	1/2 Tudosia, Ioan, Vlad, Prodan	1/3 Gh. Parasca, Nec. Hilip
Armeanul I.		1/2 Ioan Lucaveţki	1/2 Ţura, Mintici, Drăghindă	1/2 Ţura, Mintici	1/4 Ţura	Costecico	1/2 Ianoş, Butur, Berencea, Gavrileştii	1 Semaca, M. Capşa
Armean Nec.			1/2 Goian, Licperda	1/2 Ţura, Mintici	1/3 Vlad, Coce	Drăghici aprodul		
Calistru Episcop						Sanda lui Drăghindă		
Grigore Paholce						Ţura, Mintici, Drăghindă		

Toţi mazilii din Ivăncăuţi se duc cu spiţele lor la cel mai bătrân din strămoşii lor. la Petran, care a şi dat numele său unui bătrân din moşie, dar toţi răzeşii spun că acel Petran e tulpina tuturor la pământul Ivăncăuţilor.

Acest Petran a trebuit să fie urmaşul uşiiarului Dragoş din 1473, fecior sau nepot·

www.dacoromanica.ro

Iată încrângătura răzeşilor din Ivancăuţi:

Dragoş uşiiarul
Petran
Maruşca
Luca
Hilip — Parasca — Gheorghe
Hilipeasa — Neculai, Vasile
Crăciun — Nastasica = Tabor — Ioan şi Grigore
Neculai — Costandin şi Sofronia
Maruşca — Antemia — fata = Semaca
fata = M. Capşa
Fedea,
Ilinca
fata = Costecico — Costecico
Ileana = Dragşan — Frătian — Mariana — Tudora, Prodan, Ioan, Axinia
Odrehin — Nastasia — Gh. Sandul, Maria, Anita = Isac Vlad
Greanca — Agapia preuteasa — Greaca
Ion pisar
fata = Cocea
Sofica,
fata = Ticşa — Ion Ticşa
Nastea,
Stanca
fata = Machidon — Grigore Machidon
fata = Drăghici aprodul
Vasile Drăghici
Mihaşco — fata = Tura — Tureştii
Dochiţa — fata = Mintici — Minticeştii
Sanda = Drăghindă — Drăghindeştii
fata = Ţinta
Toader Ţintă
fata = Goian — Gavril Goian
fata = Licperda — Licperdeştii
fata = Albota — Alboteştii
fata = Murgul — Murguleştii
Alexa,
fata = Ianoş — Ianoşeştii
fata = Buţur — Buţureştii
fata = Berenca — Berenceştii
fata = Grecul — Gavril Grecul
Cozma,
Anton visternicul
Fădora
fata = D. Puh
fata = Costân — fata = Lucovăţ — Ioan Lucovăţ
fata = Pilipovschi — Ionaşco şi Ştefan Pilipovschi

www.dacoromanica.ro

55) In şedinţa de la 2 Iunie (Proces-Verbal No. 55), se comunică că s'a trimes Primăriei schiţa de buget pe anul 1924, şi că comisia interimară a luat act de acesta şi a aprobat bugetul pe exerciţiul anului 1924 *cu 58027 lei bani 45 la venituri şi cheltueli.*

Dl. casier comunică că n'a putut transporta încă nici o piatră mormântală, cu toate acordările date de Primărie, de Mitropolie şi chiar de Ministerul de Culte.

D-l Preşedinte comunică că tipărirea buletinului No. 4, merge normal şi crede să fie gata lucrarea la 1 Octombre.

* * *

56) In şedinţa de la 4 Iulie (Proces-Verbal No. 56), ultima dinaintea vacanţelor mari, când cei mai mulţi din membrii comitetului părăsesc Iaşii, s'a discutat mai mult partea bănească, în vederea plusului de cheltueli, ce va necesita No. 4 din Buletin. Cum acest volum va cuprinde peste 20 coale mari de tipar (320 pagini) şi cum costul hârtiei, mâna de lucru s'au scumpit cu 50% numai tipărirea buletinului va necesita *60000 lei*, când tot bugetul muzeului e de 58000 lei. De unde dar diferenţele ? Din plusul de încasări la art. 3 şi 4 la venituri.

* * *

Tipărirea Buletinului

Dl. casier M. Costăchescu expune situaţia buletinului. Până la 4 Iulie s'au tipărit 10 coli mari (160 pagini). Cum costul unei coale este de 3000 lei s'a plătit tipografiei „Lumina Moldovei" 30000 lei, deci tot fondul alocat la art. 6 din buget. In plus s'a mai plătit 5000 din exerciţiul anului 1923 în sama No. 4. S'au plătit dar peste tot 35000 lei. Cum însă pentru plata integrală a buletinului ne mai trebuesc încă cel puţin 20000 lei, dl. casier arată că s'au produs excedente la încasări, faţă cu prevederile bugetare, până în ziua de Iulie suma de 24691 lei 25 bani, căci s'au încasat:

art. I 22027.45 (saldo)
art. II 20000 (subvenţia)
art. III 20105.50 (vânzarea buletinului)
art. IV 20585.75 (donaţiuni)
Total 82718.70
58027.45 prevederi
24691,25 excedent

Din acest excedent se hotărăşte a se aloca la art 6 (tipărirea buletinului) suma de 20000 lei ; şi deci prevederile bugetare pentru buletin s'au rădit la 50000 lei.

Comitetul aprobă preţul oferit de tipografia „Lumina Moldovei" de a se tipări coala de 16 pagini format 10 %, cu garmond în preţul de 3000 lei pe tot timpul tiparului No. 4.

Membrii comitetului s'au dispărţit în urări de sănătate pentru vacanţe şi cu dorul de a se revedea în cursul lunei Septembrie, când şi buletinul va fi aproape gata cu tipăritul.

* * *

Schitul dela Crăsniţa (Vaslui)

Proprietar moşiei *Crăsniţa* esteastazi d. Pavel Michiu, fost deputat şi prefect de Fălciu. Din vechiu a fost moşte Rosetească, un trup cu Cristeştii. Moşia e fără sat, căci fundul apei Crasna, a fost acoperit cu codri imenşi până în pragul secl. al XIX-a. — Pe latura de răsărit, lungă de aproape 20 chilometri, Crăsniţa se mărgineşte mergând dela sud la nord cu Băneştii, Moşna, Bohotinul, Răducăneanii, Bazga, Cozia şi cu Covasna; iar pe

www.dacoromanica.ro

latura de apus se mărgineşte cu Coropcenii, Ciorteştii şi Dolheştii. Lărgimea moşiei o formează valea Crasnei, care la sud are o latură îngustă de aproape un chilometru, iar la nord face colţ cu Covasna şi Coropcenii. Pe lângă aşezarea proprietarului, se mai formează azi un sat nou, în fund, la Rotărie.

Schitul e aşezat pe linia dealului dintre văi, de unde isvoreşte părăuaşul zis al Schitului, şi care se varsă în Crasna în jos de satul *Ketriş*, sat locuit de ţigani.

Nimene nu ştie să ne spună cât e de vechiu schitul. Probabil că unii din călugăraşii, cari au trăit la schitul lui Bradici, din văgăuna Bradiceştilor, şi care schit era cam pe la 1400, duşi de dorul pusniciei, să se fi înfundat şi mai adânc în fundul Crasnei, şi acolo pe coasta dealului *dintre văi* să fi pus temelia schitului singuratic încă din secl. XV-a — pe când era schit în fundul Sărăţii — la Leoşti; era schit în fundul Elanului — la Măneşti, se ridicase din pajişte mânăstirea lui Ştefan Vodă, 1495, în fundul Drislavăţului pe moşia Husului. (Gănscă).

Până acuma 10 ani în urmă se păstra un *Trebnic* slavon, scris pe hârtie cu marca *porcul*, deci din pragul secl. XVI-a. Iar din forma vechiului schit nu ne-a rămas azi mai nemică. Noul proprietar a acoperit cu tablă schitul; dar clopotniţa durată din loasbe de stejar stă să se năruiască, iar schitul e părăsit şi nu se mai slujeşte întrânsul de şi slujeşte ca cimitir, pentru păcurari de oi din loc şi jur.

Dintre vechile ms., am mai găsit o jumătate de filă ruptă, scrisă slavoneşte (secl XVI-a).

Schitul are hramul Sf. Voevozi Mihail şi Gavril.

— Pe o icoană a Maicii Domnului мр.θѳ, stă scris *1834 Mai 2*,

Dintre cărţi se găsesc:

— Un *Antologhion*, rupt; se păstrează foile 263—349.

— Un Triod—Penticostar (rupt. 481—561 file.

— *Un Antologhin* legat. 1—386 file, pe lunile Sept.-Februarie. La urmă are şi slujbele de obşte (file 1—39).

— Un Triodion, Blaj 1813; scrie „Teodosit eromonah" şi notiţă: „acest sfânt Triod lam cumpărat la Elena Bâte, (fiica răposatului ispravnic Postolache Bâte) şi lam dat la sfântul schit cu hramul sf. Troiţa, să fie spre pomenire vecinică. 1816. Febr. 9. Elena Bâte

— O *Evanghelie* 1773 Dekemvrie 28.

— Un *antologhion* slavo-român 1736. pe tot anul Sept.—August 30. El este legat la un loc cu un *Ohtoihon* slavon, Buc. 7244 (1726) slev. (1—70 file), tipărit supt Ç. N. Vodă Mavrocordat.

„Această carte menei lam răscumpărat | dela Turci | în vreme răzmeriţii cu 20 lei | adică doaăzeci lei | şi eu lam dăruit sfintei | bisărici ce să prăznueşte | hramul Adormirii | Maicii Domnului | eu umblând întru | taina Duhovnicească | de acolo dela acel schit | şi fiind poslušnic părintile Gavril şi mergând cu | căruţa cu 2 cai şi cu vezeteu | umblând după milostenie | cu carte preosfinţitul mitropolit | Veniamin | al Moldovei la anul 1823 Dek. 9 | Erei Zaharii ot Crasna.

— (pag. 406) „Să s ştie de când sau cutremurat pământul în postul lui | Sân Petrului în zi Mercuri vlt. 7247) cât au căzut hornurile prin cas(ă) | *iar de când au muscali vinit de au luat Vosiia să ś(ă) ştie.* |

— „Să s ştie de cându veleat 7248 au fost stea cu coadă înbla veleatul 7252. Apoi (sic) vara au fost bola | vacilor ce rea, care sa pomeni cât a hi lume | la (sic) apo (sic) la anul au murit stupii, dintro sută | au rămas unul — apoi au venitu lăcustia | vara să s ştie, la velet 7253 şi au fost 5 ai | lăcuste.

— „Să s ştiw de cându au fostu iarna cea mare care | au căđzut de la Sfinţi 9 zile Martie, şă au fostu | de şepte palme şi au ţinut până în dziua de | blagoveşteniă

www.dacoromanica.ro

şi au murit multe bucate şi | oii nau rămas era căpiţa de fân 2 lei, să s ştie vlt 7256

— „Apoi vara au fostu siacită mara (sic) de nu sau făcut pânile şi au fostu foamete mare | cât să mânca om pe om, iar în postul Sânpetrului Iuni în şesă sprădzece dzile Gioi au perit soarele | să s ştie vlt 7256".

— Un alt *Antologhion* românesc, Ianuarie—August (fila 278—570) legat.

— Un *Penticostarion.*

— „acest Penticostarion lam dat preotul Ioanu Bâte | ot. Podoleni *schitului din Crasna* pentru pome | nire lui. 1781 Aprilie 5.

Un *Penticostarion* tipărit supt Const. Brâncoveanu Vodă 1700 Iunie.

— „doozeci de lei am cumpărat eu preutul Ion *dela iarmaroc*".

— „Acesl *triod* lau cumpărat răpă | usata Safta vorniceasa | şi lau dat în sama | preutului Timoftie şi au dat dumnalui Constandin stolnic | la b searică până şa cumpăra | alt să s ştie leat 7224 Ghenar 18.

Un *Antologhion* rupt: „fila 410): 1773 Dekemvrie 28".

are rugăciunile slavoneşti, tipicul, paremiile şi Evangheliile româneşti, pe tartaj stă scris: Is. Hs. Ni. Ca. Maica noastră, Maria, Evpraxia, Sandul Darie vataf.

— Un Triod 1700 Iunie a Mitropolitului Theodosie (rupt). Are la urmă tipărit viaţa Mariei Eghiptencii scrisă de Mitrofan Episcop Buzeului"—apoi: „Erei Nechita, Erei Savin, Ermonach Sorit, Anatolie, Efrosin.

— Pe 2 tartaji rupţi şi desprinşi se găsesc lipite 2 foi de legătorul de mai apoi al cărţii următoarele note şi fragmente din vieţi de sfinţi, cum şi din scrierea ἁμαρταλῶν σωτηρίον = mântuirea păcătoşilor, carte des cetită, copiată şi tipărită.

„Cucernicul şi mai micu fraţilor întru Hristos preutul Iancul ot Şărboteşti, am scris deci vă rog pre pravoslavnicii cetitori, şi ascultători care se va întâmpla ca să cetească aceste 2 cazanii, ce să zic *Amartalon Sotirion*, să luaţi osteneala—să zici să erte Domnul păcatele cui au scris aice ca s aflaţi şi Dumneavoastră ertare la Hristos împăratul cel fără de moarte şi Dumnezeu, măcar că-i slova proastă leat 1774. Mart 20.

Cartea aceasta s'a tipărit pentru întâiaşi dată în Iaşi la 1768 de Gavril Calimach Mitropolitul. După 6 ani — în 1774 preutul Iancul din Sărboteşti (Vaslui) co pia cartea pentru sine şi alţi iubitori de cetire creştini pravoslavnici.

Acest preut Ioan din Serboteşti mai scrisese şi alte bucăţi religioase, căci nota scrisă de el în 20 Mart 1774 era în continuarea următoarelor 2 bucăţi, pe care legătorul de cărţi le-a rupt din manuscriptul netrebnic şi le-a lipit pe tărtajii unui Antologhion sau Triodion al schitului Crăsniţa:

„Pentru muceniţa Eftimia, cum sau încununat cu îngerii. Era oare cari fecioară numile ei Iftimie, a unui om bogat, şi pre împodobită cu înfrumuseţarea chipului cât nu era asăminea frumuseţii ei alt chip. dar pre cât era de împodobită cu înfrumuseţarea chiului îndoit era împodobită bunătatea sufletului ei, şi pre cât creştea vârsta trupului prea atâta mai mult creştea bunătatea sufletului şi nici odinioară nu lipsea de la adunarea cea sufletească adică sfânta biserică la bdenii şi la alte praznice sfinte, şi atâta ave o evlavie şi smerenie la închinăciuea ei cătu bătrânii şi totu norodul să minuna adică o mică copilă şi împodobită cu toată bunătatea sufletului ei şi cu petreacere ei cea minunată, care după creştere îşi făgăduise fericita ei feciorie Prea sfintei Născătoare de Dumnezeu precum să nu cunoască mire pământescu fără de câtu pre mirile cel cerescu pre împăratul Hs. păzând feciorie şi curăţâe nestrâcată care să numeaşte viaţă îngerească, iar vrăjmaşul diavolul foarte au pizmuit curăţii ei şi fiind împodobită cu chip minunat, au rănit întru dragostea ei pre un fecior de boieriu mare şi bogat foarte, care au ceruto, la tatăsău după obiceiul lumescu, săi fie muieri, la cari tatăl ei au primit foarte cu bucurie ca săi, fie ginere pre unul ca acela fecior de boieri mari, dar pre fericita fecioară

www.dacoromanica.ro

are sta împotriva voii tatăsău, zicând că nu este cu cale nici cu cuviinţă să mînţăscu eu Pre curatel născătoarei de Dumnezeu după făgăduinţa mea ca să nu cunoascu eu mire pământescu, făr de mirele cel cerescu, pre iubitul fiu Hs. Impăratul ce fără de moarte iar tatăl său pornindusă asupra ei cu urgie şi mândru foarte iute au zis: fără de sminteală să faci voe mea.

Pe tartajul din dos:

„nestricată fecioară ş' nefericita comoară care ţo dau astăzi precum miau dato | pre ia, o prea slăvită minun le tale Născătoare de Dumnezeu, că atunci zăcând | el aşa au deschis, fecioara ochii şi aducându sămnu cu zâmbire de râs au zis | ce iubitul meu frate ai arătat mai înainte de vreme de care nime nu te întreba | şi împreună cu cuvântul acesta au închis ochii iar şi au adormit. Deci soco | tim o îraţilor cât spaimă să fi luat care sta împregiur văzând minunea pre slăvite, cari lucrează | maica precurata prin slugile sale. deci după | îngropare fecioarii nu multă vremi trecând | au chemat stăpânul Hs. şi pre soţul ei. şi îngropându rudeniilele lui la altă bisă | rică unde era îngropat neamul lui. şi trecându câtva vram, vrea neamurile lui să-l desgroa | pe dupa obiceiu săi facă grijă şi deschizând mormântul nu lau găsit si minunânduse | au deschis şi mormântul fecioarei şi lau găsit şi pre dânsul acolo mutat de îngeri—şi arătându lisă şi pre slăvită încredinţare din văzduh zicându le că aşe | sau căzut să fie trupurile la un loc precum şi sufletele la împărăţie | cerului veselinduse de slava Domnului împreună cu îngerii şi cu toţi | sfiinţii. deci iubiţii mei fraţi, să ne uităm la cuvântul apostolului. la cap. 13 carili zice: să lepădăm luerurile întunearicului şi să ne îmbracăm în arma adevărului | şi a luminei şi cu bun chip de luare aminte petrecând viiaţa noastră nu în ospeţi | nu în beaţii, nu întru curve şi întru pohtele cele de ruşine, nu în râvne | şi în pizme cari urmează păgânii, şi mai zice încă apostolul de proorocul Enoh, a şeptele de la Adam, grăind iată că veni domnu| întru întunearece de sfiinţii îngeri săi să facă giudecată tuturor şi să vădească pe toţi necuratii, care li să zice aceştia | sânt răptitorii şi ocărâtorii parte ce vinovată, căre îmblă întru pohtele sale | cu necurăţii şi cu călcări de leage şi să luăm aminte şi la cuvântul care zice | că vine mânia Domnului peste fii neascultători şi de toate aceste ne | cuviincioase fapte ferindune şi apărândune harul domnului nostru Is. Hs. carele | credem cu rugile pre curatei maicii sale ne vom şi mântui, căruia i se cuvine | slava. cinstea şi închinăciunea Tatăl şi cu Siântul Duh în veaci amin.

* * *

Dl. M. Costăchescu comunică un mănunchi de documente ce vorbesc de diferite chestiuni, precum:

a) Un spital, în Suceava în 1619

„Noi Gaspar Vvod. cu mila lui Dumnezeu. Domnu Ţării Moldovii. Adică niam milostivit şi am dat părintelui şi rugătoriului nostru Chir Anastasie Crimcovici şi Mitropolit Sucevii, cu *un loc in mijlocul Târgului nostru Sucevii, din locul domnesc, din sus, de unde să face târgul înprotiva casălor Foltei sas, ca să facă acolo pe acel locu spital,* întru numele Domnului, ca să fie pentru cei săraci şi neputincoş şi şchiopi şi orbi şi alţii carii vor fi să să odihniască tot acilia acolo întracel spital (sic). Iar după a noastră viiaţă cine va strămuta sau va strica danie noastră acest spital (sic), acela să nu fie ertat de Domnul Dumnezău şi de precurata lui Maică şi de toţ si nţii. Şi altul să nu să amestice. Sau scris în Iaş la anii 7127, Mai 16.

Noi Gaspar Vvoda. Săcuian.

[In Cond. Mitr. Mold. (1818), vol. II, 903].

www.dacoromanica.ro

b) Pentru aducerea moaștelor Sf. Ioan celui nou de la Zolkiev

Noi Matei Ghica Vvod. cu mila lui Dumnezeu Domnu Țării Moldavii. De vreme că sfinţiesa părintele Mitropolitul niau arătat că *pe vreme când au fost Soberschiia, craiul leşescu cu oaste în Moldova atunce şi Dosoftei carile au fost pre ace vreme Mitropolit ţării aceştiia, fiind vremile tulburate şi având grijă pentru ca să nu cadă la robie altor niamuri, au luat moştile sfântului Ioan celui nou, împreună şi toate odoarăle şi scrisorile Mitropolii şi împreună cu toate acele au mersu şi el însuş cu oaste craiului în Ţara leşască, ca să le sprijinească până să va aşeza pace şi întâmplânduisă moarte acolo toate acele au rămas în Ţara leşască până astăz* [1]) Pentru care lucruri sfinţie sa părintele Mitropolitul niau arătat şi un izvod cu multe is ălituri a episcopi şi boeri leşeşti. Pentru care poroncim Domniia me Dumv. veiţilor boeri ca să vă adunaţ la sfnta Mitropolie şi împreună cu sfinţie sa părintele Mitropolitul şi să socotiţ cu ce chip să poate cerca triaba ačasta şi după cum veţ afla, prin anafora să înştiinţaţ pe Domniia me, însă împreună cu Dumlor mai sus ziş numiţ veliţ boerii să fie şi Dumnialui Andrei vel medč.

1755, Noemv. 23.
Procet vel logft

[Cond. Mitr. Mold. (1818), II, 904].

c) Despre arderea Iaşilor, în 1766, Sept. 24

„1766. Dechem. Copie încredinţată atât de divanul ţării de sus, precum şi de acest domnesc divan la 5 fevr. 1844, di pi soborničasca mărturie di la Mitropolitul Ţării i episcopii de Roman şi de Huş şi boerii vremii aciia, *cuprinzătoare că la 1766, săpt. 24, întâmplândusă în Oraşul Eşâi, mari ardire de foc arsau câtiva sfinti monastiri, cum şi casă boereşti şi altor orăşeni între cari monastiri arsau şi Mon[asti]ria Dancul, ačastă monastiri în clopodniţa ei, având de desupt başcă şi fiind multe lăz boereşti cât şi altor orăşeni sau întâmplat de au luat ačastă başcă foc înlăuntru* şi aprinzândusă au ars tot ci au fost întrânsa, deci întru ačastă başcă deosăbit di alte lăz boereşii avutau şi pahr. Manolache Bogdan [2]) fiul răposatului logf. Ioan Bogdan patru lăz cu odoară cu toati straili ci au avut şi cu toati scrisorili de moşii şi ţigani părinţăşti şi cumpărături şi de zăstre, cari cu totul sau topit de foc şi nimică nu iau rămas. Insa fiindcă pahr Manolache la ace întâmplare a focului nu sau întâmplat aicia dus fiind în slujba stăpânirii, după ci au vinit, macar că de cătră obştie era ştiute acestea de mai sus aratate, el mai pre larg au arătat şi sau jăluit...şcl."

[In Arh. stat. Iaşi, Cond. Anaf. No. 63, fla 62 (b). Vezi şi Creşterea col. Acad. rom. 1912, 124].

d) Despre zidirea Mănăstirilor Balica (Frumoasa) şi Sf. Vineri din Iaşi

Iu run Suret din 7138 (1630), April 2, Miron Barnovschi Moghila Vvod. „am dat Domniia me şi am miluit şi am întărit locul ci are *a noastră sfântă Mănăstire ce să numeşte Balicova*, unde este hramul a sfântului Arhistratig Mihail şi Gavril şi altor fără trupuri puteri, de danii şi miluire de la Petru Vvod. din uric de miluire şi de întăritură de la Radu Vvod., unde esti în sămni acel hotar a sfânt. Măn în gos până la fântână

1) Au fost aduse în 1783. Vezi, I. Bianu, An. Ac. Rom. s. II, tom. VIII, secţia I şi Candela, 1885, 406 şi urm.

2) De pre unii membrii ai acestei familii, îngropaţi la Dancu, vezi acest Nr. de buletin, 235.

www.dacoromanica.ro

pe capă ul grădinilor a lui Necoară şi de acolo în sus la drumul mare a Scântei în dreptul părăului Gălăţ i şi în dreptul morii călugărilor de la Socola. iar de la pădure pân la Cetăţui!) şi de unde curgu apili spre mân(ăstire). Acela esti hotarul tot". „Dăm şi în ărim aciiaş sfint(e) măn. Balicăi, ci esti mitoh sfint(ei) slăvitii măn. ci esti la muntele Sinaiului...un sat anume Ulmii, cu iazuri şi cu mori pe Bahluiu în ţânt. Hârlăului, care acel sat au fost mai înainte domnesc supus ocolului târgului Cotnarii şi *este danii şi miluire sfint(ei) mân(astiri) de la Petre Vvod* ..alt sat anumi Borceştii, pe apa Ciorca, cu loc de moară şi cu chive din ţânt. Sorocăi, care acel sat *au dat şi au miluit Gheorghi Moghila mitropolit şi Meletie Balica hat. în zilele lui Petre Vvod* [2]) alt sat anume Iucaşul cu loc de iaz şi moară din ţânt. Niamţului, fost giumătate dintracela sat drept domnesc supus ocolului târgului Pietrii şi au fost danii şi pentru slujbă lui David postelnic iar după moartea lui au dat şi au miluit sfânt. măn. răpos(atul) unchiul Domniţ meli Eremiia Moghilă Vvod. pentru sufietul lui David post. şi lau scris în sfântul mare pomelnic...iar giumătate de satul acela Iucaş au fost driaptă cumpărătură lui *Isac Balica hatm.* şi iarăşi au dat şi au miluit sfânta mănăstire...; dăm şi întărim...alt sat anumi Şiviţa cu bălţi cu peşti şi cu vii din ţânt. Covurluiului, care acel sat Şiviţa este danii şi miluire sfânt. măn. de la Ciacâru...; dăm şi miluim...cu un sat anume Mogoşăştii, ce esti supt Plop, cu loc de iaz şi moară în ţânt. Cârligăturii, care acel sat Mogoşăştii, esti driaptă danii şi miluire sfânt. măn. de la însuş Domniia mea, giumătate dintracela sat au fost driaptă cumpărătură unchiului Domnii meli lui Isac Balicăi hat. pe a lui drepţi bani, dar giumătate dintracela sat este cumpărătură Domnii meli...de la Toader Laţco şi de la frati său Vasili şi sora lor Mariia, fii lui Ignat Laţco, strănepoţii bătranului Laţco...; dăm şi iutărim...două fălci de vii din Cotnar din dialul Piscopului, despre răsărit cari iarăşi esti danii şi miluire de la unchiul Domnii meli Eremiia Moghila Vvod...şi alte doă fălci de vii din Cotnar în dialul Ursului...".

Intrun alt suret de pe hrisov de la Duca Vvod. din 7177 (1669), Apr. 8..de'a Ioan Duca Vvod. „am miluit şi am întărit amândouă St. Mănăstiri, care să numeşte sfnta Vineri, în târg în Iaşi, zidită de răposatul Nistor Ureche biv vel vorc şi altă monastire din ğos de Galata, zidită de Melintie Balica hatm. undei hramul sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril...două sate anume Verejenii şi Heciul în ţânt. Sorocii. care sate sânt driaptă ocină şi moş'e şi cumpărătură lui Isac Balica hatm. cu vecini şi cu heleşteie şi cu vad de mori...şi sânt danie sfintei mănăstiri, care iaste zidită d n ğos de Galata şi satul Gligenii ce este pistę Prut la ţint. Iaşului..» apoi satul Ulmii, cu 20 de oameni scutelnici, „care sat au fost danie sfintei Monastiri Vineri [3]) din târg d'n laş de la Petru Vvod. cum au arătat înainte noastră urici de întăritură de la toţi domnii ce au fost mai înainte noastră"...apoi locul măn. Balica, satul Iocaşul, de la Neamţ, Şiviţa de la ţin. „Covârluiului", Borceştii la apa Ciorna, la Soroca „acel sat iaste danie sfintei monastiri lui Balica de la Ghiorghi Movila Mitropolitul şi de la Meletie Balica hatm."..„satul Procelnicii cu vecinii pe Jijia, in ţin[u]t[u] Iaşului...ce acel sat este danie sfintei monastiri Sfintei Vineri de la ctitorul ei Nistor Ureche biv vel vorc...; Aşijdere a cince parte din satul Cozmeştii...pe Jijia, în ţint. Eşii..." danie de la ctitorul Nistor Ureche; apoi satul Ciurliţii cu vad de pod în Prut, în ţint. Eşului, Băltenii şi Verdişănii, tot la Iaşi, danie Sf. Vineri de la Nistor Ureche vorc.; satul Şocanii la Prut, în ţinut Eşii, danie Sf. Vineri de la Malcociu pârcălab; a tre a parte din satul Rogojănii la ţint. „Covârlâului",

1) Deci dealul pe care e zid'tă măn. Cetăţue a lui Duca se numea aşa mai dinainte.
2) Biserica Bal căi e zidită deci între 1587 Dec. şi 1591 Aug. Cp, Iorga Ist. bisericei, II, 336, Inscripţii I, 14, II, 336 şi N. A. Bogdan, Oraşul Iaşi, ed. II, 197, 446.
3) Cred că greşit în loc de Balicăi.

www.dacoromanica.ro

danie Sf. Vineri de la Grigorie Ureche biv spatar.; Puntişănii din ţ'nt. Bârladului, danie Sf. Vineri de la Enachi biv vel post.; 3 pogoane de vii de la Cotnari în sus la Slău, danie măn. lui Balica de la Savin Prăjescu vorc, şi Dumitraşco Şoldan vorc. şi Iordachi vist. şi Pătraşco Ciogole logft. nepoţii Balicăi hatm.; o vie la Cotnari, în sus pe Buhalniţa, dan e Sf. Vineri de la Neculai Ureche biv spatr.; 4 pogoane de vie la C tnar în dealul Sărăţii între Movila şi între Sorbul Urmii, danie Sf. Vineri de la Ieromonahul Gavriil; 4 pogoane de vie în Iaşi la Şorogar, danie Sf. Vineri de la Nistor Ureche; alt pogon tot la Şorogari, danie Sf. Vineri de la igumenul ot Sfânta Vineri, Tofan; un pogon şi jumătate de vie la Iaşi, în dial, Sf. Vineri, dela Grigorie biv vel comis; 3 pog. şi jumătate de vie în Huş, la Dric, danie Sf. Vineri de la Onciul Iuraşcovici, ginere lui Oräş, biv hatm. şi alte 3 şi jum. pogoane de la Sandul sulger; alte două dela Gheorghi Strap oda; altă vie la Huşi, la Dric, cumpărătură igumenului Gherasim dela Sf. Vineri; satul Mogoşăşti de la Cârligătură, danie jumatate de sat Măn. lui Balica, de la ctitorul ei Isacu Balica hatm. şi jumatate de la Miron Barnovschi Vvd. Apoi întăreşte amânduror Mănăstirilor, Sf. Vineri „şi cei din gos din Galata" 2 pivniţe, 2 oameni care vor vinde, să fie scutiţi şi robî ţigani.

Tălmăciri di pi originalul sârbesc.

[Arh. stat. Iaşi, tr. 379, op. 410, dos. 1, divanul domnesc].

* * *

e) Regeste de doc. moldoveneşti de la Alexandru cel Bun

1) «6908, (1400) Săpt. 11. Copia hrisovului D. Alexandru Voda, prin care miluieşte pi boeriul său *Mogoş* cu un sat pe Vilna şi arată şi sămnili hotarului acelui sat".

In un Perilipsis de actele Mogoşeştilor, ţin. Vasluiului, la Arh. stat Iaşi, div. domn. tr. 234, op. 258, dos. 72, fla 15.

Un suret al lui Pavăl Debrici, publică d. Ghibănescu, în Arhiva de Iaşi XXV, 173, cu data de 1 Sept. şi cu observarea că Pavăl Debrici a citit in originai 6950 în loc de 6908, adecă н (=50) în loc de и (=8).

2) „Un ispisoc al Domnului Alexandru Vvd. din 6905, iunie 12 [sigur citit greşit în loc de 6915, 6925 sau 6935=1407, 1417, 1427], suret «a cărie orighinal se află sârbăsc la mâna răzăşilor de Poiană, cuprinzătoriu că sau dat lui *Stroe satul anumi Poiana* pi Tazlău, în ţânt. Trotuşului şi că sau mai dat acelui Stroe şi lui Ivan *satul Gârtanu* supt pădure, pe pârăul acestui sat, arătânduse anume sămnile dispărţătoare amânduror satelor acestora".

[Arh. stat. Iaşi, Cond. Anaf. III, fila 23 (b)]. Acelaş doc. ibid. transp. 317, opis 347. Nr. 14 fila 61: „6905, iuni. Ispisoc sârbescu di la Alicsandru Vvd. nitălmăcit» ibid. fla 119: „La anul 6905, iunii 12, Domnul atunce stăpânitoriu *Alecsandru Bătrânul* au întărit slugii sale lui Stroe şi lui Ivan două sate în ţant. Bacăului (la 1834, Dec. 30), anume *satul Poiana pe Tazlău şi satul Gârtanu pe din sus de Grătan*, ce atunci era sălişte supt pădure pe pârăul acelui sat, arătând că hotarul acelor sate pe *pâraul Filipe* şi de acole părăul în sus la dial, apoi dialul în gios, dialul pe din gios pe Poiană până unde cade în *părăul cei zice Lucaciul*, în gios *părăul până în Tazlau* pe drumu movilii şi peste Tazlău la drumul cel mare a movilii, în sus pe drum până la vadul cel mare, la vadul movilii, dialul în sus de *Berzunţu*, în sus Berzunţul, până la poiana cea mare din sus la un stejar la movila din poiană, în curmeziş la Filipe, pintre doă drumuri la movilă. Acesta este hotarul unui sat ce sau apucat Stroe dela Ioan.

Iar hotarul celuialaltu satu din gura părăului în sus pe părău, din părău în mâna ce stângă la un stejar în curmeziş, la o movilă şi piste drum până la un stejar *la mo-*

www.dacoromanica.ro

vila Iliei, iar de la movilă Iliei pe marginea Luncii deasupra dialului ia un stejar, din stejar la o movilă în sus pe dial până la altu pârău în gios pe pârău, până în gura la un drum şi pe drum la o movilă şi dela aciastă movilă la altă gură de pârău, la o movilă. Atât fiind tot hotarul acelor doă sate".

3) „6912 (1404), iuli 20. Alt uric di la Domnul Alicsandru Vvod. cu tălmăciria lui prin cari faci danii Mării Pobrota doă sati pe pârâul Pobrotii. un sat anumi *Budinţii* şi altul mai sus de acela şi că hotarul acelor sati a M-orii iasti di la Comana pe margine unii movili lângă drum, iar de acolo pintre ţarini la câmp la doă movili, apoi drept pisti câmp la Unghiu, la movilă, cari esti supt un stejar. Acelai hotarul despre Comana, apoi di acolo pisti Dumbravă în vali la movilă, în marginia Dumbrăvii, di acolo drept pisti Dumbravă la movilă in ğos la drum la movilă, de acolo pe margine în sângur Unghiul (sic) la movilă, apoi pisti drum în codru la hotarul de la Şăndria [1])

(Ibid. Cond. Anaf. XLVIII, fila 47)

4) „6914, Mai 1 (1406) Copie ispisocului Domnilor Alicsandru şi Iliş vvod. prin cari să milueşti pe Vlad Dolhici cu un sat *pe Crasna. undi esti casa lui* şi un loc pustiiu pisti Prut, anumi *Fântâna Veprova* diasupra Săratii spre ai fi lui uric cu tot venitul i fiilor, nepoţilor şi strănepoţilor lui nestrămutat nici odenioară în veci. Iar hotarul acelui sat săi fii cu toati aceli vechi hotară, după cum au umblat din vechiu, precum şi hotarul locului acelui pustiiu să fii cât va pute apuca să stăpâniască din destul pentru un sat"

(Ibid. Cond. Anaf. Nr. XXV, fila 39 (b); e vorba de satul Dolheşti jud. Fălciu, pe Crasna).

5) 6922, Avg. (1414). Uric sârbăscu di la Domnul Alexandru Vvod. prin cari milueşti pe sluga sa Şandru cu un sat în pământul Moldavii anumi *Muntenii scutaş, undi esti cniazu Litul şi Şărban*» [2])

(Cond. Anaf. Nr. LXV, fila 121 (b); cp. N. Iorga, Viaţa agrară la Români, 70, I, Bogdan, Cnejii 11).

6) „6936 (1428), Apr. 8. Suret scos de dascalul Evloghii de pe ispisocul Domnului Alicsandru Vvod. prin cari să cupr.indi că au dat unui Tăvârdar [3]) satul lui ci esti pi Berheciu, undi iasti casa lui şi un loc din pustie pe pârâul Melişcoae, a cărue hotar săi fii hotar cât va fi de agiunsu unui sat. Iar hotarul satilor acestora să fii după hotarul cel vechiu"

[Ibid. Cond. Anaf. XIII, fila 8 (b).

7) «6936 (1428) iulii 24. Suret încredinţat la 1827 de logofeţâi al doile, de pe ispisocul Domnu ui Alicsandru Vvod. prin cari să întăreşti unui *Sănata* osăbită milă în pământul Moldavviei, de la Domniia sa şi anumi pe trii sati, unul pe Zălătin, undi iasti casa lui ş pe Frumuşălul, undi au fosf Dragoş şi pe Tutova undi iasti cniazul Ciorsac. Iar hotarâle acestor trei sati să fii după hotarâle celi vechi, pe undi din veciu au apucat» [4])

---

1) Pentru satele aceste Mănăstirea avea un uric din 6906 (1398), iuli 2 ibid. Cp. şi Buletinul Ion Neculce, fasc. 3 (1923), 198 şi Melchisedec, Notiţe ist. şi arh. 151, 157

2) In un regest (ib d) din 7007, Avg. 31 (1499) „Muntenii scutaş din ţânt. Niamţului". Azi lângă Porceş i, jud. Roman.

3) In o carte de judecată din 1837 (în posesiunea mea) Tăvădar ; e satul Tăvădăreşti în com. Vultureni, jud. Tecuciu ; în aceiaş comună şi judeţ e şi satul Meleşcanii. Tăvădar e Teodor în ungureşte. Peste deal de Tăvădăreşti, îmi comunică colegul I. Lupu, profesor în Iaşi, e satul de unguri, Găiceana.

4) Sănăteştii sau Săniteştii erau cunoscuti încă ca sat la 1841. Intrun regest dela Ştefan Vodă cel Mare: „hotarul Săniteştilor...pi Zălitin, undi au fost casa lui Sănat...ci să numeşti Glăvăneşti (Cond. Anaf. XXXIXfila 42). E satul Glăvăneştii, aceiaş comună, jud. Teçuciu. Şi azi încă o parte a moşiei se numeşte Sănăteşti. In acelaş judeţ, com. Munceiu, e şi satul Frumuşelu.

www.dacoromanica.ro

(Ibid. fila 120 (b); acelaş în Cond. Anaf. No. XXXIX fila 42: «boeriul său Sănat şi pe fraţii lui Toader şi Bere» „uudi au fost cniazul Ciorsaci"; cp. Uricarul II, ed. 2, 252, I. Bogdan, Despre cnezii români, 11: (unde este cneaz Orsat: Cneagorsat; lectura cneaz Orsat mi-a sugerat-o dl. Dr. G. Popovici"); în o carte de judecată din 1837, în care e reprodus documentul de mai sus, e „cneazul Ciorsac" (în posesiunea mea).

M. Costăchescu

* * *

O prefaţă scrisă de Neofit, rabinul botezat

Principala scriere a monahului, a „smeritului între monahi, cum îşi zice el adesea, —Neofit, care fusese rabin jidovesc şi se botezase este *Infruntarea Jidovilor*, apărută în 1803 în Iaşi cu binecuvântarea marelui mitropolit Iacov Stamati. [1]) Numai atât să fi scris, să fi „descoperit" şi încă meritele sale de om harnic s'ar recunoaşte. De fapt această importantă figură de monah din soborul mai întâiu Paisian al egumenului dela Cernica, Gheorghe Ardeleanul şi apoi din însuşi soborul dela Neamţ al renumitului stareţ, Paisie, ne-a lăsat în urmă o activitate literară, teologică, în spirit apologetic, cu mult mai bogată. Din ea cunoaştem date mai amănunţite asupra vieţei lui zbuciumate, bolnăvicioase şi trudite de munca urâtului şi a vieţei aspre călugăreşti. [2]) Îndată ce „s'a născut al doilea" (prin Sf. Botez, în vrâstă de 38 ani şi s'a călugărit la Cernica) Neofit începe vă scrie, combătând aspru şi temeinic pe eretici şi în special pe jidovi. In 1792 el semnă în acrostih „Nicolae Botezatul" şi sfârşi lucrarea, rămasă în manuscript „Grăunte de muştar". [3])

Insuşi Neofit ne spune între altele: „Să se boteze un jidov, este aşa de greu lucru, cum ar muta un munte dintr'un loc într'alt loc, fiindcă şade Satana învechită şi înrădăcinată ca un munte in inima lor", observaţie foarte dreaptă. [4]) In 1797 îl aflăm pe Neofit pela Piatra Neamţ, călugăr sărac, rugându-se şi căpătând recomandaţii pentru milostenie. [5]) In 1797 harnicul monah avea gata lucrarea: „*Catehismul spre îndreptare a multora din Iudei şi din eretici, cei ce vin către botez*" [6]), care se păstrează la Academia Română. Nu e alta decât *înfruntarea jidovilor* de mai târziu, cu titlul schimbat şi având înainte o prefaţă deosebită. Dăm mai jos această importantă prefaţă, din care se aduce o vie lumină, nu numai asupra vieţei interesante a lui Neofit, dar şi asupra vieţei de mănăstire, care se desfăşoară, în timpul bunului Stareţ, Gheorghe, la Cernica şi Căldăruşani, lăcaşuri cucerite de binefăcătoarea înrâurire paisiană.

Neofit lucra înainte cu sârguinţă. In 1803 el avea gata, în Maiu (în Febr, apăruse *Infruntarea Jidovilor*) un *Catehism cum se cade a primi pe jidovul care vine la Sfântu Botez*", jidovul de rând, căci în 1805, aflându-se la Roman, şi la îndemnul Marelui Mitropolit Veniamin, precum şi a Episcopului dela Roman, Gherasim Clipa, el sfârşi al doilea catehism, *„pentru primirea la Sf. Botez a unui jidov ravin învăţat"*, două lucrări foarte însemnate pentru noi, deoarece ni se descopăr lucruri interesante cu privire la credinţele evreeşti care sunt combătute cu citaţii din vechiul Testament, foarte sistema-

1). N. Iorga. Ist Bis. Rom. Văleni de Munte. 1909 II p. 196.

2). Amănunte în publicaţia mea *„Două Catehisme pentru jidovii care vin la of. botez"*, *Văleni de Munte, 1914.*

3). V. Lepădatu în Bis. Ort. Rom. an XXVIII, p. 541.

4). *Loc cit.* p. 542.

5). *„Bis. Ort. Rom."* an XXVIII p. 155 (1 Iulie 1795): *Ibidem* dela Stareţul Sofronie al mănăstirei Neamţului, la 28 Febr. 1798.

6). Acad. Rom. Ms. 4144, 4° f. 329.

www.dacoromanica.ro

tice [1]). Nu numai atât, chiar aproape de moarte, care cred că nu fi întârziat mult la acest om trudit şi bolnăvicios, Monahul Neofit putea să pue înaintea cetitorilor săi, monahi mai cu seamă, care ceteau cu admiraţie şi mirare scrisul său,—un „*Un cuvânt împotriva Ereticilor*"... *scris din multe cărţi, spre folosul celor de obşte a tuturora* sfârşit în Noembrie 1819. Se vede la început şi chipul slab, blând al ieremonahului" [2]), Călugării preţuiau îl aveau înaintea lor cape un mare învăţat „dascăl vrednic", îl stimau pentru strădania, lui, spre „înfruntarea iudeiască" (care se înmulţea neîncetat în Moldova) [3]) şi cărţile lui le copiau cu dragoste Nu mai vorbim de nenumăratele transcrieri în ţară şi în Ardeal făcute de dascăli şi preoţi, a cărţei *Infruntarea Jidovilor*, chiar după ce ea se tipărise, dar intrase ca în pământ, datorită nu ştiu cui [5]). Acum să ascultăm cuvintele lui Neofit prin prefaţa citată din 1797, care la 1803, când fu tipărită cartea sa, cu alt titlu a fost înlocuită. Ea ne arată şi legăturile autorului cu Mitropolitul. „Bine eşti cuvântat D(u)mnezeu, carele toate cu înţelepciune le-ai făcut [6]) cela ce voeşti ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului a veni. Căci nu m'au părăsit pe mine ticălosul până în sfârşit, nici m'au lăsat D(u)mnezeu, ca să rămân acoperit separat în întunericu necunoştinţei, ca să nu vază ochii mei cei sufleteşti cărările mântuirei, ci precum dintru începutul lumii, când tot pământul era acoperit cu întunericul ce era deasupra adâncului atuncea, purtându-se D(u)hul cel sfânt preste ape [7]). Mai întâi au făcut D(u)mnezeu lumea peste pământul cel de curând făcut. şi preste puţin şi soarelui au poruncit ca să răsară peste el, pe carele l-au pus întru stăpânirea zilei [8]) şi luminarea lunei şi a stelelor, să stăpânească noaptea. Aşa şi ticălosul când am ajuns la plinirea anilor la vrâsta de 40 ani [9]) cu întunericul nopţii am fost acoperit, până aproape de iad fiindcă cu nevederea (sic) a spăseniei întunecat eram.

Atunci purtându-se acelaş D(u)h peste apa botezului mieu, cel dat mie dela părintele meu cel sufletesc, chir Ghiorghie arhimandritul şi stareţu(l) dela sf(â)ntul Schit Cernica, din ţara Rumânească Care părinte ca un adevărat Moisii, suindu-se în sf(â)ntul munte, nu al Sinaii, [10]) carele de focul iuţimei lui D(u)mnezeu fumega, ci al Atonului; carele cu darul Născătoarei de D(u)mnezeu s'au luminat, unde au luat legea darului, care prin întocmire de înger s'au dat sf(â)ntul cin călugăresc; dela locul de unde au venit părintele stareţul nostru aicea la sf(â)ntul schit al Cernichii de D(u)mnezeu trimis fiind, ca aici la noi legea lui Hristos cea de săvârşit alcătuită sa o dee nouă. Care părinte(le)iaste începătorii mântuirei sufletului meu cel ticălos. Şi după ce m'au luminat D(u)mnezeu cu lumina credinţei în Hs. precum zice însuşi Mântuitorul la sf(â)nta Evanghelie „Eu lumina am venit în lume, ca tot cel ce crede întru mine, să nu rămâe întuneric" [11]) şi cu adevărat, aşa este, cum am început a crede în Hs. mi-au deschis D(u)mnezeu ochii mei cei sufleteşti şi am început a pricepe sf(â)nta scriptură, precum zice Iis. fiul lu Sirah la înţelepciunea sa: „cel ce arată ca lumina învăţătura" [12]) Căci

1) Un Ms. la Internatul Teologic, Bucureşti, altul la Acad. Rom. Au apărut în lucrarea mea, citată mai sus.
2) Acad. Rom. Ms. 1311, 4° nepaginat, autograf al lui Neofit.
3) Cp. Notiţa dela început, Ms. Acad. Rom. 4144.
4) Acad. Rom. M. 1841.
5) Vezi Acad. Rom. Mrs. 482, 3294 (la Poiana Mărului) 3360, 3529 (în Ardeal).
6) Psalm 103,24.
7) Fac. 1, 2.
8) Psalm. 135, 8.
9) In alte locuri Neofit ne spune numărul exact de 38 de ani cf. Bis. ort. rom. XXVIII p. 541.
10) Ieşire, 9, 18.
11) Ioan, 12, 46.
12) 24, 28.

www.dacoromanica.ro

mai înainte până n'am primit sf(â)ntul botez, măcar de am şi fost învăţător întru jidovime, tot n'am priceput tâlcul scripturei, căci întru întuneric nu se cunoaşte minunele lui D(u)mnezeu [1]) zice D(a)vid, precum vom scrie la cuvântul cel după urmă mai pe larg pentru aceasta [2]) dar acum după ce am primit sf(â)ntul botez s'au deschis ochii mei cei sufleteşti, precum odinioară a sf(â)ntului Pavel apostolul [3]). Şi după ce m'au luminat D(u)mnezeu cu lumina credinţei, i-au poruncit şi soarelui celui înţălegător ca să răsară mie, spre stăpânirea zilei cei de mântuire (adecă, pre prea sf(i)nţitul şi prea lăudatul, milostivul, stăpânul nostru Chiriu Chir Dositheiu, Arhiepiscopul şi Mitropolit(ul) a toată Ungrovlahia, care m'au îndemnat ca să scriu această carte luminată ce se zice *Catihismul spre îndreptarea a multora din iudei şi din eretici ce vin către sf(â)ntul botez*. Căci de faţă vedem, că în zilele prea sf(i)nţiei sale, vin mulţi către sf(â)ntul Botez din multe neamuri.

Şi lumina lunei şi a stelelor spre stăpânirea nopţei, adică părintele nostru chir Gheorghe arhimandritul şi stareţul cu tot sf(â)ntul sobor, care sunt cu numărul cel sf(â)nt, şapte proestoşi (povăţuitori) precum cei şapte luminători cereşti, ce călătoresc crujul cerului, care se numesc planete [4]) din carele nu numai luna ci şi soarele, de dascăli se numeşte (adecă şi prea sf(i)nţitul stăpânul şi povăţuitorul nostru părintele Mitropolitul care este soarele cel înţelegătoriu, împreună cu cinstitul sobor al nostru să numără căci mai vârtos că iaste şi ctitor al nostru. Şi stealile adică părinţii şi fraţii noştrii care strălucesc cu fapte bune, cu stealile ceriului, precum zice Daniil: „şi dintru dreptii cei mulţi ca stealele şi celelalte“ [5])— prin faptele lor ceale bune, care au stăpânit întunericul meu, cu care am fost mai înainte acoperit, cu întunericul nopţii, al necunoştinţei pentru mântuire, şi prin faptele cele bune m'am luminat. Iar sf(â)ntul sobor iaste bucurie mântuirei, meale până la sfârşitul ticăloşiei, vremelnice vieţei meale. Şi în veacul viitoriu sânt cu nădejdea inpilat precum prea Sf(i)nţitul Arhiepiscopul nostru Chirius Chir Dositheiu va fi tocmai cu cei trei dascăli sfinţii patriarsi: Ioan Zlataust, Vasile cel Mare şi Grigorie Bogoslovul, rugătorii către sf(â)nta Troiţă pentru sf(â)nta turma sa. Aşa şi părintele stareţul nostru va fi întocmai cu sf(i)nţii părţii Antonie şi Teodosie ai Pecearschii, doritoriu şi mijlocitor înaintea scaunului sf(i)ntei Troiţe pentru ucenicii săi, amin [6])“.

Econ. D. Furtună

* * *

Prefaţa la Ediţia Greacă din 1818.

CĂTRE CETITORI

Din câte cărţi avem, care tratează despre cultul şi superstiţiile Evreilor, nici una nu arată aşa de limpede tainele rătăcirii şi crimele acestora, ca scrierea de faţă a răposatului Neofit, singurul dintre Evrei, care, ca unul ce-a fost rabin şi a cunoscut toate tainele lor, nu s'a temut să primească sfânta ungere a sfântului botez şi să răspândească pe graiul moldovenesc care taine şi cum au fost date în vileag.

Scopul autorului fost-a nu atât creştinii să afle aceste rătăciri şi crime ale Evre-

1) Psalm 87, 13.
2) Capitolul din urmă al înfruntărei jidovilor.
3) Fapt. Apost. 9, | 8.
4) Apoc. 1, 16.
5) Dan. 12, 3.
6) Acad. Rom. Ms. 4144, f. 2 — 5.

www.dacoromanica.ro

ilor, cât mai ales ca prin Creştini să se lumineze Evreii cei duşi în rătăcire de către rabini, cari Evrei nu cunosc nici începuturile şi nici scopul celor întâmplate, şi astfel luminaţi să dea pe faţă vicleana lor rătăcire şi să se întoarcă către lumina adevărului.

Dorinţa acestuia (autorului) pentru întoarcerea (la adevăr) acelor de acelaş neam cu el a fost aşa de mare, încât şi-a uitat de grijile vieţii sale, pentru a afla multe lucruri frumoase, privitoare la cele propuse, prin ucigaşii celui ce a scos la iveală cele mai ascunse dintre taine. Drept aceia putem să-l numim martir. Nu a pregetat câtuş de puţin — câtă vreme a trăit după sântul botez, — să călăuzească şi să înveţe pe Evrei adevărul şi să le arăte unde vor ajunge prin stricarea şi rătăcirea Scripturilor, lipsiţi, după cum s'a profeţit, şi de ţară şi de sacerdoţiu şi de templu şi de toate sărbătorile cerute de lege şi împrăştiaţi prin toate părţile lumii.

Totuşi incercarea şi străduinţa lui întru sfânta Scriptură sânt fapte cu mult mai mari decât poate cineva să se aştepte de la un rabin neînvăţat într'o şcoală anume, dar care îşi are învăţătura de la dascălii de rând ai Evreilor şi care s'a întărit prin muncă neîntreruptă şi îndăratnică întru priceperea cuvintelor sfintei Scripturi.

Eu văzând cartea aceasta şi dorind s'o împărtăşesc celor de un neam cu mine, ca să înveţe cele ce se săvârşesc la Evrei şi mai vârtos să se întărească în credinţă, mulţămind pe Domnul m'am străduit cu cheltuiala mea s'o tălmăcesc şi s'o răspândesc prin tipar spre folosul obştiei.

Primiţi, deci, cu bucurie, fraţilor binecredincioşi, graba mea şi cetind carte, preaslăviţi pe scriitorul ei pentru ostenelele lui cele plăcute lui Dumnezeu, iar pe Evrei plângându-i, învăţaţi-i, care puteţi, întru duhul blândeţei, arătându-li după sfintele scripturi şi înlăturarea închinării legiuite şi împotrivirea sfintelor scripturi şi vicleana învăţătură a rabinilor. Şi dacă graba mea fi-va rodnică şi va întoarce pe vreunul de la rătăcire, fericiţi să fiţi, — „dacă faci dintr'un nevrednic un om vrednic, ca să fie gura mea", după cum zice Domnul prin profetul Ieremia. (α) Şi chiar dacă, cu toate dovezile, mă vor lăsa în orbirea şi în obişnuita lor asprime de inimă, tot veţi avea răsplata la Dumnezeu, ca unii ce aţi înmulţit talantul după parabolă.

Fiţi sănătoşi.

Gheorghe Gâţă

* * *

Inscripţii şi notiţe din Comăneşti, Văsieşti, Urmeniş şi Hangeni (Bacău)

Cu prilejul şederii a 2 zile în aceste sate am avut putinţa prin concursul preotului Paraschiv, un harnic şi inimos paroh, să vizitez bisericile din aceste 4 sate şi iată datele culese :

A) In *Comăneşti* biserica e zidită în piatră pe la 1787, după cum afirmă preutul, că V. Ichim (Muscă), tatăl lui V. Muscă, şi răsbunel preutului Ştefan, era de 12 ani la zidirea bisericii.

— Pe o piatră de mormânt răzemată de biserică : *sus :* сѣ сѣ цїѣ кѣ сѣпть | pe drept : ачастѣ пїатрѣ естѣ роѳѣ лѣи дѣмнезѣѳ ѳ... | jos *rupt* ; pe stânga : сѣи | лилѣ лѣи иѡан григорїѣ гика воѣвода господар земли | ат зслд.

†

— Pe un *Kiriacodromion*, Buc· 1801. „Ăcastă carte iaste | a sfinţii sale părintelui Teofilact | ieromonah | egumen sfântului | schit | Hangul | .

— Pe monumentul cavoului familiei *Ghica* : Natalia Ghica (1842-1849) ; Nicolae D. Ghica (1798-1853) ; Maria Cantacuzino Paşcanu născută Ghica (1792-1864) ; Ecaterina

(α) Cap. 15. stihul 19.

www.dacoromanica.ro

Ghica născută Plagino (1820-1880); Zoe Ghica născută Lahovari (1851-1902); Eugène Ghica (1830-1913); Nicolae D. Ghica (1875-1921); Dim. N. Ghica (1839-1923).

— Pe mormintele *eroilor* români şi ruşi:

a) Căpitanul | Andrei Borcescu | din Regim. 37 | infanterie | mort | în | luptele de la Lapos anul 1916 Oct. 14. |

b) Locotenentul | Costachi Ştefănescu | din regim. 37 | infanterie | mort | în | luptele | de la | Lapos | 1916 Oct. 14.

c) 24 отд. пол тѫж арт. днв. , порѹчикъ Антонъ Павловичъ | Блыскошъ | скончалсѧ отъ ранъ и убишенїѧ | газами. 25 февр. 1917. въ долинѣ чюбанскаѧ.

d) 24 отд. пол. тѫж. арт. днв. | канониръ Евѳимъ Василевъ | Степинъ | скончалсѧ ѿтъ ѹбишенїѧ ѧдовитыми | газами 23 февр. 1917. въ долинѣ р. чюбанскаѧ | .

e) здѣсь паконтсѧ тѣло | Сергѣѧ Ѳеоктистьевича—Степченко | умеръ ѿтъ ранъ | 7-а декавря 1917 г.

f) подъ сѣмъ крстмъ | поконтсѧ граж. | Лазаръ Кратко | ком. и ротм. III-а 24 а. | помиръ 28 іюнѧ. 1917 г. |

— Pe mormântul dascalului Gheorghe:

„aici odihneşte Gheorghie Vartolomeiu | fost cântăreţ al bisericii. Născut la | 1840, decedat la [1923] şi soţia sa Ileana | născută la 1840 şi decedată la 1900. |

El a cumpărat multe cărţi pentru biserică şi a scris îdiferite notiţe prin ele.

B) *Biserica cuv. Paraschiva din Văsieşti.*

— Din *Sinodicul* vechiu (din 1873).

„Să se ştie că biserica cuvioasa Paraschiva este zidită din anii 1805 April 7 dar din pricina focurilor numite *pârjoale* s'a permutat din locaiul numit *biserica veche, care era în pădure.* biserica veche era de lemn şi s'a râdicat clopotniţa de preutul Itigan".

— Din *Sinodicul* nou:

— ctitori: preut Gherasim Itigan, pr. Vas le Itigan (mort la 1873). Gherasim Olariu, Grigore Barbu, Toader Marian; iar Neculai şi Lazăr Olariu *au dăruit locul pe care să află bisărtca şi ograda ei fără nici un testament.*

Obs. Se arată apoi că fiind paroh pr. Niculescu Gh. a strâns ajutor de la săteni, împărţindu-i în trei categorii, a 30 lei, a 27 lei şi a 20 lei şi că la 1907 Dec. 30 s'a sfinţit biserica această nouă. Preutul în năduhul său arată că nu toţii sătenii au subscris cu bună voinţă; unul e Gheorghe a Colceriţei s'a jăluit că i s'au spăriat copii; alta — Ilinca lui Gheorghe Turluianul şi'a bătut spatele la oameni".

— Pe *clopotul* cel mare: завода Воронѣжскихъ почетныхъ Гражданъ братїи Самофиловыхъ.

— Pe *clopotul* mic: † Domnu nostru Isus cu prorocii. sfântu proro cu Illi, sfânta şi cuvioasa Paraschiva i Ion bo-goslov i sfântu prorocu Enoh. 1823.

— Interesantă e portiţa cu streşină şi cu săpăturile făcute în lemn de stejar în formă de *frunze.* E mai veche de o sută de ani.

— *Evanghelie* Bucureşti 1742 supt Mihai Vodă Racoviţă; fără note.

— Pe un *Antologhion* Iaşi 7263 (1755). Vol. I pe lunile Sept.—Dec. (1-269); Vol. II (270-497) Ian.—August. In vol. II avem: „slujba lui Ion cel Nou" 9 file nenumerotate şi apoi „slujbele de obşte" (fila 1-46).

„din luminata poronca Mării sale lui Vodă sau dat acest Mineiu la besearica | ot Văsieşti şi neme să nu cuteze al *loa* or pentru ce fel | de dajde că cine nar păzi poronca ăcasta cu urgie domnească să va pedepsi | Toader pivnicer copil în cas(ă).

— Pe un *Ohtoih* (Paraclitichi) Bucureşti 1792. „M. Diac" (f. 383) şi s'au împărtăşit şi a dmsale giupâneasa Stoica Popovici" (f. 380).

www.dacoromanica.ro

— Pe un *Evhologhion.* Iaşi 1754: «*vii*: Negre, Mihai, Zoe, Marin, şi tot neamul lor".

— Pe un *Triod* Neamţ 1847. La urmă se dă lista abonaţilor. De curiositate dăm numele abonaţilor din *Bucovina* (boerul Neculai *von* Popovici din Suceava 1 ex.; aga Evdoxie Hurmuzachi din Cernăuţi 1 ex. | şi din Iaşi (C. Mavrocordat vel logofăt 1 ex., Ştefaţ Catargiu vel logofăt 2 ex.; T. Sturza vel logofăt 2 ex.; Iordachi Balş vornic 1 ex.; C. Sturza vornic 1 ex.; A. Sturza vornic 1 ex.; Alecu Miclescu vornic 1 ex.; Andrei Başut vornic 1 ex.; C. Burghele post. 3 ex.; C. Catargiul agă 1 ex. |

— Pe un *Penticostar* Iaşi 7261 (1753): «Pre mult milostivului meu şi iubitor de Hristos preut Ion Itigan slujitor bisericii noastre ot sat Văsieşti cu hramu cuvioasa Paraschiva. 1850 Aug. 6».

— Pe un *Triodion,* rupt. „...Triod este de 48 | de ani de când sau făcută | ... la urmă are viaţa Mariei Egiptencei scrisă de Sofronie patriarhul Alexandriei (fila 289-294). Iar la urmă este: „Istorie din scriptura veche aşăzată, care arată aducere aminte de minunea cea mare ce sau făcut când Perşii şi Varvarii au încunjurat cu o oste Ţarigradul cari au perit după giudecata lui Dumnezeu şi cetatea o au lasat"

— *Leturghiile,* Iaşi 1818, în al 7-lea an al domniei lui Sc. A. Calimah Vodă.

— *Mineele* de Neamţ 1844.

— *Ceasoslov* Neamţ 1874 Ianuar 22: „preot Niculescu Gh. născut la Maicaneşti (R.-Sarat). 1874 April 28 şi s'a preutit la 1 Noembrie 1900.

— Un *molitfelnic* rupt (filele 143-606 se păstrează).

— *Leturghii.* Neamţ 1861.

— *Psaltire.* Neamţ 1813. „ăcastă Psaltire este | a me a monahului | Serafim | poşlujnicului | părintelui | Ilarion | ieromonahul | de la schitul Procov | a sf. mănăstiri Neamţului | şi să nu îndrăznească | a o fura că neertat va fi de maica Domnului | 1877 August 20. |

Din biblioteca cântăreţului Gh. Vartolomeiu, păstrate azi de parohul bisericei notăm aceste cărţi:

— Pe o *Evanghelie* Bucureşti 1775: „la anul 1832 au răposat preoteasa mea Catrina. Mart 18. Erei Gheorghe Pandele.

— *Prologhele* pe Septembre. Neamţ 1854.

— **Condica ţivilă sau politicească. Eşii 1833.**

— *Rânduiala* sfintei leturghii. Psaltichie de Nectarie Frimu ierodiacon Iaşi.

„1848 au venit Turcii şi Ruşii şi au fost şi holeră.

„Acest tom de heruvici este a mai gios iscălitul. 1851 Noem. 8 zile. Il. Costandin.

„la 1855 au venit Ruşii şi la 1854 Nemţii în Moldova".

— *Carte* folositoare de suflet, 1800 Bucureşti pg. 2-156. Cuprinde 3 părţi: a) Către duhovnic, b) canonul sf. Ion Pustnicul c) sfătuire către cei ce se ispovedesc.

— *Carte ce să numeşte ideia* (adică ştiinţa) celui ce cu adevărat se pocăeşte, tălmăcită de pe greceşte, ediţia din Veneţia 1774 a lui Teodorie Ionitul, *de un iubitor de neam patriot în Roman,* Braşov 1837 supt Ferdinand I. „ştiut să fie că la 1845 au fulgerat şi au tunat la 8 zile Martie la *onu* ceasu di nopte, înspre sfinţi 40 de mucenici să vedem ce să fie martur copilul meu cel mai mic.

„Această carte cnprinzătoare de 163 scrise cercetându-se de către comisie sau învoit a ei tipărire prin autorizaţia de supt No. 2. 1836 Ianuar 31. Revizor cărţilor, comisar Procopie *Floreanu.*

Hărăzirea Cărţii e scrisă în versuri:

Ţie pre Slăvite,
Celui prea înalt
Fecioarei Mariei

www.dacoromanica.ro

Maica' cu-adevărat
Pre aciast' alcătuire
Al ei tălmăcitor
O închină cu smerenie
Ca săi fii ajutător

C). *Biserica Cuvioasa Paraschiva din Hangani* (vechiu Urmeniş).

— Pe mormântul ctitorului în pronaos; inscripţia începe de pe Cruce şi continuă pe lespede. Pe cruce:

зсп | и. сѳп | ѣ ачас | сфѫ крѳ | че ѡдиѫ | ниџе | рѫпѡ || pe lespede: сатѳ роѳѳ | лѳи дѳмн | єзєѳ Ган | дѳл ши кѳ | соџіе са | Параскива ктито | ри сфинтєи | бисєрічи ши | сав десп | ѣ,ѫцить с | ѳфлєтѳ | диньѣ тр | ѳпь лет | афп март ни | дѳмнє | зєѳ се єртє.

— Pe un *Triod*, Bucureşti 7277 (1769).

„Ačastă sfântă învăţătoare carte ce să chiamă *Triod* folositoriu | sufletilor celor creştineşti carele cu umilinţă ascultă | cuvintele cele ce să cuprindu întrânsul, folositoare şi îndreptătoare | şi sufletelor şi trupului dându *ramne* inimilor de a să umeli | şi a să găti de mutare ceilante nesfărşite vieţi, spre plăcerea | domnului mântuitoriului nostru Isus Hristos, carele bine voeşte a să mântui | tot trupul, carele au venit pentru noi în lume şi au pitrecut | şi până la moarte, iar moarte crucii după cum să socotea în lege | veche că tot cel spânzurat pre lemn blăstămat să numea | ca să ne scoată pre noi din blăstămul cel puse greşala lui Adam, ce erau | osândiţi şi să ne înviezi împreună cu dânsul în lăcaşurile cele gătite | a fieştecărui după a sa vrednicie, *am cumpărat eu carte ačasta şi am | închinato danie sfintei besărici din satul meu Urmeniş, ce iaste aproape de apa Trotuşului, în ţinutul Bacăului, care sfânta besărică sau facut cu toată cheltuiala şi osteneala mea, fiind eu vel şatraru la ačastă | vreme.* să fie pomenire pentru sufletul meu şi a jupânesei mele Paraschiva, şi a părinţilor noştri şi a fiului nostru şi a celor rămaşi din noi | neamuri. deci cine ar înstrăinao de la numita sfântă bisărică | să fie blăstămat şi afurisit de domnul a tot stăpânitorul Isus Hristos | cel adevărat Dumnezăul nostru, şi de precurata maica sa şi de 12 | slăviţi Apostoli şi de toate sfintele săboare şi de sfânta | prepodobna *Paraschiva | al cărie este hramul* şi de sfinţii Arhierei Scaunelor pământului acestue al Moldovei şi de noi păcătoşii neertat | să fie în veci. iar cine ar găsio înstrăinată de la numita sfântă | bisărică or la ce loc şi sor osteni a o trimete sau or aduce la numita | sfântă bisarică, unde este închinată; unul ca acela să fie pomenit de Domnul | Dumnezău la toate sfintele leturghii ce să vor sluji în sfânta beserică | aceasta să vă fie întragiutor în viiaţă si la sfânta prepadoamna Paras | cheva al cărie este hramul.

Sandul Loghinescul vel şătrar 1776 Oct. 3.

— (fila 306): „Sandul Loghinescu vel căpitan". (fila 80 *b*.): «Iancul Leondari».

— *Ceasoslov*, Neamţ, 1858.

— *Psaltirea*, Braşov 1810.

— Pe o *Cazanie*. Râmnic 1781 «această sfântă carte | ce să numeşte Cazanie | sau cumpărat de poporăni | şi sau afierosit la biserica domnească din Focşani | unde să cinsteşte şi să prăznueşte | hramul precuvioasei Paraschivei | spre pomenire la 1785 Noembrie 8 dn.

— „1871 Iulie 15 zile sat Urmeniş, căpitan Gr. Alexandru a cetit cartea".

— „1 45 Neculai dascal a cetit cartea".

— Pe un *Penticostar*. Bucureşti 7276 (1768): „aciastă sfântă carte o am cumpărat eu Sandul Loghinescu spatar să fie la sfânta | *bisărică ce sânt făgăduit înainte domnului Isus Hristos | să o fac în satul Urmeneşti demi va ajuta sfinţie sa* |.

www.dacoromanica.ro

Obs. Biserica s'a fost zidit în vara anului 1768.

— „Ce ţie nu-ţi place — altuia nu face |
„Pre ce cale-ai purces — bine am înţăles |
„Ce bine ai tu a face — la mulţi nu place |
„Deprins să socoteşti — apoi să citeşti.

Eu Iancu Leondari

— Un *Catavasier* mic, rupt. Pascalia arată 7223 (1715) până la 7244 (1736).

— Un *molitvelnic* (*Evhologhion*) vechiu, rupt ; are filele 1-2, apoi 7-605.

— Pe un *Ohtoih*. Blaj 7300 (1792) supt Ioan Bob : „Acest ăfânt ohtoih ce cuprinde în sine | slujba besericii pe toate săptămânele | după cele 8 glasuri carele | sau cumpărat de mine şi sau | afierosit *la sfânta bisărică* | *a noastră din Ulmeni,ul unde* | să prăznueşte hramul pre cuvioasei | maicii noastre Paraschiva | ca să fie întru pomenire noastră | şi a răposaţilor părinţilor noştri | şi cine ar îndrăzni săl înstrăineze | de la această sfântă bisărică | despre mine va fi ertat rămaind îndatorit a se giudeca | cu preacurata înaintea straşnicului giudecător | Hristos Dumnezău ca un furu de cele sfinte | şi afieroseşte biseariei sale | căci eu datorie me am împlinit | al cumpăra şi al afierosi sfintei bisărici | împlinească şi slujitorii bisăricii | datorie lor al păzi în visterie | biserieu spre mângaiere norodului | şi am iscălit 1804, Dech. 6.

C. Leondari logofăt de taină.

— Pe *Slujba* Săptămânei Patemilor, *ruptă*. Pe icoana săpata în lemn de Grigore Ieromonah, 1768, reprezentând intrarea lui Isus în Erusalim.

„Aciastă carte am prefăcuto eu când au fostu moţia Urmenişul în sama me". 1823 Iune 7. Iancu Leondari".

„Să să ştie de când am cetit eu dascalul Neculai... la Ormeniş în anul 1842, April 3. Eu Neculai dascal *otu* Ormeniş.

(pg. 470) : „Această sfânta carte iaste a sfintei bisărici den sat Urmenişu, şi iaste cumpărată de *dmlui şatrar Sandul Loghinescu şi sau inceput acest sfânt şi dumnezăesc lucru la luna (Mart) în ziua dintai şi au luat sfârşit la luna lui Noembre zile 7 la anul de la Hristos 1768.*

— Un Apostol Bucuresti 7251 (1743) supt Mihail Vodă Racoviţă.

— Mineu (Antologhion) Râmnic „aceste minee sau legat în zilele mele 1823 Mai 13" Iancu Leondari".

„pe acest sfânt minei am scris eu Ştefan logofăt".

„şi eu preutul Gheorghe Arghiri am scris pentru ţinere de minte de vremea venirii aice la satul Urmeniş 1846. Dech. 10. Gh. Arghiri.

— Pe o *Bucoavnă* pentru învăţătura pruncilor. Braşov 1845.

Alfabetul cuprinde 43 slove : ⰰ. ⰱ. ⰲ. ⰳ. ⰴ. ⰵ. ⰶ. ⰸ. ⰷ. ⰹ. ⰻ. ⰼ. ⰽ. ⰾ. ⰿ. ⱀ. ⱁ. ⱂ. ⱃ. ‖ ⱄ. ⱅ. ⱈ. ⱁⱆ. ⱇ. ⱈ. ⱉ. ⱊ. ⱋ. ⱌ. ⱍ. ⱎ. ⱏ. ‖ ⰱ. ⰸ. ⰷ. ⰿ. ⱁ. ⱂ. ⱄ. ⱅ. ⱁⱆ. ⱈ. ⱉ. ⱋ. ⱍ. ⱏ.=43 slove.

Iată primele rânduri, ca lecţii de *slovenire* :

ⰱⰰ. ⰱⰵ. ⰱⰻ. ⰱⰹ. ⰱⰾ. ⰱⰽ. ⰱⰷ. ⰱⰸ. ⰱⰶ. ⰱⰰ.
ⰲⰰ. ⰲⰵ. ⰲⰻ. ⰲⰹ. ⰲⰾ. ⰲⰽ. ⰲⰷ. ⰲⰸ. ⰲⰶ. ⰲⰰ.
ⰳⰰ. ⰳⰵ. ⰳⰻ. ⰳⰹ. ⰳⰾ. ⰳⰽ. ⰳⰷ. ⰳⰸ. ⰳⰶ. —

Din metodele de *Slovenire* ale acestor rânduri au eşit vorbe : buche (prost), *bucher*, a *bucheri*, *buchială* ; are *glagori* la cap.

* * *

Un Preot *Costin* de neamul Costachi

P. S. Episcopul Iacov al Huşilor ne trimite spre publicare următoarea notiţă,

www.dacoromanica.ro

găsită scrisă pe o filă de Evanghelie de la mănăstirea Strâmba, com Bârtăluş jud. Tutova:

„Această sfântă Evanghelie este a sfinţii sale părintelui Costin, fiiul răposatului şi din vechie viţă şi mare neam, — Lupul Costachi vel vornic; de cine este scrisă nu ştiu, dar găsind şi eu acest puţin loc nescris am cutezat de am făcut şi am scris şi eu aceste câteva rânduri. Iordachi Costachi postelnic 7259. (1751).

Obs. Urmează după această notiţă că marele vornic Lupul Costachi a mai avut un fecior preut, şi anume pe Costin Costachi.

* * *

Inscripţii pe morminte d n Ivăncăuţi

I. N. Ţ. I. |	I. N. Ţ. I. |
IC † XC |	IC † XC. |
здѣ сно |	сеи крст с |
чиваѣть ми- |	осорѫжи |
скакїа. |	вѫ иерен |
дочи Николаѧ Іаноша |	Васнаїи Ѧвор |
прѣставлисѧ Р. Б. 1849 |	овскии |
мсць . генар . 21 днѧ. †	при храма |
	робѫ за прѣ- |
	чсти бдци | .

I. N. Ţ. I. † Is. Hs. aice odihneşte Miscacia fata lui Nicolae Ianoş, şi s'a pristăvit la anul Domnului 1849, luna Ghenar 21 zile.

Isus Nazarineanul Ţar Iudeilor Is. Hr. Această cruce s'a ridicat de preutul Vasilie Iavorovschie la hramul robului către preacurata născătoare de Dumnezeu.

— Cavoul familiei *Fricourt de Lavarelde* este la Ivăncăuţi.

— pe clopot робѫ божиа. (anul Domnului).

Obs. Clopotele au fost luate de Ruşi în război.

aici odihneşte	aici odihneşte	aici odihneşte
robul lui Dumnezeu	robul lui Dumnezeu	robul lui Dumnezeu
Ioan caval. de Ianoş	Leon cav de Ianoş	Ştefan cav. de Ianoş
proprietar mare	născut în 8 | 21 Iulie 1842	născut în 24 Noemv. / 7 Dec. 1831
răposat în 4 | 17 Iunie 1875	răposat în 12 | 25 April 1866	răposat în 16 | 29 Mart 1878
în vrâstă de 80 ani		

«rădicate de Isidor Ianoş din Penca»

* * *

Incripţii şi notiţe din Pomârla

Biserica de zid, hramul Duminica Tuturor Sfinţilor.

— Inscripţia afară, peretele din dreapta uşei:

„La anul 1859 robul lui Dumnezeu Iogofăt şi cavaler Anastasă Başotă au săvârşit restaurarea acestui sfânt lăcaş înălţând turnurile, reînoind acoperemântul până la zidirea veche a bisăricii precum astăzi se găseşte şi făcând pridvorul din nou, iar în lăuntru am zugrăvit catapeteazma îmbrăcându-o cu muşama în altar şi zugrăvit peste tot pereţii, am adaos icoanele împărăteşti dela intrare şi doao strane arhiereşti, şi am înmulţit sfintele odoare bisăriceşti astăzi în fiinţă pre care toate Dumnezeu priimească-l întru eterna si mărire.

— Pe păretele din stânga este inscripţia nouei reparaţiuni, începută la 1887 şi sfârşită la 1891.

— Deasupra uşei la intrare din pridvor inscripţia scrisă: 1810 s'a început şi în 1813 Iunie în 13 s'a isprăvit (şi un verset biblic).

www.dacoromanica.ro

— Pe pragul de sus al uşei de piatră stă săpat: velet 1811 — Martie 20".

— Pe mormântul ctitoresc din interiorul bisericii.

— Anul 1710 au răposat robii lui Dumnezeu ci să odihnesc supt ăcastă piatră Marie ğupâneasa lui Macri biv vel logofăt, Marie fiica lui Darie vel logofăt, împreună cu Vasilie, Dimitrie, Ion şi nepoţii săi de fečori şi la anul 1846 Noembre 26 spre 27 la 4 časurr şi *on* čfert evropeneşti după miezu nopţii au răposat Ion Başotă bregadiru şi cavaler rusăsc cruci sf. Anii cu cordon de grumaji fiind în vrâstă de 82 ani împreună ş cu fii săi.

Ion Başot brigadior în vrâstă de 72 ani.

Elena născută Costachi soţie de 60 ani.

— In cimitir pe câteva morminte.

— Pe o cruce de lemn: Vespasian | Fleischer + 1890.

— Pe o cruce de lemn: George | Dimitriu | născut la | anul 1824 | decedat | 16 Iunie | 1894 | Dumnezău sâlu | odihnias | că.

— Pe o cruce: Is. Hs. Ni-Ka. supt ăcastă piatră odihneşte robul lui Dumnezeu Dimitrii şi tot neamul lui. 1818.

— „Aici odihne | şte roba | lui Dumne | zău Leontie | soţia domnului | Theodor Luchian | născută Jecovschie la | 1843 Ianua | rie 6 căsăto | rită la 1875 şi decedată | după o lungă | suferinţă | la 1890 Fevrua | rie 11.

— Pe mormântul lui Bodnărescu

n. 1840 Iunie 27 | Samson | Bodnărescu | + 1902, Februarie 18

Pe altă faţadă: Gheorghe Frangole + 1898, Decembrie 22.

Bodnărescu

Carmen Silvan

n. 1884 $\frac{24}{5}$ şi 1885 $\frac{30}{8}$

+ $\frac{12}{2}$ 1887 + $\frac{20}{2}$

deschizând a lumii | carte | să cetiţi a | vutaţi parte | numai rânduri puţintele | chinul morţii | lui de jele.

Din cărţi, care formează o frumoasă bibliotecă, citâm Ohtoih. Neamţ 1836 fără note „1855 Iunie 15".

Ceasoslov Neamţ 1835 fără note.

Ceasoslov Iaşi 1797 „ „ exemplare.

Apostol Blaj 1802 „ „

Psaltire Neamţ 1843 „ „

Mineele de Neamţ 2 serii complecte 1845 | 4).

Checragarin Neamţ 1814.

Puţul Sf. Ioan Chrisostom. Buzeu 1833.

Hronograf Neamţ 1837. 2 exemplere.

Antologhion slavon. Lvow. 71... (rupt).

Triod, Buda, 1816

Vieţile sfinţilor Neamţ, 12 volume, 1812.

Penticostar Neamţ 1834.

Triod, Neamţ 1833.

Liturghie Iaşi, Iacov Putnian 7267.

Teofilact, tâlmăcirea celor patru Evanghelii, Iaşi 1805.

„ăcastă carte este a agăi Neculai Dumitriu şi a scris la anul 1841 lunie 20".

Ohtoih mic Iasi 7293 | 1886 | sic.

www.dacoromanica.ro

Antologhion sub Iacob Putneanul 2 vol; vol I Sept. Februarie file 1 — 386; cu slujbele de obşte; vol. II Martie — August filele 387— 497.

Leturghie, slavon, rupt.

Uşa pocăinţii, Braşov 1812.

Εἰρμολόγιον, Ενετίης. 1682 (αχπβ)

†

— Pe o *Cazanie*, Râmnic 7256: „ačastă sfântă carte fiind a noastră | o am dăruit la sfânta bisărică | ce să prăznueşte şi să cinsteşte hram | tuturor Sfinţilor în satul Pomârla | ca să ne fie pentru ertare păcatelor | şi pentru pomenire părinţilor şi fiind | acest | puţin dar de la sfânta beserică | priimeştemă Doamne în vie ta | precum ai priimit pe cei din al | unsprezecele čas, iar cine sar ispiti | a o lua de la beserici aceluia | să fie pârâş Domnul Hristos la ğudecata | ce nefăţarnică | Vasile Coroi vel căpitan.

— *Triod*, Iaşi 7255 (1747).

— Pe o *Leturghie*, Iaşi 1834: „această leturghie este a bisăricii din satul Pomârla cumpărată cu preţul acesta 32 lei plătindusă la locuitorii acestui sat spre veşnica pomenire a lor 1840 Mart 12 sau scris să sz.

— Pe o *Evanghelie*, Râmnic 1794, pe legătura de argint (stă pe pristol).

„1833 Dek. 6. ačastă sfântă Evanghelie sau făcut cu chetuial robilor lui Dumnezeu Ioan şi Elena. pentru beserica din satul Pomârla unde să prăznueşte hramul Duminica tuturor sfinţilor spre večnica lor pomenire.

Pe un *Mărgăritar*, Bucureşti 7254 (1746).

„Ačastă carte ce se chiamă Mărgăritar este al sfintei bisărici ot Pomârla. Eu Popa Pătru.

— „1779 Octomvrie 17. să să ştie de când cu vrerea lui Dumnezeu sau cununat dumnealor stolnic Grigoraş Başota, la leat 1788 Ghenar 16. la întâe domnie a Măriei sale Alexandru Ipsilant Voevod, pentru ačasta am însămnat. 1788 Fevruarie 25.

— „acest sfânt *mărgăritar* a sfântului Ioan Hrisostom Zlataust | este a dumisale Cucoanei Catinca Macri pe care | am dat opt lei bani şi am scris eu Ion Başota 1788 Fevruarie 28.

— „şi am scris eu dascalul din Hreaţca 7266. Iordachi omul popei Pătru.

— „această carte este de mult folos oamenilor".

— la veleat 1797 Maiu 20 am cetit mărgăritarul. Ion Caramfil.

— (însemnări iconomice): Timotei sa apucat la lucru Martie 2 şi i sau dat 3 lei. „sau dat la cei de la Dersca 3 lei şi sau apucat Martie 6. zile".

— Pe *Cazaniile* lui Ilie Miniat | am dăruito Vasile Sofronescul | pentru sănătatea lui şi Anti | miei soţului său şi au dăruito | sfiinţiei sale preutului | Gligoraş pentru pomenire | şi ertarea păcatilor ior | şi cine să va scula ca să o fure | să fie afurisit de 318 | părinţi de la Nicheia şi de la Anaft. | Averon şi de toţi sfinţii | părinţi cari au fost la Nicheia sabor | şi întâmplându-mă şi eu Lupul | Liliuţă şi eu preutul Vasile ot Bobeşti şi Vasile | Şelar ot Huideşti | let 7278 Mart 4 (1770) | şi eu Neculai Zar (a) în patru zile | a[illegible]lui Martii mam tâmplat | la ačastă aşăzare.

— „Să se ştii de când sau născut cel întâi născut fiiul nostru şi sau născut la anul 1783 Dek. 8. în zilele pre înălţat Domnul nostru Alexandru Costandin Mavrocordat Vodă *încă sau însămnat că tot anul acesta Mart 2 sau afundat* Ţiţilica *oraşul vestit al Italiei şi alte oraşe încă patru pentru...*

— „să să ştie că ačastă carte este a popii Gligore din Deasca".

— „ačastă sfântă cărte au cumpărato Vasile Sofronescu".

www.dacoromanica.ro

RECENZII

(Cărţi şi Reviste)

Curtea domnească din Argeş. (Buletinul monumentelor istorice anul X—XVI. 1917, 1923. Buc. 1 vol. mare. pg. 252. preţul de la 500 lei în sus, după ediţie de lux.

Apariţia într'un volum al buletinului pe 7 ani ni se explică în cuvântul de introducere: „Buletinul şi-a întrerupt activitatea în timpul evenimentelor marelui războiu mondial... Reapărând azi... conservă primul număr curţii domneşti din Argeş, de care după legendă se leagă primele începuturi ale statului Muntean, asupra căruia... săpăturile din biserica domnească au dat lumini nouă în mod simbolic în preajma încununării năzuinţelor României Unite".

In acest mare volum, galant tipărit ni se dau 305 ilustraţii în autotipie 13 planşe în colori şi o serie de studii iscălite de d-nii Virg. Drăghiceanu, Gr. Cerchez, D. Onciul N. Ghica Budeşt', C. Moisil Rainer, Panaitescu, I. Mihail, Cancel.

E studiată Curtea de Argeş din toate punctele de vedere: restaurarea (Cerchez). arhitectura (Ghica), jurnalul săpăturilor (Drăghiceanu), monetele vechi găsite (C. Moisil) Antropologia osemintelor (Rainer). Pictura (Mihail), inscripţiile greceşti (Panaitescu) inscripţiile slave (Brătulescu şi Cancel).

Inscripţiile greceşti sunt scrise la sfiinţi zugrăviţi, potrivit Eermineuticei pictorilor bisericeşti. Se crede că pictorul a imitat picturi de la Kahr'e-Djami, şi că e de provenienţă din Serbia secl. XIV.

Inscripţiile slave au a eiaşi provenienţă, lămurind scene din viaţa sf. Neculai şi dă şi anumite rugăciuni în text slav. Cetirea lor e indoelnică pentru autori.

Asupra picturii bisericii d-l Mihail vede trei epoci: 1) cea veche din secl IVX. 2) din 1750; 3) din 1827. Pictura cea veche e în mare înrudire cu pictura de la biserica Kahrie-Djami şi face o asemănare.

Asupra cercetărilor antropologice ale osemintelor găsite, dl. prof. Rainer face rezerve că nu le poate preciza constatările, resturile fiind deteriorate şi incomplecte. Toate resturile prezintă oameni no mai, afară de casele din mormântul 11 ale fiului lui Radu Negru care prezintă anomalii patologice, un craniu lat, şi un os supranumerar (os fontanelar lambdatic).

Asupra monetelor găsite de la Vladislav Vodă şi Radul Vodă, d. Moisil face un escurs istoric şi face o analiză judicioasă asupra tezaurului găsit. † Ιω Ραδογλο βοεβωδα. — † Ιω Βλαδισλακ.

Asupra arhitectura bisericii, d. arhitect N. Ghica Budeşti face o paralelă cu bisericile din Orient: biserici cruciforme complexe, care încep din secl, X şi ţin până în secl. XIV-a şi găseşte corespunzătoare în biserica Mateici din Serbia (sec. XIV). Pantocratorul din Bizant =Zeirek Djami (sec. XII-a), biserica lui Alexis Comnen din 1124= Eschi—Imaret etc.

D. Onciul pe baza grafitului descoperit arată că Radu Voevod Basarab ctitorul bi-

www.dacoromanica.ro

sericei a murit lă 6860 (1352): вльта сѡѫ на Дльгопвли прѣставѣисѣ великы Касарав Воивода. †

Cel mai însemnat studiu din acest volum e al d-lui Drăghiceanu: *Curtea domnească note istorice şi arheologice* studiu care va provoca discuţii şi obiecţii. Autorul conchide că biserica s'a zidit după 1330 de Radu Basarab Vodă; a fost sfinţită de Neculae Basarab după înfiinţarea Mitropoliei ţărti; pictura o continuă Vladislav Vodă, apoi Radu Vopă Basarab, Negrul, care se socoate de adevăratul ctitor al bişericii şi întemietorul ţării, după cronicari.

D. Dan. *Mănăstirea Suceviţa.* Bucureşti 1923. 1 vol. 8°/₀ 238 pagini. Preţ 60 lei.

De mu't frumoasa şi galanta mănăstire Suceviţa, ctitorie Movilească, îşi aşteaptă povestitorul ei. Păr. Dan a luat'o înaintea păr. Oraste Popescu, egumenul; dar ştiinţa istorică nu e pe deplin satisfăcută de noua lucrare, căci pe lângă lipsa de ordine, mai lipsesc textele slavone ale documentelor pe care ştim, că Mănăstirea le are, şi egumenul le coordonase.

Lucrarea păr. Dan stă supt vreme; îi lipseşte indicele, aşa că cetitorul specialist trebue să stea cu condeiul să-şi noteze cele ce-l interesează. Tabla de materii şi înşirarea cronologiei a documentelor iarăşi lipseşte. Graba strică treaba. Şcoala lui V. A. Ureche nu trebue reînviată. *Gh.*

Calendarul „Glasul Bucovinei" pe 1924. Preţ 25 lei. Cei din jurul gazetei *Glasul Bucovinei* au luat obiceiul să ne dea pe fiecare an câte un Calendar. Un Calendar e o operă de largă cultură pentru marele public. Un an de zile cetitorul care nu face risipă de cărţi îşi are pe masă *Calendarul* şi-l ceteşte din scoarţă în scoarţă.

Calendarul Glasului Bucovinei, pe lângă materia calendaristică are şi multă materie literară istorică. Articole iscălite de I. Nistor, R. Candea, C. Berariu, V. Loichita, D. Marmeliuc.

I. Nistor scrie „Pe drumul cel drept" un fel de articol program. Oricine citeşte admite vederile de program cultural al autorului. *D. Cantemir* cu bicentenarul său îşi are o pagină iscălită de I. Nistor. Gh. Coşbuc e proslăvit de *D. Marmeliuc.* Geografia pitorească (Cheile Bicazului) îşi are coloana sa. Eroul *necunoscut,* cu serbările lui dă material de înaltă cultură patriotică cetitorului *necunoscut.* Poezia populară îşi are rezervat loc ca şi literatura populară scrisă (Iraclie împărat, după un manuscript vechiu din 1800). Necrologul cuprinde: Figura lui *D. Onciul,* un fiu al Bucovinei (1856-1923); figura lui Gh. *Lazăr*cu serbările lui centenare de la Avrig; figurile lui Alex. şi Gh. *Hurmuzachi* cu prilejul centenarului lor, şi evocă pagini de cultură Bucovineană; figura lui *Dionisie cavaler de Bejan* (1837-1923); figura lui *Simion Mangiuca* istoriograf al Banatului; figura Mitrop. *Andrei baron de Şaguna.*

Gh.

C. Rădulescu Codin şi Pr. I. Răuţescu. Dragoslavele Câmpulung 1923. 1 vol. 8° pg. 432. Preţ 85 lei.

Harnicii muncitori ai Muscelului îşi întregesc pomelnicul muncii lor de albine a judeţului cu acest frumos şi f. interesant volum. Trecutul şi prezentul se îmbină fericit în această monografie istorică. Căci fostu-le-a dat Dragoslavelor să fie centru de lupte în războiul de întregire.

Dragoslavele, punct de schele şi de vamă cu Rucărul în părţile Ardelene, el a luat naştere din relaţiunele noastre cu fraţii de peste munte. Ceia ce a făcut Stefulescu cu Gorjul lui pitoresc şi cu mănăstirile din Gorj, face Codin şi Răuţescu pentru Muscel. Iar partea etnografică, traiu, îmbrăcăminte, obiceiuri, ne amintesc *Hora din Cartal.*

Dr. P. Cazacu. *Moldova dintre Prut şi Nistru.* Iaşi 1924. 1 vol 8°/₀ pg. 346. Preţ 90 lei.

www.dacoromanica.ro

Basarabia în trecut şi în prezentul ei, şi mai ales chestia Unirei Basarabiei în zilele de mare entusiasm naţional, sânt pe rând tratate, atât după izvoare scrise cât şi după cunoştinţi personale, autorul jucând un rol important în evenimentele din 1918. Actele produse sânt instructive, deşi nu complecte şi ca la orice act contimporan, criticile nu pot lipsi de a vedea lucrarea ori necomplectă ori părtinitoare. Autorul a ştiut să dea o voită obiectivitate, dând tuturora partea lor de merit în deşteptarea instinctului de rasă şi nevoia de a se rupe cu ţarismul. Mulţi din iniţiatorii unirii văd cu regret că cei grăbiţi se împăunează numai ei cu roadele unirii, căci politica internă nu s'a îndrumat în a face apel la cele mai curate şi sănătoasee energii naţionale, ci la cele mai slugarnice temperamente şimaiu tilitariste.

Gh.

I. Nistor. *Istoria Basarabiei.* Cernăuţi 1923. 1 vol 8% pg. 456. Preţ 100 lei.

După lucrarea atât de complectă a lui Zamfir Arbore din 1900 „Basarabiei" lucrarea d-lui I. Nistor, formează o verigă mai mare, din lanţul lucrărilor despre Basarabia, între care şi Basarabia noastră de N. Iorga (1912).

Lucrarea d-lui I. Nistor cuprinde 2 părţi: 1) de la origine până la 1812; 2) De la răpire la deşrobire.

In p. I se expune în 13 capitole următoarele chestii: obârşia Românilor şi năvălirea Barbarilor; întemeerea principatelor române (originea numelui Basarabiei; Chilia şi Cetatea albă; Hotinul, etc). Alexandru cel Bun întregtorul hotarelor basarabene.—Ştefan cel Mare apărătorul Basarabiei; căderea Chiliei şi Cetăţi albe; Pierderea Tighinei şi Bugeacului; aşezarea Tatarilor în Bugeac; Organizarea hotarelor de apărare contra Tatarilor (pârcălabilor Lăpuşnei, Chişinăul, Codrul Tighe iului, căpitănia Codrului); răsvrătirea Orheenilor; răscoala Hânceştilor; legăturile cu Muscalii; soarta ţăranilor; războaele dintre Ruşi şi Turci.

In partea II se tratează istoria Basarabiei de la răpire până azi; deci Basarabia de la 1812, şi se subîmparte în 8 capitole: răpirea Basarabiei, organizarea administrativă; populaţia Basarabiei; împroprietărirea ţaranilor, viaţa bisericească; aşezămintele şcolare; activitatea literară; revoluţia rusască şi Unirea Basarabiei.

Faţă de nevoia sufletească de a *ne necunoaşte* unii pe alţii după marea Unire, şi a şti care e resortul sufletesc al fiecărei grupări etnice de Români în urma fatalităţii traiului dus supt jug străin, lectura lucrării d-lui I. Nistor este o hrana sufletească înălţătoare şi foarte instructivă.

Din serviciul de fraţi de suferinţă, ce Ardelenii şi Bucovinenii pribegi au dat surorii mezine, a eşit lucrarea d-lui I. Nistor, de aceia se resimte dragostea istoricului de a reda adevărul stărilor din trecut cu acel accent al nădejdilor, ce eşiau din vocea tainică şi seculară a sângelui.

Gh.

Iustin S. Frăţiman. *Istoricul mitropoiei Proilavia (Brăila).* Chişinău 1923 1 vol. pg. 375. Preţul 70 lei.

Dl. Frăţiman e un harnic publicist în domeniul istoriei neamului. Profesor pribeag pe la şcolile clericale din Rusia, până la Petru Zavosc în lacul Onega, când a fost să dea neamului contribuţia sa de muncă, el a lăsat Rusia, şi a venit la Chişinău, căci nu putea răzeşul de la Cuhureştii mari să lipsască ţara lui de tot ce avea mai curat în sufletul său.

Lucrarea voluminoasă ce o avem supt ochii e o sforţare de contribuţie la istoria neamului, în partea cea mai neguroasă a ei: drepturile acordate bisericii româneşti a Proilavului să aibă controlul canonic asupra tuturor creştinilor din regiunile tătărăşti şi

www.dacoromanica.ro

turceşti din sudul Rusiei. Cetirea lucrării d-lui Frăţiman e obositoa, căci planul nu tradează o riguroasă ordine. De altfel chiar tabla de materie ne arată aceasta:

Lucrarea cuprinde 17 capitole: Mitropolia de Brăila sau de Proilavia,— administraţia bisericească la Românii dintre Nistru şi Bug; Episcopia Hotinului; *addenda la* pi scopia Hotinului; *Mitropolia Poilaviei.* Corrigenda et addendă la mitropolia Proilaviei Iar aneasele în număr de 45, sânt un material diglomatic de tot interesul pentru cunoaştere în amănunţe a vieţii religioase în părţile puse supt jurisdicţia Proilaviei.

Autorul are şr o încheere: aftonomiştii n'au avut dreptul să dispună ei şi numai ei de soarta bisericii basarabane, *căci hotărârile congresului Eparhial trebuiau supuse Patriahului Tihon şi a le referi sinodului bisericesc ruseşti.* Ba autorul e drastic la adresa lor, «după părerea mea numai un *năuc* poate face deducţia că Patriahul le da voie clerului şi mirenilor basarabeni să determine soarta bisericei basarabene.»

Iar în *Epilog* după ce dă lista arhiepiscopilor de Chişinău [1]) „arată că e o necesitate naţională reînfiinţarea Mitropoliei Proilavului, ceia ce organele oficiale nu au luat în samă, căci s'au înfiinţat Episcopii la Bălţi şi Ismail, iar Mitropoliei de la Chişinău abia i s'a făcut o reparaţie bisericei, dar încă nu sa pus chestia istorică.

Lucrarea d-lui Frăţiman va servi odată ca documentare istorică, după ce liniştea va domni peste Nistru şi din vânzoleile lumei bolşevice din Ucraina va eşi o mică republică moldovenească între Nistru şi Bug, cu drepturile istorice ce va avea asupra-i scaunul de la Căuşani

Justin S. Frăţiman. Administraţia bisericii între Bug şi Nistru. Chişinău 1920.

Lucrarea aceasta e o continuare şi complectare a lucrărei de mai sus. Pentru lămurire, lucrarea e întovărăşită şi de o hartă a regiunii Trans Nistriene locuite de Români. Ea face parte dintr'un program de politică culturală naţională pentru viitor, căci România Mare trebuie să-şi aibă aţintită privirea pururi peste Nistru, pentru... pentrucă acolo sunt sute de mii de Români-Moldoveni.

Ion Ursu. Petru Rareş. Bucureşti 1923 1 vol. 8°/₀ pg. 142. Preţul 30 lei. D-l I. Ursul noul numit profesor la Ueiversitătea din Bucureşti, de la Cluj unde se dusese în solie de ardelean, să-şi dee ţării sale dragi serviciul viu de muncitor intelectual, este un cunoscut cercetător al trecutului nostru, şi dela mica sa lucrare acum 25 de ani în urmă *Relaţiunile Moldovei eu Polonia* (Piatra 1900), autorul a mers crescând şi inmulţindu-şi seria lucrăriior sale.

Petru Rareş e o lucrare şi de erudiţie, dar şi de popularizare. Alegeria ce şi-a făcut de a începe seria Bibliotecei Istorice cu persoana voevodului Moldovei *Petru Rareş*, nu e o întâmplare. Rari Voevozi de ai noştri au avut mai multă lăţime în politica

---

Iată seria arhiepiscopilor Basarabiei:
1). Gavril Bădulescu Bodom 1803-1821 Mart 30=8 an.
2). D. Sulima 1821 Iunie 30-1844 August 4. 23 ani
3), Irenaih Popov 1844 Noem. 12—1858 Mart 17=14 ani
4). Antonie Şocotov 1858 Mart 17—1871 Mart 13=13 ani
5). Pavăl Lebedev 1871 Iunie 13-1882 Iulie 16=11 ani
6). Serghie Leapidevschi 1882 Aug. 21-1891 Ianuar 12-9 ani
7). Isachie Polojenschie 1891 Ianuar-1892 Noem.=$1^1/_2$ ani
8). Neofit Nevodvicov 1892 Noem.-1898 Ianuar=6 ani
9). Iacov Peatnitchi 1898 Ianuar-1904 Ianuar=6 ani
10). Vladimir Smichevici 1904 Ianuar-1908 Sept=$4^1/_2$ ani
11). Serafim Ciciagov 1908 Snpt.-1914 Mart=6 ani
12). Platon Rojdestvenscky 1914Mart-1915 Dec =$1^1/_2$ ani
13). Anastasă Gribanovski 1915 Dec.—1918 Iuni=3 ani
Acesta e ultimul; apoi vine ca locotenent Nicodim Episcopul Huşilor (1918 Iunie-1920 Ianuar); aşi actualmente este I. P. S. S. Gurie.

www.dacoromanica.ro

externă ca Rareş. Ştefan cel mare s'a hărţuit cu duşmanii; a dispus de soarta Munteniei, s'a războit cu Ungurii, cu Polonii, cu Turcii, cu Tatarii, dar acţiunea lui de arme a avut un caracter defensiv; n'a mers cu arma să tae o problemă de politică internă a altui stat. Şi cum pentru autor politica internă a găsit o preocupare de predilecţie a găsit în Petru Rareş cel mai bogat măterial în aceasta.

Rareş Vodă s'a amesticat în trebile Ardealului; a călcat cu armatele sale teritoriul polon; s'a înălţat şi s'a scoborât; a cedat pasul apetiturilor străine; a fost dar pururi un element viu şi în lăuntru şi în afară.

Diplomatica internă ne dă o deasă şi năbădoiasă schimbare în divanul ţării.

Toată lucrarea cuprinde 13 capitole: Oscilare între Habsburgi şi Zapolya; Ecspediţiile Moldovenilor în Ardeal, războiul cu Polonii, alianţa cu Ferdinand, Căderea lui Rareş, împăcarea cu Turcii, Ştefan Lăcustă, a doua domnie a lui Rareş, Colaboratorii lui Rareş, oastea, ţara. Personalitatea lui Rareş.

Pe când cronicarul Ureche caracterizează pe Rareş Vodă că era din *osul* lui Ştefan Vodă, d. Ursu se sileşte a-l zugrăvi în nu mai puţin de 12 file! O bogată bibliografie închee lucrarea, cum şi un indice de nume şi lucruri.

Vorbind de colaboratorii săi în administraţia internă a ţării, d. Ursu se ocupă de 7 boeri din totalul de boeri divanişti, Grozav, Danciul, Barbovscki, Mihul, Toader logofăt, Husul şi Vlad.

Rareş Vodă a avut în cele două domnii ale sale 46 boeri colaboratori, dintre cari 33 în prima domnie şi 13 în a doua domnie. Din aceştia statornici în politica lui schimbăcioasă şi năbădăioasă au fost în primul loc Efrim Hurul şi ● şi Toader logofătul (Tăutul). Zece din boeri sau 11 găsim şi în divanul lui *Ştefan Lăcustă* nepotul său de frate.

Gh.

T. Palade. *Radu dela Afumaţi.* Ploeşti 1923. 1 vol. 80 pg. Preţul 20 lei.

Cunosc pe Paladi, de când a început a colabora la „Arhiva" din Iaşi, cu studiul: *Când s'a scris întâi româneşte.* Pentru un profesor secundar care are nenorocul că umblă cu catedra din târg în târg: Iaşi, Tulcea, Ploeşti, departe de biblioteci, este o fericire că poţi găsi lucrări ca aceasta a d-lui despre Radu dela Afumaţi care e o reminiscenţă de lucrări de seminariu.

Rari epoci au fost mai agitate ca aceia pe care a trăit Radu de la Afumaţi. In scurtul interval de la 15 Sept. 1521,—moartea lui Neagoe Vodă—până la 20 Sept. 1524 prin urmare exact 3 ani au fost în Munteuia 14 schimbări de domnii, între care vin *două* ale lui Teodosie, *două* ale lui Mohamet Bey, *două* a lui Vladislav; *două* a lui Bădica şi *cinci* a lui Radu de la Afumaţi, iar pretendenţi nu s'au aratat mai puţin de *şepte*.

O bogată bibliografie întovărăşeşte lucrarea.

Pe când Ungaria îşi încheie existenţa sa istorică prin bătălia de la Mohaci (1526) Muntenia era zbuciumată de cele mai fratricide lupte la tron, şi domnii turceşti se credeau chemaţi să conducă destinele neamului şi a ţărilor româneşti! *Gh.*

Dr. Giorge Pascu. *Descrierea Moldovei,* traducere după originalul latinesc; Bucureşti 1923 1 vol 8% pg. 185. Preţul 30 lei.

Dr. Giorge Pascu. „Viaţa şi operele lui D. Cantemir. Bucureşti 1924. 1 vol 8% pg. 98. Preţul 25 lei.

Anul 1923 a fost anul de comemorare a bicentenarului lui D. Cantemir. Publicaţiuni speciale, şedinţe festive; discursuri ocazionale, serbări la Fălciu; articule de ziare şi reviste. A lipsit însă oficialitatea şi marile instituţii să redea pe româneşte în ediţii nouă şi mai accesibile tuturor întreaga operă a marelui nostrn istoric.

Lucrările d-lui G. Pascu dupe Cantemir sânt o contribuţie şi personală şi în numele Universităţii din Iaşi. Cele 2 lucrări corespund la aceste 2 năzuinţe.

www.dacoromanica.ro

In *Descrierea Moldovei,* lăsăm cercetătorului special ca la nevoe şi la anumite panze să facă cernerea valorii traducerii ca claritate şi corectate ; In prefaţa (I-XIV) Pascu face o analiză sumară a lucrării ca conţinut şi ca ediţii anterioare, cum şi o coroborare cu celelalte lucrări ale lui Cantemir, în privinţa afirmărilor cuprinse în *Descriere.*

In *Viaţă* avem întâi o schiţă sumară a principalelor momente din viaţa Voevodului El n'a perdut moşiile de la Fălciu, căci documentele vorbesc că Antiohie Vodă a putut salva de la poartă toate moşiile de la Fălciu, cari apoi trec prin domniţa Aniţa la Pălădeşti.

Gh.

Rudolf Suţu. *Iaşii de odinioară.* Iaşi 1923. 1 vol 8°/₀ Pagina 320 ; Preţul *40 lei*

Cu toate că titlul spune „de odinioară" ; povestirea filmică începe în 1894.

Eu eram de 5 ani profesor la Iaşi, după ce mai fusesem 4 ani la Bârlad ; la zămislirea Evenimentului luasem parte ; şi foarte greu mă deprind cu epitetul de *odinioară,* noi care am trăit acele vremi ; Este Iaşul *nostru,* căci îl păstrăm în suf et, l'avem în minte ; vorbim de el, ca de ceva actual şi cu toate aceste a devenit *de odinioară.*

Ce irea lucrării prietenului Suţu îmi lasă un jind. Deci tot ce scrie acolo e pentru *odinioară,* eu care-s mai vechiu, trebue să fiu de *răsodinioară,* şi totu,i mă cred *actual* ca contribuţie la numele şi slava Iaşilor. De atunci de când mă pomeneşte şi pe mine (pg. 7) *ca radical trecut la conservator* ; şi pg. 33 rubrică aparte, dar îl înşala memorla ; la 1892 eram profesor de limba română la Şc. Normală Vasile Lupul, unde sânt şi azi ; eram tânăr însurat cu locuinţa în casele Goldenthal, strada Sf. Neculai—azi V. Conta ; *iar nu unul din cei mai distinşi elevi ai Şcoalei Normale Superioare* ! Asta eram cu zece ani mai înainte, căci între 1882-1885 am fost elev al Şcoalei Normale Superioare din Iaşi. Iar ca portret, Suţu reţine *prezentabil bărbat cu mustăţi cătând sa devina Humbertiene".* In colo nu mai figurez în Iaşii de odinioară, căci mă cred în drept să mă consider în Iaşii actuali.

Cum când ceteşti pe Carol Scrob, isprăveşti volumul şi poezie pe poez e se e iminează, asemenea şi filmele scurte şi variate, cari compun cartea, arată că avem a face cu un volum de repertoriu leşan, cu înfrânte vederi de persoane ce apar şi dispar, dar nu lasă o urmă adâncă din viaţa Iaşilor, căci detaliul alungă generalul, pe cari nici n'a urmărit autorul să-l scoată.

Lectură plăcută şi mai ales când cunoşti şi persoanele îţi deşteaptă multe şi p ăcute amintiri.

Gh.

Onisifor Ghibu. *„Catolicismul Unguresc în Transilvania şi politica religioasa a statului român.* Cluj 1924. 1 vol 8°/₀ pg. 304. Preţul 80 lei.

După glasul Cernăuţului în chestia *Concordatului* prin condeiul d-lui Cândea, în lucrarea de faţă d. Onisifor Ghibu—deci Clujul—se lămureşte la ura religioasă a politicei statului maghiar şi prin el a Papalităţii faţă de Românii ardeleni.

Autorul a utilizat sute de izvoare străine în materie şi prezintă ordine în expunerea materiei.

In 8 capitole este compusă materia : 1) Catolicismul Unguresc (din p. d. v. canonic şi juridic, raportul lui cu regele Ungar şi cu Papa de la Roma), 2) Statul romano-catolic în Ardeal este anticanonic şi ilegal, 3) Averile, fondurile şi fundaţiile catolice (au un caracter de stat, nu-s confesionale), 4) Şcolile catolice din Ardeal (sânt şcoli de stat, sau confesionale), 5) Şcolile catolice sânt cuiburi de maghiarizare 6) Ordinile călugăreşti (au desvoltat în trecut o acţiune de maghiarizare. iar astăzi fac operă de subminare a statului român 7) Activitatea ambiguă a statului Catolic ardelean (reduce Roma şi-şi asumă un rol politic. 8) Statul Catolic supt guvernul român (se declară deplin suveran:

www.dacoromanica.ro

In încheere cere ca soluţionare creiarea unui patriarhat românesc, care să administreze tustrele bisericile : *ortodoxă, catolică* şi *greco-catolică*, Preconizază o rupere totală de papă.

Lucrarea are un indice şi o înşirare a 146 opere, ce i-au folosit autorului ca izvoare. Lectura e interesantă, uşoară şi absolut nouă în ceia ce priveşte clarificarea situaţiei bisericei Catolice din Ungaria faţă cu Papa şi statul politic.

Gh.

Leca Morariu. *Războiul Troadei după codicele C. Popovici (1796)* Cernăuţi 1923 1 vol 8°/₀ pg. 107. Preţul 30 lei.

In 1796 Oct. 17 clericul C. Popovici scria pentru sine un sbornic în Cernăuţi. Caetul avea 129 foi scrise şi 10 albe. Născut în com. Santilie, de lângă Suceava în 1776 Avg. 10, s'a preuţit la 1797 Iuni 28; aşa că tânăr student=cleric din clasul al treile a scris sbornicul. Cu aceste ştiri despre scriitor, autorul face un discurs asupra stărei culturale româneşti a Bucovinei şi polemizează cu străinii, care ne defăimează norodul. Face analiza ms. şi la urmă ne dă tot textul. Un studiu morfologic şi lexical complectează studiul.

Studiul ms. vechi ne desvălue o pagină de istorie culturală, când t'parul fiind rari iar cărţile tipărite scumpe, un harnic cetitor care ar fi dorit să-şi formeze o mică bibliotecă portativă se apuca şi copia pentru sine, ce carte îi eşia înainte—şi erau un ciclu de cărţi care formau lectura generală pe atunci,—şi aşa în asemenea *sbornice* noi cei de azi cetim nivelul de cultură şi gustul literar al epocii. Boeri tineri şi bătrâni; preuţi şi diaconi, gramatici şi deci năimiţi de unii şi alţii copiau pentru sine sau alte ipochimene ştiinţa timpului în gromolnice; istoria timpului în cronografe şi litopiseţe, cultura religioasă în texte canonice şi apocrife.

Ştiinţa ca şi literatura înainte de a fi tipărită a fost scrisă de mână, şi despre această fază culturală literatura oficială se ocupa relativ f. puţin.

Gh.

Iorgu G. Toma. *Monumentul „Stalpul lui Vodă" din vamă.* Cernăuţi 1923. 1 vol. 8°/₀ pg. 70. Preţul 20 lei.

Ieşenii cari au supt ochi zilnic Cerdacul tui Ferenţ cu crucea de piatră a lui Mihai Racoviţă Vodă din 7224 (1716) vor fi foarte curioşi să ştie că şi în localitatea *Vamei* din ţânutul Câmpulungului Moldovei se găseşte un monument la fel—o cruce—în care acelaşi Voevod Racoviţă povesteşte aceleaşi fapte petrecute în Ianuarie 1716—atacul căpitanului Ferentz şi apoi prada Tătarilor în părţile Maramureşului.

In jurul acestui monument Bucovinean, autorul ne face un discurs istoric asupra celor ce au scris de el, lagendele ce umblă în popor în juru-i şi răsipa de azi.

Ca cum am fi la Iaşi! Cerdacul lui Ferenţ nu mai este, iar dealul se surpă şi cu el şi crucea lui Racoviţă Vodă.

Cunoscând monumentul din vamă să ne silim a-l cunoaşte şi pe cel de la Iaşi—căci e unul şi acelaşi! *Gh.*

Emil Cerchez. *Din vremuri trecute*, Bucureşti 1924. 1 vol 8°/₀ pg. 240. Preţul 30

E o colecţie de curiere—33 la număr scrise în ziarele de partid cu o vădită tendinţă politică de a lăuda *tot* trecutul spre a apăsa *tot* prezentul. Tot ce-i amintire sau izvodire din zapise vechi se ceteşte cu interes. Ştiu că şi d. Cerchez are cultul trecutului ca mulţi alţii, cari îşi caută *Gherbul* familiei. Cu cât trecutul va avea mai mulţi scotocitori şi aprecietori, cu atât ne vom forma altfel caracterul nostru etnic.

Autorul—ramura munteană a Cerchezilor din Moldova—pomeneşte ici pe colea şi lucruri din Moldova; dar paralelismul stărilor din trecut ne face să simţim mai bine cele cetite. *Gh.*

www.dacoromanica.ro

Gh. Bogdan Duică. *Viaţa şi ideile lui Simion Bărnuţiu.* Bucureşti 1924. 1 vol. 8°/₀ pg. 248. Memoriu prezentat Academiei. In programul general cultural şi politic al României Mari—să ne cunoaştem—intră şi acest studiu, în care se povesteşte viaţa celui ce a întrupat în sine la un moment dat aspiraţiunile unui întreg neam!

D-l Duică este azi cel mai larg cunoscător al oamenilor noştri de cultură, căci a scotocit toate publicaţiunile timpului şi a cules de la faţa locului, datele necesare.

Bărnuţiu e nu numai al Transilvaniei; el este şi al Moldovei şi al Iaşului. De aceia cu cât cunoaştem omul lui 1848 la Blaj, cu atât ne lămurim asupra profesorului de la Iaşi, unul din cei mai reprezentativi dascali ai vremei, cu o cultura enciclopedică în ale filosofiei şi Dreptului, şi un sămănător de idei politice în Moldova.

Junimea de la Iaşi în Bărnuţiu a găsit ţelul de polemică.

Gh.

C. Marinescu. *Infiinţarea mitropoliilor în Ţara romînească şi în Moldova.* Buc. 1924 (memoriile Academiei).

In acet mic discurs autorul rezumă cercetările ce privesc întemeerea celor 2 mitropolii, ce vin după înfiinţarea statelor politice, Valahia şi Moldova.

Cel întâi Mitropolit al Munteniei e *Iacint* din Vicina 1359, domn fiind Alexandru Basarab.

In Moldova cel întâiu Mitropolit a fost Iosif Muşat, eşit din luptele cu Haliciul (1397-1410).

De la început Mitropolia Munteană a fost înrâurită de Grecism, pe când în Moldova a avut un caracter naţional. *Gh.*

C. C. Giurescu. *Legiuirea lui I. Caragea.* Buc, 1/9/29. 1 broşură (estras din Buletinul comisiei istorice a Romîniei vol. 3).

Fiul moşteneşte toate calităţile tatălui. Moartea a răpit prea de timpuriu pe harnicul şi talentatul cercetător al cronicilor vechi, pe C. Giurescu, în care istrografia română vedea un temperament fecund. Fiul întregeşte opera tatălăi, mai ales că e mai puţin stăpânit de anumite idei precomcepute, ci se lasă ca adevărul să iasă pe deaîntregul din izvoare.

Legiuirea lui Caragea a avut parte de mai mulţi tălmăcitori. Pe Giurescu îl interesează un nou izvor, adică anteproectul legii, care e mai esplicat în 13 Articole. Din cele 3 supoziţii autorul crede că *ms* aceasta este o redacţie întermediară între proectele primitive şi redactarea oficială tipărită în 1818; e o copie după redacţia lui Nistor şi Hristopol.

In acest *ms.* se vorbeşte despre *domn şi legăturile domneşti* (14 articole), despre *liberi* (7 articole). Se împart cetăţenii în *trei* categorii fiscale: birnicii sînt cei ce plătesc *darea după lude*; mazili plătesc dările în *cruce*; iar boerii de la ban la clucerul de arme nu plătesc dări—despre robi, dupre mezat, dupre arendă, despre găzduire în hanuri despre cläci, despre răzvrătiri, despre hoţi, despre cei ce măsoară strâmb, despre jurământ, despre carte de afurisenie; dupre apeluri, etc.

G. Bogdan Duică. Gheorghe Lazăr. Buc. 1924. I vol. 8°/₀ pg. 300 (numerile Academia Română)·

Lucrarea d-lui Duică este cea mai complectă contribuţie la cunoaşterea personalităţei marelui—dascăl—Gheorghe Lazăr. Dl. Duică este azi cel mai bun cunoscător al tuturor personalităţilor literare din sec. XIX. Din arhivele vechi, reviste, ziare şi alt material înedit D-sa a scos întreagă viaţă a lui Gh. Lazăr în toate faptele sale. Cu toată polemica care s'a înscris pe vremuri asupra rolului cultural a lui Lazăr, autorul preferă metoda expozitivă, aşa că cititorul rămâne mulţămit de ştirile nouă ce le culege din citirea acestei cărţi.

www.dacoromanica.ro

S. G. **Longhinescu**, *Pravila lui Alexandru cel Bun.* Bucureşti 1923. Broşura 8°/₀ pg. 40. Preţ 15 lei.

In această lucrare, — poartă No. 2 din serie, — autorul atât de cunoscut prin lucrările sale asupra dreptului vechiu la Români, se sileşte a dovedi existenţa de pravile *zaconare* la Români înainte de Vasile Lupul. Pentru istorici este azi un lucru câştigat: Românii au avut legi scrise înainte de Vasile Lupul. Cele 18 citate din documente între 1445—1644 sânt o infimă parte din documentele ce cuprind în ele urme de drept scris. Sânt mulţumit a constata aici că d. Longhinescu face cel întâiu uz complect de colecţia mea de documente (14 vol. *Surete* şi 10 vol. *Ispisoace)*, pentru a scoate argumente istorice asupra *zaconului* valah.

In Cap. II arată filiaţiunea *Pravilei Mari*—zisă a lui Alexandru cel Bun, cu ediţiile greceşti. Chestiunea aceasta va căpăta o verificare, când se vor publica manuscriptele de *Pravile slavone*: Neamţ, Bisericani, etc.

In Cap. III, stabileşte înrudirea între dispoziţiile din *Cartea rumănească* de învăţătură (Iaşi 1646) despre *leges calonariae*, după traducerea latinească a Sintagmei lui Blastares, şi arată că § 76 din Cartea de învăţături din 1646 este tradusă după sintagma lui Blastares, nu după leges colonariae.

Tudor Pamfile. *Pământul, după credinţele poporului român.* Bucureşti. (Academia Română, Mitologie românească III) 1 vol. pg. 59.

Ne facem o datorie a pomeni această lucrare postumă a marelui dispărut. Pamfil a lăsat o dungă luminoasă de activitatea sa înălţătoare pentru poporul nostru. In această ultimă a lui lucrare se vorbeşte de credinţele ce are poporul român, despre urzirea vieţii pe pământ, despărţirea uscatului de apă, dealuri, văi; cărările, cuprinsul pământului, sprijinul pământului. In anexă se dă *Sismologhion* şi *isvodul cutremurilor din România*, începând de la 1471 — 1865.

De sigur lista nu e complectă. Şi în buletinul Ion Neculce, cetitorul va găsi dese ştiri despre cutremure, de oarece bătrânii noştri aveau obiceiul să noteze în jurul paginilor cărţilor de biserică: seceta, înecuri, cometele, cutremurile, tunetele, omătul căzut pre de vreme, iernele prea geroase, etc.

Cu acest prilej semnalez că posed un curs de *„Invăţătura Planetelor"* care a aparţinut sachelarului C. Corovanei din Talaba (Fălciu), tatăl Cristinei Gâdei, mama octogenarului dr. T. Gâdei din Huşi. Corovanei a murit de holeră în Huşi la 1866.

Ms. e un caet care are 24 file (fără început şi fără sfârşit) şi cuprinde acestea:

... sfârşitul planetei lui *Sătiron* (rest 2 feţe).
... Planeta a doua este *Jupiter* (cuprinde 7 feţe).
— Planeta a treia *Marsu* (cnprinde 7 feţe).
— Planeta a patra este a *Soarelui* (cuprinde 7 feţe).
— Planeta a cincea este *Venus* (cuprinde 7 feţe).
— Planeta a şesea este *Mercurius* (cuprinde 7 feţe).
— Planeta a şeptea este *Luna* (cuprinde 6 feţe).

In total Invăţătura Planetelor cuprinde 42 feţe.

Apoi urmează: *„Ştiinţi pentru a alte învăţături iarăşi de treaba înainte"*, a) arătarea pentru seminţe; b) pentru lemne de casă; c) pentru tăiatul părului; a) pentru înţărcatul copiilor; c) pentru lăsatul sângelui; f) spuneri de căsnicie.

Zenovie Pâclişanu. Corespondenţa din exil a episcopului Inochentie Micu Klein. Buc. (Academia Română, publicaţiunile fondului Principesa Alice Ştirbei XIII) 1924. 1 vol. 8°/₀ pg. 160.

Cu o scurtă introducere asupra vieţii sbuciumate a marelui erarh al bisericii Unite

www.dacoromanica.ro

autorul publică nu mai puțin de 126 scrisori de ale lui Micul, scrise cu începere dela 1746 Iulie 2—1768 Oct. 13 (el murisă la 23 Sept. 1768).

Ca material istoric cultural lucrarea d-lui Pâclișanu e o contribuție largă la cerința nouă : *să ne cunoaștem.*

I. E. Toronțiu. Românii și clasa din mijloc din Bucovina. Cernăuți 1912. 1 vol. 8⁰/₀ pg. 142. Preț 38 lei.

Ne oprim asupra acestei cărți scrise înainte de Unire, pentru a dovedi că poporul român fiind popor de plugari, meseriile, comerțul și industria nu-i aparțin. Până când însă ?

Iată un tablou rezumativ al stării clasei de mijloc din Bucovina în 1912. Din 9322 meseriași, cari practică 120 de specialități, români erau 737, *evrei 5081*, străini 3494, deci români erau abia în proporție de 8 ⁰/₀, evrei 55 ⁰/₀, celelalte naționalități 37 ⁰/₀.

Teofil Sanciuc-Saveanu. Un fragment de ληκυθος funerar atic de marmură. Buc. 1924. (Acad. Română mem. secției Istorice.

Autorul studiază un fragmet dintr'un vas funerar în formă de *Lecythoi* de 26 cm. înălțime, care se află în mâni particulare la Cernăuți.

Aprobăm încheerea studiului : că monumentul de față așteaptă să fie încorporat muzeului Național din Cernăuți, a cărui înființare se impune ca o necesitate imperioasă. *E vremea să se adune într'un muzeu național al Bucovinei toate obiectele de importanță pentru trecutul și istoria acestui colț al Moldovei de Nord, începând cu rămășițele preistorice descoperite în Șipenițul Bucovinei, cu resturile vechiului muzeu industrial din Cernăuți, obiectele antice bisericești strânse fără sistem și catalog în muzeul arhiedecezan de aici, adăugându-se orice obiecte de însemnătate științifică aflate în Bucovina. Acest muzeu să fie pus sub conducerea competintă a unui specialist de valoare*".

Leca Morariu. *Isopia Voronețeană.* Cernăuți 1922. 1 broșură, 7 pagini.

In 1801 Iromin Stilearîu ot mănăstirea Voroneț scria pentru sine o Isopie, la 23 August Isopia era gata de scris. La 1861 autorul era mort : „Dumnezeu să-l odihnească pre cel ce au scris 1861. | După ce face un mic studiu gramatical asupra Isopiei (cu 111 pilde) bănuește că stă în înrudire cu ediția din 1795, dar după un prototip, care a servit și ediției din 1795.

Ce frumos închee acest mic dar substanțial studiu : „Și pare că-l văd în scunda încăpere a chiliei lui la palida flacără a unei luminițe, pe fratele cel plin de râvnă Iromin Stilearîu, cum vrăjit de povestea și graiul unor cărți, de alt cuprins de cât cel al veșnicei mustrări din cărțile de slujbă, nopți dearândul priveghează aplicat deasupra călimarelor cu cerneală și chinovar... vreme ce viscolul de afară gonește nebun peste cuprinsul pustiu al unei țări, în care scrisul acestuialt fel de cărți e nici atât de rar și atâta de dorit".

Ioan Ursu. Concepția istorică ; caracterizarea și împărțirea Istoriei Românilor, 2i lecții de introducere. Buc. 1924, pg. 32. Prețul 20 lei.

Profesorul de Istorie de la Universitatea din Iași, primblat pe la Universitatea din Cluj, s'a fixat la Universitatea din București, urmând lui D. Onciul.

In *Concepția istorică*, profesorul Ursu, analizează sistemele filosofice, materialiste, idealiste, critice, și în fața realităților va studia în mod complect poporul român azi unitar ca staf, de-apururi însă unitar în bazele sale etnice ; iar ca metodă va fi o expunere critică și comparativă a izvoarelor pentru a pune istoria în slujba adevărului.

In *Caracterizarea istoriei Românilor*: Tragicul soartei poporului român îl analizează ca așezare geografică, ca condiție în formarea noastră etnică ; din spiritul de jertfă scoate explicarea de ce n'am devenit pașalâc.

In *Împărțirea istoriei Românilor*, analizează sistemul lui Xenopol (criteriul vieții

www.dacoromanica.ro

culturale), sistemul lui Onciul (ideia dinastiei şi statul), d. Ursu admite această împărţire : 1) secl. I—XIV, 2) XIV—XVII, 3) XVII—astăzi.

Totdeauna *Sintezele* sânt supuse criticii şi întimpină contrarietate şi controverse. Privirea cu complexul lor a tuturor faptelor istorice în aceste 3 perioade, este o nouă contribuţie în tălmăcirea mersului logic al faptelor istorice.

Andrei Rădulescu. Cultura juridică românească, discurs de recepţie la Academie. Buc. 1923. 1 vol. 8 °/₀ pagini 56.

D. Andrei Rădulescu urmează la Academie în fotoliul ocupat atât de meritos de *ilustrul A. D. Xenopol.* Un jurist şi istoric, după un istoric şi jurist. Prezenţa d lui Rădulescu—ca jurist istoric—în Academie, e o notă a vremei căci până azi se socotea dreptul smuls din mediul istoric, ca un adevăr etern, care trece peste ţă i şi noroade să-şi imprime caracterul Universalităţii sale. Totuşi şi dreptul are în aplicările sale coloritul său istorico-etnic. Şi pe terenul dreptului legile vin şi se duc, obiceiurile se schimbă şi istoricul are o se opri la faptele istorice ale dreptului, după cum şi juristul are nevoie de a-şi explica evoluţia juridică prin organizarea istorică a vieţii din vechimei De aici nevoe de o *Istòrie a dreptului* şi mai ales a *dreptului vechiu românesc* — specialitatea aşa de rodnică şi frumoasă a d-lui Rădulescu.

Academicianul Rădulescu împarte evoluţia dreptului în secl. XIX-a şi 2 mari epoc de 50 ani fiecare : a) 1814 — 1864 ; b) 1864 — 1946. Contribuţia juridică a secl. XVIII are nevoe de cercetări, după cum adâncirea dreptului înainte de 1646, încă e o latură fecundă a chestiei. Ne întrebăm cu ce substrat juridic au venit descălicătorii, căci nici nici o clipă un stat nu stă fără termen de drept. Lipsa dreptului organizat e anarhie ; dar domnia voinţei absolutiste a Voevodului nu e anarhie.

M. Sadoveanu. Poezia populară, discurs de recepţie la Academie. Buc. 1923. 1 vol. 8 °/₀ pg. 36.

M. Sadoveanu, urmează în fotoliu la Academie pe *Ion Caragiani.* După cum cărţile îşi au soarta lot, aşa şi fotoliile academice îşi au soarta lor. După Caraiani-Sadoveanu! Am asistat personal la recepţia d-lui Sadoveanu. Cuvântarea lui — măestru zisă — a fost o poezie curată, şi artistul-scriitor a simţit pe artistul-popor. In discursul de recepţie a lui Sadoveanu nu vom găsi studiu miticulos, păreri, şi critici, nu ; în Sadoveanu simţim rostul frumosului artistic, ce se exală din întregul produs literar a poporului. Ca şi albina care preface polenul în miere, cetindu l pe Sadoveanu guşti dulceaţa de miere a poeziei populare.

In răspunsul său Gh. Bogdan Duică a făcut cea întâi expunere critică asupra întregei opere literare a fericitului Academician.

Şt. Berechet, *Petru Manega.* Bucureşti 1923 1 vol 8°/₀ pg. 27.

Dl. Berechet traduce în românеşte lucrarea lui L. S. Casso, fost ministru de instrucţie, scrisă în ruseşte: (*Petr Manega, zabâtâi Kodificator Bessarabii*„ un uitat codifica or al Basarabiei). Cassó a mai scris 2 alte lucrări ce privesc Basarabia : *Dreptul bizantin în Basarabia,* tradus de I. Vărzar şi *Rusia la Dunăre* în curs de traducere de d. Berechet.

Tradncerea e precedată de o introducere, în care s'ar arăta partizanul ca dreptul vechiu românesc, nu e numai urmarea vechiului drept roman, ci un amestic de drept bizantin, maghiar şi s av..

P. Manega e macedonean, născut în Muntenia la 1782, a studiat dreptul la Paris între 1816-1820. ajutat la aceasta de Ignatie, Mitropolitul Munteniei, de loc din acelaş târg *Arta,* cu V. Manega, talăl lui Petre Manega a trăit apoi la Chişinău între 1828-1830, lucrând la un „*Projet de Code civil pour la Bessarabie*“ care a rămas în Arhive uitat şi astăzi.

www.dacoromanica.ro

Codul Manega cuprinde 4 părţi: *despre persoone, despre bunuri, despre obligaţii, şi procsdura civilă* (neterminată).

Un Macedonean, trăit în Muntenia, organizează destul în Basarabia! Iată învăţăminte frumoase pentru unitatea rasei noastre.

Dr. N. **Leon.** *Amintiri.* Iaşi, 1922 1 vol. pg. 246. Preţ 30 lei.

In acest interesant volum, unde în mod sincer şi cald ţânt spuse amintirile unui om la 60 ani despre lumea ştiinţifică, în care s'a învârtit, atât din străinătate cât şi din ţară, cetitorul va prinde marele adevăr ca supt rapoartele culturii ştiinţifice sân em încă tributari marilor şi vechilor centre de cultură din apus. Cum însă autorul, ieşean prin creştere, ieşean prin profesiune. căci s'a ţinut legat de Universitatea noastră şi când a fost târât la Bucureşti, s'a întors căci, un Universitar nu poate trăi la Bucureşti, rezervat minţilor şi oamenilor de afaceri!

In comp'exul oe amintiri, autorul aminteşte şi de Iaşi şi de câteva figuri de intelectuali ieşeni—ramura pur ştiinţifică—în frunte cu Gr. Cobâlcescu, Xenopol şi alţii. Vorbeşte şi de revista *Arhiva,* dar, vede numai latura ei ştiinţifică.

Părerile emise asupra studenţimei studioase, nu *gălăgioase* sânt bine venite, căci pleacă de la realitatea tristă.

Academia Română. *„Anale"* Tom. XLIII. (1922-1923). Buc. 1923. 1 vol. 8°, pg. 236.

Scumpetea zilelor de azi se resimte foarte mult la Academie De şi totalul fondurilor de care dispune Academia e de 15 843 237 lei bani 50, la cari au mai intrat în anul 1922 suma de lei 234.000 lei, totuşi cheltuelile materiale ale Âcademiei sânt aşa de mari, că a fost silită să încetinească ori chiar să înceteze cu o sumă de alte publicaţiuni. Se resimt deci şi *analele,* cum şi *memoriile.* Subvenţia ce statul i-a acordat în urmă de *un milion* pe an, va spori activitatea publicaţiilor ştiinţifice, istorice şi literare, spre a se normaliza şi Academia.

Spicuim câte ceva: In prima şedinţă din 23 Iunie 1922 D. Onciul preşedinte aduce omagii figurii lui Tache Ionescu.

In şedinţa de la 3 Noembrie 1922, Dl. I. Bianu prezintă un volum scris în italiană: Vita di Fra Gieremia Vallaco dell'ordine de'Frati minori detti Capucini. Scritta da Fra Francesco Severini Napolitano del medescin, Ordine. In Napoli. nella Stanzarea di giainto Paffaro 1670.

Acest călugăr Capucini—se zice—„că s'a născut în Iaşi în anul 1556 Iunie 29—în un castello detto *Zaxos* i. d. zaro (pp 57)—pe care d. I. Bianu îl crede a fi *Iaşi;* Părinţii lui au fost „Catolici e di pietà grande", Stoica Costit (i. d. Costin), om de condiţie socială modestă, dar fără să aibă trebuinţă de a sta în serviciul altui, îşi cultivă ţarina lui, îngrijea de vitele lui şi câştiga în destul ca să trăiască el cu familia lui şi să miluiască pe săraci. Soţia lui Stoica era „Margareta lui Barbat". Stoica avea 2 fete şi 5 băieţi, între care întâiul născut fusese Eremia, din botez Ioan, cum fusese botezat şi Sfântul Francisc (de Assisi)".

Erimia Valahul a fost canonizat sfânt de biserica catolică.

In şedinţa de la 24 Noembrie d. D. Gusti prezintă din partea d-nei Găluşcă un manuscript rămas de la soţul său *C. Găluşcă,* profesor, intitulat *Slavisch-rumänisches Evangelium bruch stück",* cu rugămintea de a se publica. C. Găluşcă a fost un fiu al Iaşilor şi a lucrat pe terenul slavisticii publicând o *Psaltire* slavă-română.

In şedinţa de la 26 Ianuarie 1923 se serbătoreşte d. *Iacob Negruzzi,* pentru împlinirea a 80 de ani. Atât d. Iacob Negruzzi cât şi P. Poni— amândoi octogenari—sunt figuri ieşene, cari onorează literatura română prin lucrările lor.

In şedinţa de la 23 Febr 1923, d. V. Pârvan, face panegericul lui *T. I. Burada.*

www.dacoromanica.ro

In şedinţele de la 20, 23 şi 30 Martie se ocupă de figura dispărutului *D. Onciul*, fost preşedinte al Acad miei. D. Onciul era şi membru de onoare al Societăţii Muzeului nostru şi preşed ntele nostru, a luat parte la îmormântare alături cu d. Zota şeful arhivei Statului din Iaşi şi conservatorul Muzeului.

* * *

REVISTE

Artur Gorovei. *Şezătoarea.* An. XXXI. Fălticeni 1923-24.

Revista continuă a îmbogăţi lit. poporană cu ceia ce harnicii ei colaboratori îi trimet: descântece, cred nţe, superstiţii, cântece, cimilituri, bocet-, colinde, chiuituri, urături şi altele.

Econ. D. Furtună. *Tudor Pamfile.* An. I (1-12) an II (1-3).

Revista de la Dorohoi face aceiaşi slujbă ca şi congenera ei de la Fălticeni. Acum cu Româ'a Mare, aceste 2 reviste vor cuprinde ş Nordul Moldovei vechi: Bucovina şi Hotinul. Larga colaborare a multor învăţători arată că poezia populară e nesfârşită în producerile sale şi poporul însuşi. Ultimul număr e închinat lui *Arthur Gorovei*, pentru 30 de ani de conducere a *Şezătorii*. Bătrânul folclorist a devenit şi *istoric*, căci pasiunea avântului poetic al poporului l'a dus să aprecieze şi avutul istoric al aceluiaşi popor, mai ales că în calitatea sa de avocat a avut prilej a trata şi procese vechi ca acel al Săcăreştilor de la Osoi şi ne dă foarte multe acte, ce vorbesc de Tăutuleştii.

Revista Moldovei. An. III (5-12) An. IV (No. 1), Botoşani 1923 | 24. Revista Moldovei, ce apare în Botoşani, continuă a face opera culturală în nordul Moldovei. Pe lângă material literar propriu zis, Revista dă o largă contribuţie la istoria literaturii, cum şi la istoria politică. Mişcarea şcolară şi economică nu e nesocotită. Mişcarea de librărie românească e trecută supt recenzia celor grupaţi în jurul Revistei.

Analele Dobrogei supt direcţiuuea d-lui C. Brătescu. Constanţa 1923 | 24.

Pe anul ultim au eşit 2 fascicole (3 şi 4) şi cum greutăţile sunt mari în regularitatea apariţiunii, cu ultimul număr, direcţiunea Revistei anunţă că va transforma revista în buletin, apărând odată pe an.

Pe lângă materialul literar, care abundează, cercetările istorice fie cu caracter politic, fie geografic, ocupă locul de cinste. E de ajuns a semnala câteva: Episcopia Tomisului şi a Durostorului (D. Stoicescu), monografia satului Caranasuf (V. I. Sasu), monografia comunei Topalu (V. Morţei), Vrâsta deltei Dunărene (Dr. I. Lepşi). Apoi un pugitat de etimologii între V. Pârvan şi Per. Papahagi asupra înţelesului cuv. *Buzeu* (buză)

Junimea literară. An. XII (No. 6-12) an. XIII (No. 1-6) Cernăuţi 1923 | 24.

Iu jurul d-lui I. Nistor stau grupate o samă de condee, cari fac cinste Cernăuţului şi Bucovinei. Revista e în al XIII-lea an de existenţă. Materia literară în vers şi proză, studii literare asupra personalităţilor dispărute pe arena literaturii bucovinene, bătrâni şi tineri; ici-colea studii istorice; documente; o bogată ilustraţie de pe obiecte de artă monumente vechi arhitectorale, pietre cu inscripţii.

Toate acestea arată că se impune la Cernăuţi o diferenţiare. Capitala Bucovinei cu Universitatea ei tânără, cu profesori tineri şi harnici merită să aibă o revistă de istorie — se anunţă *Cozminul*; îl aşteptăm;

Figuri dispărute: *Ciprian Porumbescu*, compozitor muzical (1854-1883). *Nicu Picu*, un Barbu lăutaru al Bucovinei (1789-1864), *Nicu Dracea* (1879-1923), poet, *Eudoxiu Hurmuzaki*, cu prilejul centenarului, *Gr. Vindireu*, lăutarul Bucovinei (1830-1886); *D. Onciul* † 1924.

In coloanele acestei reviste d. Artur Gorovei publică documente *Tăutuleşti*, bine

www.dacoromanica.ro

venite spre a spori cunoştinţele despre această familie veche şi ilustră, care se păstrează încă rutenizată prin sateie de pe Cirimuş şi dincolo de Prut (Ivăncăuţi).

Dunărea, revistă ştiinţifică-literară. An. I (No 1-12) Silistra 1923-24. 60 lei abonamentul.

Revista întrupează dorinţa celor ce au întemeiat-o de a face şi din Silistra un centru cultural. Ea întrupeeză adevărul: «Omul sfinţeşte locul, nu locul pe om». Literatura estetică — versul — ocupă un loc de frunte, iar cercetările istorice îmbracă mai mult haina filologică supt condeiul cunoscutului Pericle Papahagi.

Cred că servim pe cetitori, culegând câteva etimologii, din care autorul vrea să dovedească, nu cu puţin succes, teza continuităţii romane în Dacia Traiană. Tema este aceasta: cuvintele latine, care se păstrează numai în Dacia Traiană şi lipsesc în dialectul macedo-român, dovedesc că grupa de latini de la Dunăre au stat numai la Dunăre, pe când în Pind sânt alte cuvinte. Iată o listă de asemenea etimologii:

Dunăre, este compus din Dună + re, adică *Dunărea cea rea.*

Buzeu = buză; *Crăciun* (lat. colationem), *bour* (l. bubalus) lipseşte în mr.; *păcură* (piculam) lipseşte în mr., *păpură* (l. papulam) lipseşte în mr.; *aceră* (l. aquila) lipseşte în mr.; *Negoiul* (l. nivonius), lipseşte la mr.; *Hic* (l. ficus), lipseşte în dr. unde avem slavul *smochin*; *căstâgni* — căstâgne, lipseşte în dr. unde avem forma greacă κάστανον = castane.

Urmează apoi alte etimologii, din cari înşirăm câteva: *Ileana Cosînzeana* = Helena Constandiana; *Vaidomir*, sat la 8 km. de Siliştea = Vado + mir = vadul cel liniştit; *Tulcea* = Tulja + cea, ca şi Oancea, Mihalcea, (Tule este prescurtare din Apostol); *Iăccea* = i + Saccea din (Satzes) *Vrancea* = vrană + dim. *cea*; *lae* (lat. flavus); *Reni* (v. Tomarax) = rână (arena = nisip); Stur munte (lat. Stijlus) *Sumedru* mr. = Sanctus Demetrius = Sa(n) (De)matru, mădru. — *Bobotează* (mr. buboate = lat. votum, vota (bota) = boate + botează = bobotează; *zăvljce* (mr.) = diabolus, ghiavol, *zarzavuli* (mr. = diavolus); *Păcuiiul* ostrov în Dunăre = picunjiu = piculjiu (lat. pecunium, bani); *reteza* (l. rectus, rectizu = reptezu de unde retezu ca îndără(p)t; fra(p)sin, *culmă*, *yedzăre* (viezure), meal (mal, ca preag, fleamă, greasu, fleac etc.); Murdzilă, Brândză.

Arhivele Olteniei. An. II (No. 7-10), An. III (No. 11-14). Craiova 1923-24. Abonament 200 lei pe an.

Pe lângă materialul ştiinţific şi literar, căci revista este enciclopedică, nu lipsesc şi studii istorice şi *Documentele* Olteneşti, publicate de M. V. Dimitrescu, N. Gh. Dinculescu, Gh. Fotino (slavo-române), C. V. Obedeanu (obiceiul pământului şi hrisovul din 1668); Gh. Poboran, N. Plopşor, El. I. Stăncescu, T. Gh. Bulat, Mişu Saulescu, N. Mateescu şi alţii. Inscripţiile nu lipsesc.

Noi ştim că Oltenia e stup de documente, mai ales în partea ei de la munte, de unde Ştefulescu a publicat atâtea. Mai ştim că Oltenia are mulţi milionari; aşa că mişcarea culturală, pe baze istorice din centrul Olteniei trebue să-şi întindă cercul de studiu al trecutului—*pentru a ne cunoaşte* mai bine — şi asupra Banatului, unde se găseşte mult sânge oltenesc cum şi asupra Haţegului, şi chiar asupra Timocului.

P. S. S. Iacob Episcopul Huşilor (Pr. Ion Antonovici). Documente Bârlădene (supt tipar). Bârlad 1924.

Am avut plăcerea de a căpăta primele 10 coale din vol, IV al colecţiunei de Documente Bârlădene. In acest volum cunoscutul cercetător istoric al Tutovei şi Bârladului strânge tot ce s'a publicat despre Bârlad—ca acte—pe lângă câteva inedite. Aşteptăm ca în acest volum să ne dea o listă complectă a şoltuzilor de Bârlad, căci nici un târg nu are mai multe acte şoltuzeşti ca Bârladul, el fiind primul târg din Moldova

www.dacoromanica.ro

care şi-a păstrat originalul hrisov a lui Ştefan cel Mare pentru ocolul târgu'ui. P. S. S. Păr. Iacob să continue şi mai departe lucrarea începută.

N. Vitencu. *Revista Mazililor şi răzeşilor Bucovineni.* An. I (No. 1-22). An. 12 (No. 1-18). An. III (No. 1-16). Cernăuţ 1911-1914.

In jurul d-lor Vitencu şi pr. Ţopa s'a organizat acum 15 ani în urmă cu colaborarea lui Grigoroviţă o întreagă mişcare culturală naţională pentru redeşteptarea românismuului adormit între Prut şi Nistru. Ca centru de propagandă era Cernăţii, iar ca prim popas era satul Ivăncăuţi, un cuib de intelectuali români. Revista a durat *trei ani*, şi a răspuns unei realităţi reale. Azi idealul luptei lor e împlinit. Am azistat la serbările lor din Ivăncăuţ. Mişcarea culturală trebue să continue şi astăzi, căci duşmanii neamului sânt tot aşa de dârzi, mai ales când văd că le fuge terenul de sub picioare.

Documentele vechi nu lipsesc în sat le dintre Prut şi Nistru. Bisericile lor sânt foarte interesante de studiat. Pe cât ştim pr. Ţopa, preşedintul actual al Societăţei, a adunat date istorice din 77 sate rutenizate pentru a dovedi preexistenţa românilor în majoritate acolo unde nu azi se vorbeşte numai ruteneşte.

Dr. Ovid Ţopa. *Ceremuşul* alături de Nistru. Cernăuţi 1924.

In această conferinţă autorul tratează chestia Naţională cu prilejul serbătorirei Basarabiei. E glasul provinciilor alipite în cântarea imnului românismului eşit la suprafaţă.

T. Balan. *Eudoxiu de Hurmuzachi* (discurs festiv). Cernăuţi 1924.

Cernauca lui Hurmuzache din Bucovina ne aminteşte Marigia lui C. Negri din Moldova, de pe hotarul despre Munteni. Evocarea lui Hurmuzache cu prilejul semicentenarului (1874-1924) era o datorie sfântă a Bucovinenilor şi prin ei, a Moldovenilor. Dar nici o oficialitate, pe când peste munţi, abundă oficialitatea la orice sărbători cât de mici! De ce?

D. Dan. *Un autor român bucovinean.* (Vasile Cantimir). Cernăuţi 1924. V. Cantimir slujbaş la consulatul Austriac din Iaşi a lucrat un mare dicţionar româno-german-francez în 11 volume în Iaşi între 1826 Febr.-1827 Dec.

Ioan Cantimir căs. cu Maria Gordună (1790)
n. 1754 — n. 1773

Vasile,	Maria	Ana	Toader	Mihai	Dimitrie
n. 1794	n. 1788	n. 1795	n. 1797	n. 1800	1802
	(cu altă femee				

Toma de Cantimir
locotenent

Leca Morariu. *Fraţiinii Eminescu.* Cernăuţi 1923 (extras din Glasul Bucovinei). Autorul scoate că Gheorghi şi Rareşa Eminovici au avut 11 copii, nu 10 cum arată altă biografie: Căsătoriţi în 1840 Iunie 29, au făcut aceşti copii: Şărban (n. 1841 mort tânăr de tifos), Niculai (n. 1843, Faur 2-9 Mart 1884 s'a împuşcat, Gheorghe (n. 1844— s'a împuşcat), Ruxanda (n. 1845 Mai 5), Ilie (n. 1846 Iulie 1 mort tânăr de boale molipsitoare), Maria (n. 1848, moartă copilă de 7 ani), **Mihail poetul**, (n. 1849 Dec. 20), Aglaia, Ion Drogli, apoi Gareis Edler von Döllitzturms m. 1908. Hanrieta, Matei (n. 1856), Vasile.

Em. D. Trifan, *Prin Ardealul robit.* Iaşi 1923. 1 broş. 45 pg.

Din o escursie şcolară făcută prin 1914. ca elev al Şcoalei Normale „Vasile Lupu"

www.dacoromanica.ro

autorul lasă să se strecoare în suflet sentimente frumoase, ici pe colea versurile trădează o fire artistică. Se citeşte cu interes şi dragoste, mai ales azi după ce visurile de elev s'au împlinit.

Dr. Florea Lupu. *Constatări şi lămuriri,* asupra mişcării politice a Românilor Bucovineni în ultimii 30 dn ani. Cernăuţi 1923. 1 broş. 59 pg. Preţul 10 lei.

Frământările politice ale Românilor Bucovineni au scos la suprafaţă oameni noi fără a-i scuti de pasiunele politicei. Din aceste frământări dinainte de Unire, a ieşit această lucrare *pro domo.*

C. I. Karadja. *O călătorie* pe apele române şi prin Basarabia (1835). Buc. 1923 (extras din Buletinul soc. geografice).

Scrisorile lui Kelemen Mikes (1738-1740) extras din Anale'e Dobrogiei. Constanţa 1924. Din aceasta am dat ce e 4 scrisori scrise de Mikeş din Iaşi.

Quelques consdérations sur le service consulaire roumain. Buc. 1923. 1 broşură p. 45.

Prefaţa şi epilogul explică intenţiile studiului. Autorul în hee cu această constatare „les Nations ne vivent pas d'intentions et de projet, mais de *travail*".

Stoica Nicolaescu. *Domnia lui Neagoe Basarab Voevod* (1512-1521). Aici utilizează cronicile; iar la urmă dă în facsimile hrisovul lui Neagoe Vodă dn 7025 Aug. 23 (1517), scris de logofătul Florea în minunata cerneate a Curţii de Argeş, prin care se dă mănăstirii Helandar 7000 aspri ca ajutor anual.

Alex. Lapedatu. Cum s'a alcătuit tradiţia naţională despre originele Ţării româneşti. Buc. 1924 (extras). Comunicare făcută la Academie; cercetând substratul popular şi literar al tradiţiei constată că în jurul persoanei legendarului Radu Negru se grupează următoarele fapte: unitatea teritorială a ţării, independenţa ei politică, alungarea Tatarilor din *Tarasak,* stăpânirea şi a şesului Munteniei, aşezarea Capitalei la Câmpulung, biserica domnească de acolo. Acesta este Basarab Vodă soţul Marghitei, care a zidit bis. catolică din Câmpu-lung din secl al XIV.

Em. Bucuţă. *Românii dintre Vidin şi Timoc* Buc. 1923 1 vol. 8% pg. 132 cu hărţi şi fotografii. Preţul 40 lei.

Acum când hotarele ţării ni s'au mărit până la marginile etnice, este bine a *ne cunoaşte* şi mai amănunţit grupele sau insulele de Români, ce mai trăesc dincolo de hotarăle actuale. Problema naţională la noi nu s'a închis cu Pace de la Versailles. Cultura naţională trebue să se întindă şi la grupele răzleţe de Românii extrateritoriali. Şi sânt *mulţi* şi **încă nedreptăţiţi.**

Studiul d-lui Bucuţă ne lămureşte asupra regiunii dintre Vidin şi Timoc unde avem Românii de colonizare nouă. Material istoric documentar; material de folklor, glosar hărţi, vederi fac studiul foarte interesant.

Să ne cunoaştem dar şi mai bine şi mai adânc, iată cerinţa zilelor de astăzi şi problema zilelor de mâne

V. Pârvan. *Histria* al 7 memoriu. Buc. 1923. 1 vol 8% pg. 132, cu 10 stanpe şi 56 figuri în text.

Harnicul cercetător arheolog al Dobrogiei continuă a îmbogăţi matrialul Epigrafic al Dobrogiei vechi şi nouă. Acest al 7-a memoriu cuprinde săpăturile şi pietrile găsite între 1916-1922, şi pe cari Bulgarii şi Nemţii în ura lor de rasă contra noastră şi a culturei noastre le-au luat şi dus în ţara lor. Bulgarii ni le-au dat înapoi. Nemţii însă, *fiind că sînt mai civilizaţi!*

Şi pietrile au ce povesti despre furia războiului nostru de întregirea neamului!

Librăria Lugojană

Lugojul este un centru de editură românească cu reputaţie deja bine stabilită. Re-

www.dacoromanica.ro

văzându-l a doua oară am avut prilej să mai cumpăr câte ceva din noile publicaţiuni:

Nec. Jugăreanu. *Lira libertăţii*, Colecţie de cântece naţionale 1 vol 8% mic pg. 166. Preţ 16 lei. Un mic dor de poezii curente.

Să fie lumină., Supt acest *motto*, se publica la Lugoj o mică bibliotecă religioasă, cu caracter apologetic, cu scopul de a dovedi că singură biserica grapată este reprezentanta lui Hristos, şi că superioritatea Papei se impune astăzi şi nouă, căci au recunoscut'o de la început şi răsăritenii şi apusenii. In capul acestei publicaţiuni stau o mână de preuţi misionari uniţi, căci ştiut este că Lugojul are.o episcopie Unită dar cea mai mică ca populaţie de drept credincioşi. Au apărut până acum 14 numere din această publicaţie: 1) *Glasul Unirei* de Virgil Pop, 2) Neunirea cea mare dintre creştini, 3) Unirea de la 1700; 4) Ortodoxia română, 5) Biserica sobornicească, 6) Creştini rătăciţi, 7) Petru Maior şi Unirea, 8) Sfinţii părinţi ce zic ei despre Papa 9) Floarea Ad.vărului.

Lăudăm strădănuinţa Episcopului Unit din Lugoj, dar se exagerează nota apologetică, când rolul bisericii Unite în România mare nu este de a face propaganda clericală papistaşă ci operă de cultură naţională românească, căci exagerându-se nota clericală în dauna intereselor naţionale, naţiunea este în drept prin aleşii ei să dezlege nodul gordian al actului politic de la 1700, căci acela n'a fost fapt religios, ci curat politic.

Incetând motivele. încetează de la sine şi urmările. Ori nu!?

Dr. Alexandru Nicolescu, *Episcopul Lugojului, Dumnezeu şi Natura.* Lugoj 1923. 1 broşură, pg. 42.

E No. 1 din biblioteca pentru *clasa Cultă.*

Nu stăruim asupra fondului lucrării, fiind o interpretară metafizică a legilor firii, şi o urmare fatală a legilor logicii mistice. Noi nu putem eşi din cadrul judecăţilor noastre.

In scopul de a lumina *clasa cultă* asupra adevărurilor religioase, încercarea şefului bisericii Unite din Banat, un bun român, un literat cu mult simţ artistic, nu are decât aprobarea tuturor.

Pe terenul apologeticei creştine orice lucrare e bine venită. Cealaltă latură a activităţii poate primi critica, căci se face *disputatio interseparantos.*

Istoriografia română (în 1921 şi 19.2). de Ioachim Crăciun şi Ion Lupu. Buc. 1924, (extras).

Era de nevoe asemenea lucrare de sintetizare şi de publicitate a mişcării istorice la noi în ţară. Pe orice teren de activitate lucrările de sinteză sânt necesare şi binevenite. Pe terenul istoriografiei ele devin imperioase, căci pe acest teren noi ne manifestăm raţiunea de a fi ceiace sântem, prin punerea în evidenţă a ceia ce am fost. In nevoia ce avem de a ne cunoaşte, desvălirea trecutului vieţii româneşti supt atâtea scrisori deosebite este nevoe ca să ştim ce punem la topit întru unitatea sufletului românesc, căci ştiind stările anterioare, deci duhul raţiunii, îl putem mai bine topi într'un singur aluat românesc.

In acest repertoriu bibliografic, *Ioan Neculce* îşi ocupă locul său de cinste, căci tocmai pe acest teren de activitate ne-am strâns cei grupaţi în jurul muzeului, spre a face operă culturală la unison cu tovarăşii de luptă din celelalte centre româneşti.

Banca Marmorosch Blank et Comp. Bucureşti 1924. 1 vol. format mare, jubiliar. (1848 — 1923).

Nu este altă lucrare care să întreacă supt raportul artei grafice această tipăritură. In jurul fiecărei pagini este câte o vedere din întreprinderile Casei Marmorosch.

Lucrarea n'are raport cu cercul de activitate al revistei noastre, fiind că are un istoric al naşterei acestei mari case de bancă.

In istoria finanţelor, noi Românii ne vom lovi încă multă vreme de nume străine,

www.dacoromanica.ro

căci din vechi finanţa bancară — bani cu baş — o făceau Turcii şi *Evreii* Turci; mai apoi Francezii şi *Evreii* Francezi, supt Regele Carol au făcut-o Germanii şi *Evreii* Germani. Azi cată s'o facem noi Români şi Evreii Români.

Când în 1899 casa bancară Marmorosch s'a transformat în societate de credit cu 8 milioane lei, a putut să se constitue atunci în ziua de 4 Dec. 1904 cu un capital vărsat de 2,400 000 lei din care *numai 2* erau capitalişti români. *P. S. Aurelian* şi *I. G. Cantacuzino,* cel întâi cu 100 acţiuni şi cel de al doilea cu 40 acţiuni, faţă cu 1600 acţiuni, din care Iacob Marmorosch subscrie 3000 acţiuni, Blank 3700 acţiuni, iar băncile din Berlin, Viena şi Pesta 8800 acţiuni. Deci capitalul iniţial românesc a fost de 250.000 lei, ce reprezintă numai 3 %!

Istoria finanţelor României sânt de făcut, nu atât pentru a ilustra lipsa de spirit financiar la noi, cât pentru a ne lămuri asupra unei laturi foarte vii şi importante asupra trecutului nostru. Avem catedre de finanţe la drept, dar n'avem un istoric al finanţelor noastre, căci istoriografii n'au furnizat tot materialul necesar, şi se crede fără valoare reală, de cei ce sunt chemaţi a valorifica cercetările istorice.

Preţul vieţii în trecut, natura monetelor de circulaţiune, fluctuaţia pieţei, başul, zarafia, socotirea dobânzilor de 10 la sută, dijma supt raportul băncii, evaluarea bănească a muncii, rolul Turcilor ca agenţi de bancă, etc., etc. iată atâtea chestiuni, cari îşi aşteap ă istoricul lor.

Iar peste toate studiul istoric al bugetelor ţării — scheletul organismului de stat, nu l'a făcut nimene.

De aceia lectura acestei lucrări jubiliare pe lângă că te atrage prin luxul şi artisticul ei, dar pare că-ţi evocă lucruri, despre care dosarele prăfuite nu spun nimic, sau dacă spun nu le pricepem bine.

Gh. Ghibănescu

* * *

In *Revue des deux mondes*, 15 Iuin, 1924, pg. 832 şi urm. Charles Diehl, sub titlul de „Impresiuni din România", publică frumoase lucruri văzute la noi, cu ocazia congresului de studii bizantine.

Se aduc laude ministrului Instrucţiei publice, d dr. Anghelescu, şi d. N. Iorga, care, în special, a dat suflet acestei reuniri ştiinţifice. Rămâne adânc inpresionat de primirea, care li s'a făcut în Bucureşti şi mai ales n Iaşi. Mai ales, în Iaşi este un amănunt, care l-a mişcat adânc pe marele învăţat: „un amănunt...făcut să încânte sufletul unui bizantinist şi mai mult pentru că e o dovadă de continuitatea tradiţiei bizantine în Ţările Române". Precum odinioară, în Bizanţ, un străin care era primit la palatul sfânt, în audienţă de către împărat, era dus la braţ de doi înalţi demnitari ai curţii, tot aşa şi el, ţinut în dreapta de Mitropolit şi în stânga de unul din asistenţi, pe neaşteptate, a scoborît treptele marii scări a palatului metropolitan şi „în vreme ce pluteau în spiritul meu amintirile din *cartea ceremoniilor*, aproape că mă întrebam, dacă în josul scării, n'am să mă întâlnesc cumva cu împăratul" (833—34).

Monumentele de artă—bisericele şi mănăstirile— din Moldova de Nord şi Bucovina le socoate printre cele mai preţioase podoabe ale patrimoniului naţional. Mai aleşi cele din sec. XV-lea şi XVI-lea. Spune că se cunosc puţin aceste monumente, deşi formează „unul din cele mai remarcabile capitole, nu numai din istoria artei române, dar din istoria picturii bizantine". In frescele din aceste monumente se vede pternică influenţa Bizanţiului şi de aceia pentru membrii unui congres de bizantinologie „puţine vizite sânt mai interesante şi mai pline de învăţătură.. Pare cu adevărat—atât de mult trecutul mort pare că reînvie deodată—că aici faci o călătorie în trecut" (836).

Bisericele din Bucovina, în peisajul care le încunjură, le găseşte încântătoare. Bo-

www.dacoromanica.ro

găţiile lor în comori de tot felul sânt uimitoare. Ceia ce loveşte, de la început, pe vizitator este măreţul decor de picturi, care acopere faţadele exterioare ale bisericilor, „în întreaga lume bizantină nu se întâlneşte nimic comparabil" (837). Pe ici, pe colo se întâlnesc şi influenţe occidentale.

Interiorul acestor biserici e tot atât de somptuos: pietre de morminte cu sculpturi şi inscripţii, măreţe stofe brodate şi fresce bogate cu figurile Domnilor de odinioară. „Din aceste portrete atât de vii, trecutul pare că renaşte, pe când, cu toată ameninţarea turcească apropiată, în Ţara Moldovii, era încă bogăţie, măreţie şi slavă" (839).

„Iaşii, capitala Moldovii, nu seamănă de loc cu Bucureştii. De pe culmea înaltă, pe care se ridică frumoasa biserică de la Cetăţuia, una din capo'doperile artei române, din sec. XVII şi de unde domină întreg oraşul, Iaşii apar în centrul unui larg orizont de înălţimi accidentate şi acuperite cu arbori, înprăştiind pe un spaţiu enorm de teren, bătrânele sale cartiere, pline de pitoresc, largile uliţe cu frumoasele case moderne şi nesfârşitele mahalale, în care mişună o populaţie destul de pacătoasă" (839).

In aceşt oraş, biserica cea mai demnă de observat e cea a Trei Erarhilor. In decorul de sculpturi al faţadelor vede motivele cele mai diferite: geometrice, florale, ornamente arabe, bizantine, persane, armeneşti şi ruseşti. In întregime o găseşte de o bogăţie uimitoare „al cărei exces, sfârşeşte prin a te obosi puţin". La fel interiorul „este de c măreţie prea aurită şi prea nouă, care te face să-ţi pară rău, după frescele primitive mai puţin strălucitoare". Cimitirul Eternitatea îi va lăsa „impresia cea mai adâncă" (840).

Tot aşa de frumos vorbeşte şi de bisericele din Muntenia. In primul rând de cele de la Curtea de Argeş, biserica lui Neagoe Basarab şi cea domnească.

Acesta din urmă este „unul din ce'e mai remarcabile din toată România". „Biserica lui Neagoe este de o splendoare incomparabilă" Frescele vechi, descoperi:e la biserica domnească, sub mai multe rânduri de pictură, suprapuse posterior, sânt „un ansamblu decorativ de o valoare extraordinară". In ce priveşte datarea acestor picturi, ele fac parte din «marea mişcare a renaşterei, care în sec. XIV-lea, transformă o ultimă oară arta bizantină. Ele sânt, fără îndoială, una din capodoperile acestei arte" (841-842).

Din mormintele descoperite în timpul din urmă, apare influenţa occidentală, a Ungariei sau a Veneţiei.

Monastirea de la Horez a lui Brancoveanu o află „poate cea mai frumosă din toată România". Se descriu minunat încunjurimile pitoreşti. Ii plac deosebit chiliile, biserica ea însăşi şi frescele, cu figurile familiei Brâncoveanu şi Cantacuzinilor, „Aceste fresce sânt printre cele mai remarcabile, pe care le-a produs arta română şi ..ele mărturisesc despre continuitatea tradiţiei bizantine şi strălucirea extraordinară, pe care o dădu artelor domnia lui C. Brâncovanu" (845).

O extrem de impresionantă descriere a slujbei din Vinerea sfântă, la Horez.

Aproape de sfârşit : „Voroneţ, Moldaviţa, Putna, Sucevita, Rădăuţi, Sucevita şi Iaşi, Curtea de Argeş, Cozia şi Horez, mănăstiri vechi, pline de reculegere şi linişte, biserici, care spun multe, cu frescele ca paginile unei biblii strălucitoare, sânt minunatele etape ale unui drum de neuitat şi prea scurt, unde atâtea lucruri ne-au fost revelate, care ar fi meritat un studiu mai lung". M. Costăchescu

Dorohoiul, studiu şi documente (Surete şi izvoade, XII), Gh. Ghibănescu, Iaşi, 1924. In acest volum nou, publicat sub auspiciile primăriei com. Dorohoi, d. Ghibănescu, cercetător neobosit, continuă publicaţiile d-sale de studii şi documente. Se vede, de data aceasta, la d-sa tot mai mult tendinţa, de a începe să concentreze materialul istoric enorm, pe care-l posedă, în legătură cu explicarea originii şi dezvoltarea târgurilor noastre moldoveneşti.

www.dacoromanica.ro

La inceput ni se dă o listă de primarii comunei Dorohoi, cari au funcţionat din 1851. In ce priveşte inceputurile, nu este nici o ştire istorică, care să ni le arate, dar, fără îndoială, ele cad înainte de întemeierea Moldovii.

Cuvântul Dorohoi, Dorogoi îl pune în legătură cu malorusul dorògа, drum, cale, adică târgul din drumul mare (dorogoniu = doroga + suf. oniu). (I) Oraşul s'a întemeiat şi dezvoltat în legătură cu comerţul de cai şi epe, cu Polonia şi Podolia, cum ne arată şi numirile de sate: Cobâla din jud. Dorohoi şi Soroca. Aceste nume arată la inceput locuri unde se creşteau herghelii de cai, de data aceasta numele satului luându-se nu după numele proprietarului, ci după întrebuinţarea pământului (V).

Un mare rol, în părţile Dorohoiului, în sec. XV, joacă marele boer Mihail Dorohoianul şi Şandru ot Dorohoi. In 1495, Stefan Vodă zideşte biserica Sf. Nicolae, a cărei inscripţie slavonă se dă (VIII).

In sec. XVI, viaţa municipală se dezvoltă tot mai mult în Dorohoi. Din sec. XVII avem ştiri dacumentare despre ocolul Dorohoiului. La pg. X ni se arată dregătoriile de Dorohoi. Actele vechi de proprietate asupra moşiei tîrgului s'au pierdut. (XIX). După Ştefan cel Mare, domnii încep a face donaţiuni, din moşia târguiui (XXII). Intinderea moşiei târgului Dorohoiului, în 1735 era 3660 stânjeni latul şi 8430 lungul sau o suprafaţă de 14395 ha şi 1489 m. p. (XXXIII) Vatra târgului Dorohoiului se dărueşte măn. Sf. Spiridon din Iaşi în 1804 (XXXIV). După acest studiu, se publică documente dorohoiene. Mai importante între aceste sânt: Jurnalul din 1838, Dec. 18, de alegerea trupului moşiei Dorohoiului despre moşiile megieşe, cu care ocazie se dau rezumate după documente mai vechi (unul pentru moşia Cobâla, din 6975 (1467) Oct. 2; cel pentru împărţirea pe din două a satului Cobâla, din 7165, Nov. 4 (pg. 57); hotarnica locului dăruit din trupul moşiei Dorohoiului către Broscăuţii spătarului C. Sturza (pg. 64); diata răposatului pitar Ilie Holban, din 1785, Aug. 2, interesantă şi pentru termenii vechi ce-i cuprinde (pg. 66); scrisoare de închinare bisericii din Herţa la sfeti Ionu ot Kurucceşme din Ţarigrad, din 1794, Iunie 17 (pg. 68); întărirea bisericei Sf. Gheorghe din Herţa cu mortasipia târgurilor Focşani, Tuzăra de la Orhei, Foleşti, de la Iaşi, a Folticenilor, Dorohoiului, a Chişinovului şi a târgului Stroeşti (pg. 72-80); actul din 1804, Mai 15, prin care biserica sf. Gheorghe din Herţa trece către măn. Sf. Spiridon, din Iaşi. La pg. 96, urmează catagrafia Dorohoiului, din 1820, iar la pg. 103, 3 statistici ale Dorohoiului, târg şi ţinut, din 1803, 1820 şi 1831.

La pg. 21 se vorbeşte de o evanghelie „toată scrisă pe pergament în limba sârbească, încă la anii 7009, Aug. 15 (1501) având şi dedicaţie în numele fericitului întru slăvita pomenire domnu Ştefan Vv., anume pentru biserica domnească din târgul Dorohoi", adusă în un proces din 7268 (1760).

Cartea cuprinde, pentru înlesnirea cercetărilor, şi un indice. **M. C.**

Roşieştii şi apa Idriciului (studiu şi documente), de Gh. Ghibănescu, Huşi, 1924 broşură ca complectare la vol. V, p. II din Ispisoace şi zapise.

Roşieştii cu cele 23 trupuri ale sale, după 1874 proprietate a Epitropiei Sfântului Spiridon din Iaşi, au fost înainte de 1817 proprietate a familiei Costache.

La pg. 6 se caută etimologia Iadriciului. D-sa presupune 2 ipoteze; sau slav iadro sâmbure, grăunţ, sau numele Iadrici, „cuprinde în sine sufixul diminutiv -ici şi rădăcina Idr. care ne poate duce cu mintea la numele propriu Andrian, Andrei, rostit în limba paleoslovenică Ondre, Indre, Udre şi Idre". De la numele apei, şi-a luat numele şi satu, Idriciul, care dela 1838 se numeşte Năreşti.

La pg. 8-9, se vorbeşte despre aşezările pe Idriciu în sec. XV: *Bribeşti* (azi Pribeşti), de la Ştefan Brebu din 1443, Mai 18, poate venit din Maramureş, şi satul *Puţăni* al lui Jurj Puţeanul din 1497, Mart 13, care ar arata o colonizare cu Români, din

www.dacoromanica.ro

Muntenia; tot pe aici vin *Dolhenii* (1497) urmaşilor lui Dolh (pg. 10). Sub Alexandru cel Bun trăiau la Gura Idriciului, boerul *Baloş* şi *Dragoş Cândescul*.

La pg. 11-13 se vorbeşte despre aşezările pe *Idrici* în sec. XVI: Idrici, Dumeşti, Foleşti, Roşiaci. In 1669, Mai 18, Roşieştii, prin cumpărare, trec marelui spătar, Gavriliţă Costachi, despre care la pg. 18, 19, ni se spune cine era. La 21, urmaşii lui Gavriliţă Costachi. Roşieşti în sec. XVIII la pg. 22, în legătură cu boerii Costăcheşti.

Piţiganii şi Gura Idriciului de la 1528 au fost ale lui Petru Rareş şi de la el au rămas tot domneşti până la 1630 şi prin mai multe mâni ajung la familia Costachi. (23—25). Dumeştii din 1669 erau danie—a $^1/_6$ parte—lui Gavriliţă Costachii. *Corotenii* au fost a lui Bogdan Vodă fiul lui Ştefan cel Mare. In 1699, Gavril Costachi capătă danie în Coroteni (33), iar în 1718 Costăcheştii intră proprietari în Bribeşti (38), în 1792 în Năreşti (40) în 1717 în Foleşti (41) în 1722 în Ţuvliceşti (42) şi Andrieşti (44), în 1792 în Dolheni, în 1696 în Vătcani (52). Importante date despre schitul Vladnic (la 55) Şi tot aşa şi cu alte sate. La 71 şi urm. se dă spiţa neamului Costăcheştilor (la sfârşit şi în tablou). La pg. 74 se dă traducerea doc. din 7001, Mart 5, după uricul pergament, pe care l'a avut în mână (după un suret şi I. Bogdan Doc. lui Ştef. II, 7), iar în uricul traducere din 7060 (1552) April, apar pan Bodeiu şi pan Nicoară, *pârcalabii Iaşilor* (77).

Lucrarea e importantă, p ntru faptul că urmăreşte desvoltarea proprietăţii în toate trupurile moşiei Roşieşti şi pentru datele numeroase, din cari apoi scoate spiţa de familie a neamului Costachi, care ne-a dat şi pe marele Mitropolit, Veniamin. **M. C.**

O mănăstire dispărută (extras din rev. soc. ist. arh. vol XV) de Sever Zotta, Chişinău 1924.

In această lucra e d. S. Z. pub'ică în legătură cu o mănăstire, ale cărei urme au dispărut, pat u doc.-copii. 1) dela Ştefan Voevod din 6974 (1466), Iuni 11 prin care Ştefu l d n Tamaşi vin e din al său drept uric o mânastire din sus de Tamaşi, *unde au fost Marta calugăriţa* de ceq parte de Săret mânăstirei ce este din sus de Piatra (Bistriţa) şi o baltă anume Martina. Balta Martina şi cu tot venitul ce se venea acei mănăstiri s'au preţuit drept 60 ughi; 2) suret dela Iancu Vvd. din 7089 (1580 Sept. 5. Se întăreşte preutului Ilie, feciorul popii Gugăi şi rudeniilor lui (exa t, verilor) feciorii Duscini şi rudeniilor lor, feciorii popii Voina şi rudeniilor lor, feciorii Maruşcinii, ocina din drese de în ăritură de Alexandru Vvod (Lăpuşn unu) „un loc din pustie la Cetăţuie la mănăstirea în protiva Raduleştilor pi di cie parte de Săret"; 3) de la Vasilie Vvd di 1 7161 (1653) Aug. 28, la Greul ot Tamaş în pricina dintre Costandin şi Furtună ce au fost comis. Furtună pusese o prisacă de stupi ai lui pe locul mănăstirii B striţei peste Siret, pe care călugării o dăduse schimb lui Constantin; Din 7269 (1761 Iulie 25, Grigore Vvd. dă carte boerilor Constantin Coroiu şi Simion Coroiu ocina ce au „între ţânutul Romanului şi între a Putnii dincoace de Săret, la Cetăţuie, la monastirea ce-i zic acmu Bohociu cu balta Martina din sus de Tamaşi",

Dl. Z. caută să fixeze unde venea *mănăstirea* şi balta Martinei (exact a Martei) (pg. 24-26). Era o mănăstire întărită de călugăriţe (Cetăţuie) situată la N. de Tamaşi, la E. de Radomireşti şi S. de Buneşti. Existenţa unei mănăstiri, în acelaş loc, se confirmă din doc. publicat de I. Bogdan, DŞt. I, 463, 6999 (1491) April 20. Apoi autorul se întreabă dacă nu cumva mănăstirea aceasta va fi fost catolică (27). In legătură cu persoane şi lucruri, din doc. citate, d. Z. face foarte interesante excursii istorice. In legătură cu Evloghie dascălul, traducătorul din 1760, al doc. dela Iancul Sasul, vorbeşte de neamul Bantaş (7-12). Despre Evloghie şi activitatea lui (13-14). Data de 28 Avg. 1653 face ca actul să fie suspect, căci la data aceasta Vasile Lupul nu mai era în Iaşi, ci, fugărit de oastea lui Gheorghe Ştefan, dincolo de Nistru, în tabăra lui Bogdan Hmelniţchi

www.dacoromanica.ro

Cuprinsul doc. însă nu dă nici un motiv de bănuială (15-16). Despre Mihai Furtună, fost comis (pg. 17-23). Aşezările catolice în Moldova (28 31). M. Ç.

Revistă istorică, anul X, N-rele 1-3.

Revista cuprinde studii, de dr. Arnold Winckler, despre începutul lui Vodă Caragea după actele din Arhivele statului din Viena (pg. 1); In contribuţii la relaţiile dintre urmaşii lui Petru Rareş şi Ungaria de Victor Motogna, se arată, după socoteli bistriţene, care erau satele, din Ardeal, din ţinutul Rodnei, ale lui Petru Rareş şi pentru care fiul său, Ilie Vodă se plânge că voiesc Bistriţenii să le răpiască (8-10). De a elaş, Expediţia lui Ştefan Rareş în Ardeal şi, uciderea lui (10 şi urm.). Acelaş, documente noi, cu privire la căderea lui Despot (26 şi urm). Const. I. Caradja, un călător pe Dunăre, în 1786. E vorba de un german din Frankfurt a. M. Insemnările lui conţin notiţe, între altele despre Podul lui Traian, Calafat, Zimnicea, Giurgiu, Turtucaia, Cernavoda, Braila. Despre Brăila spune că „era destul de întins, foarte sărac însă, fiind compus numai din bordeie. Se observau trei sau patru minarete şi câteva turnuri de cetate". „Galaţul era depozitul tuturor mărfurilor moldoveneşti". In Bucureşti „prăvăliile şi crâşmele sânt în bordeie de lut, chiar în calea principală. Străzile sânt murdare şi podite cu butuci de stejar" (43 şi urm). Apoi dări de seamă, documente: la pg. 60, rezumat: Iaşi, 7123, Mart 18; Ştefan Tomşevici dă Solcăi satul Costeştii pe Siretiu şi cu moară pe Siretiu şi cu Mânăstireani «sate adevărate domneşti, care slujiau curţii noastre din Botâşiani». Inscripţii de la biserici din Muntenia. La Cetăţuia (Iaşi) pe un stihar: Săi aurarŭ sătvori Io Duca Voevod gjda ego Nastasiia (pg. 67); alta pe o piatră în pivniţă la bis. din Rădăuţi: Interesante cronici.

In aceiaş revistă, X, No. 4-6, d. Iorga dă ştiri, în legătură cu un doc. din 1628, 20 Nov., despre fraţii păgâni ai lui Radu Mihnea. Acelaş, după Revista Arhivelor, „Lucruri nouă despre Şincai". Extrem de importante sânt ştirile despre înstrăinarea şi distrugerea comorilor de artă din Ardeal, de Coriolan Petranu (84 şi urm). Din ele se vede, cât de bogat a fost Ardealul în astfel de comori şi cât de multe au fost distruse ori înstrăinate, începând chiar din sec. XV-lea. Mezzofanti şi Românii de N. Iorga, (103). Acelaş, Actul lui Mahomed II pentru negustorii din Cetatea Albă (1456). Acelaş Românii şi lupta de la Lepanto. D T. G. Bulat, dă ştiri din „Un cronicar sas despre noi", din 1714 (pg. 107). Apoi ştiri despre Români, în „Cărţi vechi": după La storia dell'anno, publicaţie istorică privitoare la fiecare an din sec. XVIII. Aceste informaţiuni sânt din 1737, 1739 La pag. 114 unele ştiri despre Iaşi. Apoi informaţii din 1741, 1752, 1770, 1780. Apoi Documente, în rezumat, de d. N. Iorga (117 şi urm). Unul din ele din 6998 (1490), 15 Mart, Suceava. Ştefan Vodă pentru Manciulŭ Oniţanulŭ şi plemeniţi Ion Loga şi surorile Ilinca şi Mara, nepotovi Giuli, cari dau jumătate de sat Oniciani pe Şomuz lui Avram diiacu de vistearea pentru 110 de zloţi tătăreşti şi 70 lui Jurja Onicianul şi urmaşului lui, Ion. Boerii ştiuţi (cf. şi I. Bogdan, Doc. Şt. I. 403, 405, 418, din acelaş an, lună şi zi). Scrie Teodoru diiac, (După original). Altul din 7171 (1663) 22 Ian. Iaşi. Soborul de la Măn. Agapia vinde Şercanii, la Nistru, în ţân. Orheiului, „pentru multă lipsă ćau avut staa mănăstire şi aŭ rămasu staa mănăstire descoperiti, pentru săşi facă staa mănăstire bucata şi să să şi şindilească" lui Duca mare visternici, drept 800 lei bătuţi. Altul din 7175 (1667) 7 Mart, Iaşi. Andonie egumenul şi soborul de la „Trei Sfetitele de aicia dinŭ târgu din Iaşi" vând satul Vorotiaţu în ţin. Hotinului lui Ursache marelui visternic. Satul a fost danie şi miluire mănăstirei de la „răpăosata, Măricuţa Vămăşoaia fata răpăosatului Gheorghie Hahmanulŭ, când aŭ răpăosatŭ ia, cu limbă de moarte...căci şi oasăle i sau astrucatŭ la ačastă mănăstire»—Altul din 1667, 20 April „satul Culiceanii dela Hotinŭ...pe apa Drabiştii". Altul din 1668 pentru „vecini ţărani...fugiţi dinŭ satŭ dinŭ Şărcani" (acelaş lucru, 1670, 17 Dec.)

www.dacoromanica.ro

Altul 1762, preţăluire de oi: „30 de berbeci cu un *terţii*", „oi mestrugance şi ţurcance de mijlocŭ"—1765, hotărnicie «peste Cobolta pîn zătoane».

Un document latinesc, privitor la Laiotă Basarab, din 1439 de V. Motogna. Fragment din diata Mitropolitului Veniamin Costache de N. Iorga, (126). Documente muntenești de T. C. Bulat. Apoi Dări de seamă şi Cronica de N. Iorga. **M. C.**

In *Anuarul Şcoalei Comerciale elementare de bacţi din Iaşi*, pe anul 1922-3, pg. 7, în tabloul profesorilor care au funcţionat la această şcoală, este trecut şi *Mihai Eminescu ca profesor de geografie*, de la 1 Oct. 1884—1 Sept. 1885. **M. C.**

Muzeele din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş de Dr. Coriolan Petranu, Bucureşti 1922. O carte extrem de interesantă pentru cunoaşterea muzeelor din Transilvania. Cap. I cuprinde o introducere în chestiunea muzeelor, în care vorbeşte despre istoricul colecţionării şi fondarea muzeelor, scopul colecţionării şi al muzeelor, colecţiile de reproduceri ş. a. Cap. II vorbeşte rând pe rând despre toate muzeele din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş, arătând la fiecare anul întemeierei şi cuprinsul în general. După cetirea cărţii rămâi uimit de comorile Ardealului, şi în privinţa aceasta. Muzeul naţional al Transilvaniei din Cluj are o bogată secţie preistorică (63) şi romană (64). Colecţia numismatică cuprinde 32143 monede şi jetoane. De o mare valoare e muzeul Brukenthal, din Sibiu, cu cele 8 secţiuni ale sale, pg. 78-90; biblioteca are 127177 volume ; pinacoteca 1372 tablouri ; şcoalele Ţărilor de jos sânt foarte bine reprezentate—7 săli,—asemenea şi şcoala italiană,—4 săli ; secţia arheologică are 6303 obiecte (între ele monumentele lui Mithras, statuia Hecatei etc); secţia manuscriselor 2301 volume şi fascicule (se găsesc şi diplome ale Domnilor români, din sec. XVII); secţia numismatică şi tezaurul cuprinde 55295 obiecta; o foarte bogată bibliotecă, cu 300 incunabule (cartea ilustrată: Stadtbilder der ganzen Welt din 1592 ne dă o ideie despre oraşele vechi din Ardeal). Muzeul asociaţiunii pentru literatura română şi cultura pop. român din Sigiu are o bogată secţie etnografică 98 şi urm. (15214 obiecte) şi arheologică (3808 obiecte).

— Muzeul bănăţean, din Timişoara cuprinde asemenea o bogată colecţie de antichităţi (48154 obiecte). Muzeul naţional săcuesc din Sf. Gheorghe cuprinde între altele 27623 antichităţi. Muzeul din Alba Iulia are 6145 obiecte preistorice, 5586 romane etc. Muzeul din Oradea mare cuprinde, între altele, 14080 antichităţi, cel din Arad 3875 (antichităţi). Muzeul Battyaneum din Alba Iulia-cetate are o deosebită însemnătate prin manuscrisele şi incunabulele sale. Colecţia de manuscrise are 744 opere, din care jumătate mai veche ca sec. XVI-lea (între ele Codex aureus din epoca Carlovingiană, evanghelia lui Luca sec. IX, Liber de bello Jugurtino a lui Sallustius, lucrare franceză, din sec. X-lea şi altele din sec. XI-XV. Are 550 incunabule. Între cărţile vechi bisericeşti multe săseşti şi româneşti «Pe teritoriul ţării, în Battyaneum se poate mai bine studia arta manuscriselor şi a incunabulelor" (131). In Muzeul din Deva (cu vreo 11000 obiecte) se găsesc reliefurile şi inscripţiile templului lui Mithras din Sarmisegetuza şi cărămizile sigilate din jud. Hunedoara. Muzeul săsesc din Braşov are, pe lângă altele, o secţie preistorică cu 5000 obiecte.

In Muzeul de arme al oraşului Sibiu este şi un scut cu bourul Moldovii (158). Celelalte muzee sânt mai puţin bogate. In colecţiile liceului greco-catolic român din Blaj sânt şi table cerate.

In cap. III: Statul Român şi Muzeele din Transilvania etc.; cap. IV, un rezumat francez, pentru străini, a lucrării.

Lucrarea foarte bună şi foarte elegant tipărită e absolut necesară tuturor care se interesează de muzeele noastre. **M. C.**

www.dacoromanica.ro

Vlachii şi Morlacii, studiu din istoria Românismului balcanic de Silviu Dragomir, Cluj 1924.

Prezintă o importanţă deosebită această lucrare, care se ocupă cu istoricul Românilor din Nordvestul peninsulei balcanice. Vlaçhii sau Morlacii se întâlnesc foarte des în împrejurimile Raguzei, ca deosebiţi de Slavi, încă în 1318, 1332. Ei se îndeletniceau mai ales cu păstoritul. Se întâlnesc des şi în peninsula Stagno, din 1386. Ei vindeau încă din 1326 brânză românească „caseus vlachescus", căruia i se spunea chiar cu numele românesc „brence" încă din 1357 (pg. 3). Chiar din 1344 sânt pomeniţi şi în Bosnia. Asemenea sânt vechi şi în Herţegovina. In mare parte erau şi chirigii. Caravanele lor se numeau „turma". In 1373, o scrisoare vorbeşte, pe lângă Caransebeş de „Vlachi schismatici ...in metis Hungariae circa Sabete et maiorem Vlachiam" (11—12). Cap. II, vorbeşte de Vlahii din Croaţia (încă din 1322). Cancelaria veneţiană îi numeşte Morolaci, (1344, pg. 15). Important privilegiul banului Frankapan pentru „legea" Vlahilor din Croaţia (17—20). Despre Vlahii regali (21 şi urm.) Ei locuesc mai ales în valea Cetinei, în Lika, Podgorje şi Vinodol (în 1395, nume: Bogdan, Tomşa, pg. 31). Vlahii din Veglia (32). In Dalmaţia apar deja în v. XIV Morlacii (35 şi urm.). Vlahii şi Morlacii se găsesc des şi în Istria (în sec. XII, un Radul) şi din sec. XVI apar şi sub denumirea Cici (1500, pg. 48): în 1538: „Valachi, quos vulgo zytschy vocant". O informaţie din 1490 spune că ţara Cicilor este situată între Croaţia şi Bosnia (Czyschnlandt lig zwischn Wossen und Krabaten). Fra Ireneo della Croce spune că Cicii, în limba lor, se numesc „Rumeri" (50).

Cap. V tratează despre numele şi naţionalitatea Vlahilor. Termenul Vlah, cu însemnarea de Italieni, apare în sec. IX. L-au întrebuinţat întâi Slavii, pentru denumirea populaţiei romanice. Dela Slavi l-au luat Ungurii. In sec. XII, populaţia dalmato-romanică şi anume Raguzanii se numesc Vlahi. In cancelaria regilor sârbeşti termenul Vlach înseamnă permanent Român, în sec. XIII — XV (52), contrar cu cele ce susţine învăţatul sârb Stoian Novacović, că semnificaţia cuvântului exprimă nu naţionalitatea ci starea de nomad, ca chip de trai opus celui de agricultor. Morovlachos conrespunde sârbescului Karavlach; de aici Morolaco sau Murlaco (încă în sec. XII). Nume de persoane şi toponimia acestor regiuni vorbesc de romanitatea acestei populaţii. Intre nume interesante sânt: Negulus 1070, Petrus Draculus şi Zorzi Draculus 1080, Bon Blacus 1285, Şerban (1278), Dobrulus, 1319, Negul Vlacus (1323), Vladoe Ursul Vlachus 1372, Radul 1170, Pucur (= Bucur) 1360, un sat: Sare bire 1458, munţi: Durmitor, Visitor, Pirlitor, dealurile: Cornet, Loret, satele: Negrişori, Şarbane, etc. (62—64). — Cap. VI, Viaţa şi organizaţia Vlahilor, asemănătoare cu a Românilor din nordul Dunării, după ştirile vechi. Organizaţia închegată a Românilor, în doc. croate, se numea strana „strana vlaşca" şi se alcătuia din mai multe: katuni şi opcine. Şeful organizaţiei era cneazul, Un fenomen general era cătunul (70 — 71), care însemna aşezare păstorească [1]). Şeful cătunului e cătunarul, uneori şeful turmelor e celnicul (1214). Organizaţia lor militară (74). Cap. VII despre Inprăştierea şi slavizarea Valahilor. Fenomenul care i-a împrăştiat sânt incursiunile Turcilor în Serbia şi Bosnia, după lupta dela Cosovo. Din veac. XVI şi XVII în Vlahi trebue să vedem pe lângă Români şi Slavi. Ei se slavizează, încetul cu încetul, şi urme din ei sânt Românii din Istria (80). In veac. XVII, în Dalmaţia, Vlach înseamnă ţăran şi până în sec. XIX acelaş înţeles „ţăranul slav din Dalmaţia l-a avut şi cuvântul Morlac La scriitorii raguzani, în sec. XVI şi XVII, Vlach înseamnă mai ales păstor". (83).

1) Menţionez, cu această ocazie, că în jud. Iaşi, uneori, groapa din mijlocul stânii unde se face focul, se numeşte: cotún.

www.dacoromanica.ro

In Cap. VIII se dă literatura istorică în legătură cu problema originei Vlahilor şi Morlachilor. La pg. 97: Teritoriul ocupat de Vlahi şi Morlaci şi în legătură cu el se caută să se identifice unele localităţi de azi, cu locuinţele Românilor de odinioară. Dăm câteva, mai bătătoare la ochi, din cele multe, pg. 102 şi urm:

In regiunea oraşului Vranje, pe valea Pčinjei, se găsesc, azi, pe hartă: Surdul, Surduliţa; în Kraji te şi Vlasina: Banişor, Negul, Porta; în valea Pcinjei, cursul de jos, Ratunda, Lakustovo, Cornişor, Kampuri; în valea Ibarului: Muncela (Munţela), Mure, Arbulici; în regiunea Drobnjak d n Herţegovina, Durmitor, Pirlitor, Şarban, Merulja şi Bucium; în Riječka Nahija: dealul Barbakane şi muntele Buza; la Vasojevici: Vlaov Katun, Korbuliéska Reca, Pigulova Rupa şi muntele Visitor; în Boca, o păşune: Gaine; „numele sporesc, dacă pornim de la revărsarea Drinei în Sava"; în Kolubara şi Padgorina, avem satele: Krnule, Şarbane, Taor Kičer (vârf şi pădure), Gajina (Găină), Sitari (deal), Rior (vârf); în Tamnava: Bukor; în Dragačevo de jos, dealul Kornet, vârful Korona, dealul Loret, satele: Maćkat, Ursule, Negrisori; lângă Morava vestică: Ursulici şi Purici. In consideraţiuni finale spune: (pg. 109) că Vlahii din Bosnia şi Croaţia trebuesc socotiţi ca strănunii Românilor din Veglia şi Istria.

In general, este o lucrare, care alături cu aceia a lui Jirecek, „Die Romanen in den Städten Dalm." etc. ne dă cele mai bune şi amănunţite informaţii asupra Românilor din Vestul peninsulei balcanice.

M. C.

www.dacoromanica.ro

* * *

Ioan Nădejde, V. G. Morţun, biografia lui, genealogia şi albumul familiei Morţun. Bucureşti, „Speranţa" 1924, 280 pp.

Unul dintre principalii fundatori ai partidului social-democrat din România, ni dă acum, ajuns la adânci bătrâneţi, nu un manual al perfectului revoluţionar, ci o monografie geneaologică despre o cunoscută şi foarte ramificată familie boierească. Contrastul pare isbitor şi ar fi de neînţeles, dacă n'ar fi îndeajuns cunoscută mentalitatea d-lui Nădejde; pur *analitică*, veşnic în căutarea adevărului, ea l'a dus pe calea criticei atât la cercetarea rostului ordinei noastre sociale, cât la filologie, cât în fine la această ramură a istoriei sociale, care-i genealogia. Că aceasta l-a interesat mai mult pe autor decât partea biografică şi politică a lucrării, se observă şi de cei, cari nu cunosc pasiunea, târzie, dar deosebită pentru genealogie a bătrânului gânditor.

Din acest punct de vedere d-nul Nădejde şi-a îndeplinit cu prisosinţă însărcinarea luată faţă de memoria regretatului om politic şi sprijinitor inimos al tinerei noastre mişcări artistice.

Nici un document accesibil n'a fost uitat, nici o ştire n'a ramas necontrolată, nici o contrazicere n'a scăpat de agerimea criticei obiective a cercetătorului. Aşa fiind, cartea d-lui Nădejde este un exemplu de muncă conştiincioasă şi de răbdare cărturărească.

Totuşi ca lucrare *genealogică* cartea d-lui Nădejde nu ne mulţămeşte deplin. Ea are două cususuri principale. Lipsa de sistem în expunerea materialului [1]), care face orientarea foarte anevoioosă şi digresiunile dese şi lungi, deşi uneori foarte interesante, privitoare la alte familii. Că, în ciuda bunelor intenţiuni ale autorului, s'au strecurat şi unele greşeli, e firesc la o lucrare atât de mare, mai ales întrucât autorul nu cultivă genealogia ca specialitate.

Astfel la paginile 42-3 este vorba de „*cavalerul polon Ioan de Reus*". De ce *polon*? Familia Răus (nu Reus) descinde din fostul visternic Dumitraş Mârza din 1667. Mazilii A. Ilski, Gh. Galer şi N. Perjul mărturisesc în 1788 că „acum le zic pe porecla Răus, dar moşii şi părinţii dumilorsale au fost cu altă poreclă ce să zice Mârza" [2]).

Dealtfel, *lato sensu*, aproape întreaga nobilime bucovineană este polonă, adecă a fost recunoscută de statele polone din Lemberg, conferindu-i-se indigenatul în regatele Galiţia şi Lodomeria şi în ducatele Osviecim şi Zator [3]).

La p. 54 autorul riscă concluziunea că deoarece Pavel Morţun se judecă în 1747 pentru părţi în judeţele Putna şi Bacău cu Radu Racoviţă şi ginerele acestuia, ţinuturi în cari Morţuneştii nu erau de baştină, „e lucru vădit că Pavel Morţun avea pretenţii în ele ca zestraş". „Deci Pavel Morţun a ţinut 2 femei, fata lui Anghelachi din Popişcani a fost a doua". Ne întrebăm *dece* neapărat n'a putut să aibă Pavel drepturi decât ca zestraş, nu şi de pe mamă, bunici, mătuşi etc.? Totuşi numărul mare de copii (11) ar indica că a avut 2 soţii.

La p. 58 autorul pretinde „sigur e că Grigore Ciocârlie vornicul a ţinut pe Măricuţa soră, pare se cu N Buhuş, deci fiică a lui D. Buhuş şi a Saftei, iar Safta era fiica lui Ioan Prăjescu şi a fiicei lui Ioan Movilă, deci prin Smaranda Holban a venit şi sânge movilesc, din familia care a dat mai mulţi domni Moldovei şi unul (de ce nu *doi*: Simeon şi Gavril?) Munteniei şi care Movileşti se coborau prin femei din fam. domnitoare a Muşateştilor".

---

1) Ar fi fost de preferat, sau sistemul almanahelor de Gotha, sau cel mai modern de care m'am folosit în genealogia familiei Hăjdău. (Arh. Geneal.)

2) Arh. Delegaţiunei Ţării, Bucovina.

3) V. şi Zernicki-Srelija, der polnische Adel, carte care cuprinde şi întreaga nobilime bucovineana.

www.dacoromanica.ro

Cunoaştem bine genealogia Buhuşeştilor, dar de această alianţă n'am dat, iar autorul nu ni indică isvorul informaţiei sale. Dealtfel filiaţiunea cu Movileştii ar fi şi în caz afirmativ nesigură, întrucât D. Buhuş a avut *2 soţii*, ultima fiind Ileana, fiica lui Ilie Bucioc.

Ce priveşte pe I. Prăjescu, şi regretatul Tanoviceanu credea că el era cumnat cu Iremia Movila [1]) (ni se pare după un doc. din Stânca, arh. Rosnovano) dar dovezile cred că lipsesc până acum.

Că Movileştii erau „prin femei" descendenţi din Muşatini e posibil, dar *dovada?* La anexe, într'o spiţă, autorul dă fără semn de întrebare lui I. Movilă pe o Brancovici ca soţie, evident după Okolski [2]). Numele Şcheauca (Slavona) a unei fiice a lui Ioan pare a veni în ajutorul acestei genealogii [3]). Totuşi întrucât Polonii numeau şi pe Voevozii noştri *despoţi*, deoarece n'aveam constituţie, o confundare din partea lui Okolski e posibilă. Trebue deci să fim rezervaţi în afirmaţiuni, cari nu sunt documentate. La p. 143, autorul scrie: «Satul Botoşeniţa, vechiu Botoşinţi, pe Bresniţa, care se varsă în Prut şi care sat e vecin cu Băileştii Tăutuleştilor, cu Berbeştii şi Pleşinţii, nu trebue confundat cu altă Botuseniţă pe apa Sucevei din sus de Frătăuţi». In privinţa aceasta autorul poate să fie liniştit. Nu există azi decât un *singur sat Botuşăniţa* în Bucovina, cel lângă Balcăuţi, având înaintea anexării Bucovinei evident acelaş hotar cu satul Botuşinţi lângă Bălileşti în vechiul Regat. Pe Brusniţa însă, (nu Bresniţa) lângă Berbeşti şi Pleşinţi (Pleşniţa) nu există nici un sat cu acest nume. La p. 145 este a se citi „Al. Ion Morţun unchiul (nu tatăl) Mariei, mama d-rului Mihail Zotta".

La p. 212 e de notat că menţtonarea familiei Morţun pe anunţul mortuar privitor la Elena Skeletti n. Mavrocordato, priveşte pe sora defunctului general Skeletti căsătorită Morţun, nu pe cei de acum 100 de ani.

La sfârşit, în spiţa Movileştilor, autorul ni dă pe Safta D. Barnovski, mama lui Miron Vodă, drept fiică a lui Văscan Movila Pârcălab, din nefericire fără indicarea isvorului, pe când am arătat [4]) că Miron zicea lui Isac Balica Hatman, fiul lui Melentie Balica Hatman, din neamul Buzeştilor din Ţara Românească, şi al Scheaucăi Movila (v. m. s.) „*unchiu*" evident pentru că era fratele mamei sale [5]). După spiţa d-lui Nădejde însă el n'ar fi decât văr de al doilea cu Miron Vodă. Putea să se întemeieze o pretenţiune de domnie pe o înrudire atât de depărtată cu ramura domnească a Movileştilor?!

Pe aceiaşi spiţă apare N. Murguleţ, 2-lea logof. emigrat în Polonia [6]) ca ginere al lu Gheorghe Hatman, fratele lui V. Lupu Vodă. N. Murguleţ era însă soţul Ileanei, fiice[i] lui Iani Paharnic, „nepoată Hatmănesii lui Gavril Hatmanul", alt frate a lui V. Lupu [7]).

La numele Elenei Ursachi, fiica lui Gheorghie Hatman, ar fi de adăugat şi sora ei, Aniţa soţia lui Alexandru Beizadea, fiul lui Antonie Vodă Rusăt cu care a avut o fiică Zoiţa [8]).

Acestea ar fi principalele obieccţiuni pe cari am avea de făcut lucrării d-lui Nădejde. Precum se vede puţine. Faţă de ele câstigul în cunoştinţi noi genealogice este foarte mare şi cartea, greu de cetit din cauza datelor numeroase şi uneori obositoare, va rămânea, mulţămită bogăţiei materialului inedit un izvor genealogic de primă ordine.

---

1) Spiţa alcătuită de el în proprietatea d-lui N. Prăjescu, Iaşi.
2) V. Papiu Tezaur II, 145.
3) V. şi Arh. geneal. II, 223.
4) Ibid.
5) Ea se chiemă Elena şi călugărită s'a numit Elisaveta (Safta). Ibid.
6) Arh. ist. III 262.
7) Ibid. 244.
8) Iorga, Stud. şi Doc. III, 31.

www.dacoromanica.ro

Spiţe ca descendenţa lui Tomiţă [1]), David din Zaluce (Basarabia), tatăl pretendentului Alexandru Davidel [2]), Onufrei Barbovski, Gliga Mihăilescul, Zbiera Vornicul, Tăutul, etc. sunt deosebit de preţioase, iar indicile alfabetic, îngrijit, înlesneşte cercetătorilor găsirea interesantelor date.

Pentru cei nefamiliarizaţi cu chestiuni genealogice reiese din studiarea acestei cărţi că familiile mici boiereşti, sau mazileşti se pot urca în ascendenţă mult mai departe decât chiar multe familii mari, din cauza neamestecului cu Grecii, cari nu căutau decât alianţe cu familii mari. Urmele lor se pierd însă la frontiere, deşi au fost şi între ei descendenţi din faamilii istorice şi vechi.

Constatarea aceasta a făcut-o şi d-nul R. Rosetti, care desigur ca descendent din mari boeri de origine străină, nu poate să fie bănuit de parţialitate.

Deaceia să nu ne surprindă că între strămoşii Morţuneştilor se află Logofătul Tăutul, Luca Arbure, Stanciul Banilovschi şi alţi boieri din secolul al XV-lea încoace. Cercetând ascendenţa boierimei moldoveneşti vom întâlni pe aceiaşi, ca şi pe Sturzeştii, Alboteştii, Stîrceştii, etc. între strămoşii ei, dar şi între strămoşii multor familii foarte modeste, chiar şi de origine ţărănească, în virtutea veşnicului ritm social de înălţare şi cădere.

A se ocupa deci serios de istoria socială a ţării noastre cu mijlocul genealogiei nu înseamnă nici exclusivism, nici clocoism, ci deschiderea unor căi noi pentru apropierea claselor, legate unele de altele prin firul nevăzut de mulţi, al istoriei comune. In acest sens genealogia documentată este o îndeletnicire eminamente democratică şi bătrânul autor al cărţii, pe care o spicuim, îndepărtându-se dela principiile generoase, însă exclusiviste, ale tinereţei sale, serveşte democraţia naţională scrutând trecutul unei familii boereşti, care s'a distins prin un reprezentant de mare inteligenţă, de aleasă cultură şi de mult suflet.

Faţă de cei cari, ca subsemnatul, l'au ajutat cu plăcere pe autor în adunarea bogatului material genealogic, d-sa s'a achitat, atât în prefaţă, cât şi în citaţii, cu scrupulozitate elegantă, care merită să fie imitată.

Sever Zotta

Simeon Reli, preot-profesor, Amintiri dintr'un Castel la Nistru, *icoane istorice din trecutul românesc al satelor Bucovinei dintre Nistru şi Prut. După acte şi documente. Bucureşti, «Cartea Românească»*, 156 pp.

Cine se aşteaptă dela amintirile acestea o poveste romantică de felul romanelor lui Sinkiewicz, cu cete de cazaci bătând la porţi întărite, cu castelane răpite de tătari prădalnici, sau cel puţin cu idile amoroase, se înşeală. Castelul nu-i nici istoric, nici misterios, nici romantic, deşi are tragedia lui, simplă, burgheză, banală, pe care autorul — n'o cunoaşte. Că o cunosc eu, nu-i de mirare, e castelul moşului meu, fratele bunicului, Mihail Zotta.

Povestea e simplă : In 1854 Alexandru Zotta, unicul fiu al doctorului Mihail, fost protomedic al Moldovei, numit aşa după bunicul său Alexandru Cantacuzino-Paşcanu se urcă spre a împuşca ciori pe o grămadă de pietre, aflătoare lângă castelul în construcţie. Alunecă, căzu şi puşca i se descărcă în abdomen. Avu tăria morală să adune intestinele în surtuc şi intrând în casă căzu mort. Pentru dânsul, atunci de 20 de ani, clădi tatăl castelul, proiectat cu două aripi, flancate de două turnuri masive. Moartea moştenitorului îl făcu să modifice proectul şi o grădină de iarnă luă locul unei aripi

1) Ilie era ctitor al Sf-lui Neculai cel Sărac (Arh. Stat. Iaşi, Tr, 1765, op. 2014, Dos. 23, f. 300.

2) Let. II.

www.dacoromanica.ro

proectate. Cu toate acestea castelul a rămas cel mai de seamă din Bucovina, cu încăperi mari, nu regale, cum exagerează autorul, dar confortabile şi cu un mobilier vechi şi distins, în mare parte din moştenirea fiicei doctorului, Catinca Zotta, căsătorită baroneasă Wildburg, după sora mamei sale, Maria Sutzu din Hânţeşti.

Autorul presupune că „în timpuri mai vechi întreaga curte era înconjurată cu ziduri înalte şi puternice având probabil şi metereze ca toate curţile boerilor mari din trecut". (p. 6). Nu credem. Cantacuzinii, proprietarii satului Ocna, de care e vorba, nu locuiau în Bucovina de azi, ci, sau la Iaşi, sau la Paşcani, de unde 'şi au porecla şi unde într'adevăr se poate admira una dintre cele mai vechi case boiereşti ale Moldovei, de c. 200 ani, azi proprietatea tânărului savant Gh. I. Brătianu.

Credem că singurul membru al familiei, care a petrecut mai mult timp acolo, a fost Vornicul Alecu, care evident îşi căutase acolo adăpost în timpul Eteriei. Petiţia lui către Impăratul Austriei din 15 Nov. 1826 spre a fi primit ca cetăţean austriac cu un „titlu onorific corespunzător familiei mele" (p. 96) este de tot interesul şi denotă că, deşi autorul, luându-se după cartea d-lui D. V. Barnovschi [1]) îl consideră «cărvunar», Alexandru Cantacuzino nu era deloc mulţămit cu mişcarea socială din Moldova, care aduse la suprafaţă elemente boiereşti de a doua mână şi oameni noi din mazilime.

In acelaşi ordine de idei este de şi mai mare interes diploma de baron austriac a lui Gr. Vlasto, soţul Balaşei, fiicei lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti (1678-1688) aflătoare deasemenea în copie la Ocna [2]).

Ea cuprinde date istorice de interes deosebit, precum reiese din următoarele pasagii : „că, după mamă îţi tragi obârşia din străvechiul şi prea nobilul neam al Cantacuzinilor" „că tu nu mai puţin eşti înrudit cu conţii sfântului Imperiu roman Manuca de Turri şi cu conţii de Borisi, feudali moştenitori din Istria".

„că tu din copilărie te-ai învrednicit cu studiile încât sub unchiul tău Ştefan Cantacuzino te-ai ridicat în Valahia la boerii înalte, care se dădeau numai celor dintâi aristocraţi, până ce în sfârşit ai fost prins şi aruncat în temniţă cu primejdie de moarte, sub Mavrocordat, fostul Domn al Valahiei" etc. Impăratul îl numeşte cu urmaşii săi legiuiţi «baroni liberi ai Noştri şi ai Sfântului Imperiu cu privilegiul «ca şi când aţi fi fost născuţi astfel cu patru generaţii mai nainte atât după tată cât şi după mamă» (p. 141 urm).

«Manuca de Turri» nu e alta decât familia Mamucca della Torre, din care o descendentă a fost întâi soţia unui conte Kalnoky apoi a lui Costin Neniul Paharnic, boier valah de origine moldovenească [3]), cunoscut prin rolul său în bătălia dela Zerneşti. Familia Mamucca della Torre descinde, se pretinde, dintr'un admiral al Impăratului Mihail VIII Paleolog, din c. 1262, de origine princiară, din Messina. Nora lui era o della Torre dela care s'a transmis numele familiei. Un descendent al lor, Pantaleon, căsătorit cu o contesă Borisi de Fontane din Capo d'Istria, era tatăl primului conte al Sf. Imperiu Antoniu, mare Dragoman şi consilier de război al Impăratului Leopold [4]). Maria *Antonia* Kalnoky, apoi Neniul, era probabil fiica lui *Anton*. Ea iscălea greceşte [5]).

Nu cunoaştem însă înrudirea lui Vlastò cu familiile acestea însemnate.

Privilegiul privitor la cele patru generaţii anterioare însnamnă fără îndoială conferirea *accesului la curtea Imperială*, care depindea de proba *strămoşilor* (Ahmenbrobe) cari sunt în a 4-a generaţie tocmai cei 16 ceruţi (2 părinţi. 4 bunici, etc). Vlasto

1) Originile democraţiei române, Iaşi, 1922, p. 3.
2) Din Min. de Interne din Viena, oficiul nobilimei.
3) Iorga, Stud. şi Doc. VII, 363.
4) Gauhen, Adelslexikon, 1747, II, 670.
5) Iorga, I. c.

www.dacoromanica.ro

se bucura deci de o deosebită favoare prin diploma din 1733, lunie 10, a Impăratului Carol VI'

Celelalte date cuprinse în cartea de faţă, plăcut de citit şi scrisă cu adevărată dragoste de neam şi de trecutul lui, sunt în cea mai mare parte cunoscute specialiştilor din studiile d-lui Iorga şi ale bucovineanului Wickenhauser. Ordonarea lor însă şi expunerea lor clară şi atrăgătoare este meritul autorului. Lucrarea a fi şi mai meritoasă dacă tânărul autor nu s'ar fi increzut prea mult în unele publicaţii şi n'ar fi ignorat altele, în cari ar fi putut găsi lămuriri mai precise. Astfel s'au strecurat unele afirmaţiuni, cari nu pot să rămână neobservate.

Autorul pretinde de ex. (pg. 29), că Miron Barnovschi a fost *văr primar* cu Gavrilaş Matiaş, cunoscutul Mare Logofăt al lui V. Lupu, pe care, probabil printr'o autosugestie, îl numeşte consecvent Matiaş Gavrilaş [1]) şi ne trimite la Iorga, Doc. Bistriţei, II, prefaţă p. V. De acolo ajungem la Hurmuzaki-Bogdan II, p. 551, unde însă în Iul. 1627 nu e vorba de Gavrilaş Matiaş, ci de *Stolnicul* Gavril, cel care a pus lespedea lui Ieremia-Movilă la Suceviţa, pe când Gavrilaş Matiaş, era din Ianuarie 1627 *Mare Vornic* al Ţării de Sus [2]). De altfel Miron nu-l numeşte pe Gavril văr, ci *„pokrewnego mego"* sau rudă de sânge. Tot astfel nici lui Ieremia şi Simion Movilă nu li spune Miron „veri" («cousins» în traducerea din Hurmuzaki) ci *„Krew nasza"* [3]) sau sângele nostru, ceiace din punct de vedere genealogic e o mare deosebire. Gavrilaş Matiaş a fost însă *cumnatul* lui Miron Barnovski. (Dan, ibid.)

Deasemenea e nedocumentată afirmaţia, luată după Lecca, „100 case", că D. Cantacuzino Voevodul Moldovei, a fost căsătorit cu Alexandra Potocki (p, 36). Genealogia Cantacuzinilor (ed. Iorga, 38) ni spune că el s'a căsătorit la *Constantinopol*, iar d-nul Filitti, cel mai recent cercetător al trecutului acestui neam, nu ni dă de cât numele Ruxanda [4]) *Ruxanda* Potocki ? O neprobabilă împărechere.

Greşit interpretat e şi textul dintr'un zapis de vânzare al lui Tudori Pârcalabul de Hotin prin care vinde o moşie „dumisale *mai mare* frate Vornicului Gavrilaş".

Nu înseamnă de loc că era fratele mai mare al lui Tudori, care scrie *greceşte*, ci că Vornicul „frate" ca boier [5]) era în *rang* mai mare.

„Al d-tale mai *mic* şi ca un *frate*" este o încheiere tipică la scrisori între boieri.

La p. 70 autorul pretinde că titlul de *Medelnicer* înseamnă „camerier intim al lui Vodă". Această funcţie o avea Postelnicul, pe când Medelnicerul ţinea domnitorului leghianul înainte de a se pune la masă [6]).

La pg. 77 autorul crede că Simeon Turcul „graful" din Zastavna, care a botezat pe bunicul meu [7]) în 1796 „a fost, cel din urmă vlăstar din vechea familie a vitejilor „Turculeţi". Am arătat însă [8]) că ultimul vlăstar a fost contesa Mier, născută Turcul, care trăia încă în 1900. Familia, emigrată în Polonia, a stăpânit oraşul Tarnopol.

«Ladislaus de Szabo" din 1726 proprietarul maghiar al moşiei Petrăuţi (p. 78) lângă Igeşti, a fost probabil tatăl lui Hugo de Szabo, ginerele lui A. Morţun din Budinţi [9]) La p. 93 autorul confundă pe străbunicul meu Ioan Zotta din Chisălău († 1808) cu unchiul lui, Ioniţă Zotta († 1799).

---

1) Mateiaş cu numele de *botez* se chiemă *tatăl* lui Gavrilaş, diacul, D. Dan în Arh. Geneal. II, 35.
2) Ibid. unde şi cariera lui.
3) Hurm. l. c, 537.
4) Arh. Gh. Gr. Cantacuzino, Buc. 1919.
5) V. despre „frate" Docan, în Rev. Arhiva din Iaşi XI, 422.
6) Cihac, Dict. Etim. 191.
7) Arh. geneal. II. 235.
8) Ibid.
9) Nădejde. V. G. Morţun, spiţă la anexe.

www.dacoromanica.ro

Anul clădirei de către acesta a bisericei din Verenceanca (Vrânceni) este 1794. Vechea biserică din Vrânceni (din secolul al XIV-lea!?) a dăruit-o comunei Hliveşti, jud. Coţmani în 1797 [1]) La pg. 99 autorul crede, luându-se după I. Bogdan [2]) că satul Ciartoria pe Prut, a fost înfiinţat de un Lituan Ciartorischi. Nu credem, cu toată asemănarea de nume cu familia princiară, descedentă din Gedymin, ci, mai curând, numele derivă de la satul Ciortoria (dela ciort=dracul) precum Barnovski de la Bârnova, Barbovski de la Berbeşti, (Barbovce) şi Pisoţki prob. de la Pisok (=năsip).

La pag. 100 este a se rectifica afirmaţia că Elena Movila fiica lui Ioan Vodă, a fost soţia lui A. Costin Postelnic, cunoscut fiind că a fost soţia cronicarului Miron.

La pg. 124 este de observat că Hatmanul C. Ghica n'a fost nepot de fiu al „decapitatului" [3]) Domn din 1777, ci nepot de fiică al fratelui acestuia [4]).

La pg. 132 presupunerea, că visternicul Matias din 1538 era bunicul lui Gavrilaş Matiaş, fiul lui Matiaş diacul, este inadimisibilă, întru atât Matias era numele de botez al diacului.

Acestea sunt obiecţiunile de făcut în interesul adevărului genealogic interesantei şi folositoarei publicaţii a părintelui Reli, pe care'l felicităm călduros că a reuşit prin modul clar şi plăcut al expunerei să intereseze şi pe vechi cunoscători ai isvoarelor utilisate de-d-sa [5]). Contribuţii de felul acesta din partea Bucovinenilor nu pot de cât să mărească interesul pentru trecutul moldovenesc al acestei regiuni şi prin el să întărească sentimentele naţionale, atât de necesare unităţii şi consolidării Statului nostru.

Sever Zotta

---

1) Şematismul bis. gr. or. din Bucovina. Clitorii Zotteşti sunt şi bisericile din Luca (Safta Zotta n. Gafenco) şi Borăuţi (Ruxanda Zotta n. Vasilco) Ibid. 114.

2) Doc. lui Ştefan cel Mare I, 86.

3) De fapt asasinatului.

4) Iorga, Genealogia Cantacuzinilor 402-3.

5) Documentul din 11 Martie 1652 nu este „inedit" (p. 10, n. 3) ci a fost rezumat şi comentat în Arh. geneal. II, 99-100. Tot acolo mama lui Gavrilaş: Marghita fiica *Vrânceanului* şi a Anei fiicei lui Onufrei *Barbovski*, Portar de Suceava.

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

a Bulletinului „Ioan Neculce" Fasciculele 3 şi 4 Anul III şi IV
Tot ce este însemnat cu * se găseşte în Fasc. IV.

I. Studii

N. A. BOGDAN. Imaşul Târgului Iaşilor * II. pag. 46—80.
M. COSTĂCHESCU. Satul Goeştii (31—46) * Sânești. „ 1—45.
GH. GHIBĂNESCU. Iaşii în 1820 (1-31) * Breasla Miseilor şi locul calicilor din Iaşi. pag. (81-111).
SEVER ZOTTA. Strămoşii Principesei noastre moştenitoare „ 256.

II. Documente

* 6961. (1453) Febr. 8. Suceava. - Alecsandru Vvd. Moldovii întăreşte lui Oană postelnicul satul Stroeştii, pe Moldova, în gura Şomuzului, dat lui de mătuşa sa Maruşca Stroioae. pg. 176.

* 6988 (1480) (falş) Hrisov slavon bănuit a lui Ştefan cel Mare pentru organizarea breslei mişeilor. pg. 101.

6999. (1490). Oct. 16. Ştefan Vvd. Moldovii întăreşte lui Negoe Orbescul şi a lor săi satele Răspopii şi Ilieştii pe Soholui şi Căţeleştii pe Covurlui. pg. 108.

* 7001 (1493) Mart 5 Suceava. Ştefan Vodă întăreşte împărţirea ce şi-au făcut fetele lui Dragomir Iuban, Mărina şi Stana în moşiile lor de pe apa Dumitrei spre Ialan. pg. 208.

7005. (1496-1497) Duma Vlaşin şi Anghelina, nepoţi a lui Alexe vând partea lor de ocină, a treia parte din Alecseşti, drept 70 zloţi tătăreşti, Anuşcăi şi Elisaftii, fetele Jurgii. pg. 109.

* Fără leat către 7040 (falş) Hrisov închipuit a lui Petru Vodă Rareş pentru organizarea breslei mişeilor din Iaşi pg. 102.

* 7048 (1540).-De pe un perelipsis de actele Voroveştilor (Cârligătura). Ştefan Vodă Lăcustă se arată nepot de frate Voevodului Petru Rareş. p. 186

* 7060 (1552) April 1 Huşi. Ştefan Vodă Rareş întăreşte stăpânire Stancăi, fata Stanei în moşiile sale Lăzeşti şi Sărăcineşti. pg. 209.

* 7074 (1565) Sept 20. Iaşi. Alexandru Vodă întăreşte popei Constantin cumpărătura, ce a făcut cu 200 zloţi dela părcălabul Sas un loc în pustie la Căinari. 187.

* 7087 (1579) Aprilie 3. Petru Vvd. Moldovii dăruieşte M-rii Gălăţil locul de prin prejurul mânăstirii. pg. 148.

7101 (1593) Iuni 24. Grigore Răul de Răspopi îşi dă partea de ocină din Răspopi şi din Hărăţi lui Zbere din Gioseni, căci el rămâind dator pentru nişte miere lui Cozma din Condreşti, Zbere îi dăduse un cal, să să plătească de datorie. pg. 110.

7105 (1593) Mart 22. Ieremia Vodă Movilă răscumpără cu 300 lei de la mân. Galata viile date în tărie de Petru Vodă Schiopul. p. 116.

* 7111 Oct. 20 Iaşi (1602) Gligorcea şoltuzul şi 12 pârgari de Iaşi atestă de dania,

www.dacoromanica.ro

se a făcut Sora către mânăstirea Săcul a unui loc de dughene în Iaşi. 148.

* 7137 (1629) Mai 13 Iaşi. Miron Barnovschi Vodă întăreşte bisericii Ungureşti din Iaşi stăpânire pe casele lui Mihail diac. pg. 239.

* 7120 (1632) Grigorie Buţurca din Crămeteşti şi baba lui Cozmina lasă să fie grijit, cu toate slujbele mortului, în sama nepotului său Savii, dându-i şi părţile lui de moşie din Răspopi Cucuta, Crămeteşti, Răcăileşti ş. a. pg. 179.

* 7144 (1636) Iunie 5, Gherghil şi femeia sa Magda, luând cu împrumut un zlot de la Pitic Petir, îi dau apoi un fânaţ. pg. 179.

* 7146 (1638) Oct. 15. Simion si Istrate şi sora lor Arsinia, vând partea lor din Răspopi unchiului lor Savii diacul din Oncani. pg. 180.

7148 (1639 - 1640) în Suceavă. Vasilie, Sava ş. a. vând un loc a lor din hotarul Nemernicenilor lui Ilie şi Gheorghiţă Şeptelici, drept 20 galbeni. pg. 110.

7150 Sept. 5 (1641). Vasile Ivanciul vinde cu 300 lei lui Dănilă fustaş casele sale de pe uliţa Trepezăneasa. pg. 99.

* Răspopi, 7150 (1646) Iulie 7. Măricuţa, fămeia Focei uricarului, strănepoata lui Calin vinde săminţiei sale lui Dumbravă ocina şi moşia sa a trela parte din Răspopi şi din Illieşti, drept 2 boi. pg. 180.

* Iaşi, 7169 (1661) April 9. Constantin vinde lui Ion un loc de casă, pe Podul vechiu, în Iaşi, drept 70 lei, bani gata. pg. 149.

* 7171 Sept. 15 (1662) Iaşi. Iorga Caraiane vinde doftorului Moise cu o sută de galbeni casele sale din Iaşi, pe uliţa strâmbă. pg. 133.

* 7171 Sept. (1662) Iaşi. Iorga Caraiane vinde logofătului Moisi cu o sută de galbeni casele sale din Iaşi uliţa strâmbă. pg. 120.

* Orhei 7174 (1666) Mart 26. Gligoraş feciorul Duduţei vinde lui Ilie Sturza, drept 20 lei, partea mamei sale Duduţei din Piscani de pe Răut. pg. 181.

7175 (1666) Sept. 8. Isac croitorul şi ai săi vinde un loc de casă, pe lângă biserica Ghenghei. pg. 78.

* 7176 Noembrie 8 Iaşi (1667). Vornicii de poartă din porunca lui Iliaş Alexandru Vodă măsoară locul Calicilor din Iaşi. pg. 134.

* Iaşi, 7177 (1669), Mai 25. Canelă vinde lui Alecsandru Fălcianul un loc de casă, drept 30 de lei bătuţi, care loc este lângă mesărnici (în Iaşi). pg. 149.

* 7182 (1674) Sept. 8. Ştefan Petru Vvd. dăruieşte lui Alexandru Draco, sulgeriul cel mare, o bucată de loc din hotarul târgul Iaşilor. pg. 150.

* 7183 (1675), Mart 3. Dănilă, Dumitraşco, Iosip şi Ghiorghiţă dau danie sf. Mânăstiri a lui Adam din Codrul Gheanghii ocina lor din sălişte de la Răspopi şi tot venitul din Cucuta şi Hărăţ. pg. 181.

7185 (1677) Mai 20. Vărvara femeia lui Ion Anegrului vinde un loc de casă alăturea cu bis. Ghenghii lui Vasilie, drept 8 lei bătuţi. p. 79.

* Ţarigrad. 7186 (1678) Febr. 6. Alexandru Beizade sin Antonie Ruset Vodă miluieşte pe Gurbet armaşul cu tot locul ce iaste Penişoară (în ocolul târgului Iaşi). pg. 150.

* Iaşi, 7188 (1680) Mai 6. Vasile feciorul lui Andronic vinde lui Simion Păsărariul, drept 30 lei bătuţi, bani de argint, o casă în uliţa Sârbască. pg. 151.

7188 Aug. 1 (1680). Zapisul lui Ionaşco Nacul p. zestrele femeii lui V. Ureche pg. 38.

* 7188 (1680) Aug. 5. Gavril, feciorul preotului Toader de la sf. Neculai, vinde un loc de casă, în Iaşi, în uliţa sf. Vineri. lui Dumitraşco Colivarul din Turbătaşti, drept 20 lei, bani de argint. pg. 151,

* Iaşi. 7188, (1680) Aug. 8. Duca Vv. Moldovii dă lui Constantin postelnic,, un loc de odae, la odăile Partei, din hotarul Târgului Iaşilor. pg. 152.

* 7189 Mart (1681) Iaşi. Duca Vodă întăreşte lui Andronachie fost uşiar mare, casa şi pivniţa, din uliţa Strâmbă, cumpărate de Enache, drept 250 taleri bătuţi. pg. 135.

* 7189 Mart (1681) Iaşi. Duca Vodă întăreşte lui Andronachi uşier cumpărătura ce a făcut cu 25 taleri a unei case pe uliţa strâmbă de la Enache Pârvul vatav. pg. 120

* Iaşi 7189 (1681). April 16. Mărica, fe-

www.dacoromanica.ro

meia lui Simion Păsărariul, mărturiseşte pentru o casă, din uliţa Sârbească, care este adevărată cumpărătură fiului său S mion pg. 153.

* 7190 (1681) Oct. 26. Popa Vasilie de la Naşterea Maicii Domnului vinde casa sa, din uliţa Pârvuleştilor, lui Alecsandru armaş drept 53 lei bătuţi. pg. 79

* Iaşii 7193 (1685) April 1. Dumitraşcu Cantacuzino Domn Moldovii întăreşte mănăstirei sf. Ion Zlataust, din Iaşi, viile şi heleşteul dela Penişoară, în ocolul Târgului Iaşi. pg. 153

* 7194 Dec. 1 Iaşi (1685). Constantin Vvd întăreşte locul m şeilor din Iaşi în capul târgului în sus, dispre zid, care loc este şi stâlp it pg. 135

* *Fără dată (către 1687).* Diata lui Gavriliţă Costachi Vornicul. pg. 217.

7199 (1690) Noem. 20. Izvod de moşii ce ne-au rămas de la părintele nostru dumnia ui Enachie Medelniceriul şi de la maica noastră Irina, precum ni-am învoit noi fraţii de l-am împărţit pre fraţi să (să) ştie. pg. 111

* 7201 (1693) Aug. 25. Zapisul lui Vasile şi al femeii sale Sanda, prin care vând cu 220 lei Cârstei căpitanul de dărăbani, nepotul lui Gheorghe Hadâmbul şi jupânesei lui Mariei două dughene cu pivniţă de piatră şi cu un loc de dughiană pe Podul Vechiu (Str. C. Negri]. pg. 166.

* 7203 (1695) Iuni 9. Dumitraşco, fiul lui popa Vasile de la Sf. Teodor vinde preotului Toader, drept 5 lei, bani de argint, un loc de casă în Muntenime, în Iaşi. pg. 154.

* 7204 Decembre 30, Iaşi (1695). Boerii de divan judecă pricina pentru o casă din poporul Curălarilor între Maria şi nepoţii lui Ştefan Zugravul. pg. 126.

* 7205 (1697) Iulie 2. Zapisul lui Mihalache, fratele Sandei, prin care consimte la vânzarea făcută lui Cârstea, fost căpitan de Dărabani. pg. 166.

7207 Sept. 1 (1698) Iaşi. Aleger a hotarelor în moşia Băiceni (Tutova) danie făcută de Nicoriţă hatmanul mănăstirii sale Sf. Ioan Novi din târg din Iaşi. pg. 49.

* 7208 Iulie 6 Iaşi (1700). Antioh Vodă C. Cantemir întăreşte o nouă hotarnică a locului Calicilor din Iaşi, îndreptând semnele. pg. 136.

7210 (1702) Iunie 13, Iaşi. Zapisul Neacşului şi femeiei sale Despa, prin care vând un loc de dughiană naşului lor Cărstei Vornicului şi jupânesei sale Mariei. pg. 167.

* 7211 Sept. 29 (1702) Iaşi C. Duca Vodă leagă cu mare blăstăm darea văcăritului. pg. 251

7213. (1705) Iunie 8 Iaşi. Antioh Cantemir Vodă acordă privilegiu şi scutiri de dări la 2 preuţi şi 2 diaconi de la cele 2 biserici armeneşti din Iaşi. pg. 118.

7216 (1707) Noembrie 18 Iaşi. Mihai Racoviţă Vodă întăreşte privilegiile a 3 preuţi şi 3 diaconi de la cele 2 biserici armeneşti din Iaşi. pg. 118.

7217 (1709) Av. 10. Mărturia Alecsandrii, nepoata lui Popărşoc, Şoltuz din Iaşi la mâna lui Toader, în pricina unui loc de casă. pg. 79.

* 7218 (1710), Mai 9. Toader vinde lui Gligoraş o casă pe uliţa Hagioae, în Iaşi, drept 9 lei bătuţi. pg. 154.

7218 (1710) Mai 20. Silion vinde preutului Ion de la bis. Tălpă ari şi fiilor săi un loc de casă pe ulţa Strâmbă, drept 18 lei, bani gata. pg. 80.

7219 (1700) Dec. 18 Iaşi. D. Cantemir întăreşte aceleaşi privilegii la 3 preoţi şi 3 diaconi de la cele 2 biserici armeneşti. pg. 119.

* 7219. Mart 25 (1711) Iaşi. Statie ficiorul Dochiţei cumpără cu 20 lei casa cu locul ei de lângă Bărboi de la Nastasia femeia lui Ştefan Sotnicul. pg. 137.

7220 (1712) Iunie 10. Nicolai Alexandru vvd. Mold. dă scuteli Sf. Mitropolii Moldovei pentru satul Bosancii, de la Suceava. pg. 112.

* 7225 Iuli (1717). Judecata între D. Baenschi şi jidovul Herşcu din Cuturi. (Polonia). pg. 243.

* 7226. (1718) Sept. 16. Ghedeon Mitropolitul Sucevei dărueşte lui Constantin vel armaş nişte case, în Iaşi, în Podul vechiu. pg. 155.

Doc. fără an (C. 1720). Toader Tricolici

www.dacoromanica.ro

vinde jcn. Sandul Crupenschi un loc de casă. pg. 90.

* 1722 Febr. 24. Notiţă în Catastihul breslei mişeilor pentru vechimea breslei. p. 100.

7230 (1722) Mart. 1 Negruşea cămărăşoaia arată că vânzând nişte case lui Vasile Armaşul al doilea şi soţiei sale, aceştia au pierdut actele şi-i dă un al doilea act de vânzare. pg. 81.

* 1723 Martie 23. Carte de blăstăm a Mitropolitului Gheorghe p. breasla mişeilor din Iaşi. pg. 106.

7232 (1724) ghen. 31 Vasile Zugrav se aşează cu frate său David Diiacon, dându-i o casă şi David dându-i 12 lei şi mai ertându-i şi nişte bani pentru lucrul unei catapetezme dela mânăstirea Neamţului. pg. 81.

7232 (1724) Mart 20. Sandul Crupenschi biv vel m d. vinde Lupului o casă cu locul ei lângă biserica Sfântul Ilie. pg. 82.

7234 Iunie 7, Iaşi. Ion Niculce biv. hatman vinde cu 40 lei lui Ştefan Gane parcalab casele sale din Iaşi, pe uliţa Hagioae. pg. 151.

7235 (1727) Aprilie 6. Toader Armaşul vinde un loc de casă, drept 30 lei, bani noi. pg 83.

7235 August 17 Iaşi. Gr. Ghica întăreşte privilegiile la 5 preuţi şi 1 diacon de la c le 2 biserici armeneşti din Iaşi. pg. 119.

* 7238 (1729) Sept. 25. Scrisoarea lui Sava monah către vel armaş în afaceri particulare. pg. 187.

7238 (1729) Dechemv 18. Dia a Mitropolitului Moldovii Gheorghie. pg. 113.

7238 (1729) Dechem. 24. Diata Mitropolitului Gheorghii al Moldovii. pg. 114.

* 1730, Ghen. 6. Beizade Ioniţă Cantemir dă zapis la mâna surorii sale Domniţii Aniţii, pentru averea părintească pg. 182.

7238 (1730) Febr 22 Iaşi. Norăş arman vinde cu 30 lei lui Manole un loc din uliţa Kervăsăriei spre biserica Armenească. pg. 90.

7239 (1731) Fevr. 14. Costin vinde preutului Ursului Zugravului o casă cu loc cu tot în Uliţa Strâmbă. pg. 82.

* 7239 Mart 25 (1731), Iaşi. Ion sin Ştefan blănar vinde cu 90 lei lui Ion Sucmănar o dugheană de pe uliţa Hagioaei. pg. 121.

7240 (1732) Iuli 25. Nastasia, femeia Lupului fost odobaş agesc vinde o casă cu locul ei lui Ştefan Tăbârţă clucer. pg. 82

* 7241 Mart 20. (1733). Iaşi. Nastasia Jderoae face danie un loc de casă, preotului Dumitraşcu. pg. 121

* 7242 (1734) Noembrie 1. Zapis de aşezare prin care biserica Catolică din Iaşi dă lui V. Cazimir să facă case pe locul ei. pg. 240

7242 (1733) Noemb. 28 Iaşi. Vornicii de poartă cercetează pricina locului lui Cristea Arman din podul vechiu în Armenime. pg. 91

* 7243 (1735). Safta Andonească vinde cu 42 lei casele sale din târgul Făinii lui Gheorghe. pg. 126

7243 (1735) Iuni 7. Gr. Ghica Vodă în pricina dintre călugării de la Sf. Ilie şi Armenii din Suceava. pg. 119

* 7244 Sept. 1 (1735). Cartea Mitr. Antonie dată breslei mişeilor. pg. 107

* 7248 (1740) Apri. 11 Iaşi. Lohan neguţitor cumpără cu 450 lei casa lui Cârste staroste din Podul vechiu în arcărie. pg. 91

* 7248 (1740) Iunie 5 Iaşi. Gr. Ghica Vodă judecă şi dă câştig lui Sandu Sturza log., T. Paladi vist. în diata Saftei Predoae pentru moşiile Putila şi Milia de pe Cirimuş. pg. 205

* 7250 (1742) Dec. 2. Judecata Ursului de vistrie cu Cujboae călugariţa. O iapă a Ursului dând într'o groapă de pe moşia Mădârjeci, partea Cujboaei, şi pierind, rămâne ca Ursul să dijmu ască partea de moşie a Cujboaei, până va plini preţul acelei epe. pg. 182.

7250 Ghen 8 (1742) 8. Ioan Neculce biv Vornic judecă pricina între Gh. Căldărariul şi Safta văduva nepotului său de soră Ioniţă, pentru o casă în Iaşi pe uliţa Hagioaei (str. Brăt anu) pg. 135.

* 7251 (1743) Dec. 13. Măriuţa Voiculeasă dă dan e, după moartea sa, preotului Ion de la biseri a Banului o casă. pg. 155.

* 7251 April 21 (1743) Iaşi. Toader Grăbovăţ biv vornic de Bârlad vinde lui Vasile un loc de casă lângă Bărboi cu 48 lei. Se dau măsurile cu paşii. pg. 138.

* 7252 (1744) Avg. 22. Hotărnicia tăcută

www.dacoromanica.ro

unui loc de dughene pe Podul Vechiu a jupânesei Ilincăi a răposatului Hurmuzachi a Crăstii Vornicului. pg. 167.

* 7253 Iuni 1 (1745) Iaşi. Măriuţa lui Statie dă o casă cu locul ei lui Stratul şi Mariei pg. 139.

* 7253 Iuni 2 (1745) Iaşi. Măsoriştea locului de case a lui Stratul Crăşmar, danie de la Marie Cantaragiţa, lângă Bărboi. pg. 138.

* 7254 Febr. 26 (1746). Ion Nec. Vodă Mavrocordat rânduieşte pe Ion Giuşcă să meargă cu veliţii boeri la Ţarigrad. pg. 187.

7255 (1747) Ghen. 13. Nichifor Mitropolitul dă scrisoare la mâna lui Toader Armaş pentru un loc de casă. pg. 83.

* 7256 Dec. 4. (1745) Iaşi. Stratul Crăşmar cumpără cu 50 parale o bucăţică de loc îngust de la Vasile Lipcanu, şi se plăteşte de T. Garbovăţ. pg. 139.

* 7256 Mai 12 Iaşi (1748). Vornicii de poartă măsoară din nou locul calicilor arătând toate marginile în stânjini. pg. 140.

* 7256 (1748) Iunie 1 Iaşi. Vornicii de poartă hotărăsc locul calicilor şi aşează besmănul ce are a se da pentru nişte case făcute pe locul acesta. pg. 144.

* 7256 (1748) Iulie 12. Nichifor Mitropolitul întăreşte hotarnica locului calicilor, din Iaşi, făcută de vornicii de poartă. pg. 144.

* 7256 (1748) Iuli 25. Velişcu, feciorul Blebei, dă o casă de lângă Vovidenie, din Iaşi, lui Costantin Balş, pentru nişte bani luaţi de la el. pg. 156.

* 7256 (1748) Avg. 8. Velişcu şi fratesău Costin sin Blebea vând paharnicului Costandin Balş, drept 160 lei bani gata, o casă (lângă Vovidenie, în Iaşi). pg. 156.

7257 (1749) Iuli 20 Iaşi. Judecarea unui abuz administrativ al ispravnicului de Roman. pg. 120.

* 7257 (1749) Mart 18 Iaşi. Vasăli feciorul lui Ioniţă vinde căpit. Gherghel un loc de casă de pe uliţa Sârbască, drept 30 lei. pg. 157.

7259 (1750) Sept 1, Maria preuteasa preutului Ursul Zugrav vinde lui Costantin post. o casă cu locul ei, din uliţa Strâmbă. pg. 83.

* 7259 (1751), Iulie 22. Gavril Gherghel vinde lui Costantin Gândul o casă cu locul ei şi alt loc alături, care sânt la uliţa Sârbască, în Iaşi, drept 90 lei. pg. 157.

* 7260 (1752) Mai 27 (Iaşi). Lupaşco Covrig cumpără cu 10 lei o bucată de loc de la Vinetia din Muntenimea de jos. pg. 127.

* 7260 Iulie 6 (1752) Iaşi. Lupaşcu Croitoriul cumpără cu 50 lei nişte case cu locul lor de la Ioana Catarjăniţa. pg. 141.

* 7261 Fevruarie 8 Iaşi (1753). Cartea Mitropolitului Iacov pentru mişei. 107.

* 7261 April 21. Iordachi Costachi stolnic vinde cu 480 lei lui Lohman gerah, casele sale de pe uliţa mare. 222.

* 7261 Iunie 13. Zapisul Ilincăi Logofeteasei Hurmuzăchioaia, prin care vinde jupânului Anastasă Hristu Celehur lipţcanu o pivniţă de piatră cu locul ei şi alt loc de 5 dughene pe Podul Vechiu. pg. 168.

* 7261 Iulie 6 (1753) Iaşi. Lupaşcu Croitoriul şi femeia lui Maria cumpără cu 48 lei o casă cu locul ei pe uliţa fânăriei de la Vasile Arnăutu. pg. 141

7261. (1753). August 14 (Iaşi). Hagi Ovanes Cristea cumpără cu 160 lei casele lui Axinte din baibăcărie. pag. 92.

* 72 2 Noembrie 22 (1753). Matei Ghica Vodă întăreşte Mân. Sf. Ioan Zlataust locul fost a lui Ramandi post. dându-l în măsuri hotarnice. pg. 171.

* 7262. (1754) Iunie 29. — Ion Neamţul dă bisericii Ungureşti casele sale făcute pe locul bisericii. pg. 240.

* 7263 Sept. 10 (1754) Iaşi. Maria lui Ion Cantaragiul lasă danie lui Strati pârcălab casele sale cu locul lor lângă Bărboi. pg. 142.

* 7263 Oct. (1754). Aşezarea ce se face între fraţii Răzeşti din averea părintească. pg. 188.

7263 Fevruarie 27 (1755) Iaşi. Anaforaoa divanului pentru împresurările ce suferă hazneaoa cea veche despre vecini. pg. 74.

7264. Decemb. 7 (1755). Iaşi. Carabet fiul lui Hagi Iacob cumpără cu 300 lei casele Floarei de pe Podul Vechiu. pg. 93.

7265 Ghenar 10 (1757). Iaşi. Boerescul 12 zile pe an. pg. 121.

* 7265 Iuni 13. (1757) Iaşi. Vasile Bra-

www.dacoromanica.ro

şovan cumpără cu 250 lei casele cu locul lor d· la Stratul şi Maria. pg. 142.

7265 Iulie 10 (1751) (Iaşi). Mărturie hotarnică rădicată de Tanasă şi Ion Meleghi a locului dăruit de Sc. Gr. Ghica Vodă fraţilor Dima şi Constantin suilgii în poarta Curţii Domneşti. pg. 63.

7265 Iulie 25 Iaşi. Sc. Ghica Vodă întăreşte fraţilor Dima şi Cos'andin suilgii dania locului din poarta curţii domneşti, măsurat de vornicii de poartă. pg. 63.

7265 Iulie 27 (Iaşi) regeste Scarlat Ghica Vodă dăruieşte fraţilor Dima şi Cost. Suiulgiu un loc gospod. pg. 77.

1757 (fără loc şi zi) C. Gane logofăt în afaceri particulare. pg. 153.

7267 (1758), Noem. 28. Neculai Tăbârţă post. vinde serdarului Arghir e o casă lângă bis. Sf. Ilie. pg. 84.

* 7268 April 5 (1760) Iaşi. Boerii de divan judecă şi dau rămas pe Pavei blănaru în pâra lui cu Gheorghiţă Ion Sucmănarul pentru o dugheană din târgul de sus pe uliţa Hagioaei. pg. 122.

7268 Mai 1 Iaşi (1760). Scrisoare de aşezare între Lupul Gane şi Şt. Gane prin care vinde cu 300 lei Saftei Rosetoae locul de casă de pe uliţa Hagioaea, fostă a lui Ion Niculce hatman. pg. 153.

7268 Mai 1 Iaşi (1760) Scrisoare de vânzare prin care Lupul Gane sin St. Gane vinde cu 300 lei Saftei Rosetoaei locul de casă de pe uliţa Hagioaea, fostă a lui Ion Neculce. pg. 152

7268 (1760) Mai 19. Iliana şi Maria, fetele lui Dumitraşco Bulat arată că au primit după di'ată, de la unchii lor Mihalache şi Manolache, moştenirea părintelui lor. pg. 84.

7268 (1760) Iule 10. Iliana şi Maria, fetele lui Dumitraşco vătav, vând log. Mihalache şi dăscalului Manolache, o casă cu locul ei, din uliţa strâmbă, drept 250 lei pg. 85.

7269 (1760) Dechem, 8, Iliana şi sora sa Maria, nepoatele lui David diacon zugrav dau moşului lor M halache Coste casele cu locul lor, care case Mihalache Coste să le răscumpere dela şetrarul Constantin Gândul. pg. 85.

7269 Ghenar 23 Iaşi (1761). Ion Caliniach Vodă dăruieşte lui Vasîle Gane diac de divan un loc slobod în Iaşi, Muntenimea de sus. pg. 154.

7269 (1761) Febr. 1. Agafia monahie vinde lui Arghirie biv vel pah. un loc de casă drept 250 lei bani noi. pg. 86.

* 7269 (1761) Fevr. 7. I(an Teodor Vvod. dă 2 oam eni, pentru slujbă. preotului Ioan' de la b s. Banului (din Iaşi). pg. 158,

7269 Mart (1761). Mărturia hotarnică a unui oc domnesc, den sus despre Copou, dăruit de către Ioan Theodor Voevod lui Gheorghe biv vel Armaş. pg. 104.

* 7269 Mart 15 (1761) Iaşi. Ioan Teodor Vodă Calimach face danie bis. Sf. Ioan Zlataust locul domnesc de supt Curte şi heleşteul domnesc. pg. 172

7270 (1761) Sept. 4. Constantin, fiul păr. Crâstea Buzilă vinde lui Arghirie biv vel pah. o casă la uliţa Sârbească. pg. 86

7271 (1763) Mai 27 Iaşi. Panaite Mumgiul cumpără cu 600 lei casele lui Carabet de pe podul vechiu lângă biserica Sf. Grigore. pg. 94

1764 Avgust 5 (Iaşi). St. Roset vel log judecă şi dă rămas pe Tasiia Uşeroaia în pâra cu Cristea pentru o casă din Armenime pe podul vechiu. pg. 95

* (Către 1765). Versuri populare. pg. 188

1765 Fevruarie 20 (Iaşi) Gr. A. Ghica Vodă scrie carte lui Ştefan Rosăt vei logofăt să cerceteze locul lui Dima suilgiul lângă podul curţii domneşti. pg. 73

1765 Mart 8. (regeste) pg. 102

1767 Ghen. 20. Nestriţescu vinde lui Arghirii biv vel ban un loc de casă. pg. 87

1767 Iuli 8. Protimisis şi dreptul de răscumpărare fără perimare. pg. 121

* 1768 Mart 22 Iaşi Gr. Ion Calimah Vodă judecă şi dă rămas pe Anton Feiermann spiţăr în pâra cu biserica Catolică pentru case şi vii de la Copou (Uschole). pg. 240

1768 Iulie 8, Jurământul fruntaşilor Armeni pentru ţintirimul bisericii lor. pg. 122

1768 Iulie 30 Iaşi. Gr. I. Calimah Vodă opreşte pe dichiul Mitocului de la Suceava de a dijmui pe Armeni de pe locurile Episcopiei Armeneşti. pg. 123

www.dacoromanica.ro

1768 seq. Note din o cond'că de moşie a lui Ioniţă Gafencu (Dolheni, Fălciu). pg. 123

* 1768 Dec. 1 Carabet armanul cupeţ ot Podul vechiu vinde lui Vasile Braşovanu 2 locuri de casă, în Iaşi în Armenime, pe uliţa Bărboiului, drept 700 lei. pg. 158

7277 Mai. Zapis de ucenicie. pg. 123

* 1769 Oct. 8 Order către Lupul Giuşcă vel căpitan. pg. 189

* 1770 Feb. 12. Iaşi. Vasile Cupeţ, cumpără cu 50 lei casa cu locul ei de la Gh. Postolachi ţigan potcovar. pg. 143

* 1771 Febr. 12 Iaşi. Mărturiile a marturi bătrâni despre locul bisericii Ungureşti. pg. 242

1771, Av. 10. Safta preuteasa preutului Mihălache vinde Banului Arghirie o casă cu locul ei, clironomie de la vatavul Neculai. pg. 87.

1771 Av. 15. Mărturie hotarnică a unei huidiţe ce o închide Banul Arghirii. pg. 88

* 1772, Sept. Polcovnicul Dimitrie Cantemir către gheneralul fermarşal al armatelor ruseşti, Petru Alexandrovici Romeanţof, pentru satele de la unchiu şi tatăl său, ce le stăpânesc C. Palade şi Arghirie. pg. 183

* 1773 Aug. 25 Iaşi. Diata Nastasiei lui Lupaşco Covrig. staroste de ciocli pg. 127

1773 Nom. 20. Ştefan Purice diac de vist. lasă lui Arghirie vel post. un loc de casă. pg. 88

* 1774, Mai 9. Carte de împărţială între fiii preotului Ion Banu de la bis. Banu din Iaşi. pg. 159

1774 Iuni 18. Scrisoare de frăţie între paharnicul Iordachi Balş, banul Costantin Vârnav, Stolnicul Ianachi Canta şi Iordachi Canano. pg. 132

1775 Mai 22 Iaşi (regeste) Anaforaua marilor boeri pentru închiderea de huidiţe pg. 77

* 1775 Mai 23 (Iaşi) Gr. A. Ghica Vv. scuteşte pe Lupu Giuşcă căpitan de ori ce dăjdii. pg. 189

1775 Iunie 24. Hotarnica locului de casă a lui Const. Daulgiul despre sfete Ioan zlataust, în mahalaoa Trepezănească pg. 100

1775 Iuni 24. Preuteasa Aniţa vinde lui Ştefan Anastasie biv vel clucer un loc de casă în uliţa Strâmbă. pg. 89

1775 Iunie 27 Iaşi. Vasile Salahoriul cumpără cu 50 lei locul lui Anton Ungurul despre Muntenimea de mijloc din Păcurari. pg. 47

* 1775 Aug. 30. Anaforaua boerilor în pricina dintre vornicul Pantazi şi pah. Const. Paladi pentru averea Cantemirească. pg. 184

1775 Sept. 1. Biserica Tălpălarilor schimbă o casă ce o are în Uliţa Strâmbă, cu o dughiauă din uliţa Podului vechiu a clucerului Ştefan Nastasă. pg. 89

1776 April 19 (regeste). Jalba pentru închidere de hudicioară. pg. 77

1776 April Iaşi. Gr. A. Ghica Vodă dărueşte doctorului Fotachi locul gospod din poarta Curţii domneşti pentru a face o spiţerie. pg. 64

1777 April 6 (Iaşi). Cercetarea rânduiţilor boeri a pricinii închiderii haznelii cu dughenile din jur. Gr. Ghica Vodă întăreşte anaforaoa şi porunceşte ca uliţele să rămâe deschise. pg. 75

* 1777 Apr. 9. Mărturie hotarnică a unui loc de casă, în mahalaua Feredeilor, supt gunoiul gospod. miluire lui Toma tufecciu gospod. pg. 161

* 1777 Iunie 23 (Iaşi). Aşezare între Chiriac şi Ilinca blănăriţa pentru o bucată de loc din uliţa fănăriei domneşti. pg. 128

1778 Ghenar 14 Iaşi. Gr. A. Ghica Vodă întăreşte privilegiile la 5 preuţi şi 1 diacon de la cele 2 biserici armeneşti din Iaşi. pg. 127

* 1778 Iunie 9. Mărturie hotarnică a unui loc de 2 dugheni a M-rii Ocnii, la uliţa Cizmăriei. pg. 146

1778 Noem. 19. Zapis dela Tudosă Motohoiul din Cozmeşti ţinutul Fălciului prin care vinde Căpitanului Toader o casă cu locul ei drept 70 lei bani buni. pg. 102

1779 Ghenar 6 (Iaşi). Mărturia a 6 mahalagii pentru starea proprietăţii pe locul lui Anton sin Ioniţă Ungurul seiman hătmănesc. pg. 47

1779 Ghenar 8 (Iaşi). Hotarnica locului de casă a lui Enachi siman hătmănesc din mah. Muntenime de sus. pg. 48

1779 April 18 Iaşi. Costandin dă danie lui Vasile armaşul un loc de casă. pg. 50

www.dacoromanica.ro

* 1779 Iunie 9 (Iaşi). C. D. Moruz Vodă dă hrisov târgoveţilor de Iaşi pentru imaş, arătându-i hotarăle. pg 47

1779 Aug. 24 (Iaşi). Vasile Razul vel logofăt cumpără cu 30 lei locul de casă din Muntenimea de mijloc de la Andrei Hariton. pg. 50

1779 Aug. 26 (Iaşi) Vidraşco Cantir şi N. Haciul vornici de poartă hotărn cesc locul lui Vasile Razul vel log. din Muntenimea de mijloc. pg. 50

1780 Oct. 21. (regest) Mărturie hotarnică a lui Ştefan Ciogole vornic de poartă făcută din ordinul lui D. Muruz Voevod şi al marelui logofăt Vasile Razul asupra locului de la Copou „la margine oraşului Iaşii la câmpu din sus de biserica patruzeci de mucenici" al lui «Neculachi biv treti comis, ficior pi-(tarului) Gheorghie" care loc răposatului pitar i-a fost dat danie dela Ioan Theodor Voevod. pg. 105

* 1781 Iunie 15. Ion Rachiu vinde lui Toader sin Mereacre o casă, în 30 lei. pg. 161

* 1781 Iulie 22 (Iaşi). Paisie stareţul de la Neamţ schimbă cu C. Dospinescu treti comis dându-i casele de lângă Sf. Spiridon şi luându-i casele de lângă bis. Bragoveşteniilor, foaste a Despei Finiceasa monahie. pg. 124

1781 Noem. 9. Niculai biv 3-lea comis, vinde locul dela Copou lui C. Răşcanu biv vel spatar pentru 350 de lei. pg. 105

* 1782 Sept. 21. Antohi Coruiu căp. dă zapis la mâna log. Lucăi, că împrumutând de la acesta 60 lei, a pus amanet 10 stânjâni de loc, din locul caselor sale. pg. 161

* 1782 Dec. 20. Cercetarea pricinii între cluč. Constandin Balş, cu cap. Vasile Stavăr, pentru un cot din moşia Mărvilii, peste Siretiu. pg. 185

* 1783 Mart 1 Iaşi. Alex. C. Mavrocordat Vodă face milă calicilor din Iaşi dându-le câte 10 lei pe lună din vama domnească. pg. 189

* 1783 Iunie 17. Hotarnica locului calicilor din Iaşi. pg. 145

* 1783 Aug. 14 Iaşi. Cartea mitropolitului Gavril pentru mişei. pg. 107

1783 Oct. 8 Iaşi. A. C. Mavrocordat Vodă scrie la boeri să cerceteze pricina unor locuri de casă ale lui Tanasă Gane şi Manolachi Hadâmbul din Iaşi, Muntenimea de sus. pg. 155

* 1783 Oct. 30. Ilinca Cuculeasă face un schimb de locuri şi dugheni cu Anastasie Panul Cernăvodianul, care locuri şi dugheni sânt în uliţa Bărboiului, în târgul de jos şi podul vechiu, din Iaşi. pg. 162

* 1784 Iuli 4. Toader, Costandin şi Pavăl, feciorii lui Ion Căpăţână vând drept 400 lei, lui Enachi Cantacuzino vel vist. o casă cu locul ei, în mahalaua Muntenimii de mijloc. pg. 163

* 1784 Aug. 14. Mărturie hotarnică a unui loc de casă a lui Mihălachi sin Gavril Corbul, în mahalaua Muntenimii de gios. pg. 165

* 1784 Aug. 14. Antohi Coruiu biv vel căp. arată pentru un loc de casă, despre Prepadoabna Paraschiva, că este a logof. Luca. pg. 164

* 1785 Mart 10 Iaşi. Nec. Gavril Covrig vinde cu 1100 lei lui Neculai abager o dughiană pe Uliţa Hagioaei. pg. 122

* 1785 Avg. 8 Iaşi. Alex. I. Mavrocordat întăreşte calicilor din Iaşi să ia câte 10 lei pe lună din vamă. pg. 190

* 1785 Dec. 5 Iaşi. M. Sturza pah. schimbă cu C. Vârnav ban dându-i casele sale de la deal de bis. Sf. Spiridon şi primind alte case lângă Prapadoanma Paraschiva. pg. 124

1786 Ghenar 17. Marturie hotarnică a locului Nastasiei Covrigeasă din Muntenimea de jos. pg. 96

* 1786 Iunie 7 Iaşi (regeste) A. I. Mavrocordat Vodă întăreşte hrisovul pentru imaşul Târgului Iaşi. pg. 49

1786 Noemvri. Alexandru Mavrocordat vvd. dă unele mili şi scuteli descendenţilor din Tăutul cel Bătrân. pg. 115

1786 Dec. 1 Iaşi. Gh. Tăutul vornic de poartă hotărniceşte locul cu case pe el a lui Şărban Perieţanu pitar. pg. 56

1787 April 29 Iaşi. Ştef. Ciogole vornic de poartă e rânduit să hotărnicească locul de casă din Muntenimea de sus a Tudoscăi. pg. 52

1787 Mai 2 Iaşi. Hotarnica locului Tudoscăi, ridicată de St. Ciogole vornic de poartă. pg. 52

www.dacoromanica.ro

* 1791 Iulie 27. Cartea Mitropolitnlui Amvrosie pentru breasla mişeilor. pg. 107

* 1792 Iuli 18 Iaşi, Alex. C. Muruz Vodă întăreşte mişeilor să ia câte 10 lei pe lună din vama cea mare domnească (caivasaraoa). pg. 190

* 1792 Aug. 13 (Iaşi). Cartea lui A. C. Moruz-Vodă către Iord. Cantacuzino vornic în pricina de loc cu Tanasă Gane. pg. 112

* 1792 Sept. 4. Jaloba lui Tanasă Gane pentru împresurare despre Iord, Canta vornic. pg. 112

* 1792 Sept 13 Iaşi. Iacob Mitropolit alege starostele mişeilor. pg. 108

* 1792 Sept. 18. Cercetarea lui V. Codreanu în pâra dintre Tanasă Gane şi Iordache Canta vornic pentru locuri de case. pg. 113

* 1792 Oct. 8 (Iaşi) A. C. Muruz Vodă rândueşte pe Ion Canta vel log. şi pe Stolnic Mihail Luca să cerceteze pricina locului lui Tanasă Gane. pg. 114

* 1792 Noem. 6. (Iaşi) Cercetarea a trei vornici de poartă pentru locul lui Tanasă Gane cuprins de Iordachi Cantacuzino vornic. pg. 114.

* 1793 Ghen 10 (Iaşi) Jaloba lui Manolachi sin Lupul Hadâmbul contra lui Tanasă Gane pentru un loc de casă despre Copou pg. 115

* 1794 Ghen. 19 (iaşi) Hotarnica locului de casă ale lui Manolachi Conachi vornic, pg. 224

* 1794 Iunie 26 (Iaşi) M. C. Suţu Vodă dărueşte breslei mişeilor câte 10 lei pe lună să ia din vama domnească, pg. 191

1794 Aug. 3 (Iaşi) M. C. Suţu Vodă reîntăreşte doctorului Fotachi dania locului din poarta Curţii Domneşti. pg. 65

1794 Sept. 6 Iaşi. Fotachi Doftorul vinde prin sultan mezat locul său cu case din poarta curţii gspd. cu 11010 lei către T. Petrovici neguţitor. pg. 66

* 1795 Sept. 2 Iaşi. Alex. I. Calimah Vv. scrie carte lui V. Râşcanu să nu oprească la lazarete carele ce merg la ocnă pentru sare. pg. 191

1795 Sept. 13 (Iaşi) Şerban Perieţan pitar cumpără cu 400 lei casele Tudoscăi din Muntenimea de sus, despre Păcurari pg. 54

1795 Sept. 26. Şerban Perieţan biv pitar cere să se facă publicaţie de vânzare a locului de casă din Muntenime de sus. pg. 55

1795 Sept. 31 (Iaşi) Alex. I. Calimah rândueşte pe Iordachi Razul hatman să facă rânduita publicaţie pentru vinderea locului lui Şerban Perieţan pitar. pg. 55

1795 Oct. 8 (Iaşi) Hatmănia rândueşte pe Gheorghe telalbaşa să strige la mezat vânzarea caselor lui Şerban Perieţan pitar. 55

1796 Ghenar 1 (Iaşi) Divanul hotărăşte ca Boşniag să plătească 20 lei pe an bezmăn către biserica Sf. Neculai cel sărac, pentru locul haznelei vechi. pg. 75

* 1796 Feb. 6 Iaşi. A. I. Calimah Vodă întăreşte calicilor dreptul de a lua câte 10 lei pe lună din vama gospod. pg. 191

1796 Febr. 23. Dumitrachi Râşcanu stolnic, fiul răposatului C. Râşcanu vornic, vinde cumnatului său Dumitrachi stolnic, locurile sale dela Copou cu 2000 de lei. pg. 105

1796, Mai 4. (Iaşi). Gr. Romano hatman orândueşte legiuita publicaţie a locului lui Şerban Perieţanu pitar. pg. 57

1796 Mai 28 (Iaşi). Alex. I. Calimah Vodă întăreşte lui Şerban Perieţan pitar casele sale din Muntenimea de sus, cumpărate de la Tudosca. pg. 57

1796 Iuli 6 (Iaşi). Maria soţia lui Ianachi seiman hătmănesc vinde cu 140 lei 10 stânjeni loc de lângă casele sale din Muntenime, lui Şărban Perieţan pitar. pg. 58

1796 Iulie 25 (Iaşi). Logofeţia cea mare rândueşte pe Gh. Tăutul vornic de poartă să hotărnicească locul de casă din Muntenimea de sus după cererea lui Şerban Perieţan pitar. pg. 58

* 1797 Sept. 5 (Iaşi). Hătmănia dă ţidulă către Gheorghe telal başa să strige la mezat cumpărarea caselor din mahalaoa Talpalar despre cal ci, de către pah. Toma Cozma pg. 123.

1797. Noem. 23 Iaşi. (pergament). Alex. Calimah Vodă întăreşte neguţitoriului F. Petrov ci cumpărătura ce a făcut de la Dr. Fotachi a locului cu 3 dugheni din poarta Curţii domneşti. pg. 67

* 1798 Mart 6 Iaşi. A. I. Calimah Vodă

www.dacoromanica.ro

întăreşte lui Hagi Căpril stăpânire peste casele din uliţa Fănăriei, la Căcaina. pg. 129

1798 Aprilie 19. Andrei blănariul vinde portarului Stavri casele sale din mahalaua Trepezănească cu 500 lei. pag. 101

* 1799 Sept. 10 Iaşi C. A. Ips lant Vodă întăreşte calicilor dreptul de a lua câte 10 lei pe lună din vama gospod. pg. 192

1799 Oct. 8 Iaşi. Veniturile Episcopiei de Roman. pg. 127

1799 Dec. 5 (Iaşi) Şerban Perieţan pitar cere să i se hotărnicească locul cumpărat de V. Dima armaşul din Muntenimea de sus. pg. 59

* 1800 Oct. 3. C. A. Ipsilant Vodă scuteşte pe Ioniţă Urzică dărăban agesc din Iaşi de orice dări şi angarale. pg. 192

1801 Mart 20 Serafim arhimandrit dă cu bezmăn un loc de casă în Trepezănească, cu 40 lei pe an lui Vasilică slugerul pg. 101

* 1801 Sept. 13 Iaşi, Alex. N. Suţu Vvod întăreşte calicilor din Iaşi să ia câte 10 lei pe lună din vama gospod. pg. 193

* 1803 Ghenar 13 Iaşi. A. C. Moruz Vvod. întăreşte milele calicilor de a lua eâte 10 lei pe lună. pg. 193

* 1803 Iuli 8 Iaşi. Alex. C. Muruz Vodă scrie carte la Manolachi Dimachi vornic pentru cercetarea locului Mariei Miclescu păhărniceasa, la Muntenimea de sus. pg. 116

* 1803 Aug. 25 Iaşi. Cercetarea ce face Man. Dimachi vornic asupra locului pah. Maria Miclescu, născută Buhăescu în Muntenimea de sus. pg. 116

1804 Ghenar 9 (Iaşi) Hotarnica locului de casă a lui Angheluţă Olariul rădicată de D. Iacodin vornic de poartă. pg. 70

* 1804 Mai 10 (Iaşi) Angheluţă vinde cu 850 lei casele sale cu locul lor din Muntenimea de mijloc pitarului Ion Matieş. pg. 130

* 1805 Aug. 1 Iaşi. Maria Miclescu pah. fata lui V. Buhăescu schimbă loc în Iaşi cu Ghica logofăt. pg. 118

1805 Avg. 15. Ţidula de mezat a caselor cămăraşului M. Razul. pg. 59

* 1806 April 18. Veniamin Mitropolit alege starostele breslei mişeilor. pg. 109

1806 Mai 20. O foae de zestre. pg. 128

1806 Iulie 16. Nicodim Sînadon dărueşte lui Anghel casele sale din Strepezăneasa şi biblioteca sa. pg. 102

* 1807 Iuni 28 Iaşi. Mărturie despre dreptul ce are asupra caselor sale Paraschiva, lasate de soţul ei Nastasă Rale la moartea lui. pg. 131

* 1807 Noem. 2. Manolachi Dimachi vornic face mărturie hotarnică a moşiei mănăstirii Sf. Ion Zlataust, pe şesul Bahluiului. pg. 173

* 1807 Noem. 19 Iaşi. Realegere de staroste breslei mişeilor. pg. 109

1808 Mart 29. Privilegiile breslei blănarilor şi cojocarilor din Iaşi. pg. 129

* 1808 Iunie 25 Iaşi. Paraschiva Rale vinde log. C. Balş cu 750 lei casele sale din Muntenime de mijloc, lângă biserica Blagoveştenii. pg. 132

* 1809 Maiu 25 Iaşi. C. Conachi comis vinde cu 35000 lei casele sale din Iaşi, spatarului Şarban Negel Costachi. pg. 225

* 1809 Maiu 26 Iaşi. C. Conachi comis cere de la divan scoaterea la mezat a caselor sale. pg. 226

1810 Noem. 20 Iaşi. Hotarnica locului de casă a lui Ioan Keşcul şlicar, de la deal de Târgul boilor, lângă drumul Botosanilor. pg. 73

1811 Oct. 31 (regeste).

1811 Noem. 1. Zapis dela Căpitan Chiriac fiul Căpitanului Toader arătând că au vândut casa cu locul ei de la mahalaua Ţigănimea ot podul de piatră dmsale Vornic Lupu Balş pentru plata datoriilor părintelui său drept 2120 lei, în care zapis scrie şi iscăleşte însuşi răposat Vornic Lupu Balş cum că cumpărătura ăcasta nau făcut-o pentru sine însuşi, ci pentru Hagi Petrache fiul lui Hagi Dancul, fiind rugat de către dânsul. pg. 102

* 1812 Ghenar 15. Divanul Cnejiei Moldaviei întăreşte lui C. Balş log. stăpânirea sa asupra caselor sale din Muntenime de mijloc, lângă biserica Blagoveştenilor. pg. 133

* 1812 April 10. Hartă închipuitoare de starea locurilor de casă de pe uliţa fânăriei domneşti. pg. 129

www.dacoromanica.ro

* 1812 Decemb. 16 Iaşi. Sc. A. Calimah Vvod întăreşte mila calicilor de a lua câte 10 lei pe lună din carvasara. pg. 194

* 1814 Iuli 1 Iaşi. Sc. A. Calimah Vvd. scuteşte pe P. Custişan din satu Lunca (Iaşi) calaraş de Ţarigrad, de bir şi-i dă un om de scuteală pg. 194

* 1815 Mart 3 Iaşi. Paşaportul lui Giovanni Spiro eliberat de consulul englez. pg. 195

* 1815 Dec. 14 Iaşi. Realegere de staroste breslei mişeilor. pg. 109

* 1816 Mai 4 (Iaşi). Scărlat Vodă Calimah scrie carte hatmanului Răducanu Roset să cerceteze hotarăle imaşului târgului Iaşi. pg. 49

* 1816 Iunie 19 Iaşi. Realegere de staroste breslei mişeilor. pg. 110

* 1817 Iuni 26. Schimb pentru moşia Colincăuţi de la Hotin proprietatea măn. Slatina. pg. 195

1818. A. Socoteala banilor ci sau cheltuit cu facerea caselor celor mari, de Frumoasa la anul 1818 şi 1819. pg. 133

* 1818 Iunie 17 (Chişinău). Jalba a 20 de boernaşi din Basarabia, cari cer să fie aşezaţi la cinurile de dvoreni (Arh. Basarabiei). pg. 197

* 1818 Aug. 9 Iaşi. Atestatul elevului seminarist T. S. Verescul. pg. 199

1820. B. Socoteala banilor ce s'au cheltuit cu facerea şi zidirea Clopotniţei la mănăstire Frumoasa în anul 1819 şi 1820. pg. 134

* 1820 Mart 21 Iaşi. M. Gr. Suţu Vodă întăreşte milele calicilor de a lua câte 10 lei pe lună din vamă. pg. 197

* 1821 Mai 5 (Chişinău). Se dă adeverinţă de spiţa neamului lui Enăcachi Rusu ot Orhei. pg. 198

* 1821 Aug. 12. Cernăuţi. Ştefan Gane, fiul lui Vasile Gane vinde Mariei Ghica Cantacuzino locul său de case din Iaşi cu 80 galbeni. pg. 119

* 1823 Ghenar 14 Iaşi. Ioan Sandu Sturza Vodă întăreşte milele calicilor de a lua câte 10 lei pe lună din vamă. pg. 198

1823 Febr. 4. Ecaterina Gane cere prin scrisoare voe de la soţul ei Ioniţă Gane ban să se călugărească. pg. 155

1823 Iuli 1 Viena. Melirato şi Gh. Asachi. pg. 131

* 1825 Ianuar. Carte pastorală a Mitropolitului Veniamin pentru combaterea Catechismului mare, lucrarea Uniţilor Ardeleni. pg. 244

1825 April 10. Arendarea moşiilor mănăstireşti din jud. Iaşi. pg 130

1825 Aug. 15 Diata spătarului Mihalache Gane. pg. 156

1827 Sept. 28. Hagi Deciul Sandulovici vinde Zoiţii Dobre casele sale din Trepezăneasa cu 3875 lei. pg. 102

1827 Dec. 10 Iaşi Gheorghe Asachi agă cumpără la mezat 30 prigoane vie la «Zanie» cu 5500 lei de la clironomii Câmpeanu (Pergament). pg 60

1828 Ghenar 12 Iaşi. Ion Sandul Sturza întăreşte lui Gh. Asachi cumpărarea vii. pg. 60

* 1828 Martie 15 Iaşi. I. Vodă Sturza întăreşte o cumpărare ce o face Şarban Negel vornic către post. T. Balş cu 4903 albeni pg. 226

* 1829 Aug. 16 Iaşi. Realegere de staroste breslei mişeilor. pg. 110

1830 Mai 6 Iaşi. Căsătoria lui Gh. Asachi. pg. 131

* 1831 Ghenar 24 Iaşi. Realegere de staroste breslei mişeilor. pg. 110

* 1832 Aug. 24. Impărţala oraşului aşa pe cvartaluri din punct de vedere administrativ şi sanitar. pg 199

* 1833 Iunie 20. O casă de toleranţă lângă biserica Curălari. pg. 201

1836 Noembre 13. Perilipsis de actele măn Dobrovăţul asupra unor case din Trepezăneasă. pg. 03

1837 Ghenar. Izvod de zestre ce Ion Văsescul dă fetei sale Ruxanda la căsătoria ei cu Matei Gane. pg. 158

* 1831 Febr. 17. Adresa Mitr. Veniamin către departamentul pricinilor din Iaun ru pentru trimetere la măn. Secul a tânărului Iuraşcu. pg 202

1837 Feb. 8. Vasile Iuraşco cere voie de la Mitropolitul Veniamin să-şi trimeată pe fiul său la săhăstria Secului spre îndreptare. pg. 202

www.dacoromanica.ro

* 1840 Febr. 9. Jalba lui Anastasie Panu prin ca e cere să fie rânduit în vre-o slujbă. pg. 203

* 1840 Iunie 6. Din foaia de calităţi a lui Anastasă Panu. pg. 203

* 1841 April 18 Iaşi. Jalba starostelui de mişei către departamentul din năuntru contra lui C. Negruţi pentru încălcare. pg. 96

* 1841 Dec. 4 Iaşi. Realegere de staroste breslei mişeilor din Iaşi, pg. 110

1843 Mart 15 Iaşi. Mărturie pentru Eufrosina Negri. pg. 138

* 1844 April 7 Iaşi. Mitropolitul Meletie întăreşte rânduelile breslei mişeilor. pg. 111

1844 April 12. Opis de actele Calicilor în pâra cu Filip Scorţăscul căminar. pg. 146

* 1847 Iunie 8. Zapis de alcătuirea bezmănului între obştia calicilor şi Vandăr. pg. 97

1848 Martie 11 Iaşi. Serdarul Hriste Harisiadi cumpără cu 600 galbeni 30 pogoane vie la Zania de la post. Gheorghe Asachi, de la soţia sa Elena şi de la fiica sa Ermiona. pg. 61

1849 Feb. 24. Alecu Adam spatar vinde în numele cumnatului său V. Anghel titularnii sovetnic din Basarabia, locul dela Copou „cuprins de grădina publică" eforiei oraşului Iaşi (Primăriei) cu 1250 galbeni. pg. 160

* 1850 Noem. 20 Iaşi. Eforia Iaşilor în chestia imaşului târgului. către departamentul din lăuntru. pg. 50

1851 Iulie 7 Iaşi. Sfatul orăşănesc al Iaşilor către departamentul din lăuntru în chestia imaşului. pg, 51

* 1851 August 10 Iaşi. Anaforaua sfatului administrativ către Gr. A. Ghica Vodă în chestia imaşului târgului. pg. 53

* 1851 Aug. 30 Iaşi Gr. Ghica Vodă întăreşte anaforaua sfatului administrativ în chestia imaşului târgului. pg. 54

*1855 Mart 6. Alex. Fotescu copiază Cronica lui Şincai pentru tipărire. pg. 204

* 1855 Mart 19. Statul personal a lui Alecu Cuza agă. pg. 204

1859 Iunie 5 Iaşi. Fraţii Iancu şi Iorgu Vârnav îşi iau asupra lor la împărţală frăţască casele din Iaşi—azi casele Ganea. pg. 159

* 1859 Mart 30 Iaşi. Diata Catincăi Costachi, mama lui Manolachi Costachi Epureanu. pg. 223

* Fără an (după 1860) Iaşi. Mih. Cogălniceanu ministru de interne răspunde prin adresă sfatului munîcipal în chestia imaşului. pg. 55

* 1869 April 27 Iaşi. Un articol din ziarul Deşteptare- (27 April) pentru imaşul târgului Iaşi. pg. 59

* 1869 Mai 20 Iaşi. Procesul verbal pentru delimitare imaşului pg. 62

1869 Sept. 1 Fălticeni. Nicu şi Matei Gane fraţi îşi împart averea părinţască. pg. 160

* 1871 April 20. Legea prin care se cedează Comunei Iaşi moşia imaşului. pg. 65

* 1875 Mart 29. Transacţie între com. Iaşi şi Ministerul de domenii asupra venitului imaşului târgului Iaşi. pg. 65

* 1879 Iunie 18. Reglementul imaşului din jurul Urbei Iaşi. pg. 67

* 1914. Perilipsis de actele caselor lui Veniamin Costachi (Curălari 3). pg. 224

* 1915 Iulie. Expunerea primarului Gh. Gh. Mârzescu asupra dreptului ce-l cer Evreii asupra imaşului. pg. 69

* 1919 Mart 3. Memoriul lui N. A. Bogdan pentru imaşul târgului Iaşi. pg. 73

* 1919. Vederile lui A. Cardaş în chestia imaşului târgului. pg. 77

* 1923 Mai 24. Hotărârea comisiunei de expropiere pentru Iaşi în chestia imaşului. pg. 75

Total 261 No. 3—4
„ 171 „ 1—2
Total general 432 documente

III. Manuscripte vechi

GH. GHBĂNESCU. Către 1620. * Din Psaltirea lui Varlaam (165—167),
EUFROSINA SIMIONESCU. Către 1592 (Sborn'cul din Kohalm) 228—235.

www.dacoromanica.ro

Inscripţii şi notiţe de pe cărţi.

GH. GHIBĂNESCU. Episcopia Huşilor, Sibiu, Alba-Iulia, Orăştia, Piteşti, Sighişoara, Huniedoara, Mediaş, Ploeşti, Brusturi Dămăcheni, Curteni, Volenti pg. 168-171, *236-9
M. COSTĂCHESCU. Păstrăveni (Neamţ), Chiojdu (Buzău) pg. 171; *235

Iaşii în Cronicari şi călătorii străini

GH. GHIBANESCU. Iaşii în N. Costin şi I. Neculcea pg. 172—177 şi * pg. 246—252
M. COSTĂCHESCU Iaşii în 1636-Remondi (178); Iaşii în 1677 (178—181), Iaşii în 1805 Andreas Wolf (182—185) *Iaşii în 1585 (268—270) *Iaşii în 1812 (270).
C. I. CARADJÁ. *Iaşii în 1763 (266—267). *Iaşii în 1738 K. Mikeş 261—265).
MARCELE C. CARADJA. *Iaşii în 1645—nunta Mariei cu Radziwil (252—260).
Varia: A. B. BRANDIA. Corespondenţă din 1843 (185).
ILIE MINEA· Parcalabii de Chilia 187; O cronică leşască a Moldovei 188.
N. A. BOGDAN. C. Negruţi şi teatrul 192.
M. COSTACHESCU. Scrisori Cantemireşti 197; Regeste de doc-ante Alex. cel Bun 197.
GH. GHIBANESCU. *Cinci doc. cu litere latine (239—242); *o judecată la hotar (243) Contra uniţilor din Blaj (244).

Partea administrativă desbateri şi comunicări: N. A. Bogdan donează 50 documente (199), Note şi inscripţii din Bucovina-Ivăncauţi (199), donaţia M. Sevlescu (201), Inscripţia slavonă de la Preuţeşti (204), Academia Română şi Iaşii (204), Idrici şi Pungeştii condici (209), Note şi inscripţii din Ardeel (211), Mormântul lui I. Sandu Sturza Vodă la Barboi (217), Un vechiu cronograf (217) + T. T. Burada (220), Bugetul muzeului p. 1923 (229), Condica de legi a Basarabiei (225), Un ms. vechiu de Cazanii după Coresi şi Varlaam (227), donaţiunea Gh. Racoviţă (229), arhiva Boldescu (231), Notiţele din Sinaia (232), Alf. Iatin (233), Un tesaur de monede (Val. Bude) (234) *Notiţe din Sinaia (271) *Casele Petriceicu Vodă (272), *Centenarul Gh. Lazăr la Avrig (274), *Serbările Cantemireşti la Fălciu (275), *Pomelnicul Cantemireştilor (275), *Silişteni pe Ialan 277, *Dolheni pe Idrici (278), *Ac. Rom. şi doc. despre Iaşi (281, 296), *Condica Drăgeştilor (Roman) 282, *Revista Arhivelor (284), *Donaţia C. Climescu (284), *Spiţa Bayardi 285. *Pitarul Ion Gafencu (286 295) *Donaţiunea I. I. C. Brătianu (288), *Perieţii (288) *Biserica din Humuleşti (291), *Bugetul Muzeului pe 1924 (294) *Pacea de la Iaşi (1792) *N. A. Bogdan) Academia şi doc. ce vorbesc de Iaşi (seria III-a) 296, *Donaţiunea d-nei Victoria Constantinescu (omoforul francmason), *I. Bogdan din Viena (1909 medalii şi monete), * Elias Şaraga (80 medalii), *Primăria şi biblioteca muzeului (301) *Serbările de comemorare ale lui T. Codrescu şi Eudoxiu de Hurmuzachi (301), *Cercetări la Bocşa Română, Bocşa Montană şi la Sălcica Banatului (302) *Ceva despre Costăcheşti (305), *Schimb de publicaţi cu biserica Catolică din Iaşi (306), *Societatea ist. arheologică din Chişinău (307), *Infruntarea jidovilor de Neofit (307).

*Vizita AA. LL. RR. Principele Carol şi Ileana la muzeu (309), *Dorohoiul şi serbătorirea d-lui Gh. Ghibănescu (309), *Inventariul muzeului (310), *Ivăncăuţi (310), *Schitul de la Crăsniţa (317), *D-l M. Costăchescu face 5 comunicări: un spital în Suceava la 1619, aducerea moaştelor Sf. Ioan cel Nou, arderea Iaşilor în 1766, Zidirea bis. Balica şi Fumoasa din Iaşi, regeste de doc. de la Alexandru cel Bun (320) *Prefaţa monahului Neofit (Econ. D. Furtună) (335) *Ediţia Greacă a înfruntării jidovilor, prefaţă Gh. Gâţa (327) *notiţe şi inscripţii de la Comăneşti, Văsieşti şi Urmeniş (328), *Un preut Costin de neamul Costachi fiul lui Lupul Costachi vornic (332), *Pomârla, inscripţii (333), *Ivăncăuţi şi inscripţii 333).

Recenzii de cărţi şi reviste:

M. Costăchescu. Istoria Românilor prin călători vol. III. (N. Iorga) 247, Idem (N.

www.dacoromanica.ro

Iorga) 250, Documente basarabene (Gh. Ghibănescu) 250, Doc. Românești lor (Gh. Ghibănescu) 251, Histoire des Roumains (N. Iorga) 252, Inceputurile vieții Romane la gurile Dunării (V. Parvan) 253, Contribuții la istoria Românilor sec. XIII-XVI (V. Motogna) 254 * Revue des Deux Mondes (Charles Diehl despre Iași) 353, * Roșieștii și apa Idriciului (Gh. Ghibănescu) 355, *Dorohoiul (Gh Ghibănescu 354, * O mănăstire dispărută (Sever Zotta) 356, * Revista istorică (N. Iorga) 357, * M. Eminescu în anuarul șc. comerciale elementare din Iași (358), *Muzeele din Banat, Transilvania, Crișana, și Maramureș (Cor. Petranu) 358, *Vlahii și Morlahii (Silviu Dragomir) 359.

Gh Ghibănescu. Amintiri din marele războiu (I. P. S. S. Pimen) 236), Tudor Panfil, revista de folklor (Econ. D. Furtună) 236, Viața creștină (Cicerone Iordăchescu) 236, Șezătoarea (Artur Gorovei) 236, Pe aripa vremei (C. Gane) 237, Junimea Literară din Cernăuți, (I. Nistor) 237, Revista Moldovei din Botoșani 237, A. Ruso (Trlchim) 238, Analele Dobrogei din Constanța 238, Revista Istorică (N. Iorga) 238, La o răspântie a istoriei Naționale (I. Găvănescul) 239, Rugăciuni alese (Pr. H. Hovsepian) 339, Anlalele XLII (Acad. Rom.) 239, Istoria Armenilor (V. Mestugean) 240, Lăutarii noștri (C. Bobulescu) 240, Istoria literaturii moderne (Gh. Bogdan-Duică) 241, Alexandria în literatura românească (N. Cartojan) 240, Cuvântări (El. Meissner) 241, Discurs (Carrie Chapman Catt) 240, La question des Istraélites en Roumanie (I. Berkowitz) 241, Arhivele Olteniei din Craiova 242, Daruri (Pr. Vasilovschi) 243, Les latins d'orient (N. Iorga) 243, Anuarual institutului de istorie națională Cluj, (A. Lepadatu și I. Lupaș) 243, Cronica lui Manasses (. Bogdan) 244, Psaltirea lui David (Contesa de Cimara) 244, de prin librăriile Ardealului (Blaj, Caranssbeș, Sibiu, Orăștie) 245. * Curtea Domnească din Argeș, (Buletinul Comisia Mon. istorice X-XVI) 336, Mânăstirea Sucevița (D. Dan) 337, * Glasul Bucovinei (Calendar) 337, * Dragoslavele (C. Rădulescu Codin și pr. I. Răuțescu) 337, * Moldova dintre Prut și Nistru (Or. P. Cazacu) 337, * Istoria Basarabiei (I. Nistor) 338, * Istoricul Mitropoliei Proilavului (Justin Frățiman) 338, * Administrația bisericii dintre Nistru și Bug. (Frățiman) 339, * Petru Rareș (I. Ursu) 339, Radu de la Afumați (T. Paladi) 340, * Descrierea Moldovei, * D. Cantemir, viața și scrieri (Dr. G. Pascu) 340, * Iașii de odinioară (R. Suțu) * Catolicismul Unguresc în Transilvania (On Ghibu) 341, * Războiul Troadei (Leca Morariu) 342, * Stâlpul lui Vodă din Vama (Iorgu Toma) 342, * Din vremuri trecute (E. Cerchez) 342, * Simion Barnuțiu (Gh. Bogdan-Duică) 343, * Inființarea Mitropoliilor în Moldova și Muntenia (C. Marinescu) 343, * Legiuirea lui I. Carage (C. C. Giurescu) 343, * Gh. Lazăr (Gh. Bogdan-Duică) 348, * Pravila lui Alexandru cel Bun (St. Longhinescu) 344. * Pământul (T. Panfil) 344, * Corespondența lui In. Micul (Z. Pâclișanu) 344, * Românii și clasa de mijloc din Bucovina (I. E. Torouțiu) 345, * Un fragment de *lichitos* (T. Sauciuc Săveanu) 345, * Isopia Voronețiană (L. Morariu) 345, * Concepția istorică (I. Ursu) 345, * Cultura juridică românească (A. Rădulescu) 346, * Poezia populară (M. Sadoveanu) 346, * P. Manega (Șt. Berechet) 346, * Amintiri (Dr. N. Leon) 347, * Anale XLIII (Acad. Română) 347, Revistele : * Șezătoare, * T. Pamfil, * Revista Moldovei, * Analele Dobrogiei, * Junimea literară, * Dunărea (Silistra) * Arhivele Olteniei 348-349, * Documente Bârlădene vol. IV (P. S. S. Iacob al Hușilor) 349, * Revista Mazililor din Bucovina (N. Vitencu) 350, * Ceremușul (Ovid Țopa) 350, Eud. de Hurmuzachi (T. Balan) 350, * Un autor român bucovinean (D. Dan), 350, * Frățiinii Eminescu (Leca Morariu) 350, * Prin Ardealul robit (Em. Trifan) 350, * Constatări și lămuriri (Dr. Fl. Lupu) 351, * O călătorie, * Scrierile lui Mikes, * Considérations sur le service consulaire (C. I. Karadja) 351, * Domnia lui Neagoe Vodă (St. Nicolaescu) 351, * Tradiția națională (A. Lepadatu 350, * Românii dintre Vidin și Timoc (Em. Bucuță) 351, * Histria VII (V. Pârvan) 351, * Librăria Lugojană 351,

*S. Zotta : V. Gh. Morțun (I. Nădejde) 361, Amint. din. castel Nistru (S. Reli) 363.

www.dacoromanica.ro